הארץ

2.10 ש"ח יום ו', א' בטבת התשמ"ט, 9 בדצמבר 1988 VOL.69/21089 DECEMBER 9 1988

הלוואה?
בודקים, משווים, חושבים
המסקנה אחת - ע.נ.ת!
הריבית הנמוכה ביותר בשוק
ענת מימון השקעות בע"מ
מקולנוע 95 תל אביב טל. 5464012, 03-450302

שמיר ופרס נפגשים הבוקר לקבוע את סדרי המשא ומתן

שרי הליכוד מתכנסים לקבוע עמדה באשר לסיכומיהם עם המפלגות הדתיות וסיעות הימין ● הבוקר יחתום הליכוד הסכם בראשי תיבות עם המפד"ל ואגו"י ● העבודה: אם הליכוד יעמוד על צירוף התחיה, צומת ומולדת לא תהיה אחרות ● ברעם ישתתף במו"מ כדי לייצג עמדתו

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

המו"מ המזורז בין הליכוד למפלגת העבודה להקמת ממשלת האחדות הלאומית עתיד להתחיל כבר בימים הקרובים לאחר דיון בנושא זה שיקיימו שרי הליכוד בפגישה אצל ראש הממשלה יצחק שמיר. בפגישה אמורה להיקבע עמדת הליכוד באשר להמשך הסיכומים עם המפלגות הדתיות וסיעות הימין בעת המו"מ עם המערך. בלשכת ראש הממשלה נמשכה אמש אחר הצהרים פגישת צוות המו"מ של הליכוד עם אגודת ישראל מתוך מגמה להביע להסכם.

הבוקר עומד הליכוד לחתום על הסכם בראשי תיבות עם המפד"ל ואגו"י, אתמול בצהריים נחתם הסכם דומה עם תנועת התחיה.

יצחק שמיר ושמעון פרס שוחחו אמש פעמיים לאחר קבלת התוצאות בהצבעה החשאית שהתנהלה במרכז מפלגת העבודה. שמיר היה זה שהתקשר לפרס והציע לתאם מועד לפגישה של צוותי המו"מ של שתי המפלגות. השניים הסכימו כי הבוקר תתקיים פגישה נוספת ביניהם ובה יוחלט מתי תתקיים היום הפגישה הראשונה של נציגי הליכוד ומפלגת העבודה.

בליכוד יוחזר על אותה הצעה עליה דובר בפגישה שהתקיימה לפני כעשרה ימים בהשתתפות שמיר ארנס פרס ורבין, לפיה יינתנו למפלגת העבודה שני תיקים בכירים, לליכוד יהיה יתרון קטן במספר השרים בממשלה ויוקם מנגנון לקבלת החלטות במישור הענייני. בהתחייבויות, שהוו בליכוד עד לישיבת לשכת מפלגת העבודה בשבוע שעבר, דובר על מסירת תיק האוצר לפרס והשארת משרד החוץ בידי הליכוד. הכוונה היא

(סוף בעמוד 10)

שמיר ל"הארץ": התנאים מחייבים שינוי בהסכמים שנעשו עם הדתיים והימין

מאת אילן שחורי, כתב "הארץ" לענייני מפלגות

ראש הממשלה, יצחק שמיר, אומר בראיון מיוחד ל"הארץ" בעקבות החלטת מרכז מפלגת העבודה לפתוח בשיחות עם הליכוד על הקמת ממשלת האחדות הלאומית, כי התנאים החדשים שיווצרו, יחייבו שינויים בהסכמים שהליכוד ערך עם המפלגות הדתיות ומפלגות הימין הקיצוני.

"אנו מחויבים כמובן לכל ההתחייבויות האלה. אך צריך יהיה לשקול אותם ולבחון לאור השיחות שנוהל עם מפלגת העבודה. בדרך כלל אני הייתי מעדיף שלא לסטות מכל אותם התחייבויות שניתנו, אבל, ככל הנראה, התנאים החדשים שיווצרו, יחייבו שינויים כלשהם", אמר שמיר.

(סוף בעמוד 2)

ברוב של כשני שלישים אישר מרכז העבודה מגעים להקמת ממשלה רחבה

הצעת רבין ופרס זכתה ברוב של 637 קולות מול 348 ● פרס: לא ניכנס לממשלה שבקווי היסוד שלה יובטחו 40 ישובים בלב יו"ש ויותר ממאה מיליון ד' למוסדות הסיעות החרדיות

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

ברוב של קצת פחות משני שליש ביטל אמש מרכז מפלגת העבודה את החלטת לשכת המפלגה משבוע שעבר, שאסר על מגעים עם הליכוד להקמת ממשלה רחבה. מרכז העבודה הסמיך את צוות שרי המערך להענות בחיוב לפניית נשיא המדינה לפעול למען הקמתה של ממשלה רחבה, בתנאי שיובטחו התנאים לכך. חברי מרכז מפלגת העבודה קיבלו את הצעת ההחלטה, שהוגשה במשותף על ידי שמעון פרס ויצחק רבין. השרים הטילו בשלושת הימים האחרונים את מלוא כובד משקלם, כדי להבטיח שהצעתם תתקבל.

לפני ההצבעה התחייב פרס בפני המרכז כי הניסיון להצטרף לממשלת אחדות לא יהיה כרוך בוויתור על עקרונות המפלגה. "אנו לא ניכנס לשום ממשלה שבקווי היסוד שלה יובטחו הקמת 40 ישובים חדשים בלב יו"ש ולמעלה ממאה מיליון דולר למוסדות הסיעות החרדיות" – הדגיש פרס. לדבריו, במו"מ עם הליכוד ידרוש המערך יבנות חד־משמעית לשינוי שיטת הבחירות. עוד הוסיף כי לא יילך לממשלה שתוחזר מראש על אפשרות לקידום מהלך מדיני באיזור. "אני לא מציע להיכנס לשום ממשלה

(סוף בעמוד 4)

פרשנות / יואל מרקוס
נצחון המימסד

הידיעות על קיצם של פרס ורבין היו מוקדמות מדי. בנצחונם המוחץ במרכז העבודה אמש הוכיחו שהמכונה המשומנת של המימסד חיה, קיימת ובועטת.

האופוזיציונרים ב"העבודה" שכבר ראו עצמם נוטלים ויורשים את ההנהגה הוותיקה למדו אתמול שיש להם עוד מה ללמוד. באותה מידה, כל אלה בליכוד שחזרו ב־48 השעות האחרונות בקריאות להקמת ממשלה צרה, יכולים ללמוד שלא גם ליום של טוסים חזקים בפוליטיקה.

(סוף בעמוד 10)

"ממשלה בראשות שמיר לא תתנגד לשיחות שיחלו בחסות המעצמות"

כך אמר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסי בן אהרון, לדניס רוס, המיועד לתפקיד סגן היועץ לביטחון לאומי בממשל של ג'ורג' בוש

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

ממשלת ישראל בראשות יצחק שמיר לא תתנגד לתהליך שלום שייפתח בחסות שתי המעצמות הגדולות, זאת אמר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסי בן אהרון, בשיחה עם דניס רוס, המיועד לתפקיד סגן היועץ לביטחון לאומי של־הנשיא הנבחר, ג'ורג' בוש.

בביקורו בארה"ב לפני כשבועיים נועד בן אהרון עם פקידים בכירים המועמדים לתפקידי מפתח בממשל החדש ובהם רוס, שעסק באחרונה באורח פעיל בתהליך השלום במזרח התיכון וביחסות שולץ.

(סוף בעמוד 2)

בעיצומו של הדיון במרכז המפלגה: שמעון פרס ויצחק רבין. (תצלום: שוקי קרן)

מספר ההרוגים ברעידת האדמה בארמניה נאמד ב־50–30 אלף

ספיטאק המונה 30 אלף תושבים הפכה "תל חורבות גדול" ● שליש מלנינקאן שמספר תושביה כ־200 אלף – נחרב כליל ● גורבאצ'וב הפסיק סיורו בארה"ב ויבקר היום באיזורי האסון

מוסקווה (ע"צ). כ־30 אלף איש מצאו מותם ברעידת האדמה הקשה שפקדה את צפון ארמניה שלשום – מסר אתמול כתב סוכנות הידיעות ה[illegible] ארמניה. נמסר כי היתה זו רעידת האדמה החזקה ביותר באיזור שמעבר לקרי קווקז ב־80 השנים האחרונות.

לעומת זאת הודיע אתמול ראש הכנסיה הארמנית בארה"ב, ארכיבישוף טורקום מאנוגיאן, בהודעה בניו יורק, המסתמכת על מקורות ארמניים בלנזה, כי ברעש בארמניה נספו לפחות 50 אלף בני אדם. ידיעה זו טרם אושרה מכל מקור אחר. מקורות סובייטיים רשמיים נמנעו בינתיים ממסירת פרטים על היקף האבידות בנפש ומימדי הנזקים הפיסיים. הדובר הסובייטי בא"מ, גנאדי גראסימוב, הסתפק בדיווח כי "נהרגו אנשים במספר רב" וכי כפר קטן אחד נהרס כליל.

גם דוברים רשמיים בירוואן, בירת ארמניה, נמנעו בינתיים ממסירת פרטים על היקף הקורבנות הנוקים, אך הדגישו כי "היו קורבנות כבדים" וחלקים גדולים של שתי ערים נהרסו.

גורבאצ'וב שב לבריה"מ

המנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב החליט לקצר את ביקורו בארה"ב ולשוב לבריה"מ, כדי לעקוב אחרי מאמצי החילוץ והשיקום. הוא דחה את ביקוריו המתוכננים בקובה ובבריטניה. היום עומד גורבאצ'וב לסייר באיזורי הרעש בצפון ארמניה. פקיד בכיר במשרד החוץ הסובייטי מסר כי מכינים מטס מיוחד, כדי לאפשר לעיתונאים מערביים להילוות אל גורבאצ'וב לאזורי האסון.

אתמול בחצות אמר שר החוץ הבריטי לעיתונאים: "לולא שבנו עתה אל ארצנו, היה זה דבר בלתי מוסרי, שאיש לא היה מבין אותו". בדברו על החלטת גורבאצ'וב לשוב הביתה, ציין שר החוץ הסובייטי, כי מנהיג בריה"מ סבור "שעליו להיות עם עמו בשעה קשה זו".

(סוף בעמוד 2)

מראה ההריסות בארמניה. בתמונה – מה שהיה עד שלשום בניין בן חמש קומות בלב העיר ספיטאק. (תצלום: איי־פי)

בוואשינגטון רואים התקדמות כלשהי בהכרזת שטוקהולם, אך לא די למו"מ

הבריטים בירכו על הצהרת ערפאת בשוודיה וקוראים לממשלה ישראל לא לראות רק את ההיבטים השליליים ● יהודים מחוגי השמאל בצרפת מתכננים מפגש עם ערפאת

מאת עקיבא אלדר
ויואב קרני
כתבי "הארץ"

פקידים במשרד החוץ האמריקאי רואים התקדמות בהצהרתו של מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, בשטוקהולם, אך אין בכך די, לדעתם, כדי לאפשר משא ומתן בין הממשל לבין הארגון.

מירושלים נמסר אתמול, בעקבות שיחות שניהלו פקידים בשגרירות ישראל בוואשינגטון עם אנשי מחלקת המדינה, כי למרות שהממשל מזהה התקדמות כלשהי בעמדתו של אש"ף, אין הוא מסתפק בקבלת זכות קיומה של ישראל ועומד על כך שאש"ף יכיר מפורשות בקיומה של ישראל.

האמריקאים דורשים גם שאש"ף יקבל את החלטת מועצת הביטחון 242 ללא תוספות, בניגוד לנוסח ההצהרה שפורסמה בשוודיה, המכירה בצד קבלת החלטה זו גם את הזכויות הלאומיות של הפלשתינאים, שמשמעותם זכות ההגדרה העצמית.

עוזר מזכיר המדינה של ארה"ב לענייני המזרח התיכון דיבר אתמול על "ההבהרות החשובות" של הודעת יאסר ערפאת בשטוקהולם ואמר, כי היא מהווה "צעד אחד בכיוון הנכון, עדיין קטן מדי, אבל מבורך". בהמשך דיבר על הצורך בהדדיות בתהליך השלום במזרח התיכון, בירך בחוזרות את ממשלת ישראל, הביע תקווה שפגישת המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר תתפרש כבא היום כ"נקודת־מפנה" היסטורית.

מרפי הדגיש כי "הפלשתינאים לא הצליחו לשכנע את ישראל בכנות כוונותיהם לשלום, אבל טענה דומה אפשר להפנות גם כלפי ישראל – האם יצאו מנהיגי ישראל בתכנית פוליטית משכנעת למען שלום, כדי לשכנע את הפלשתינאים? עמדות ממשלת ישראל והדרך בה תבחר להפגין את דבקותה בשלום יהיו חיוניים לחידוש התנופה של תהליך השלום", אמר.

מרפי דיבר באוזני ועידה של "המרכז ללימודים אסטרטגיים ובינלאומיים" של אוניברסיטת ג'ורג'טאון בוואשינגטון, אשר הוקדשה ל"התקדמות הפלשתינית ולחיפושי השלום".

שלמה שמיר, כתב "הארץ" בניו יורק, מוסר: הצהרת ערפאת בשטוקהולם מהווה "התקדמות הדרגתית" מעבר להחלטות המל"פ ונראית כצעד נוסף לקראת ההכרה בזכות קיומה של ישראל – כותב ה"ניו יורק טיימס" במאמר ראשי. עם זאת קובע העיתון שקשה לומר עד כמה הרחיק אש"ף לכת". לדברי העיתון, עיקר ההתקדמות ההדרגתית מתבטאת בקבלת הפתרון של שתי מדינות. יחד עם זאת, הגדרת שר החוץ השוודי את

(סוף בעמוד 4)

מסמך

הנוסח המלא של הצהרת שטוקהולם:

"המועצה הלאומית הפלשתינית מסכימה לקיומה של ישראל"

שטוקהולם (ע"צ). על פיסת נייר ללא כותרת וללא חתימה כלשהי, נכתבה שלשום "הצהרת שטוקהולם", שאישרה את השיחות שנערכו בין מנהיג אש"ף יאסר ערפאת לבין אישים יהודים־אמריקאים. להלן נוסחה המלא של ההצהרה שנכתבה באנגלית:

"המועצה הלאומית הפלשתינית, שהתכנסה באלג'יר מה־12 עד ה־15 בנובמבר 1988 הצהירה בהכרזת עצמאות על הקמת מדינת פלשתין ופירסמה הצהרה מדינית.

נציגי אש"ף מסרו את ההסבר הבא לאי אלה נקודות החשובות של הצהרת העצמאות הפלשתינית ושל ההצהרה המדינית, שאושרו על ידי המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר.

באשרה את העיקרון הכלול בהחלטות האו"ם שקראו להקמת שתי מדינות, ישראל ופלשתין, המועצה הלאומית הפלשתינית:

● 1. הסכימה להשתתף במשא ומתן לשלום במסגרת ועידה בינלאומית בחסות האו"ם הפלשתיני, על בסיס של שוויון עם שאר הצדדים לסכסוך. ועידה בינלאומית מעין זו חייבת להערך על יסוד החלטות 242 ו־338 של האו"ם ועל יסוד זכויות העם הפלשתיני להגדרה עצמית, ללא התערבות זרה, כפי שנקבע במגילת האו"ם, כולל הזכות למדינה עצמאית. על ועידה זו לפתור את הבעיה הפלשתינית על כל היבטיה.

● 2. הקימה מדינה פלשתינית עצמאית והסכימה לקיומה של ישראל כמדינה עצמאית באזור.

● 3. הצהירה על דחייתה וגינויה של הטרור על כל צורותיו, כולל טרור המדינה.

● 4. קוראת לפתרון בעיית הפליטים הפלשתינים, בהתאם לחוקים הבינלאומיים והחלטות האו"ם המתייחסות לנושא זה (כולל הזכות לשיבה או לפיצויים).

● האישים האמריקאים הביעו תמיכה נמרצת והסכמה להצהרת העצמאות הפלשתינית ולהצהרה המדינית שאושרה באלג'יר, והביעו את הדעה כי לא קיים יותר מיכשול לדו־שיח ישיר בין ממשלת ארה"ב לאש"ף."

שוק ההון

עליות מתונות

מאת דורון [illegible]

במסחר במניות ההנפקות נרשמו אתמול עליות שערים מתונות. עיקר הפעילות נרשמה במניות הנסחרות במסגרת המישתנים. מחזור המסחר במניות הסתכם בכ־5.5 מיליון שקל.

בסיכום שבועי עלה מדד המניות הכללי, בלי בנקים שבהסדר, ב־1.89%. מדד מניות החשמל והאלקטרוניקה עלה ב־5.4%.

דירה עם ארבעה כיווני רוח
קנה עכשיו דירה באלרם ותרוויח מכל הכיוונים:
■ רווח כספי • אתה חוסך מעצמך את עליית המחירים בעקבות הפיחות הצפוי.
■ בטחון בהשקעה • ע"י קניה מחברה אמינה, עם גב חזק של החברה לישראל ואשטרום.
■ מגורים ברמה גבוהה • הדירות והקוטג'ים של אלרם מתוכננים בידי טובי האדריכלים ונבנים תוך הקפדה על איכות החומרים וסיב הגימור.
■ איכות חיים • אלרם שמה דגש מיוחד על בניית שכונות שלמות הכוללות מרכז מסחרי, מבני ציבור ושטחי ירק.

בית טוב מבוא טוב!
אלרם
משרדי מכירות: גני־הרצליה 052-441163 • בת־ים 03-5517749 •
מה־הדרים 03-9659556 • כפר־סבא 052-441163 •
אלרם - משרד ראשי - שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טל. 03-203341
פתוח בימים א'-ה' 8.30-18.00, ו' 8.30-13.00

עמוד ב1
אסטרונאוטים, רדו מהגג!
יואל מרקוס
תם עידן הלאו האוטומטי
דן מרגלית
עמוד ב2
דמי כניסה לממשלה
אילן שחורי

ח"כ מנחם פרוש
ראיון/ דן שילון
עמוד ב3
דגל פלשתין בחדר 501
רומן פריסטר
גורבאצ'וב בניו יורק
שלמה שמיר
עמוד ב4
שעת האינטלקטואלים
לילי גלילי
מחפשים לגיטימציה
נדב שרגאי
עמוד ב5
בין איזון להכרעה
מנחם קליין
דימוי של שלטון
אורי ניר
עמוד ב6
געגועים לפרוניזם
ניוזוויק
האסיאנים באים
ניו־יורק־טיימס
עמוד ב7
קופסאות האש
כתב זר / תום שגב
כספת
שטרסלר, שרוני, גנאור
עמוד ב8–9
תרבות וספרות
עמוד ב10
הטלוויזיה של השבוע
הדה בושס

בגליון זה 32 עמודים
ב־3 חלקים
בצירוף המוסף השבועי

צעירות נאות מברזיל
מעוניינות להנשא לישראלים
טל. 03-286107
10.00–19.00 כולל שבת
לרציניים בלבד!

מזג האוויר

התחזית: מעונן חלקית עד בהיר.
ירושלים: 8–18.
תל־אביב: 12–24.
חיפה: 11–22.
באר־שבע: 9–26.
חיפה 11–21, רמת־הגולן 8–18, צפת 8–16, טבריה 11–22, נצרת 12–24, עפולה 7–23, שומרון 10–19, יריחו 11–26, עזה 12–24, אילת 14–27.

זיהום אוויר

ריכוזי תחמוצות גפרית באוויר שנמדדו ביום 7.12
ממוצע ושיא שעתי בחלקי מיליארד

	מקסימום המל"ק	שינוי מיום קודם
חיפה	695	+853
ת"א	154	+94
אשדוד	188	+147
חדרה	91	−36

תקן ארצי קיים: 1560 ...
תקן מוצע מוגבל: 780 ...

שערי הדולר

	השער	השינוי בש"ח
יציג	1.5874	+0.0018
בנקים	1.8368	+0.0022
שחור	1.8400	–

שער הסל

יציג	1.7176	+0.0001

הלוח הארצי

חלק א 11
חלק ג 1–10

هكذا من الأصل

היום שנה לאינתיפאדה: מתח רב בשטחים; צה"ל נערך בכוח גדול

רוב ערי הגדה נסגרו לסיקור עיתונאי ועל רצועת עזה הוטל עוצר מאמש "עד הודעה חדשה" • הרוג ו־12 פצועים אתמול • שמיר: אנו מתקרבים לחיסול האינתיפאדה; המתקוממים לא השיגו מטרתם • כתובת של הפתח על קיר ברמאללה: "מה עוד תרצי, ישראל, אחרי ההכרה"

מאת אורי ניר ואיתן רבין

בתוך מתיחות רבה לרגל מלאת שנה לפרוץ ההתקוממות בשטחים, נערך היום צה"ל בכוחות גדולים בשטחים ובמזרח־ירושלים כדי לקדם מהומות צפויות.

על רצועת עזה כבר הוטל אמש עוצר כולל "עד להודעה חדשה", כלשון הודעת דובר צה"ל, ואילו בגדה המערבית סגר צה"ל את מרבית הערים הגדולות לסיקור עיתונאי, וקיים מבצעים בעקבות ישנים למחיקת סיסמאות מקירות בתים, ביצוע מעצרים והסרת דגלים פלסטיניים.

מקורות בצה"ל אמרו, כי היום צפויה סגירה מוחלטת של השטחים לסיקור עיתונאי, ויוטלו הגבלות על תנועה של תושבים ערביים בגדה. אתמול נעצרו רבים בגדה וברצועה, וצה"ל נקט אמצעים שונים להגברת תחושת נוכחות שלו באזורים השונים.

שביתת המסחר בת היומיים, שהכריזה ההנהגה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות בשטחים תימשך גם היום. אתמול, בתוך שביתה כללית ומספר רב מאוד של תקריות פורצות בגדה המערבית ובמוקדים אחרים ברצועה, דיווחו מקורות פלסטיניים על הרוג אחד ולפחות 12 פצועים מירויות של חיילים.

בכפר ראעי שליד ג'נין נהרג אתמול יוסף מחמוד אבו־צבייח (23) ותושב אחר נפצע, כאשר חיילים ירו על משליכי אבנים. מלשכת דובר צה"ל בירושלים נמסר, כי החיילים נכנסו לקיים "פעילות יזומה" בכפר, ותושבים גילו התנגדות אלימה. החיילים ירו ופגעו בשני תושבים שהובהלו לבית החולים בג'נין. אחד מהם מת בבית החולים מקליע, שפגע בחזה, וחברו אושפז במצב בינוני. נמסר כי גופת ההרוג הועברה למכון לרפואה משפטית באבו־כביר לשם נתיחה שלאחר המוות.

רימוני רעש

בשכם היו אתמול מהומות במוקדים אחדים בעיר, ובבתי החולים בעיר נמסר על שבעה בני אדם שפונו לאשפוז. ארבעה – תושבי שכם, מהם שניים נורו בידי חיילים, שהסתתרו במארב בבית פרטי בקסבה של שכם. שלושה פצועים אחרים הובאו מהכפר הסמוך ביתליד, ובני משפחותיהם מסרו כי חיילים ירו בהם במהלך התגגשויות בכפר.

תושבים בעיר שכם מוסרים, כי חיילים המוצבים בעיר נוקטים בעת האחרונה שיטה חדשה להרתעה ומפעילים רימוני רעש מדי פעם, בלי קשר לאירועים אלימים. מבית החולים "אל־מקאסד" נמסר אמש על צעיר מהכפר יטא שנורה ברגלו במהלך התנגשויות שאירעו במחנה הפליטים הסמוך אל־פוואר.

מעשרות כפרים וישובים בגדה וברצועה דווח אתמול על תקריות שונות של יידוי אבנים וחסימת כבישים במתרסים, אך באופן יחסי נרשם מספר לא גדול של פצועי ירי. תקריות רבות אירעו בשעות הלילה. באחת מהן, בכפר חבלה שליד קלקיליה, ערכו צעירים תושבי הכפר מתקפה מאורגנת על שלושה אנשים תושבי הכפר, שיצא להם שם של משתפי פעולה עם השלטונות. תושבים בכפר מסרו כי אחד מהשלושה ירה מכלי נשק שהיה ברשותו, ופצע ברגלו צעיר מקומי. מצה"ל לא נמסרו פרטים על התקרית.

חמאס: אף סנטימטר

מתוך כך מעמיקה המחלוקת בין הפלגים הפלסטיניים אחרי הודעתו של יאסר ערפאת כי אש"ף מכיר בקיומה של מדינת ישראל. בכמה מקומות בגדה צויירו סיסמאות תמיכה בדבריו של ערפאת. בעיר רמאללה, למשל, צויירה הכתובת "מה עוד תרצי, ישראל, אחרי ההכרה", בחתימת ארגון "פתח".

בשכם ובבית לחם צוירו סיסמאות רבות בידי אנשי הארגון הקנאי המוסלמי "חמאס". בין היתר כתבו "אף ויתור, אף סנטימטר של פלשתין", וכן "כן למלחמת הקודש נגד האויב".

בניגוד לתוצאות הבדיקה, שקיים צה"ל שלשום, הובהר אתמול חד־משמעית, כי אלמונים ירו על אוטובוס חיילים ליד חברון שלשום בערב, וגרמו לפציעתו של חייל. כזכור, בדיקה ראשונית שקיים צה"ל במקום, העלתה כי מדובר בפליטת כדור מכלי נשק של אחד החיילים. אחר־כך נעשתה בדיקה מעמיקה יותר, והוברר כי החייל נפצע מירייה שבאה מחוץ לאוטובוס.

מקורות צבאיים מסרו כי החייל נפצע קל ברגלו. כוחות הביטחון ערכו סריקות באיזור, ואסרו מבקשים שונים בשכם. לא נמסר על מעצר חשודים. זו פעם ראשונה מזה תקופה ארוכה שמטרה ישראלית מותקפת בירייה באיזור זה. מקורות צבאיים מסרו כי במערכת הביטחון רואים את התקרית בחומרה רבה.

נדב שרגאי, מספר "הארץ" בירושלים, מוסיף: ארבעה או חמישה בקבוקי תבערה נזרקו אתמול לעבר ערב אל תוך חצר מטה המחוז הדרומי של המשטרה שליד הר הזיתים בירושלים. לא היו נפגעים אך נגרם נזק קל לאחת הניידות. כוחות משטרה גדולים פתחו בסריקות. באיזור שרבים כמה כפרים ערביים.

שמיר: אין למדינה הפלסטינאית זכר

סופרו המדיני של "הארץ" מוסיף: "אנו מתקרבים להשגת המטרה של חיסול האינתיפאדה", אמר אתמול ראש הממשלה לנציגי המתיישבים מגינת שמרון ותקוע, המפגינים ליד משרדו בתביעה לשפר את מצב הביטחון באיזור. שמיר אמר, כי במלאת שנה לאינתיפאדה ניתן לקבוע, כי המתקוממים לא השיגו את מטרתם "הם הפרו את הסדר, שיבשו את החיים, אך לא פגעו בהתיישבות ובנוכחות היהודית".

ראש הממשלה ציין כי אין מדובר במלחמה נגד ישוב זה או אחר, אלא נגד המדינה כולה "ואנו נשלם על זה. לערבים אין סיבה לחגוג. הם רק נכשלו ולעולם לא יצליחו". ראש הממשלה ציין עוד, כי הממשלה איננה יכולה להשתמש באמצעים קיצוניים נגד המתקוממים, אך לדבריו, מפעם לפעם ניתן לבחון אותם וצה"ל לומד מנסיון. הוא שיבח את זרועות הביטחון וקרא לתושבים לתאם את פעולותיהם עם צה"ל ולהימנע מהתנגשות ומחילוקי דיעות עם זרועות הביטחון, שייפגעו הן בהתיישבות והן בבטחון.

ראש הממשלה אמר כי למרות שאש"ף הכריז על מדינה פלסטינאית "אין לה זכר והם לא התקרבו כלל למימוש מטרה זו".

340 הרוגים בשנה

טוניס (ע"ד). במהלך ההתקוממות בשטחים, נהרגו לפחות 329 פלסתינים ו־11 ישראלים – לפי נתונים שפורסמו היום בטוניס, במלאת שנה להתחלת ההתקוממות – נתונים על המחיר בנפשות באנשים ובעלות הכלכלית של "האינתיפאדה" במהלך 12 החודשים האחרונים.

נתונים אלה מבוססים על הודעות של משרד הביטחון הישראלי, סוכנות הסער התעסוקה, הארגון לזכויות האדם הפלסטיני "אל־חאק", בנק ישראל ובתי חולים בשטחים.

באשר להרוגים הפלסטינים, קיימים הבדלים בדיווחים של המקורות השונים.

שעה שמשרד הביטחון הישראלי מדווח על 302 הרוגים, מסרה סוכנות הסער התעסוקה על 313 והארגון "אל־חאק" על 405 הרוגים.

לפי סוכנות הסער "ד'אל־חאק" מגיע מספר הפצועים הפלסטיניים בשנה האחרונה ל־20 אלף לפחות, ואילו משרד הבטחון דיווח על 3,640 פצועים, מספר שכולל רק נפגעים על ידי יריות.

לדברי משרד הבטחון נהרגו בשנה שעברה בשטחים 11 ישראלים, 402 אזרחים ישראלים נפצעו, 730 חיילים ישראלים נפצעו ו־20 אלף פלסטינים נעצרו.

מספר הפלסטינים הכלואים עתה – 5,521, מספר הבתים הערבים שנהרסו – 138, מספר פלסטינים שגורשו – 32, מספר הליכי הגירוש התלויים ועומדים – 27, כל זה לפי נתוני משרד הביטחון.

בוטנה הפליטים שאטי הגיע לשיא ימים בעוצר – 137. שיא אחר של עוצר מתמשך ללא הפסקה נרשם במחנה הפליטים ג'יאלזון – 42 ימים.

באשר להוצאות הנוספות, שנכללו בתקציב הבטחון של ישראל בעקבות האינתיפאדה נודע, כי הם הגיעו ל־250 מיליון דולר (לפי משרד הביטחון).

המחיר של הוצאות ההתקוממות באובדן תוצר גולמי ישראלי מסתכם לפי בנק ישראל ב־700 מיליון דולר.

ההתקוממות גרמה גם לירידת מיסויי התיירות לישראל ב־14 אחוז (המקור: משרד התיירות).

רבת עמון (ע"מ). יו"ר אגודת הרופאים הפלשתינאים, ד"ר מבווזה אלעבושי, מסר ל"אל רסתור", כי סך כל הסכומים שאספה ועדת הסיוע להתקוממות בשנת 88 הגיע ל־1.2 מיליון דינר.

הוועדה החליטה לשלם 1000 דינר למשפחתו של כל הלל ו־200 דינר לכל פצוע, בנוסף לכך הגישה תמיכה לבתי החולים בגדה וברצועת עזה ולמספר אגודות פילנטרופיות שם.

ד"ר עבושי אמר כי הוועדה תגיש תוכנית חדשה לשנה השנייה של ההתקוממות כדי להמשיך ולהגביר את התמיכה בהתקוממות.

עטאללה מנצור, מספר "הארץ" בגליל מוסר: ניידת משטרת התנועה המחוזית של מחוז הצפון, שנסעה אתמול אחר הצהריים מעפולה לחדרה, נרגמה באבנים ליד הכפר עין. שוטר שישב בתוכה עצר ורדף אחרי רוגמי האבנים ועצר אחד מהם, נער בן 14 והביא אותו למשטרת עירון. הנער הודה בביצוע המעשה ומסר את שמות חבריו, כולם נערים בגילו מכפר ליד אום אל פחם. המשטרה עומדת לעצור אותם ולחקור את מניעיהם.

ראיתי שמעתי

שעה שהמפלגות החרדיות מתדיינות על חלקן בשלטון במסגרת ההסכם הקואליציוני, הספיק כבר ראשי תנועת "נטורי קרתא" לדווח על חלקם בממשלה הפלסטינית שאש"ף עתיד להקים. "שר החוץ" של התנועה, הרב משה הירש, גילה אתמול כי המועצה העליונה של "נטורי קרתא", המורכבת משבעה רבנים המתגוררים "בתוך תחומי פלשתינה" הכבושה, החליטה להיענות להצעה העקרונית של יאסר ערפאת ולקבל את המיניסטריון לענייני יהודים בממשלתו. הרב הירש הודיע כי החלוש שהו מיניסטריון יופקד בידי שלושה אישים בכירים מ"נטורי קרתא": אחד ייצג את הקהילה הירושלמית, אחר את הקהילה הלונדונית ואחר את הקהילה הניו־יורקית. שמותיהם של שלושת השרים־בכוח לא נמסרו.

אורי ניר

שמעון פרס, שר החוץ, הוזמן להשתתף בראשית החודש הבא בכינוס בינלאומי על פירוק הנשק הכימי. הכינוס יתקיים בפאריס בדרג של שרי חוץ, ובין הבאים יהיה גם שר החוץ היוצא של ארצות־הברית, ג'ורג' שולץ. שר החוץ היוצא של ישראל יהיה כפי הנראה טרוד במשא ומתן הקואליציוני. עליכן יעמוד בראש המשלחת הישראלית לשיחות הסמנכ"ל לצפון אמריקה, איתן בנצור.

עימות פומבי, כנראה ללא תקדים, בין השר יצחק פרץ (ש"ס) לח"כ שולמית אלוני (רצ), יתקיים ביום שני הקרוב בשעה 18:30 בבניין נפתלי באוניברסיטת תל־אביב. על הפרק הנושא הפוליטי המדובר ביותר: "החוקה הדתית הצפויה – השלכותיה על החברה בישראל ויחסיה עם העולם היהודי". ברב־השיח ישתתפו גם הסוציולוג (הדתי) פרופ' שלמה דשן המשפטן (הדתי) פרופ' אריאל רוזן־צבי, שניהם מאוניברסיטת ת"א וכן חיים צדוק, מי שהיה שר המשפטים ושימש גם שר הדתות, כשפרשו שרי המפד"ל ממשלתו של רבין בסוף 76. המנחה, המשפטן ד"ר זאב סגל, יציג לכל אחד מהדוברים שלוש שאלות זהות, שעליהן יתבקשו לענות בתוך זמן קצוב. הם יוכלו להרחיב בדבריהם רק בשלב בקשת ההבהרות והשאלות שיציג הקהל.

הצלקות שנצרו במערכת הבחירות בין אגודת־ישראל לבין "דגל התורה", עדיין לא הגלידו. מנהיג אגו"י, ח"כ מנחם פרוש, עדיין זועם על המפלגה החרדית החדשה ובעיקר על מנהיגה, הרב אברהם רביץ. בראיון לשבועון החרדי "יום השישי" המופיע היום, תוקף הרב פרוש בחריפות את הרב רביץ וקורא לו בלגלוג "הפסטור החדש של החינוך העצמאי". הוא סיפר כי סירב לקיים עימות עם הרב רביץ בתוכנית "ערב חדש" בטלוויזיה, אך גילה כי הוא היה זה שנתן למפלגה היריבה את שמה "דגל התורה". "היה זה בביתו של הרב גרוסברד, אמרו שלא מתאים שיקראו להם "בני תורה", כי לא יאה שבני תורה יעסקו בפוליטיקה, אז הצעתי את השם "דגל התורה".

המיליארדר רוברט מקסוול נבחר אתמול לנשיא הבריטי של ארגון "הבונדס", מפעל אגרות החוב למען ישראל. מקסוול, השולט היום בעיתונים (לרבות ה"מירור" ו"מעריב"), הוצאות ספרים (לרבות "מקמילן") וקבוצות כדורגל (כמו "דרבי") קיבל על עצמו את התפקיד לאחר שהתבקש לעשות כן על־ידי אנשי העסקים דויד אלאיינס וג'ראלד רונסון. האיש, שהונו נאמד היום בכ־1.4 מיליארד דולר, המשיל את עצמו לנערה הנמצאת כל העת בהריון משום שאינו יכול לומר "לא" לישראלים. מאז שנת ייסודו ב־51' ועד היום, אסף ה"בונדס" סכום של 2.9 מיליארד דולר.

שאול צדקא, לונדון

יממה לאחר שובו ערפאת את שטוקהולם, עשתה אתמול שוודיה מחווה לישראל בהענקת כבוד מלכותי לשגריר משה יגר שהגיש היום את כתב האמנתו למלך השוודי קרל גוסטאב. שתי מרכבות סוסים, השייכות לבית המלוכה השוודי, הובילו את השגריר ממעונו אל בניין משרד החוץ.

שגריר משה יגר: כך ייעשה לאיש

במרכבה הראשונה ישב השגריר לצד של ראש הטקס. המרכבה השנייה נועדה לצוות הבכיר של עובדי שגרירות ישראל. ליד בניין משרד החוץ המתינו לשתי המרכבות פרשים ממשמר המלך. לאחר הגשת כתב ההאמנה, נשארו השגריר והמלך לשיחה בארבע עיניים שנמשכה עשרים דקות, במהלכה גילה המלך עניין רב בנעשה בישראל.

אליהו הובר, קופנהאגן

פרס קרן וולף הישראלי זוכה יותר ויותר למעמד בינלאומי מכובד בעולם. שבעה מדענים שקיבלו את פרס וולף במשכן הכנסת בירושלים במשך השנים, זכו באחרונה לקבל גם את פרס נובל על אותם הישגים שזיכו אותם בפרסי הקרן ברפואה, בפיסיקה ובכימיה. בטקס הענקת פרס נובל לשנת 88' שיתקיים מחר בשוודיה, יהיו בין מקבליו שני זוכי פרס וולף, סר ג'יימס בלק מבריטניה על השגיו ברפואה ופרופ' ליאון לדרמן מארה"ב על השגיו בפיסיקה. מלשכת דובר משרד החינוך והתרבות נמסר כי בתחילת ינואר 89' תתחיל קרן וולף לפרסם את שמות מקבלי הפרסים לשנת תשמ"ט.

הגיבור הישראלי התורן של התקשורת הבריטית הוא חייל המילואים דני בקסל, אשר הופיע בתוכנית טלוויזיה ארוכה אשר הוקדשה לסירוב אנשי המילואים לשרת בשטחים. דני, שמוצא הו־לשי, הסביר בתוכנית, בה הופיע גם פרופ' ישראל אלדד, כי עליו לשרת בשטחים למרות שאינו שש לכך, על־מנת לרסן את החיילים האחרים. הראיון עמו יצר רושם כה טוב, עד כי הירחון "אינדיפנדנט" הביא אף הוא ראיון עמו. בראיון תיאר בדיטל את קורותיו האחרונים כאיש מילואים ברצועת עזה. בדיטל סבור כי הקרב הישראלי על שמירת השטחים הוא אבוד.

נגיב מחפוז זוכה פרס נובל לספרות, הודיע אתמול כי ימסור רבע מסכום הפרס – 390,000 דולר – לצדקה. מחפוז בן ה־76, גילה במסיבת עיתונאים כי יחלק את הכסף בצורה שווה בין אשתו, שתי בנותיו ועצמו. אשתו והבנות יפקידו את חלקן בבנק ואילו הוא "בעזרת השם, יתרום אותו למטרות צדקה". הפרס יוענק בשטוקהולם מחר, יום הולדתו ה־77 של מחפוז. הטלוויזיה המצרית הודיעה כי בשל מחסור בכסף לא תוכל להעביר בשידור חי את טקס הענקת הפרס למחפוז. ועדת קרן נובל שוקלת אם להעניק למצרים תרומה מיוחדת לכיסוי הוצאות שכירת שירותי לוויין לצורך העברת הטקס.

אליהו הובר, קופנהאגן

בעריכת עירית רוזנבלום

שיחת היום עם פרופ' צבי גרפונקל

על רעידת האדמה בארמניה

לפי הסטטיסטיקה תהיה אצלנו רעידת אדמה בעוד עשרות שנים

צבי גרפונקל הוא פרופסור לגיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים

האם אפשר לחזות רעש אדמה כזה בעוד מועד?

לדאבוננו לא. אין עדיין דרך טובה לחזות מראש, שהנה בקרוב עתיד להתרחש רעש כזה. נעשים מאמצים כבירים לקבל התראות מוקדמות, וכבר היו כמה מקרים שבהם טענו המומחים להצלחה מסויימת של חזוי מראש, אבל אין עדיין שיטה בדוקה לכך. בדרך כלל, ניתן ללמוד על רעשים העתידים להתרחש באזורים מועדים לרעידות אדמה, עפ"י נסיון העבר.

אבל מהסטטיסטיקה נמסר אתמול שזו רעידת אדמה ראשונה בעוצמה כזו אחרי 80 שנה.

רעידות אדמה בכל מקום תלויות בתנודות מסויימות. אצלנו, למשל, הסיכוי הוא שפעם ב־100–150 שנה יהיה רעש אדמה קצת יותר חלש מזה שהתרחש עתה בהרי קווקז. הרעש האחרון בארץ היה ב־1927 ולכן עפ"י הסטטיסטיקה, יש חשש שרק בעוד כמה עשרות שנים תפקוד אותנו שוב רעידת אדמה.

עוצמת הרעש שנרשמה בארמניה היא 6.9 בסולם ריכטר. זה נחשב לרעש חזק במיוחד?

כן, זו בהחלט רעידה בעוצמה חזקה מאוד. אבל היקף הנזקים תלוי במקומו של מוקד הרעש. אם המוקד היה בטווח של 200 קילומטר מאזור מיושב, אין ספק שהנזקים היו פוחתים בהרבה.

עוד ראיה מספרים שבתים רבים קרסו. האם יש קשר ישיר בין טיב הבניה לבין היקף הנזקים?

בהחלט. באזורים האלה סטנדרט הבניה נמוך, ולכן רעידות אדמה שפוקדות את הרי קווקז, ארמניה וטורקיה – כל כך הרסניות מבחינת הפגיעה בנפש וברכוש. שם הבתים אינם נבדקים אלא קורסים תחתם. אילו המבנים היו עשויים מבטון מזויין עם מוטות פלדה, הסיכויים שהיו מחזיקים מעמד היו הרבה יותר גדולים. אבל מבנים העשויים מלבנים הופכים ברעידת אדמה לגלי אבנים. פעם ראיתי מחזה כזה בלוס אנג'לס בעת רעידת אדמה. היה שם מבנה ישן של בי"ס משנות העשרים, שהפך אחרי הרעש לערימת לבנים. המזל היה שהרעש התרחש ב־6 בבוקר כשלא היו תלמידים במבנה. אילו הדבר קרה ב־9 בבוקר היו 800 תלמידי ביה"ס נהרגים תחת עיי המפולת.

העובדה שאזור הרעש איננו כל־כך מרוחק מישראל, צריך לעורר אצלנו דאגה?

לא, אין שום קשר. גם אם בארמניה היה מתרחש רעש חזק עשרת מונים מזה שאירע, לא היתה לכך כל השפעה ישירה עלינו. הסיכוי שנרגיש ברעש שמתרחש בהרי קווקז המצויים בטווח של כ־1500 קילומטרים בערך מאתנו, קטן מאוד. לנו יש בתחום זה סיכונים משלנו, אם תרצה סיכונים כחול־לבן.

מאת גדעון אלון

חוסיין: באביב נוכל להציג משהו מוחשי בעניין השלום

אומר בראיון לעתונים בכווית: בוש יפעיל לחץ על ישראל

כווית (ע"ד). חוסיין מלך ירדן מתנבא להתקדמות בשאלה הפלסתינית בגלל הלחץ הבינלאומי המופעל על ישראל ולאור הגישה הפרגמאטית שמגלה עתה הארגון לשחרור פלסטין.

בראיון שנתן לשני עתונים כוויתיים, אמר חוסיין: כי הנשיא הנבחר, ג'ורג' בוש, יגיע למסקנה שישראל חייבת לגלות מידה רבה יותר של גמישות בסוגיה הזו. "קיים לחץ על ישראל להמיר את השטחים הכבושים תמורת שלום", הטעים המלך בראיון לעתונים "אל סיאסה" בשפה הערבית ו"ערב טיימס" בשפה האנגלית.

"אני מאמין שבאביב הבא יהיה לנו משהו מוחשי להציג בנושא זה".

חוסיין הביע על הנסיון הבינלאומי של ג'ורג' בוש העלה את ההשערה שהנשיא החדש עשוי להיות מוכן להפעיל לחץ על ישראל.

עוד אמר, כי המועצה הלאומית הפלסטינית נענתה לתביעות של הציבור הבינלאומי וגילתה גישה פרגמאטית כאשר קיבלה שתי החלטות של האו"ם והביעה התנגדות לטירור בחודש שעבר.

הוא גינה את החלטת ארה"ב שלא לתת אשרת כניסה ליאסר עראפאת, אך הזהיר שטרם הגיעה השעה שהערבים יילחמו נגד וושינגטון.

"מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ מדבר בלשון הימין הקיצוני בישראל. אף על פי כן, אין אנו מייעצים לפתוח במחלוקת עם הממשל האמריקאי בשעה זו", אמר המלך, בהצביעו על העובדה שכהונתו ביקורת רבה על מהלכו של שולץ.

הוא קרא לזימון ועידת חירום של ראשי מדינות ערב בבגדד, כדי לקבל שוב את מצרים לליגה הערבית ולהפגין תמיכה בעיראק.

"הכרת מצרים בפלשתין מבטלת את סעיף האוטונומיה בקמפ דייוויד"

ביירות (ע"מ). הודעת מצרים על הכרתה במדינה הפלסטינית מבטלת למעשה את הסעיף בהסכם קמפ דייויד בדבר מתן אוטונומיה בשטחים לאוכלוסיה הפלסטינית.

דברים אלה אמר שגריר מצרים בלבנון, חסן שאש, לעתון "אל שראע" בהבהירו את הודעת אוסאמה אל באז, יועצו של הנשיא מובארק לעניינים מדיניים.

לדבריו, הודעת מצרים על תמיכתה ולאחר מכן הכרתה במדינה הפלסטינית היא הבהרה עמדתה מקמפ דייויד.

בהסכם המדובר שני חלקים – האחד מצרי והוא השלם בנסיגת ישראל מהאדמות המצריות שנכבשו (להוציא טאבה). החלק השני – פלסטיני והוא קובע במפורש כי יש ליישם שלטון אוטונומי פלסטיני באדמות הפלסטיניות שנכבשו לאחר 1967.

וקי זגגונגת נצח
מנציחה שירה
ומוציאה עץ מגזע

זעק, עד ישמעו קולך
אטומי אוזן קרי לבב
לששים אלי קרב, קרב
בידיך המבורכות עמל
בעיניך היוקדות אהבה
בלבך שהוא צרי
בקומתך המתקוממת
בחיים שהם שלך
בשמם של כל אלה –
זעק, די!

נדב ליפשיץ, האהוב והיקר בן שנה
הוא בנם של דורית ואורי ליפשיץ המשובבים

זכור: אורי ליפשיץ

ממשלה

(סוף מעמוד 1)

בן אהרון אמר, כי ישראל אינה רוצה בוועידה בינלאומית, אך ממשלת שמיר תוסיף לעמוד מאחורי המחויבות שנתן לשולץ באוקטובר 87 לשיחות שלום בחסות שתי מעצמות־העל ובהשתתפות מצרים. המנכ"ל הוסיף גם, כי הממשלה תפעל במרץ לסיום האינתיפאדה ותנקוט צעדים מדיניים לכינון האוטונומיה על פי קמפ דייויד, בהנחה שהממשל האמריקאי לא יוכל להתנגד לכך.

בן אהרון אמר אמש ל"הארץ", כי דבריו עולים בקנה אחד עם מדיניות ראש הממשלה לפיה מוכנה ישראל לשיחות בחסות שתי המעצמות, אך ללא התערבותן בתוכנן של שיחות אלו.

שמיר

(סוף מעמוד 1)

ראש הממשלה אמר, כי הוא שמח מאוד לשמוע על החלטת מרכז מפלגת העבודה, ועל העובדה שראשי המערך מתחילים מיד בשיחות רציניות עם הליכוד. "בהחלט אני מברך על ההחלטה הזאת. מזה זמן די רב, מאז פרסום תוצאות הבחירות, אני מאמין שזו הדרך הטובה, בעצם אולי היחידה להקמת ממשלה, שתשרת במהרה את מדינת ישראל, בצורה הטובה ביותר. אני יודע, כי רוב העם תומך בדרך הזאת. מעניין, שלפני הבחירות הרגשתי שהרעיון הזה, של ממשלת אחדות, איבד הרבה מהאטרקטיביות שלו, מהפופולאריות שלו, וקשה היה לי לדבר על כך באסיפות הבחירות. אבל המהפך המהיר שחל זמן קצר מאוד אחרי יום הבחירות הוא מעניין ביותר, והוא אישר לי שהרגשתי במשך כל הזמן היתה נכונה".

לדברי שמיר, הקמת ממשלה צרה לא ירדה מהפרק, כל עוד אין ממשלה אחרת. "אין קשר כרגע בין שני המהלכים. אני חושב שבעוד זמן קצר מאוד נדע, אם כינונה של ממשלת אחדות אפשרי, אם לא. בשיחות על הקמתה של הממשלה המצומצמת, הגענו כמעט לסיכומים עם אחדות מהמפלגות ועם אחדות אנו קרובים מאוד להתימה. ביחס לממשלה רחבה אנו היום רק מתחילים בשיחות. הדבר תלוי בתוצאות איזה ממשלה תהיה בסופו של דבר," אומר ראש הממשלה.

לדברי שמיר, השיחות עם מפלגת העבודה יתבססו על ההבנה שהושגה לפני כעשרה ימים בפגישה שלו עם שמעון פרס ויצחק רבין. "לא חל מאז כל שינוי. אני מניח שנדבר על אותם פרמטרים. יכול להיות שיוסיפו אישור נקודות. כרגע אינני יכול להגיד, מה יהיה מהלך השיחות, הרי אנו מתחילים אותן רק היום."

שמיר אמר עוד, כי הבוקר, בעת כינוס שרי הליכוד, יתגבש קו המפלגה לגבי המגעים עם נציגי המערך. "אשמע את דעתם של חברי השרים. בעצם דיברנו בנושא זה כבר לפני כשבוע, אבל היות שהשיחות מתחדשות היום, חשבתי שכדאי לרענן את הזיכרון של כולנו ולחדש את הסיכומים".

שמיר הבהיר, כי לא ימנע את שיתופו של שמעון פרס בממשלה וינסה להתגבר על חוסר האמון הגדול, שנוצר ביחסיו עמו בעיקר לאור המגעים סביב המו"מ עם המפלגות הדתיות. "במובן מה שקרה לא הגביר את האמון בינינו, אבל אני חושב, שהרי יש בעצם הכרח מבחינה לאומית וממלכתית, להגיע לפיתרון משותף ועל כן נעשה בכל האפשר להשיגו".

בקבלת פנים לכבוד מנהיג בריה"מ ורעייתו במרכז האו"ם, אמר גורבאצ'וב לשגריר ישראל:

"ברצוני להודות לישראל על שיתוף פעולה יעיל בטיפול בתקרית המטוס"

ביין: שמחנו להפגין רצון טוב ; גורבאצ'וב: לבריה"מ הרבה רצון טוב וידידות לישראל

מאת עודה הדרשלם
סופרת "הארץ"

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). "אני מבקש שוב להודות לישראל על שיתוף הפעולה היעיל בעניין תקרית המטוס", אמר הנשיא גורבאצ'וב למ"מ שגריר ישראל באו"ם, יוחנן ביין, בקבלת הפנים שערך אמש מזכ"ל האו"ם לראשי הנציגויות המוסמכות באו"ם לכבוד מיכאל גורבאצ'וב ורעייתו ראיסה.

לקבלת הפנים הוזמנו גם אישים שונים וביניהם הנשיא לשעבר ריצ'רד ניקסון, הנרי קיסינג'ר, ראש העיר ניו־יורק, אד קוץ', ואחרים. אחרי המתנה של למעלה משעה בתור ארוך זכה כל שגריר ללחוץ את ידם של האורחים.

כשהוכרז שמו של שגריר ישראל, לחץ גורבאצ'וב את ידו בחום ושפע חיוכים. השגריר ביין אמר "ברכות מישראל והצלחה". הגיב גורבאצ'וב: "אה, ישראל", ואז הודה על היעילות בנושא המטוס. השיב לו ביין: "כפי שידוע לך בוודאי, ישראל טובה באילתורים, ושמחנו על שנפלה בידינו ההזדמנות להפגין את רצוננו הטוב ואת ידידותנו כלפי ברית המועצות".

שוב חייך גורבאצ'וב ואמר: "אני מבקש למסור לממשלת ישראל ולעם בישראל שיש לברית המועצות הרבה רצון טוב וידידות כלפי ישראל".

מספר ההרוגים ברעידת האדמה

(סוף מעמוד 1)

מוקד הרעש, שם נרשמה עוצמה של 9 בסולם מרקאלי, בעל 12 השלבים, היה במרחק של 50 ק"מ מלנינאקאן, העיר השניה בגודלה בארמניה. סולם מרקאלי מודד את האפקט של רעידת האדמה על פני הקרקע. לפי סולם ריכטר היתה עוצמת הרעש 6.8.

שתי ערים התמוטטו

עורכת בכירה בסוכנות הידיעות הארמנית בירוואן אמרה לכתב רויטר במוסקווה בשיחה טלפונית, כי הבנינים שבסביבה באזורים הנפגעים תיאר את העיר ספיטאק כ"תל חורבות אחד גדול". עיירה זו מונה 30 אלף תושבים, אך לאחרונה הגיעו אליה פליטים רבים בעקבות המהומות האתניות באזרבייג'ן.

העורכת אמרה עוד כי 30 עד 40 אחוז מאזורי העיר לנינקאן, שמספר תושביה כ־200 אלף – נהרסו כליל. הנזקים קשים פחות בעיר קירובאקאן, שמספר תושביה 160 אלף והיא שוכנת בקרבת הגבול הטורקי. הרעש גרם נזקים קשים לבתי ספר, לבתי חולים ולמבנים של שירותים ציבוריים חיוניים אחרים באיזור.

ראש ממשלת ארמניה, פאדיי סארקיסיאן, הופיע בטלוויזיה שלשום בערב והביע את צערו ותנחומיו למשפחות הקורבנות. במוסקווה מסרה סוכנות טאס, כי ועדה מיוחדת של הפוליטביורו הוקמה לארגון סיוע לנפגעי הרעש. הוועדה כבר הגיעה לירוואן ומשם תמשיך לאזורים שנפגעו.

מחזות קורעי לב

בטלוויזיה הסובייטית הוקרנו מחזות קורעי לב של בניינים מתמוטטים בערים קירובאקאן ולנינקאן ושל אנשים מבוהלים ואחוזי הלם המשוטטים בין החורבות.

בשנים האחרונות סבלה בריה"מ מרעידות אדמה הרסניות. רעידת אדמה שאירעה ב־1966 הרסה חלקית את טאשקנט, בירת אוזבקיסטאן, ורעידת אדמה שאירעה ב־1948 הרסה את העיר אשחאבאד.

מרומא נמסר כי השירותים להגנה אזרחית באיטליה עומדים לשלוח לארמניה קבוצה של מומחים, כדי לעמוד על צרכי התושבים באזור שנפגע על ידי רעידת האדמה הקטלנית.

ישראל הציעה לבריה"מ את צוות החילוץ שפעל בלבנון

פרס במיברקו: הצוות עתיר ניסיון

מאת עקיבא אלדר
סופרו המדיני של "הארץ"

ישראל הציעה אתמול למשרד החוץ הסובייטי לשגר צוות חילוץ ישראלי לסיוע בפעולות החילוץ באיזורי הרעש בארמניה. הצוות עסק בין השאר, בפינוי ההריסות בדרום לבנון. ההצעה הועברה באמצעות המשלחת הקונסולרית הישראלית במוסקווה אל משרד החוץ הסובייטי.

במברק ששלח שר החוץ שמעון פרס לעמיתו אדוארד שווארדנדזה, הוא מביע צער, נוכח הידיעות על אבידות בנפש ברעידת האדמה, והביע את תנחומי העם והממשלה בישראל. פרס אומר, כי צוות החילוץ הישראלי "הקטן בהיקפו, אך לדוע הפול – עתיר נסיון, יוכל להגיש תרומה צנועה אך כנה למאמציכם".

שר החוץ אומר עוד במברק, כי "לעיתים קרובות מדי אסונות טבע מזכירים לנו שמחלוקות מעשי ידי אדם, אין בכוחן לבטל מה שהינו משותף ויחודי לבני האנוש – הכאב המשותף נוכח טרגדיה אנושית."

ראש הממשלה יצחק שמיר שלח מיברק לנשיא ברית המועצות מיכאל גורבאצ'וב והביע את תנחומיו.

יקירתנו

סופיה מרגושס

לבית משלר

איננה

ההלויה תתקיים היום יום ששי, א' טבת תשמ"ט 9.12.88
בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין סגולה, פתח־תקוה
נפגשים ברחבת בית העלמין

אבלים: בנה וכלתה: יוסף ואהובה מרגושס
אחותה: לידיה משלר
נכדיה: אורי, אלון ומיכל
וכל בני המשפחה

להתקרנף או למחות?

"אי אפשר להאמין שעם שחווה לא מזמן את עצמאותו הלאומית יכול לשלול אותה בקלות כזאת מעם אחר. הברירה היא בין להתקרנף ולשתף פעולה – או למחות. שוב אינני יכול להיות שותף במעשים לא דמוקרטיים. הגבולים בשעת מלחמה".
דודו פלמה, קיבוץ כפר הנשיא

בשל סירובו החוזר של פלמה לשרת בשטחים, הוא נידון ל־35 ימי מחבוש, מתוכם 21 על תנאי.

51 סרבני דיכוי נכלאו מתחילת האינתיפאדה. כרגע נמצאים בכלא:

טוראי אשר אביטל
סמל רמי עדות
רב"ט (מיל) דוד גולן
סמ"ר (מיל) ערן שחר
סמל (מיל) דודו פלמה
סגן (מיל) אנטול יבלונקו
סמל (מיל) רמי חסון
סמל (מיל) ש.ר.

אל תתלבט לבד!

קו פתוח ל"יש גבול"

בימים א'־ב' 11־12 לדצמבר,
בשעות 18.00־22.00
טלפונים 02־241003, 02־240384

"יש גבול"
ת.ד. 4172 ת"א, ת.ד. 6953 ירושלים
טל. 03־5131462
יש גבול

ש.ח.כ.
שרות חקירות כללי
מקבוצת השמירה
כל אשר רצית לדעת
31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך
כל סוגי החקירות ביסודיות, באמינות ובסודיות מוחלטת
ש.ח.כ.
דרך פתח־תקוה 19
תל אביב 66 183
טל: 623084; 621975; 614636
FAX: 623995

זכו בפיס

להלן תוצאות הגרלת הרב פיס מספר 50/88 שהתקיימה ביום ה' 8.12.88:

בסך 266,668 זכה המספר 666909 כל הכרטיסים המסתיימים בסיפרה 66909 זכו ב־16,668 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בסיפרה 6909 זכו ב־1,668 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בסיפרה 909 זכו ב־168 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בסיפרה 09 זכו ב־18 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בסיפרה 9, 5, 3 זכו ב־3 ש"ח כ"א.

המעלות של
EL AL אל על

	מעלות מינימום	מעלות מכסי'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	5	8	מ.חלקית	2	8
אתונה	13	16	גשם	12	16
בוקרשט	–1	4	מ.חלקית	–	–
בריסל	4	8	מ.חלקית	1	9
וינה	1	5	מ.חלקית	1	3
ורשה	0	3	שלג	–1	1
ז'נבה	1	6	מ.חלקית	0	5
לונדון	3	5	מעונן	6	10
ליסבון	9	15	נאה	6	14
מדריד	1	8	נאה	–1	10
ניו־יורק	6	15	מ.חלקית	5	16
פאריס	2	7	מ.חלקית	5	8
פרנקפורט	–1	3	מ.חלקית	–2	6
ציריך	1	4	מ.חלקית	–	–
קהיר	14	24	נאה	10	23
קופנהאגן	–3	0	מ.חלקית	–2	4
רומא	4	10	מ.חלקית	6	16

הלב ממריא אל על

עתירה בעניין הסמכות לשלול רשיון נהיגה בגין פיגור בקנסות

(ע). עפרה מינא, תושבת ירושלים, עתרה אתמול לבג"צ וביקשה שיורה על ביטולה של תקנה, הכלולה בתקנות התעבורה המאפשרת לרשות הרישוי, שלא לחדש רשיון לנהג שלא שילם דו"חות חניה שהוציאה הרשות המקומית.

עפרה מינא טוענת בעתירתה, כי זוהי תקנה שהציבור אינו יכול לעמוד בה ואין כל קשר בין תשלום אגרות חניה לבין אי חידושו של רשיון הנהיגה. לטענתה, תשלום החוב כספי לעירייה אינו צריך לשמש כלל סיבה לאי חידוש רשיון נהיגה, כפי שחוב הנוגע למיסים עירוניים אינו מונע מאזרח לקבל דרכון או תעודת זהות.

"הדרכים הלגיטימיות פתוחות לפני העירייה לגבות כל חוב ואין עילה לשלול את רשיון הנהיגה לצורך זה. אי חידוש רשיון הנהיגה יש בו משום הטלת עונש של שלילת רשיון ללא משפט וללא מתן אפשרות להתגונן. הרשות המקומית אינה מוסמכת להטיל עונשים השוללים את זכותו של האזרח להחזיק ברשיון נהיגה. זוהי פגיעה בלתי סבירה, בלתי הגיונית ובלתי מוצדקת", אומר בעתירה פרקליטה של העותרת, עו"ד יצחק מינא.

העתירה הועברה לעיונו של שופט תורן.

איך לצאת בשלום (ועם עו"ד) מקנסות חניה מנופחים

מאת סופר "הארץ"

רבים ממקבלי דו"חות חניה בת"א טוענים כי לא קיבלו אותם לביתם. בהודעה שהוציא שלשום דובר העירייה, הוא מודה, כי רבים מהדו"חות כנראה לא הגיעו לבתיהם של הנהגים.

במקרים שבאלה הדרך הפשוטה ביותר להימנע מקנסות החניה המנופחים הינה לגשת לעורך דין או לבית המשפט ולמלא תצהיר על אי קבלת הדו"חות לביתך.

את התצהיר עליך להביא לפקידים בעירייה, שם הם ינסו "לשכנע" אותך, שאכן קיבלת את הדו"חות. אם תעמוד על כך שלא קיבלת אותם, לא תהיה לפקידים ברירה, אלא לאפשר לך לשלם את הדו"חות בסכום המקורי המופיע בהם ללא כפלי קנס.

בעיריית תל־אביב משתדלים, שלא להבליט את הדרך הזו לפתרון. מזכירים בעירייה, כי ההצהרה הינה מסמך של הצהרה בשבועה. בשלב זה אין העירייה בודקת את אמיתות ההצהרות. בעתיד מבטיחים כאן, כי יבדקו הצהרות באופן מדגמי בלבד ואם יתברר, כי העירייה יכולה להוכיח, שאכן קיבל הנהג את הדו"ח לביתו ינקטו נגדו צעדים משפטיים.

הצעה בת"א: חניה חינם לתושבים

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל־אביב

הצעה לאפשר חניה חינם לתושבי תל־אביב תועלה ביום ראשון בישיבת מועצת העירייה.

את ההצעה יעלה חבר מועצת העירייה, אריה צוקר (מפ"ם). על פי ההצעה תותר חניה חינם לתושבי העיר לאורך מדרכות המסומנות בכחול־לבן וכן במגרשי חניה עירוניים.

לדברי צוקר, במצב היום לא כדאי לעירייה לפתור את מצוקת החניה בעיר, בגלל הכספים הרבים שהיא גובה. בסך הכל, גובה העירייה ארנונת מגורים מתושביה בסך 56 מיליון ש"ח. מבעיות החניה של העיר תגבה העירייה השנה 35 מיליון ש"ח. במצב כזה פיתרון של בעיות החניה יקטין את הכנסותיה.

הוא מוסיף, כי כל נושא כפל הקנס קשור לימי האינפלציה הדוהרת וכיום אין מקום להמשיך בשיטת החישוב זו. לדבריו, יש בידיו חוות דעת משפטית הקובעת, כי גביית כפלי הקנס הינה בלתי חוקית משום שדרך המסירה של הדו"חות לנהגים אינה מבטיחה שאכן יגיעו הדו"חות לידיהם.

דובר עיריית תל־אביב מסר בתגובה: "ההצעה לגבי חניה חינם ללא הגבלת זמן אינה מעשית כי העיר תיסתם. העירייה פועלת עכשיו לממן חניה זולה יותר לגרים מחוץ למרכז העיר בנוסף לחניה חינם לפי תורים באזורי מגוריהם. כפל הקנס לא בא לפצותם כליל. הוא בא לשמש אלמנט עונשי למי שיכול היה לשלם בזמן והעדיף לא לעשות כן. כך אכן קבעה הכנסת בחוק. העירייה מוכנה לוותר על ההכנסות. עובדה, הפעלת הדגש "הקטיגו" הכנסות מגיעה על מדרכות ב־6 אחוזים. יתר על כן, מוציאה העירייה עשרות מיליונים על תשתית התחבורה בעיר. רוב הדו"חות בתל־אביב אינם של תל־אביבים."

3 ערבים אמריקאים לא הורשו להיכנס לארץ וגורשו מנתב"ג

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

משטרת נתב"ג מנעה, בשיתוף משרד הפנים, כניסתם של שלושה קרובי משפחה, אזרחי ארה"ב ממוצא ערבי, לישראל. משרד החוץ פנה באמצעות משרד הפנים אתמול למשטרת נתב"ג, בבקשה לקבל הסברים למקרה, לאחר שתחנת טלוויזיה של רשת סי.בי.אס בשיקגו פנתה בבקשה לקבל תגובה לתקרית.

משטרת נתב"ג מסרה, כי הוחלט לפתוח תיק פלילי נגד שתי הנוסעות, אם (46) ובתה (18) שתקפו לדברי המשטרה, קצינה, פגעו בריבונות מדינת ישראל, וקיללו את השוטרת. פירושו המעשי של פתיחת התיק הפלילי הוא הכללתן של שתי הנשים, בנוסף לקרובם (25) אף הוא אזרח ארה"ב אשר הגיע יחד איתן, ברשימת האנשים שלא יוכלו להיכנס ארצה. הנציד ושתי הנשים הוטסו בנפרד באמצעות חברת קל.ם, חזרה לארה"ב.

האירוע החל ביום ראשון השבוע, כאשר השלושה נחתו בשעה 15:40 בנתב"ג. השלושה הגיעו לביקור, כנראה לרגל חג המולד, לרמאללה. הנציד, מוסטפה סמארה, הודיע בבדיקת אלה ששהה שלא כחוק לפני כמה שנים במדינה. בתיאום עם משרד הפנים, החליטה משטרת נתב"ג למנוע את כניסתו.

הנציד הועלה על המטוס שהביא ארצה והוחזר לארה"ב. לשתי הנשים הובהר, כי הן רשאיות להיכנס לישראל. עפ"י גירסת המשטרה, כאשר שמעו הנשים, כי סורבה כניסתו של הנציד, פתחו בצעקות וקללות בטענה "אבל שהילד לא גמר אתכם עד הסוף. נקים הילד הוא משלנו ונחסל את כולכם. כלבה. זונה. לכי לעזאזל", צעקו האם ובתה על אנשי המשטרה, שהיו במקום. הן השתמשו בשפה הערבית. הן אף ניסו לתקוף את קצינת המשטרה. בעקבות תקרית זו הוחלט לאסור אף את כניסתן של שתי הנשים לישראל.

השתיים הועברו לחדר מיוחד, המיועד לנוסעים שסורבה כניסתם. כעבור יומיים, ביום שלישי, הועלו שתי הנשים על טיסה דרך הולנד לארה"ב. לפני שהמריא מהארץ בשעה 7:30 בבוקר, הספיקה עוד האם, ע"פ גירסת המשטרה, להטיח במלוויה "אל תדאגי, לא אבוא בזמן הקרוב. אך אשלח את כל משפחתי והם יעשו לכם בעיות גדולות יותר ממה שאנו עשינו". התיק הפלילי כנגד השתיים הוא על העלבת עובד ציבור והתפרעות במקום ציבורי.

המשנה ליו"ר רשות השידור כתב לחריש: דוד גרוסמן – פוליטיקאי

מאת לילי גליל
סופרת "הארץ"

במכתב ליועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, טוען המשנה ליו"ר רשות השידור, שלמה קור, כי "דוד גרוסמן אינו עיתונאי, אלא הוא בעצם פוליטיקאי". הדברים הועברו לחריש, לקראת ההחלטה שעומד לקבל היועץ המשפטי בסוגיית התפטרותו־פיטוריו של גרוסמן מרשות השידור.

קור תומך, למעשה, בעמדת המנכ"ל, אורי פורת, שהביא לפיטורי גרוסמן, בניגוד לעמדת היו"ר, אהרון הראל, כפי שמסר אותה לחריש.

עוד טוען קור במכתבו כי גרוסמן עבר בחצי השנה שחלפה עוד 3 עבירות, כולן בעלות נופך פוליטי, שדי ליתן היה על הרשות לפטרו כבר אז. יתר על כן, אומר קור, אם אכן דוגל גרוסמן בשלטון החוק, היה עליו לדרוש את פיטוריו עצמו כבר מזמן, וחסד עשה עימו המנכ"ל, כשהוריד אותו ממגבלות התקשי"ר החלות עליו כעובד רשות השידור.

עקב המידע המגיע אליו בעניין זה, מעכב חריש את החלטתו, שאמורה היתה להימסר עוד השבוע.

ירד מספר הנרשמים לאימוץ ילדים בשירות למען הילד

(ע). ירידה מסתמנת השנה במספר המשפחות הנרשמות כמועמדות לאימוץ ילדים בשירות למען הילד. עם זה, נמשך המחסור בילדים לאימוץ, בעיקר תינוקות. יש גם קושי למצוא הורים מאמצים לילדים בוגרים. כך מסרה אתמול אביבה לאון, פקידת הסעד הראשית לחוק אימוץ ילדים ומנהלת השירות למען הילד במשרד העבודה והרווחה, ביום עיון בנושא "האימוץ בישראל", באוניברסיטת תל־אביב.

לפי נתוני השירות, יותר מ־500 משפחות נרשמו בתור לאימוץ ב־'87, ואילו מאפריל '88 נרשמו כ־180 משפחות בלבד. 430 נשים הרות מחוץ לנישואין, נרשמו ב־'87 כמועמדות למסירת פרי־בטנן לאימוץ, וכ־170 נשים התעניינו באפשרות כזאת ב־'88.

לטענת נתונים אלה, בולט מספרם הקטן של הילדים המועמדים לאימוץ – 97 תינוקות ומספר דומה של ילדים מגיל שנתיים ומעלה, והמספרים קטנים יותר ב־'88.

מנהלת השירות ציינה שחלה ירידה של כשני־שלישים במספר הילדים המועמדים לאימוץ לעומת שנים קודמות. משום כך, זמן ההמתנה לאימוץ ארוך – כמעט שנתיים וחצי כשהורים מתעקשים לקבל רק תינוק, וחודשים ספורים עד שנתיים – המתנה לילד יותר גדול.

גב' לאון ציינה שניכרת רתיעה לאמץ ילדים בוגרים, אף כי בשנים האחרונות יש משפחות המגלות יותר גמישות, ומוכנות לקבל ילדים עד גיל 4–5. לדבריה, אין קשר הכרחי בין גיל הילד למידת התאקלמותו במשפחה החדשה, ויתכן אפילו יתרון לאימוץ ילדים בוגרים בשל הצורך הנואש שלהם במסגרת משפחתית.

גב' לאון מסרה עוד, שב־'87 פנו 44 מאומצים בוגרים, בני 18 ומעלה, לשירות, בבקשה לקבל פרטים על הוריהם הביולוגיים, ועוד 12 התעניינו במוצאם ב־'88.

טלפון חדש להידוק הגיזרה.

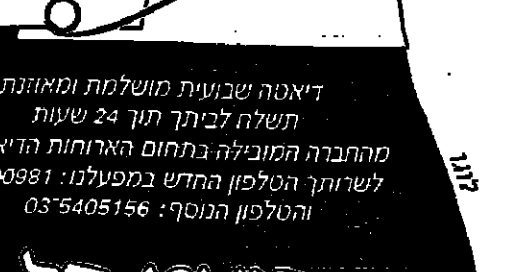

דיאטה שבועית מושלמת ומאוזנת תשלח לביתך תוך 24 שעות מהחברה המובילה בתחום הארוחות הדיאטתיות. לשירותך הטלפון החדש במפעלנו: 03־5400981 והטלפון הנוסף: 03־5405156

דיאט־קל אוכל ביתי דיאטטי

ת.ד. 1469, רמת השרון 47113

שני חיילי מילואים ל־28 ימי מאסר על סירובם לשרת בשטחים

מאות מכתבי תמיכה ל"יש גבול" לרגל יום זכויות האדם הבי"ל

מאת סופרת "הארץ" בירושלים

שני חיילי מילואים, סמל דמי חסון (28) מירושלים, וסמל ר. ש. (30), מתל אביב, נשפטו ונידונו למאסר של 28 ימים על סירובם לשרת בשטחים. לסמל חסון זו תהיה תקופת המאסר השניה מאז תחילת האינתיפאדה.

לרגל יום זכויות האדם הבינלאומי הגיעו ארצה מאות מכתבי תמיכה ועידוד מארגוני שלום, קהילות יהודיות ויחידים בעולם, ל־8 הסרבנים היושבים עתה בכלא צבאי.

בין שולחי המכתבים: הכנסיה המתודיסטית המאוחדת בארה"ב, צעירי הליכוד הבריטי, ארגון סרבני הגיוס הדרום אפריקאים, והסניף האוסטרלי של יוניצ"ף.

דובר "יש גבול" מסר, כי בחודש שחלף מאז הבחירות, התרחב באופן משמעותי מעגל החיילים שפנו למפקדיהם בדרישה לא להשתתף בדיכוי ההתקוממות העממית בשטחים, וכן עלה מספר הכלואים עקב סירוב זה.

דובר צה"ל: צה"ל משקיע עיקר מאמציו להיערכות מול סוריה

"המשימה העיקרית של השגת רגיעה בשטחים – הושגה"

(ע). סוריה ממשיכה עדיין להיות האוייב העיקרי וצה"ל משקיע את עיקר מאמציו בהיערכות למלחמה מול איום זה – אמר אתמול דובר צה"ל, תא"ל אפרים לפיד, בפגישה עם עתונאי חוץ.

הדובר ציין, כי צה"ל עמד השנה במבחן במשימה העיקרית של מימוש כושר ההרתעה מול האוייב הסורי.

תא"ל אפרים לפיד אמר, כי ב־'88, חרף אירועי האינתיפאדה ופעילות מבצעית של לחימה בטרור בלבנון, תוך פקיחת עין על הגבול הירדני, שממנו היו נסיונות חדירה, המשיך צה"ל להצטייד ולהתאמן בכל הרמות, במסגרת הצבא הסדיר וצבא המילואים.

דובר צה"ל ציין, כי 6–8 אחוזים מחיילי צה"ל היו עסוקים בשנה האחרונה באירועי האינתיפאדה בשטחים וריתוק הכוחות למשימה זו פגע רק במקצת ביכולת האימונים והכשרה של הצבא. לדבריו, יש לצפות בשנה הבאה ל־40 ימי שירות במילואים לכל היותר, בעוד בשנה החולפת עברה התקרה בשירות המילואים על 60 יום. הדובר ציין, כי המשימה העיקרית של צה"ל – להביא לרגיעה בשטחים, כדי לאפשר לדרג המדיני לפעול לא תחת לחץ – הושגה וכיום מטפל הצבא במקרים בודדים של ידוי אבנים ובאבטחת צירי תנועה. "ואין אנו עדים עוד להתפרעויות בקנה מידה גדול, כפי שהיה בתחילת האינתיפאדה".

הדובר ציין, כי ההערכות ביחס לפגיעה במוראל ובמוטיבציה של הצבא בשל אירועי האינתיפאדה – מוגזמות.

צלבי קרס על מיסיון בבירה

(ע). צלבי קרס התגלו אתמול בצהריים על מבנה של כת מיסיונרית ברחוב בן הלל במרכז ירושלים. כמו כן נגרם נזק לדלת המבנה.

משטרת ירושלים פתחה בחקירה.

סרן הביא חייליו והכריח ערבי מחאן יונס לחתום על מסמך עסקי

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

לבית־הדין הצבאי של פיקוד הדרום הוגש אתמול כתב אישום נגד מפקד פלוגה בצה"ל בדרגת סרן מהמושב תלמי אליהו שבדרום.

על פי כתב האישום נאשם סרן שמעון מגן בכך שבהיותו בשירות מילואים פעיל בתאריך 8.7 בחאן יונס הטיל אימה על שאם ג'אבר מחמוד בכך שנכנס עם כמה חיילים, פקודיו, כשהם מזויינים בנשק, לביתו של הפלסטינאי והורה לפלסטינאי לעמוד עם פניו אל הקיר, כשידיו מורמות ולאחר מכן כיוון את נשקו כלפי המתלונן, הניע אותו לחתום על מסמך, אותו חיבר בעברית ולפיו הערבי מצהיר בכיטול שהינו שותפו של אלכס אוביץ וצור אליהו מהמושב תלמי אליהו.

הפלסטינאי חשש מהחיילים וחתם על המסמך בניגוד לרצונו. אחרי כן התלונן במצ"ח.

בכתב האישום מייחסת התביעה לקצין, כי בהיותו חייל בצה"ל בדרגת סרן והתפקיד מ"פ נהג באופן שאינו הולם את דרגתו, בכך שהשתמש לרעה בחייליו ובנשקו וביצע את המעשה האמור.

במהלך החקירה של המשטרה הצבאית התברר, שהנאשם, אף הוא תושב תלמי אליהו, היה מסוכסך עם שותפו במושב. הוא החליט לגשת לפלסטינאי בחאן יונס, שהיו לו קשרי עבודה במושב ולהוציא ממנו אישור, כי הוא שותף של יריבי המ"פ היהודים באותו מושב ובכך לגרום קשיים לשותפים היריבים שלו.

ביום א' ייפתח משפטו של הסרן.

פתולוג במשפט גבעתי: המכות הקריטיות ניתנו רק בג'בליה

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

תפנית חלה אתמול במשפטם של ארבעת חיילי "גבעתי" הנאשמים בהריגתו במכות של האני אל־שאמי תושב מחנה הפליטים ג'יבליה.

עד התביעה, ד"ר לוי בירנהלץ, מהמכון לרפואה משפטית באבו כביר, שניתח את גופתו של האני אל־שאמי אמר אתמול בתשובה לשאלת השופטים: "אני בדעה שהמכות או המכה שהמנוח קיבל במאחז ג'יבליה היתה המכה הקריטית שגרמה למותו. נתיחת הגוף מלמדת כי כאשר חיילי גבעתי היכו את המנוח, הוא היה 'חצי מת', אך המכות הקטלניות נגרמו לו ככל הנראה בהמשך, והיינו במאחז ג'יבליה."

עוד אמר ד"ר לוי, כי על פי הצילומים והממצאים הפתולוגי לא נגרמו למנוח שברים בחזה וקרעים בצפק. לראיה הזכיר, כפי שטענו הסניגורים, כי המנוח הצליח לעלות על קומנדקר צבאי. "אדם שמקבל מכות הגורמות לו חבלות, כפי שהראה הדו"ח הפתולוגי, אינו יכול ללכת וזקוק לאמבולנס".

עדי התביעה במשפט טוענים מנגד, כי האני אל־שאמי הובל למאחז ג'יבליה מביתו, כשהוא הולך וקשור באזיקים בידיו.

בתחילת הדיון אתמול אמר לוי, כי על פי דו"ח הנתיחה שערך המוות נגרם משוק ומהלם טראומטי.

אחד השופטים, ד"ר פוקס, שאל: "האם במשך הקריירה ראית חומרה כזו של פגיעות או שזה מקרה שכיח?" לוי: "ראיתי, ביצעתי ניתוח לתושב מהשטחים, קרבן של לינץ'. הנזקים היו פי שניים. שם ההתעללות היתה משך שעות. עכשיו עם הבעייה בשטחים אנחנו רואים יותר מקרים. לפני זה לא היו כל כך הרבה מקרים".

חורף חם ונעים מתחיל במזרון מתאים

קנה עכשיו מזרון ותזכה במתנה חמה

שמיכת פוך, סדין־חימום או מפזר חום.

החורף הגיע ובחוץ קר ומזג האויר סגרירי – מבלים יותר במיטה החמה, האם באמת נוח לך במיטה שלך? האם המזרון עדיין תומך היטב בגופך ומעניק לגב את היציבות הדרושה לבריאותו? עכשיו הזמן לבדוק זאת ואם צריך – להחליף את המזרון שהתיישן, במזרון חדש שינעים לך את החורף.

עכשיו מציעים לך המזרונאים את המזרון המתאים במבצע מדהים!

המזרונאים – המומחים לייעוץ ומכירת המזרונים המובילים בישראל – יתאימו את המזרון הנכון עבורך הן מבחינת הגב והן מבחינת בתקציב.

30 לילות נסיון על כל מזרון

כל מזרון שתבחר אצל המזרונאים תוכל לקבל ל־30 לילות ניסיון התקופה הדרושה כדי להתרגל למזרון חדש. אם לאחר 30 לילות אינך מרוצה – אין בעיה: המזרונאים יחליפו לך את המזרון למזרון שיתאים לך יותר – עד שתהיה 100% מרוצה.

מבצע!

פרדייז 2000 – שיא חדש בנוחות השינה ב־3 דרגות קושי לבחירתך.

- לכל הקונים מזרון זוגי – מפזר חום במתנה!
- לכל הקונים מזרון + מיטת קפיצים זוגי – שמיכת כרמיה מפוך סינטטי במתנה (2.00X2.20)

הכן גם לילדך חורף נעים

מבצע!

פופ ספרדייז

הספה המגניבה לצעירים עם מזרון הקפיצים והמנגנון ההידראולי המושלים. במחר גדול של בדים חדישים, וב־4 דגמים מדליקים.

לכל הקונים ספרדייז – שמיכת פוך סינטטי של כרמיה (1.50X2.00) במתנה.

לבחירתך במבצע חורף 89'

מבצע!

סילי פוסטרופדי – המזרון האמריקאי מס' 1 בעולם.

- לכל הקונים מזרון – סדין חימום במתנה.
- לכל הקונים מזרון + מיטת קפיצים פוסטורפדית זוגי – שמיכת פוך אמיתית מפלומת אווז של האחים פריד (2.00X2.20) במתנה!

- **12 תשלומים שווים לא צמודים**
- **הובלה חינם.**

תל־אביב: נחלת בנימין 135 פינת עמק יזרעאל. טל' 03־823622 · דרך פתח־תקוה 158, טל. 261339
בת־ים: שמעון הבורסיקאי 8, איזור התעשיה (ליד הקאונטרי קלאב) טל. 03־5514448
נתניה: כדד 7 איזור התעשיה הישן טל. 053־619558

המזרונאים
רשת חנויות לייעוץ ומכירת מזרונים.

חיפה: נורדאו 29 (מדרחוב) הדר טל' 04־642129
ק. מוצקין: דרך עכו 165 בנין הסופרזול טל' 04־759891 · פתוח במוצאי שבת.
ירושלים: שלומציון המלכה 18 טל' 02־221949
נתיבות: בחצר המפעל דים תעשיות מזרונים (מפעל מבט לשעבר) 057־944425

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

"מחלוקת בין שמיר למוסד בעקבות החלטות אלג'יר"

– טוענים מקורות בלונדון ● השירותים החשאיים: אש"ף גילה "מתינות"; שמיר: בהחלטות המועצה הפלשתינית אין שינוי

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). פולמוס חריף פרץ בין שרותי הביון הישראליים לבין משרד ראש־הממשלה לאחר החלטות המועצה הפלשתינאית באלג'יר. בעוד הראשונים טוענים כי אש"ף גילה "מידה ניכרת של מתינות וגמישות", היה יצחק שמיר נחרץ בדעתו כי בהחלטות לא היה כל שינוי.

מקורות מודיעין, המצוטטים ב"סקירת המוסד" השבועית הרואה אור בלונדון, טוענים כי השרותים עיבדו נייר עבודה אשר כלל 5 מסקנות:

1. קבלת החלטה 181 המתפרשת כהכרה בישראל.
2. קבלת החלטות 242 ו־338, המכירה בישראל כבסיס למשא ומתן במסגרת ועידה בינלאומית.
3. אי איזכורה של האמנה הפלשתינאית.
4. אי איזכורה של סיסמת "המאבק המזוין".
5. קבלתה של "הכרזת קהיר" מ־1985 בה התחייב ערפאת להפסיק פעולות טירור מחוץ לשטחה של ישראל.

המקורות מוסיפים כי בניגוד לחוות הדעת האופטימית של הביון הישראלי, מצא לנכון מנכ"ל משרד ראש־הממשלה יוסי בן אהרון, להורות לעובדיו להכין תיק על אודות מעורבותו של יאסר ערפאת בטירור הבינלאומי. התיק נשלח לג'ורג' שולץ, והביון הישראלי סבור, כי הוא תרם תרומה מכריעה להחלטת מזכיר המדינה האמריקאי שלא להעניק ויזה לערפאת.

הערכה בארה"ב: עוד יהודים שוקלים לפגוש את ערפאת

מאת יואב קרני ושלמה שמיר

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). פיליפ קלוצניק הכחיש כי הוא מתכונן לצאת לז'נבה כדי להיפגש עם יאסר ערפאת. בשיחה טלפונית ממשרדו בשיקאגו אמר ל"הארץ", כי "לפי שעה" אין לו תכנית להיפגש עם מנהיג אש"ף, אך הוא לא הוציא מכלל אפשרות שהוא עשוי להיענות להזמנה לפגישה עם ערפאת.

קלוצניק סיפר, כי זה זמן רב שערפאת משתדל להיפגש עמו. הוא הוסיף, כי שקל פגישה עם ערפאת, לוא הגיע לניו יורק לנאום בעצרת האו"ם.

בקרב חוגים יהודיים בניו יורק רווחות ידיעות, כי קבוצות נוספות של יהודים שוקלות להיפגש עם ערפאת. מנהיגים יהודיים הביעו חששות מפני סחף ביחס כלפי אש"ף בקרב ארגונים יהודיים. צויין, כי כבה התגובות, שראשי ארגונים יהודים פרסמו על פגישת חמשת היהודים עם ערפאת בשטוקהולם היו מתונות ביותר והביקורת על פגישה זאת היתה דו־משמעית.

הרב ארתור הרצברג אמר לכתב ה"ניו יורק טיימס", כי שוחח עם אחדים מבני לווייתו של ערפאת, שאמרו לו כי מ"נימוקים רגשיים" ערפאת אינו יכול להכריז בפומבי במסיבת עתונאים את מה שאמר לחמשת היהודים באוזני פרטי – שהחלטות המל"פ מבטלות למעשה את אמנת הארגון. הרצברג הוסיף, כי הצהרת ערפאת בשטוקהולם היא "צעד קטן" קדימה, והתעלמות מצעד זה היא משגה. הרצברג אמר, כי החשש מצד ישראל כי הכרת אש"ף בישראל לא תאריך ימים, ייעלם לאחר כינון מדינה פלשתינית.

ה"ניו יורק טיימס" מוסר, כי המשלחת היהודית שנפגשה עם ערפאת בשטוקהולם קיבלה מברקי ברכה ועידוד מאישים יהודים חשובים, ביניהם: קנת אראו, חתן פרס נובל ופרופסור באוניברסיטת סטאנפורד, הרב ליאונרד ביימן מלוס אנג'לס, נתן גלזר מאוניברסיטת הארווארד, פיליפ קלוצניק ופרופסור סימור מרטין ליפסט מאוניברסיטת סטאנפורד.

ועידת הנשיאים, שהיא גוף־הגג של כ־40 ארגונים יהודיים מרכזיים בארה"ב, נפגשה אתמול בניו יורק לישיבה סגורה, שתוארה "שגרתית". לא התקבלו החלטות, ולא התפרסמה הודעה.

לפי אחד הנוכחים, היתה הסכמה כללית, שאין לראות את הצהרת ערפאת כפריצת דרך.

מחלוקת התעוררה בין מי שמצאו בהצהרת ערפאת מידה מסויימת של התקדמות, ובין אלה שדחו אותה מעיקרה. כאן נחלקו הדעות כמעט שווה בשווה. ראש הדיון היה יושב ראש הוועידה, מוריס אייברם.

בפגישה דיברו שגריר ישראל בארה"ב, משה ארד, והשגריר במעמד באו"ם, יוחנן ביין. לפחות שניים מן הנוכחים הציגו במהלך הפגישה את השאלה, "מה עוד צריך ערפאת לעשות כדי להשביע את רצונכם". לפי אחד הנוכחים, הופנתה השאלה "בתרעומת" אל נציגי ישראל, ולפי מקור אחר היא הועלתה רק כ"בקשה למידע נוסף".

אחד המשתתפים אמר, כי "צריך להבין שקרה כאן משהו חיובי, איננו יכולים להיות נגאטיביים". בפגישה נכחו כ־30 מנהיגים יהודיים, וחלק מהם הקדיש לביקורת אישית קשה על חמשת היהודים, שנפגשו עם ערפאת.

בוואשינגטון רואים

(סוף מעמוד 1)

הצהרת ערפאת כ"היסטורית" היא מוקדמת מדי", בהתחשב בעובדה שמדינה פלשתינית עדיין זקוקה להכרת ארה"ב וישראל, ויתכן שאיננה הפתרון הרצוי, מסכם ה"ניו יורק טיימס".

עוד מציין העיתון כי יאסר ערפאת עצמו מערער את התקוות לפריצת דרך, כאשר הוא נמנע לאסור באופן חד־משמעי את מסמך המטפחת בהצהרתו על הכרה בישראל.

הגישה הנבונה, כותב ה"ניו יורק טיימס", היא להמשיך בהפעלת לחץ על ערפאת להצהרות נוספות, כאשר ישא את נאומו בז'נבה בשבוע הבא.

גם העתון הנפוץ "ניוזדיי" מביע במאמר ראשי דעה דומה כלפי הצהרת שטוקהולם ואומר כי היא אינה מרחיקה לכת די, אם כי היא מתקרבת לתנאים האמריקאים. "על ערפאת להכריז", כותב ה"ניוזדיי", "כי קהל היעד האמיתי שלו אינם יהודי אמריקה, אלא היהודים בישראל".

"הצהרה חיובית"

שאול צדקא, סופר "הארץ" בבריטניה, מוסר: ממשלת בריטניה קידמה בברכה את "הצהרת שטוקהולם" של יו"ר אש"ף והיא סבורה כי יש בה כדי לשפוך אור על החלטות המועצה הפלשתינית באלג'יר. הבריטים קוראים לישראל להגיב ב"התקרבות חיובית כלשהי" ומבקשים מממשלתה לא לראות רק את ההיבטים השליליים של הצהרת שטוקהולם.

ויליאם ולדגרייב, סגן השר הממונה על המזרח־התיכון במשרד החוץ, אמר אתמול לעתונאים ישראליים וערביים כי בהחלטות המועצה היה אלמנט אשר הותיר את האופציה הירדנית פתוחה. לדבריו, הוא מתקשה להאמין, "כמו רבים אחרים", כי ניתן להקים בשטחים מדינה פלשתינית עצמאית לגמרי, ועל כן הוא סבור כי פתרון כלשהו יצטרך להשתלב בפדראציה ירדנית.

סגן השר אמר כי משרדו יבדוק אם ההכרזה האחרונה בשוודיה עונה על התנאים הבריטיים, המאפשרים פגישות עם אנשי אש"ף בדרג מיניסטריאלי.

יואב מוקר סופר "הארץ" בצרפת מוסר: אישים וארגונים יהודיים בצרפת פועלים עתה כדי לארגן בפאריס או מחוץ לצרפת מפגש בין יאסר ערפאת לבין אישים בקהילה היהודית של צרפת במתכונת דומה למפגש שטוקהולם – כך התברר אמש בשולי "דו־שיח ישראלי־פלשתינאי", שנערך בפאריס.

אחד מן המשתתפים בכנס, ממנהיגי הארגון של יהודים יוצאי מרוקו "זהות ודו־שיח", אנדרה אזולאי, בירך אמש במלים חמות על היוזמה של האישים האמריקאיים, שנועדו שלשום בשטוקהולם עם ערפאת.

בין היתר, סבורים האישים היהודיים הצרפתיים מחוגי השמאל כי יוזמת המפגש שלהם עם ערפאת "תעודד את מנהיג אש"ף להמשיך בדרך זו של הצהרות לקראת הכרה חד־משמעית בישראל".

(ע"ר). סין העממית קראה אתמול ל"פלשתין" ולישראל להכיר זו בזכות קיומה של זו.

השר הסיני שיבח את ערפאת על הצהרת שטוקהולם.

ערפאת: ההכרזה על ממשלה — בתוניס

(ע"צ). יאסר ערפאת, יו"ר הוועד הפועל של אש"ף, הודיע אתמול בתוניס כי על הקמת ממשלה פלשתינית זמנית תיאמר הכרזה בזמן מתאים בתוניס, בחסות נשיא תוניסיה.

בנאום שהשמיע בפתיחת הוועידה השמינית של אגודת סופרי אפריקה ואסיה ביום השנה הראשון להתחלת ההתקוממות בשטחים, הכריז ערפאת כי הוועד הפועל של אש"ף ממלא בתקופת מעבר את תפקיד הממשלה הזמנית, תוך כדי המתנה להרכבת ממשלה מעין זו.

ערפאת הכריז בתוניס כי "מסמך ההבהרה" שחובר בשטוקהולם "מהווה קריאה נכונה של החלטות אלג'יר". הוא הוסיף כי הוא עצמו לא השתתף בניסוח המסמך. "עם כל הכבוד שאני מתייחס למשלחת, עלי להבהיר שאני חותם מסמכים רק עם נציגים רשמיים, חברי ממשלה", אמר ערפאת.

שר החוץ המצרי, עיסמת עבד אל מגיד, אמר בראיון ל"טיימס" הלונדוני כי "הכרזתה של מצרים במדינה הפלשתינית אינה מסכנת את השלום עם ישראל". לטענתו, ארצו היא הגוף היחיד המדבר היום עם כל הצדדים ומסוגל לגשר על הפערים ביניהם.

יורם המזרחי, שליח "הארץ" בקהיר, מוסר: פעילים ומקורבים של אש"ף בקהיר מנסים להמעיט בחשיבות הצהרת ערפאת במסיבת העתונאים בשטוקהולם ובתרגישים שאזכור ישראל "בא כעובדה פיסית ולא כהכרה מבחינה משפטית". הדברים נאמרו במסגרת מסע הבהרות המכוון בעיקר לארה"ב ולאירופה, אך גם לצרכים פנימיים בתוך המחנה הפלשתיני והם נוסחו בהרחבה אתמול בערב על ידי סוכנויות ידיעות במפרץ הפרסי.

עורך עיתון באזור המפרץ הפרסי אמר אתמול טלפונית ל"הארץ": "ההצהרה בשטוקהולם בלבלה מעט את מבצעי האינתיפאדה וחיזקה את הקיצונים והגורמים המוסלמיים, המתנגדים לערפאת הנמצא בשיא עוצמתו התקשורתית והמסורתית, אך הנלחם למעשה על עתידו הפוליטי, במקרה שמהלך אלג'יר ייכשל או יידחה או יזרק לפח".

תגובות מעורבות בעיתונות לבנון

(ע"ר). הודעת ערפאת כי הוא מקבל את קיומה של ישראל והוקעת הטרור על ידו עוררו אתמול תגובות מעורבות בעיתוני לבנון.

העתון "א־ספיר", בטאון חוגי השמאל בלבנון, מתח ביקורת על ערפאת, בעוד ש"א־דיאר", בטאון הנוצרים במזרח ביירות, קידם את ההודעה בברכה.

"מה שערפאת אמר בשטוקהולם הוא חלק מהוויתורים הנדרשים לארה"ב ולישראל", כתב "א־ספיר". לדברי העתון, ארה"ב וישראל רצו גם את מדיניותו הנוכחית של ערפאת וביקשו יותר הסברים והבהרות.

"א־דיאר" בירך על הכרת ערפאת בישראל וקרא לארה"ב ולישראל להתמודד עם המדיניות הפלשתינית החדשה. "על ישראל לנקוט עמדה עצמאית, לתפוס את ההזדמנות ולהיפגש עם ערפאת", כותב העיתון.

ר"צ: לפתוח בדיאלוג

סיעת ר"צ קראה אתמול לממשל החדש בוואשינגטון לפתוח בהקדם בדיאלוג עם אש"ף, בעקבות הודעת שטוקהולם. "עכשיו, לאחר שערפאת הודיע על קבלת ישראל כמדינה יהודית הגיע סוף סוף הזמן למגע אמריקאי־פלשתיני רשמי כמבוא הכרחי למו"מ ישראלי־פלשתיני. המשך הנתק בין ארה"ב לאש"ף עלול מעתה והלאה להחליש את המתונים בארגון ולחזק דווקא את הקיצונים", נאמר בהודעה. ר"צ קראה לממשלת ישראל "לפקוח עיניים ולהכיר בצורך להידבר עם אש"ף, שהסיר את המכשול האחרון למו"מ".

"החזית העממית": הצהרות ערפאת בטלות ומבוטלות

דמשק (רויטר־עתו"ם ע"צ). ארגון המתבדלים "החזית העממית לשחרור פלשתין - המיפקדה הכללית" מתחה אתמול בדמשק ביקורת חריפה על הצהרותיו של ערפאת וכינתה אותו "בוגד".

"אנו מאשרים כי לערפאת ולבני בריתו אין זכות לנהל מו"מ על זכויותיו של העם הפלשתינאי. כל אשר הם מכריזים בשם עמנו בטל ומבוטל מבחינה מדינית, משפטית ומוסרית", נאמר בגילוי דעת.

מגיד: ישראל למדה שיעור; האינתיפאדה תורמת לפתרון

מאת יורם המזרחי

קהיר (מיוחד ל"הארץ"). "ההתקוממות שינתה את מאזן הכוחות באיזור והיא תורמת לפתרון מדיני. היא תופעה חיובית וחשובה מאוד," אמר אתמול שר החוץ המצרי, ד"ר עיסמת עבד אל מגיד, שצוטט עוד כמי שאמר "שהוא מקווה שישראל למדה את השיעור שאין לדכא בכוח וכי יפתח דיאלוג ישראלי פלשתינאי לדו־קיום בשלום".

תת־שר החוץ, ד"ר בוטרוס גאלי, הנחשב למומחה לענייני המזה"ת, אך מתמקד כיום בעיקר בנושאי אפריקה ואמריקה הלטינית במלאות שנה לאינתיפאדה שהיא "מאבק הראוי שאין אפשרות לדכאו בכוח".

עתונות קהיר ושאר כלי התקשורת ייחדו ליום השנה לאינתיפאדה מקום נרחב. הארוע צויין גם במהלך פסטיבאל הסרטים הבינלאומי הנערך בקהיר.

בתוך כך טענו מקורות של האופוזיציה בקהיר "שמשרד הפנים אסר לקיים סימפוזיון פועלים מצרי־פלשתינאי וכי מלון הוקרה החדש סמירמיס, שבו עמד להתקיים הכנס בחסות פדרציית האיגודים המקצועיים, ביטל את הסכמתו לארח את האירוע".

לדברי היומון "אל־שעב" באה הוראת משרד הפנים "כהפתעה, שהדהימה גם את איגוד עורכי הדין ואת אגודת העתונאים המצרית, שהתכוונו להשתתף בסימפוזיון".

כזכור מתכננת הפדרציה לקיים בשבוע הבא ולכל המאוחר לקראת סוף החודש, טקסים חגיגיים לציון שנה לאינתיפאדה, שבהם ישתתף ערפאת בכבוד משלחות של פועלים פלשתינאים.

סוכנות הידיעות המצרית דיווחה, שבכינוס הפתוח בקהיר, נוהר אל־קדוה, נפגש בעניין זה עם אחמד אל־אמאווי יו"ר הפדרציה.

מבדיקה שעשו חברי הכנסת דדי צוקר ויוסי שריד:

חפצים שמהם נכוו ילדים בגדה – מנגנונים להטעיית טילים

דובר צה"ל: זהו נור שבשימוש חיל אוויר המכיל חומר דליק

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

החפצים המבעירים שמהם נכוו קשות 9 ילדים ונערים בגדה בשבועות שחלפו הם, כנראה, מנגנונים המשמשים את חיל האוויר להטעיית טילים המתבייתים על מקור חום. כך מתברר מבדיקה, שעשו חברי הכנסת דדי צוקר ויוסי שריד (ר"צ) לאחר שנמסרו להם כמה מנגנונים כאלה.

ח"כ צוקר מסר אמש, כי המנגנונים, שניים מהם משומשים ושרופים ואחד טעון (כנראה היה מנגנון נפל), נמסרו לבדיקה במעבדה. התברר כי מדובר במנגנונים היוצרים להבה לצורך הטעיית טילים.

הבדיקה לא העלתה מדוע פגעו המנגנונים בילדים שנפגעו. אפשר שהמנגנונים נפלו ממטוסים או ממסוקים שטסו באזור.

צוקר ושריד דרשו אמש מצה"ל לקיים חקירה מקפת בפרשה ולפרסם את ממצאיה.

צה"ל הודיע בשבוע שעבר כי סיים את בדיקת הפרשה, לאחר שלא נמצאו ראיות כי חיילים הם שזרקו החפצים המבעירים על ילדים ערבים, כפי שטענו הילדים שנכוו.

ויאה כתובה במחורת של התם שנב "כתב זר".

דובר צה"ל מסר אמש, כי החפץ המתואר הוא נור בשימוש חיל אוויר המכיל חומר דליק ומשתמשים בו באימונים. הוא נמצא בשטח כנפל ויש לנהוג בו כבכל נפל אחר. חל איסור לגעת בו כדי לא להיפגע. יש להודיע על מציאתו ליחידה צבאית הסמוכה.

אוספים 100,000 ד' לאגף ילדים חולי סרטן בבלינסון

מאת סופר "הארץ"

עמותת חיים, חוג ידידי מרכז סמבור בבית חולים בלינסון, פתחה באיסוף 100,000 דולר הנדרשים להשלמת בנינו של האגף לאישפוז לילה של ילדים חולי סרטן.

מרכז סמבור משרת כ־800 ילדים מכל הארץ, הסובלים ממחלות דם ומגידולים ממאירים, והוא נמנה עם המרכזים הגדולים בעולם לטיפול בילדים הסובלים ממחלות אלה.

באגף החדש יותקנו חדרים "נקיים" הדומים בתנאי הסטריליות שלהם לחדרי הניתוח. בחדרים אלה יאושפזו עד 12 ילדים, שהטיפולים האינטנסיביים בהם חושפים אותם לזיהומים קטלניים.

פרופסור רנה זייצב, מנהלת המרכז, מסרה כי כיום שיעור ההצלחה במלחמה בסרטן בקרב הילדים במחלקה מסתכם ב־60%-90%. 60% מחולי הלוקמיה הבריאו ממחלתם, 65% מהילדים שחלו בגידולי עצם, 70% מחולי סרטן הבלוטות (ליטפומה), ו־90% מהילדים שלקו בגידולי כליה – הבריאו כליל. בסה"כ טופלו בהצלחה 450 ילדים ובני נוער.

מאחר שעלות סיום בנית אגף האישפוז לטפולי לילה מגיעה ל־100,000 דולר, החליטה עמותת חיים לפנות אל הציבור באמצעות ערב אמנים, ביום ג', 20 בדצמבר, בהיכל התרבות, בשיתוף אמ"י, ארגון אמני ישראל.

בין האמנים שיופיעו: ארס, אילנה אביטל, אילנית, אבי טולדנו, דורון מור, הבטלנים, התעטנתרון, חיים משה, להקת מפוחיות, מוני מושונוב ושלמה בר־אבא, נורית גלרון, סי הימן.

הנאשם במזימה לחבל ברכבת שוחרר; אינו אחראי למעשיו

(ע). תושב ג'יסר זרקא (54), שיצא לאסוף זמורות עצבים ליד פסי הרכבת, ובמקום זאת הניח, יחד עם חבורת ילדים, אבנים ובולים על המסילה, שוחרר אתמול ממעצרו, לאחר שבית המשפט המחוזי בחיפה אימץ את החלטת ועדת האיבחון שליד משרד הסעד, שהאיש מפגר בשיכלו.

בכתב אישום שהגישה פרקליטות מחוז חיפה לבית משפט המחוזי שבעיר, נטען, כי הנאשם זמם לסכן את חיי הנוסעים ולגרום להתהפכות הרכבת.

האסון נמנע, לאחר שעובדי הרכבת שהגיעו למקום בקרונית, גילו את המחסום והסירו אותו.

השופטת מיכאלה שידלובסקי־אור אימצה את המלצת ועדת האיבחון, אשר קבעה, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין.

מהיום תקבל יותר!!! מזגני COLD POINT בארץ!

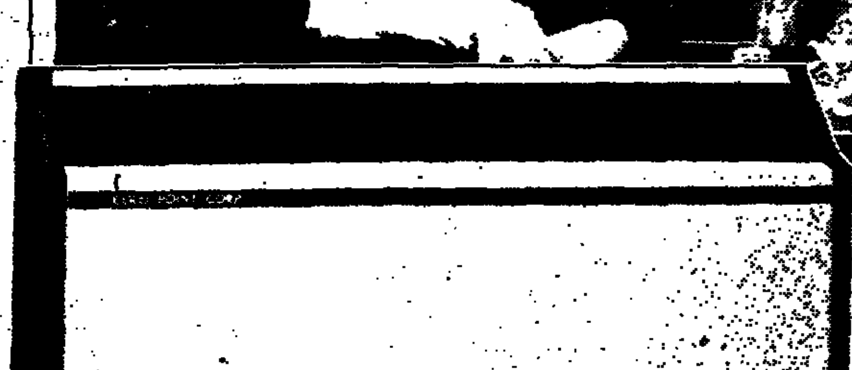

מהיום COLD POINT - המזגן - בארץ
אתה יכול לקבל יותר...
אז תחליט!!!

למה כדאי לך COLD POINT?!

☑ COLD POINT - המזגן - פותח ע"י מיטב המהנדסים בארה"ב.
☑ COLD POINT - המזגן - עם המערכת החכמה להבטחת הניצולת המכסימאלית והאופטימאלית בכל חדר וחדר.
☑ COLD POINT - המזגן - במגוון דגמים המותאם לגודל המבנה והדירה!
☑ COLD POINT - המזגן - בעל המדחס עם נצילות גבוהה יותר בכ-40% - מאשר מדחסים אחרים.
☑ COLD POINT - המזגן - עם צריכת החשמל הנמוכה של 11A במקום 16A.
☑ COLD POINT - המזגן - המפוצל היחידי בארץ 3.5 כ"ס.
☑ COLD POINT - המזגן - המפוצל 2.5 כ"ס היחידי 28,000 B.T.U לפי תקן (I.S.O) איזו (דרג A).
☑ COLD POINT - המזגן - היחידי עם בידוד 12 מ"מ לפעולה שקטה, עבודה יעילה וחוסר "הזעה".
☑ COLD POINT - המזגן - עם מערכת הקירור והרכיבים האמריקאיים.
☑ COLD POINT - המזגן - עם רשת הסניפים האמינים, המקצועיים, והשרות המהיר.

COLD POINT

את מזגני COLD POINT ניתן לרכוש ב:

העבודה

(סוף מעמוד 1)

שתעצור מושבות לשלום", אמר.

הצעת רבין ופרס זכתה ברוב של 637 קולות מול 348. מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, שעמד בראש המתנגדים להצטרפות העבודה לממשלה בראשות הליכוד, אמר לאחר היוודע התוצאות, כי קיווה אומנם לתוצאה טובה יותר, אך בהתחשב בקריאת הנשיא ובאינטרסים הברורים של אנשי ההתיישבות וההסתדרות, גם הישג של יותר משליש הקולות, נראה לו הישג מכובד.

"נפלה הכרעה במאבק הוגן. התוצאות מכובדות לשני הצדדים. אני מקווה שהמפלגה תדבוק בעמדותיה והקווים האדומים שלנו יעמדו לנו במו"מ. המפלגה הוכיחה שהיא יודעת לנהל בשקט הצבעה דמוקרטית. ההכרעה כמובן מחייבת את המפלגה כולה", אמר ברעם. עוד אמר כי עתה תאוחד מפלגת העבודה כולה סביב החלטה זו והוא אישית יבקש להיות חבר בצוות המו"מ של המערך עם הליכוד, כדי לייצג את עמדתם של המתנגדים.

יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, אמר כי הוא גאה על האופן בו התנהלה ההצבעה ועל כך שבמפלגה יש שתי דעות. "זו תהיה דרך ארוכה, מורכבת ומסובכת. צעד אחד נוסף, אין סיבה לברך על המוגמר עדיין. לליכוד חייב להיות ברור שמפלגת העבודה לא תצטרף בכל תנאי לממשלה ויהיו לה קווים אדומים, בין היתר בנושא ההתנחלויות והעברת כספים למוסדות דתיים", הדגיש.

אמש הורגש בצמרת העבודה, כי לפחות לפי שעה נמנע משבר חריף בצמרת התנועה והיחסים בין שמעון פרס ויצחק רבין. מקורבי פרס ורבין אמרו אמש כי תוצאות ההצבעה הם בבחינת הבעת אמון במנהיגותם של השניים וכי כל אלו שסברו שניתן יהיה להדיח אותם מהנהגת המפלגה, על רקע המו"מ הקואליציוני, טעו.

שמעון פרס היה אחרון הדוברים בכנס, בטרם ההצבעה. הוא הרבה להתפלמס עם מבקריו. "לא באתי לבקש שום דבר. ראשי מונח על השולחן, ומי שרוצה יכול להסיר אותו", אמר. "כל חיי אני נאבק. בשום פנים ואופן לא אקפל רגלים, בעיקר לא את דגל השלום, ולמען השלום פעלתי גם במו"מ עם הסיעות הדתיות. אני קיפלתי דגלי שלום? אני הופעתי ביותר אסיפות מכולכם, מול איבה, מול משטמה, מול עגבניות, מול מכות, מול איומים.

קיפלתי דגלים? כולם אומרים, למה התבזית, מדוע חיכה חיים בר לב בתור אצל מועצת גדולי התורה? חיים בר־לב חיכה כדי שאולי נוכל להקים את דגל השלום. מה הוא הלך לחפש אצל הרבי? – סופגניה לחנוכה? הוא הלך לבקש כמוני, מבית לבית, בהתבזות, אולי נקבל רוב לשלום. התבזיתי האם הלכנו לחפש שוחד, איזה סיפורים אלה" – קרא פרס בהתרגשות ותוך הרמת קול.

שר הביטחון, יצחק רבין, אמר כי הוא מבין את התלבטותם של חברי מרכז המפלגה, אך לא מדובר על הצטרפות לממשלת ליכוד, אלא לממשלת אחדות, בה שתי המפלגות הגדולות יהיו את הרכיב העיקרי. "לא מדובר בהצטרפות ללא תנאי", אמר, "מדובר בממשלת ליכוד־מערך והשתתפות המפלגות הדתיות. הם יהיו חייבות כנראה להשתתף, בעיקר אחרי המאמץ האדיר שאישים אצלנו עשו לקנות אותם", אמר רבין. הוא ביקר קשות גורמים במפלגה שמנעו עד בשבוע שעבר מו"מ עם הליכוד, לאחר שהליכוד הסכים לכל תנאיה של מפלגת העבודה. הוא הדגיש את סכנת המלחמה הטמונה בממשלה צרה. "אני יודע, יש לי ניסיון של ארבע שנים, איך שר ביטחון יכול ליצור במו ידיו צ'יק צ'אק מתיחות ומצב של מלחמה". עוד אמר כי יש להצטרף לממשלת אחדות על מנת למנוע סתימת הגולל על סיכויי השלום, וכן להוביל להבראה בתחום הכלכלי.

רות פרי

הכרויות ללא בשורות

03-453075/5466390

לפנויים/ות
איכותיים ורציניים

בשעות 10.00-14.00 16.00-21.00

אנו שמחים להודיע
על הולדת
אבנר
בן לדובי ומיכל יפה
אח ליפתח ועומרי
נכד למיתוקה יפה – ראומה ועוזי וייצמן
נין לרחל וצבי שוורץ

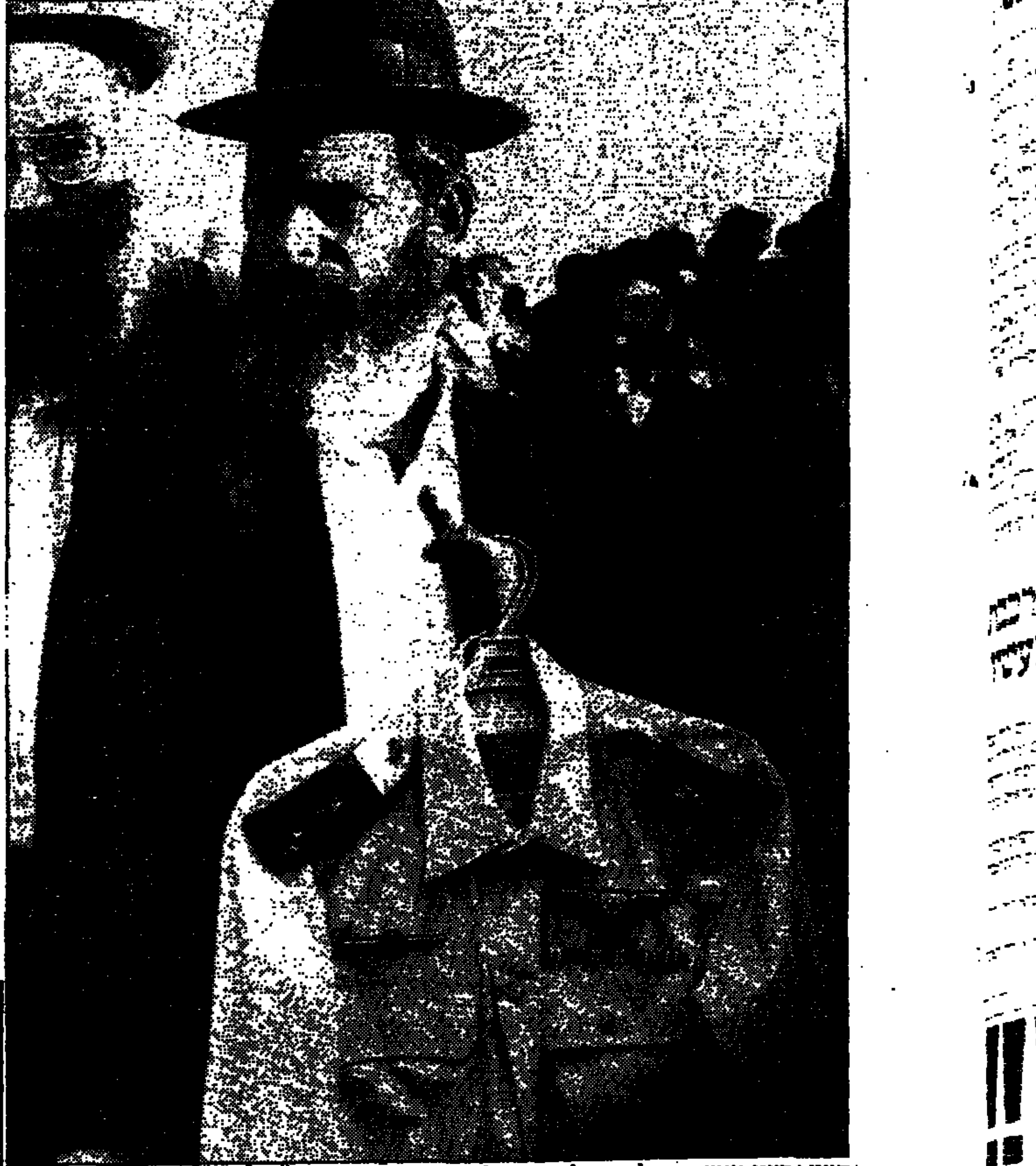

הטייס רענן נאמן, סגן אלוף במילואים ובעל אות המופת, שהוא גם נכה צה"ל, הצטרף אתמול להפגנת עם החרדים, הקובלים על הטענות, כי חרדים אינם משרתים בצה"ל. (תצלום: אליהו הרשקוביץ)

"כשאנו שועטים לקרב, חשוב לנו שיחפו עלינו בתפילה"

אמר מאיר אינדור, אחד המפגינים החרדיים, ששירתו בצה"ל והפגינו במחאה על "ההסתה נגד תלמידי הישיבות"

(ע). כ־1,500 קצינים וחיילים במילואים חרדים הפגינו אתמול בירושלים, כשהם מצמידים למעיליהם המסורתיים דרגות צבא, אותות מלחמה ואותות מילואים. הם מחו נגד ההסתה על בני הישיבות, ונגד הקריאה שלא לשתף מפלגות חרדיות בממשלה, מפני שבוגריהן אינם משרתים בצה"ל. היתה זו, הפגנה ראשונה מסוגה בנוף ההפגנות של החרדים בישראל.

בתחילת ההפגנה הופיעה במקום קבוצה קטנה של "נטורי קרתא" עם כרזות נגד המדינה. קבוצה של צעירים חסונים התנפלו עליהם, ותוך דקה פוזרה הקבוצה ונעלמה משם.

בשעה 2 אחה"צ הם החלו לנוע לרחבת רנגם, הסלון הירושלמי, בולטים בלבושם הכהה, מהם בלבוש חסידי ומהם בלבוש "ליטאי". החל מטוראים וכלה בסגני אלופים במילואים. היה שם יהודי מבוגר, שלוחם במלחמת השחרור והחזיק שלט: "היותי שבוי בסוריה שנה וחצי בכלא מוצה".

– היה שם איציק דוקסלר, שהיה בכל חלקי גופו ושבר מעצמותיו, תושב עמנואל ההסידית שקרא בשלט: "המורים שלי אמרו לי הלך להפגין בגדי... תגבי חברי החרדים שנפלו בקרב, בושה".

– רס"ר (מיל.) משה חיים שיינפלד, מוכר מועצת גדולי התורה, שהוא אב שכול: היה ראש הבה"ל החרדי, צעק בועם "אדוני אמר שמשיבתו תמיד לחמים חרדיים מבה"ל הלך מסיבות פוליטיות האירוע מסע השמצות נגד הציבור החרדי".

ההפגנה נוהלה במבנה צבאי. רב סמל בכיר פנחס קורנפלד, עם שמיימל לראשו, כיוון את הבאים לשולי הגנת התחנה לעצמה. רב סרן (מיל.) מאיר אינדור, שיזם את ההפגנה, התרוצץ עם מכשיר קשר ומכומתת הפקד על צוות עוזרים.

הגיעו קבוצות קטנות להתרחות, ביניהם חבר הנהלת המפד"ל והמר כנות היהודית, אליעזר שפר, מראשוני הגבעתיים, שלום במחלה. בי"ג הזלו לנוע לכיוון בניין ראש הממשלה. רבים מהם נשאו את אותות המלחמה והעדות, התיקו.

"ליד בניין ראה"מ, על גג מרמיע, אמר רס"ר (מיל.) מאיר אינדור: "התכנסנו כדי לומר, כי כשאנו שועטים לקרב, חשוב לנו שיחפו עלינו מאחור בתפילה ובתורה. כשנבצעות קרב ברצועה התחבא ביקש מפני לשיר, כדי שלא איכנס להלם, לא שרתי שיר של יהודית רביץ או אריק איינשטיין, אלא שרתי ניגון של חסידי גור, משם ינקתי את מקדתי".

יצרני המזגנים דורשים לאפשר חופש בחירה לרוכשי מכוניות

טוענים כי תקנות משרד התחבורה מפלות לטובה את היצרנים הגדולים

מאת צבי זרחיה

ועד הפעולה להתקנה חופשית של מזגנים בכלי רכב חדשים, תובע משר התחבורה, חיים קורפו, לאכוף על יבואני הרכב, תקנה שלפיה רוכשי רכב חדש יוכלו לבחור בעצמם את המזגן שיותקן ברכבם.

לחברי הוועד נקבעה פגישה עם השר קורפו, אולם הם התבשרו לפתע, כי הפגישה נדחתה.

הוועד טוען, כי התקנה שקבע משרד התחבורה, שלפיה התקנת מזגן אוויר ברכב חדש מעל 1,500 סמ"ק, מוטלת על יבואן הרכב, היא מפלה. זאת כיוון, שהיבואן מציע לו לבחור בין 2־3 סוגי מזגנים בלבד.

אפרים ניר חבר ועד הפעולה אמר אתמול, כי מצב זה מעודד היווצרות מעין קרטל של מספר חברות גדולות לייצור מזגנים, שהתקשרו עם יבואני הרכב. זה גם להעלאת מחירי המזגנים לצרכן, היות ולצרכן אין בחירה חופשית בין כל החברות הפעילות בשוק.

חברי הוועד נפגשו בעניין עם ח"כ דדי צוקר (רצ), ועם נציגי המועצה לצרכנות, שהבטיחו לסייע בנושא זה. ח"כ צוקר אף פנה בעניין אל שר התחבורה חיים קורפו.

שר התחבורה מסר לח"כ צוקר, כי מתן בחירה חופשית לבעל רכב לבחור לו מזגן כרצונו, טומן בחובו קושי באפשרות מימוש האחריות שבה חייב היבואן על פי החוק. עם זאת, נבדקת האפשרות, שלפיה תנתן בחירה חופשית רחבה יותר לצרכן.

קבוצת "נאמני הר הבית" פונתה מההר לאחר תפילה

מאת נדב שרגאי
כתב "הארץ" בירושלים

משטרת ירושלים פינתה אתמול מהר הבית קבוצה של חוג נאמני הר הבית שהתפללו במקום תפילת מנחה ופתחו בשירי חנוכה.

תחילה התירה המשטרה לקבוצה זו ולשתי קבוצות אחרות לעלות להר. הדבר היה בתום מבצע לפידים של נאמני הר הבית מהרצליה עד לירושלים. המשטרה היתה מוכנה להתיר לכל 120 הנוערים לעלות להר הבית בקבוצות קטנות, אך לאחר שהקבוצה השלישית פתחה בתפילה בשטח ההר, הופסקה עליית הקבוצות. המשטרה הודיעה כי לא תתיר עוד לאנשי התנועה לעלות להר.

מת פרופ' גרשון גיטלין – מייסד המח' לאנטומיה באונ' העברית

מאת כתב "הארץ" בירושלים

פרופ' גרשון גיטלין, פרופסור לאנטומיה באוניברסיטה העברית בירושלים ומייסד המחלקה לאנטומיה ואמבריולוגיה שבבית־הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית ו"הדסה", נפטר אתמול בירושלים, בגיל 72.

פרופ' גיטלין נולד בקייפטאון שבדרום אפריקה בשנת 1916. את השכלתו האקדמית רכש בדרום אפריקה וב־1940 הוענק לו תואר דוקטור מטעם אוניברסיטת קייפטאון. בשנת 1948 עלה לישראל ובשנת 1951 הצטרף לסגל האקדמי של האוניברסיטה העברית.

גיטלין היה מראשוני המורים בתחום האנטומיה. הוא יסד למעשה את ההוראה של תחום זה באוניברסיטאות בארץ והעמיד דורות רבים של תלמידים, עמם נמנים החוקרים הבכירים בתחום האנטומיה כיום.

תן למומחי CHRISTIE'S

לתת הערכה חינם לחפצי היודאיקה שלך.
(לקראת המכירה הפומבית במאי 1989)

הבקורים הבאים:
מר משה בראון - יודאיקה
3-13.1.89
מר הרמן מלונדייק - כסף יודאיקה
3-6.1.89

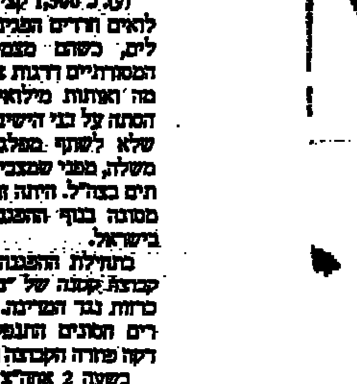
פמוטי קדושה.

מנורה

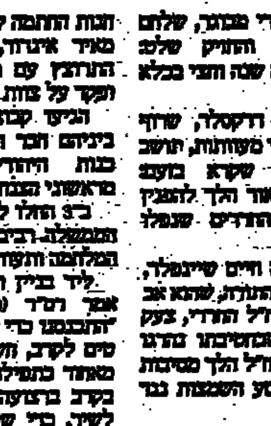
ספרים וכתבי־יד

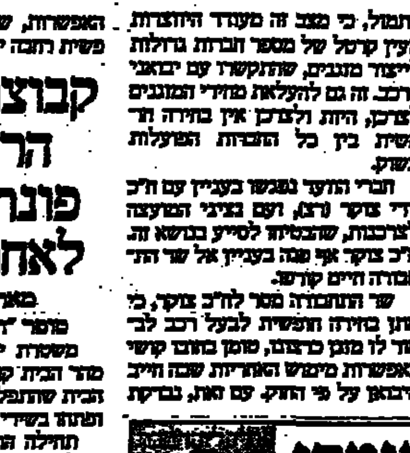
חפצים מיוחדים

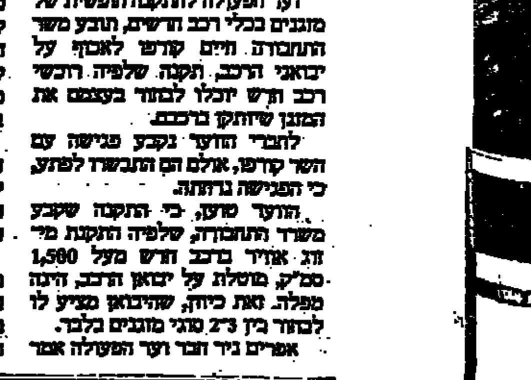
תמונות

ניתן לרכוש קטלוגים למכירה פומבית של יודאיקה, שתתקיים באמסטרדם ב־15.12.88

לרכישת הקטלוג או תאום פגישה:

CHRISTIE'S

שד' בן ציון 6 ת"א, טלפון: 03-295211

גם הפריט שלך יכול להשיג מחיר שיא.

אוטבולות • קרן

החל משפטו של מפקד אשר מכר לטירונים קנקני מים ב־2 ש"ח

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

סמל, המשמש רב סמל פלוגתי בבסיס טירונים בדרום הארץ, נאשם שמכר לטירוניו מוצרים, וביניהם – קנקני מים, ב־2 שקל לקנקן של 2 ליטר.

הטירונים התלוננו במשטרה הצבאית פיקוד דרום, ובגמר החקירה הוחלט להעמיד את הסמל לדין באשמת מכירת מוצרים אוחזיים בבסיס צה"ל.

הובהר כי בתיאום עם שקמיסט ביחידה, בדרגת רב"ט, הוא הכניס את מכוניתו הפרטית ומתוכה מכר השניים לטירונים דברי מאכל.

המשטרה הצבאית עצרה את הסמל בלילה. הוגש נגדו כתב אישום לאחר שמפקד היחידה, בדרגת אלוף משנה, מסר בחקירת מצ"ח כי אין זה תקין שמפקדים של הטירונים ימכרו להם מוצר אוחזי, ועוד בהפקעת מחיר.

בפתח משפטו אתמול ביקש הנאשם לדחות את הדיון כדי לאפשר לו לשכור סניגור אזרחי.

המועצה הארצית לתכנון ולבניה הודתה:

עיריית חיפה תציע 2 מקומות למרינה המתוכננת בדרום העיר

מאת אלי אלעד
כתב "הארץ" לאיכות הסביבה

המועצה הארצית לתכנון ולבניה החליטה אתמול להטיל על עיריית חיפה להגיש לה שתי חלופות – אף שהעירייה ביקשה להגיש חלופה אחת – לפתרון הבעיה: היכן תקום המרינה שהעירייה מבקשת להקים בחלק מהחוף שבין בת־גלים לתל־שיקמונה, סמוך לכביסה הדרומית לחיפה.

מדובר במחלוקת ציבורית בין העירייה, המבקשת להקים את המרינה במקום הרציף של "ראש הכרמל", ולייבש שטחים גדולים מהים, תוך בניה מאסיבית עליהם, לבין גופי הסביבה שהודיעו כי ילחמו בתוקף למניעת פגיעה בנוף היהודי ההיסטורי של המקום שבו הכרמל כמעט "נוגע" בים. גופי הטבע תובעים שלא להתיר לעיריית חיפה לפגוע בנוף ההיסטורי ולאסור בניה מאסיבית במקום זה.

בהחלטתה אומרת המועצה הארצית כי עקרונית ניתן לגשת לתכנון מרינה (600 מקומות עגינה) ושטחים ליבוש שייעודם מלונאות, תיירות, נופש, חוף רחצה ומגורים. החלטה של עיריית חיפה להגיש לפחות שתי חלופות לפיתוח השטח, שכל אחת מהן תכלול התייחסות מפורטת לנוף היהודי של "ראש הכרמל" ולמירקם העירוני הקיים.

ועדת משנה של המועצה תדון בחלופות שיוגשו ותחליט על איזו מהן להמליץ. בהנחיותיה לעירייה להכנת החלופות, אומרת המועצה הארצית, כי לפחות אחת מהן תהיה בשטח המשתרע ממזרח לתחנת הרכבל (בשולי שכונת בת־גלים). העירייה מייעדת לכך את השטח שממערב לתחנת הרכבל התחתונה.

עוד מטעימה המועצה בהנחיותיה כי בשטחי הייבוש והבניה תודגש שמירה מרבית על ערכי הנוף באתר הרציף של מפגש הכרמל והים, ותינתן תשומת לב לשימור המבטים הפתוחים מבת גלים ומכביש חיפה־ת"א לכיוון הים, מפרץ עכו וראש הנקרה. משמעות הנחיה זו: מניעת בניה גבוהה ומאסיבית במקום.

האחים אלפרון כועסים: חברה גובה חובות תוך שימוש בשמם

במשרדי החברה היריבה "צ'יקי צ'ק" בתל אביב התפוצץ רימון ● האחים אלפרון: אין לנו קשר לרימון; אנו פועלים בדרכי נועם

מאת ראובן שפירא
כתב "הארץ"

חברת הגביה של האחים אלפרון מגבעת שמואל תובעת מחברת גביה אחרת, "צ'יקי צ'ק" מתל־אביב, פיצויים בעשרות אלפי דולרים, על שעשתה שימוש מטעה בשם "אלפרון" לגביית צקים וחובות.

האחים אלפרון טוענים כי "צ'יקי צ'ק" גרמה להם נזקים כספיים, אובדן לקוחות, ופגיעה בשמם המקצועי. במרס בשבוע שחלף דרשו האחים אלפרון מהחברה המתחרה להפסיק להשתמש בשמם והציגו את התביעה לפיצוי. "צ'יקי צ'ק" סרבה לשלם, אך הסכימה להפסיק להשתמש בשם אלפרון במכתבים שהיא שולחת, ולהבהיר במודעה בעתון כי אין קשר בינה לבין האחים אלפרון. בתגובה הודיעו האחים כי פנו לעורך דין כדי לנקוט צעדים משפטיים נגד המתחרה.

אתמול לפנות בוקר התפוצצה הפצצה במשרדי "צ'יקי צ'ק" ברחוב בן יהודה 71 התפוצץ רימון וגרם נזק לשמשות ולשתי חנויות סמוכות. האחים אלפרון אמרו אתמול כי אין להם כל קשר לרימון, וכי הם פועלים בדרכי נועם, אך נראה כי לנוכח הסכסוך – ייחקרו גם על השלכת הרימון.

במשפחת אלפרון כמה אחים ששמותיהם נקשרים מדי פעם לחשדות פליליים, ובכלל זה אלימות (אחד האחים, משה, נאשם עכשיו בזיוף דולרים). לפיכך, כוח הגביה של החברה שלהם גדול. בחודשים האחרונים נודע לחברה כי "צ'יקי צ'ק" שולחת לחייבים מכתבים שבהם הם נדרשים לשלם את חובם, בתוספת ריבית גבוהה והוצאות טיפול כעבור לטביר, בחתימת אדם ששמו "א. אלפרון". לדבריה, אחד החייבים אף התלונן כי מישהו התקשר אליו בטלפון ואמר לו: "יש לך עסק עם משפחת אלפרון, ואנחנו לא פונים להוצאה לפועל".

אתמול לא היה אפשר לקבל את תגובת חברת "צ'יקי צ'ק". בעלי החברה לא נענו לפניות טלפוניות.

חוקרים בריטיים יגיעו בסוף השבוע לטיפול בהסגרת רובין

(ע). חוקרים ממשטרת אנגליה יגיעו בסוף השבוע לישראל, כדי לסייע בהליכי ההסגרה של אריק רובין, העצור בישראל כחשוד בשוד המיליונים הגדול באנגליה לפני חצי שנה.

מהיחידה לחקירת פשעים חמורים במשטרה נמסר, כי הליכי ההסגרה מאפשרים להחזיק את החשוד במעצר 60 יום לפי החוק, עד שיסתיימו כל ההליכים המשפטיים בין משרדי המשפטים בישראל ובאנגליה.

אריק רובין, 50, שנעצר בנתניה לפני שמונה ימים על ידי אנשי היחידה לחקירת פשעים, לא נחקר בישראל. הוא עצור בבית המעצר באבו כביר ומופקדת עליו שמירה מוגברת.

מעצרו הוארך על ידי בית משפט השלום בפתח־תקוה. ערר נגד מעצרו, שהגיש פרקליטו בבית המשפט המחוזי בת"א, נדחה על ידי השופטת אוסטרובסקי.

מודעה

העיתונאי יגאל לביב גילה וחשף את פרשות השחיתות שהסעירו את המדינה: ■ פרשת אשר ידלין ■ פרשת מיכאל צור ■ פרשת עופר ■ ועוד.

השבוע פירסם את הפרשה הבאה בנושא מס הכנסה: (העולם הזה, 30.11.88)

בעקבות פירסום הפרשה תובע משה (תשלובת מפעלי פיקנטי) בדש: תוקם

ועדת חקירה נגד יאיר רבינוביץ!

נציב מס־ההכנסה, יאיר רבינוביץ, הודיע על התפטרותו באחד במארס, אחרי ארבע שנים בלבד. הגורם העיקרי לצעד התמוה היה יחסיו עם רואה־החשבון רוזיטל אבידום

השבחות (1979-1983)

לאחר בדיקה ממושכת קבעה מחלקת מדגמים של מס־הכנסה לפיקנטי תיאום־הוצאות בסך 8,000$.

עובדי מס־הכנסה פנו לפיקנטי בבקשה לקבלת הנחה של 25% על מוצרי החברה.

משה בדש סירב, ומייד הוקפצה השומה מ־8,000$ ל־330,000 ש"ח.

המשטרה החלה לחקור חשדות חמורים נגד פקיד־שומה ראשי בגוש דן.

במהלך החקירה הקפיץ פקיד־השומה את הסכום ל־7 מיליון ש"ח.

נגד אותו פקיד־שומה הוגש כתב אישום חמור ביותר לביהמ"ש המחוזי בת"א.

הידועה

של הנציב

כאשר נכנס יאיר רבינוביץ לתפקיד נציב מס־ההכנסה מטעם שר־האוצר דאז, יצחק מודעי, הוא לא תיאר לעצמו שתוך פחות מארבע שנים יצטרך לפרוש.

הוא נטש שותפות מכניסה באחד המישרדים הגדולים במדינה, בראשות נשיא מועצת רואי־החשבון דאז, ישראל שטראוס. כיום, אחרי תקופה שלא תירשם כהצלחה בתולדות הנציבות, הוא ניצב לפני מערכת של שקעות שבורות. עליו להמתין במשך לפחות שנה של צינון, לפני שיוכל לחזור ולעבוד כרואה־חשבון. מישרדו הקודם אינו שש לקבלו. פרשת גירושיו מאשתו טרם הסתיימה, והוא כבר מסובך עם רואה־החשבון רוזיטל אבידום (ממישרד שטראוס, כמובן), שילדה לו בן, ועתה היא בהריון נוסף ממנו. לאשתו־לשעבר ולילדיו עליו לשלם מזונות של יותר מ־5000 שקלים לחודש, ועליו גם לכלכל את אשת־יודעתו הטריה.

בעבודתו במס־ההכנסה נרשם כנציב הראשון שהרים ידיים, ושהצהיר כי אינו יכול לטפל בהכנסות העולם התחתון. הוא הסתבך במילחמות על להמתנה, הודות להכנסות הרמות שקיבלה אבידום מחברות שונות במשק, שהאמינו כי מוטב לקבל מנה הודות על עינייני מס־ההכנסה, תמורת תשלום הולם, מאשר הזדהות מרואה־חשבון אחר. אחרי הכל, כאשר הידועה־בציבור מבינה והתודעת, הידוע־בציבור צריך להחליט עליה, לא קל לבקרתמונה רגיל לנתק עצמו מהקשר הרומנטי.

הכנסות נוספות היו לאבידום תודות לעובדה שנציבות מס־ההכנסה קנתה אלפי ספרים שכתבה אבידום על נושאי מס־ההכנסה, וכן הזמינה אותה, תמורת תשלום, להרצאות רבות על נושאי מס־הכנסה. כל ההחלטות על רכישת ספריה או הזמנתה להרצאות נעשו מכיוון שכל תלונותיו של בדש נגד ההטבות שמקבלת אבידום מנציבות מס־הכנסה נענו בכך שהחוק הפלילי, או זה הנוגע לעניין, עוסק רק בטובות הנאה או העדפות לבני־מישפחה ישירים, ואילו אבידום אינה בת־מישפחה ישירה.

אמנם, דיעה זו אינה מקובלת, למשל, על המישפטן ח"כ דוד ליבאי, הסבור כי עקרון טוהר־המידות אינו פורמלי, ומה שקובע הוא מהות הקשר.

לדבריו, ידועה־בציבור היא אשה נשואה לכל דבר, שמסיבה זו או אחרת אינה נשואה כחוק.

על רשויות־החוק לנהוג כלפי מי שידועה־בציבור כאילו היא אשת־האיש לכל דבר, ועל איש־הציבור לנהוג כאילו היא אשתו לכל דבר.

אחרי שיקבל בדש הכרה רבנית על רבינוביץ ואבידום כזוג נשוי, הוא מתכוון לחדש את תלונותיו נגד הנציב על ההטבות שמקבלת אבידום, והפעם על בסיס היותה אשתו מבחינת החוק.

מזכירת הפקיד

התכתבותו של רבינוביץ עם בדש הביאה גם להתכתבותו עם אישי־ציבור נוספים, שפנה מהם לתפקידים רמי־מעלה. אחד מהם הוא ח"כ דב שילנסקי, שמונה עתה כיושב־ראש הכנסת.

שילנסקי שוכנע, אחרי בדיקה, בצדקת טענותיו של בדש כי רבינוביץ מתנכל לו אישית, והציע לנציב לרדת מהחוסים האישיים ולטפל בנושא מישפל עניני. הנציב השיב לו בגסות ובעלבונות, שגרמו לשילנסקי לכתוב לנציב מיכתב שכמוהו לא כתב מעודו.

כל הפרשה החלה לפני כמה שנים, כאשר מי שהיה פקיד־השומה בגוש דן דרש מבדש הטבות, תוך כדי טיפולו בתיק חברת פיקנטי. בדש סירב, והתחיל לבדוק את מעשי פקיד־השומה, דשאל בר־יוסף. זה הגיב בהוצאת שומה לפי מיטב השפיטה נגד פיקנטי, שהואשם בהעלמת של שיבעה מיליון דולר. עיסקי החברה שקלו.

בדש לא נכנע והגביר את החקירה נגד בר־יוסף, שהסתיימה בהעמדתו לדין בעבירות שוחד ובאיום על עדים, ופרישתו מתפקידו.

תוך כדי המאבק נגד בר־יוסף, התגלה לבדש כי רואה־החשבון יאיר רבינוביץ קשור אישית עם בר־יוסף: את מלקוחותיו של רבינוביץ היתה סוכנות־הביטוח ההב מתל־אביב. רבינוביץ החליט לנהל את תיק הלקוח הזה אצל פקיד־השומה גוש דן, בר־יוסף, למרות שלפי תקנות מס־ההכנסה אסור היה לו לעשות זאת, שכן החברה היא בתל־אביב. התברר כי מזכירתו של בר־יוסף היא אשת בעל סוכנות־הביטוח.

כאשר מונה רבינוביץ כנציב־המס, ביטל את השעייתו של בר־יוסף והחזירו לעבודה, כדי שיוכל לפרוש ולקבל פיצויים מלאים, למרות שהוגש נגדו כתב־אישום.

בדש התחיל לחקור גם את מעשי הנציב החדש, וזה נתן תמיכה מלאה בתביעה שהגיש בר־יוסף נגד פיקנטי. בחודשים האחרונים הוחל מתנהל התיק של מס־ההכנסה נגד פיקנטי אצל השופט אריה הניק, והעדויות עד כה הטילו צל על גירסת מס־ההכנסה. עורך־דינו של בדש, הד"ר יעקב וינרוט, החל מכין תביעת־פיצויים גדולה מהמדינה על מעשיהם נגד פיקנטי. ואנשי־הפרקליטות, שראו כי במישפט לא יצליחו כפי שציפו, התחילו לחקור באמצעות מס־ההכנסה את מישרד וינרוט ומישרדי רואי־החשבון של בדש, על קשריהם עם פיקנטי. הדבר הביא למיכתב חמור ביותר של וינרוט לפרקליטות־המדינה, ובו תלונה על השימוש שעושים ברשויות המס כנגד עורכי־דין ורואי־חשבון הממלאים את תפקידם.

כאשר התפרסם מיכתבו של וינרוט בהעולם־הזה (12.10.88), קיבל וינרוט מיכתב מפרקליטות־המדינה, המאשים אותו בפירסום בניגוד לכללי הסוב־יודיצה והאתיקה המיקצועית. הפרקליטות, ברבה אפיר האהובה סימון, כתבה לד"ר וינרוט כי עליו להסביר כיצד מידע, הנוגע לתיק, הודלף לעיתונות, מכיוון שהן רואות את הפירסומים כשלעצמם בחומרה רבה, אפילו היו אמת לאמיתה, ועוד יותר בהיותם מסולפים.

על מיכתב זה הגיב הד"ר וינרוט כך:

"שקלתי כמה פעמים כיצד ליתן את תוכן התשובה, ומה שיאמר יאמר להלן על דרך הממעט...

"המיכתב שנשלח אליכן לא הועלם, ולא היה אמור להיות מועלם ממר בדש. הגורם שהוליד את כתיבת המיכתב חמור שבעתיים מפירסומו על־ידי מר בדש ומהשימוש שהוא עשה בו...

"אפילו אנחנו לא יכולים לרסן את מר בדש, כאשר פירסומים המתייחסים לרשויות־המס ונציב מס־ההכנסה מעמידים את מר בדש במצב שבו מייחסים לו שיטות־מאפיה, וכאשר הנציב מציג כאילו שהוא סיבה לתמוך בבר בדש, מבונה כמי שנותן את ידו לגורמים פליליים...

"אינני רוצה להתייחס לאמור במיכתבך מבחינת התוכן, מכיוון שהדברים מרתיחים ואין כותבים בעידנא דריתחא...

"רגישות אינה חד־סיטרית, ויש שבועות במר בדש, הזהב בו יומם ולילה, מבנה לעצור אותו וכיוצא בזה. לא יכול לצפות מעורכי־דינו שירסנו אותו כמה שנראה לו [illegible]."

כישלון טוטאלי

מילחמת־פרקליטים זו באה אחרי שנציב־המס נכשל בתלונה שהגיש נגד בדש [illegible], על שבועות שהוא פירסם בעיתונות מהווה איומים כלפיו. בית־המישפט סירב לבקשת הנציבות, [illegible], לאסור על פירסום הבודעות.

כיום, כמה שבועות לפני פרישת הנציב, הוא עובר לפני הודאה בכישלון כללי: גביית המיסים מחברות ועצמאיים ירדה פלאים, ובראשונה כמה שנים עולה החלק שמשלמים השכירים על מה שמשלמות החברות והעצמאיים.

הנציב שיתק לחלוטין את המילחמה בהון השחור, ולא כינס אף תולכה אחת של הוועדה למילחמה בהון השחור.

לפי הוראותיו נעשו הסדרי־פשרה תמוהים ביותר עם שורה של חברות, שעלו לאוצר־המדינה במאות מיליוני דולארים.

מצב התיק שהוגש נגד פיקנטי בבית־המשפט, ואנשיו משתוקקים לפשרה כל שהי, שתמנע מהם את הכישלון הסופי.

חודש לסקליסו הפרטי לא תהיה קלה. ■ יגאל לביב

גם ניתן לחיות ברמת־חיים של רקע אישי עם נישואים שונים, ונדמה כי שר־האוצר ינשום לרווחה כאשר יתפוס את מקומו ממלא־מקומו, אברהם צרפתי, שצמח מתוך המערכת ושנלחם מלחמה כושלת במעלימי־המס מחד ובנציב, המגן עליהם, מאידך.

ידועה או אשת־איש

הסיבה העיקרית לפרישתו של רבינוביץ היא צרכיו הכספיים. לידידים קרובים סיפר כי המשכורת שלו כנציב, פחות מ־3000 שקלים לחודש, אינה מספיקה כלל. גם מה שקיבל ממכירת חלקו במישרד־שטראוס הלך להסדר הגירושין.

לא ניתן לחיות ברמת־חיים של נציב־מס־ההכנסה עם רואה־החשבון המבוקשת, רוזיטל אבידום, במשכורת שהוא מקבל.

בשנתיים האחרונות עוד ניתן היה ונתמך על־ידי מחלקת הכנסות לרבינוביץ, הווה כל ראייה לכך שהוא עצמו היה מעורב בהן. על כל פנים, היתה זו הכנסה של עשרות אלפי שקלים לשנה, שאיפשרה לאזן את התקציב.

על מקור זה נבחת הכרות בגלל התכתבותו של רבינוביץ במאבק אישי כאשר היצרנים, משה בדש, בעל תיפ־לובת המלשים והמבקיים פיקנטי.

בדש החל עוקב בתשומת־לב אחרי כל מעשה הנוגע כזריג של רבינוביץ, הפציץ את רשויות המדינה בתלונות ובבירורים על חשדות אלה. כאשר יש עין נקובה על הנציב ומעשיו, מתססים כל הנוגעים בדבר ממעשים העשויים לעורר תשומת־לב ציבורית.

הקש ששבר את גב הנציב היה, אולי, התוכנית האחרונה של בדש: לבקש מבית־דין רבני להכריז על רבינוביץ ואבידום כזוג נשוי לכל דבר. שני רבנים ידועים, אחד מהם אב־בית־דין, כבר עתה התודעת על כך. הדבר השוב

משה בדש

העלוקות

הם נגד איש אחד

ספר שכתיבתו עלתה מיליונים • קנה וחסוך פורענויות בלתי צפויות
רווח נקי לכל עוסק!
200 עמודים • כריכת כרומו • 48.90 ש"ח

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חדשות חוץ

נעצרו 27 מוסלמים קיצונים שהתפרעו בפרבר של קהיר

מאת יורם המזרחי

קהיר (מיוחד ל"הארץ"). עיתוני האופוזיציה במצרים טענו אתמול, שכוחות הביטחון עצרו 27 מוסלמים קיצונים שהתפרעו בפרבר עין שאמס.

לדברי היומון "אל־וופד" נעצרו המוסלמים כשהלכו לתפילת בוקר במסגד "אדם" וכי באותו כולו ברצעו הרפשים והעצרים. אותו המסגד ידוע כמוקד של הסתה נגד המשטר. העיתון דיווח גם על נוכחות מוגברת של כוחות משטרה, כולל כלי רכב משוריינים בשכונה שבה אירעו לפני מספר חודשים התפרעויות קשות, שבמהלכן נהרג איש משטרה מפגיעת אבן.

נראה שביזמיים האחרונים נערכו בשכונה כמה הפגנות ותהלוכות קצרות, שהתפזרו בלא להגיע לעימות עם כוחות ביטחון הפנים.

בתוך כך נמסר ממקורות רשמיים, ש־61 מוסלמים קיצוניים, גם הם מעין־שאמס, נחקרים על חלקם במהומות וכי ברשותם נמצאו בקבוקי תבערה וכלי נשק קר כולל רומחים, גרזנים ושרשראות.

בית המשפט הגבוה לביטחון המדינה ממשיך לדון במשפטם של 33 חברי "הג'יהאד" שהיכבנו מעשי רצח פוליטי, הסתה וביצעו פשעים חמורים. התביעה דרשה להטיל עונשי מוות על 15 מהם ואת האחרים לשלוח למאסר עולם.

משקיפים מעירים, שממשלת מצרים נוהגת בהחלטיות, לטפל ביד ברזל במפירי חוק ומסיתים. כוכר, אמר לפני שבוע שר הפנים זאקי באדר, שבבתי הכלא יושבים כאלפיים עצורים המוחזקים שם לפי תקנות חירום, רובם מוסלמים קיצונים ומיעוטם קומוניסטים.

עונשי מאסר על שלושה מנהיגי ארגון הנאבק נגד האפרטהייד

פרטוריה (א־פי). שופט בדרום אפריקה גזר אתמול עונשי מאסר של 10־12 שנים על מנהיגי ארגון האזרחים הנאבקים באפרטהייד במדינה בסיומו של משפט בגידה שנמשך שלוש שנים וזכה לפרסום רב.

פטריק לקוטה (40), איש יחסי הציבור של החזית הדמוקרטית המאוחדת, נדון ל־12 שנות מאסר, פופו מולף (36), המזכיר הארצי של הארגון ומוסז צ'יקיין (40) מזכיר סניף טרנסוואל, נדונו ל־10 שנים כל אחד. תומאס מנתהסה (48), איש כמורה, נדון לשש שנות מאסר, גם הוא בעוון בגידה.

מתוך שבעה נאשמים אחרים, שהורשעו במעשי־טרור, אחד נדון לחמש שנות מאסר בפועל והאחרים לעונשי מאסר על תנאי. על האחרים נאסר למשך שנתיים לשוחח עם התקשורת, להשתתף באספות פומביות או לקחת חלק בחיים הפוליטיים.

השופט קבע, כי החזית הדמוקרטית המאוחדת היא ארגון מהפכני, ששיתף פעולה עם הקונגרס הלאומי האפריקאי, שמחוץ לחוק.

ארה"ב תבטל זמנית הגבלות על כניסת יהודים מבריה"מ

וואשינגטון, (ע"ת). בתגובה על מספר גדל והולך של בקשות להעניק מעמד של פליטים ליהודים יוצאי בריה"מ ולאזרחים סובייטים אחרים, הכריז אתמול שר המשפטים האמריקאי, ריצ'רד תורנבורג, כי יש בדעתו להגדיל באורח זמני את מכסת המהגרים מבריה"מ לארה"ב.

הוא הבהיר, שבצעד ביניים הוא יתיר את כניסתם של עד אלפיים מהגרים מבריה"מ לכל חודש ישירות ממוסקווה, וכן את כניסתם של כל המהגרים השוהים ברומא, אשר לא יכלו להיכנס לגבולות ארה"ב על פי ההגבלות הנוכחיות.

תורנבורג, שנענה לבקשה מצד שר החוץ ג'ורג' שולץ, הבהיר, כי נקט צעד זה בסמכות "זכות הנציג" המוקנית לו על פי החוק.

קבוצות יהודיות בארה"ב אמרו, כי 173 יהודים יוצאי בריה"מ השוהים ברומא נתקלו מאז ספטמבר בסירוב מצד פקידים אמריקאים, באשר ביקשו להעניק להם מעמד של פליטים. כן טענו הקבוצות היהודיות, שמספר גדל והולך של יהודים המבקשים אשרות כניסה משגרירות ארה"ב במוסקווה, נתקלים בתשובה שעליהם להמתין לפחות שנה אחת.

מאז חודש ספטמבר יצאו יהודים מבריה"מ בקצב של כאלפיים לחודש, ופקידים אמריקאיים סבורים, שההגירה תימשך בקצב זה.

עוד אמר תורנבורג, כי הורה לראש שירות ההגירה להעביר זמנית קצין הגירה נוסף לשגרירות ארה"ב במוסקווה, על מנת שיתחיל לטפל בבקשות להענקת מעמד של פליט כבר מעתה, ולא ימתין בכך עד חודש ינואר.

הבעיות סביב המהגרים נובעות בחלקן מהעובדה שבקיץ שעבר הפסיקה ארה"ב להעניק באורח אוטומטי מעמד של פליטים ליהודי בריה"מ ולנתינים סובייטים אחרים, שלא יכלו להוכיח כי הם נתונים "בסכנה מבוססת היטב לרדיפות".

שינוי זה בגישת ארה"ב נבע משיקולים תקציביים ומשפטיים, אמרו פקידים בממשל רייגן.

עתה אמר תורנבורג, שמשרדי המשפטים ישתפו פעולה עם משרד החוץ על מנת לגבש הצעת חוק אשר תוכל לפתור את הבעיה.

חוף חרדי גם במצרים

מאת יורם המזרחי

קהיר (מיוחד ל"הארץ"). מקורות מצריים אמרו שבשיתוף פעולה סעודי־מצרי והשקעה של שלושה מיליון דולר "יוקם ליד הורגדה בים האדום כפר נופש מוסלמי לתיירים דתיים".

דובר מצרי אמר שהחוף נבחר משום שבמקום יש סלעים ענקיים וקפלי קרקע, המאפשרים ליצור פינות נופש ורחצה נסתרות.

ההערכה היא שתיירים מוסלמים רבים, שאינם יכולים לרחוץ במקומות ציבור עם משפחותיהם, יעדיפו לבוא לחוף החרדי החדש ולכפר הנופש "אל־נחייל" שיוקם לידו.

המלך חוסיין: השער הנוכחי של הדינר — ריאלי

כוויית (ע"ת). חוסיין מלך ירדן אמר, כי הדינר הירדני, ששערו ירד ב־40% לעומת הדולר מאז אוקטובר, נסחר עתה בשוק לפי ערכו האמיתי.

"הדינר הירדני משקף עתה את ערכו האמיתי בשוק. הוא נסחר בשווי העולה על ערכו ושערו הגבוה גרם לנו בעיות ביצוא", אמר המלך שצוטט על ידי היומון הכוויתי "אל סיאסה".

הבנק המרכזי של ירדן הודיע אתמול, כי הדינר נסחר עתה לפי שער של כ־471 פיל לעומת הדולר. בדינר ישנם 1,000 פיל.

עוד אמר המלך, כי בין הסיבות לירידת שער הדינר — הפסקת עזרה שירדן קיבלה ממדינות ערביות אחרות.

עובדי הצלב האדום ישארו בלבנון — על אף ההזהרות

ביירות (ע"ת). אזרחים שווייצים, המועסקים על ידי הוועד הבינ"ל של הצלב האדום בלבנון, התעלמו מפנייה של ממשלתם, שקראה להם לעזוב מדינה זו בגלל הפחד מפני מעשי חטיפה — על כך מסרה אתמול דוברת של הצלב האדום.

"לא חל כל שינוי במצב ולא נתקבלה כל החלטה לעזוב את לבנון", אמרה הדוברת לסוכנות רויטר בשיחה טלפונית.

שווייץ קראה בשבוע שעבר לכל אזרחיה לעזוב את לבנון, לאחר שנחטף פטר וינקלר, עובד הצלב האדום, על ידי שלושה אנשים חמושים, ב־17 בנובמבר.

הצלב האדום מעסיק 31 אזרחים שווייצים ו־100 אזרחים לבנונים בלבנון.

צפויות הכנסות שיא למצרים מתעלת סואץ — פי 2 מב־80'

ההכנסות ממכירת נפט פחתו השנה עקב ירידת המחירים

קהיר (ע"ת). מצרים הודיעה אתמול כי היא מצפה שהכנסותיה מהפעלת תעלת סואץ יסתכמו השנה בסכום שיא: 1.31 מיליארד דולר.

יו"ר רשות התעלה, איזאת עאדל, אמר בראיון לסוכנות הידיעות המזרח התיכונית, כי לפי התחזיות יהיו השנה ההכנסות מהתעלה גדולות פי שניים מב־1980. לעומת 1987, ההכנסות אמורות להיות גבוהות ב־5%.

ההכנסות של מצרים ממכירת נפט, סחורת היצוא הראשית של מדינה זו, פחתו השנה עקב ירידת המחירים.

סבורים שגם הכנסותיה של מצרים מהעברת כספים של פועלים העובדים במדינות המפרץ יפחתו אף הן, לנוכח הקטנת ההכנסות של מדינות אלה, נעשו בהן צמצומים הפוגעים בכל ענפי המשק.

הכריתה לתעשיית העץ גורמת נזק בלתי הפיך ליערות העד

מומחה: רק באחוז אחד של 800 מיליון ההקטרים של יערות טרופיים פרודוקטיביים, כריתת העצים נעשית תחת פיקוח

הוניגנן, הולנד (ע"ת). כריתת יערות בלתי מוגבלת לתעשיית העץ גורמת נזקים בלתי הפיכים ליערות העד הטרופיים — הזהיר אתמול יו"ר הוועדה הבינלאומית להגנה על היער הטרופי, אנטו גבי.

מומחה האו"ם קבע בין היתר, כי "רק באחוז אחד של 800 מיליון ההקטרים של יערות טרופיים פרודוקטיביים, כריתת העצים נעשית תחת פיקוח, היינו שכריתת העצים איננה גורמת נזק בלתי הפיך".

"התשובה היא עגומה מאוד", הוא אמר בוועידה לשימור הסביבה בהוניגנן, כי המסקנה על הנזק הבלתי הפיך נתקבלה לאחר חקירה נרחבת שהקיפה גם ספקים וצרכנים של עץ המופק מן היער הטרופי. בין היתר, נחקרה פרקטיקת ניהול כריתת העצים ב־18 מן המדינות המספקות לשווקים את הכמות הגדולה ביותר של עץ מיערות טרופיים.

אמר לציר הוועידה, בה נכחו מדענים, פקידים ממשלתיים בכירים וראשי תעשיית העץ.

מדענים בוועידה אמרו, כי מתוך יערות טרופיים באזורים הלחים, שהשתרעו על שטח של 1.5 מיליארד הקטר (הקטר=10 דונם) בתחילת המאה הנוכחית, הושמדה המחצית עד היום.

המדענים ציינו כי בין 10 עד 20 מיליון הקטר של עצי יער נכרתים כל שנה לצרכים שונים.

בהולנד השתילו חלק כבד על כבד של חולה — ולא במקומו

בוסטון (ע"ת). שיטה חדשה של השתלות כבד, לפיה רק חלק מן הכבד של התורם משתל בגוף החולה, עשויה להגדיל את סיכויי ההצלחה — קבע דו"ח, שהופיע אתמול ב"ניו אינגלנד ג'ורנל אוף מדיסין".

בניסויים, שנעשו על ששה בני אדם, שסבלו ממחלת כבד חשוכת מרפא, השתיל צוות רופאים בהנהגתו של ד"ר אוטו טרסטסה מאוניברסיטת ארזמוס ברוטרדאם, חלק של כבד לכל אחד מן החולים.

כל החולים — שלא ניתן היה לבצע בגופם השתלת כבד מלאה — שמרו על הכבד שלהם נוסף על החלק המושתל.

בדו"ח נאמר, כי כל ששת החולים נשארו בחיים אחרי הניתוחים שבוצעו לפני חמישה עד 23 חודשים.

המתפרעים במשרדי "ישראל טורס" בקופנהגן — אולי שמאלנים דניים

המשרד יחדש את פעילותו באותו מקום "בתוך 3 עד 4 ימים"

מאת זוהר בלומנקרנץ ואליהו הכהן סופרי "הארץ"

למשטרת דנמרק עדיין לא ברור מי היתה קבוצת המתפרעים שהרסה את משרדי "ישראל טורס" שלשום בקופנהגן, אך היא חושדת שהיה זה גוף שמאלני קיצוני, המוכר בתמיכתו בפלשתינאים. טרם נודע אם פלשתינאים השתתפו במעשה ההרס.

עלות שיקום הנזקים במשרד הנסיעות "ישראל טורס" — שנהרס כליל — מוערכת בכ־40 אלף דולר. בשיחה עם סופר "הארץ" אמר אתמול חיים חכם, מנכ"ל תש"ת, חברה בת של "אל על" אשר בבעלותה משרד הנסיעות שנפגע בדנמרק, כי המשרד יחדש את פעילותו באותו מקום כבר "בתוך שלושה עד ארבעה ימים".

המשרד נהרס בהתפרעות של קבוצה של כ־30 איש. כרבע שעה לפני סגירת המשרד דפקו על דלתו המשווקיות שני נערים צעירים, וברגע בו נפתחה הדלת פרצו 30 איש חבושי כובעי גרב ובידיהם מוטות ברזל ולבנים עטופים בנייר עטיפה צבעוני לחג המולד.

לדברי מנכ"ל תש"ת, הכוונה לשוב ולהציג דגמים של מטוסי "אל על" בחלונות הראווה ובהרות צבעיות. כבר אתמול יצאה החברה במרסימים באמצעי התקשורת של קופנהגן והודיעה על המשך פעילותה "למרות התקפת הברוני".

חכם טוען, כי עם תחילת ביצוע פעולת ההרס נאמר לשלושת עובדי המשרד המקומי לצאת החוצה. הוא הגן על התנהגותם ואמר, כי למרות שהיו מבוהלים, הספיקו להפעיל את אמצעי הביטחון ולהזעיק את המשטרה. הם אף נשארו אחר כך ערים כל הלילה, כדי לשמור על המשרד ההרוס מפני מעשי ביזה. לדבריו, מדובר בעובדים ותיקים והמאורעות לא השפיעו עליהם בשלב זה. הוא שוחח עימם אתמול בבוקר בטלפון והם הביעו רצונם להמשיך ולעבוד בחברה.

מדובר, לדבריו, בחברת נסיעות שבבעלות תש"ת, אולם החברה היא דנית והיא רשומה כחברה כזו והיא אף בעלת מועצת מנהלים עצמאית. אחריות האבטחה חלה, לדבריו, במקרה זה כמו על כל חברה דנית אחרת, על המשטרה המקומית.

משרד הנסיעות "ישראל" היה בשנים אחרונות יעד לכמה התקפות.

אנו מודיעים בצער רב
על פטירת יקירתנו
אסתר לזר ז"ל
המשפחה המתאבלת

להדרה ברנשטיין
השתתפותנו באבלך במות האם
אסתר לזר ז"ל
אמקור בע"מ
ההנהלה והעובדים

אוניברסיטת תל־אביב
הפאקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
החוג לאנטומיה ואנתרופולוגיה
אבלה על מותו של
פרופ' גרשון גיטלין
עמית כבוד של הפאקולטה
ומשתתפת בצער המשפחה

אבלים ומשתתפים בצער המשפחה
על מותו של
פרופ' גרשון גיטלין ז"ל
חברי המחלקה לאנטומיה ואמבריולוגיה של האוניברסיטה העברית

לפרופסור מ. שני
משתתפים עמך באבלך במות
אמך ז"ל
זרחי אדריכלים

אוניברסיטת תל־אביב
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
הפקולטה לניהול —
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי
לפרופ' מרדכי שני
משתתפים בצערך במות
אמך ז"ל

ליוסי גולדברג
אתך באבלך הכבד במות
א ב י ך
מחבריך לעבודה
דיינרס קלאב ישראל בע"מ

אנו מודיעים בצער עמוק
על פטירת בעלי, אבינו וסבנו
רו"ח **בן זאב הטיס**
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, א' בטבת תשמ"ט, 9.12.88, בשעה 10.00 בבוקר, בבית־העלמין ברחובות איזור ב'.
יושבים שבעה בבית המנוח, בחיפה.
אבלים
אשתו: גרטרוד בר־עמי הטיס
בנו: דוד הטיס וב"ב, וושינגטון
בתו: שילה הטיס רולף וב"ב

יקירנו
אוסקר קרלינר
בן חיים ז"ל
מדרוהוביץ, פולין
איננו
הלויה תצא ביום א', 11/12/88 בשעה 2.00 אחה"צ
משער הצפון בבית העלמין בחולון
המשפחה האבלה

אוכרה וגילוי מצבה של יקירנו
ד"ר **עזריאל** (אדק) **יניב** ז"ל
תתקיים ביום שני ד' בטבת תשמ"ט 12/12/88 בשעה 14.00 בצהרים
בבית העלמין בכפר סמיר חיפה.
נפגשים על־יד השער הראשי
המשפחה

בצער רב וביגון אנו מודיעים על
פטירתו של בעלי, אבינו, אחי וסבנו היקר
שלמה (מוניה) קופלמן
ההלויה תתקיים היום יום שישי, 9.12.88, ותצא מבית המנוח
בצור שלום רחוב גוש חלב 30 בשעה 11.00 לבית העלמין בצור שלום
יושבים שבעה בבית המנוח
חנה לנדה
משפחות: טיב, קופלמן, בלום ואסייג

אוכרה וגילוי מצבה
ל**בצלאל צ'ריקובר** ז"ל
נפקוד את קברו ביום שני ד' בטבת תשמ"ט 12.12.88 בשעה 15.45
בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים
נפגשים בשער הראשי
המשפחה

זקוק דחוף למודעה?
מודפון
לשירותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

אוניברסיטת תל־אביב
בית־הספר לרפואת שיניים
ע"ש מוריס וגבריאלה גולדשלגר
משתתפים בצערו של
ד"ר ס. מזור
במות עליו **אביו**
סגל בית־הספר

קדיש
שרותי קבורה
טיפול בכל סידורי הלוויה
03-653030
שרות לילה: 413080

אגודת הסטודנטים לרפואה בת"א
אבלה עם מותו של
פרופסור ג. גטלין
מורה המצטיין של הדורות רופאים
ומשתתפת בצער המשפחה

בורסת היהלומים הישראלית
אבלה על מותו ללא עת של
ח"כ **יגאל כהן**
ידיד דגול של ענף היהלומים
הנשיא, ההנהלה והחברים
בורסת היהלומים הישראלית בע"מ

נגיד בנק ישראל
וחברי ההנהלה
יו"ר הועדה והמועצה המייעצת וחבריהן
משתתפים באבלו הכבד של
חבר הועדה והמועצה המייעצת
מר יוחנן בדר
במות אשתו
לאורה ז"ל

גילוי מצבה של יקירתנו
אילאיל הרצברג ז"ל
יתקיים ביום ראשון 11/12/88 בשעה 14.00
(נפגשים ליד השער החדש בבית העלמין "הדרום")
ויקטור הרצברג, עו"ד
וכל המשפחה

דחפון
שרות מודעות מלבני של הזמן
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

קבלת מודעות אבל
03-735588/9
גם במוצאי־שבת עד חצות

איטליה פונה ליוון: למה לא הוסגר חבר ארגון אבו־נידאל

החשוד בפיגוע בבית כנסת ברומא ב־1982 יצא ללוב ● ואשינגטון: ההצדקה היוונית לשחרור הטרוריסט המבוקש ראויה לכל גינוי

מאת הולדה ליברמנה וסוכנויות הידיעות

ממשלת איטליה פנתה רשמית לממשלת יוון בבקשה לקבלת הסברים מדוע לא הוסגר לידיה חבר הארגון של אבו־נידאל, עוסאמה עבד אל זומאר (28), החשוד בפיגוע בבית הכנסת ברומא בשמחת תורה 1982, בו נהרג ילד בן שנתיים ונ־פצעו 37 מהמתפללים. בזמנו נענתה אתונה לדרישת ההסגרה של האיטל־קים, לאחר שאל זומאר ירצה את עונ־שו על עבירות עליהן נשפט בפני בית דין יווני.

הסטייט דפארטמנט בארה"ב הביע אתמול דאגתו על החלטת יוון לשחרר את אל זומאר.

בהודעה נאמר, כי "ההצדקה היוונית לשחרור הטרוריסט ראויה לכל גינוי". הכוונה היא להודעת שר המשפטים היווני, ואסיליס רוטיס, שלשום, לפיה אל זומאר גורש למדינה על פי בחירתו, משום שמ־עשיו "נובעים ממאבק למען עצמאות מולדתו".

מקורות משטרת אתונה מסרו כי עוסאמה טס ללוב ביום ג' בבוקר.

איטליה ביקשה כי יוסגר אליה לצורך העמדתו לדין.

גם צירי הקונגרס האמריקאי, לורנס סמית מפלורידה והוארד ברמן מהמפלגה הדמוקרטית בקליפור־ניה, גינו את שחרורו של אל זומאר על ידי יוון.

ברמן אמר כי "במעשה זה התייצבה ממשלת יוון לצד יסודות טרוריסטיים קיצוניים ביותר" והדבר מעורר שאלות קשות לגבי מחוייבותה של יוון למאבק בטרור הבינלאומי ולשיתוף פעולה במניעתו.

סמית אמר כי "ההצדקה שמסר שר המשפטים היווני על שחרורו של הטרוריסט מעוררת שאט נפש מוסרי".

אחת המאוסות ביותר

הליגה נגד השמצה של בני ברית הודיעה כי ההחלטה היוונית "היא אחת המאוסות ביותר בתופעת התמיכה ברוצחים הפלשתינאים".

מנהל הליגה נגד השמצה, אברהם פוקסמן, שיגר מכתב מחאה לשגריר היווני, ג'ורג' פאפאוליאס, בוואשינ־גטון, הקובע: "לא יכול להיות שום הסבר למעשה ציני זה של ממשלתך והוא מעורר רק תדהמה והרגשת זוועה".

ראשי מפלגות ומנהיגים יהודיים באיטליה הגיבו בזעם על הידיעות, לפיהן שחררה יוון את עוסאמה אל זומאר.

הרב הראשי של יהודי רומא, אליו טואף, הודיע כי ישבע את כל הקהי־לות היהודיות בעולם שלמען בטי־חונן לא תדרוך כף רגל של יהודי על אדמת יוון, לאור העובדה שבמדינה זו הריגתם של יהודים עשויה להחשב צעד לגיטימי במאבק לשחרור פלשתין".

אל זומאר היה היחיד מבין שלושת התוקפים את בית הכנסת ברומא, שעדי ראייה זיהו אותו. הוא נעצר זמן קצר לאחר ההתקפה, כאשר נתגלתה במכוניתו בבדיקה בגבול היווני־טורקי כמות של 20 ק"ג חומר נפץ.

מנהיג בריה"מ, מיכאל גורבאצ'וב, עם נשיא ארה"ב, רונלד רייגן, וסגנו, הנשיא הנבחר, ג'ורג' בוש, על רקע הנוף של גורדי השחקים של דרום מנהטן. (צילום: איי־פי)

פושע נאצי המבוקש בהולנד נעצר בידי משטרת ארגנטינה

מתנהלים הליכים להסגרת שני פושעי מלחמה נוספים

בואנוס איירס (ע"ד). פושע מלח־מה הולנדי שהורשע נעצר שלשום על ידי משטרת ארגנטינה בביתו בבואנוס איירס, 39 שנים לאחר שנמלט מבית כלא בגרמניה.

סוכנויות ידיעות מקומיות ציינו, כי האסיר הנמלט נעצר שלשום בלילה. הוא לא היה מופתע ורק שאל: "כיצד זה לא קרה עוד קודם?"

דובר משרד המשפטים בהאג ציין, כי ממשלת הולנד מבקשת את הסגרתו של יוהן הספנסורת שנמלט במאי 1949 מבית סוהר, שנה שהוג־דין למשפט שעמד להערך לו על הסגרת אנשי התנגדות ההולנדית לנאצים. כעבור חודשים הוא נידון שלא בפניו ל־20 שנות מאסר.

הספנסורת, שקיבל אזרחות ארגנ־טינית ב־1957, הועסק כשוטר בעיר מנדוזה, שם התגורר במשך 15 שנים לפני שעבר לבואנוס איירס. הוא נשוי ואב לבן.

עתה מתנהלים הליכים בקשר עם הסגרתם של שני פושעי מלחמה שמצאו מקלט בארגנטינה. האחד הוא אברהם קיפ, המבוקש על רציחתם של 20 יהודים בתקופת הכיבוש הנאצי. האחר — יוזף שוואמברגר, מבוקש בעינויים ורציחתם של 5,000 יהודים.

הדולר והמניות בעולם ירדו אתמול לאחר העליות שלשום

חולשת השווקים נבעה גם משובו החפוז של גורבאצ'וב לבריה"מ

ואל־פי, ע"ד. הדולר ירד אתמול בשוקי המטבע בעולם לאחר העליה התלולה בשערו שלשום עקב התחייבותו של גורבאצ'וב בנאום בעצ־רת האו"ם לקצץ בצבא הסובייטי. סוחרים בלונדון הסבירו אתמול, כי נראה שהעליה שלשום היתה מוגזמת, ולכן נחלש הדולר אתמול. גם הי־דיעה, כי גורבאצ'וב נאלץ לקצר את שהותו בניו־יורק ולשוב לבריה"מ עקב רעידת האדמה הקשה בארמניה עודדה מכירה בשוק המטבע ותלה מכוחו של המטבע האמריקאי.

גם בשוקי המניות חל אתמול מהפך. השערים החלו לרדת לאחר גל העליות בימים הקודמים. סוחרים סבורים שגם כאן היתה השפעה לקיצור שהותו של מנהיג בריה"מ בארה"ב.

המניות בשוקי טוקיו ירדו אתמול עקב מימוש רווחים ברוב, לאחר שמדד ניקיי עבר שלשום, זו פעם ראשונה, את 30,000 הנקודות.

מדד ניקיי ירד בכל אתה ב־291.92 נקודות, שהן 0.97% ל־29,758.90 נקודות. שלשום עלה המדד ב־381.44 נקודות לשיא של 30,050.82.

עם זאת, דילרים סבורים כי השוק יוסיף ויפרוץ את מחסום ה־30 אלף בשבוע הבא.

נאט"ו מציעה לצמצם את מספר הטנקים באירופה לכ־40 אלף

בריסל (ע"ד וע"צ). שרי החוץ של נאט"ו הציעו אתמול לצמצם את מספר הטנקים של הברית המערבית ושל ברית ורשה באירופה לכ־40 אלף.

אם אכן תתקבל הצעה זו על ידי הצדדים יופחת מספר הטנקים של שתי הבריתות בכ־50 אחוז לעומת הכמות המוצבת עתה ביבשת.

בהודעה שפורסמה על ידי שרי החוץ של הברית הצפון אטלנטית הוצע גם שאף לא אחת מהמדינות החברות בשתי הבריתות הצבאיות לא תחזיק ברשותה למעלה מ־12,000 טנקים. הגבלה זו משמעותית במיוחד עבור בריה"מ.

בריסל (איי־פי). שרי החוץ של ארגון הברית הצפון־אטלנטית קראו לצמצום משמעותי בכמויות הנשק הקונבנציונלי באירופה כחלק מעמדה משותפת של מדינות ברית נאט"ו לקראת שיחות על נשק קונבנציונלי בין מדינות נאט"ו לבין מדינות ברית ורשה שייערכו בראשית השנה הבאה בווינה.

השרים פרסמו הודעה בה נאמר, כי יציעו לקבוע מכסה כוללת של כלי הנשק באירופה. "מכסה זו צריכה להי־יות נמוכה באופן משמעותי מן הקיים היום, ובתחום הטנקים קרוב למחצית הכמות", נאמר בהודעה. פירוש הדבר בתחום הטנקים למשל, גבול עליון של כ־40 אלף כלים, אומרים השרים בהודעתם.

עוד נאמר בהודעה, כי שום מדינה לא תורשה להחזיק יותר מאשר אחוז קבוע מן המכסה הכוללת. נוסחה כזו לא תאפשר לשום מדינה בודדת להחזיק יותר מכ־12 אלף טנקים.

המדינות יציעו גם לקבוע מכסה לכו־חות של מדינה אחת המוצבים בשטחה של מדינה אחרת. כוחות כאלה, במיוחד אם הם כוחות לוחמים, יש להם חשיבות מכרעת בכל הנוגע להתקפות פתע.

הצעה זו תחול על כל מדינות איר־ופה, אומרים שרי נאט"ו.

הודעת שרי החוץ של מדינות נאט"ו פורסמה יום אחד בלבד לאחר הכרזתו של מנהיג בריה"מ, מיכאיל גורבאצ'וב, באו"ם על צמצום חד צדדי של הכוחות הסובייטים.

עמדה זו של מדינות ברית נאט"ו פורסמה במסגרת ההכנות לשיחות בנשק המכונות "שיחות הסטביליזציה הקונבנציונלית", בהן ישתתפו 16 מדינות נאט"ו ו־7 מדינות ברית ורשה. נוסף על צמצום הנשק יתבקשו מדינות ברית ורשה לשקול פעולה בקביעת "צעדי סטביליזציה" אשר יכללו פריסה, תנועות וזמינות כוננות של הכוחות המזוינים בנשק הקונבנציונלי. הם ידרשו גם "משטר קפדני ואמין" של בקרה על הצעדים שיוחלו עליהם.

מורדי אפגניסטאן: לא נכריז הפסקת אש עד לגירוש הכובש

איסלאמאבאד (ע"ד וע"צ). המור־דים הלוחמים נגד כוחות ממשלת אפגניסטאן דחו אתמול את הצעתו של מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב בדבר הפסקת אש.

"לאור העובדה שכוחות פולשים נמצאים בארצנו, אין כל טעם לדר־שה להכריז על הפסקת אש", אמר פקיד בכיר של מפלגת "גאמיאט־ איסלאמי". הוא הוסיף: "בני העם האפגאני נחוש אומר להשתחרר מהכובש".

דובר של מפלגה אחרת, המשתתפת במאבק, תיאר את הצעת גורבאצ'וב כתמרון "שנועד להכפיש לו בזירה המדינית, מה שהפסיד בזי־רה הצבאית באפגניסטאן".

"נאבקנו נגד המשטרה במשך 10 השנים האחרונות ונמשיך להילחם עם הרוסים או ללא הרוסים", אמר בכיר של מפלגת "גמאמה־אי־מילי".

בנאום באו"ם שלשום קרא גורבא־צ'וב להפסקת אש שתקבל תוקף ב־1 בינואר, הפסקת כל משלוחי הנשק, כינוס ועידה בינלאומית ושיגור כוח או"ם לשמירת השלום לאפגניסטאן במקביל להקמת ממשלה רחבה בארץ זו.

צוות סובייטי בראשות יולי וור־ונצוב נפגש עם משלחת של נציגים בכירים מטעם המורדים בטאיף שבערב הסעודית בסוף השבוע שעבר. המורדים מוסרים כי שני הצד־דים מתכוונים להמשיך בשיחות באיסלאמאבאד.

מחפוז.בנאום קבלת פרס נובל לספרות:

"הצילו את הפלשתינאים מהקליעים ומהעינויים"

שטוקהולם (ע"ד). חתן פרס נובל לספרות, הסופר המצרי נגיב מחפוז, ניצל את נאום התודה על קבלת פרס נובל כדי לצאת בהתקפה חריפה על ישראל.

מחפוז לא בא לטקס בשטוקהולם בגלל בריאותו הרופפת. הפרס בסך 360,000 דולר יימסר לשתי בנותיו, אום־כלתום ופאטמה.

בנאום — שקרא מוחמד סלאמא־ וי, ידיד של מחפוז וסופר מצרי אף הוא — האשים מחפוז את ישראל שהיא מונעת את זכויות האדם הבסי־סיות ביותר מתושבי השטחים.

"בגדה המערבית ובעזה חיים אנשים שהם אבודים, על אף העובדה שהם חיים בארצם שלהם, ארץ של אבותיהם, סבותיהם ואבות סביהם. הם התקוממו כדי לתבוע את זכויותיהם הבסיסיות — הזכות שיהיה להם מקום משלהם שיוכר על ידי אחרים.

על צעדם האמיץ והאציל שילמו להם — לגברים, לנשים, לנערים ולילדים — על ידי שבירת עצמות, והריגה בקליעים, הרס בתים ועינויים בבתי כלא ובמחנות הסגר".

מחפוז סיים את נאומו בקריאה למנהיגי העולם לשים קץ לאי הצדק הבינלאומי: "הצילו את הפלשתינאים מן הקליעים ומן העינויים", הצהיר חתן פרס נובל, בהוסיפו: "לא — הצילו את הישראלים מחילול מורשתם הרו־חנית הגדולה".

לבו של הירוהיטו נחלש

טוקיו (ע"ד). קיסר יפאן הירוהיטו סובל מ[illegible] וליבו נחלש — אמר דובר הארמון הקיסרי אתמול.

הקיסר בן ה־87, שהתמוטט לפני שלושה חודשים ומאז מצבו אנוש, סובל גם מבעיות בכליותיו.

מסוק התרסק במרכזה של עיר גרמנית

רמשייד (ע"צ וע"ד). מסוק התרסק אתמול בעיר רמשייד שבריינלנד, במערב גרמניה. כתוצאה מהתר־סקות נהרג לפחות אדם אחד, ואנ־שים נוספים נפצעו, נאמר בהודעת המשטרה.

דובר המשטרה מסר, כי נראה שמ־דובר בכלי טיס צבאי אמריקאי.

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
THE ASSOCIATION FOR CIVIL RIGHTS IN ISRAEL
P.O.B. 8273 JERUSALEM 91082, Tel. 638385, 667726 טל. ,91082 ירושלים ,8273 ת.ד.

עצרת לציון 40 שנה להכרזה בדבר זכויות האדם

הענקת פרס זכויות האדם ע"ש אמיל גרינצווייג ז"ל

לתא הכתבים לעניני השטחים

ועדת הפרס: נשיא בית המשפט העליון לשעבר, כב' השופט ד"ר שמעון אגרנט.
מ"מ נשיא בית המשפט העליון לשעבר, כב' השופט חיים כהן.
פרופ' רות גביזון
דברי ברכה: נשיא בית המשפט העליון לשעבר ד"ר ש. אגרנט
מנחה: השופט לשעבר [illegible]
רב־שיח: זכויות האדם בהקשר להתקוממות בשטחים
מנחה: ד"ר דוד [illegible]

העצרת תתקיים ביום חמישי ח' טבת תשמ"ט
15 בדצמבר 1988 בשעה 19.30
במבנה ואן ליר, רח' ז'בוטינסקי 43 ירושלים

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה למדעי החברה — המרכז לפיתוח ע"ש פנחס ספיר

ערב עיון

החקיקה הדתית הצפויה — השלכותיה על החברה בישראל ויחסיה עם העולם היהודי

דברים:
פרופ' אפי יער, דיקאן הפקולטה למדעי החברה, אוניברסיטת תל־אביב
רב שיח בהשתתפות:
ח"כ שולמית אלוני
פרופ' שלמה דשן, אוניברסיטת תל־אביב
השר הרב יצחק פרץ
עו"ד חיים צדוק
פרופ' אריאל רוזן־צבי, אוניברסיטת תל־אביב
מנחה:
ד"ר זאב סגל, אוניברסיטת תל־אביב

ערב העיון ייערך ביום שני, ד' בטבת תשמ"ט, 12.12.88, בשעה 18.30, באולם אפטר (מספר 1), בנין נפתלי, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.
— הציבור מוזמן —

בנין למכירה בירושלים

ברחוב ארלוזורוב 9, בנין בן 3 קומות ובו 7 דירות ו־2 חנויות.
בבנין 3 דירות תפוסות (דיירים מוגנים)

בדבר פרטים ותיאום מוקדם נא להתקשר
02-632257 ,02-637412

מתכת סדום בע"מ (בפירוק זמני)
הזמנה להציע הצעות לרכישת פריטי ציוד

א. מנוף מתנייע
עגורן אוטו־פירמה "קולס", דגם 620, שנת יצור־ 1980, כושר הרמה — 20 טון עם תומכים, 10 טון בלי תומכים.
ניתן לראות את המנוף באשדוד, במסוף הפחם של חב' הפחם הלאומית.

ב. ציוד לנגריה
ציוד ומכונות לעיבוד עץ כולל־ כרסומות עם כל האבזרים; משורים — סרט ודיסק; מלטשת, מכונת השחזה וכלי עבודה שונים.
ניתן לראות את הציוד בכתובת המפעל — מתכת סדום, אזור התעשיה, דימונה, בכל יום בין השעות 9.00 — 14.00, פרט ליום ו'.

הצעות לרכישת פריטי הציוד הנ"ל תתקבלנה בכתובת החתום או במשרד החברה בבאר־שבע, רח' ההסתדרות פנת רח' רמב"ם — עד ליום 20 בדצמבר.
לכל הצעה יש לצרף ערבות בנקאית או שיק בנקאי בשיעור 10% מסכום ההצעה.
החתום אינו מקבל על עצמו כל אחריות למצבו של הציוד מכל בחינה שהיא. אין החתום מתחייב לקבל הצעה כל שהיא, ושומר על הזכות לנהל, לפי שיקול דעתו הבלעדי, מו"מ עם מציעים שונים ובין המציעים השונים או איזה מהם.

ב. הורוביץ, עו"ד
שד' רוטשילד 97, תל־אביב — טל. 65225, פקס. 612795, 624048

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ — 8.12.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.55	1.62	1.5782	1.5978	1.55	1.63	1.5801	1.5999	1.55	1.62	1.5772	1.5970	1.5874	0.0018
1 לי"ש	2.86	2.99	2.9186	2.9548	2.87	3.01	2.9214	2.9578	2.86	3.00	2.9130	2.9496	2.9338	-0.0041
1 מארק גרמני	0.89	0.93	0.9021	0.9133	0.89	0.93	0.9029	0.9142	0.88	0.93	0.9004	0.9117	0.9070	-0.0016
1 פרנק צרפתי	0.26	0.27	0.2638	0.2671	0.25	0.27	0.2644	0.2676	0.25	0.27	0.2636	0.2669	0.2656	-0.0006
1 גולדן הולנדי	0.78	0.82	0.7991	0.8090	0.78	0.82	0.8005	0.8105	0.78	0.82	0.7987	0.8088	0.8040	-0.0015
1 פרנק שוויצרי	1.05	1.10	1.0721	1.0855	1.06	1.11	1.0746	1.0880	1.05	1.10	1.0721	1.0856	1.0785	-0.0036
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2607	0.2639	0.25	0.27	0.2611	0.2643	0.25	0.27	0.2605	0.2637	0.2620	-0.0003
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2429	0.2460	0.24	0.25	0.2430	0.2460	0.23	0.25	0.2424	0.2454	0.2443	-0.0003
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2340	0.2369	0.23	0.24	0.2343	0.2372	0.23	0.24	0.2337	0.2367	0.2354	-0.0005
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3826	0.3873	0.37	0.39	0.3830	0.3877	0.37	0.40	0.3823	0.3871	0.3850	-0.0013
1 דולר קנדי	1.30	1.35	1.3196	1.3360	1.30	1.36	1.3215	1.3380	1.29	1.36	1.3175	1.3341	1.3270	-0.0021
1 דולר אוסטרלי	1.30	1.43	1.3644	1.3813	1.32	1.42	1.3693	1.3864	1.32	1.42	1.3650	1.3822	1.3748	-0.0128
1 ראנד דרא"פ	0.44	0.53	0.6723	0.6806	0.40	0.56	0.6728	0.6812	0.42	0.59	0.6717	0.6801	0.6756	-0.0035
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4301	0.4354	–	–	0.4311	0.4365	0.42	0.44	0.4299	0.4353	0.4328	-0.0010
10 שילינג אוסטריים	1.26	1.32	1.2816	1.2975	1.26	1.32	1.2832	1.2992	1.26	1.33	1.2832	1.2994	1.2911	-0.0008
1000 לירטות איטלקיות	1.19	1.26	1.2215	1.2367	1.20	1.28	1.2240	1.2392	1.20	1.29	1.2197	1.2351	1.2286	-0.0012
100 ינים יפאניים	1.26	1.32	1.2852	1.3011	1.26	1.32	1.2868	1.3028	1.26	1.32	1.2851	1.3013	1.2924	0.0012

אל על מטענים:
שירות מהיר ובמחיר סביר.
ELAL אל על

You Write The Program – Let תיעוד Do The Rest!

DOCUMENTATION
User Guide: Easy-to-follow instructions and explanations which guide the user through each phase of the software operation cycle.
Reference Manual: Detailed information on each command or option.
Tutorial: Since you can't always be on-site – let a well planned, written and illustrated tutorial stand in your place.
Quick Reference Guide: Cards and booklets which contain concise explanations on each command, option and key's function.
Price: $40 per page (A5)

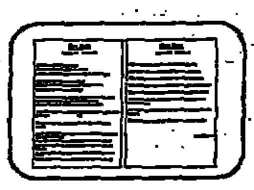

EDITING
Give us your Hebrew accented English text and we'll give you English with a Queens accent or the Queen's accent.
Price: $20 per page (A5)

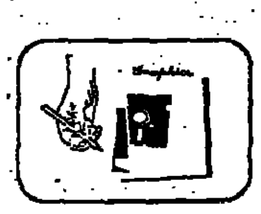

GRAPHICS
✓ Computerized & conventional graphics – $25 per hour
✓ Company stationery – $150
✓ Business cards – $100

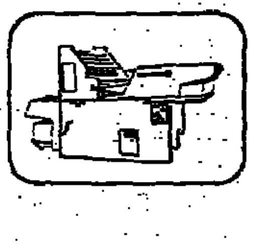

TYPESETTING
If you need top quality printing, then *start the presses* at Tiud Ltd.
✓ Laser Printing: resolution 300 dpi – $1 per page (A5).
✓ Phototypesetting: high quality output – up to 2,540 dpi – $20 per meter (width 8").

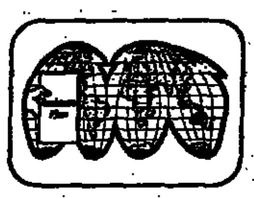

BUSINESS DOCUMENTATION
First impressions count, so when you want to *sell, Sell, SELL*, let Tiud Ltd. prepare your advertising and business documentation.
✓ Company Profile – $400
✓ Business Plan – $200
✓ Brochure – call

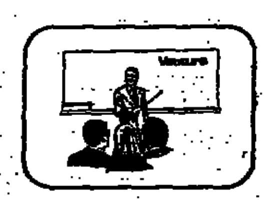

TRAINING
We offer training in the use of the Rank Xerox Ventura Publisher™ and assistance with the creation of style sheets.
Price: $200 per session

TRANSLATION
We go in all directions:
Hebrew → English,
English → Hebrew, and to and from the major European languages (including French, German, Spanish).
Price: $20 per page (A5)

PACKAGING
Our in-house graphics department designs each package to meet your requirements. We make sturdy documentation packages so you don't have to worry about bent diskettes and missing pages.
✓ Boxes – $12 per unit
✓ Books: loose leaf, bound, spiral – call
✓ Dividers – call

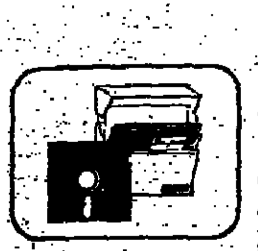

DISKETTES
✓ Diskette copying – $0.50 per diskette
✓ Protection – call
✓ Labels – $250
✓ Jacket/sleeve – $120 per 1000

For more information contact
Tiud Ltd. • 6 Oholiav Street • Ramat Gan • Tel: 03-7511567 • Fax: 03-7521110

هكذا من الأصل

שערי המניות 8.12.88

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגוד ש	56000		10	−1000	−1.8	−100
אדיבי ב 100.0			−	הפסקת	מסחר	−
אדיבי בב א			−	הפסקת	מסחר	−
דיסקונט יפה ב			−	הפסקת	מסחר	−
הספנות 0.1	1016	לב				−110
הספנות א 0.5	481	לב				
הפועלים כבב			−	הפסקת	מסחר	−
כללי לא בהסדר	15750		4			−4
כללי יפה 7			−	הפסקת	מסחר	−
כלל יפה 11			−	הפסקת	מסחר	−
כימון וסחר 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
כימון וסחר 5.0			−	הפסקת	מסחר	−
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89						
אדיבי רג 100.0	147350		40	+1000	+0.7	+374
אדיבי ב 100.0	146200	לב				
אדיבי בב א	893500	לב				
ארגוד 1 ביח	109300		31			−21
דיסקונט ב	188102	לב				
דיסקונט א	187940			+500	+0.3	+5
המזרחי ש	60700		129	+400	+0.7	+519
המזרחי ב	60220	לב				
הפועלים ש	100650		394	+1300	+1.3	+680
הפועלים ב	100750		41	+1250	+1.3	+218
כללי א	254300			+500	+0.2	+50
בל"ל סמיק	63340		191			+81
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 91						
אדיבי רג 100.0	117200		154	+148	+0.1	+374
אגוד 0.1	87850		56	+200	+0.2	+92
דיסקונט ב	150001	שב				
דיסקונט א	149800		100	−50		−21
המזרחי ש	48220		174	+50	+0.1	+470
המזרחי ב	48250					+400
הפועלים ש	79450		1709			−565
הפועלים ב	79580		66			+156
כללי א 1.0	203000		1	+50		+99
בל"ל 0.1	50500		2490	−20		−1631
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	34200		10	+200	+0.6	+4
לאומימשכ ש	10380	תב	67	−550	−5	−167
לאומימשכ ם	10232		37	−430	−4	−17
כרמל ש	206		1000			+840
כרמל אפ	101.5		19600			−6423
כרמל אג"ח	101.5		11592			+14808
פת בכב ש	2414	בה	330	+30	+1.3	+70
משכן ב ש	3970		600	−80	−2	−458
טפחות 0.1	15400		12	−100	−0.6	−12
בירב 1.0	6800		40	−80	−1.2	−40
משכנות בכב ש	25600		5	−100	−0.4	−61
משכנות רג ש	25550		10	+250	+1	+18
מוסדות מימון						
השקעות בכב א	597118	לב				−3
השקעות בכב ג	238510	לב				
לאומי תעש א ש	15810					
פתוח תעש בכב	88000	לב				
פת תעש בב ג	519500	לב				
פת תעש בב גג	324000	לב				
פת תעש בב גג1	315000	לב				
פת תעש בב ד	337142	לב				
פת תעש בב דד	72550	לב				
בינוי קבלנים 5.0	952	בה	2277	+87	+10.1	+4022
תירות בב	253500	לב				
כלל ליסינג 0.1א	12793		30			−18
כלל ליסינג 0.5ב	11700		47	+300	+2.6	+33
ביטוח						
איילון	78.5		3500			
איתן	89		2000			
אררט 0.1	890	שב				
בטוח מכבה 0.1	285		400	+2	+0.7	+500
בטוח מכבה 0.5	124.5					
ביטנה אפ	177		150	−6	−3.5	−1150
ביטנה הש	118.5		9200			
הדר 1.0	146.5		8633			+3892
הדר 5.0	132		22667			−10497
הדר אפ סר 2	121		10000			
הפניקס 0.1	549					
הפניקס 0.5	482	שב				
המגדל-יהל 1.0	5098		100	+20	+0.4	+100
המגדל-יהל 5.0	5029	שב				
כלל ביטוח	285		3740	+5	+1.8	+2968
כלל ביטוח אפ	45		18699	+1	+2.3	+16926
כלל ביטוח אג"ח	109.5		25936			+24064
מנורה 1.0	773		200	+1	+0.1	+280
מנורה 5.0	672		250	−8	−1.2	−250
ביטוח סהר	152.5	שב				
סהרים 0.1	1232		730	+12	+1	+850
צור ש	111.5			−2	−1.8	−5000
ציון השקעות 1.0	1380			+25	+1.8	+150
ציון השקעות 5.0	749	שב				
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	601		700	+11	+1.9	+1000
אינטר גאמא 5 ש	556		1000	+26	+4.9	+2000
בארי עורא 1.0	284		900	−6	−2.1	−1240
בארי עורא אפ	92	תב	582	+6	+7	+582
כלל אפ 4	147		1500	+5	+1	+300
כלל אגח 2	137.5	שב				
קרייסל 1.0	443		890	+9	+2.1	+627
רפק 0.1	10800	שב				
רפק 0.5	13650					
שופרסל א 2.0	1180		900	−17	−1.4	−3310
שופרסל אפ	4259		1140			+612
שופרסל אגח	123		51571	+1	+0.8	+91429
שירותים						
אמגא	324		400	−1	−0.3	−3985
ספנות השקעה 0.1	277		1804	−8	−2.8	−3822
ספנות השקעה 0.5	152		8691			−5861
ספנות אפ	110		12500			
ספנות אג"ח	107		10060			−60
קידר 0.1	559		4061	−16	−2.8	−990
קידר 1.0	261		9853			−400
מחס' עורבה 0.1	899	תב	331	−50	−5.3	−889
מחס' עורבה 0.5	651	תב	1057	−41	−5.9	−1812
מלונות ושירותי תיירות						
גני הדר	85		6850	−1	−1.2	−2850
גני הדר אפ 1	31	תב	5000	−6	−7.7	−3000
מלונות דן 1.0	1260	תב		+75	+6.3	+670
מלונות דן 5.0	820	שב				
חוף האלמוג 1.0	8150		47			−20
מלונות הירדן	2300					
ים כוף	214					
ים כוף אפ	135.5		50			−50
מחשבים ושירותי מחשבים						
ת.י.ל.ן. 1.0	106.5		3000			
ת.י.ל.ן. אפ	25.1	בה	28055	+4	+1.6	+22929
ת.י.ל.ן. אג"ח	112		1848			−1848
יעגא 1.0	4450		28	+150	+3.5	+58
ב.ל.ל. 1.0	1735					−10
ב.ל.ל. 5.0	642					
ניקוב מחשבים 1	758		45	−30	−3.8	−45
ניקוב מחש' 5	262		1216	+4	+1.6	+1307
ניקוב אפ סר 2	280		1000	+1	+0.4	+955
תים מחשבים 1.0	466		300	−6	−1.5	−300
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אפ	246	תב	4459	+16	+6.9	+8568
אזורים אגח	149		12762	+1	+0.7	+53825
אילון 1.0	55		5140			
אילון אפ	20	תב	6486	−3	−15	−12153
אל-רוב 1.0	348					
אפריקה 0.1	33990		57	−400	−1.2	−108
אפריקה אפ	11220		10			−9
ארזים	390		1000	+10	+2.6	+1906
אלרן 0.1	2525		243			
אלרן 0.5	1820	תב	60	−180	−9	−60
בנבנין 1.0	2000		50	−10	−0.5	−50
בנבנין 5.0	1770		192	+15	+0.9	+108
הבהר 1.0	4700		100	−150	−3.1	−189
הדער 0.1	179		3502	−2	−1.1	−5271
הדער 0.5	113.5		5200	−5	−2.2	−6200
כרמל 1.0	927	תב	392	−105	−10	−744
0582338	218		18740			−6510
5829999	79.5		117200			−25984
המכלול 1.0	520	לב				
המכלול 5.0	341	לב				−615
ת.ל.ב. 0.1			−	הפסקת	מסחר	−
ת.ל.ב. 0.5			−	הפסקת	מסחר	−
ירושלים אפ	57.5		3085			−2415
נבים 0.1	3630		50	−50	−1.4	−18
נבים 0.5	3460	שב				
הכי יסוד אפ 7	100.5	תב	19380	−5	−5.2	−39874
אפ 8	86		6271	−5	−0.6	−6271
אפ 9	100			−5	−1.5	−2672
מבני תעשיה	58		6500			
מבני תעשיה אפ	16.6		81345	−1	−0.6	−40988
מבני תעשיה אג"ח	111.5		21000			+34000
ישפרו 0.1	4210		131	−40	−0.9	−231
ישראלום 1.0	1182		100	+40	+3.5	+245
ישרס 10.0	37169	תב	156	−3000	−7.5	−216
בנק פיתוח 1.0	5580			−20	−0.4	−60
לוביר 1.0	4000		39			
לוביר 5.0	1320		68	+19	+1.5	+68
ב.ת.ב. 1.0	270		1460			−4240
ב.ת.ב. אפ 2	128		2499			
ב.ת.ב. אגח	136.5	שב				
מאור בניה 1.0	409		745	−8	−1.9	−375
מישכאל 5.0	124.5	בה	3368	−5	−2.7	−4840
מישכאל אפ	71	בה	2000	−7	−9	−2700
מגדל 5.0	860		260	−10	−1.1	−246
ליפשיץ 1.0	72.5	בה	4181	−8	−9.9	−28964
ליפשיץ 5.0	38.9	תב	34963	−2	−5.4	−47087
ליפשיץ אפ 1	14.4		20397			
ליפשיץ אפ 2	16.8		53705			+33308
ליפשיץ אגח	81		20030			+7770
נאות אביב 0.5	1670			−5	−0.3	−150
נכסי אזורים	115.5	תב	13716	−9	−7.2	−13716
נכסי אפ	30		3221	−4	−4.5	−11179
נכסי אג"ח	96.5		8000			+92000

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
סוד השקעות 1.0	318		196	−2	−0.6	−196
סונול 1.0	1297					−20
רומנו 1.0	180		920	−6	−3.2	−1420
רומנו 5.0	136.5	שב				
רומנו אפ	369		270	−4	−1.1	−55
רומנו אג"ח	143		15000	+2	+1.4	+50000
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2761	שב				
מטעי הדר 0.5	2670	שב				
מהדרין 0.1	4409		199			+51
נכסי הדרים 1.0	1110		180	−10	−0.9	−180
פריאל 0.5	2115		100	−20	−0.9	−100
מזון וטבק						
דובק בב ש	1568		50	−2	−0.1	−70
דובק בב ב	1540		175	−40	−2.5	−125
תלכל 1.0	297	שב				
תלכל 5.0	252	שב				
תלכל אגח	91	שב				
מגשי בירה 1.0	22151					
מגשי בירה 5.0	17400			−100	−0.6	−10
יצהר 1.0	964		500			−1
יצהר א 5.0	508		80	−2	−0.4	−489
יצהר אפ 2	103.5		92	+2	+2	+1907
פן 1.0	114	בה	3315	+1	+0.9	+604
פן 5.0	96	בה	626	−5	−5.4	−545
פנטוסיה 1.0	10445		33			−43
עסיס ב 0.5	280		5606	−8	−2.8	−3506
אסם סקל 1	1982		100	+33	+1.8	+350
שמן מכב א	560		293	+18	+3.3	+231
טכסטיל והלבשה						
ארגמן מר 1 ש	300		2800	−7	−2.3	−2800
ארגמן אפ	75		1197	−5	−5.7	−1197
ארגמן אגח	120.5			−5	−1.2	−3000
אופים 1.0	252		1			
אופנת ברוך 1.0	94		1300	−4	−4.1	−2467
אופנת ברוך 5.0	60	שב				
אפ א	46.5	שב				
ארגמן רג ש	7580					
דלתא-גליל 1.0	800		1590	+29	+3.8	+2278
דלתא-גליל א 5.0	725					
וישלגן 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
וישלגן 5.0			−	הפסקת	מסחר	−
חדרין 1.0	5000		90	+115	+2.4	+58
דיקת 1.0	1248	שב				
דיקת 5.0	938		200			+151
דיקת אפ	193.5			+5	+1.3	+600
לודזיה 0.1	454					+41
לודזיה 0.4	368			+7	+1.9	+1000
לינת 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
עים 1.0	187		2139			+735
עים 5.0	94	תב	5077	−10	−9.6	−8930
עים אפ	49	תב	1427	−5	−6.7	−20809
עים אגח	105		1200	−5	−0.5	−8800
עמק פרינה 1 ש	111			+5	+2.8	+148
עמק אפ	26.4					+1000
פולגת א	317		1200	+14	+4.6	+3800
פיטר	678		100	−1	−0.1	−200
פיטר אג"ח	85		10000			
גיבור ספורט	2121	שב				
תעש רוגוזין 1.0	4477	תב	440	+407	+10	+819

שף נאמנות
כלל
קבוצת כלל
ניהול תיקי השקעות ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	2178		198			−19
אורדן 0.5	1855		104	+1	+0.1	+246
אלומית 1.0	5883	שב				
אלומית 5.0	5700	שב				
כבלים ש	440		8735	+10	+2.3	+9535
כבלים אפ	120	תב	48885	+20	+20	+74457
כבלים אפ'	118.5		37165	+3	+2.6	+49992
כבלים אגח	115.5		33000	+5	+1.3	+57016
כבלים אג"ח	92		17675	−5	−1.6	−38625
התוכף 1.0	305	שב		−16	−5	−1905
התוכף 5.0	152	שב				
ויקה 1.0	1598	שב				
ויקה 5.0	950			−10	−1	−90
קומפנאות פח 5.0	1929			−11	−0.6	−232
כללי צינן 1.0	2355		225			+275
כללי צינן 5.0	1463		700			−342
קרנטי 1.0	94		1700	−1	−1.1	−1759
קרנטי 5.0	52		5400			
מתפון 0.1	28500	תב	62	−2400	−7.8	−68
מתפון 0.5	7700		25			
מקי פלדה 1.0	1300	תב	278	−77	−5.6	−458
קינג 1.0	304			−1	−0.3	−100
קינג 5.0	199		121	−5	−2.2	−121
קליל 1.0	3800		210			−110
קליל 5.0	2450		165	−50	−2	−310
קליל אפ	1255		865	−60	−4.6	−1418
קליל אגח	143		1401			
תעשיות לכיש 1.0	339			−2	−0.6	−300
תעשיות לכיש 5.0	238	שב				
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	309000	תב	9	+17774	+6.1	+43
אלקו 0.25 ש	9997	בה	77	−117	−1.2	−132
אלקטרה 0.1	2400		848			−484
אלקטרה א 0.5	1740		1115			+418
אפ 5	1352		1548			+1053
אגח 3	176.5		7289			+8600
אג"ת 1.0	14150		153	+350	+2.5	+201
אלקטרוניקה אפ'			−	הפסקת	מסחר	−
כלל אלק אג"ח			−	הפסקת	מסחר	−
ספקטרוניקס 1.0	923		256			−158
ספקטרוניקס 5.0	731		4250			+250
פיקמנגר 1.0	418			+8	+2	+1000
פיקמנגר 5.0	302		1590	+6	+2	+3025
ציקלון 1.0	2000		80			
ציקלון 5.0	1470		100			−100
קבנשטיין אלקר 1.	2280		4			−4
ת.א.ת. 1.0	520	תב	655	−50	−8.8	−792
ת.א.ת. 5.0	275		1900			
תדיראן	649		1255	+19	+3	+1953
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	143		3310	+2	+1.4	+4010
א.ב. אפ	471					−1212
איפי אפ' ב	38.7		10000			−8000
א.ב. אגח	151			+5	+2.4	+18000
איפי אג"ח א	97.5		4460			
אקרשטיין 1.0	436	תב	600	−30	−6.4	−900
אקרשטיין 5.0	232		500	+4	+1.8	+800
אקרשטיין אפ'	259	שב				
אקרשטיין אגח	140		5300	−5	−0.4	−9950
אבן בלוס	57	שב				
בלוס אפ	25		644	−1	−0.4	−1287
מתחיה ולפמן 1	2500	לב				
מתחיה ולפמן 5	1950					
נגב קרמיקה	235		1120	−7	−2.9	−721
נגב קרמיקה אפ	64	תב	3157	−7	−9.9	−3157
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0	1864		3964	+61	+3.4	+3920
אבן אפ'	402		7625	+16	+4.1	+14797
אבן אג"ח	98.5		14785	−1	−1	−13174
גל תעשיות 1.0	210	שב				
גל תעשיות 5.0	154.5	שב				
גל אפ	29					−1180
גל אגח	92		2500	−5	−0.5	−2500
דשנים 0.1	2999		124	+99	+3.4	+56
דשנים 0.5	1560	שב				
ליפסקי 1.0	2590		280	+30	+1.2	+171
מקסימה 1.0	675		59			
מקסימה 5.0	439		310			
סנו 1.0	3600		165	+100	+2.9	+107
סנו 5.0	2800	תב	329	−199	−6.6	−329
פיקולאס	535		2172	+8	+1.5	+3448
פיקולאס אפ'	129.5		10769	+4	+3.2	+18031
קים כימיקל 1.0	6459		270	+150	+2.4	+225
קים אפ	4050		100	+70	+1.8	+212
קים אגח	134.5		2500	+5	+1.1	+18000
תיא 5.0	5200		100			
פרוטארום 10.0	1260		7770			+4933
עץ, נייר ודפוס						
כתר	90.5		1000	+3	+3.4	+3000
דפרון 1.0	5410		27	+120	+2.3	+27
דפרון 5.0	4750		8	+50	+1.1	+8
לבידי אשקלון 1	523	תב	52	−30	−5.4	−52
מלס ב 0.5	20700		10	+700	+3.5	+33
קיטל	382		549	+6	+1.6	+4216
קיטל אפ'	119		1350	+1	+0.8	+1900
קיטל אפ' 2	54		2500			
קיטל אג"ח	100		3030	+1	+1	+21718
רים 0.1	190		520	+1	+0.5	+1020
רים 0.4	83					
תעל ב 0.2	10705		110	−350	−3.2	−142
תעשיות שונות						
אבירן 1.0	160.5		716			
אבירן 5.0	78	תב	3458	−5	−6	−4458
תכינה יור	1468	שב				
הגבלק 1.0	751			+2	+0.3	+100
הגבלק 5.0	772	שב				
השקעות בתעשיה						
תורכית	8109		94			−44
סוד בב ש	2446	לב				
תעשיות אפ	84		32913			−21412
תעשיות אגח	121		50000			+26400
חברות השקעה						
אוניק ש	2631		20	+1		+5
אי.די.בי. אפ'	3080		15	+45	+1.5	+295
אי.די.בי. אג"ח	116		12100			−21700

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
אלגר ש	995		250			−250
גולת 1.0	900	שב				
גולת אפ	640					
גולת אגח	118	שב				
רובנשר 1.0	444					
רובנשר 5.0	365		200			
חברה לישראל 5.0	3021		1966	+20	+0.7	+1080
ולפסון 0.1	115000	שב				
ולפסון 1.0 ש	14200	תב	2	−1000	−6.6	−42
אבגא א 0.5	15800	תב	27	−1200	−7.1	−42
דיסקונט השק אפ	1230		5420	+29	+2.4	+5447
דיסקונט השק אגח	121.5		10882	−5	−2.8	−83552
מזרחי השק ש	45000		46	−700	−1.6	−36
חירון 1.0	1200	שב				
חירון 5.0	504		200			
יעמר 1.0	1000		80			
יעמר 5.0	690		50			
יצאט ש	10100					
ירדן א 0.1	1118	שב		+53	+5	+1405
יסום השקעות	29.5		1521	−5	−1.7	−521
יסום אגח-אפ	50		4125			
כלל 50.0	628		575	+18	+3	+1008
כנור 0.1	250					
מגור א 0.5	196.5		1	−5	−0.8	−716
אגת 1	137					
סדר ב 1.0	196	שב				
פז השק ש	3171		648			+148
מנה א 0.1	4120		68			
מנה 0.5	3533	בה	100	−70	−1.9	−160
מיון ב 2.5	9693	בה	393	−220	−2.2	−192
קידן 1.0	78		7966	−5	−3.1	−8583
קידן 5.0	42		4410	−7	−3.9	−4410
קידן אפ	26.5	בה	6312	+1	+0.4	+9264
קידן אגח	118					
נסחרות במט"ח						
גזית ב	319	שב				
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	1940		200	+9	+0.5	+28
דלק נפט 5	940		510	+15	+1.6	+505
מ חיפושי נפט	23950		50	+150	+0.6	+21
יואל אפ	115		25118			−6918
מ.נ.ג. 1.0	3556		14	+35	+1	+91
מ.נ.ג. 5.0	2070	תב	258	−150	−5.9	−582
נפטא ש	325		1446	−3	−0.9	−986

רשימה מקבילה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
יסקל	245	שב				
קונטרטים 0.1	599	קב		+29	+5.1	+405
קונטרטים 0.5	173.5		190	−8	−4.4	−990
קופל 1.0	671		50			+50
חגל			−	הפסקת	מסחר	−
הגזית הישראלית	21.7		4000			+4000
כגם מר 1 ש	425		25	+5	+1.2	+50
איכות מחשבים	150	תב	804	+3.5	+9.9	+2811
דפא מיכון 1.0	294		300	−5	−1.7	−214
דפא אפ'	310		502			
כלל מחשבים 1.0	2410			+110	+4.8	+15
משוב מחשבים 1.0	110	תב	29888	+36	+48.6	+80245
רשף	39	בה		−3	−4.8	−8648
נדל"ן בינוי חקלאות						
אמנים 1.0	327	לב				
בן-יקר גת 1.0	1539	תב	30	+94	+6.5	+30
דוקר 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
דוקר 5.0			−	הפסקת	מסחר	−
לידנסקי 1.0	156			+2	+1.3	+1500
לידנסקי 5.0	71		3200	+1	+1.4	+1579
עוד 3.0	1374	בה	267	−8	−0.6	−527
קסריה 0.1	1840		1			−1
קסריה 0.5	909		492			−492
רסק מכול	620	לב				+11
רסק רג	642	לב				
אטאם	847	בה	1964	+77	+10	+2436
מלדפוסס 1.0	182			+1	+0.6	+1000
מלדפוסס 5.0	108			+1	+0.9	+1000
משוות מאזור 1	342		66	−5	−0.9	−66
משוות מאזור 5	103		122	−2	−1.9	−122
ספר			−	הפסקת	מסחר	−
ספר אפ			−	הפסקת	מסחר	−
תעשיה						
ינודוס	165		500			
מקס 0.1	1312		125			
מקס 0.5	529		90	−1	−0.2	−210
פליגן א 0.5	3130	תב	50	+220	+7.6	+360
אהליאב	71.5		9600	+5	+2.1	+6550
אינקמן 5.0	536	לב				
מודן 1.0	696	לב				
משאבות סלע	49	שב				
מנבת פרום 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
שלדות 5.0	975	קב		+47	+5.1	+1032
אלקל			−	הפסקת	מסחר	−
אלקל אפ 2			−	הפסקת	מסחר	−
בר-כזן 1.0	2140		50			
בר-כזן 5.0	1499		1230	−51	−3.5	−1680
בר-כזן אפ'	830		1550			−1458
טרמאקס 1.0	5800	שב				
טרמאקס 5.0	2270	תב	119	−180	−7.3	−119
מ.ל.מ. 1.0	700		73	+7	+1	+32
אלון-סק	152		1500	−2	−1.3	−1615
אליאנס ב			−	הפסקת	מסחר	−
דקסטר 1.0	1920		5			+7
נקה כמיקל 1.0	5490	שב				
ת.ג.ל. 1.0			−	הפסקת	מסחר	−
ת.ג.ל. 5.0			−	הפסקת	מסחר	−
תדר א 5.0	4750		22	+50	+1.1	+11
אורדע פרינט	376	בה	150	−2	−8.5	−270
תמבו 1.0	5300	תב	123	+300	+6	+247
סקנטרה 1.0	1574					−15
גלין	191		1122	−5	−0.5	−1122
רדמון	131		750			−750
פו תן	285		1580	+10	+3.6	+1828
מאגרי טכנולוגיה	101		2713	−5	−4.7	−4713
השקעה						
אידום	220		200	−6	−2.7	−500
אידום אפ	23.7			−3	−1.3	−5662
אמישר בכ	246	בה	350	+1	+0.4	+240
אפיק 1.0	340		200			−200
אפיק 5.0	267		935			+35
כנין ב' 5.0	8360	שב				
לנדיקו 0.1			−	הפסקת	מסחר	−
לנדיקו 0.5			−	הפסקת	מסחר	−
עז השק ב 0.1	522	לב				
עז השק ב 0.5	381	לב				
חיפושי נפט						
פראיל ב 0.3	2669		7			−15

משתנים

שם נייר ערך	סה"כ מחזור עד כה	שער קבע משתנים נקודות	שער מרב נקודות	שינוי יומי כלל %	מס' עסק כלל במשתנים
בנק בינלאומי 05	1514	5274	5222	1	5
פיב"י 0.5	2560	6441	6361	1.26	8
הסנה ש		78	78		
שלמון אפ	4165	727	731	2.25	3
כלל סחר	10112	286	287	−8.96	2
שופרסל כ 10.0	3345	1000	990	1.01	1
דלק ג ש	2456	2420	2456	1.51	2
אפריקה 1.0	58	32674	32593	0.25	1
אזורים 1.0	2100	481	481	−0.82	
נכסים ובנין	1024	2660	2614	0.99	1
הכשרת הישוב	13020	435	439	−1.36	5
חברה לירושלים	6800	271	268	1.12	2
כלל מלון	2808	484	484	−1.02	
עלית	161	15752	15791	1.5	2
פולגת ב 4	79015	238	232	4.85	30
קומפנאות פח 1.0	510	2097	2118	−0.99	1
כלל תעש אלק		2560	2560		
אלרון 3.0	103	188809	194840	1.75	11
טבע ש	2457	9354	9400	1.5	15
ים המלח	19760	1835	1862	2.97	15
מכתשים 10.0	108863	464	472	0.22	26
מפעלי נייר 10.0	18	226021	226021		7
כלל תעש 1.0	119797	130	130	0.78	9
אדיבי פתוח 2.0	1696	6866	6908	0.75	9
אלרן ש	1358	689	694	0.29	1
חברה לישראל 1.0	3616	3861	3813	1.26	8
פועלים השק ש	8839	714	714		3
דיסקונט השק ש	24528	2428	2463	2.02	31
כלל 10.0	17917	721	718	1.55	16
יואל 5.0	10977	385	390	−2.28	5

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 8.12.1988 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

1.8470/1.8480	$ ארצות הברית	ל־1 שטרלינג
1.7506/1.7516	מרקים גרמניים	ל־1$ ארה"ב
1.9745/1.9755	פלורינים הולנדיים	"
1.4710/1.4720	פרנקים שווייצריים	"
36.66/36.68	פרנקים בלגיים	"
5.9790/5.9820	פרנקים צרפתיים	"
1293.00/1294.00	לירטות איטלקיות	"
122.72/122.82	ינים יפאניים	"
1.3344/1.3349	$ ארצות הברית	לסד"ר

שער הזהב $423.30 ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג

מסירה עתידית (פורוורד)

	$/ליש"ט	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.8416/1.8428	1.4655/1.4668	1.7441/1.7453
3 ח'	1.8298/1.8311	1.4550/1.4565	1.7331/1.7344
6 ח'	1.8135/1.849	1.4384/1.4400	1.7162/1.7177

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה / דורון סונסינו

אווירה חיובית

שבוע המסחר, שעמד בסימן המתנה להתפתחויות בתחום הפו־ליטי, הסתיים אתמול באווירה חיו־בית, מגמה מעורבת עם נטייה לעליות שערים. סוחרי הבורסה חוזרים ומסבירים את עליות השערים בציפיות להקמת ממשלה רחבה.

מספר המניות שנסחרו אתמול בע־ליות שערים היה שווה למספר המנ־יות שנסחרו בירידות, אולם כ־69% מנפח המסחר התנהל אתמול בעליות ורק 13% מן הנפח התנהל בירידות. עיקר עליות השערים נרשמו אתמול במסגרת המסחר במישתנים, מדד המישתנים הקובע עלה ב־1.23%.

גם מחזור המסחר במניות הרו־פשיות היה השבוע נמוך יחסית. אתמול הסתכם המחזור בכ־5.8 מיליון שקל. מחזור המסחר במישתנים, שהתכווץ השבוע עד לרמת שפל של כ־700 אלף שקל, הסתכם אתמול בכ־1.7 מיליון שקל.

חלק מקרנות הנאמנות, ובעיקר הקרנות של בנק הפועלים הגדילו אתמול במקצת את היקף פעילותן בשוק. פעילות הקרנות סלקטיבית: בחלק מהמניות – הגדלת החזקות, בצד הקטנת החזקה במניות אחרות.

בסיכום שבועי עלה מדד המניות הכללי בכ־0.7%, המדד ללא בנקים שבהסדר עלה ב־1.89%. העלייה הגדולה ביותר נרשמה במניות ענף החשמל, האלקטרוניקה והאופטיקה. מניותיהם עלו בשיעור ממוצע של 5.42%

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	101.76	+0.22
כללי ללא בנקים	82.53	+0.55
מדד משתנים	86.35	+1.23
מדד אג"ח כללי	123.95	−0.01
אג"ח צמוד מדד	124.91	−0.01
אג"ח צמוד מט"ח	115.76	−0.02

פעילות ערה בדיסקונט השקעות

בעקבות פרסום הידיעות על משא ומתן שמנהל רוברט מקסוול עם קונצרן כלל על רכישת 26% מחברת סאיטקס תמורת 38 מיליון שקל, הו־פיעו ביומיים האחרונים ביקושים גדולים למניית דיסקונט השקעות. מניה זו מחזיקה כ־20.1% מהון המנ־יות של סאיטקס ושערה עלה ב־5.5%.

בשלב המו"מ נרשם אתמול ביקוש למניה בסכום של כ־350 אלף שקל ושערה עלה ב־3.4%. בשלב המיש־תנים עלה שערה הקובע של המניה ב־2%. מחזור המסחר בדיסקונט השק־עות הסתכם אתמול ב־595 אלף שקל, המהווים כשליש מכל המחזור במישתנים. השער הנוכחי של המניה קרוב מאוד לשערה בתחילת חודש נובמבר.

לאופציה של דיסקונט השקעות נרשם אתמול ביקוש בסכום של כ־60 אלף שקל ושערה עלה ב־2.4%.

במניית כלל אלקטרוניקה, שמחז־יקה גם היא 20.1% ממניות סאיטקס, הופסק אתמול המסחר בעקבות פיר־סום הידיעה על המשא ומתן. כלל הודיעה לבורסה כי אם תצא העיסקה לפועל ייווצר לכלל אלקטרוניקה רווח הון בסכום של כ־400,000 דולר.

ביקושים לפולגת

בשלב המו"מ נרשם אתמול למניית פולגת ביקוש בסכום של כ־50 אלף שקל ושערה עלה ב־2.2%. בשלב המישתנים עלה שערה של המנייה ב־5%, מחזור המסחר במנייה הסתכם בכ־185 אלף שקל. בין הגו־רמים שרוכשים את המנייה בימים הא־חרונים נמנים "בטוחה" החברה המרכזית.

בשלב הראשון להנפקת אגרות החוב של קונצרן כלל לציבור, הונפקו אתמול אגרות בסכום של כ־26.59 מיליון שקל. שיעור הריבית המירבית נקבע ל־5.5%, אחוז הביצוע יהיה 82.1%.

למניות אגן נרשם אתמול ביקוש בסכום של 73 אלף שקל ושערן עלה ב־3.4%. למניות פריקלס הופיע ביקוש בסכום של כ־18 אלף שקל ושערן עלה ב־1.5%, ביקוש בסכום של 62 אלף שקל לפרוטארום מופק ללא שינוי בשער.

למניות אלביט היה אתמול ביקוש גדול יחסית בסכום של כ־132 אלף שקל ושערן עלה ב־6.1%, מאז תחילת חודש נובמבר ירד שערה של אלביט בכ־13%.

לניירות הערך של חברת כבלים נרשמו אתמול ביקושים בסדר גודל של כ־200 אלף שקל, שערה של הפר־מציה עלה ב־20%. לאג"ח של כבלים נרשם היצע בסכום של 35.5 אלף שקל ושערה ירד ב־1.6%.

מחזור של 105% לאג"ח שגיא

בנק ישראל הנפיק אתמול בבורסה אג"ח מסוג שגיא בסכום של 30 מי־ליון שקל. לאגרות נרשם ביקוש בס־כום של כ־160 מיליון שקל ומחירן נקבע ל־105%. שיעור התשואה ברוטו על האג"ח החדשות נקבע ל־3.4%.

בשוק המשני הסתכם אתמול מחזור המסחר באגרות החוב ב־21 מי־ליון שקל, שערי האגרות נטו לרדת בשיעורים מתונים.

למניות הבנקאיות שבהסדר נר־שמו אתמול עודפי ביקוש בסכום של כ־3.2 מיליון שקל, בצד עודפי היצע בסכום של 1.8 מיליון שקל. עודפי ההיצע בגקלפר ללא שינוי בשער, ביקושים מופק בעליות מתונות. הפועלים 1991 עלתה ב־1.3%, אי.די.בי 1989 עלתה ב־0.7%.

מחזור המסחר במק"מ הסתכם אתמול ב־17.7 מיליון שקל.

אילנות דיסקונט: הביטוחנות על אג"ח מלונות דן מוגזים

עקב המשבר בענף המלונאות בדקה חברת אילנות דיסקונט את הביטוחנות על אג"ח של חברת מלונות דן וחברת הכשרת הישוב, חב־רות הפעולות בענף, ואת ביטוחנות אג"ח של חברת ליפשיץ, אשר שיע־בדה את בית המלון בים המלח להבטחות אג"ח.

החברה בדקה את הביטוחנות בהי־תייחס לטיב השיעבוד, שווי הביטחון, התחייבויות לשיעבודים נוספים וגור־מים רלוונטים אחרים. החברה הגיעה למסקנה שהביטוחנות על אג"ח טובים למרות המשבר בענף.

התשואה נטו על אג"ח מלונות דן 2 (צמודי מדד) מסתכמת בכ־3.9%, התשואה נטו על מלונות דן 1 היא 5.5% (צמוד למארק), התשואה על לי־פשיץ (צמודי מדד) היא כ־10.7%, וה־תשואה על הכשרת הישוב 4.9% (צמוד למארק).

הסידרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
1228	5	99.74	21.20
1238	12	99.36	21.40
1248	19	99.00	21.35
119	26	98.66	20.85
129	33	98.24	21.65
139	40	97.92	21.10
149	47	97.50	21.75
219	54	97.20	21.80
229	61	96.83	21.25
239	68	96.71	19.70
249	75	96.16	21.00
319	82	95.89	20.55
329	89	95.67	19.90
339	96	95.22	20.45
349	103	94.91	20.35
359	110	94.70	19.80
419	117	94.17	20.60
429	124	93.82	20.65
439	131	93.55	20.40
449	139	92.97	21.10
519	145	92.77	20.00
529	153	92.10	21.70
539	159	91.80	21.70
549	166	91.54	21.45
559	173	91.11	21.70
619	180	98.48	22.50

תשואה שנתית באחוזים

	פדיון 1989 תשואה דולרית	פדיון 1989 תשואה מדדית	פדיון 1991 תשואה דולרית	פדיון 1991 תשואה מדדית
בל"ל 0.1	+1.05	−1.11	6.06	−0.15
הפועלים ש	−0.05	−0.83	6.07	−0.14
אי.די.בי. רג	+0.75	−1.58	5.99	−0.22
דיסקונט א	+0.66	−1.50	5.94	−0.26
המזרחי ש	+0.45	−1.71	5.99	−0.21

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5740.25	5698.03	22.43	0.40
אבוקה	363.42	356.45	−1.08	−0.30
אגוז	307.23	301.32	−0.22	−0.07
אגם	117.38	115.13	−1.81	−1.55
אדיר	2066.73	2051.76	3.30	0.16
אדום	153.57	152.49	1.08	0.71
אופיר	187.95	186.64	−0.03	−0.02
אור	443.64	439.82	0.53	0.12
אורון	127.35	124.85	−0.02	−0.02
אורלי	332.56	330.19	0.13	0.04
אורן	956.12	937.81	1.42	0.15
אייל	6589.09	6461.76	17.01	0.26
איריס	6229.03	6092.28	−5.31	−0.09
איתן	911.63	893.65	0.00	0.00
אלון	741.65	726.84	−0.70	−0.10
אלמוג	740.10	733.62	0.00	0.00
אליסם	110.65	108.01	0.26	0.24
אג"ח	116.44	114.80	0.05	0.04
מניות	103.35	100.83	0.31	0.31
אנקור	103.05	101.38	0.00	0.00
ארז	202.38	198.45	0.00	0.00
אש	142.31	139.17	0.95	0.69
אשל	204.38	200.47	−0.10	−0.05
אתגר	87.83	86.16	0.01	0.01
אתרוג	292.18	289.37	0.16	0.06
בדולח	146.86	145.90	1.30	0.90
ברוש	593.54	582.14	2.35	0.41
ברק	502.69	492.65	1.23	0.25
ברקת	353.57	351.07	0.18	0.05
גביש	1701.80	1689.87	5.00	0.30
גבע	130.83	128.89	0.05	0.04
גדין	526.25	516.00	0.00	0.00
גיא	120.68	118.89	−0.10	−0.08
גיל	3489.93	3465.13	25.19	0.73
גלית	729.43	724.05	0.46	0.06
דובדבן	390.49	386.81	2.30	0.60
דוכיפת	561.88	550.93	0.00	0.00
דולב	281.35	275.68	−0.12	−0.04
דורון	166.16	163.00	0.33	0.20
דותן	317.81	311.79	0.44	0.14
דליה	630.09	617.88	−0.40	−0.06
דרור	335.64	329.55	1.71	0.52
דקל	371.66	364.50	2.76	0.76
הדס	435.40	432.34	0.72	0.17
הילה	454.09	451.99	0.00	0.00
ורד	628.58	616.77	0.20	0.03
זהבית	2040.19	2000.19	−0.84	−0.04
זוהר	127.40	125.51	−0.03	−0.02
זיו	156.75	154.43	−0.02	−0.01
זינוק	108.09	105.76	0.49	0.47
זיק	82.56	80.55	−0.19	−0.24
זמיר	430.86	422.51	0.01	0.00
חוחית	190.31	186.57	−0.01	−0.01
חליפין	164.45	164.02	−0.04	−0.02
חלמיש	237.32	235.71	0.03	0.01
חן	171.29	170.61	−0.03	−0.02
טופז	128.85	127.67	0.26	0.20
טל	6924.41	6834.75	29.18	0.43
יבול	537.53	532.88	0.00	0.00
יהלום	169.49	168.36	0.45	0.27
יסודות	372.42	368.82	0.63	0.17
יערה	534.59	530.15	0.01	0.00
כוכב	293.63	287.93	0.00	0.00
כחל	135.83	134.62	0.00	0.00
כלנית	688.46	674.91	−0.33	−0.05
כספית	299.74	297.55	0.80	0.27
כרמל	132.04	129.98	0.08	0.06
כתר	1299.20	1280.15	0.45	0.04
להב	5298.66	5260.31	9.89	0.19
למשקיע	139.68	137.74	0.22	0.16
לפיד	291.06	285.42	−0.14	−0.05
לכם	2212.07	2194.13	0.97	0.04
לשם	464.66	461.58	−0.17	−0.04
מבחר	1640.34	1608.80	0.44	0.03
מבטח	4643.24	4599.55	2.03	0.04
מגן	296.21	291.91	0.43	0.15
מגוון	4223.71	4183.73	7.79	0.19
מור	1692.28	1668.39	9.47	0.57
מורן	939.38	932.50	3.62	0.39
מטח	27191.45	26798.48	23.91	0.09
מימד	1211.59	1188.17	1.64	0.14
מעוף	5040.24	4943.04	8.54	0.17
מעיין	816.62	800.99	0.73	0.09
מקשה	464.83	461.72	−0.25	−0.05
מכלול	95.63	94.97	0.70	0.74
מרווח	146.52	146.01	0.10	0.07
מרום	1599.72	1568.90	1.83	0.12
נגה	168.55	166.06	0.04	0.02
נטיף	282.60	280.62	1.31	0.47
נעם	474.26	467.09	1.82	0.39
נילי	132.61	130.65	−0.26	−0.20
סביון	659.39	646.53	−0.01	−0.00
סגולה	151.76	150.64	0.08	0.05
סלע	447.10	443.97	−0.03	−0.01
סנונית	639.92	634.35	−0.01	−0.00
סער	404.80	397.01	−0.01	−0.00
ספיר	175.85	175.41	0.03	0.02
עוזיה	385.91	378.42	−0.02	−0.01
עירית	824.16	818.13	2.81	0.34
עדן	577.23	568.72	0.00	0.00
ענבר	116.57	115.54	0.13	0.11
ענת	2298.64	2281.78	2.72	0.12
עפרוני	600.90	595.62	−0.01	−0.00
ערמון	129.22	126.78	−0.05	−0.04
פיא	1712.92	1700.72	7.66	0.45
צבר	552.16	547.15	0.00	0.00
צופית	519.30	509.16	−0.02	−0.00
צוק	143.60	143.25	−2.05	−1.41
צמיר	1313.02	1302.91	1.89	0.15
צבעוני	571.08	562.69	1.96	0.35
צפרית	162.60	161.45	0.29	0.18
צוריה	117.40	115.73	0.15	0.13
קלע	179.16	178.71	0.88	0.49
קשת	118.33	117.32	0.00	0.00
רונית	17901.91	17745.84	−6.45	−0.04
רימון	155.24	154.97	0.00	0.00
רקפת	1025.19	1008.87	−0.05	−0.00
רשף	470.96	461.34	0.00	0.00
שביט	542.46	537.74	0.00	0.00
שהם	387.54	384.51	0.14	0.04
שחף	110.08	109.11	0.00	0.00
שירה	482.36	478.75	1.02	0.21
שמיר	484.52	481.01	0.62	0.13
שנהב	703.21	698.05	4.72	0.68
שסק	761.43	746.87	3.56	0.48
שקד	208.00	204.02	−0.11	−0.05
תאנה	266.19	263.67	0.14	0.05
תדהר	562.56	559.76	3.11	0.56
תירוש	637.58	632.93	0.15	0.02
תנופה	110.39	109.57	0.23	0.21
תמר	308.60	302.78	−0.02	−0.01
תפוח	228.52	226.88	−5.26	−2.27
תרשיש	126.12	125.23	0.05	0.04
תשרי	620.36	614.94	0.91	0.15

שערי אגרות החוב

סידרה	שער	שינוי ב־%
שגיא 4.25%		
4101	471	+1.5
4102	192.5	−0.1
4103	185.4	−0.1
4104	180	−0.1
4301	180	−0.1
4302	171.2	+0.1
4303	170.5	+0.1
4304	168.3	− −
4105	152.7	+0.1
4106	149.1	+0.1
4107	144.9	+0.1
4108	142.7	− −
4109	142.7	+0.3
4110	141.5	+0.3
4201	176.4	+0.1
4204	165.3	+0.1
4205	162.6	+0.1
4206	158.6	−0.5
4207	158.5	−0.4
4208	156.7	−0.5
4209	153.6	−0.5
4210	150	−0.5
4211	145.7	−0.5
4212	143.2	− −
4213	143.8	+0.1
3% מלווה מדינה (100% הצמדה)		
3601	52118	−872
3602	48056	−812
3603	44802	−797
3604	40167	−345
3605	36736	−331
3606	34674	−326
3607	32254	−384
3608	31156	−380
3609	29725	−376
3610	26926	−48
3611	26861	−49
3612	25354	−50
3613	23837	−1
3614	22927	−1
3615	21207	−1
3616	19322	−108
3617	18255	−105
3618	17352	−103
3619	16051	+37
3620	15478	+35
3621	14728	+34
3622	13192	+6
3623	12407	+6
3624	11701	+6
3625	10764	+5
3626	9974	+4
3627	9267	+4
3628	8421	+22
3629	7870	+4
3630	7422	−41
3631	6820	+22
3632	6635	+4
3633	6177	−41
3634	5486	+34
3635	5179	+2
3636	4925	+2
3637	4630	+2
3638	4315	+2
3639	3955	+2
3640	3269	−94
3641	2836	−83
3642	2541	−21
3643	2207	−19
3644	1998	−36
3645	1803	−33
גליל 4.25%		
3701	1564	+14
3702	1250	−18
3703	1061	+17
3704	910.1	+14.7
3751	474.8	−2.1
3752	193.1	−1.3
3753	185.6	−1.3
3901	178.8	+0.3
3902	170.5	+0.3
3903	169.5	+0.3
3904	167	+0.2
3754	173.2	−0.6
3755	167.3	−0.6
3756	161.7	−0.6
3757	158.9	−0.5
3758	156.2	−0.2
3759	155.9	−0.2
3760	154	−0.2
3761	150.8	−0.3
3762	147.1	−0.2
3763	142.8	−0.2
3764	140.1	−0.2
3765	140.6	−0.2
3766	139.2	−0.1
3791	143.3	+0.9
3792	140.9	+0.6
3826	170.3	−1.5
3827	167.3	−1.4
3828	161.8	−1.3
3829	159	−1.3
3830	155.6	− −
3831	155.3	−0.1
3832	153.4	−0.1
3833	150.3	−0.1
3834	146.6	−0.1
4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)		
3542	140800	+1500
3543	132620	+300
3544	133400	+200
3545	130850	− −
3546	130800	+100
3547	130100	+200
3548	130499	−401
3549	123701	− −
3550	123650	+50
3551	123550	+50
3552	113500	+100
3553	113100	− −
3554	113500	+100
3555	113600	− −
3556	108700	− −
3557	109300	− −
3558	108100	+100
3559	104400	+100
3560	99500	+100
3561	98700	− −
3571	99300	− −
3572	99600	− −
3573	98500	− −
3574	92170	− −
3575	91700	− −
3576	91400	− −
3577	91650	− −
3578	85500	− −
3579	83500	− −
3580	77700	− −
3581	71500	− −
3582	67944	− −
3583	65263	−200
3584	61760	− −
3585	59900	− −
3586	52800	− −
3587	52900	−100
3588	52900	− −
3589	48200	−500
3590	47660	− −
3591	48500	− −
3592	48140	− −
3593	48822	− −
3594	46000	− −
3595	45800	− −
5% מלווה פיתוח (בריירה כפולה)		
2028	135900	− −
2029	130969	+100
2030	131770	+100
2031	126609	+300
2032	126708	+200
2033	118501	− −
2034	121428	+100
2035	135135	− −
2036	111686	+1400
2037	115751	− −
2038	108500	− −
2039	127000	− −
2040	113549	− −
2041	96018	−2970
2051	94500	+300
2052	88594	− −
2053	87100	+92
2054	82500	− −
2055	85031	−2368
2056	79564	− −
2057	86299	− −
2058	86569	− −
2059	71444	−2210
2060	86896	+2531
2061	51688	− −
2062	54790	−1324
2063	64000	+199
צמודות זהב		
5 יור	82.9	− −
רמון		
7006	208.5	−0.6
7007	194.2	−0.3
7008	184.7	−0.5
7009	180	+1.5
7010	171.6	+0.2
7011	161.6	+0.2
7012	156.2	+0.2
7013	147.4	−1.2
7014	128.8	+0.2
7015	108.8	+0.1
7016	108.5	+0.2
7017	108	+0.2
7018	107.8	+0.1
7019	108.3	+0.2
7020	108.1	+0.1
7021	107.1	+0.1
7201	109.8	−0.2
גלבוע		
6101	14217	−259
6102	9374	−48
6103	8195	−29
6104	7508	−20
6105	7094	−20
6106	6859	+5
6107	6682	+5
6108	4828	− −
6109	4596	− −
6110	4519	−1
6111	3757	+5
6112	3641	+5
6113	2470	−20
6151	996.3	+1.3
6152	953.5	+1.3
6153	835.9	+12.1
6154	821	+11.9
6155	544.7	+0.8
6156	433.5	+0.6
6157	322.5	+0.7
6158	305.1	+0.7
6159	258	−4.7
6160	240.7	+0.3
6161	239.1	+0.4
6162	214.7	+1.5
6163	198.9	+0.9
6164	191	+0.8
6165	179.2	−0.4
6166	169.9	+0.3
6167	166	+0.2
6168	163.4	+0.2
6169	152.4	+0.5
6170	145.9	+0.2
6171	103.9	−0.7
6172	102.2	−0.6
6801	109	+0.8
מט"ח 100%		
של אוס	1656	+2
אלונה	1294	− −
אלסינט	2620	− −
מאיסקו	1321	−1
יונדר 84	117.5	−0.3
זב הרש	257.5	+2.5
דיס הש	227.5	− −
כור	117.5	−1.7
כלל	555	− −
מ.צמ 7	181.7	− −
מ.צמ 8	255.5	− −
מ.צמ 9	293.5	− −
רן	159	−1
סל בנ	190.2	− −
תיעוש	181.8	−5.6
מדד/מט"ח		
ב.ל.ת.	176.9	− −
דיס הש	183.7	− −
כור	185.9	− −
כלל	211	+1
מנ דיס	176.7	− −
משא מז	174.5	− −
משא מז	166	−1.5
משא מז	158.4	− −
לאומי	163.3	+0.1

Analyza Computers & Software

מבחר מערכות תוכנה ל־PC במבצע מיוחד

לקראת סיום שנת הכספים

היהלומים שבכתר

- ברקת: מחולל מדבקות ברקוד 560 ש"ח
- ספיר: ניכוי במקור ספקים 975 ש"ח
- שוהם: ניהול שכר עבודה מלא 975 ש"ח
- טופז: תקבולים תשלומים 560 ש"ח

המחירים אינם כוללים מע"מ

אל תהסס, צלצל עוד היום!

ל"אנליזה מחשבים ותוכנה"

טל. 03-729889, 03-723424

קריניצי 5 רמת־גן 52453

רשות ניירות ערך

הודעה למבקשי היתר לפרסום תשקיף

רשות ניירות ערך מודיעה בזה, כי בקשות היתר לפרסום תשקיף, שבכוונת המנפיק לפרסמו עד 28.2.89, יש להגיש לא יאוחר מתאריך 30.12.88 שעה 11.00.

רשות ניירות ערך

350 עובדים הועסקו ב"הסנה" בחשאי באמצעות חברות כ"א

עובדה זו לא נמסרה לערמון, בעת מינויו כמנכ"ל לפני חצי שנה

מאת אריה לביא

קבוצת הבניה ההסתדרותית "הסנה" העסיקה בחשאי כ-350 עובדים, שלא היו רשומים כלל במצבת כח האדם הרגילה של החברה. העובדים הועסקו באמצעות חברות כח אדם, בדרך כלל חברת "תגבור", ששלמו את שכרם.

הסנה היתה משלמת לחברות כח האדם והתוצאה על כך הופיעה במסגרת הוצאות השכר של עובדי החברה. כך יכלה ההנהלה הקודמת של הסנה להראות, שמספר עובדי הקבוצה מגיע לכ-1,200 איש בלבד. לפני כחצי שנה, עם מינוי ריצ'ארד ערמון כמנכ"ל, סברה ההנהלה החדשה שבקבוצה מועסקים רק כ-1,200 איש. רק בשלב מאוחר יותר התגלה, שמועסקים כ-350 איש נוספים בהסנה.

ההנהלה החדשה, המודעת לצורך לפטר מאות מעובדי החברה, פיטרה עד עתה 191 איש, מרביתם עובדים זמניים, המועסקים באמצעות תגבור. גם לאחר פיטורי עובדים אלו עדיין מועסקים בקבוצת הסנה כ-1,330 עובדים, ובכלל עובדי שמשה, שנמכרה לקרן ההשקעות של חברת העובדים. בכלל זה גם כ-200 עובדים, המועסקים באמצעות תגבור.

ריצ'ארד ערמון

ההנהלה מבקשת לפטר 400 עד 500 מעובדי הקבוצה, אך היא נתקלת בקשיים עקב תביעות האגף לאיגוד מקצועי, הדורש לשלם לעובדים פיצויים גבוהים, שבהם החברה אינה מסוגלת לעמוד.

דובר חברת הסנה יורם אפק, נמנע מלהגיב במהלך שלושת הימים האחרונים, על שאלות בקשר לכח אדם המועסק באמצעות תגבור. לדבריו, "הוא לא הצליח להשיג נתונים מדויקים לגבי מצבת כח האדם בחברה". בוועד העובדים נמנעים מלהתייחס לנושא, אף כי העסקת העובדים באמצעות תגבור ידועה היטב ליו"ר הוועד אלי לוי.

מקור בחברה מסר, כי הסנה אינה רוצה לפטר את העובדים המועסקים באמצעות תגבור, כי רובם עובדים אלה הם העובדים להם החברה זקוקה ואם אלו יפוטרו, יהיה צורך בגיוס עובדים חדשים. החברה צריכה לפטר דווקא עובדים קבועים בחברה, אך בעניין זה נתקלת הנהלת החברה בקשיים.

עובדי התעשיה האווירית שוב כינסו אסיפה בשעות העבודה

מאת זוהר בלומנקרנץ

ועד עובדי התעשיה האווירית לא נענה לפניית ההנהלה והעובדים במפעל תמ"ם התכנסו אתמול לאסיפת הסברה גדולה, במהלך שעות העבודה. נציגי ההנהלה ביקשו משלושה מנציגי העובדים בפגישה משותפת עם יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד, להפסיק עם שיבושי העבודה כמחווה להתקדמות אשר הושגה בשיחות.

אמש נודע, כי הסמנכ"ל לכח אדם אביגדור קפלן, פרסם בעילום שם מודעות דרושים לעובדים חדשים, באחד מעיתוני הצהריים. עפ"י נוסח המודעה, מדובר במפעל באזור מרכז הארץ. התבקשו לפנות אקדמאים אשר לאחר תקופת הכשרה, אמורים להקלט בתפקיד משאבי אנוש.

לטענת נציגות העובדים בישיבה, אין גיוס עובדים אלו מתיישב עם טענות ההנהלה שקיים בתעשיה האווירית עודף בכח אדם והיא דורשת מהעובדים צעדי התייעלות וצמצום במפעלים השונים. נודע, כי בימים אלה גם נקלטו על בחוזים אישיים, כלכלנים חדשים להזמנת "בדק" בתע"א.

הסוכנים שוקלים להעניק הנחה על כרטיסי טיסה בניגוד לחוק

משרד התחבורה אוסר על מתן הנחות אלו למנוע תחרות בענף התעופה

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

סוכני הנסיעות והתיירות שוקלים פעולה חד צדדית לפיה יעניקו הנחות על כרטיסי טיסה לחו"ל ובכך יביאו לביטול התקנות לרישוי שרותי תעופה משנת 86', האוסרות עליהם מתן הנחות לציבור הנוסעים. מהתאחדות סוכני הנסיעות והתיירות נמסר אמש, כי הנושא יידון בוועידת יובל ה-50 של איגודן הגג, אשר תיפתח ב-21 בדצמבר בירושלים.

סוכני הנסיעות והתיירות תמכו בשעתו בתקנות, אשר נועדו להבטיח מחיר קבוע לכרטיסי הטיסה לחו"ל ולמנוע תחרות פרועה בין חברות התעופה, באמצעותם.

אמש פירסמה התאחדות סוכני הנסיעות והתיירות הודעה בה נאמר בין השאר: "לנוכח הפרת החוק על ידי מאגל חברות התעופה, בראשה של חברת 'אל על' וביטול עמלה (שהסוכנים קבלו בעבר בשיעור של 2%) ולנוכח השחיקה המהירה בהכנסות הסוכנים עד כדי משבר חמור, שוקלים הסוכנים היום לפתוח את ענין מחירי הכרטיסים לתחרות חופשית ולהודיע את הנחות הסוכנים".

פעולה חד צדדית מסוג זה מצד סוכני הנסיעות הינה בניגוד לחוק הקיים כיום.

אנשי דוד לוי אילצו בכיר בחלמיש להתפטר

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל-אביב

המשנה למנכ"ל של החברה העירונית ממשלתית חלמיש, עמוס רדין, הודיע באחרונה על כוונתו להתפטר מתפקידו בחברה.

חלמיש עוסקת בשיכון משפחות מצוקה בתל אביב ויפו.

הרקע לכוונת התפטרות הוא תהליך ארוך של הצרת צעדיו, שנקט כלפי רדין מצד ראשי החברה, שבה שולטים אנשי מחנה דוד לוי בתנועת החרות.

רדין נחשב איש מקצוע טוב, אולם בעיתוי הוא מזוהה עם מפלגת העבודה. רדין החל בעל התפקיד הבכיר ומשרתו בחברה, שנים מונה עם אנשי לוי.

יו"ר מועצת המנהלים של חלמיש יגאל גריפל, אמר בתגובה, כי רדין אכן הודיע על בקשתו להתפטר מתפקידו, אולם הרקע אינו פוליטי והראיה לכך היא, שהוא יקבל עבודה אחרת, הקשורה לעירייה.

את תגובתו של רדין לא ניתן היה להשיג בשלושת הימים האחרונים.

נדחתה ההכרעה בנושא חוקיות הקצאת מניות בחברת ישרס

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שופט בית המשפט המחוזי בת"א, שאול אלוני, דחה את הכרעת הדין בענין חוקיות הקצאת 5% ממניות ישרס ליו"ר הועד פורד יו"ר דירקטוריון החברה. הכרעה תפול ביום א' בתחילת השבוע הבא.

להכרעת הדין של השופט תהיה השפעה מכרעת על עתיד השליטה בחברה, שכן יום לאחר הכרעת הדין, מכונסת האסיפה הכללית של ישרס, שנדחתה בעבר, כשעל סדר היום מינוי מנהלי החברה.

חוגים משפטיים העריכו, כי דחיית הכרעת הדין של השופט נועדה לאפשר לצדדים הניצים, להגיע ברגע האחרון לפשרה. עדיין לא ברור אם הפשרה אכן תושג, ומה תהיה עמדת הבורסה לניירות ערך, שהיתה אחת הצדדים לתביעה המשפטית, בענין זה.

נוצלו כל כספי הקרן המיוחדת לשיווק תיירות

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ"
לענייני תיירות

מענקים בסך 80 אלף דולר אושרו אתמול לעשרה משרדי נסיעות, המתמחים בתנועת תיירות מחו"ל לישראל. המענקים ניתנו על ידי הקרן המיוחדת לשיווק, המשותפת למשרדי התיירות והאוצר.

בכך נוצל כל תקציב הקרן בסכום של 1.4 מיליון דולר, אשר הועמד השנה לראשונה, לרשות גורמי ענף הנסיעות. בסך הכל זכו השנה 50 משרדים, חברי לשכת מארגני תיירות לישראל, ממענקי הקרן.

בישיבה האחרונה אושרו מענקים בסכומים 2,100 דולר ועד ל-26 אלף דולר לכל משרד. כספים אלה משמשים לכיסוי חלק מהוצאות אותם משרדי נסיעות בפעולות עידוד, שיווק ופרסום תנועת התיירות מחו"ל לישראל.

ביקוש לעבודה ביריד תעסוקה באשדוד

(עש"ת). ביריד תעסוקה, שהתקיים אתמול באשדוד, התייצבו 275 איש, המחפשים תעסוקה. ביריד השתתפו 30 מעסיקים, אך בלטו בהיעדרם הפרדסנים, המתאוננים על מחסור בידיים עובדות לקטיף.

משלחת תעשיינים מהודו תגיע לארץ בשבוע הבא

מאת מיכל רוה

משלחת של נציגי התעשיינים בהודו תגיע בשבוע הבא לארץ כאורחת משרד החוץ. המשלחת היא מטעם לשכת המסחר של בומבי. בראש המשלחת, בת 5 אנשים, יעמוד סי.וי. פאטאסקר יו"ר הוועדה הטכנית של איגוד המעסיקים של הודו.

המשלחת תפגש בארץ עם ראשי התאחדות התעשיינים ותדון באפשרות לשיתוף פעולה בתחום העבודה [illegible].

בחודש שעבר שהתה משלחת של תעשייני השמאל ומתכת בהודו וחתמה שם על הסכם לשיתוף פעולה תעשייתי וטכנולוגי עם התאחדות תעשייני הודו.

בביה"ס התיכוניים ילמדו על עבודת הבורסה לני"ע

(עש"ת). משרד החינוך והתרבות החליט להכניס לתוכניות הלימודים בבתי הספר התיכוניים שיעורים בנושא עבודת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

צעד ראשון לביצוע החלטה זו, היה יום עיון שנערך בבורסה לכ-60 מורים לכלכלה, מטעם הפיקוח על מורי החברה במשרד החינוך והמחלקת קשרי החוץ של הבורסה. המורים שמעו הרצאות ממנהלי הבורסה והתוודעו בזירות המסחר השונות.

מבקר משרד החינוך ד"ר דן גלעדי אמר, כי חשוב שהמורים יראו בנושא ניירות הערך חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים.

עובדי כיתן בדימונה איפשרו פתיחת המפעל שהושבתה כחודש

מאת איתן רביב
סוכנות עתי"ם

בהתערבותו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, נפתח אתמול מחדש מפעל כיתן דימונה, לאחר כחודש שבו היו שעריו נעולים. העובדים מנעו הכנסת חומרי גלם והוצאת סחורות, לאחר שהנהלת התשלובת החליטה לסגור את המתפרה ולפטר את 119 העובדים במקום.

שלשום נפגש הברפלד עם מזכיר מועצת פועלי דימונה, יוסי בוסבול ונציגות העובדים והציע להם לפתוח לאלתר את שערי המפעל ובמקביל להתחיל במו"מ עם ההנהלה על הנושאים השנויים במחלוקת.

אתמול, לאחר אסיפת עובדים סוערת, הוחלט על פתיחת השערים ואכן אלה נפתחו סמוך לשעה 12 בצהריים. זאת לאחר שהוסכם, כי יחל מו"מ לקליטת 40 עובדים מהמפוטרים מחדש לעבודה.

ביום שני עדיין דחו העובדים במפעל את הסכם ההדדה החדש, עליו חתמו מנכ"ל המפעל, מרדכי אלדר ומזכיר מועצת הפועלים. בהסכם נאמר, כי ההנהלה מתחייבת לפתוח את המפעל בהדרגה בתוך 5–6 ימים "על כל מחלקותיו ויפעל במלואו". עוד נאמר בהסכם, כי מועצת הפועלים תאפשר להוציא את הסחורות ותפתח את השערים. במקביל קובע ההסכם, ייכנסו הצדדים למו"מ, במטרה להגיע להסכם בכל הנושאים השנויים במחלוקת. ואולם, יום לאחר חתימת ההסכם, שיגר מנכ"ל התשלובת עמרי פדן, מכתב בו הוא מבהיר לעובדים, כי המתפרה שנסגרה לא תפתח מחדש.

מזכיר מועצת הפועלים העריך, כי בתוך כשבוע יופעל המפעל מחדש. לדבריו, העובדים אמורים לקבל מההסתדרות סכום של כ-500 שקלים לעובד כפיצוי על תקופת ההשבתה של המפעל.

חודשה תנועת התיירים מפולין המגיעים לישראל דרך מצרים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

תנועת התיירות מפולין, המגיעה לארץ בדרך היבשה ממצרים, התחדשה לאחר הפסקה. אתמול הגיעה לישראל, דרך מעבר הגבול ברפיח, קבוצה של 25 תיירים מפולין, רובן נשים.

בעונת תיירות החורף האביב בשנה שעברה הגיעה לארץ מדי סוף שבוע קבוצה מאורגנת מפולין. היא היתה מגיעה בדרך היבשה ממצרים, באמצעות חברת "שלמון טורס", המאגדת 25 משרדי נסיעות ותיירות. תנועת התיירות פסקה כליל בעונת הקיץ התחדשה, אם כי בשיעור קטן יחסית, בסתיו. עתה שב ומתגבר זרם תיירות זה, אם כי בהיקף קטן מבשנה שעברה.

אחת הסיבות העיקריות לצימצום במספר הקבוצות מפולין היא אי הקצאה מספקת של מקומות לתנועת תיירות זו על ידי חברת התעופה של צ'כוסלובקיה. התיירים מפולין מגיעים למצרים דרך פראג ואתונה.

הקבוצות מבקרות משך שבוע ימים בישראל. מחיר חבילת סיור הוא אטרקטיבי והביקוש להן הוא רב. חברת התעופה של צ'כוסלובקיה מגבילה את מספר המקומות שהיא מקצה לתנועת קבוצות אלו עקב העדפת נוסעים מהמערב המשלמים במטבע חוץ. לטענת החברה האחראית על ארגון הביקורים בארץ, קיימת רשימת המתנה של תיירים מפולין, המבקשים להגיע במסלול זה לישראל.

חוב של 450 מ' שקלים מסכן קיום קיבוצי הגליל העליון

ראשי המועצה האיזורית: רמת החיים בקיבוצי הגליל בירידה

(ע). ראשי 30 הקיבוצים המאוגדים במועצה האזורית הגליל העליון טענו אתמול, במהלך סיור עתונאים כלכליים מירושלים, כי התשתית הכלכלית והארגונית של המשקים היא טובה. אך לדבריהם, המערכת המשקית הכוללת דורשת פתרון מהיר.

יו"ר המועצה האזורית, זלמן גסטר ומנהל החברה לפיתוח הגליל יוסי גנשר מסרו, כי החוב הכולל של הקיבוצים באזור מגיע לכדי 450 מיליון שקלים ו"גיבנת" זו, הנובעת לדבריהם, בעיקר מפגיעת הריבית הגבוהה בעבר, מהווה נטל כלכלי המסכן את התנועה הקיבוצית בגליל העליון.

נמסר, כי מפעלי פיתוח הגליל הכוללים מפעל לשחיטת עופות, בית אריזה לפירות, חברה להפקת כבול, מכבסה אזורית, מפעל לאבוקדו, קואופרטיב להובלות, חברה לאלקטרוניקה ומפעל בשר, נמצאים במצב ניהולי תקין ומתקדם.

החשש העיקרי של התאגדות האזורית המשקית היא, שהקיבוצים שעליהם נשען המבנה התעשייתי והמסחרי, יסבלו מהקשיים שלתוכם נקלעו חלק מהקיבוצים באזור.

תפוקת הישובים הכלולים בתחום המועצה האזורית גליל עליון בשנת '87 היתה כ-600 מיליון שקלים, מהם כ-40% מחקלאות והיתר מתעשיה, תיירות וענפי השירות השונים.

בקיבוצי האיזור מתגוררים כ-15 אלף נפש, והדוברים טענו, כי רמת החיים בקיבוצים יורדת והדבר מהווה גם סיכון חברתי.

הנהלת "אל על" אינה מסכימה להחלפתו של סמנכ"ל כח האדם

מאת זוהר בלומנקרנץ
ויהודית וינקלר

"אל על" עומדת בפני משבר חדש בתחום יחסי העבודה, לאחר שאתמול החליטו ראשי החברה לאמץ רק חלק מהצעת ההסתדרות לפתרון הסכסוך בחברה. הנהלת החברה הסכימה להצעה, שההסתדרות תגוזר בנציגות העובדים ותביא להחלפת שניים מחבריה בה, מיכאל כוכבי ומשה כברי, רק אז תחדש את המו"מ על הסכם עבודה חדש. לעומת זאת הוחלט, שלא להענות לפנייתה בנושא החלפתו של הסמנכ"ל לכח אדם, יונה נחושתן.

אתמול נפגשו בנושא זה המפרק עו"ד עמרם בלום והמנכ"ל רפאל הרלב. מזכיר נציגות העובדים, אברהם שגיא, הבהיר אתמול, כי הוא רואה את הצעותיו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, ליישוב המחלוקות בחברת התעופה, כמיקשה אחת.

לדברי שגיא, אם לא יוחלף הסמנכ"ל לכ"א בחברה, לא יועברו מתפקידם שני חברי נציגות העובדים.

אפרים זילוני, סגן ראש האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, תובע להפסיק את ניהולה של "אל על" בידי מפרק.

זילוני שיגר אתמול מכתב בענין זה לראש האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד, תוך שהוא מדגיש, כי יש מקום לחזור ולעלות את התביעה על רקע ההתפתחויות האחרונות בחברה.

זילוני טוען, כי המפרק הפך לחרב המתהפכת מעל ראשי העובדים ומאפשר להנהלה הממונה לנהוג בחופשיות יתרה בבחינת "כך אני רוצה".

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

לאומית, כדורגל / מחזור 13

צעיר בן 17 ישמור על מלמיליאן בדרבי

מאת רוני דיאמן ומשה הר־נגש
כתבי "ספורט הארץ"

לאחר הפסקה של קרוב לשלוש שנים שוב יהיה בוזר דרבי לאוהבי בירושלים. טובה של בית"ר לימק"א לאחר הירידות של יותר בשנתיים בעזרת התעניינות ס"א, מעבר למקובל בבירהקי דרבי ירושלמים, גם בפני שהפועל חזר רק העונה לליגה הלאומית.

הכנות שתי הקבוצות היו אמנם שיגרתיות, אך האווירה סביב המישחק מורגשת בכל אחת מפינות העיר. משטרת ירושלים, נערכה בכוחות מתוגברים להשליט סדר במגרש ולכן ייפתחו הקופות בשלוש שעות לפני שריקת הפתיחה.

בהרכב הפועל ייעדר שלומי בלטה וכנראה גם יואב כסן הסובלים מפציעות. היעדרות השניים תיאלץ את המאמן דה' שייצר לבצע שינוי טאקטי שיתבטא בהזזת מאיר נחמיאס לעמדת מגן שמאלי והכללתו בהרכב של הצעיר אריק ששון, בן ה־17, עליו תוטל המשימה להצר את צעדיו של אורי מלמיליאן.

מאימוני בית"ר נעדרו השבוע מספר שחקנים, אולם כולם יופיעו למעט בוזני גינצבורג המצוע. אלי יאני חוזר להרכב במקום פלד הצעיר ואופיר שמאלי יחזור גם כן בתפקיד קשר נסוג, אבי כהן יוצב בתפקידו הטבעי, מגן ימני. מצפים לכ־7,000 צופים שימלאו את ימק"א. הכרטיס היקר ביותר יעלה 30 שקלים.

תיאורטית הדרבי הירושלמי הוא המישחק המעניין ביותר במחזור ה־13, אך מבחינת הטבלה חשיבותו מעטה. המוליך בית"ר תל־אביב יבקש לבצר את מעמדו במישחק הבית עם הפועל טבריה (אצטדיון רמת־גן, 12.30). מהרכב בית"ר ייעדרו הבלם יוחנן פרסלבי (חמישה צהובים) והקשר המזרוק ניסים בתן.

במישחק המרכזי באותה דיה יארח מכבי תל־אביב, הלהיט התורן של הליגה את הפועל כפר־סבא. מכבי חיפה הכדורג שני ינסה לחזור בשלום ממישחק החוץ מול צפריירים חולון שיהיה כבר היום. גם בבלומפילד ישחקו היום. שמשון והפועל תל־אביב יתמודדו בדרבי זוטא. מכבי נתניה יארח ללא סלובודאן דראפיץ' (חמישה צהובים) את הפועל באר־שבע. בני־יהודה ינסו פעם נוספת להשיג ניצחון ראשון, אך ספק אם יצליחו בכך, למרות הביתיות, מול יריב עיקש כהפועל פתח־תקוה. השעה הראשית למישחקים 14.30.

● קול השלום ישדר היום בשעה 16.30 פינת ספורט מיוחדת ובה דיווחים על משחקי הכדורגל בליגה הלאומית והבליגה הארצית שיהיו היום. בתכנית מבט ספורט מחר, החל משעה 13.00, ישולב דיווח שוטף על המשחק בין המוביל בית"ר ת"א להפועל טבריה.

טבלת הליגה הלאומית

1.	בית"ר תל־אביב	12	7–11	24
2.	מכבי חיפה	12	9–21	22
3.	הפועל פ"ת	12	12–15	19
4.	מכבי נתניה	12	15–16	19
5.	הפועל ב"ש	12	8–8	18
6.	מכבי תל־אביב	12	12–19	16
7.	שמשון תל־אביב	12	8–8	15
8.	צפריירים חולון	12	11–14	14
9.	בית"ר ירושלים	12	12–15	14
10.	הפועל ירושלים	12	9–7	13
11.	הפועל טבריה	12	14–8	11
12.	הפועל כפר־סבא	12	13–6	11
13.	הפועל תל־אביב	12	14–10	9
14.	בני־יהודה	12	16–5	4

כדורגל

אייזנברג, חדד ועלו מחר בהרכב בני יהודה

מאת מיני איתן
כתב "ספורט הארץ"

אוהדי בני־יהודה מצפים בכליון עיניים למי־שחק הביתי נגד הפועל פתח־תקוה כדי לראות אם השינויים בהרכב יעזרו לקבוצה להחלץ מהמקום האחרון. בהרכב יופיעו מחר משה אייזנברג, שחזר השבוע מארה"ב, הרכש מיהוד, רואי חדד, ומשה עלו.

המאמן עד לפני שבועיים, אהוד ברקובים, שוחח אתמול עם חברי ההנהלה בעניין מינויו של גיורא שפיגל כיועץ מקצועי והגיע להבנה. מאמן הקבוצה, שלומי נפתלי, מתכנן לשלב את ברקובים במישחק, אולי בהרכב הפותח. אמש אמר נפתלי: "בעזרת השחקנים החדשים שהצטרפו ונסיונו של ברקובים ומעט מזל, תעלה הקבוצה על דרך הנצחונות".

ליגה ארצית / מחזור 13

המוביל מר"ג חותם את הסיבוב הראשון אצל העולה מטמרה

מאת מיני איתן
כתב "ספורט הארץ"

הליגה הארצית תגיע מחר לאמצע הדרך, כאשר המחזור ה־13 יחתום את מישחקי הסיבוב הראשון. המוליך הפועל רמת־גן, שמיהר לחזור לדרך הנצחונות והנהנה מפער של 9 נקודות בצמרת, יוצא (היום) למישחק חוץ במיגרשו של העולה החדש, מכבי טמרה, שצבר שני הפסדים רצופים.

הפועל חדרה, שהתברג במקום הרביעי, יתמודד בחוץ מול מכבי רמת־עמידר המתאושש.

מכבי יבנה, הכדורג שני, יארח, לאחר שני נצחונות רצופים, את הפועל לוד הבלתי יציב. מכבי פתח־תקוה יארח את סוגר הטבלה הפועל יהוד, כאשר בתוך יתיצב דורון רבינזון שסיים עונש הרחקה. לאורחים ניצחון בודד ושיא הפסדים (שמונה).

מאבק תחתית חשוב וקשה יהיה היום בחיפה. הפועל המקומי הכדורג לפני אחרון, כאת שני הנצחונות בבל אותו רשם בשבועיים האחרונים, יארח את המקומם שלב אחד מעליו, הפועל בת־ים שינסה להתאושש מהתפטרות מאמנו מאיר נמני.

מכבי שעריים, שאיכזב והתרחק מהצמרת לאחר שני הפסדים, יסע לרמלה לפגוש את בית"ר המקומי עשירי. במישחק נוסף יארח מכבי יפו הסובל ממשבר יציבות, את בית"ר נתניה התשיעי (היום).

השעה הראשית למישחקים – 14.30

טבלת הליגה הארצית

1.	הפועל ר"ג	12	9–31	31
2.	מכבי יבנה	12	7–17	22
3.	מכבי פ"ת	12	8–14	19
4.	הפועל חדרה	12	13–16	18
5.	מכבי שעריים	12	14–15	18
6.	מכבי יפו	12	12–13	17
7.	הפועל לוד	12	9–11	16
8.	רמת־עמידר	12	15–10	14
9.	בית"ר נתניה	12	11–12	13
10.	בית"ר רמלה	12	12–11	13
11.	מכבי טמרה	12	9–6	12
12.	הפועל בת־ים	12	12–6	10
13.	הפועל חיפה	12	21–11	10
14.	הפועל יהוד	12	18–7	6

ועידת פיסגה: נוריץ' – ארסנל

ליגה אנגלית

לונדון (אי־פי). כל העיניים יהיו מופנות כחר לאצטדיון קארוד, נוריץ', שם תארח בעלת־הבית ומו־ליכת הטבלה את ארסנל, הקבוצה הדולקת אחריה, כשבועיים האחרו־נים יכלה להחליף על פניה, אך כשלה פעמיים במשימתה.

לנוריץ' 29 נקודות, לארסנל 27 ומשחק אחד פחות. נצחון של ארסנל והיא במקום הראשון, לראשונה העונה. המעניין הוא ששתי הקבוצות מצליחות העונה יותר במשחקי החוץ שלהן מאשר במשחקי הבית, מה שמרמז אולי על נצחון לקבוצה הלונ־דונית. עם זאת שתי הקבוצות עצרו את מרוצתן בשבועיים האחרונים וספגו הפסדים.

בעקב שתי הראשונות ייאבקו ראש בראש, תשחק השלישית בטבלה, מי־לוול, בדרבי לונדוני מול טוטנהאם, במגרשה של האחרונה. האלופה ליברפול, רביעית בטבלה, תארח ביום ראשון, במשחק שיועבר בשידור ישיר בטלוויזיה האנגלית, את הדרבי הצח והיוקרתי של העיר כשתפגוש באנ־פילד את אוורטון.

קווינס פארק ריינג'רס, עדיין ללא מאמן לאחר עזיבתו של ג'ים סמית' (שעבר לניוקאסל) תשחק בדרבי לונ־דוני נוסף, כשתתארח אצל צ'לסי. ניוקאסל עצמה, האחרונה בטבלה, מקווה לפתוח דף חדש ובהצלחה יותר כשתארח את ווימבלדון. * יתר המשחקים: קובנטרי – מנצ'סטר יונייטד, דרבי – לוטון, מידלסברו – אסטון וילה, סאות'המפטון – נו־טינגהאם, וסטהאם – שפילד ונס־דיי.

סרגיי בלטאצ'ה יהיה הכדורגלן הרוסי הראשון באנגליה

לונדון (אי־פי). עכשיו זה סופי: סרגיי בלטאצ'ה, המגן הסובייטי הבינלאומי בן ה־30 יהיה לכדורגלן הראשון מבר־ה"מ שישחק בליגה האנגלית. ג'ון דאנקן, המנג'ר של איפ־סוויץ' מהליגה השניה חזר אתמול ממוסקווה ואישר, כי בלטאצ'ה חתם על חוזה לשנה וחצי. "אני בטוח שיהיה שגריר מצויין לארצו ויסייע לקבוצה שלנו", אמר דאנקן.

בלטאצ'ה, שחקן דינאמו קייב, שנכנס כמוליך בגמר אליפות אירופה במינכן, כאשר ברה"מ הפסידה 2–0 להולנד, לבש 47 פעמים את המדים הלאומיים. כדי שבלטאצ'ה יוכל להתחיל לשחק בליגה האנגלית עליו לקבל רשיון עבודה. "באופן רגיל זה לוקח שמונה שבועות, אך אנחנו מקווים כי הפעם יידרש פחות זמן", אמר דאנקן.

כיום מופיעים ארבעה כדורג־לנים סובייטיים מחוץ לארצם: אלכסנדר זווארוב ביובנטוס האיטלקית, האגיז חידיאטולין בטולוז הצרפתית, השוער רינאט דסאייב בסביליה הספרדית, והוותיק אולג בלוחין בפורוורטס האוסטרית.

גביע אירופה לאלופות / אכזבה מכבית בפתיחה

נס גדול לא היה אמש ביד אליהו

מכבי תל אביב מול ברצלונה, שוב כמו בשנה שעברה, שוב ניצחון בנקודה, אבל הפעם הספרדים מאושרים – 82–83 על מכבי תל אביב שהפגין מחצית שניה חלשה ושילם את כל המחיר.

המכבים קווין מגי ומוטי דניאל (מימין) המכדרי ברזילי ויתרס על הכדור, והמכבי לאוון מרסר למטה – אמש ביד אליהו במשחק ההפסד של מכבי תל אביב לברצלונה (82–83) בפתיחת בית גמר גביע אירופה לאלופות. (צילום: עדי קרן)

מאת יאיר עמיקם
כתב "ספורט הארץ"

נס גדול לא היה פה, כיוון שניסים אינם מתרחשים כל יום. אפילו בחג החנוכה. הגם שמכבי תל־אביב כבר חולל בעבר ניסים כאלה. רק בשנה שעברה, נגד אותה קבוצה, באותו מעמד, הפכה מכבי פיגור של 7 נקודות לניצחון בן נקודה. אבל אמש זה היה שונה. לא רק שבמחצית השניה נקלעו המכבים ליום קשה של איבודי כדור, ההחטאות משונות, אחת מהן של קן בארלו 15 שניות לסיום בבכייה פשוטה לסל. ההחטאה זו הקפיצה מבקיבם גם את בעלי הלב החזק ביותר. נכון שהאוהדים של מכבי, מגי וג'מצ'י, צברו 37 נקודות ביחד, אבל ההגנה לא הצליחה לעצור את המהירות של סולוזאבל וקוסטה, שביתרו אותה, כמעט ללא בעיות.

הנס עליו אנו מדברים מתרחש לא פעם בעזרת הלב. הלב המכבי ישב אמש ביציע, מחולק לשניים, פועם בחוזקה, אך אינו יכול לעזור.

אבל בכל זאת היה על הפארקט לב מכבי אמיתי, מהשורשים. הן ליפין. הותיק מכל שחקני מכבי. במחצית הראשונה היה בסדר, צבר 5 נקודות והוביל. במחצית השניה אותו תרגיל. המאמן שרף, כדרכו, העלה את סימס במקום ליפין כעבור 5 דקות. המכונה המכבית נעצרה. סימס ביום שחור לא מצא את עצמו. נכנס לידיים של הספרדים, זרק ממצבים אבודים ואיבד כדורים שהפכו לסלים מנגד. שרף איחר מאד להוציא את סימס, וליפין הוכיח לשרף מדוע היה צריך להיכנס הרבה יותר מוקדם. סידרת צליפות שלו כמעט שחוללה את המהפך. הלב המכבי כמעט עשה זאת. אין ספק שאם היה קורה הנס, ליפין היה עושה את הדרך לביתו על כתפי האוהדים ובצדק.

קיווינו לניצחון מכבי. לא רצינו לחזור אל הסיום של השנה שעברה. הסיום נשאר, אבל הניצחון הלך לספרדים, 82–83, תוצאה נמוכה יחסית המסבירה במידה רבה את המאבק האדיר שהתחולל בהיכל.

שתי הקבוצות עם שלושה גבוהים ניהלו קרב אמיתי מתחת לסלים. לעתים הישענות על הכוח פגמה בקצב וביופי, אבל בשום אופן אי אפשר לאמר שהמישחק איכזב.

ברצלונה הוכיחה שיש לה כלים מצויינים להמשיך קדימה ולשכוח את השנה שעברה. לעומת זאת מכבי לא תוותר, כמו תמיד. בי־13 מישחקים נו־ספים הכל יכול לקרות. המאמן צבי שרף יפיק את הלקחים וימשיך הלאה. עם צוות כזה מכבי חייב לשחק הרבה יותר טוב.

קווין מגי מוכר באירופה. הכל יוד־עים את משקלו הפגולי במכבי. אאודי נוריס שמר עליו באגרסיביות רבה. ניסה להוציא משיווי משקלו, ובחלקים מסוימים גם הצליח במשימתו. כך נותרו מרסר ובארלו עם עבודה רבה יותר בהתקפה. הם לא הצליחו במשימתם. מרסר חושש משום מה לזרוק מטווחים שבעבר קלע מהם ללא בעיות, ובהגנה לא תמיד הסתדר עם נוריס. בארלו לא מאופס תקופה די ארוכה ומאבד מחזיוניו כאשר לא הכל הופך. וכאשר הגבוהים של מכבי לא יכולים להזיר את ההגנה הספרדית הצפופה, שחסמה היטב את הדרך לסל, היה צריך לנסות לפתוח את ההגנה הזו בקליעות מרחוק.

דורון ג'מצ'י, האיש של מכבי מב־חוץ, זרק 14 פעמים לסל וקלע 7 פע־מים, מתוך זה פעמיים לשלוש. אחוז הקליעה שלו היה סביר. הבעיה היתה שלא זרק מספיק, הן מפני שנשמר הדוק מאד על ידי סאן־אפיפניו ולא קיבל מספיק חסימות, והן מפני שר־קות רבות במחצית השניה העדיף המאמן שרף את דניאל, שהיה ביום חלש. דורון הוכיח שוב שבדקות השלושה של מכבי נוכחותו במיגרש היא חיונית, ראשית בשל הפיגור וי־כולתו לצמצם בקליעות של שלוש, ושנית כדי לפתוח את ההגנה הצפופה של ברצלונה אשר בהיעדר איום ממשי מבחוץ, יכולה היתה להתרכז במניעת הכנסת הכדורים פנימה ובחד סימתם של בארלו, מרסר ומגי.

פתיחת המישחק היתה של מכבי, שתוך 3 דקות הוביל 2–11. נוריס ו־ויטרס לא נבהלו ובמישחק חזק הושוו ל־18–18 בדקה ה־8. מכאן ואילך התנהל מישחק שקול. חימנז המצוין שאיש במכבי לא הצליח לע־צור אותו, העניק יתרון ראשון לברצ־לונה 30–28. אבל מכבי במספר דקות, טובות העלה ל־40–34 ו־39–46.

היתרון בן 5 הנקודות של מכבי במחצית נמחק כעבור 3 דקות, 50–50. ליפין יצא וכאן החל הגיהנום של מכבי שלא מצא את הדרך לסל, אם כי השיוויון נשמר עד 7 דקות לסיום, 67–68 לברצלונה. מגי ביצע עבירה רביעית והספרדים החלו לצבור גובה, 67–71. ג'מצ'י נכנס ב־4 דקות לסיום נפתח פער ענק לזכות הספרדים, 69–77, הגדול ביותר במישחק. דניאל חזר במקום מרסר, וליפין בשלשה צימצם ל־74–79 ואחר כך בשתי זריקות עונשין 77–81, דקה ו־27 שניות לסיום.

הספרדים, שהזיזו את הניצחון העדיפו להוציא את הכדור מהצד כאשר קיבלו זריקות עונשין ואחד מעוד אחרי, אבל חימנז, שקיבל שתי זריקות עונשין בפריצה לסל העלה ל־77–82. 54 שניות לסיום עלה ליפין לקליעה הכדור בפנים, הלוח מורה על סל של שלוש, אבל השופטים לא מסכימים. 79–82. הספרדים מבזבזים זמן, ליפין מבצע עבירה חמישית, אבל בארלו מקבל מתנה מסטיליה. 15 שניות לסיום בארלו לבד מתחת לסל אך מעשה שטן – הכדור בחוץ. דניאל ממהר לבצע עבירה. סולוזאבל זרק פעם אחת במדויק, 79–83 והעניין גמור. ג'מצ'י זורק ל־3 וקולע 2 שניות לסיום. אבל הנס לא התרחש.

השופטים קוסלובה מצ'כיה וגיוהל ליס מיוון, שפטו היטב. אולי יותר מדי אוביקטיבי, ומכבי לא נהנתה משיפוט ביתי שהיה עד כה אופייני בבית הגמר.

על רגל אחת

מאת יהושע שגיא

רק הנשמה חסרה

הכל היה אמש, כרגיל, נהדר.
ההיכל מלא עד אפס מקום, כרגיל.
הדגל הגדול ביותר במזרח התיכון, צבוע בכחול־צהוב, מתנוסס ביציע האוהדים הקנאיים, כרגיל.
הגרונות רועמים, כרגיל.
מ־כ־בי, מ־כ־בי, מ־כ־בי, כרגיל.
השירים מוכרים. הידה מ־כ־בי, הידה מ־כ־בי; אוהו אהההו, אוהו אההו, כרגיל.
רוחל דיין, ידידת המולקה, מתלהבת ומתרגשת ביציע הכבוד, כרגיל.
רפי גינת מוליק את ההיכל בקריינות משלהבת, כרגיל.
טכס הצגת השחקנים מרעיד את הלבבות ומסכן את עור התוף באזניים, כרגיל.
צביקה שרף ויאיר שרון מגד־לים את המשחק, כרגיל.
שלוק כועס על השופטים, כרגיל.
ההיכל ממריא עם הפתיחה המצויינת של מכבי, כרגיל.
ההיכל נוחת עם הסיום העצוב, כרגיל.
הכל היה שם כרגיל, חוץ מדבר אחד: הנשמה היתה ביציע. מיקי־מוטי ישבו בין האוהדים. ובלי הנשמה של מיקי־מוטי במגרש, זו לא אותה מכבי תל אביב. תשאלו את שלוק.

ברצלונה – מכבי תל־אביב 83–82 (46–41)

● המצטיין: אנדרס חימנס
● קלעו לברצלונה: חימנס 19 (8–14, 3–3), סאן אפיפניו 17 (5–7, 2–3 משלוש, 1–1), נוריס 15 (6–12, 3–4), ויטרס 13 (6–8, 1–1), סולוזאבל 10 (2–4, 1–2 משלוש, 3–4), סיביליו 7 (1–3, 1–2 משלוש, 2–2), קוסטה 2 (1–2, 0–2 משלוש).
● קלעו למכבי: מגי 19 (7–13, 0–1 משלוש, 5–6) ג'מצ'י 18 (5–10, 2–4 משלוש), ליפין 15 (2–3, 3–3 משלוש, 2–2), בארלו 14 (5–10, 0–2 משלוש, 1–4), מרסר 9 (3–10, 3–4), דניאל 5 (2–5, 0–1 משלוש, 1–1), סימס 2 (0–3, 0–1 משלוש, 2–3).
● שופטים: קוסלובה מצ'כיה וגיוהל ליס מיוון. 10.000 צופים ביד־אליהו.

בשבוע הבא

משחקי המחזור השני בשבוע הבא:
● לימוז' – מכבי תל אביב
● דן בוס – צסק"א
● ברצלונה – אריס
● פאורו – יוגופלסטיקה

טבלת בית הגמר

1.	אריס	1	83–116	2
2.	ספליט	1	78–87	2
3.	פאורו	1	63–71	2
4.	ברצלונה	1	82–83	2
5.	מכבי ת"א	1	83–82	1
6.	צסק"א	1	71–63	1
7.	לימוז'	1	87–78	1
8.	דן בוס	1	116–83	1

צסק"א נכנעה בבית לפאורו 71–63

ההפתעה הגדולה של מחזור הפ־תיחה בבית הגמר של גביע אירופה לאלופות היה הפסדה של האלופה הרוסית, צסק"א מוסקווה, בביתה לאלופת איטליה פאורו 63–71.

את הניצחון הגדול של אמש השיגה אריס סלוניקי, בביתה, 116–83 על דן בוס ההולנדית.

יוגופלסטיקה ספליט, אלופת יו־גוסלוויה, ניצחה בבית את לימוז' הצרפתית 87–78.

ישראל – פולין 3–0 ב"גביע הפדרציה"

טניס

מלבורן (איפי). נבחרת הנשים של ישראל בטניס ניצחה אתמול את פו־לין 3–0, במשחקי הדירוג על מקומות 17 עד 32 בגביע הפדרציה. היום תת־מודד ישראל עם ברזיל. את ישראל מייצגות במלבורן אילנה ברגר, הגית אוחיון ויעל סגל.

סילויה האניקה וקלאודיה קודה־קילש הוליכו את נבחרת מערב־גרמנ־יה לניצחון לא קל 1–2 על הנבחרת המארחת אוסטרליה ולעליה לחצי הגמר. אוסטרליה ניצחה כזכור את ישראל בסיבוב הראשון 3–0.

נבחרת ברה"מ, המדורגת ראשו־נה, עומדת בפני הדחה ברבע הגמר. לאריסה סוואצ'קר ניצחה את קונצ'יטה מרטינז מספר 7, 6–7, 6–2, אולם ארנטקסה סאנצ'ז ניצחה את נטאליה זוורבה 7–6, 6–1. במישחק הזוגות ניצחו מרטינז וסאנצ'ז את סוואצ'קר וזוורבה 4–6 במערכה הר־אשונה ואז, במצב של 1–1 במערכה השניה החל גשם שוטף שגרם להפסקת המשחק והזוית סימנו להיום. שתי הספרדיות הן בנות 16.

שני משחקי רבע הגמר הנוספים: צ'כיה – דנמארק, וקנדה – שוודיה, יהיו היום.

● נבחרת הכדורגל של בית המועצות, בהרכב חסר, – ניצחה אתמול את נבחרת תאילנד 1–4 (2–0) בשלב המוקדם בטורניר המדוקה ה־32. במשחק נוסף סיימו נבחרות אירן ומאלזיה בתיקו 0–0.

● אלופת רומניה בכדורעף, סטיאווה בוקארשט, ניצחה אמש במישחק אימון את נבחרת ישראל 0–3 (15–8, 15–8, 15–15). המשחק היה במכון וינגייט. הרומנים יתמודדו בשבת בשעה 16.30 עם הפועל מטה־אשר בגביע אירופה לאלופות. הישר־אלים נוצחו בשבוע שעבר 0–3 בבוקרשט.

● 350 אלף שקלים יעניקו לקבו־צת הכדורגל של הפועל חיפה לצורך תשלום משכורות לשחקנים ולמ־אמנים עד סיום העונה. סכום זה ימומן מקרן מצוקה שהוקמה ע"י העי־ריה, מרכז הפועל ומועצת פועלי חיפה. זה היה התנאי להעברת ניהול מחלקת הכדורגל מהעמותה הקודמת בראשות אבי שוסטר לעמותה החדשה בראשות שחקן העבר, יצחק אנגלנדר.

וידנפלד – פרקיס בגמר ברמת השרון

● בגמר טורניר המקצוענים בטניס יתמודדו היום ב־14.00 במרכז הטניס ברמת השרון רביב וידנפלד נגד שחר פרקיס. וידנפלד ניצח בדר־כו לגמר את שני אלופי ישראל האח־רונים שלמה גליקשטיין וגלעד בלום. בגמר הזוגות, שהיה אתמול ניצחו גלעד בלום ודניאל מיכאל את שלמה גליקשטיין ושחר פרקיס 6–3, 6–2, 6–3.

כדוריד

תבוסה לקרית שרת

אלופת הולנד בכדוריד לנשים, קבוצת דימבר ואסקס, הביסה אמש בחולון את האלופה הישראלית, מכבי קרית שרת־חולון 34–14 (16–7) במשחק הראשון בגביע אירופה לאלו־פות. האורחות שלטו במשחק ללא עוררין ובמכבי בלטה רק סימה בזיק.

הירבו לקלוע לדימבר ואסקס: ונדהולדן 7, דגייד 6. למכבי: בזיק 6, שמילה 2, גורוחובסקי 2, סולימני 1, ישראל 1, אכור 1, והלפין 1. שפטו צי־טולן ואלפנבו מאיטליה, 400 צופים.

יוסף חכם

כדורעף / הרוסים בקרית־אתא

שחקני דינאמו דיברו רוסית עם קיבוצניק משער־העמקים

מחר הגומלין נגד הפועל בקרית אתא

מאת מיני איתן ומשה הר־נגש
כתבי "ספורט הארץ"

הפתעה בלתי צפויה היתה אתמול לכדורעפני דינאמו מוסקווה. כאשר התארחו בקיבוץ שער העמקים שוחחו בשפה הרוסית עם אחד מותיקי המשק וגילו התעניינות באורח החיים בקי־בוץ. במפעל כדומן של הקיבוץ קיב־לו דגל של שער העמקים והעניקו בתמורה שני דגלונים של מועדונם. לאחר מכן סיירו בחיפה ובסביבתה והיום מתוכנן להם סיור לירושלים.

כדורעפני הקבוצה הרוסית המצויינת יתמודדו מחר בגומלין עם הפועל קרית־אתא בגביע אירופה למחזיקות גביע (בקרית־מוצקין, 19.00).

ביקור קבוצת כדורעף מברית־המועצות מתיר רישומו ותכונה רבה מורגשת ערב המישחק (בראשון ניצחו הרוסים 0–3). שחקני קרית־אתא יוד־עים, כי אין להם כל סיכוי מול מעצ־מה עולמית, אך יעשו כל שביכולתם להופיע בצורה מכובדת.

ראשי הפועל קרית־אתא מנעימים את זמנם של האורחים, כדי לגמול על קבלת הפנים הלבבית שקיבלו במוסקווה הקרה והמושלגת. הם מקווים שהאולם יהיה מלא (יותר מאלף צופים) והביקור הרוסי יעניק להם הכנסה כספית נכבדה.

בגביע ההתאחדות האירופית יארח הפועל מטה־אשר את הקבוצה הרו־מנית סטיאווה בוקארשט שניצחה ברו־מניה 0–3.

שני מישחקים נוספים יהיו מחר בגביעי אירופה בכדורעף. במזרח גר־מניה יתמודדו מעפפות הפועל בת־ים עם דינאמו ברלין בגביע אירופה לאלופות. הגרמניות ניצחו ללא קושי 0–3 בבת־ים. בבולגריה יארחו כדורעפניות לבסקי סופיה את הפועל מטה אשר בגביע אירופה למחזיקות גביע נשים.

דטרויט עצרה את ג'ורדן על 18 נקודות וניצחה 102–89

אן.בי.אי.

ניו־יורק (איפי). ליגת הכדורסל "מעולם אחר", מוסגת תהפוכות בדירוג, לא רק במהלך מישחקים, אלא גם בין מישחק למישחק. יממה לאחר שהובסו על ידי מילווקי באקס בהפרש של 25 נקודות, ניצחו הדטרויט פיסטונס את שיקאגו בולס 102–89. אך הסיפור האמיתי הוא זה של מייקל ג'ורדן שנעצר על 18 נקו־דות, בדיוק 24 שעות לאחר שהצעיד את שיקאגו לניצחון על בוסטון, בקלעו 38 נקודות. אדריאן דאנטלי קלע 31 נקודות לפיסטונס.

בוסטון סלטיקס סבלה הפסד נוסף, הפעם מידי אטלנטה הוקס 103–106. מוסס מלון קלע 27 נקודות ובהן 3 נקודות עונשין ב־10 השניות האחרונות.

צ'ארלס בארקלי קלע 29 נקודות וקלט 14 ריבאונדים בניצחון של פילדלפיה 76 על דנוור נאגטס 109–134. מיאמי היט היתה על סף ניצחון היסטורי, אך קני סמית קלע 3 סלים רצופים והוסיף שתי קליעות עונשין 14 שניות לסיום, כדי להצעיד את סאקרמנטו קינגס לניצחון 94–96. היה זה הפסדה ה־14 והרצוף של מיאמי מתחילת העונה.

בפורום בלוס אנג'לס ממשיך מג'יק ג'ונסון להלהיב ויחד עם ביירון סקוט שקלע 27 נקודות, הצעיד את הלייקרס לניצחון 111–125 על הפניקס סאנס. אינדיאנה ניצחה את פורטלנד 120–129, דאלאס גברה על סיאטל סופרסוניקס 102–98, כשרון הארפר קלע 31 נקודות.

איינדהובן ונסיונאל בטוחות בניצחונן בטוקיו

בגמר הגביע הבין־יבשתי ביום ראשון ב־5 בבוקר

כדורגל

טוקיו (איפי). אלופת אירופה בכ־דורגל פ.ס.וו. איינדהובן ההולנדית, ואלופת דרום אמריקה נסיונאל מונ־טווידאו מאורוגוואי משלימות בימן את ההכנות למשחק גמר הגביע הבין יבשתי שיהיה בטוקיו ביום ראשון (5 בבוקר שעון ישראל).

גם מאמן נסיונאל, רוברטו פלייטאס, וגם נשיא איינדהובן ז'אק רוסט אמרו, כי הם צופים נצחון לקבוצתם.

פלייטאס אמר, כי קבוצתו עייפה מן הטיסה הארוכה והמייגעת וכי תנאי מזג האויר שונים מאלו השוררים בעת באורוגוואי. "אבל לא כל כך קר כאן כפי שציפינו". על איינדהובן הוא אמר: "אני יודע שזוהי קבוצה מצויינת אבל אין להם כוכבים גדולים, כי הם מתבססים על משחק קבוצתי. יחד עם זאת אני יודע שר־ומארייה, רונאלד קומאן ומתין לרבי הם שחקנים מסוכנים".

המשחק ביום ראשון הוא התשיעי מאז נקבעה טוקיו כמארחת הקבועה של גמר הגביע הבין־יבשתי, ומאז נטלה חברת המכוניות "טויוטה" את החסות על האירוע. 60 אלף צופים יחזו במשחק שיהיה באיצטדיון האו־לימפי, וישפוט בו חוזה דיאס פאלאסיו מקולומביה.

מה הם אומרים

מיקי ברקוביץ, מן היציע: בשניות האחרונות כאב לי

קפטן דורון ג'מצ'י: זו רק תחילת הדרך, ועם כל הכאב בהפסד, יכולנו גם בעבר להתאושש ממצבים קשים כאלה

מאת צחי ברזילי, כתב "ספורט הארץ"

עצוב לראות מכבים מנוצחים בערב נר שישי של חנוכה, ביחוד על רקע תפאורה פנטסטית של רבבה רועשת בהיכל הספורט. לפני המישחק ביציע מספר 1 – יציע האוהדים העליון מאחורי הסל – היו עסוקים כרגיל. פסטיבל שירי החנוכה החל שם שעה ארוכה לפני שריקת הפתיחה. אך מה לעשות, במסיבה של אמש נראו המכבים די חיוורים, והוזקא תפקיד אנטיוכוס גולם להפליא לסידרגין על ידי אפי, נוריס וחימנז.

למסיבת העיתונאים לאחר המישחק, מגיעים המאמן צבי שרף וה"ר צבי רול מהנהלת מכבי. ממתינים דקות ארוכות לאאיטו, מאמן ברצ־לונה, אך זה בושש לבוא. רול טוען שזו חוצפה, אך שרף מסביר בחיוך שאאיטו ניצח, ומותר לו לעשות כרצונו.

שרף פותח "ברור שאינני מאושר, וזאת בלשון המעטה. שבע דקות רעות מן הדקה ה־32 ואילך, בהגנה ובהתקפה, נתנו לספרדים להגיע ליתרון בן 6–7 נקודות. זה היה מישחק אופייני מאוד לבית הגמר, עם אגרסיביות רבה מתחת לסלים. אחוזי קליעה גרועים מן העונשין היו בעוכרי־נו, למרות שעבדנו על כך רבות באימונים. הפסדנו לאחת הקבו־צות הטובות בבית, ובשבוע הבא בלימוז' מחכה לנו מישחק קשה נגד קבוצה טובה גם כן".

אאיטו מגיע סוף סוף. צבי רול מברך אותו על הניצחון. אאיטו: "שתי הקבוצות לא רגילות למישחקים ברמה כזו, בשלב כל כך מוקדם של העונה. כשנתקדם במהלך בית הגמר נשחק גם אנחנו וגם מכבי טוב יותר. השופטים היו טובים יותר מבשנה שעברה. בכלל, השנה יהיו שופ־טים טובים יותר בבית הגמר, כי הם ישרקו יותר על עבירות ולכן יהיה קל יותר להשיג ניצחונות חוץ".

אאיטו עזב ושרף מוסיף: "בדקות הגרועות שהיו לנו לקחנו זריקות ממצבים לא טובים, וההגנה ירדה לא טובה להגנה. היתה גם בעיה של עבירות – קווין עם 4 עבירות התקשה לשמור על חימנז. לדעתי, פאורו וברצלונה הן המוטובות בבית. לגבינו, עשינו לעצמנו דרך קשה יותר ונצטרך להתמודד איתה".

אנדרס חימנז היה המטובים בברצלונה: "היה לנו הניסיון מהשנה שעברה וגם אז היה המישחק דומה מאוד. בשנה שעברה היתה זו שנה ראשונה שלנו בבית הגמר, לאחר שנים רבות שנעדרנו ממנו. השנה יש לנו כבר יותר ניסיון. אני חושב שאנו וסקאווליני פאורו נגיע לחצי הגמר".

חואן אנטוניו סאן־אפיפניו (אפי): "מכבי וברצלונה קבוצות חזקות, טובות ודומות זו לזו. אני מקווה שנגיע לגמר אבל חושב ברגע רק על המישחק הבא".

סולוזבל: "השנה הגבוהים שלנו השתפרו. ויתרנס טוב יותר ממקזאל, ונוריס בריא ביום. אנחנו טובים גם אריס ופאורו טובים".

ויתרנס: "מישחק טוב וקשה. אם נישאר בריאים עד סוף העונה נגיע לגמר".

קפטן המנוצחים דורון ג'מצ'י: "לא הגענו למצבי קליעה נוחים. אינני מאשים אף אחד, אבל חייבים לעבוד על זה. כשהמאמן הכניס אותי בסוף השתדלתי לעשות כפי יכולתי. זו רק תחילת הדרך, ועם כל הכאב בהפ־סד, יכולנו גם בעבר להתאושש ממצבים קשים כאלה".

ומי שהיה הקפטן בעונה שעברה, וזוה הפעם במישחק מהיציע, מיקי ברקוביץ, שעבור האוהדים מיציע 1 הוא עדיין מלך ישראל: "מכבי יכולה לתת הרבה יותר מאשר נתנה הערב. אינני יכול להעביר ביקורת על הקבוצה ששיחקתי בה. בשניות האחרונות כאב לי. מכבי קבוצה חזקה ועוד תגיע להישגים".

מישהו ניסה לעודד את צביקה שרף, ושאל אותו אם אין זה נכון שמ־כבי נוצחה כבר בעבר במישחק ביתי ראשון, והגיעה בכל זאת לגמר. צביקה השפיל מבט וענה בעצב שלפי מיטב זכרונו, אין זה נכון.

המשכים מעמוד 1

שמיר ופרס נפגשים

במקביל לחידוש המגעים להקמת ממשלת אחדות, עתיד הליכוד לחתום הבוקר על הסכם עם המפד"ל. למע־שה כבר אמש סוכמו כל הפרטים בהסכם אך התעוררות פנימית במפד"ל, הביאה לדחיית החתימה להבוקר. בליכוד התנו אתמול כל הסכם עם התחיה, שבמסגרתו יקבל יובל נאמן את תפקיד שר האנרגיה המוביע והאד־לה כהן סגנית שר במשרד ראש הממש־לה שתהיה אחראית על הקשר עם יהודי התפוצות. כן התחייב ליכוד להקמת 40 ישובים ביש"ע במהלך ארבעת השנים הקרובות ו־20 אלף יחידות דיור חדשות, מהם חמשת אלפים בשנה הראשונה. בראש ההסכם בין התחיה לליכוד צויין כי ההסכם וההתחייבויות יהיו תקפות גם במקרה של ממשלה רחבה.

בין הליכוד לאגודת ישראל התקיימו אתמול דיונים ארוכים שבמ־סגרתם הסכימה אגודת ישראל לוותר על דרישתה לקבל את מינהל החינוך החרדי במשרד החינוך. נציגי הליכוד הבטיחו לראשי האגודה להזרים כספים ישירות למוסדות שלהם. לאגו"י הובטח תיק חדש שיטפל בנושאי ירושלים וכן בנושאי הבטיחות בדרכים. הליכוד עשוי לחתום היום ב־12 ההסכם עם אגו"י בראשי תבות.

תנועת דגל התורה מתנגדת לוותר על השליטה במינהל, דבר שהוביל גם את תנועת ש"ס להבהיר לליכוד כי לא תראה בעין יפה חזרה של הליכוד בנושא זה. המפד"ל הודיע אתמול כי בשום פנים ואופן לא תתיר הקמת מינהל לחינוך חרדי במשרד החינוך.

בפגישה נוספת שקיים צוות המו"מ של הליכוד, העלה רחבעם זאבי מתנועת מולדת שורה ארוכה של תביעות תמורת תמיכתו בקואליציה. בין היתר דרש את תפקיד שר המשטרה לעצמו וכהונת סגן שר לח"כ יאיר שפרינצק. כן דרש זאבי שליטה על הסביה המוסר באיזורי יש"ע וכן גם אחריות על מודיעין מס הכנסה. כן דרש זאבי 5 מליוני דולר לישיבה בירושלים שלאחר מכן נתברר כי בה לומד בנו ומינוי של 6 שגרירים ו־5 קונסולים לאנשיו. בלי־כוד הגדירו את תביעותיו של זאבי כמגוחכות.

כי הליכוד יבקש להמשיך לשלוט על מספר מחלקות במשרד האוצר על ידי תפקיד של סגן שר שיהיה אחד התנאים למסירת תיק האוצר למערך, בנוסף לתיק הבישחון ליצחק רבין. בתוך כך הודגש אמש שוב כי שמעון פרס אינו מתלהב לקבל את תיק האוצר והוא מעדיף את המשך תפקודו במשרד החוץ.

שמעון פרס אמר אמש כי לא בכל תנאי תצטרף מפלגת העבודה לממשלה וכי לאור תוצאות ההצבעה במר־כז מפלגת העבודה עוד רחוקה הדרך להקמת הממשלה. פרס אמר כי יהיו לו תנאים ארוכים ובין היתר בישול התחייבות הליכוד להקמת 40 התנחלויות ביו"ש במהלך ארבעת שנות כהונת הממשלה, וכן לא יסכים לסכומי השוק שהליכוד הבטיח לסיעות הדתיות. כן אמר פרס כי יע־מוד בתוקף על כך שהממשלה שתוקם תפעל לשינוי שיטת הבחירות ובצ־עד לבחירה אישית של ראש הממשלה. שר הבישחון יצחק רבין אמר כי התנאי של מפלגת העבודה יהיה שממשלת האחדות שתוקם תהיה ללא סיעות הימין הקיצוניות. רבין אמר כי אם הליכוד יעמוד על צירופם של התחיה, צומת ומולדת אין מה לדבר על הקמת ממשלת אחדות. לגבי הסי־עות הדתיות אמר רבין כי העבודה תאלץ להסכים להשתתפותם לאור ההסכמים שהיא עצמה ניהלה אתם באחרונה.

ככל הנראה צוותי המו"מ של הליכוד ומפלגת העבודה יתבססו על אותו הרכב שניהל את המגעים לפני כעשרה ימים. משה שחל וחיים בר־לב ממפלגת העבודה, ודן מרידור ומשה ארנס מהליכוד, לצוות ששרי הליכוד עשויים להוליכם הבוקר על מחדשות של צוות חדש. מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם שהתנגד להקמתה של ממשלת האחדות הודיע אמש כי יצטרף לצוות העבודה כדי לייצג את עמדתו בשיחות.

סגן ראש הממשלה דוד לוי פרסם אתמול הודעה בה הוא מברך על החל־טת מרכז מפלגת העבודה להצטרף לשיחות. "החלטה זו היא הוכחה נוס־פת לעוצמת ההכרה הרווחת בציבור בדבר נחיצותה של ממשלה רחבה ויציבה לעת הזאת".

נצחון המימסד

(סוף מעמוד 1)

לא רק פרס ורבין (וההסתדרות של כחו ההתיישבות העובדת והתנועות הקבוצות) נשמו לרווחה אלא גם יצחק שמיר. החלטת המרכז מבטיחה לו כהונת ראש ממשלה לארבע שנים (מה שלא היה קורה מן הסתם בממשלה צרה), וחוסכת לו את הכביעה המכבישה לדתיים וגם פותרת לו בעיות פנימיות קשות באיוש התיקים.

המו"מ להרכבת הממשלה הרחבה ייפתח בתנאים יותר נוחים לשמיר – כי אם לפני 10 ימים עוד יכול היה פרס לתמרן לרוטציה, אופציה זו נלקחה ממנו.

שמיר יבקש לנהל את המו"מ במהירות כדי שלא יעמוד "בלחץ השב־וע האחרון" שאחריו כבר לא יוכל לקבל ארכה נוספת מהנשיא.

הבסיס למו"מ יהיה אותו בסיס שהוצע על ידי שמיר בשבוע שעבר: לא רוטציה לא ועידה בינ"ל (אם כי לא יהיה הכרח לפרש זאת בכתב בקווי היסוד); שוויון בתיקים; שרי יסוד יהיו פחות או יותר לאלה של הממשלה היוצאת: קבינט פריטטי, שיאפשר סידרי נושאים שנויים במחלוקת; שוויון במספר התיקים; האוצר או חוץ לפרס – בששמיר מעדיף, שלפרס לא תהיה דריסת רגל בעינייני החוץ.

בשביל המפלגות הקטנות זו אופרה אחרת. המפסידים העיקריים הם הדתיים. הבטיחו להם גדולות ונצורות, אך לא נתתם עמם דבר. ברור עתה שבממשלה רחבה לא יוכלו לקבל את מאות מיליוני השקלים, את חוק מיהו יהודי ואת שבעת התיקים שהובטחו להם – הם יצטרכו עתה להסתפק בפחות או להישאר באופוזיציה ולא לקבל דבר. ככה זה כשיש עיניים גדולות מדי.

האוירה של התודים שעבר עתידות להיות השותפות לסוג ממשלה, ששותפיה מאסו בה למשך עוד ארבע שנים, אם המו"מ יעלה יפה. במסי שתי המפלגות ניצחו – הזמן יוכיח אם המדינה ניצחה.

ל ו ח ה ע י ר

VISA

דרושה
מעבדת תמלילים

בעלת נסיון של שנתיים לפחות
תושבת גוש דן
לחצי משרה
בין השעות 17:00־13:00

מועמדות מתאימות יפנו
בשעות 14:30־8:30
לתמי, מחלקת כח אדם
טלפון 03־261116 שלוחה 230

- סודיות מובטחת -

ויזה יותר טוב מכסף.

לדנאל אשקלון
דרושים:

★ **איש אחזקה**
בעלי תעודות
שירות צבאי
פרופיל גבוה
★ **כרסם**
בעל נסיון
רצוי מק. גת/
הסביבה
★ **איש ת"פי**
בעל נסיון רב
טל: 051־29896
051־25997

למפעלנו דרושים
★ **מלגזן מנוסה** למפעל מזון בק. מלאכי
★ **לבורנטית** נסיון במעבדה רפואית. למפעל באשדוד.
★ **קלרקיסט (מחסנאי)** למפעל מזון ביבנה
★ **מחסנאי** לקרור עמוק. למפעל בקרית־מלאכי
טל': 08־471182.
08־468383

איתם איתור מועמדים

ללקוחתנו ברמת השרון
דרושה
מזכירה
שליטה מוחלטת בעברית ובאנגלית
מנוסה בהדפסות ב־2 השפות
ובעבודות משרד מגוונות; בעלת יוזמה ויחסי אנוש טובים
נא להתקשר לגב' חוה רודניק בימים א'־ה'
בשעות 14:00 — 10:00 טל' 052־576676

רח' סוקולוב 58, הרצליה 46380, טל: 052-576676
הכתובת למזכירות בכירות

לביה"ס המקיף ע"ש יגאל אלון
קיבוץ שלוה — ת"ד 98
דרוש/ה
מורה לגאוגרפיה
ביחוה וסביבה בימים
טל' 04־893030
04־231534

לעיתון יומי
דרושים/ות
מקדמי/ות מכירות
תאור התפקיד:
1. קשר שוטף עם לקוחות קיימים.
2. טיפול בגביה.
3. הגדלת מערך הלקוחות.

מן המועמדים ידרשו:
1. השכלה תיכונית לפחות.
2. נסיון קודם במכירות.
3. נכונות לעבוד בשעות בלתי שגרתיות.
4. בעלי רכב.

התכנסה תבוסס על שכר יסוד + מענקים + בונוסים
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 233 תל־אביב 61001 לידי עמר מרון

עיריית תל אביב־יפו
מכרז פומבי
מכרז מס': מה/159/88
תואר המשרה: **יועץ/ת לציוד**
דרגת המשרה: דירוג עובדי הוראה + גמול מדריך

תאור התפקיד
אחריות לטפל בציוד הלימודי האודקלי הכללי של מוסדות החינוך העירוניים, כולל הכנת תוכניות להזמנה, מפרטים לרכישה וקביעת סדר עדיפויות למחלקה.

דרישות המשרה
1. השכלה אקדמית בנושאי התברה והחינוך השכלה פרמנית מלאה בתחום החינוך או לחלופין השכלה פרמנית מלאה עם הכשרה בתחום עזר הוראה.
2. נסיון של 10 שנים לפחות בהוראה.
3. נסיון בטיפול בציוד לימודי האודקלי.
4. נסיון בהדרכת מורים.
5. ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת שפות נוספות רצויה.

בקשות למכרז, בצירוף תיאור תולדות החיים והתעודות המעידות על כישורי המועמד, יש להגיש במעטפה סגורה בשני עותקים, למשרדי העיריה במגזן, על גבי "שאלון/בקשה למשרה פנויה", טופס מס' 2025, ולציין על המעטפה את מספר המכרז.
טפסים להגשת בקשות אפשר להשיג במגזן באופן אישי או ע"י הדואר. טל. 438599, 438463.
בקשות שתוגשנה ללא תעודות כאמור, לא תובאנה בחשבון.
התאריך האחרון להגשת הצעות הוא: יג טבת תשמ"ט 21 בדצמבר 1988.

א. טבת תשמ"ט
9 בדצמבר 1988

אלי עשת
מנכ"ל העיריה

לקרן קימת לישראל
דרוש/ה
מנהל/ת מחלקת ההנצחות־ 20/88

תיאור התפקיד:
ייזום תיכנון וניהול מאגר מידע של מפעלי הנצחה בעבודות פיתוח הקרקע של קק"ל לצורך איסוף כספים; גיבוש צורות הנצחה והנחייה אדריכלים, טכנאים וקבלנים בביצוע אתרי הנצחות; עריכה וריכוז תקציבי ההנצחות ומעקב אחר ביצועם.
דרישות המשרה:
השכלה אקדמית מתאימה וידיעת שפות עברית ואנגלית על בוריין. רצויה ידיעת שפות לועזיות נוספות וכושר הבעה בכתב ובע"פ בשפות הנ"ל; נסיון רב בעבודה ארגונית ברמה גבוהה, בפירסומים באיסוף כספים, ביחסי ציבור ובניהול צוות עובדים.
מקום מגורים ירושלים
מועמדים מתאימים הממלאים אחר דרישות התפקיד הנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב עד 20 בדצמבר 1988, בצירוף תולדות חיים מפורט הכולל השכלה ונסיון לקרן קימת לישראל, אגף האדמיניסטרציה.
ת"ד 283 ירושלים ולציין על גבי המעטפה "מכרז מס' 20/88".

מוסד הטכניון
למחקר ופתוח בע"מ

מהנדס/ת מכונות
הכישורים הדרושים:
רקע ברכב / הנדסת רכב ונסיון בבדיקות. הכרת מחשב P.C ידיעת השפה העברית על בוריה. ידיעת השפה האנגלית (קריאה והבנת תקנים זרים). בעל/ת רשיון נהיגה, תושב/ת איזור חיפה, רצוי קריות.
מכרז מס' 78/88

מהנדס/ת חשמל/מחשבים
לפיתוח מערכות לעיבוד ספרתי של קולות.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת הפקולטה להנדסת חשמל או מחשבים. נסיון בעיבוד אותות ספרתי, כולל עיבוד נתונים בזמן אמיתי.
מכרז מס' 73/88

במרכז מחקר מיקרואלקטרוניקה
טכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרואופטיקה
לתפעול מערכת ממוחשבת ליצור מסכות מיקרואלקטרוניקה

תאור התפקיד:
הפעלה שוטפת של מערכת ממוחשבת לייצור מסכות המשמשות למחקר במיקרואלקטרוניקה. אחזקה של המערכת הכוללת רכיבים אלקטרוניים אופטיים ומכניים מורכבים. העבודה מרובת אתגרים במסגרת צוות מדעי וטכני גדול הדורשת מסירות ואחריות, כולל עבודה בשעות לא מקובלות.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס להנדסאים/טכנאים במגמת אלקטרואופטיקה. בעל/ת הישגים טובים מאד בלימודים. רצוי נסיון בצילום. לאחר שרות צבאי
מכרז מס' 77/88
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה - 32000, עד יום 16.12.88 בציון מס' המכרז המתאים.

עבור חברת אלקטרוניקה עתירת־ידע המיישמת טכנולוגיות מגוונות ומתקדמות
דרושים

מהנדס/ת תעשיה וניהול (משרה 17/צר)
לתפקיד של תכנון ופיקוח על היצור במחלקת היצור.
כישורים:
א. נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתעשית האלקטרו־מכניקה.
ב. עדיפות תנתן לבעלי ידע ונסיון בעבודה במערכות מידע ממוחשבות.

הנדסאי/ת יצור (משרה 18/צר)
לתפקידים:
א. תכנון ובניה של תחנות עבודה ביצור.
ב. תכנון לוגיסטי.
כישורים:
א. נסיון מוכח של שנתיים לפחות בתעשיית האלקטרו־מכניקה.
ב. עדיפות תנתן לבעלי ידע ונסיון במערכות מידע.

מחסנאי/ת בכיר/ה (משרה 24/תש)
לניהול מחסן רכיבים.
כישורים:
א. נסיון מוכח של כ־3 שנים בניהול מחסן הכולל צוות עובדים, בתעשיה האלקטרו־מכנית.
ב. עדיפות תנתן לבוגרי קורס ניהול מחסנים של המכון לפריון העבודה והיצור.

אנשי רכש (משרה 8/לס)
לרכש בארץ ובחו"ל, בהיקפים גדולים ובשיטות מודרניות בתחומי המכניקה, האופטיקה והאלקטרוניקה.
כישורים:
א. נסיון מוכח בתפקיד דומה.
ב. נסיון בריכוז/ניהול צוות יהווה יתרון.

אנשי רכש לנושא קבלנות משנה (משרה 9/לס)
למיתוח, מעקב וטיפול במערך קבלני המישנה של החברה בתחומי המכניקה, החשמל והאלקטרוניקה. התפקיד עשוי להתאים להנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה או מכונות.
נדרש נסיון בתחום והכרת השוק.

החברה ממוקמת באיזור המרכז
נא לשלוח קורות חיים מפורטים ל"פילת" בע"מ, דרך פתח תקוה 114 מיקוד 67012 ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת

פילת אנשי השעה

תרכובות ברום בע"מ

כימיה עתירת ידע

דרושים
מנהלי מוצר
● ליחידה עסקית המטפלת בחומרים מונעי התלקחות
● ליחידה עסקית האנאורגנית

התפקיד כולל:
■ התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל
■ הכנת תקציב ובקרה על ביצועו.
■ ייזום, פיתוח מוצרים ושימושים חדשים
■ מו"מ עם לקוחות בארץ ובחו"ל

הכישורים הנדרשים:
■ כימאי או מהנדס כימיה
■ השכלה במינהל עסקים/כלכלה
■ נסיון שיווקי - יתרון
■ שליטה בשפה האנגלית
■ ידיעת שפות נוספות - יתרון

* ליחידה העסקית המטפלת בחומרים מונעי התלקחות דרוש בנוסף נסיון מוכח בתעשיה הפלסטית

עבוד היום בטכנולוגיות המחר

סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים
מתבקשים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון
למדור כח אדם ת.ד. 180 באר־שבע 84101 (נא לציין ת.ד.)
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד

למפעל בתחומי עתיר ידע באזור ת"א דרושים:
1. **טכנאי/הנדסאי מכונות** — לתכנון ויצור אבי טיפוס. דרושה התמחות של 4 שנים לפחות במכניקה עדינה ויכולת עבודה עצמית.
2. **מסגר לבית מלאכה** המתמחה ביצור אבי טיפוס. דרוש נסיון ברתוך עבודות אלומיניום.
3. **חרט/כרסם** לבית מלאכה המתמחה ביצור אבי טיפוס. דרוש נסיון של 5 שנים רקע CNC רצוי.

נא לפנות בכתב ובפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25034 ת"א עבור רויטל

דרושים
לעבודה מעניינת בתחום הפרסום
בעלי כושר ביטוי, מרץ, יוזמה,
לחברה העוסקת בפרסום והפקת פרוייקטים יחודיים בארץ ובחו"ל
★ יתרון לבעלי נסיון
לקביעת ראיון 03־5620291/2/6
בימים א — ה 15:30 — 08:30

מתפנה משרה בהיקף 25%
במרכז שיקום מעונינים
במתמחים/מומחים
בפסיכולוגיה שיקומית
נא לפנות לשמואל גור
לפני הצהרים
☎ 03־5311736

כפר סבא
למשרה פנויה
הנדסאי/טכנאי בנין
א. הכישורים הדרושים:
בוגר בית"ס להנדסאים/טכנאים הכרת חוק התכנון והבניה
נסיון מוכח בעבודות שטח - יתרון.
שליטה בשפה העברית.
ב. גובה המשרה: מלאה.
ג. דרגה 7־6 לפי דרוג הנדסאים/טכנאים.

על המעומדים בעלי הכישורים הדרושים להגיש מועמדותם בכתב למזכיר העיר. תוך ציון קורות חיים. נסיון במקומות עבודה קודמים והעתקי תעודות לא יאוחר 24.12.88.

יצחק ולד
ראש העיריה

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

ללקוחתנו, חברת אלקטרוניקה בת"א
★ **קניין/ית** לרכש (מקומי וחו"ל) של רכיבי אלקטרוניקה. נדרש נסיון של 3 שנים ומעלה בתחום.
★ **מנהל/ת מחלקת תפ"י** מהנדס תו"נ עם שנתיים נסיון ומעלה במפעל אלקטרוניקה, לשיפור שיטות / מדידת זמנים / תוכניות עבודה
נא לטלפן 03-220806

עושים קריירה

לעיתון "חדשות"
יגאל אלון 108 תל־אביב
דרוש/ה
צלם אופסט
עם נסיון לעבודה במשמרות
לפרטים: טל — 03־5120555 — לדורית

המשטרה אתגר

למחלקה לזיהוי פלילי דרושים
אקדמאים דוברי ערבית
לתפקידי קצונה במעבדה לתישאול מדעי
מתאימים יוכשרו במסלול מיוחד לעבודה בפוליגרף
מקומות השרות
באר־שבע,מרכז וצפון הארץ
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי ובריאות תקינה

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לד"ר גינתון אביטל,המעבדה לתישאול מדעי,מז"פ מטה ארצי ירושלים

למשרד עו"ד בת"א
דרוש/ה
עורך/ת דין
למשרה מלאה
בעל/ת נסיון של 2־3 שנים בתחום האזרחי — מסחרי
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ולציין טלפון להתקשרות
סודיות ופרטיות מלאה מובטחת
ת.ד. 6458 ת"א
מיקוד 61066

לחברה בינלאומית גדולה
המקימה מכון למחקרי דעת קהל
דרוש
מנהל מדעי
תיאור המשרה: אחריות וניהול מקצועיים של מחקרים צרכנים שיווקים ומחקרים חברתיים בכל שיטות המחקר. המישרה כוללת פיתוח, תכנון ואחריות על ביצוע פרוייקטים מחקריים וניהול צוות חוקרים.
הכישורים הדרושים: מוניטין, ידע ונסיון תאורטי ויישומי בכל תחומי המחקר והכרה מעולה של עוף המחקר בישראל.
לקביעת ראיון, נא להתקשר לטל: 03־5449655
פגישות הכרות יתקיימו במהלך השבוע הקרוב
—סודיות מובטחת—

למלון חמישה כוכבים
דרושים:
1. **מנהל כללי**
2. **איש מכירות**
נא לפנות בכתב יד בצרוף פרטים מלאים ונסיון
לת.ד. 29836 ת"א
סודיות מובטחת

דרוש מיידית בירושלים
מחסנאי/
פקיד למחסן מזון
★ העבודה בימים א — ו
★ נסיון בענף המזון חובה
לפרטים נא לפנות לגב' חוה 03־5592446־7

לאלקו התקנות ושרותים בהרצליה
דרוש
עוזר מחסנאי + קנין
התכונות הדרושות: ידיעת השפה העברית על בוריה, רשיון נהיגה, נסיון קודם עדיף
בדבר פרטים וקביעת ראיון 052־558825

ליחידת מחשב
דרוש
מתכנת
– בוגר מדעי המחשב או מערכות מידע
– בעל נסיון על מחשב VAX
המעונינים יפנו בכתב לת.ד. 14090 תל־אביב 61140

חבר
שרותי כח אדם
חיפה, שמריהו לוין 5
04־661669,667267,663966 .טל
שעות הקבלה 08:00 - 16:00
ת"א 03 5101420 | ראשל"צ 03 9666139 | ירושלים 02 234265

לסניפנו בחיפה דרושים
● ***מנהל/ת מפעל*** — לניהול מפעל בינוני
מהנדס מכונות/אזרחי מנוסה בנהול מפעל תעשייתי נדרש ידע באחזקה.
● ***מנהל/ת ת"פי*** — מהנדס תעשיה ונהול מנוסה במפעל מתכת מגורים באזור קרית־שמונה
למועמד המתאים תינתן עזרה בדיור
● ***מנהל/ת מחלקת הנדסה*** — מהנדס מכונות מנוסה בנהול צוות עובדים נדרש נסיון בעבוד שבבי (c.n.c) מגורים באזור קרית־שמונה. למועמד המתאים תינתן עזרה בדיור
● ***מנהל/ת אחזקה*** — הנדסאי מכונות מנוסה בתחום אחזקת מכונות נסיון בהידראוליקה, פניאומטיקה ו־(c.n.c) יכולת נהול צוות עובדים.
● ***מהנדס/ת מכונות בכיר*** — לנהול צוות מהנדסים נדרש נסיון במפעל מתכת
● ***מהנדס/ת מכונות בכיר*** — לתכנון ופיקוח יצור מקלטים נדרש נסיון מוכח בתחום המבוקש. יכולת ניהול צוות עובדים.
● ***מנהל/ת מחלקה*** — הנדסאי מכונות מנוסה במפעל מתכת נסיון בעיבוד שבבי ובנהול צוות עובדים
● ***סגן/ית מנהל כח־אדם*** — נדרשת השכלה אקדמאית בתחום ולבוגרי עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 45903 חיפה

עבודה עכשיו
לסניף חיפה, טל' 04-530051
העצמאות 45, א — ה 14:00 — 08:00

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

למחלקה הטכנית
מרכיבים/ות אלקטרוניקה מנוסים/ות לעבודות באזור חיפה וכרמיאל
בוגרי/ות בי"ס מקצועי, רצוי אלקטרוניקה או חשמל לעבודה ממושכת ונוחה באזור חיפה

לפנות לג'וד

למחלקה הטכנית
מכונאי/ת אחזקה מנוסה לעבודה זמנית מאזור הקריות צפונה
במערכת S.M.S של VAX. לעבודה בשעות גמישות.
מפעיל/ת מחשב, ציוד היקפי, גיבויים, טיפול בתקלות
הנדסאי/ת חשמל מנוסה בתכנון או אחזקת מערכות מיכשור חשמל תעשיה

לפנות למשה

למחלקה המשרדית
פקיד/ה מנוסה בשפה האנגלית, שעות גמישות, 5 שעות ביום, 5 ימים בשבוע, מגוריב מגדל־העמק, טבעון ונצרת
חשב/ת שכר + הנהח"ש סוג 3.2 מנוסה לעבודה ממושכת. מגורים הקריות והסביבה

לפנות ליהודית

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

לשכת ההוצאה לפועל אשדוד
מכירה פומבית
ביום 14/12/88 בשעה 15:15
תתקיים מכירה פומבית של מוצרי חשמל וכדומה. המכירה במזומן בלבד. המכירה תתקיים במוסך ס.ה.ר. אזור התעשיה הצפוני אשדוד.
המוציא לפועל לשכת ההוצאה לפועל אשדוד

למוסד שיקומי ציבורי בת"א
דרוש
פסיכולוג קליני או שיקומי מוסמך
לטיפול ואיבחון
נוירופסיכולוגי - קליני
היקף המשרה 75% לפחות
לקביעת ראיון נא לפנות
טל: 03־338140, 03־338353

למועדון חברים ברעננה
דרושים
★טבח
★מלצרים
(צעירים וסטודנטים)
על המועמדים לפנות לטלפון 052־912920
בין השעות 10:00 — 19:00

למוסד ממלכתי באזור ת"א
דרוש
ראש שטח פלסטיקה וחומרים
★ **כימאי/מהנדס כימיה (רצוי בעל תואר שני לפחות).**
★ **בעל ידע בתחומים הבאים: פולימרים תרמוסטיים, תכונות חומרים פלסטיים, חומרים מורכבים, דבקים, צבעים וטפולי שטח, הנדסת חומרים ותהליכי עבודה בחומרים פלסטיים.**
התפקיד כולל ניהול צוות גדול העוסק בפתוח, יצור וישום של פרויקטים בתחום החומרים הפלסטיים והמשוריינים. התפקיד משלב עבודת מעבדה, שטח וארגון.
על המועמד להיות בעל נסיון מקצועי וניהולי קודם (7 שנים לפחות) ונכונות לעבודה מאומצת. עליו להיות בעל יוזמה ומעוף בתחום הטכנולוגי ויכולת הנהגת צוות בפתוחים מתקדמים ובמציאת פתרונות לבעיות לא שגרתיות.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון מס. טלפון אל ת.ד. 25099 ת"א, מנהל כח־אדם

דרוש
מקדם מכירות
מעולה
בעל רכב בענף המזון.
04־704871

מהנדסים וטכנאי אלקטרוניקה
התמחות במעגלים אנלוגים ואלקטרואופטיקה
לת.ד. 5802 ק. ביאליק 27000

לתעשיה הצבאית
באיזור המרכז
דרושים/ות

★ **01/58 מפעילי מכונות וציוד אוטומטי** — לעבודה במשמרות.
דרישות המשרה:
1. בוגרי בית־ספר מקצועי 3 או 4 שנתי (במגמת מכניקה ומכונות).
2. לאחר שרות צבאי.
3. בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).

★ **02/58 עובדות ייצור** — לעבודה במשמרות
דרישות המשרה:
1. 11 שנות לימוד לפחות. שליטה מלאה בעברית.
2. בריאות וראיה תקינים.

★ **03/58 עובדי ייצור בלתי מקצועיים** — לעבודה במשמרות
דרישות המשרה:
1. 10 שנות לימוד לפחות.
2. לאחר שרות צבאי.
3. בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).

מועמדים/ות העונים/ות לדרישות המשרה מתבקשים/ות לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רח' הארבעה 16 תל־אביב, בימים א, ב 11־12.12.88 בשעה 08:00 בבוקר
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

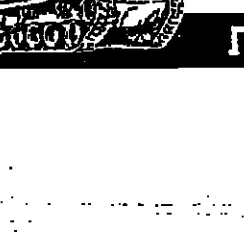

התעשיה הצבאית

למפעל של התעשיה הצבאית
באיזור המרכז
דרושים:
מסגרים/רתכים
בוגרי בי"ס מקצועי או/ו קורסים מוכרים
בעלי ידע בקריאת שרטוט טכני
ונסיון של 3 שנים לפחות
עדיפות תינתן לבעלי ניסיון בריתוך שריון.

מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות
ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית,
רח' הארבעה 16, תל־אביב
ביום ראשון — 11.12.88, בשעות 10:00—08:00
על הפונים להצטייד בתעודת זהות,
פנקס מילואים ותעודת שבוי.
ניתן לפנות בפירוט קורות חיים,
ליחידת התעסוקה
של התעשיה הצבאית,
ת"ד 1044 רמה"ש, מיקוד 47100
נא לציין מס' תעודת זהות

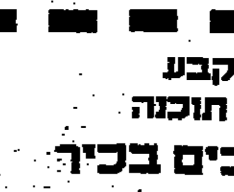

התעשיה הצבאית

לשרות בצבא קבע
בפרוייקט פיתוח תוכנה
דרוש איש מחשבים בכיר
בדרגת קצונה. אקדמאי בתחום המחשבים/הנדסת תעשייה וניהול
במגמת מערכות מידע/כלכלה. ידע ונסיון ב־ADABAS.
לפנות בצרוף קורות חיים, תעודות והמלצות לסא"ל שדיה הנבד
ד.צ. 02149.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חדשות כלכלה

עליה חדה של 63% בגרעון המסחרי באוקטובר ונובמבר

בליזובסקי: היצוא גדל השנה ריאלית רק באחוז אחד עד שניים

מאת איתן אבריאל

בחודשיים האחרונים חלה עליה חריפה של כ־63% בגרעון המסחרי של ישראל, בהשוואה לחודשיים הקודמים. העלייה בגרעון נגרמה על ידי ירידה של 4% ביצוא ועליה של 13% ביבוא. העליה ביבוא נגרמה, בין השאר, בציפיות הציבור לפיחות קרוב, אשר שיכנעו רבים להקדים קניות של מוצרים מיובאים.

נתוני סחר החוץ, שנמסרו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מראים כי באו חודש פברואר נמצא היצוא בנקודת ירידה ואילו בחודשים האחרונים ניכרת מגמה ברורה של עליה ביבוא. סיכום הנתונים מתחילת השנה מראה, כי הגרעון המסחרי קטן ב־8%, אולם נתוני החודשים האחרונים מראים על הרעה במגמה זו. בנובמבר הסתכם הגרעון המסחרי ב־243 מיליון דולר.

מתוך סך היבוא, שהסתכם בנובמבר ב־1.019 מיליארד דולר, בולטת במיוחד העלייה של כ־17% ביבוא מוצרי הצריכה והעלייה של מוצרים בני קיימא, שהסתכמה בנובמבר ב־67 מיליון דולר – עליה של 31%. גם ביבוא תשומות הייצור נרשמה עליה של 19%.

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר יורם בליזובסקי אמר, כי רמת היצוא בנובמבר השנה בהשוואה לנובמבר אשתקד, מראה על גידול ריאלי של 1–2% בלבד. בליזובסקי אמר, כי תוצאה זו נובעת משחיקה גדולה בכושר התחרות של היצוא הישראלי בחוץ לארץ.

יורם בליזובסקי

במשכת הירידה בריבית במכרז בנק ישראל; נקבעה ל־24.6%

מאת איתן אבריאל ואריה לביא

הפסקת כנסת ורכישות המט"ח ע"י הסקטור העסקי גרמו בשבועיים האחרונים לשיפור ניכר במצב הנזילות של המערכת הבנקאית. ירידת ציפיות הציבור לפיחות מידי הורידה את המקקיעים אל הפקדונות השקליים וכגבוה זו באה לידי ביטוי בתוצאות המכרז המוניטרי של בנק ישראל אתמול. במכרז זה ירדה הריבית הממוצעת לשיעור של 24.6%, לעומת ריבית של 29.7% בשבוע שעבר ו־33.2% לפני שבועיים.

בשבועיים האחרונים העמיד בנק ישראל לרשות הבנקים 1.2 מיליארד שקלים, סכום גבוה יותר מאשר בתחילת חודש נובמבר. בתחילת השבוע הבא יודיע הבנק המרכזי על המדיניות המוניטרית במשך החודש.

גרעונות הנזילות במערכת הבנקאות יתחדשו בשבוע הבא, סבורים גורמים בנקאיים. עודפי נזילות בסכום של כ־300–400 מיליון שקלים הינה זמנית – כך סבורים גורמים בנקאיים.

ביום חמישי הבא יעביר הסקטור העסקי כספים למע"מ ולמס הכנסה והדבר יחזיר את המערכת למצב של גרעונות נזילות.

גורמים בבנק ישראל מסרו, כי בשבוע האחרון הקטינה המערכת הבנקאית את השימוש בהלוואות המוניטריות הרגילות והיקף הניצול של הלוואות אלה ירד מ־1.7 ל־1.2 מיליארד שקלים. הבנקים הפסיקו להשתמש בהלוואות בריבית הגבוהה של 33% ו־29% וכעת הם מנצלים את ההלוואות המוניטריות בריבית שבין 17% ל־25%. על אף הירידה בריבית, אמר דוד קליין הממונה על המחלקה המוניטרית בבנק ישראל, כי לדעתו לא תהיה בשבועות הקרובים ירידה בריבית הבסיסית.

הבנקאים דוחים את תביעות לפיהן יש לשוב ולהפחית את הריבית הדביטורית, לאחר שהוא העלתה במהלך החודש שעבר שלוש פעמים.

ימשכו ההשבתות בבתי החולים הממשלתיים בתחילת שבוע הבא

מאת עדנה ארידור

השיבושים בבתי החולים הממשלתיים ימשכו גם בשבוע הבא. רופאי הפרינה החליטו להמשיך בהשבתה לסרוגין של בתי החולים הממשלתיים העירוניים. הרופאים מוחים על שתנאי שכרם אינם משוים לאלו של עמיתיהם בבתי החולים של קופת חולים. המיקרוביולוגים והביוכימאים ישביתו את המעבדות.

ביום א' ישבתו בתי החולים באיזור הצפון: "זיו" בצפת, "פוריה" בטבריה, בית החולים הממשלתי בנהריה, "רמב"ם" ו"רוטשילד" בחיפה, וכן "הלל יפה" בחדרה והמרכז הגריאטרי בנתניה. כל בתי החולים יפעלו במתכונת שבת ואי לכך, כל הניתוחים המתוכננים ידחו ורק ניתוחים דחופים יבוצעו. מרפאות החוץ והמכונים יהיו סגורים.

ביום ב' ישבתו בתי החולים הממשלתיים בדרום הארץ – "ברזילי" באשקלון, "אסף הרופא" בצריפין ו"שמואל הרופא" בבאר יעקב.

עובדי המעבדות בבתי החולים הממשלתיים ממשיכים בהשבתת המעבדות בבתי החולים במרכז הארץ. השבתה, שהחלה אתמול מקיפה את מעבדות בתי החולים "שיבא" בתל השומר, "ברזילי" באשקלון, "וולפסון" בחולון, "אסף הרופא" בצריפין, ו"שמואל הרופא" בבאר יעקב. במעבדות אלו ישארו כוננים לביצוע בדיקות דחופות.

עובדי המעבדות מתכוננים להשבית החל מיום שני את המעבדות בבתי החולים העירוניים בתל־אביב, "איכילוב", "דוקר" ו"הקירה" ו"שער מנשה" בפרדס חנה, "פרדסיה" ליד חדרה ו"הלל יפה" בחדרה. כן ישבתו מעבדות לשכות הבריאות באזורים אלה. זאת עד ליום שני לא תחול תזוזה במו"מ למלוי דרישותיהם לשיפור מעמדם ושכרם.

ביום ג' מתוכנן פסק זמן בעיצומים, כדי לתת אפשרות למעסיקים להכנס עמם למו"מ.

בנק ישראל: הריבית שהבנקים גבו היתה כפולה מעליית המדד

מאת יהודה שרוני

הבנקים גבו בעשרת החודשים הראשונים של 1988, בממוצע חודשי, ריבית הגבוהה פי שניים מעלית המדד בכל חודש – כך עולה מנתונים שרוכזו בבנק ישראל. נתוני בנק ישראל מראים, כי עלות האשראי בשקלים לא צמודים בחודשים ינואר עד אוקטובר היתה בממוצע 3.1% במערכת הבנקאית לחודש, בעוד שמדד המחירים לצרכן הממוצע עלה באותה תקופה בשיעור של כ־1.5% לחודש.

עוד מראים נתוני הבנק המרכזי, כי בנק לאומי גבה באותה תקופה ריבית ממוצעת של 2.9%, שהיתה הנמוכה במערכת הבנקאית. בחודש נובמבר העלתה ריבית החובה בכל הבנקים מ־1.25% לשיעור של 1.50% לחודש, כך שעלות האשראי הממוצעת כעת היא גבוהה יותר. אולם, במערכת הבנקאית גורסים, כי במקביל, גם המדדים בחודשים הקרובים יהיו גבוהים מ־1.5% לחודש.

האשראי השיקלי הלא צמוד מהווה מרכיב חלקי בסל האשראי שצורכים הלקוחות, ועל פי ההערכה, שיעורו נאמד בכ־20–25% מסל האשראי הכולל. רכיבים אחרים של סל האשראי, כמו האשראי למימון משלוחי יצוא הצמוד לדולר, היו זולים במיוחד ובמונחי מדד היה שיעורם שלילי.

חקירה בחברת החשמל בנושא העברות למע"מ עשויה להתרחב

מאת אריה לביא

אגף מס ערך מוסף עורך באחרונה בדיקה מקיפה בחברת החשמל בנושא העברות המע"מ על ידי החברה. חוקרי האגף מתמקדים כעת בבדיקת משרדי החברה בחיפה, אך לא מן הנמנע שהבדיקה תתרחב למשרדים נוספים של החברה.

חוקרי המע"מ שהו בימים האחרונים משך שעות רבות במשרדי החברה ובדקו מאות מסמכים.

על פי אותן הידיעות, הגדרה הבדיקה כ"יסודית", מתוך חשש שההעברות המע"מ על ידי חברת החשמל אינן עונות על דרישות החוק". לעומת זאת מסר מקור אחר, ש"מדובר בבדיקה בקנה מידה מקומי שאף לא הועברה לידיעת גורמים בכירים בהנהלת המכס". מקור אחר במכס ציין שבדיקה כזו "רצויה בגלל שיש מה לבדוק שם".

מהנהלת חברת החשמל אישרו את העובדה, שבמערכת בדיקה על ידי רשות המע"מ, אך הם הגדירו את הבדיקה כשגרתית ביותר וכי "גם לפני שנתיים נערכה בדיקה כזו".

ציפורי מבקש למנות את עוזרו לתפקיד רגיש בביטוח הלאומי

מאת צבי זרחיה

מרדכי ציפורי, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מבקש למנות את עוזרו אפרים שני כמנהל אגף המיבוק במוסד. שני הוא בעל השכלה אקדמית. גורמים במוסד טוענו, כי אין לו את הכישורים לשמש במשרה כה רגישה ולהיות מופקד על כל נושאי הביקורת במוסד.

לדבריהם, המכרז למשרה יערך בעוד כ־10 ימים ותנאי המכרז נקבעו כך, ששני יוכל להתמודד לתפקיד, חרף העובדה, שהוא חסר השכלה אקדמית.

גורמים אלו טוענו עוד, כי ציפורי מבקש למנות למשרה איש מטעמו כדי שיוכל לפקח בצורה הדוקה על פעולת הביקורת. הביקורת אמורה לבקר גם את פעולות המנכ"ל עצמו. עוד נמסר, כי לעובד באגף המיבוק הוצע תפקיד אחר במוסד ובלבד שלא יתמודד במכרז למנהל אגף המיבוק.

הכוונה למנות את שני למשרה עוררה תרעומת בקרב עובדים במוסד, שהסבירו כי משרת עוזר המנכ"ל במוסד, הפכה בימיו של ציפורי "קרש קפיצה" למקורביו של ציפורי. הם ציינו, כי יוסי קיסרא, ששימש כעוזרו הקודם של ציפורי, מונה עם סיום תפקידו בלשכת המנכ"ל מנהל סניף ירושלים של הביטוח הלאומי.

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי מרדכי ציפורי, שנשאל אם המכרז למנהל אגף המיבוק התואם לכישורי שני, השיב כי המכרז יתנהל על פי כללי התקשי"ר והוא פתוח לכל אדם, העונה על תנאיו.

ביהמ"ש יכריע אילו גופים ישתתפו במכרז על חברת מן

מאת יהודה שרוני

היום תתברר הסוגיה, מי ישתתף במכרז לרכישת חברת השימורים מן. נושא זה יקבע בדיון בבית המשפט, לאחר שאחת המעוניינות לרכישה, פנתה השבוע לבית המשפט בבקשה לפסול את אחת המתחרות.

המדובר בחברת "וינטרבורן אנטרסיס", המיוצגת על ידי עורכי הדין רפי ריגאי ואשר ורבינוביץ. השניים פנו השבוע לבית המשפט, וביקשו צו המורה לחברת עסיס אחזקות, (חברת האם של מן) והחברה הבינלאומית לפיתוח, (שאף היא הינה בעלת מניות גדולה במן, המחזיקה יחד כ־72% מהון המניות בחברה, למנוע את מכירת המניות.

עורכי הדין ריגאי ורבינוביץ טוענים בבקשה, כי לאחר שהתקבלו מספר פניות לרכישת מן, הוסכם שהמכירה תתבצע באמצעות מכרז. על המשתתפים במכרז היה לקיים שני תנאים: הפקדת סך של 100 אלף דולר בקופתו של רואה החשבון שלמה זיו, האחראי להוצאתו אל הפועל של המכרז, וקבלת אישור מבנק לאומי, כי חברת עסיס אינה ערבה בשום צורה להוצאת של חברת מן.

לדברי באי הכוח של "וינטרבורן אנטרסיס", רק שתי חברות עמדו על תנאים אלה, ולקחו חלק במכרז בשבוע שעבר. אולם להפתעתם גילו, כי במכרז לקח חלק גם עורך הדין אלמגור, שייצג את תנו לוריא. עורך דין אלמגור ביקש לדחות את המכרז בטענה, כי מרשו עדיין לא הספיק לבקר במפעל. לבקשה זו התנגדו עורכי הדין ריגאי ורבינוביץ וביקשו מהמשתתף החדש שלא לקחת חלק במכרז.

החלטת בית המשפט תנתן היום והמכרז המחודש יתקיים, בכל מקרה, ביום א'.

בינתיים נודע, כי אפשרות העברת השליטה בחברת מן, מעוררת בקרב 120 עובדי מפעל השימורים, חששות שמא הבעלים החדשים יתחילו בתהליך של פיטורים.

ועדי העובדים ב"כור" אינם מסכימים להקפאת שכרם

מנכ"ל כור דורש מהעובדים להמשיך בוויתור על 5% משכרם ולהקפאת דרגות ● גאון: סרובכם עלול למוטט את תוכנית ההבראה כולה

מאת מיכל רזה

חברי המזכירות הארצית של שני הועדים בכור הודיעו אתמול למנכ"ל כור בני גאון, כי אינם מסכימים לוויתורים בשכר הנדרשים מעובדי הקונצרן, כחלק מתוכנית ההבראה שהוצגה בפני הבנקים האחרונים.

בפגישה שזומנה ע"י בני גאון, השתתפו יוסי צמח יו"ר ועד עובדי היצור, אריה סירוטה יו"ר ועד עובדי המינהל והשרותים ואודי דבינו נציג העובדים בהנהלת כור. גאון הציג בפני ראשי הועדים את עיקרי דו"ח רואה החשבון יצחק סוארי ותבע מהם להסכים להקפאת קידום בדרגות למשך שנתיים, המשך הויתור על 5% משכרם. ויתור שעליו הסכימו לפני מספר חודשים למשך תקופה של שנה אחת.

גאון אמר לאנשי הועדים, כי הקפאת הדרגות והצמצום השכר היא חלק בלתי נפרד מתוכנית ואי ביצועה חלק זה בתוכנית, עשוי למוטט את התכנית כולה. גאון הדגיש, כי אחת ההתניות העיקריות של ראשי הבנקים, לאחר בדיקת דו"ח סוארי, היתה כי על עובדי כור להסכים להקפאת שכר למשך השנתיים הקרובות. לדבריו, על פי תוכנית ההבראה, הוצאות השכר אמורות לרדת בכ־70 מיליון שקל לשנה כדי להקטין את ההפסד התפעולי של הקונצרן.

בתגובה לדברי גאון, אמרו ראשי הועדים, כי לא יסכימו להמשך הפגיעה בשכרם. הם הודיעו חד משמעית, כי אין ברצונם להסכים להקפאת הדרגות במפעלי כור.

הפגישה עם ראשי הועדים התקיימה באוירה קשה ביותר. הנהלת כור תלתה תקוות גדולות בכוונות הועדים להסכים לויתורים, שהוגדרו כ"מכאיבים אך הכרחיים". אתמול התברר, כי הועדים מתכוננים לצאת למאבק על ביצוע הסכמי השכר בקונצרן.

דוברת כור אמרה בתגובה, כי בפגישה בין מזכירות העובדים לבין מנכ"ל כור, הוצגו עיקרי תוכנית הבראה והדגש על משמעות מסקנותיו של רו"ח יצחק סואר. לגבי תוצאות הפגישה, אמרה הדוברת, כי כור רואה בכך ענין שבינה לבין עובדיה ואינה מנהלת מו"מ דרך אמצעי התקשורת.

סיוע הבנקים לכור יועבר באמצעות מכתשים וטלרד

מאת מיכל רזה

חמשת הבנקים הגדולים – הפועלים, בל"ל, דיסקונט, המזרחי והבינלאומי – ישלימו היום את העברת הסיוע בסך 10 מיליון דולר לכור.

הסיוע יועבר לקונצרן באמצעות החברות הבנות מכתשים וטלרד. קרוב ל־90% מהסכום יועבר למכתשים, שהיא החברה הגדולה בקבוצת הכימיה, ויתרת הסכום תועבר באמצעות טלרד, שהיא הגדולה בקבוצת האלקטרוניקה.

מחזור המכירות של חברת מכתשים הוא כ־120 מיליון דולר לשנה, והיא בעלת כ־60% מהמניות של חברת אגן. מכתשים אינה נמנית על החברות הריווחיות של כור ועל פי התחזיות היא תפסיד השנה כ־10 מיליון דולר. הבנקים הסכימו להעברת הסיוע באמצעותה מאחר ובדיקת מצבה הפיננסי העלה, כי לחברה נזילות טובה ועודף משמעותי של נכסים על התחייבויות.

המחזור השנתי של טלרד עומד גם הוא על כ־120 מיליון דולר והיא נחשבת כיום לריווחית בקבוצת האלקטרוניקה.

ועד העובדים במפעלי שפירא יוזם מינויו של כונס נכסים

(ע). ועד העובדים של שני מפעלי הטקסטיל באור עקיבא, שבבעלות הח"כ לשעבר אברהם שפירא, פנה אתמול לעורכת הדין גלינה אורנשטיין מתחר הפועל בהסתדרות, כדי שזו תגיש בשמם היום בקשה לביה"מ המחוזי בת"א, למנות כונס נכסים למפעלים.

היוזמה למינוי כונס נכסים התעוררה, לאחר שגם אתמול לא קיבלו העובדים את משכורת חודש אוקטובר. נודע, שעדיין ישנה מחלוקת בין המשקיעים מאה"ב לבין בנק הפועלים על פרט טכני מסויים. פרט טכני זה מעכב, כבר מספר ימים, את העברת הכספים לפעלים, את תשלומי המשכורות ואת קניית חומרי הגלם להמשך העבודה.

יו"ר ועד עובדי מפעל הילונות גלנטיס ניסים סויסה, ציין כי בשל מצבם המידרדר של המפעלים, חוששים העובדים שמשכורותיהם יעוברו ולא ישולמו להם הכספים המגיעים להם ובכלל זה הפיצויים למפוטרים. "לאחר חודשיים שלא קיבלנו משכורות ולנוכח העובדה שהמפעל שובת מעבודה כבר חודש וחצי, אנו חוששים שניפול קורבן למצב אליו נקלעו המפעלים, ולכן אנו רוצים להיות בין הנושים הראשונים", אמר סויסה. הוא הדגיש, כי העובדה שהועד ביקש למנות כונס נכסים אינה נוחה לבנקים ויתכן שהם יוחדו כעת לחתום על ההסכם עם המשקיעים.

600 העובדים במפעלי שפירא לא יחזרו ביום א' לעבודה, כפי שתוכנן מראש, אלא יכנסו אסיפה ובה יודיעו למפעלים על המצב החדש. כן יגיעו למפעלים רשמים מלשכת התעסוקה באיזור, כדי לרשום את הפועלים לקבלת אבטלה. כך סוכם עם מנכ"ל שרות התעסוקה, רפי מנע.

יחד עם זאת, הובהר ע"י הועד שאם הבנקים והמשקיעים יתגברו על המחלוקת ביניהם וכתוצאה מכך יועברו המשכורות לעובדים, תבוטל הבקשה למינוי כונס נכסים.

ירידה ניכרת במכירות החברה הכלכלית של התאחדות המלונות

מאת זוהר בלומנקרנץ
כתבי "הארץ" לענייני תיירות

ירידה ניכרת בהיקף המכירות של החברה הכלכלית של התאחדות המלונות נרשמה השנה. בישיבת התאחדות המלונות דנה אתמול בישיבה מגורה בדו"ח החברה לשנה זו.

הירידה במכירות נובעת מהשפל, הפוקד את תנועת התיירות לישראל והירידה בתפוסה בבתי מלון צימצמו, עקב קשיים אלה, את היקף רכישותיהם בחברה, אשר נותרה עם מלאי ציוד גדול. החברה מספקת מיגוון של ציוד לבתי המלון בארץ.

יחד עם זאת ניכרת בשבועות האחרונים התאוששות מסויימת בהיקף הקניות.

החברה הכלכלית מתכוונת להמשיך ולנקוט בצעדים כדי להתמודד עם הקשיים. בין השאר, היא תקטין את הוצאותיה באמצעות הסבת צמצום כח אדם והקטנת המלאי שברשותה.

מנכ"ל החברה עודד ליטוב סירב להגיב בנושא.

CITROËN BX

הצלחתה המסחררת של ה־BX אינה ניתנת לערעור. במשך שנתיים בלבד הצליחה להטביע את חותמה ולשנות את התפיסה המוטורית בישראל. רבות נכתב בשבחה ועדיין כל אחד רוצה לראות מה יש בה!!

עיצוב משגע וייחודי בשיק צרפתי
עיצובה החדשני, המבנה האוירודינמי המיוחד ומראה "ספורט אלגנטי" יוקרתי מבדילים אותה מכל מכונית אחרת.

מנועי עוצמה - עד 115 כ"ס דין
מנועי ה־BX בנפח של 1600 סמ"ק בולטים בעוצמתם. הספק של 94 כ"ס דין בדגמי TRS/RS והספק מדהים של 115 כ"ס דין בדגם ה־GTI. כשאתה נוסע ב־BX אתה חש בעוצמה שלא תאכזב.

מערכת מתלים הידרופנאומטית
מערכת ייחודית זו מבטיחה לך נסיעה רכה ובטוחה, אחיזת כביש מעולה ושמירת גובה אחיד מעל הכביש בכל רמת עומס.

תיבת ההילוכים - ZF
ה־BX מציעה לך תיבת הילוכים ידנית 5 הילוכים או אוטומטית עם 4 הילוכים קדמיים, לצריכת דלק חסכונית ולתאוצה גבוהה. במהלך הנסיעה פעולת תיבת ההילוכים בדיוק מושלם עד כי אינך חש כיצד מותאמים המהלכים לתנאי הדרך והנסיעה.

בטיחות ונוחות מעל לכל
זו הסיסמא המובילה בחברת סיטרואן. מערכת הבלימה מצויידת ב־4 בלמי דיסק בעלי כיוונון אוטומטי הפועלים בצורה מושלמת ובכך מבטיחים בלימה מהירה, החלטית ויעילה בכל מצב. יציבותה ומרחב הפנים שלה, אלה ועוד נותנים לך בטיחות ונוחות מירביות

תהילה עולמית
תכונותיה האסתטיות המרשימות זיכו אותה בפרסום רב באירופה. **ביפן העניק ל־BX פרס מיוחד על עיצוב תעשייתי** מושלם. ה־BX היתה הראשונה מבין המכוניות המשפחתיות שזכתה בפרס היוקרתי.

הרץ למרחקים ארוכים BX GTI
BX GTI - סידרה ספורטיבית וחדשה הממשיכה את שושלת ההצלחה של סיטרואן BX.
ה־BX מתאפיינת, פרט לעוצמת המנוע המדהימה של 115 כ"ס בתאוצה מצויינת - מ־0 עד 100 קמ"ש ב־10.3 שניות ומהירות מקסימלית של 194 קמ"ש (!) ה־GTI מצויידת בצמיגים רחבים, מקדם גרר נמוך וספוילר אחורי המקנים לה תכונות ספורטיביות. גימור הפנים - היט ברמה בינלאומית יוקרתית ומאופיין בנוסף למירב אביזרי הנוחות במושבים קטיפתיים, שטיח מהודר מערכת הפעלה חשמלית לארבעת החלונות.
נעילה מרכזית גם בשלט רחוק.

תוספות
התוספות מגוונות - מזגן אויר מקורי לארצות חמות, גג נפתח, גלגלים מסגסוגת קלה ועוד...

דגם	נפח מנוע	הספק	מחיר כולל מע"מ לדגמי 89 החל מ־
BX 14E	1360 סמ"ק	72 כ"ס	29,979 ש"ח
BX 16 RS כולל מזגן מקורי	1580 סמ"ק	94 כ"ס	35,024 ש"ח
BX 16 TRS* כולל מזגן מקורי	1580 סמ"ק	94 כ"ס	36,792 ש"ח
BX GTI* כולל מזגן מקורי והגה כח	1580 סמ"ק	115 כ"ס	41,764 ש"ח

* 4 חלונות חשמליים ונעילה מרכזית כלולים במחיר
לפי מחירון מס' 5 מיום 24.11.88

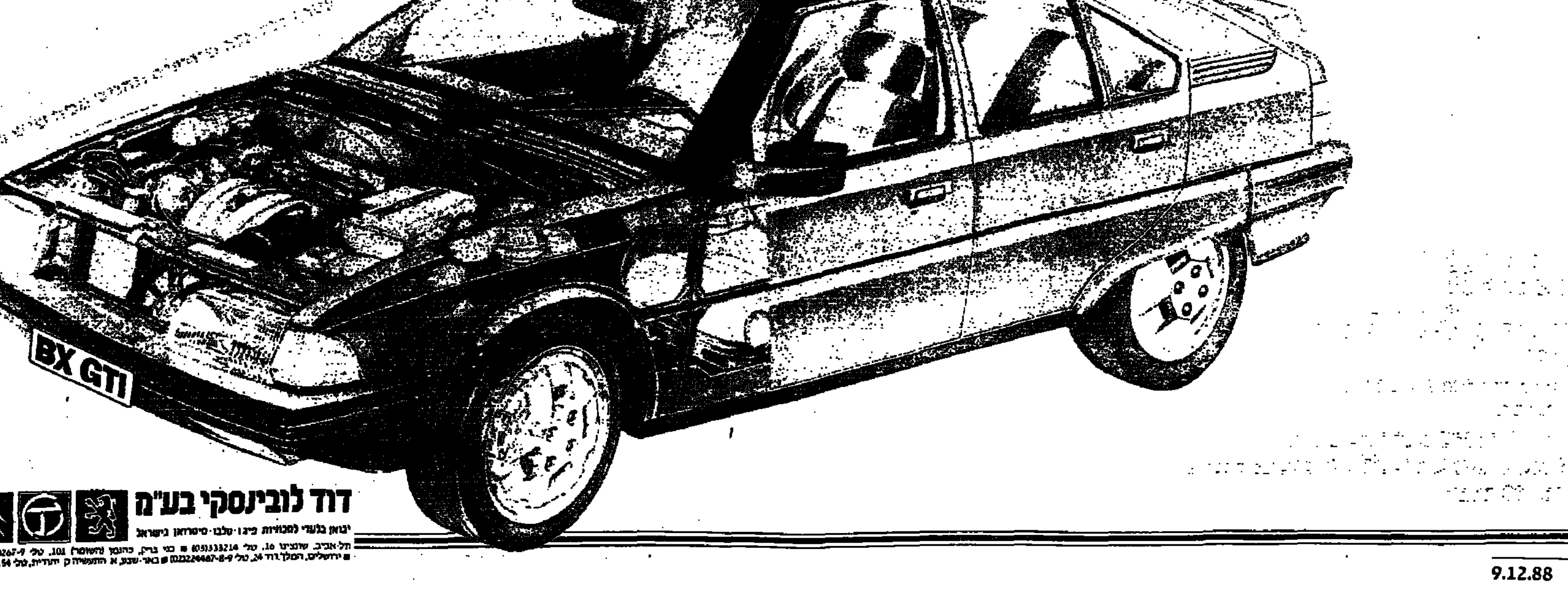

דוד לובינסקי בע"מ
יבואן בלעדי למכוניות פיג'ו · טלבו · סיטרואן בישראל
תל־אביב, שונצינו 16, טל' (03)7550267-9 ■ בני ברק, כהנמן (השושנה) 101, טל' (03)5333214 ■ ירושלים, המלך דוד 24, טל' (02)224467-8-9 ■ באר־שבע, א' התעשיה ק' יהודית, טל' (057)31154

לוח העיר

תל־אביב גוש דן השרון

דירות למכירה

חוף מימון
ויצמן 30 גבעתיים
03-324161, 323562
- בגבעתיים דירות 3—4 ו־4½ דירות גן באזורים יוקרתיים בבניה
- להשכרה דירות 2, 3, 4 בגבעתיים וברמת־גן
- למכירה בגבעתיים 3 חדרים מרכזית גדולה קומה ג' בלי.
- למכירה דירות 3—3½ 4 חדרים בגבעתיים וברמת־גן
- למכירה ולהשכרה חנויות במרכז גבעתיים

דני דירות
רח' אחוזה 84, רעננה
טל. 052-917968
- ברעננה!!! קוטג' 6 + מרתף חדש: $220,000.
- ברעננה!!! אולמות תעשיה חדשים השקעה מעולה $715 למ"ר
- ברעננה!!! פנטהאוזים יוקרתיים מיקום מעולה $198,000
- ברעננה 4 ק"ב + מעלית חדשה מיידי $115,000
- ברעננה מגרשים במיקום מעולה 200 — 250 $93,000

CORIAN לא עוד שישו! **DUPONT** **DUROPAL**
משטחים מעולים למטבח ולאמבט
אלכסנדר ינאי 9 סגולה פ"ת
03-9340713 03-9340598

לא מכרת, לא שילמת
רק בלוח העיר
קבלת מודעות מ־08.00-20.00
03-383322
רח' יל"ג פרץ 6 ת"א
מחיר למילה 12 ש"ח כולל מע"מ

חינם!!!
שרות לבעלי דירות בת"א
- אנו נטפל בכל הפניות
- אנו נדאג לכל הפעולות
וכמו כן נמצא לכם את הקונה/שוכר הטוב ביותר לדירתכם וכל זאת חינם ללא שום התחייבות
- שיפול אינטנסיבי
בן־יהודה 48 ת"א
03-283672

כוכב יאיר
בניית השרון
ישוב קהילתי עם פיתוח ותשתית ברמה אמריקאית
★ מערכת שרותים חינוכית מתקדמת
★ מערכת חינוך (מעונות, גני ילדים, בתי ספר ותיכון ביניים) מהמשולות במדינה
★ מגוון פעילות לשעות הפנאי
★ מרכז ספורט מהודר
★ חברה בעיקה ועסקת
הצעה מיוחדת: מגרשים לבניה עצמית
מתארגנת קבוצה לבניה עצמית מרוכזת במחירים נוחים
מגרשים לבניה מיידית ולהשקעה
פרטים ותאום סיורים:
052-923097 (24 שעות) נ.ב.
יאיר — 052-923267
שמעון — 03-202475
03-201695

תיווך "הצבי"
צייטלין 16 ת"א
טל' 03-266731, 251975
- להשכרה בבאר 3 קד' + מעלית וחניה, מראש $650
- בהזדמנות!!! למכירה בנורדאו 4 + גג + חניה ומעלית.
- להשכרה ב"ל 4.5 בבריאלי, $700, קומה גבוהה.
- למכירה ב"בוטינסקי 2.5 חזית, ק"ב + מעלית וחניה.
- בדפנה בפרישמן 3 ק"ב, חזית + טלפון. $60,000.

טובה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387
- בתל־אביב, ה, באזור, למכירה, 4, קד', מעלית וחניה. $200,000
- בתל־אביב, בבר־כוכבא — למכירה, 3, מושקעת, מעלית וחניה, מיידי
- בתל־אביב, בארלוזורוב, למכירה, 3, ק"א, מעלית וחניה. $110,000
- ברמת־השרון, בראשונים, להשכרה, 4, מרווחת, שירותים כפולים + מעלית וחניה כפולה $700
- בקריאתי, למכירה, דירת 4 חדרים, מושקעת, ק"ב $100,000
- בתל־אביב, בשד' ההלכה — להשכרה, משרדים, 160 מ"ר, 4 טלפונים, 3 חניות

גבי את רפי
סירקין 19
03-722238, 739931
- ברמת חן קוטר מפואר ומושקע שקט ויוקרתי — בלעדי
- בתל גנים בית + 500 מ"ר מגרש במקום... בלעדי
- ברמת חן שקט ומרכזי קוטג' מושקע... — מיידי.
- בגבעתיים בלב שכונת מרומם. פרויקט מס' 1 בעירנו דירות מפוארות 5—6 + גג בבניה מיוחדת + נוף לים חדש בשוק!!

קיימברידג' עולה שוב על המדפים... כדי שתוכלו לרדת
שיטת ההרזיה של קיימברידג', מבוססת על 14 שנות מחקר ע"י מדעני אוניברסיטת קיימברידג'. זוהי שיטה אפקטיבית ביותר המובילה בעולם כולו.
... 79 ש"ח בלבד.
מרכז שיווק ארצי ישראל בהרל המלך ג'ורג' 107 ת"א טלפונים: 03-222820 03-5440493
the Cambridge Diet
שיטת ההרזיה המובילה בעולם

ברמת השרון
להשכרה
דירת גג משוכללת 3 חדרי שינה, חדר מגורים
חדר עבודה/אוכל, מיזוג דירתי
חניה תת קרקעית
בקור בדירה בשבת בין השעות 10:00—12:00
רח' סוקולוב 90 א' דירה 29
קומה 8 טלפון 03-414643

טניס 20+
מועדון הטניס הישראלי לגילאי 20 ומעלה
אצלנו תמיד יש עם מי לשחק
טל: 03-232938

איזור השרון

נושרין

תל־אביב

ישראהאוז
לוי אשכול 3 רעננה
052-456049 052-901901
- ברעננה 5—4 + מרפסות שמש. בלעדי
- קוטג' דו־משפחתי 6 חדרים רק $177,000
- 4 חדרים + גג + חדר קד' במיקום הטוב ביותר
- מגרש 380 מ"ר לבניה מיידית הקודם זוכה!
- 4 ק"ב מושקעת רק $96,000

חברה לעבודות עפר כבישים ופיתוח
... 03-321388 ... 03-760394 03-5562418

שיכון ופיתוח
רמת אמיר הרצליה על גבול **רמת השרון**
קוטג'ים 3 חדרים עם אפשרות צמודה החל מ־149,900 דולר בלבד
ההצעה ל־3 קוטג'ים בלבד
למכירה גם קוטג'ים 5 חדרים עם גינה צמודה
שיכון ופיתוח ת"א "בית אליהו" אבן גבירול 2 03-262160/9
תיווך הצומת ויצמן 40 כפר סבא 052-441163 052-20533

2—2.5 חדרים
[illegible]

1—1.5 חדרים
[illegible]

3—3.5 חדרים
[illegible]

4 חדרים ויותר
[illegible]

בתי כפר ומשקים
[illegible]

פנטהאוז דירות גג
[illegible]

קבלנים מציעים
[illegible]

דירות נופש
[illegible]

וילות ובתים
[illegible]

עד 12% הנחה
נאות ויצמן-כפר-סבא
שיכון ופיתוח, רח' אבן גבירול 2, ת"א 03-262160/9
משה שקד ובניו, רח' ביאליק 12, נתניה 053-336032
תיווך הצומת, רח' ויצמן 40, כפר־סבא 052-20533, 052-441163
שיכון ופיתוח | משה שקד ובניו

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

חולון בת"ים

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

מגדלי אשכול
זבוטינסקי 33 ראשל"צ
03-9640777. 997602
דירות 6 חדרים + גג + פרגולה מרשקעת ומפוארת במיוחד בראשל"צ כולל חימום מתחת לריצוף 2 כניסות (מתאים לבעל מקצוע חופשי) גג עליון צמוד ואפשרות לבניית חדר נוסף $220,000 אפשרות לריהוט מלא

נתניה

4 חדרים ויותר

דירות בשכ"ח

2—2.5 חדרים

ראשל"צ

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

מגדלי אשכול
זבוטינסקי 33 ראשל"צ
03-9661319
בונים בקרית ראשון מגדלים בתם 2 דירות בכל קומה
● דירות בנות 4 חדרים
● בכל הדירות: ...
חדר הורים ...
● תנאי תשלום נוחים במיוחד.
● משכנתאות מוגדלות (לזכאים).
● ערבות בנקאית צמודה.
ניתן לראות את הדירות ולקבל פרטים בשבת בין 11.00-14.00 באתר.

דירות ברמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

מכוניות

מכוניות למכירה!!!
קובל נהיגה עצמית בע"מ
חברה הבת של צונדל טורס בע"מ
מציעים למכירה
★ דייהטסו שרייד 87
★ דייהטסו קורה 87
★ סובארו 1300 אוטומט 87
★ סובארו סטיישן 87
★ פיאט אונו 87
★ פיאט אונו סטינג 87
★ פיירה 1800 סטיישן 88
בתשלומים שקליים נוחים ללא הצמדה
לפרטים 03-229189
03-229180

AVIS
דגמי 87
ללא מזומנים
תשלומים כפי יכולתך עד 100% מהמחיר
★ דייהטסו שרייד 1000 אוטו' + מזגן
★ דייהטסו שרייד 1000 + מזגן
★ פיאט אונו 60 1100 + מזגן
★ אוטוביאנקי Y-10
★ רנו 9, 1400 + מזגן
★ רנו 11, 1400 + מזגן
★ לנציה פריזמה 1300 + מזגן
★ לנציה פריזמה 1600 + מזגן
★ לנציה פריזמה 1500 אוטו' + מזגן
★ פיג'ו 505, 1800 אוטו' הגה כוח + מזגן
★ פיג'ו 505, 1800 משפ' + מזגן
★ סובארו סדר 1600
★ מלקסחון טורמסתטר 2000
כל המכוניות לאחר טיפול ובדיקה של מוסכי אוויס.
אחריות אוויס ל-3 חודשים ו/או 5,000 ק"מ
משרד מכירות: רמת-גן, רחוב היצירה 6, ליד בורסת היהלומים,
03-7521029, 7528558-9
בימים א' – ה' בין השעות 08:00–17:00, ביום ו' בין השעות 08:00–13:00

אופל

אוטוביאנקי

אאודי

אוסטין

אמריקאיות

איטצוני

אלפא רומאו

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א
מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת
כללי פרסום
● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.
● המבצע חל על פרסום מודעות שלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א גוש דן והשרון בלבד.
● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.
● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד. ונמכר אחד מהם לא יהא המפרסם זכאי להחזר.
● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (ולא באמצעות משרדי פרסום) רח' י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א'-ד' בין השעות 15:00-8.00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.
● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר יעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח

למרים ומשה גרטל
שפע ברכות
להולדת הנכדה
מאחל
הלוח הארצי

קיטן

רנו

פיאט

פורד

פיז'ו

הלוואות
עד 500,000 ש"ח
לתקופות 13-11-7-5-3-1 שנים
לצורך רכישת דירה, מימון למפעלים
לליסינג בכל הצורות
מימון רכב 100%
ריבית בנקאית
03-5030418, 889772

סיטרואן

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

לא מכרת לא שילמת
לקבלת
מודעות
לוח העיר
ודרושים
03 625118
5365759
עד חצות ובאשראי

לנצ'יה

מיני מיינור

ג'.ס.או.

סאאב

סובארו

וקסהול

מלכס

מיצובישי

מרצדס

דלתה

וולוו

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ORS
שרותי כח אדם

למחלקות הטכנית והמשרדית
דרושים:

תל־אביב
כבר אתרים 134, (ליד שחף).

מחסנאי מוסמך בהחזקה, מידיי ק. עתידים, במחסן אלקטרוניקה, הכרת רכיבים, ניהול מלאי באמצעות מחשב, גיל עד 30, הסעות וארוחות, קבועה, ת"א

חשמלאי לוחות חשמל, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, קבועה, ת"א. 5 י"ע, רמת החייל

חשמלאים מעשיים / מוסמכים מוסמכים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, ת"א

נגרי מגבת מתכת, 5 י"ע, קבועה, רמת החייל

צבעי ריסוס, נסיון בפיסטולט, קבועה, 5 י"ע, רמת החייל

רתכים, דרגה א'-7 חשמלאיות, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, קבועה, ת"א

רתכי שריון מעולים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א והדר־יוסף

מנהל עבודה מוסמך במכונאות רכב, עבודה קבועה, ת"א

מכונאי עבודה מת 3 / בוחני רכב מוסמכים / פחחי רכב מנוסים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, הדר־יוסף

חשמלאי שחר לעבודה שמח

חולון
רח' ויצמן 30, טל' 03-849321, 03-5030355.

רתכי CO₂ – נסיון באלקטרודות מצופות, תעודת רתך חובה, עבודה קבועה, ת"א
עובד כללי – לעבודה בייצור קרחיקה תעשייתית, עבודה קבועה, 6 י"ע

טכנולוגית מזון נסיון בפירות וסוכרים משומרים, ידע באנגלית חובה, עבודה קבועה, חצי משרה, בתים

מסגרי מבנים והידראוליקה – התמצאות במידות בגיל נבוה, עבודה קבועה

מנהל עבודה בגומי – נסיון באחזקת מכונות, הידראוליקה וחשמל, עבודה קבועה

מלחימות – מעולות ומנוסות לעבודה בחשמל השחרת שוניה בין השעות 16:30-24:40, עבודה זמנית

חרט – כרסום – יוכשר לתפקיד כון לחריטה אוטומטית, נסיון בכרסום או חריטה חובה

איש מכירות לציוד – נסיון בחוצות ושלטים מאירים, עבודה קבועה

טכנאי מכירות – נסיון במעבדת תקשורת והתראה, בהתקנת הזנקות, עבודה קבועה, בודים

מנהל מחלקת ניקיון – ידע בפלסטיק וניפוח, הנדסאי/מכונאי מכונות, כושר ניהול צוות גדול של עובדים, עבודה קבועה, חולון

צבעי תעשייה – נסיון בפיסטולט ובריסוס, עבודה קבועה, חולון

- *פקידת ייצור – רקע טכני בסכנאות תעשיה וניהול או נסיון קודם, גיל 40-35 רצוי, ידע באנגלית, הדפסה עברית, עבודה קבועה, 5 י"ע + שעות נוספות*
- *פקידת משרד – גיל 40-35 רצוי, עבודה בניהול משרד קטן, נסיון בהדפסה עברית, 6 י"ע, ש"ע 7:00-15:00, עבודה קבועה*
- *פקידת סקרים מנוסה – 12 שנות לימוד, עבודה עם קהל (בטלפון), שעות עבודה גמישות, עבודה זמנית*
- *כתבנית עברית/אנגלית – תוכנת וורדסטאר 4.5, נסיון בהפעלת FAX וטלקס, משרה מלאה + ש.ו.*

המועמדים המתאימים מתבקשים להגיע עם פנקס מילואים ושבי, תעודות השכלה ואישורים ממקומות עבודה קודמים – רצוי.
המשרות מיועדות לגברים ונשים כאחד.

סופר תקשורת

החברה המובילה בתעסוקה

נהגים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

ספרים/יות

מהנדסים / אדריכלים

עובדי מתכת

עובדי מוסך

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

יהלומים

דוגמניות צילום

מורות וגננות

מוכרים/ות קופאים/יות

עובדי סעד

תופרות ומטפלות

מוכירות

להברת יבוא
דרושה
מזכירה
השולטת בעברית ובאנגלית
טל: 052-917749

סוכנים/ות

שליחים/ות

להברה ארצית בתחום המזון
דרוש:
איש שיווק מקדם מכירות
נסיון 3 שנים, הבחינו
341 שלוחה 03-5373131

עובדי מטבח

פועלים/ות

שמירה ואבטחה

פקידים/ות קלדניות

ביקוש עבודה

עסקים

עקב פירוק שותפות
מסעדה
עובדת מפוארת
50% למכירה/להשכרה
קומפלט
ת.ד. 1188 אילת

מקדמי מכירות

להברת יבוא
ציוד למוסכים
דרוש
איש מכירות
בעל רשיון ב'
03-9340345

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה בין ביחיד ובין ברבים.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק

הצעות עבודה

בתי־ספר לנהיגה

חלפי רכב

עתיקות

אחיות

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

אופנועים

טרקטורים

מסחריות

טנדרים

משאיות

אוטובוסים

מוניות

תגבור
חברה ארצית לשירותי כח־אדם
משרד ראשי: רח' תל־חי 7, טל: 03-282257-8

המשך ת"א גוש דן והשרון

מזגני אויר

וידאו

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

חיות בית

רוצים לקנות

כלי נגינה

מחשב

מרכז — הפיטנרים

מבצע חסר תקדים
החל מ־1500 ש"ח
פסנתרים משומשים
וחדשים ממיטב החברות
אבן גבירול 48 ת"א
03-263544 .265842

צילום

רהיטים

הלבשה והנעלה

מקרר

ספרים

מערכת סטריאו

ריפוי והרזיה

פיזיותרפיה

בריאות

ניקוי ופוליש

נופש וקיט

שיפוצים

מעליות

שירותים

אחזקות דביקות

מוצרי חשמל

מכירות ושירותים

בתי אבות

מציעים למכירה

מגרשים

דיור פלוס

ברחובות להשקעה
ע"י המכון דונם
חקלאי
דיור פלוס
08-469520
08-463432

הלוואות

יועץ השקעות
מטפל
בהלוואות
לשכירים ועצמאים
צלצלו 03-887702
בתנאים מועדפים
ללא שעבוד או משכנתא
ובטיפול אישי ומהיר
03-887702

חקלאות

מבני תעשיה

משרדים

חנויות

בת־ים־לאבה

מחסנים

אולמות

דירות להשכרה

אולמות

הכזא מן الأصل

هكذا من الأصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

שיעור
[illegible]

אמנות/עתיקות
[illegible]

מטבעות/בולים
[illegible]

כספות
[illegible]

פיאות
[illegible]

אסטרולוגיה
[illegible]

טלפונים ומכשירי קשר
[illegible]

מכונות כביסה
[illegible]

תנורי אפיה
[illegible]

מכונות תפירה
[illegible]

מכונות כתיבה
[illegible]

טלויזיות
[illegible]

מדיחי כלים
[illegible]

● ביח צבירסר MAYTAG [illegible]

סירות וגלשנים
[illegible]

אבדה
[illegible]

שידוכים

בדיון
[illegible]

בת־זוג
[illegible]

הברזיות
● אצל "SELECT" [illegible]

● "TOP CLASS" [illegible]

קורסים וחוגים
[illegible]

אופטרוטק
כל פרט קובע

התברה מובילה בפיתוח, ייצור ושיווק של מערכות [illegible] ומערכות אלקטרואופטיות ממוחשבות, המבוססות על טכנולוגיות ראייה מתקדמות, לייזרים, מכניקה עדינה ואינטלגנציה מלאכותית לאוטומציה בתעשייה.

For our expanding European subsidiary beadquartered in Brussels, Belgium we are seeking to fill the following position:

SALES MANAGER Reporting to the General Manager

RESPONSIBILITIES:
- Defining annual sales plan and managing its implementation.
- Supervising the European sales force.
- Supporting selling activities to key accounts.
- Organizing company's participation in tradeshows.

QUALIFICATIONS:
- B.Sc. in Electrical Engineering. MBA - a plus.
- 5 years experience in sales management and direct sales of capital equipment.
- Fluent English and French or German. All three - a plus.
- Knowledge of the PCB Industry - a plus

Interested candidates should apply in writing, in English and send resume to: Optrotech Ltd. Human Resources Division. P.O.Box 69, Nes-Ziona 70450. An equal opportunity employer.

לחברת בניה דרוש
מנופאי
מורשה עם נסיון
טל' 02־437543,439556

לחברת עמילות מכס
דרוש/ה
עובד/ת מחלקת ייצוא
עם נסיון בהפעלת מחשב וידע בהדפסה
פניות בכתב יד לת.ד. 33698 חיפה

ברמת השרון
דרושים
מחלקים לחלוקת עיתוני בוקר
בעלי קטנועים בלבד
נא לפנות לרוזנסקי טלפון: 052־83957
החל מהשעה 17:00

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

למפעל תרופות באזור ת"א
1. **רוקח/ת** בעל נסיון תעשייתי. לתפקיד ניהולי בכיר הכולל פיקוח וביצוע בנושאי: ייצור, מכירות, רישום וקשרים עם מוסדות.
2. **כימאי/ת** בעל נסיון בתעשיית תרופות. לתפקיד ניהולי בכיר הכולל אחריות על מעבדה, פיקות על הייצור.
3. **מקדם/ת מכירות - תועמלן/ית** בעל נסיון במכירות והשכלה פרה־רפואית.

אתגר ותנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לשלוח קורות חיים בכתב־יד
ל"קריירה": רחובות, הרצל 185.
או ל"קריירה" תל־אביב, דיזנגוף 158
— סודיות מובטחת —

עושים קריירה

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים
עבור אחד מלקוחותינו — חברה לניהול פרוייקטים
דרושה
מזכירה דו־לשונית
משרה מס. 104
אנגלית עברית
חצי משרה בשעות גמישות.
הכישורים הנדרשים:
שליטה מלאה באנגלית ובעברית.
הדפסה בשתי השפות
הופעה נאותה ויחסי אנוש משופרים.
שכר בהתאם לכישורים
להגשת מועמדות יש לפנות בכתב־יד תוך צירוף קורות חיים לת.ד. 13012 ירושלים מיקוד 91130 עבור משרה מס. 104.
סודיות מובטחת

תן ידך לשמירת בטחון הנמים ולאיכות החיים במדינה
שרות בתי הסוהר
מינהל כח אדם והדרכה

דרושים/ות
סוהרים/ות
השרות מציע לך להצטרף אלינו
– לעבודה רבת ענין ואתגר
– בתנאי שכר משופרים
– עם מסלול קידום והכשרה
– בתנאים סוציאליים מלאים
– ובתנאי עבודה מועדפים

אם הנך עונה על התנאים הבאים:
גיל עד 35, לאחר שרות חובה בצה"ל
פרופיל 65 ומעלה, אזרחות ישראלית.
10 שנות לימוד ומעלה, עבר ללא דופי

פנה עוד היום ללשכת גיוס
תל אביב, הקריה רח' מקלף 3
טל' 03־251128, 266922 עם ת"ז
פנקס מלואים, תעודות השכלה
קבלת קהל משעה 8.00 עד 15.00

מוצצה מקומית אפרת
דרוש
מפקח בניה
בתחום הפיקוח ההנדסי והעירוני
כישורים:
הנדסאי/מהנדס בניה
נסיון 3 שנים
90962 מיקוד 02־931501

פיצויים מגרמניה!!!
כל מי שהיה תחת הכיבוש הנאצי וטרם קיבל פיצויים,
ניתן להגיש בקשה לפיצוי חד פעמי!
פרטים נוספים: ההתאחדות עולי טונסקית
08־225073 / פליקס רובין, סטרומה 16 רמלה
03־299387 בית כלל ת"א

בענף ההנעלה
דרוש/ה
קלדן/ית
לעבודה חלקית
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1334
תל־אביב 65814 ולציין
ע"ג המעטפה עבור ה'/1500
טל: 03־237466

לחברת בניה דרוש
מנהל עבודה
לניהול עבודה באתר בניה באיזור חדרה.
בעל נסיון וותק בענף הבניה, רצוי בעל רכב
טלפונים: 04־334186, 334638

עירית תל אביב יפו
מ.ע.ש
חברה עירונית בת"א־יפו
למפעלי עיסוק ושיקום אוכלוסיות
מוגבלים ונכים
דרוש/ה
מנכ"ל החברה
דרישות התפקיד
1. השכלה אקדמית בעבודה סוציאלית/או בתחום מדעי החברה או בתחום החינוך.
2. רצוי ידע והבנה בסיסיים בתחומים כלכליים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות אל: לשכת ראש האגף לשרותי רווחה בעירית ת"א־יפו לדורית (טל: 03־638761, 03־234825) עד לתאריך: 30.12.88

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש/ה
מנהח"ש מדופלם/ת
– במשרה מלאה
לפנות לת.ד. 44451 חיפה בצירוף קורות חיים

שרות ירושלים
מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:

מנהל/ת אגף פקוח על הבניה
במחלקה לתכנון העיר/אגף הפקוח על הבניה (מכרז מס' 75/88)
הדרגה: 9–11 בדרוג המהנדסים או דרוג מח"ר או דרוג ההנדסאים בהתאם לכישורי המועמד.
דרוש: השכלה אקדמאית (רצוי בהנדסה) או הנדסאי מוסמך. נסיון רב בניהול וארגון רצוי ידע בהליכי רשוי וחוק התכנון והבניה.
מועד אחרון לגבי מכרז זה 22.1.88

מנהל/ת מדור התכנון - דרכים
במחלקה לשרותי הנדסה/ אגף הדרכים מדור התכנון (מכרז מס' 57/88)
הדרגה: תיקבע בהתאם לכישורי המועמד
דרוש: השכלה אקדמאית בהנדסה אזרחית או הנדסת כבישים (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים).
נסיון רב בתכנון פרוייקטים.

מנהל/ת מדור פקוח דרכים
במחלקה לשרותי הנדסה/אגף הדרכים מדור פקוח ובצוע (מכרז מס' 96/8)
הדרגה: 7–9 בדרוג המהנדסים
דרוש: השכלה אקדמאית בהנדסה עם התמחות בכבישים. (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים).
נסיון רב בהנדסה אזרחית מעל 4 שנים לפחות בכבישים.

פרסים נוספים אודות המשרות והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 23 טל: 02־232251 שלוחה 249.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום רביעי כ' טבת התשמ"ט (28.12.88)
ירושלים, א' כסלו התשמ"ט 9 בדצמבר 1988
אהרון שריג המנהל הכללי
השרות בעירית ירושלים אתגר וסיפוק.

לחברה מסחרית בהקף ארצי
דרושים/ות תוכניתנים/ות
הכישורים הדרושים:
1. נסיון מוכח של שנתיים לפחות בעבודת מחשב (MAIN FRAME I.B.M 43XX).
2. שפות RFG, COBOL.
3. עבודה בסביבת DOS/VSE תחת VM.
4. נסיון בכתיבת תוכניות ON-LINE.
5. עדיפות לבעלי/ות רקע בנושאי שכר וכ"א.
6. תושבי/ות גוש דן והסביבה.
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו/תפנינה בכתב יד בצירוף תולדות חיים ונסיון קודם, לאגף כ"א לת.ד. 8751 ת"א־יפו.
– סודיות מובטחת –

דרושים/ות
לעבודות נקיון במשרדים
בירושלים, בשעות אחה"צ
(רצוי בני זוג בעלי נסיון בנקיון משרדים)
מועמדים מתאימים יפנו בכתב
לת"ד 283 ירושלים, או לטלפון 02־228252

דרושים/ות
מורים/ות
1. **לבית ספר לחינוך טכנולוגי:** מורה לתורת החשמל — עיוני מדריך/כה לסדנת חשמל.
2. **מ"מ ל־3 חודשים להוראת לשון** בחטיבת ביניים.
3. **מ"מ ל־3 חודשים** לחכנה לבגרות **בגיאוגרפיה** (5 יחידות לימוד).
4. **מתמטיקה לחטיבת הבינים** — עד סוף שנת הלימודים (ימים א, ב, ד, ה).
5. **כתבנות עברית** — מ"מ ל־3 חודשים ½ משרה (ימים א, ג, ה).
6. **מתמטיקה** לבית ספר לחינוך טכנולוגי (לקבוצות קטנות — 4 בקרים).
7. **אנגלית** לבית ספר לחינוך טכנולוגי (לקבוצות קטנות — 4 בקרים).
8. **הבנת הנקרא והוראה מסייעת** — לבית ספר לחינוך טכנולוגי מחצית משרה (4 ימים).

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו לעירית תל־אביב יפו, האגף לחינוך על־יסודי קומה ב' חדר 236 כל יום בין השעות 08.00־12.00.

קריירה!
עצמאית וחדשה
לקבוצת הביטוח "הראל־שלוח"
דרושים מועמדים לקורס:
ביטוח חיים ורפואי
בירושלים
שאפתנים, מעל גיל 25,
בעלי השכלה תיכונית ומעלה
יפנו החל מיום א'
למר משה כץ
טלפון:
02–243262
02–222341

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד מהנדס יישומים למכירות בתחום רכבי מיקרוגל
עדיפות למהנדסים שעסקו בנושא במסגרת שרותם הצבאי.
לפנות בכתב יד לחברת אס.טי.גי.
ת.ד. 1276 תל־אביב 61012

לארה"ב לעבודה מיידית
אנשי תוכנה עם נסיון ב:
CICS / COBOL
עם: **ASSM.** או עם:
ADABAS / NATURAL
3 ש' ניסיון, העבודה באזור: N.Y או N.J
מועמדים מתאימים יקבלו: סידורי ויזה + טיסה + תנאים סוציאלים + הטבות מיוחדות.
לקביעת ראיון לפנות ל"סי.פי.אנ.אס בע"מ
03-5461586, 454684
הורקנוס 24, תל־אביב 62493

לאולפן לבגרות דרושים
מורים
לכל המקצועות להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבגרות ותעודת הוראה מתבקשים לפנות:
תל־אביב: 03-5460618
ירושלים: 02-222375
חיפה: 04-641040
באר־שבע: 057-71690
תנאים טובים למתאימים

מועצה מקומית מבשרת ציון
דרוש
עובד קהילתי
לתוכנית פיתוח קהילתי במבשרת ציון לפרוייקט שיקום שכונות
תאור התפקיד: ארגון ועדי בתים, עבודה עם תושבים מאותר ובקום בשכונה, ועדי הורים, ועדי שכונות שילוב בין התושבים הוותיקים והחדשים.
דרישות התפקיד: עובד סוציאלי קהילתי או בוגר מדעי החברה
בדבר פרטים יש לפנות למנהל פרויקט שיקום שכונות טל: 02־345081
או למזכיר ב"א 02־342991

למכון לבדיקות רפואיות
רופא כללי
אפשרות הכנסה חודשית
3,000־5,000 ש"ח
בהתאם להיקף העבודה
טלפון 04־334527

לאולפנה ביו טכנולוגית
דרושים
★ מורה לאנגלית
★ מורה לערבית
★ מורה לפיזיקה
08־531552
בבית – 08־531887

כתר פלסטיק
לחנות כתר פלסטיק ברמת השרון
דרוש
מוכר
ליום עבודה מפוצל
נסיון קודם – יתרון
לפרטים לפנות החל מיום א'
ישירות בחנות – רחוב סוקולוב 60
רמת־השרון/לרוחמה

מהנדסי/ות והנדסאי/ות אלקטרוניקה
לפיתוח. ניסיון בספקי כוח
פיזיקאי/ת מוסמך/ת
למפעל עתיר ידע
לפנות להברת יעד טל' 02־520022
רח' המייסדים 22 בית־הכרם

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
The Movement for Progressive Judaism in Israel

דרושות
מזכירה בכירה למשרה מלאה
כישורים נדרשים:
השכלה אקדמאית, יוזמה אישית ותריצות, הדפסה במעבד תמלילים עברית ואנגלית, נסיון קודם בעבודה—רצוי.
שכר בהתאם לכישורים

פקידת קבלה/ מרכזנית
כישורים נדרשים: דוברת עברית ואנגלית, בוגרת צבא ובעלת יחסי אנוש טובים.
לפרטים נא להתקשר בטל' 02־234420, 246341 בין השעות 10.00—12.00, ולבקש את יהודית.

למשרד רואי חשבון
דרושה
קלדנית
(למחשב I.B.M־P.C)
עם נסיון וידע בהנהלת חשבונות
לפנות טלפונית לדקלין או חנה
04–673119, 04–643232

שרות ירושלים
מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:
גזבר/ית העיריה
(מכרז מס 94/88)
הדרגה: 12–13 בדרוג האקדמאים במח"ר או כ"ג–כ"ד בדרוג האחיד
דרוש: השכלה אקדמאית רצוי בכלכלה ומינהל עסקים. נסיון רב בניהול כספים בהיקף נרחב. נסיון רב בהפעלת יחידות גדולות.

מ"מ מנהל מינהל החנוך ירושלים
במינהל החנוך ירושלים (מכרז מס' 67/88)
הדרגה: תיקבע בהתאם לכישורי המועמד
דרוש: השכלה אקדמאית בתחום החנוך רצוי גם במינהל צבורי או מינהל עסקים/כלכלה/ סטטיסטיקה וכיו"ב.
נסיון ואישיות בתחום החברה והחנוך.
על המועמד להיות אמין יצירתי וגמיש.
בעל יכולת ליזום ולפתח בתחום החנוך והארגון.

פרטים נוספים אודות המשרות והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 213 טל: 02–232251 שלוחה 249.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום רביעי כ' טבת התשמ"ט (28.12.88)
ירושלים, א' כסלו התשמ"ט 9 בדצמבר 1988
אהרון שריג המנהל הכללי
השרות בעירית ירושלים אתגר וסיפוק

כתבנית / מזכירה
אם את אוהבת לישון מאוחר (לעבוד מ־10.30־18.30), לעבוד בחברה דינמית ומתפתחת עם חבר'ה צעירים ונחמדים, מוכשרת "פרפקט" בעבודה עם מעבד תמלילים א'–ב', אנגלית – עברית.
אנחנו צריכים אותך.
אנא פני בכתב־יד **בלבד** בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 33653, תל־אביב.
תנאים טובים למועמדת המתאימה

National Advanced System Israel
A Division of National Semiconductor (Israel) Ltd.

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים
עבור אחד מלקוחותינו – חברה ידועה וותיקה לכלי כתיבה וציוד משרדי
דרוש/ה
אחראי חנות לשעות אחה"צ
משרה מס. 801
בין השעות 16.00־19.00, 4 פעמים בשבוע
הכישורים הנדרשים:
כשר מכירה, כשר ניהול, שירות נעים ללקוחות
מוסר עבודה גבוה ותחושת אחריות.
שכר בהתאם לכישורים
להגשת מועמדות יש לפנות בכתב־יד תוך צירוף קורות חיים לת.ד. 13012 ירושלים מיקוד 91130 עבור משרה מס. 801.

דנאל
שרותי כח אדם
לסניפנו בירושלים דרושים
* **מהנדס/ת מכונות או אווירונאוטיקה** – 3 שנות נסיון, לעבודה באמצעות מחשב. שליטה מלאה באנגלית.
* **מנה"ש סוג 3־2** נסיון בחשבשבת – למפעל במישור אדומים.
* **חשמלאי/ת מוסמך/ת** – תעשייתי, למשרה קבועה.
* **נגרים/ות** – מכונות נגרות + עבודות צבע.
* **מפעילי/ות מכונות אוטומטיות** – בעלי רקע טכני.
* **עובדי/ות ייצור** – למפעל גדול.
* **שרטט/ת אלקטרוני** – רקע בשרטוט טכני.
* **חובש/ת לליווי טיולים** – רצוי בעלי נשק אישי.
* **אסיסטנטית** – רצוי עם נסיון שעות 14.00־20.00 בערב.
* **לטיפול בקשישים סיעודיים** – עבודת נקיון כל השפות.

תנאים טובים למתאימים
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים, בן־יהודה 7
02־242801, 241979, 222176־7
פתוח 8:00 — 16:00 רצוף

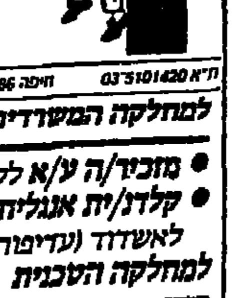

חבר
שרותי כח אדם
ראשל"צ, הרצל 73
טל. 03־9666139
שעות הקבלה 08.00 - 18.00
ת"א 03־5101420 חיפה 04־883986 ירושלים 02־234265

למחלקה המשרדית
● מזכיר/ה ע/א ללוד (הסעות)
● קלדן/ית אנגלית ברכת שפת אם לאשדוד (עדיפות לנסיון בייצוא)

למחלקה הטכנית
● מפעאי/ת ומלגזן לרמלה ואשדוד
● נגרים/ות ודפדים/ות למפעל מסודר
● צבעי/ת דהיטים ומתכת 5 ימי עבודה
● מהנדס/ת אלקטרוניקה/תוכנה לראשל"צ
● חשמלאי/ת אחזקה לאשדוד ורמלה

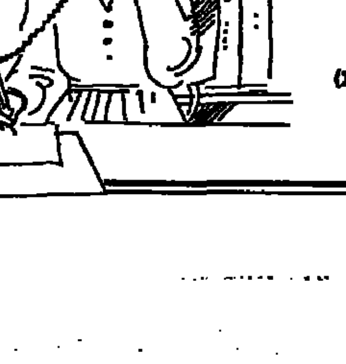

דרושים
למשרד רואי חשבון
1. **מזכירה בכירה**
2. **מנה"ח סוג 3 (לפחות)** הכרחי נסיון קודם
02־244373

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרוש/ה
חשב/ת שכר
בעל/ת ידע בנושא משכורות עובדים, מאזני חופשות ובקרת המערכת.
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית, נסיון של 5 שנים בנושא משכורות ובקרה, הכרת המחשב, נסיון בניהול צוות עובדים, סוג 2 לפחות בהנה"ח.
נא לשלוח קורות חיים לאגף כח אדם בעין־כרם, ת.ד. 12000 ירושלים 91120 עבור "שכר".

לוח העיר

ירושלים

דירות למכירה

● רק ב"פרסום הביתי" בכור דירות ועסקים בפחות מחיר בכל האיזורים והגדלים מודעות לחודש "ביניה" בעל יותר העדפה 095428117א

אל תחכה לפיתוח!!!

מס' מצומצם של דירות בשוק בגדול העיר. אפשרות למשכנתא 221195, 227231

08563824א

קבלנים מציעים

הקבלן עדנאן

בונה וילות בעלמון (ענתות) וביישובי יהודה ושומרון, פרסים/המלצות ביישוב עלמון

15582608א

וילות ובתים

מגרשים מכירה

בבית הכרם בבית מרוהט 4 חדרים, גימור מעולה, נוף מרהיב 221271, 221440

13143117א

קוטג'ים

3 קוטג'ים

אחרונים במחיר מבצע ברמת שרת, תלת מפלסי, גנות רעפים. 02-431088

09394617א

בהולילנד מבצע

קוטג' שעליו חלמת 6 חדרים + מחסן ענק חניה מקורה, עליית גג וקרקעי בע"מ 02-699998, 02-669740

074251013

דו-משפחתי

בשכונה ג' מבשרת ציון, 2 קומות + מרתף ענק + גינה 330 מ"ר 243250 עבודה, 343338 בית

104706073

ברמות (עליית הנוער)

קוטג' דו-מפלסי 4 + גינה 149,000 "שרון" 8/9/ 222317 מלר"ן

144156083

פסגות אזים

4 חדרים ויותר

בגילה ב'.

4 ק"ב, מטבח + אפשרות למרפסת חיצונית 95,000 "שרון" 222317/8/9 מלר"ן

144037083

ברמת שרת.

5 חדרים + מחסן + נוף מרהיב 175,000 "שרון" 9/ 222317/8 מלר"ן

144126083

בבית הכרם.

4 + מרפסת, ק"ד + מעלית. טלפונים: 524294, 534177

144238083

בפסגת זאב

דירות 4 חדרים מחיר מבצע, כניסה מיידית "בתים" 221271, 221440

08561024א

דירות מרוהטות

1.5 — 1 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

מכוניות

4. בנוה יעקב

300, בפסגת זאב 4 + גינה 425, 4 בסן סימון 400 "שרון" 02-240472 מלר"ן

143841083

להשכרה 3 ברחביה

+ כניסה פרטית 700 2.5 במרכז (שמאי) 400 "שרון" 240472 מלר"ן

143948083

2.5 — 2 חדרים

ברחביה (ערקיס)

2.5, דוחות, ק"ג + מרפסת 88,000 "ארם וביתר" (מלר"ן) 247853, 247833

114927173

3.5 — 3 חדרים

אופל

סיטרואן

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

פיאט

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

הונדה

פיז'ו

מלבוס

מרצדס

סובארו

סוזוקי

סיאט

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

משאיות

אופנועים

מוזדה

רנו

מסחריות

הצעות עבודה

דרושים מקצועיים

בעלי יוזמה ורצון לשכר גבוה. 231061

13140817א

טבח ראשי

לאולמי פאלאס + נסיון + המלצות 783477, 717505

13152017א

אסיסטנט/ית לרופ"ש

+ נסיון למשרה קבועה בוקר או אחה"צ, מיידי "חבר" 02-234265-8, 234828

למכון רפואי "בר"

מזכירה נמרצת למשרה מלאה. 660585

12130524א

קלדנ/ית

הנה"ח + השבשבת + נסיון למשרה מלאה קבוע, מיידי "חבר" 02-234228, 223355

חבר

שרותי כח אדם

ירושלים, מגדל העיר

בן יהודה 34 טל. 02-234265-8

למחלקה הטכנית

● **דפס אופסט** רצוי נסיון ל-6 שבועות מיידי

● **ב.מ. לעבודות הרכבה ופירוק חלקים** — קבוע

● **מכונאי/ת רכב ו/או מכונאי/דיזל** מבוגרים מקצועי קבוע תנאים טובים

● **איש/ת אחזקה למפעל תעשייתי** נסיון במכונות חשמל וציוד

● **חשמלאי/ת מוסמך לתפקיד איש** אחזקה במפעל תעשייתי

● **נהג/ת רישיון ג' הכרחי** אל-ה'

07.00—17.00

מזכיר/ה בכיר/ה

הנה"ח + עיבוד תמלילים + אנגלית למשרה קבועה 8.00—16.00 מקום מצוין "חבר" 02-234265, 223355

מזכיר/ה

מזכיר/ה

דרוש מכנאי

למכונות צילום ומערכות תקשורת. 228936, 221872

074219013

דרוש עולה

הזדון לעיתון + קטגוע הנבה, שבואל 226347

140343243

אי.די.אר. בע"מ

דרוש עובד רציני בכשה הבניה והאיכות. רצוי עם נסיון. תנאים טובים. 861802, בערב

151119243

לעבודה עורהרשות דמיון

התמדה + שכר גבוה בבידה 226347 חיים

13133017א

לחברת רכב

דרושה אשת מכירות ל-1/2 משרה, שליטה באנגלית חובה. רצוי ניסיון. לפנות לת.ד. 10140 ירושלים 91101

151206243

חשב/ת שכר

+ נסיון הכרחי למשרה מלאה, קבוע "חבר" 02-223355, 234265-8

למספרה של זאב

דרושים: ספרים ות, הלבשים וח לבסיפות. תנאים כבדים. 222513

092809013

סוגצה מקומית מבשרת ציון

מכרז מס 14/88

א. מבקשות בזה הצעות מחיר לביצוע שבילים ציבוריים במבשרת ציון.

ב. על המציע להיות קבלן מורשה הרשום בפנקס הקבלנים בענף מתאים.

ג. ניתן לעיין ולקבל מסמכי המכרז במשרדי המועצה.

ד. על הקבלן לצרף את מסמכי המכרז ...

ה. את ההצעות בצירוף הכתבים ... לתיבת המכרזים במשרדי המועצה ... 12.1988 ...

ו. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא

בכבוד רב

יהושוע כהנא

יו"ר המועצה המקומית

קריירה

שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בירושלים לעבודה מיידית!

● **קלדן/ית** מעולה ל-14.00-17.30.

● **פקיד/ה** + רקע בהנה"ח, אנגלית ועברית יתרון, למשמרות.

● **תמליל/ית** איינשטיין / WORD-STAR

● **מפעיל/ת מכונות** + רקע סבבי.

● **עובד/ת ייצור** לעבודה בלתי מקצועית במפעל.

● **נגרים/ות** גם בוגרי/ות קורס, ללא נסיון, למפעל רהיטים.

● **חשב/ת שכר** + נסיון במערכות ממוחשבות.

● **איש/ת מכירות** מעולה + נסיון בשיווק רשתות תקשורת ל-P.C.

● **גרפיקאי/ת** מבצע/ת השכלה פורמלית, נסיון בגרפיקה ממוחשבת, למשרה חלקית.

● **שרטט/ת אלקטרוניקה** + רקע בשירטוטים מכניים.

● **גייס/ת כספים** לעמותה דתית למוסדות, בשעות הערב.

● **מזכיר/ה אנגלית** רמת שפת אם, ידע בע"ת.

ירושלים מרכז כלל, מימלס E, חדר 348 (כניסה מרחוב יפו) טל. 02-245001

עושים קריירה

לקומפוזיטור מחשבים

למשרה מלאה הלקית רקע בעיבוד תמלילים להגהה, עריכה והפקה • מבצע • הונה רקע בשפת ס', הנה"ח. 712160

104442073

לאמינות

מוקד ירושלים דרושים בחורים אחרי צבא לעבודת לילה קבועות חנים 526495

104612073

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים. העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

לוח העיר

אזור הדרום

תקלאות

שידוכים

הברות

מכירות ושירותים

שחרות ומטפלות

פקידים/ות

ביקוש עבודה

עסקים

למכירה עסק
ברחוב צה"ל אשקלון עם פוטנציאל גבוה
051-24137

תיירות

מקררים

שירותים

משקים

הצעות עבודה

אופנועים

פיאט

פיזו

רנו

מסחריות

הנהלת חשבונות

חשמל ואלקטרוניקה

מחסנאים

מרקמורים

עובדי מתכת

דירות למכירה

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3 — 3.5 חדרים

מכוניות

אאודי

אופל

דייהטסו

סובארו

סוזוקי

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

מגרשים

הלוואות

מציעים למכירה

בתי אבות

ריפוי והרזיה

חדש

"הליד" + סאונה, עד הצות המלך ג'ורג' 6, 232083

בריאות

נופש וקייט

מקררים

כלי נגינה

חיות בית

וידאו

חימום והסקה

שידוכים

הברות

חוגים וקורסים

לחברת אחזקה גדולה
דרושים לעבודה בירושלים
מנהל צוות אחזקה
• עם רשיון ממשלתי כחשמלאי מוסמך
• ידע במיזוג אויר יתרון
• נסיון באחזקת מערכות אלקטרומכניות
טכנאי איש מיזוג אויר
• בעל נסיון מוכח באחזקת מערכות מ"א מורכבות
חשמלאים מוסמכים
• רשיון ממשלתי-חובה
לקביעת ראיון - טל' 381238; 382076

יש לך כסף?
ב"פרמיה" כספך שווה יותר: ב"פרמיה" תקבל הטבות מיוחדות, ניהול מקצועי, ובטוחון של בנק "פרמיה" נ"ע השקעות בע"מ, ניהול תיקי השקעות באמצעות בנק 722838, 724199 — לבקש את משה.

א. גולדמן
חברה לשרותי כח אדם בע"מ
ללקוחותינו בירושלים דרושים/ות:
★ **מנהל/ת ייצור** מהנדס תעשיה וניהול, נדרש נסיון מוכח בניהול צוות עובדים גדול.
★ **מהנדס מכונות** מנוסה, לשיפור תהליכים טכנולוגיים במפעל מתכת/פלסטיק
★ **כלכלן/ית** צעיר דינמי, נסיון בתעשיה.
★ **הנדסאי/ת ייצור** נסיון מוכח, בנהול עצמאי של מערך תפ"י בתעשיה.
★ **מנהל/ת עבודה** מנוסה לניהול מחי הרכבה. יתרון לטכנאי או בוגר קורס מנהלי עבודה
★ **מנהלת משרד** דינמית, כושר נהול מו"מ, שליטה מלאה עברית/אנגלית, הדפסה, מחשב יתרון.
★ **חשב/ת שכר** עצמאי/ת, נסיון בתעשיה
★ **קורספונדנט/ית** אנגלית, גרמנית יתרון
★ **מתרגם/ת** ערבית/עברית סימולטנית.
★ **מעבדות תמלילים** מנוסות
★ **טכנאי/ת** חשמל/אלקטרוניקה, נסיון בתעשיה
★ **חרט/כרסם** בכיר/ה (קונבנציונלי)
★ **מסגר/רתך** מעולה, תנאים טובים
★ **נהגים/ות** רשיון ג', נסיון, המלצות
★ **מלגזן/ית** מנוסה בתעשיה
★ **רסס צבע** מנוסה בתעשיה.
★ **מפעילי מכונות** בתהליך הייצור
★ **עובדי/ות ייצור** תנאים טובים.
כל המשרות לעבודה קבועה;
שמואל הנגיד 8, ירושלים
טל' 221602, 02-243348

א. גולדמן
חברה לשרותי כח אדם בע"מ
ללקוחותינו בירושלים דרושים/ות
★ **מנהל כל-בו** צעיר, דינמי, ומנוסה
★ **ראש צוות עובדים** רקע טכני הכרחי
★ **טכנאי אלקטרוניקה** חשמל/מכונות צעירים-מוסמכים
★ **חשמלאי תעשיה** מוסמך, מתח גבוה
★ **מוסכאי טכני** מנוסה
★ **פקיד/ת ייבוא** מנוסה
★ **קלדניות מנוסות** למשמרת אחה"צ
★ **עובדי/ות ייצור** לשבץ אבנים חלוקות
כל המשרות לעבודה קבועה.
שמואל הנגיד 8, ירושלים, טל' 221602, 02-243348

המשך ירושלים

מרכז/ת טיפול

לעבודה טיפום עם אנשים מפגרים, בעל/ת תואר בחינוך מיוחד, פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, ריפוי בעיסוק. לפנות ללילך 2/3. 431051

להשכרה,

חנות סטודיו גלריה + אפשרות מגורים בעין כרם 412143, בערב

למסירה

חנות בגדים עובדת במרכז העיר 223727-02, 08-450381

כל בניה

במערכת קו האמנה אנחנו פותרים 914298

בוטיק

+ אביזרי אופנה + צמר. אפשרית התכולה + משכנתא 354182

● למסירה מתנן פעיל באזור התעשיה תלפיות 718392, 719403

● חנות בשכ' בכיכר ציון 45 מ"ר 232703 לא בשבת

● בשכ"ח חנות 40 מ"ר ניסים נבר לכל מטרה 231812

● חנות במרכז רחוב יפו בשכ"ח בהזדמנות! 223727, 438038

משרדים

מחסנים

אולמות

תעשייה

בהמלך ג'ורג'

דירה למשרד בשטח 120 מ"ר, 249502 בחול

להשכרה

8 חדרים, בלב המדרחוב, ק"ב (180 מ"ר), 1,400 דולר, לתקופה ארוכה. מפתחות ב"שרוך" 240472

מבני תעשייה

ביקוש עבודה

חרב להעבירה
פנסיונר בעל תעודת הסמכה לנהול מוסכים, מציע את שרותיו הטובים לפנות: גפן ת.ד. 4130 ירושלים טלפון 690123 (אחה"צ)

אביב

עסקים

שחרות ומטפלות

יעץ

יש לך מגמה מחמה ...

ORS שרותי כח אדם
אבן ישראל 5
245561, 242152, 242159, 02
טכנאי קירור מנוסה למפקיד ניהול
מסגרים מכניים הבנים למשרה מלאה ורציניות
מבלטן מנוסה בעל כושר ניהול
שרטט מכונות מנוסה + ידע בגרפיקה
מיכנאי מוסמכים + **חשמלאים** למפעל תעשיתי לעבודה רציניות
אינסטלטור מנוסה לעבודה במוסד ציבורי
עוזר חשמלאי מנוסה לעבודה במוסד ציבורי
מזכירה בכירה בעלת כושר ניהול + עיבוד תמלילים עברית אנגלית למשרה מלאה
מעבדת תמלילים א-ב וורדסטאר אינשטיין תמלול לקס
קלדנית חשבשבת מנוסה על תוכנת המלאי לחצי משרה
לבורנטית ביולוגית מנוסה לחצי משרה ממושכת
אנשי מכירות למחשבי P.C. מנוסים
כלכלן מנוסה למפעל תעשייתי רקע בלוגיסטיקה ועיתוד מלאי
תושבי בית שמש יוכלו לפנות למשרדנו ברחוב עמק היותים 125 טל' 913706
הטובים עובדים קבוע ORS

עבודה עכשיו
לסניף ירושלים, טל' 02-233436
בית יואל, רח' יפו 33, קומה 5, א'—ה' 08.00—14.00
דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

למחלקה לשרותי משרד
מעבד/ת תמלילים אנגלית ו/או עברית, מקינטוש, מקרויט ומיקרוסופט.
בתעשיה, אנגלית טובה, למשרה מלאה לתקופה ארוכה.
עיבוד תמלילים אנגלית אינשטיין, וורדמיל, א-ב, למשרה מלאה.
מעבד/ת תמלילים אנגלית ו/או עברית, נעם.
כתבנות עברית עם נסיון, למשרה מלאה,
פקיד/ה רצוי ידע בהפעלת קופה רושמת.
למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
דובר/ת ערבית, לתקופה ארוכה.
כתבנות אנגלית שפת אם, אנגלית
קלדן/ית מסוף אלפא נומרי, רצוי ידע בקלדנות העהרייש.
למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
מעבד/ת תמלילים עברית־אנגלית על דיגיטל WPS.
מזכירות עברית/אנגלית עם נסיון, למשרות מלאות, ידע בהדפסה חובה — רצוי עיבוד תמלילים, למשרה מלאה.
מזכיר/ה עברית־אנגלית, למשרה מלאה, רצוי מזכיר/ה עם רקע רפואי כולל הדפסה — 5-7 שנות נסיון.
מזכירות אנגלית אנגלית שפת אם, + הדפסה, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם, למשרה מלאה.
מעבד/ת תמלילים עברית־אנגלית וורדסטר, א-ב, וורדמיל, אינשטיין.
מזכירות עברית עם נסיון + הדפסה רצוי עיבוד תמלילים.
מנהל/ת חשבונות סוג 3, נסיון של 3 שנים

למחלקה הטכנית־תעשייתית
רוקח/ת מוסמך + נסיון במוסד רפואי לתקופה ממושכת.
מהנדס/ת תהליך בעל/ת נסיון ביצור חצי מוליכים.
מהנדס/ת תעשיה וניהול, בעל/ת נסיון של לפחות 3 שנים.
עובד/ת מוסך בעל/ת הסמכה בלבד.
שרטט/ת אלקטרוניקה, רקע בשרטוט מכונות.
חשמלאי/ת מוסמך/ת תעשייתי/ת.
מחסנאי/ת בכיר/ה ידע בכרטסת, דרגת רסייל במולי — ידע באנגלית.
עובדים מקצועיים בענף הבניה, לעבודה לתקופה ארוכה, לאחר שרות צבאי.
מכשירן/ית בעל/ת רקע בתחזוקת מכונות תעשייתיות.
מהנדס/ת מכונות, 3 שנות נסיון אנגלית על בוריה.
טכנאי/ת מיזוג אויר — בעל/ת שנתיים נסיון בתעשיה — עבודה במשמרות.
מפעילי/ות ציוד מכני כבד, בעלי נסיון.
נגרים/ות מקצועיים בעלי נסיון.
מכונאי/ת לציוד מכני כבד, בעל/ת נסיון.
כרסם/ת קונבנציונלי מעולה.
מהנדס/ת חומרים, בעל/ת ידע במצב מוצק.
מבנאי/ות מסוקים.
הנדסאי/ת מכונות בעלות רקע באלקטרוניקה.

למחלקת מלונאות והארחה
מנהל/ת מטבח עם נסיון מוכח בתחום ניהול מטבח וידע בטבחות ואקונומיה.
קומאי/ת אפשרי ללא נסיון, לרשת מזון, עבודה במשמרות.
טבח/ית
אם בית לעבודה במשמרת אחה"צ כולל שבתות, ידיעת שפות יתרון. לבית אבות.
אחראי/ת, לעבודה לתקופה ארוכה בשעות הבוקר, נסיון מוכח בתחום.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר
ADMARK

לסניף ירושלים
בענף ההנעלה
דרוש/ה
מנהל/ת חנות נעליים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1334 תל־אביב 65814
ולציין ע"ג המעטפה עבור ה"1000/

לסניף עלית ביבנה
דרושה
קלדנית
הכישורים:
★ נסיון הכרחי של שנתיים לפחות.
★ מגורים בסביבה.
★ נכונות לעבודה בשעות נוספות.
פרטים בטל: 08-431021-5

דלתא DELTA
דלתא גליל תעשיות בע"מ
לחטיבת החוטים ורכש בנהריה
דרוש/ה
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
★ יכולת ניהול משרד
★ ידע בהדפסה – עברית ואנגלית
★ שימוש במעבד תמלילים וטלקס
★ ידיעת השפה האנגלית
★ עצמאות, קפדנות ויחסי אנוש מעולים
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 31, נהריה 22100 ולציין על גבי המעטפה עבור "מזכירה בכירה"

פקר אריזות תעשיתיות
למפעלינו בקרית־מלאכי
דרושים
★ **הנדסאי מכונות**
לעבודות תיכנון ופיקוח.
★ **פקידת מכירות**
נסיון בעבודות משרד ומכירות.
08-583686

לגבעת ושינגטון
ד.נ. שקמים מיקוד 79860
דרושות
1. **ספרנית־אקדמאית לרכז ספריה**
לפנות לטלפון
08-535191, 08-525312
2. **עובדת סוציאלית**
לפנות לטלפון
08-525381, 08-522457

מועצה מקומית קרית־מלאכי
מחלקה לנוער
דרושים
1. **רכז מדצים ומנהיגות צעירה**
★ מדריך או מורה מוסמך עם נסיון של 5 שנים בהדרכת נוער או בניהול תיכון חברתי בבית־ספר על־יסודי.
2. **מדריכי נוער חברתיים**
כניסה לעבודה מיידית.
נא לפנות למחלקת הנוער
08-581256 שלום אדרי
ממונה על הנוער והספורט

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרוש/ה
מנהל/ת מחסן כללי
באגף האספקה בעין כרם
תאור התפקיד: אחריות לארגון המחסנים, עתיד מלאי, ניפוק למחלקות, ניהול צוות עובדים.
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית מושלמת, קורסים בנושאי מחסנים ורכש, נסיון של 3 שנים לפחות במערכות דומות, ידיעה טובה של עברית ואנגלית.
נא לשלוח קורות חיים לאגף כח אדם, ת.ד. 12000 ירושלים. (עבור אספקה).

דרושות
תופרות מקצועיות
למשרה חלקית
פרטים נוספים בטל:
08-581866, 08-587302

מועצה מקומית מבשרת ציון
דרושים
מדריכים חברתיים לקידום נוער
כישורים נדרשים:
בעלי נסיון בהדרכת נוער, בוגרי קורסים להדרכת נוער או עובדים סוציאלים.
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות לטל. 342991
עד 15:00 (בח אדם)

לגוטקס קרית־מלאכי
דרושות
תופרות מקצועיות למכונת תפירה זינגר
★ תנאים טובים ושכר הוגן
★ תנאים סוציאליים מלאים כולל ארוחות צהרים והסעה בק. מלאכי
★ לאמהות עובדות השתתפות בהחזקת הילדים במעון
★ לתושבי הסביבה ניתן לקבל תשלום עבור הסעות
פרטים נוספים נא להתקשר ליצחק
טל: 08-581866, 08-587302
"זה הזמן למקום עבודה קבוע"

לוח העיר

חיפה והצפון

דירות למכירה

1.5—1 חיפה

2.5—2 חיפה

3.5—3 חיפה

5 ויותר חיפה

4.5—4 חיפה

דירות קריות

2.5—2 קריות

3.5—3 קריות

4.5—4 קריות

5 ויותר קריות

וילות ובתים חיפה

שכ"ח חיפה

ביקוש בשכ"ח חיפה

קבלנים חיפה

בניה קולקטיבית

וילות ובתים קריות

שכ"ח קריות

3.5—3 גליל

וילות ובתים גליל

דירות עמק עלית ועמקים

3.5—3 נ"ע ועמקים

4.5—4 נ"ע ועמקים

רמ"פ חיפה

עסקים

חנויות ועסקים

מבני תעשיה

תכולת דירה

דהיטים

מקררים

מכונות תפירה

מחשבים

צלום

סטריאו

כלי נגינה

מחסנים

משרדים

מערכות קשר

חיות בית

רוצים לקנות

אסטרולוגיה

שמחות וארועים

תיירות וקיט

גביית חובות

הלוואות

חימום והסקה

כריתה וגיזום

פוליש ונקיון

שעורים פרטיים

מכירות ושירותים

להשכרה
בשכ"ח בכרמל
באיזור המסחרי ביותר
מבנה 140 מ"ר
מתאים למרפאת שיניים
(במקום קיימת תשתית) או למשרד.
$2750 צמוד לחודש.
לפנות לקטי מיום א' מהשעה 10.00
03-497571/2/3

מכוניות

שפות

ריפוי ועיסוי

הברות ושדוכים

מכוניות שירותים

בי"ס לנהיגה

מכוניות מכירה

אופנועים

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו

דייהטסו

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

מרצדס

משאיות

סובארו

דלתא

הונדה

מלבוש

מזדה

סוסיתא

סיאט

סימקה

לנצ'יה

מיצובישי

פולקסווגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

הצעות עבודה

בקוש עבודה

עוזרות ומטפלות

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשך חיפה

● סמן להשכרה בחוה... להשכבה ...
67295908א 04-915854

● להשכרת נתקה ... 091529081 04-716244

● ... 07420508ת 04-670373

● ... 093348081 04-671454

● ... 07411908ת 04-670373

● ... 094109081 04-641262

● ... 07362008ת 04-740944

● ... 14001607א 31074

● A.R. ... 07222908א 04-705954

● ... 07391608ת 04-335301

● ... 07414308ת 04-670373

● ... 093956081 04-671361

● ... 08485708א

● ... 08570708א 31032

● ... 084212081 04-678362

● ... 091417081 04-711493

● A.R. ... 091336081 04-705994

● ... 093924081 04-671454

● ... 14095307א 04-740863

● ... 14204107א 04-223077

● ... 14260207ו 04-678375

● ... 091035081 510975

● ... 063446081 04-671581

● ... 140803071 04-740530

● A.R. ... 07254108א 04-705954

● ... 07315908ת 10216

● ... 07372208ת 04-676389

● ... 07381808ת 04-670373

● ... 07391308א 04-380055

● ... 08392308א 666188

● ... 09000708א

● ... 091144081 04-672275

טבריה
דירות למכירה

● ... 06310308א 06-795326

● ... 06393008א 06-796987

● ... 06400308א 06-701553

● ... 06404508א 06-797615

● ... 06412408א 06-791136

● ... 06420208א

● ... 06423208א 06-791737

● ... 06425708א 06-721218

● ... 06433508א 06-792482

● ... 06441008א 06-793274

● ... 06450108א 06-720535

● ... 06454908א 06-798535

● ... 06461608א 06-795592

● ... 06465008א 06-792115

טבריה
דירות להשכרה

● ... 06471708א 06-796362

● ... 06475008א 06-797041

● ... 06483308א 06-797504

טבריה עסקים

● ... 06485008א 06-722750

● ... 06491808א 06-720276

● ... 06494408א 06-720782

● ... 06501408א

● ... 06503508א

● ... 06505808א 06-790451

טבריה מכירות

● ... 06512208א 06-791819

● ... 06521008א 06-792054

● ... 06523908א 06-702322

● ... 06534808א 06-720225

● ... 06532608א 06-720622

טבריה מכוניות

● ... 1985 ... 06541808א 06-72475

● ... 1988 ... 06561608א 06-720984

● ... 1985 ... 06564408א 06-989604

● ... 06571308א 06-796452

● ... 1979 ... 06574208א 06-720226

● ... 1978 ... 06583708א 06-989873

● ... 1983 ... 06585908א 06-722456-6

● ... 1981 ... 07001008א 06-791946

● ... 1986 ... 07003908א 06-721785

● ... 1982 ... 07010208א 04-339483

● ... 1986 ... 07012708א 06-720257

● ... 1986 ... 07020608א 06-722995

● ... 1974 ... 07023308א 06-721718

● ... 07025308א 06-790905

● ... 07031208א

● ... 1983 ... 07052408א 06-751060

● ... 1975 ... 06555108א 06-767355

● ... 1981 ... 07055208א 06-796640

● ... 07061708א 709622

● ... 1983 ... 07064208א 06-791048

● ... 1978 ... 07421308א 06-972503

למעבדות גלאי בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 3
נסיון במפעל תעשייתי
נא לשלוח קורות חיים
לת.ד. 221 מגדל העמק

לחברת היהיום גדולה בציק פוסט
דרושים:
מוכרים/ות מנוסים/ות
רצוי עם ידע ונסיון בתיכנון ומכירת מטבחים.
למתאימים/ות תנאים טובים.
סודיות מובטחת
המעוניינים יפנו ת.ד. 10195
מפרץ חיפה

לרגל התרחבות הפעילות
בבית חולים "אלישע"
דרושה
אחות מוסמכת
בעלת נסיון, בוגרת קורס
טיפול נמרץ, לתפקיד
אחראית מחלקה.
בדבר פרטים נא להתקשר
לאחות הראשית שושנה טל. 04-389121
"אלישע" — קידמה ברפואה — 40 שנה!

מפעל גדול, מודרני ומתפתח
בצפון הארץ מחפש
• מהנדסי ייצור
• טכנאי ייצור
לניתוח מערכות המפעל, מערכות אחסון, שינוע, אריזה, או"ש, תפ"י וכ"א.
יועדפו:
—בוגרי מסלולי הכשרה מוכרים בתעשיה וניהול.
—בעלי נסיון תעשייתי מוכח.
—בעלי כושר ארגון, ניהול והשתלבות בעבודת צוות.
נא לפנות בכתב תוך פרוט השכלה, הכשרה ונסיון רלוונטי לת.ד. 4496 חיפה
(לציין ע"ג המעטפה עבור מס' 2)

מדריך הארץ

יום שישי
תורנות רופאים

הוסגת רופאים במוקדים רופאים מ-6 בערב עד למחרת ב-7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793333
הרצליה 052-541533
בת ים 5511111
רחובות 08-451353
הקריות 04-763353
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
ביום ו' 15.00-8.00
טלפונים 03-433300
"שקמי" — שירות רופאי לקו (ת"א).
שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ולתינוקות בשעות 24-19
טל' 03-7549111 "שקמי" קרי מבני 222
שלו"ה — שירות רופאי לקו (חיפה) בימי חול בשעות 24-19, בימי שישי 24-14, בשבת 24-08 טל' 04-388541 קוד מבני 1665
שר"ן — שירות רופאי בייתי
ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 02-669531, 660585
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מבני מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן הל אביב. מוקד יום - 218898, 218820
מוקד לילה - 651011 מבני 3752 ול-השאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה:
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בי-מים א-ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ-15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
ירושלים:
ב"ח הדסה ע"ב (צד מיון) 02-427427 פתוחה בימי ו', שבת וחגים מ-10.00 עד 16.00.
מרכז מידע לקהילה אדום (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-668111
ירושלים: ב"ח הדסה ע"כ 22-16 קשב לבית —
שרות מיוחדים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 7549111 איכילוב
שר"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות):
ירושלים 227171
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
השומר 22-14
חיפה 04-672222/3
נתניה 335516
באר־שבע 057-418111

כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-913999
מרכז רפואי באר־יעקב 08-228558
מרכז מידע למבוגר לחוק
מטעם "סוציאלי"
א ו-ה 13.00-11.00
ב ו-ד 18.00-16.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
ארגון לשירות אזרח - תמיכה טלפונית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
שחל — ביטוח לטיפול נפשי לחולי לב (מרשם) 530848
יוצר — 24 שעות קו אדום לנשים מוכות טל' 03-5461183, 08-550586
הוועד למלחמה באיידס — הסברה ומידע לחולים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 03-290101, 03-283121 קו פתוח בכל יום ב' 25.00-19.30 ת.ד. 20653 תל־אביב
תרומות מרוכזות במלפון — רחובו ת"א 24,239952, 24363, 611001 שעות ביממה) המכון ירושלים 226335 רחובו חיפה 645384
האגודה לזכויות האזרח בישראל 108 ת"א 5619463 רוטשילד

תורנות בתי־חולים

תל אביב:
רוקח — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגית)
ירושלים — שערי צדק (פנימית, ילדים) הדסה ע"כ (כירורגית, אורטופדית, נשים, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב — בית מרקחת 66 237326
שרים מרקס יהודה הימית 61 יפו 822973
ירושלים — הר הזיתים הר הזיתים 287480
חיפה — סנטר שבתאי 27 664073
רמת גן ובני ברק — דן ז'בוטינסקי 99 7514434
חולון — בן גוריון לבנאי 16 552594
בת ים — סופר הביטוח רייך 20 588360
הקריות — הרמן סמטת מודיעין 715136
נתניה — מקסים סלומון 2 617836
מרכז מידע ייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אבנגבי מגדיבה.
תל־אביב: ימים ב'-ג'-ד' — 19.00-16.00.
יום ו' שעות 11.00-8.30
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' — 19.00-16.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

יום שבת
תורנות רופאים

הוסגת רופאים במוקדים רופאים מ-6 בערב עד למחרת ב-7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793335

הרצליה 052-541533
נהריה 923535
רחובות 08-451353
בת ים 5511111
חולון 803153
לוד־רמלה 08-221822
הקריות 04-763353
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים 03-433300
שר"ן — שירות רופאי בייתי (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום - 669531, 660585
מוקד לילה, שבת וחג - 226191 מבני מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א-ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ-15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחד בים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקהילה אדום — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 284819
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-668111
שר"ן — עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות:
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים ונוער 261113
השומר 22-14
חיפה 04-672222/3
נתניה 335516
באר־שבע 057-418111
כרמיאל/גליל מערבי 04-988410
כפר־סבא 052-913999

תורנות בתי־חולים

תל אביב:
רוקח — ילדים
איכילוב — (פנימית, כירורגית)
ירושלים — הדסה ע"כ (פנימית, כירור־גית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג) בקור חולים (נשים, ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב — בראשות המלך ג'ורג' 28, 283731, מוצ"ש
מכיסט אבן גבירול 83, 246003, מוצ"ש
ירושלים — מרשנת רחמה הנ"ב 28 523191
אל הייאת בית הכרם כל נחנה נה יעקב 859386, מוצ"ש
חיפה — נורדאו נורדאו 13 664839
רמת גן ובני ברק — רמה ז'בוטינסקי 65 7514483
נתניה — מקסים סלומון 2 617836
חולון — בן גוריון לבנאי 16 חולון 5523954
בת ים — קופ"ח עין יהב 2 חולון 884854
בני בת ים הנביאים 3 5515671
הקריות — הרמן סמטת מודיעין 715136

מרכזי מידע — אגד

02-304504 03-432777 04-549121

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מונש כשירות לציבור על ידי

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	3.59	5.15
תל אביב	4.17	5.17
חיפה	4.07	5.14

קבלת מודעות
"לוח העיר"
ומשפחתיות
885-885

קופת חולים לעובדים לאומים
של הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל

דרושים
1. מנהל
למכוני הרנטגן
ומכון הרנטגן המרכזי בת"א.
2. רוקחים אחראיים
לבתי־מרקחות באזור המרכז ובאשדוד, במשרות מלאות וחלקיות, או על־פי הסדר מיוחד.
★★★
נא לפנות למחלקת המנגנון, טל. 03-210271
קופת חולים לאומית - בריאות עם שדות

חברה צעירה ודינמית
מתפשת למשרדה הראשי בהרצליה
מזכירה בכירה
הכישורים הנדרשים:
★ בעלת השכלה תיכונית לפחות.
★ נסיון של 5 שנים לפחות, בכל עבודות המשרד.
★ ידיעת עברית ואנגלית — על בוריין, כולל הדפסה.
★ נסיון בתהליכי יבוא/יצוא — יתרון.
משרה מלאה. תנאים טובים למועמדת המתאימה.
המועמדות המתאימות מתבקשות לפנות בכתב־יד
ובצירוף מלא של תולדות חיים, השכלה ונסיון
לת.ד. 3075 תל־אביב 61030, עבור משרה מס' 30
— סודיות מובטחת —

דלתא
DELTA
גליל תעשיות בע"מ
למפעלנו בכרמיאל
דרוש
נהג משאית מנוסה
עם רשיון ג
מעל 15 טון
מוגרים בכרמיאל — חובה
על המעוניינים לפנות טלפונית
04-987955 לגב' מרים קדמי

עבודה עכשיו
תל־אביב, טל' 03-298877
בן־יהודה 12, א'—ה' 14.00 — 08.00

מלחימים/ות מחווטים/ות
עבודה במשמרת ראשונה, שניה ושלישית במפעל מסודר (ארוחות והסעות) בת"א.

מסגרים/ות רתכים/ות
קוראי שרטוט, לאחר שרות צבאי
עבודה במפעל גדול באזור ת"א
למתאימים/ות — שכר גבוה.

לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלבה, רח' בן־גוריון 33, א'—ה' 16.00 — 08.00

חשמלאי/ת עוזר או מוסמך/ת
בעל/ת נסיון + רכב.
עבודה לתקופה ממושכת
במפעל עתיר־ידע בהרצליה
תנאים מעולים למתאים/ה

כרסם תכנת/ת CNC
מנוסה בפאנוק או מוטרול, עבודה לתקופה ממושכת, באזור הרצליה.

נגר מנוסה
עבודה בנגרות רהיטים,
לתקופה ממושכת באזור הרצליה.

הנדסאי/ת טכנאי/ת תעשיה וניהול
בעל/ת 3 שנות נסיון בתעשיה,
בתחום ארגון שיטות ושכר עידוד,
עבודה לתקופה ממושכת מאוד,
באזור נתניה.

מנופאי/ת נייד
בעל/ת תעודה, לאזור חדרה.
(אפשרי פנסיונר)

מנפאואר
MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

חץ
מרכז להכוונה והשמת כח אדם
דרושים
★ **מנהל משמרת** — נסיון בניהול עובדים
משר אידנוני, רקע טכני, משמרות.
★ **טכנאי ייצור** — בוגר קורס, נסיון שנה לפחות
עבודה במדידות זמנים, שכר עידוד וכו'.
לפנות ל"חץ" רחוב ליליינבלום 41 ת"א
03-615467, 03-624013

אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ
דרך העצמאות 25, חיפה
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות מנוסה
לטיפול בכל סוגי התביעות עד לסיומן.
5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות החל מיום א' טל. 04-675320 (רב קוי)

למפעל עתיר מדע במת"מ חיפה
דרושה
עוזרת למנהל כ"א
• הכרת חוקי עבודה - חובה
• הכרת מערכת מחשב כ"א
• נסיון של לפחות 4 שנים
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
וטלפון לת.ד. 6745 חיפה 31067

דרוש
Finish
מנהל מכירות
תאור התפקיד: ...
כישורים: ...
לפנות בכתב בלבד בצירוף קורות חיים
מפורטים לת.ד. 344, קרית־אתא 28102

לסניף המנגנון נהריה
דרושים
* טכנאים
להתקנות מערכות אזעקה ואלקטרוניקה.
* אנשי שווק
— מאיזור נהריה — כרמיאל, בעלי רקע בשווק.
— רכב — חובה!
04-928377; 04-928623

אוניברסיטת חיפה
דרושים:
משגיחים/ות בבחינות
השכלה תיכונית
ידיעת השפה העברית
כושר הבעה בע"פ ובכתב בשפה העברית
כושר מגע עם קהל
בהצעות יש לפנות לאגף כח־אדם,
אוניברסיטת חיפה, הר־הכרמל חיפה 31999,
בצירוף קורות חיים ונסיון עד לתאריך 18.12.88.

מוסד בנקאי בחיפה
מחפש
בוגרי החוג לכלכלה
— מנהל עסקים
לשילובם במערכת האשראי של המוסד.
המועמדים יעברו מסלולי הכשרה מקצועי
יתרון לבעלי נסיון בנקאי קודם.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד
לת.ד. 4238 חיפה

LAMBDA למבדא
אלקטרוניקה (1979) בע"מ LAMBDA ELECTRONICS (1979) LTD
למפעלנו בכרמיאל דרוש/ה
אחראי מחלקת בדיקות סופיות
★ טכנאי אלקטרוניקה בעל רקע בספקי כוח או בתחום האנלוגי
★ נסיון בניהול צוות עובדים
שכר הולם למועמד המתאים.
בדבר פרטים נא לפנות למח' כ"א ת.ד. 500
או טל. 04-985255 לקביעת ראיון.

אורי פרי — מהנדס — עבודות הנדסיות ובניה
מהנדס/הנדסאי בניין ורישום
• לפיקוח על עבודות שיפוצים במוסד ציבורי
• כשרה מלאה / או חצי משרה
טלפון: 04-244894
בשעות העבודה: 16.00-8.00

יש עבודה בחברת החשמל

לאגף התפעול
דרוש/ה
בתחנת משנה באר־שבע
מהנדס/ת חשמל
הכישורים הדרושים:
★ בוגר/ת מגמת זרם חזק
★ נסיון במתקני מתח גבוה
מגורים בבאר־שבע

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, למח' כ"א תיפעול דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189

למח' התחבורה במרחב הדרום
דרושים/ות
נהגים/ות
הכישורים הדרושים:
★ בעלי/ות רשיון נהיגה סמיטריילר (04) או מעל 15 טון.
★ יוצאי צבא עד גיל 30
★ השכלה: 11 שנות לימוד לפחות
מגורים גוש דן בלבד

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות־חיים, למח' כ"א אגפית, דרום, ת.ד. 9002 ת"א 61090.

למחוז ירושלים
דרוש/ה
טכנאי/ת הנדסאי/ת ייצור
★ לביצוע פרויקטים שונים, ולטיפול בנושאי שיטות עידוד ובמגוון נושאי או"ש.
★ רצוי בעל/ת נסיון של מספר שנים במקצוע

המעוניינים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות־חיים למח' כ"א מחוז ירושלים.
רח' דוד המלך 7 ת.ד. 185. טל' 26171-02

חברת החשמל לישראל בע"מ

קיוליק אנד סופה (ישראל) בע"מ
(קולסו לשעבר)
חברת בת של: KULICKE AND SOFFA INDUSTRIES INC. U.S.A.
לחברתנו בחיפה המפתחת, מייצרת ומשווקת מיכשור מתוחכם לתעשיית המיקרואלקטרוניקה בעולם:
דרוש
מהנדס מכירות לחו"ל
הכישורים הנדרשים:
★ הכרחית ידיעה מושלמת של השפה הגרמנית (ברמת שפת אם).
★ מהנדס אלקטרוניקה/מכונות.
★ נסיון של 3 שנים לפחות במכירות בחו"ל, רצוי בתעשית המיקרואלקטרוניקה.
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית.
התפקיד עשוי לדרוש שהיה של מספר שנים בחו"ל.
נא לפנות בכתב, עם פרוט קורות חיים ונסיון, לאגף משאבי אנוש וסינהל
ת.ד. 875 חיפה 31008 סודיות מובטחת!
מודעה זו מיועדת, לנשים וגברים כאחד
אנשים • טכנולוגיה • קידמה

בולטימור ספייס ישראל טלפונים 91587/ 04-910472
מחפשת
מנהלת חשבונות - פקידה
● בעלת נסיון
● סוג 2־3 בהנה"ח
● ידיעת השפה העברית על בוריה כולל הדפסה
● נסיון בהפעלת מחשב יתרון

מנוליף־מנורה
חברה ישראלית לביטוח חיים בע"מ
סניף חיפה הוקם לפני שנה, עד היום בחרו כ־30 סוכני ביטוח מקרית שמונה עד חדרה להעביר את עסקי ביטוח החיים של לקוחותיהם אלינו - להמשך תנופת ההתפתחות
דרוש/ה לנו
מנהל/ת מכירות/סופרוייזר
עיקרי התפקיד:
■ עבודה עם סוכני ביטוח ותיקים, הדרכתם, הנעתם והפעלתם בענף ביטוח חיים.
■ איתור, מיון, גיוס, הדרכה והפעלה של סוכנים חדשים.
■ העבודה מחייבת נסיעות רבות בכל מרחב הצפון גם בשעות אחה"צ והערב.
מועמדים מתאימים/ערביות לבעל/ת נסיון בתחום יתאמו פגישה עם מנהל הסניף אצל צפי טל' 4644933, 678433 ...

להברה תעשייתית באיזור חיפה
דרוש/ה
למשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות
* סוג 3 (לפחות)
* נסיון 3 שנים לפחות
* עדיף נסיון בתחום השכר
* גיל — עד 35
טל' 04-729874/5/6 לאיציק

למשק חלב
לאזור חיפה והצפון
דרושים:
מפיצי תוצרת עצמאיים
בעלי רכב מבודד ומקורר מתאים למזון
מקדם מכירות
בעל נסיון בענף המזון. עדיפות חלב
לפנות לטלפון: 04-723247.

לאמריקה חברה לניהול מעונות קשישים
דרושים
עובדים מקצועיים
לבית אבות בחיפה
* אחים/ות מוסמכים/ות ומעשיים/ות
* אם בית
* פיזיותרפיסט/ית, מרפא/ה בעיסוק
* עובדי תעסוקה
* מחסנאי, מזכירה, עובד/ת תרבות
יש להגיש מועמדות עד - 18.12.88
בצירוף תולדות חיים, המלצות ותעודות והעידות על כישורים, לאמריקה דרך הים 53 - חיפה.

למפעל תעשייתי
דרוש
איש מכירות
בעל נסיון בענף הבניין.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה.
ת.ד. 3015 חיפה.

אופטומיק טכנולוגיות בע"מ
קרית חטכניון, חיפה 32000
דרוש:
עובד תפ"י
כישורים: הנדסאי ייצור, נסיון מוכח בבקרת פרויקטים, ידע בשימוש ב- PERT ממוחשב, מעקב חומרים ומלאי, קשר עם ספקים. ידע באנגלית - הכרחי.
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים.
סודיות מובטחת

למפעל בחיפה
דרוש/ה
קצין בטחון
• השכלה תיכונית מלאה.
• רצוי ידע בנושא ביקורת.
• יכולת קריאת וניתוח דוחות מחשב.
• רצוי נסיון קודם בעבודות דומות.
• נכונות לעבודת שטח ועבודה במשמרות.
• בריאות תקינה.
• רשיון נהיגה.
• עדיפות ליוצא צה"ל משטרת ישראל.
• גיל המועמד עד 50.
מועמדים יפנו בכתב יד
בצרוף קורות חיים למח' כ"א
ת.ד. 1211 חיפה

קרוסל רשת המי והפיצ'רים בישראל
למחלקת כבניין הצפון בקרית ביאליק
דרושים
* **פקידה/מזכירה**
בעלת ידע בהפעלת מחשב.
* **מנהל מחלקת תקליטים**
בעל נסיון בניהול חנות תקליטים
* **אחראית למחלקת תכשיטים**
נסיון קודם — הכרחי
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
ולציין מספר טלפון ת.ד. 01143
עמידר נהריה מיקוד 10000 עבור קרוסל

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרוש
אדריכל
★ בעל נסיון בעבודה מעשית של 3 שנים לפחות;
★ תקשורת בין־אישית טובה;
★ התפקיד כרוך בנסיעות.
נא לפנות בכתב־יד בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 4364 חיפה (31043) עבור "אדריכל"
סודיות מובטחת

לחברה מסחרית בחיפה
דרושים
1. גובה מנוסה
2. פקיד לניהול
ופיקוח על המלאי
3. קלדנית מנוסה
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם
לת.ד. 4321 חיפה

ש.י.ת.ב. תוכנה בע"מ
1. מתכנן (ת) / מתכנת (ת)
עם ידע ונסיון של שנתיים לפחות
ב־MVS, COBOL, ADABAS, NATURAL
2. מתכנת (ת)
עם נסיון של שנתיים לפחות ב־COBOL, RPG
נא לפנות לטל' 389390, 04-373031

המחלקה לשירותים חברתיים
עיריית קרית־ים
דרושים:
1. עובדים סוציאלים
(מפתן, משפחה, אתיופים)
2. עו"ס בכיר
לתפקידי ריכוז והדרכה.
תנאים טובים למתאימים לפנות למנהל מחלקת הרווחה. קובי שגיא 04-751868

הארץ

יום ו', א' בטבת התשמ"ט
9 בדצמבר 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 תל אביב 61001 מברק: 810012, טלקס 33748
ירושלים: רחוב הבצלת 2, טל' 6*224245-02, ת"ד 273 י-ם 91002 פקס' 02-224249
חיפה: רחוב נורדאו 20, טל' 8*661166-04, ת"ד 5259 חיפה 31052 פקס' 04-670715
המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: חנוך מרמרי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, P.O.B 233 Tel Aviv 61001 Israel
21 Salman Schocken St., Tel (03)5121212, Telex 33748, Fax 810012

ערפאת מסתגל למציאות

יאסר ערפאת, בהסבירו בשטוקהולם את פשר ההחלטות שהמועצה הלאומית הפלסטינית קיבלה בכינוסה באלג'יר באמצע החודש שעבר, חזר על רבות מתוכן באופן מילולי. איש גם לא ציפה לביטול ההכרזה על מדינה פלסטינית עצמאית; ואם ראש אש"ף לא נסוג מהכרזת המדינה, לא היה מקום לצפות שיוותר על התוספות שבהן סייגה המל"פ את קבלתן של החלטות מועצת הבטחון 242 ו-338 (וזכות הפלסטינאים להגדרה עצמית והזכות להקים מדינה משלהם).

אבל ערפאת יכול היה לוותר על אזכור מחודש של זכות הפליטים משנת 1948 לחזור למקומות מגוריהם הקודמים או קבלת פיצויים תמורת אי-חזרה; ישראל מעולם לא קיבלה את ההחלטה הנוגעת בדבר, שנתקבלה בעצרת האו"ם בפאריס מחודש דצמבר 1948; ואם בוחנים מי משלל הדרישות של אש"ף היא הבלתי-מציאותית הבלתי-קבילה ביותר מבחינת ישראל, הרי הפרס מגיע להחלטות העצרת הנ"ל.

ההבטחה בדבר אי-שימוש באמצעי טרור מסויגת גם היא ואינה שלמה.

עם זאת, צריך להודות כי ראש אש"ף צעד קדימה בכך שהעניק להחלטות אלג'יר פירוש ממתן. את משמעותה של החלטה 181 (כ"ט בנובמבר, 1947) הוא הגדיר בשם "פתרון המבוסס על שתי מדינות, ישראל ופלסטין"; הוא אמר במפורש כי המל"פ קיבלה את קיומה של ישראל "כמדינה בתוך האזור". אין זאת עדיין הכרה בלתי-מסויגת בזכות קיומה של מדינת ישראל. אבל יש מקום לראות בהגדרה זו צעד בדרך לקראת הכרה מלאה בישראל כמדינה הזכאית לתפוס את מקומה במרחב המזרח-תיכוני.

בהגדרה הזאת, ככל שהיא עדיין בלתי-מספיקה, יש התקדמות בדרך של הסתגלות אש"ף למציאות האזורית, ומשום בסיס להערכה כי ראש אש"ף מנסה לקרב את ארגונו אל שינוי מרחיק-לכת יותר – העשוי, אם יגלה ערפאת עקביות, לזכות את אש"ף בהכרה כפרטנר לחיפוש אחרי פתרון הבעיה הפלסטינית.

לכן, טעות בידי שמעון פרס אם הוא מבקש לזלזל בהסברי ערפאת כתרגיל ביחסי-ציבור, ויצחק שמיר שוגה אם הוא מוסיף לעצום את עיניו בפני תהליך ההתפתחות שאש"ף שרוי בו, ומנסה לבטל את דברי ערפאת כמעשה תרמית.

אין גם טעם בניסיון למעט במשקלה הפוליטי של חבורת היהודים האמריקאים שנפגשו עם ערפאת בבירת שוודיה. ריטה האוזר ידועה כמי שיש לה מהלכים בחוגי המפלגה הרפובליקנית. כל ממשלה ישראלית – יהיה צביונה המפלגתי אשר יהיה – צפויה להידרש למעורבות האמריקאית בעניני המרחב הערבי-ישראלי; ויהיה עליה להתכונן לקראתה, מתוך ידיעה כי הסברי ערפאת בשטוקהולם עשויים להתקבל בוושינגטון הרשמית כסימן מעודד. אם ערפאת ימשיך בדרך שעליה עלה בשטוקהולם גם בהופעתו בז'נווה, תצטרך ממשלת ישראל לבדוק מחדש את עמדתה המסורתית כלפי אש"ף.

אסטרונאוטים, תרדו מהגג!

מאת יואל מרקוס

כבר יותר מחודש מאז הבחירות כולם מדברים עם כולם. עולים ויורדים במדרגות, נכנסים ויוצאים מלשכות ומחדרי ישיבות. מחלקים תיקים, מחלקים תקציבים, מחזרים בחוקים, בסעודות הצאה, בבידורים ובמשרות – ובתוך שוק הפשפשים הזה, רק על נושא אחד לא התעמו מנהיגי-האומה לדון בשיחות המרתוניות על הרכבת הממשלה: איך מוציאים את תהליך השלום מהבוץ?

ובינתיים, בעוד מתקוטטים על הפיס ועל הטוטו, על חינוך תורני ואכיפת חוק החזיר ואיזה גוש מבנבג ייכנס לפרס – גנב יאסר ערפאת את ההצגה בעולם. ראש ממשלה לא נבחר של ממשלה שלא קמה למדינה שאינה קיימת אלא על הנייר, הוא מיוצג כבר בעולם ב-117 מדינות – פי שניים מייצוגה של ישראל. נשיאים, מלכים וראשי מדינות מקבלים אותו בכבוד. הוא משוחק את ראש המדינה ומלים משוקמים עמו. 151 מדינות גינו את ארה"ב על שסללה ממנו את האשרה לבוא לאו"ם ואם מחומר לא בא אל ההר, כל האומות המאוחדות, פלוס אלף עיתונאים, יבואו אליו לג'נווה לכנס מיוחד של העצרת. לא היה כדבר הזה מעולם. ממש כוכב עליון.

★

ואנחנו כאן, כאסטרונאוטים, שקועים בעסקי-אחיר והוא גנב לנו מתחת לאף את הזירה הבינלאומית. יותר ויותר מדינות מגנות אותנו. אמצעי-התקשורת מציגים אותנו כזוג מיניסטים ל"ניוזוויק" מתאר מה שקורה בארץ כ"קומי". האילו ערפאת שידיו מגואלות בדם, האחראי יותר מכל מנהיג ערבי לסבל הפלסטינאים בנוקשותו ובחוסר-מנהיגותו, ואגב, גם אחראי לעליית המצוקה הלאומית בבחירות בארץ – מופיע כאיש שלום. רק פרס נובל לשלום עוד לא נתנו לו. הוא עוד לא עשה דבר לקרב את סיום הסכסוך ולא קידם את עצמאותם המדינית של תושבי השטחים כמלא זה. איך זה קורה?

בראייה לאחור, אין ספק שהשערים הפתוחים של השלטון בישראל הביאו ערכה לערפאת. אם לא אנחנו יצרנו אותו, לפחות תרמנו תרומה מכרעת להופעתו לכתב בינלאומי. בעקשותנו שלא להידבר לשום חלופה מדינית להידברות עם אש"ף – לא של שולץ, לא של חוסיין ולא של פרס – הבאנו על עצמנו את האינתיפאדה (היום נמלאת שנה לקיומה). בהערכה לאירגונה של פתיחה הזקנה, איבדנו בעיני הערבים ובעיני העולם (וגם בעיני עצמנו, למה להכחיש) את תדמית העוצמה שהביאה לנו הערכה רבה בזירה הבינלאומית. צה"ל הכל-יכול והמדינה האמיצה הזאת נראו פתאום חסרי-אונים, נבוכים מול ילדים ונשים, אבנים וקריאות-בוז, בקבוקי-תבערה והנפות דגל, שכינות מסוכות במסדר הכלימודים. אי-האונים שלנו והתבעותנו ייפו את ערפאת והעלו אותו מדרגת טרוריסט ל"איש שלום" בדיפלומטי. מלאכתו נעשתה במידה רבה בידינו, בחוסר-המעש שלנו.

★

אובייקטיבית האינתיפאדה נתנה הזדמנות לאירגולה לערפאת, להבדיל את בני עמו לפריצת-דרך מדינית. שכן זו הפעם הראשונה שתושבי השטחים לקחו את גורלם בידם וניהלו מאבק משלהם תחת שצבאות ערב יעשו זאת במקומם. אך ברור שבלי הישג מדיני, תיחשב האינתיפאדה לכישלון. וכי איזה טעם היה למאבק שלנו אילולי קמה המדינה? אך ערפאת, מנהיג חלש, לכוד בקואליציה של קיצונים, לא העז. הוא עדיין מוסיף לשווק לפי הכלל "תפסת מרובה לא תפסת", שגרם לפלשתינאים לאחוך כל הדרך לצאת קודם מכאן ומכאן.

אמנם הוא מופיע כבר בזירה הבינלאומית כראש מדינה-בדרך אך עדיין הוא מתעתע בלשונו. המפגש בין ערפאת למיקרופון הוא כמו ריקוד "סמארהבלה" – צעד קדימה, שני צעדים לאחור. מלה בכיוון הנכון ושתי מלים בכיוון ההפוך. זה פועל טוב על מדינות שאינן בקיאות בדקויות מילון-המונחים של אש"ף – אך לא משוודיה, דנמרק או אוסטריה תבוא הגאולה לפלשתינאים. לא ייימצא פתרון לפלשתינאים בלי הסכמת ישראל ושיתוף-פעולה עמה. וערפאת לא עשה די להציב לפנינו אתגר או לעורר ויכוח ציבורי. מבחינה זו, יש דמיון מפתיע בין מנהיגינו לערפאת – גם אצלנו מדברים כבר כמה שנים לא רק בשפת הגיטרול אלא גם בכמה קולות. בהבדל אחד: הוא אינו זקוק לממשלת אחדות כדי לדבר בכמה קולות – הוא עושה זאת יפה מאוד בעצמו. אך הוא נחשב למסכן שאת עמו אנו מדכאים ולו מותר בבראה: מה שלנו אסור הוא צובר תנופה וגורף תמיכה בעולם. הוא הצליח ליצור סביבנו מהגג בין לאומי, תתן דחף לתהליכים מסוכנים והרקמים סביב ישראל. ואנו עוסקים בדרעי, בפרוש, בפרץ ובפורלים, במקום לעסוק בבעיות האמיתיות שלפנינו. מי שניבא שאם לא נדבר עם חוסיין ניאלץ לדבר עם ערפאת, יכול לחזות היום בביטחה כי מי שלא רצה את חוסיין, את ערפאת ואת מנהיגי האינתיפאדה – יקבל בסופו של דבר את חבש ואבו-נידאל.

חמישה שבועות בזבוז על שטויות, ואם ייפתחו השיחות בין הליכוד לעבודה, רצוי שבטרם יתחילו לחלק תיקים ולדבר על פאריטי ועל תקציבים, ינסו לבחון בראש וראשונה אם יש בכלל שפה משותפת בקידום תהליך השלום; ומה החלופות שיש לשתי המפלגות הגדולות אם אינן רוצות מדינה פלשתינית והידברות עם אש"ף, נוכח הצעדים הקטנים שעושה ערפאת וכובש בהם את דעת הקהל העולמית? כי אם הכוונה לכונן שוב ממשלה שתדבר בכמה קולות ולא תעשה שום דבר – יבוא היום ויכניסו לנו את ערפאת ואת המדינה הפלשתינית בכוח דרך הגרון. אסטרונאוטים, בפאראפרזה על אמירה ידועה, תרדו מהגג!

תם עידן הלאו האוטומטי

מאת דן מרגלית

יורש אחתנגור קם לו לקאטו הזקן בדמותו של יצחק שמיר. הרומאי העתיק לא החמיץ שום הזדמנות להכריז כי "על קרתגו להיחרב", וראש הממשלה היהודי אינו פוסח על שום מיקרופון להודיע על "לא, לאו, לארזלא, ובשום פנים ואופן לא," לכל סיכוי להידבר עם אש"ף. מה שקרה במציאות ומה שהשתנה בזירה לא גרם לשניהם לשקול את עמדתם מחדש.

הלב נחמץ למחשבה ששמיר היה עלול להקדים ולשבת על כס ראש הממשלה כבר ב-1977. למשמע הצהרתו של אנואר סאדאת, כי למען השלום הוא מוכן לעלות אפילו לירושלים, היה מגיב כי זה חלק ראשון בתוכנית השלבים המצרית לחיסול ישראל. אין סיבה להניח כי בפתיחת התהליך היה מאמין לסאדאת יותר מאשר הוא נותן אמון עתה ביאסר ערפאת.

שמיר, שונא השינויים

כל עוד דבק ערפאת באמנה הפלשתינית לחיסול ישראל, הרגיש שמיר, אין עם מי לדבר. המסמך הוא אבן-בוחן מרכזית. עתה, משהתקשות הישראלית נשאה פרי בקבלת ההחלטה 242 של מועצת הביטחון ובמסמך-שטוקהולם, אין לפתע טעם לייחס חשיבות כלשהי למסמכים הפלשתיניים. הם משמעותיים בעיניו רק כל עוד הם חוזרים להשמדת מדינת-היהודים. כשמצטיירת בהם תחילתה של רוח חדשה, אין הם חשובים כלל.

בעיני שמיר רק הכוח יכריע. צה"ל בוחן הצבא בקלקיליה ואיש לא יוכל לשנות את העובדות. אמנם מנחם בגין סבר פעם את המגמה שהוא מבעד על ארץ-ישראל "יוכרע בכוח הזכות ולא בזכות הכוח", אף מיעטים באלה מעולם לא עינינו את שמיר, והמנהיג שפרש ממילא עושה בכדרות ברוחב צבת. אבל כנראה אין זה מעניין גם את הנר-הכבנת בני בגין. הוא אמנם לא ינתן במלים ובניסוחים ובמשמעותם בזלזול גמור ותוך התע-

> לצד סימני-השאלה ודרכי-המבחן, צריכה ישראל לפתוח גם ערוץ חשאי להידברות ישירה עם אש"ף, אם מן הסוג שקיימו משה דיין וחסן אל תוהמי במארוקו, ואם על-ידי יהודים אמריקאים

למות מהמציאות הנרקמת, ברור שעשה שמיר, אך הודרו כבר להודיע כי קבלת ההחלטה 242 של מועצת הביטחון על-ידי אש"ף אינה מעלה ואינה מורידה מבחינת ישראל. וואשינגטון שמה לערפאת מכשול ומבחן כזה, לא ירושלים; לכן, זה עניינה של ארצות-הברית בלבד.

לרגעים נדמה כי ראשי הליכוד התאהבו במאבק שבין האבן לכדור הפלסטיק, או לפחות השלימו עם מצב הקבע שהמערכה הזאת צצה לה כל פעם במקום אחר ביהודה ושומרון ועזה, כפי שיהודה עמיחי שר פעם על "מלחמה שאף פעם לא די לה / היא תמיד במקום אחר". כאילו אינם מבינים כי החיילים נשלחים על-פי הבריה המוסרית לקאסבה של שכם כדי לאפשר לישראל להגיע אל שולחן הדיונים חזקה ובוטחת בעצמה, אבל לא כתכלית-לשמה. אלא ששמיר אדיש ושונא-שינויים משבע. יוכל באמת מבין מה משמעות האינתיפאדה ואין בטה לשבעם כי מחירה כבדים מדי. ואל הלב מתגנב החשד שזו גם דעתו של יצחק רבין.

לא שתגובתו של שמעון פרס על מסמך-שטוקהולם הולמת את משמעותו. אילו ראה בו תבסיס ליחסי ציבור, ניחא. אבל מנהיג המערך מצא בו רק תבסיס כזה. אלא שעם תגובתו של פרס אפשר להתמודד. יש בה נכונות לקבוע טרי-מבחן לערפאת; אם באמת יעדיף להכיר בישראל ולא רק בעובדת קיומה שאינה צריכה הוכחה, ואם יזנח את הטרור כפי שהוא באה מצהיר, אבל לא נאה מקיים, והקיפת הערבים הישראליים שפגעו בתושבים יהודים בחיפה היא כתב-אישום חמור דווקא לאש"ף-פתח.

הסיבות לסייגי פרס

עדיין יש ספקות כבדים לאן מועדות פני אש"ף. הוא השאיר לעצמו אופציות מילוליות ודיפלומטיות מאייבות לחזור אל עמדותיו הקיצוניות. אך מסמך-שטוקהולם ראוי לא רק למשיכת-כתף אלא גם לטפיחה על השכם. מוטב שלצד סימני-השאלה ומסמכי-מבחן ייפתח גם ערוץ חשאי להידברות ישירה עם אש"ף בין אם מן הסוג שקיימו משה דיין וחסן אל תוהמי במארוקו, ובין אם על-ידי יהודים אמריקאים. ואולי בתביעה יעילה שערפאת לא יסתפק במופעי-עיתונות בשוודיה אלא יחזור על המסמך, בלי להוסיף ובלי לגרוע ממנו, גם מעל בימת עצרת האו"ם שיכנס בה בשבוע הבא. פרס מסויג כל-כך מפני שרצונו לשכנע בשבוע הבא את עמיתיו באינטרנציונל הסוציאליסטי, כי ערפאת בסרבנותו ובטרור – והאינתיפאדה שלא דעכה הגיעה לשיאה ברצח האם ושלושת בניה באוטובוס ליד יריחו – סייע לתבוסת המערך בקלפי; פרס מסויג מפני שהוא כועס על אש"ף שבא עצמו כמי שאינו מבין זאת; ומפני שבימה שלפני כינוס מרכז מפלגתו, חשש כי הבעת הבנה או שביעות-רצון חלקית ממסמך-שטוקהולם תתפרש כרמז נוסף להצביע נגד כינון ממשלת אחדות לאומית – ושוב יואשם בקנוניה של "אחד בפה ואחד בלב".

רק לכהונאש ותוכנו נותרו פתרונים. שכן, אם נותרה בפרס הרגישות המטורית לעקוב אחר אש"ף ולבחון שוב את עמדתו – אין לו מה לעשות בצלו של שמיר. לא לאורך ימים יוכל לחזור על נוסח "לא, לאו, לארזלא ובשום פנים ואופן לא", שיהיה מחייב לו מכל עמדה של שר, מכל משרד ממשלתי שיחזיק בו.

אלישע, אל תאיים

מאת נחמיה שטרסלר

למזכיר הקיבוץ הארצי יש כל הכישורים. הוא גם מג"ד שריון במילואים. גם בוגר החוג לפילוסופיה באוניברסיטת חיפה, גם היה מזכיר קיבוץ, ועכשיו יש לו מה לומר לעם ישראל.

מעל דפי "הרשות" בערב-שבת שעבר, הוא מודיע לנו כי עברה התקופה שהקיבוצים התביישו לבקש, עכשיו הם פשוט צריכים לתבוע מהמדינה את מה שמגיע להם. כלומר, למחוק את חובות העבר – שניים, שניים וחצי מיליארדי שקל.

אלישע שפירא גם רוצה שיתייחסו אליו ברצינות, לכן הוא אומר לנו: ב-תהאית נעמי לויצקי: "יש לנו אפשרות להשבית מערכות חקלאיות, מערכות יצרניות, לא להעביר תוצרת לשווקים... ברור שאנחנו מחזיקים ביד פצצת אטום ובר-החשיה שלנו צריך לדעת שהאקדח טעון".

אין לשפירא תביעות כלפי עצמו, שום דבר כלפי הקיבוץ הארצי, שום ביקורת על העבר. בכל אשמים מיכאל ברונו והריבית. אם כן, רק כדי לרענן במקצת את זיכרונו, נזכיר כאן איך הגיעה התנועה הקיבוצית – תנועה חשובה ויוזמית שזכתה להמשיך להיות ולהתפתח – לחוב של 4.4 מיליארד דולר.

התהליך החל ב-1977, אך הגיע לשיאו ב-1981. אז הועידו הקיבוצים שהליכוד, בביטחון עצמי גובר, עומד לגנוב מהם את המדינה, להרוס להם את התנועה. התשובה שנמצאה היתה גיוס קווי-אשראי בארץ ובחו"ל, כדי להתבוצר ליום שהליכוד ינתק להם את צינור המימון, את אספקת הכסף.

גיוס כסף לא היה בעיה מיוחדת, אך מה לעשות במוסכים מלאי מזומנים? כך נבנתה תאוות הבצע לתמרנה, והקיבוצים החליטו להרוויח הרבה ככל האפשר – ומהר.

ראשית כל, הלכו אל ריצר-פישמן וקרן רהנית. זו היתה שנת 1982, הבורסה ידעה רק כיוון אחד – עלייה – הקיבוצים השקיעו בחברות המסחר בנות ביותר בשוק, מניות שהניבו רווח של 10% ליום – כשיעור שמרויח קיבוצניק בשדה או במפעל בשנת עבודה תמימה. בינואר 83 נפלה הבורסה והקיבוצים הפסידו את המכנסיים.

מה עושה משקיע הגיוני לאחר שנכווה בבורסה? הולך להשקעה הסולידית ביותר שבאפשר: איגרות חוב ממשלתיות. אך לא הקיבוצים. הם עברו למניות הבנקאות ונשארו שם עד למפולת, באוקטובר 83.

אחר-כך עברו לעסקי אחוד עם שמואל דכבר ב"מאגרים" – והפסידו. גם עם יוזים גיל הפסידו. הם העדיפו את השוק האפור, כי שם מקבלים ריבית גבוהה יותר, וכך הבידו את הכל בלאס ואתו אבדו להם עוד מאה מיליון דולר.

ובכן, שאלה לנו למזכיר הקיבוץ הארצי: מדוע שאנחנו נממן לך את מאות המיליונים שהפסדת בהרפתקאות אלה?

★

אך אין זה עדיין כל הסיפור. באותן "שנים טובות" השקיעו הקיבוצים באופן פראי. מפעל החודש הצעה של חמישה מליוני שקל – לא היה ראוי כלל לדון בו. הכל נעשה בגדול. קמו מפעלים עוקבים, וכאשר בונים בגדול משקיעים גם במשרדים מפוארים, וכאשר יש משרדים מהודרים, צריך להשקיע גם ברמת הדיור לפרט, בשיכונים חדשים, במכוניות, בבר... נסיעות לחו"ל. רמת החיים המדאיגה מעלה מעלה, בד בבד עם ההשקעות. יעקב בריש, מקיבוץ יבנה מתאר זאת כך בבטאון "עמודים" של הקיבוץ הדתי: "על כל דולר שהלך לפיתוח נצה במגזר היצרני, הלך גם דולר לשיפור רמת החיים, כך שלא הרווחנו מה ולא מזה".

מעניין שיש קו משותף לגילויי השיגעון. הגבוי היה של הקיבוץ, של התנועה. כל גובר ידע שגם אם יכשל ויפסיד מיליונים – רמת החיים הפרטית לא תיפגע; עדיין יחזור לאותה דירה, לאותו חינוך לילדיו, לאותו מזון ולבוש, לאותה מכונית.

משתנה זה של סיכון לפשיטת רגל, סיכון לירידה דרסטית ברמת החיים האישית, סיכון שמלווה כל בעל עסק פרטי בעיר להתחיל את עסקיו בקטן ולצמוח לאט, לפזר את השקעותיו, להחזיק ליום סגריר – כל זה חסר בקיבוצים. והבעיה מחריפה עוד יותר כאשר מביאים בחשבון את הערבות ההדדית.

כיום יש ערבות הדדית, הן בין הקיבוצים לבין עצמם, הן בין התנועות הקיבוציות והן בין המפעלים האזוריים הקיבוציים. ערבות זו עושה את בעל ההחלטות חסר-רגישות עוד יותר לסיכון. הוא יודע שאם יכשל, כל התנועה הקיבוצית תעמוד מאחוריו. בבנקים, כאשר הלך לבקש אשראי, לא בדקו כלל את תוכניותיו, גם לא את מצב קיבוצו, נתנו את הכסף בקלות, כי ידעו שיש ערבות של כל התנועה – ואיך אפשר להניח לתנועה כזאת לפשוט רגל?

זה מצב לא-נורמלי, מצב שמנתק את הקשר בין סיכון לסיכוי. לכן, תנאי יסודי להבראה הוא ניתוק הערבות ההדדית – בדיוק כמו שנעשה כיום בתנועת המושבים.

הקיבוצים אומרים שהחוב גבוה כל כך שלא יהיה אפשר בלי התערבות ממשלתית. אך אסור להיבהל בקלות. ראשית, יש נכסים שאפשר למוכרם, גם יש נכסים גדולים. הבעיה אינה איפוא של 4.4 מיליארדים. שנית, הקיבוצים לא עשו עדיין די בניקוי פנימה. לכל אחת מהתנועות הקיבוציות יש מאות פעילים בעיר, בפוליטיקה, בחו"ל – האם לא ראוי להעביר את כולם לעבודה בקיבוץ בעת משבר כזה? איך אומר בריש באותו מאמר "משק שנקלע לקשיים, ישחרר את כל חבריו הביתה, שיחזרו לעבוד. כך יגדל מספר החברים העוסקים בייצור מ-25% ל-40%".

עוד יש להם דרך ארוכה מאוד ללכת בה בתחום "רמת החיים". בעת משבר, יש להצטמצם – בדיוק כמו שעושה כל משפחה בעיר כאשר העסק נכשל או מישהו מפוטר. רמת החיים יורדת או ירידה דרסטית.

גם מוטב להם שלא להזיק לחסדי הפוליטיקאים. כל הסדר של מחיקת חובות בגין ריבית מופרזת, צריך להיעשות רק על בסיס עסקי, ורק עם הבנקים הנוגעים בדבר – בלי התערבות ממשלתית כלל.

הבקשה אחת לאלישע שפירא: אל תאיים. זה אינו מפחיד כלל.

האם להבריא את הדוב?

מאת אליהו סלפטר

ההודעה על קיצוץ חד-צדדי בכוחות הסובייטים הקונבנציונליים באירופה היתה העיקר המרכזי בנאומו של מנהיג ברית-המועצות מיכאיל גורבצ'וב, בעצרת האו"ם השבוע. הסיבות הכלכליות מאחורי ההצעה מובנות. [illegible] לראותה בהקשר לפגישתו עם הנשיא רייגן, וביחוד עם הנשיא-הנבחר של ארה"ב. הקיצוץ באירופה ובאפגניסטן לדוגמה אינו רק מסורה, הוא גם מכשיר להשגת יעד פוליטי מרכזי של גורבצ'וב ליצור אווירה בינלאומית שבה יהיה יותר קל לבצע את הפרסטרויקה ולגבור על המתנגדים לה מבית.

רעידת-האדמה בארמניה, שאילצה את גורבצ'וב לקצר את ביקורו במערב, הסיחה את הדעת מן העובדה שהנשיא-הנבחר מגלה לא היה משיב עתה להצעות הסובייטיות. לא זו בלבד שג'ורג' בוש לא יעשה צעדים פוליטיים כל עוד קודמו יושב בבית הלבן – חילופי השלטון יהיו רק ב-20 בינואר; בוש יודע שבצמרת השלטון והביבוד האמריקאי יש דיעות שונות על היחס הרצוי לפרסטרויקה. יש מי שרואים בה הזדמנות לשנות לא רק את היחסים בין ארה"ב וברה"מ ולשים קץ למלחמה הקרה, אלא גם לקדם תפנית היסטורית באופי המשטר הסובייטי. לעומתם, יש ספקנים מופלגים המקשים "למה להבריא את הדוב? האם כדי שיהיה לו יותר כוח לטרוף אותנו?"

במערב רואים שתי אסטרטגיות עיקריות לשאלה זו: [illegible]

הקיצוצים המוכרזים שגורבצ'וב הודיע עליהם, רחוקים מלהבטיח שוויון כוחות בין נאט"ו וברית ורשה בתחום הקונבנציונאלי. מומחים צבאיים בבריסל הגיבו מיד על הצעות גורבצ'וב, בטענה שיש לכפול לפחות את המספרים, כדי שהשפעתן תהיה ניכרת. להמחשת הפערים, יש להשוות את המספרים שהודיע עליהם גורבצ'וב עם הנתונים שפירסם מטה נאט"ו באחרונה:

	חיילים	טנקים	ארטילריה	מטוסי קרב
כוחות נאט"ו	2.2 מיל'	16,500	14,500	4,000
כוחות ברית ורשה	3.1 מיל'	51,000	43,400	8,200
קיצוצי גורבצ'וב	0.5 מיל'	10,000	8,000	800
הפער הנותר	0.4 מיל'	24,500	20,900	3,400

– בין אם היתה התפטרותו של הרמטכ"ל הסובייטי, המרשל אחרומייב, באמת "מטעמי בריאות", ואם באה מחמת הקיצוצים שהודיע עליהם גורבצ'וב, ידוע שבצמרת הביטחונית מתנהל כבר זמן רב ויכוח על פני הצבא בעתיד. הגנרלים הוותיקים, שגדלו על תורת הכוחות המאסיביים, [illegible] למצא באומץ של שר ההגנה הסובייטי, הגנרל דימיטרי יאזוב, במאמר לרגל מהפכת אוקטובר, באחרונה הוא דיבר על דוקטרינת "המינימום המספיק" של הכוח ההגנתי, והדגיש את חשיבות ה"שיקולים האיכותיים" בהערכות.

יש מאחורי הודעת גורבצ'וב גם כמה שיקולים פוליטיים משמעותיים:

● צמצום הכוח הצבאי הסובייטי יסייע להפשיר את האיומים השמורים התלויים על כל חברי נאט"ו, להוריד לבריה"מ טכנולוגיות מתקדמות העשויות לשמש גם לפיתוחים צבאיים.

● לעודד באירופה המערבית דעת קהל נגד מודרניזציה של מערך הטילים הגרעיניים, המתוכנן לראשית שנות ה-90.

● לחזק את התנגדות הפוליטיקאים באירופה המערבית להגדלת התקציבים לתגבור הכוחות הקונבנציונליים, שהנטל עליה עקרונית בעקבות ההסכם על קיצוץ הנשק הגרעיני.

● התנגדויות בשני העניינים הנ"ל יעמיקו את חילוקי-הדיעות בין ארה"ב ובעלות-בריתה האירופיות.

לעומת זאת, יודע גורבצ'וב שגם לבוש יש צפויות בעיות קשות של צמצום הגירעון בתקציב ארה"ב, ביחוד משום שהבטיח שלא להעלות את המסים. בוש ישמע איפוא באהדה הצעות המאפשרות הקפאה, ואולי קיצוץ בהוצאות הבטחוניות.

ישנו גם הרקע של אירופה המזרחית, בהודעת גורבצ'וב הוא מסר על הצמצום-כוחות ביחידות מגרמניה המזרחית, צ'כוסלובקיה והונגריה. זה יעביר מן הסתם את אחת האזורים של שלוש המדינות כלפי גורבצ'וב והפרסטרויקה (ויסייע למטרותיו של הקרמלין באירופה המערבית), אך גם עשוי לעודד את השאיפות ליותר עצמאות בקרב גרורותיה של בריה"מ. החשש זה לא יעלם בוודאי מעיניהם של מתנגדי גורבצ'וב מבית.

אגרת לחברי „מבטחים"
מבט ראשון על „מבטחים"
לעומת — מבט שני על הגימלאים בטלוויזיה

בתכנית מבט שני בטלוויזיה הובא מצבם העגום של הגימלאים על הפנסיה הזעומה שהם מקבלים. ביחוד מצבם של אותם גימלאים המבוטחים במסגרת הפנסיה התקציבית.
התכנית גרמה עגמת נפש לרבים מאתנו והדבר מחייב חשבון נפש לאומי וחשבון נפש פרטי.

מדוע הפנסיה זעומה? מדוע היא נשחקה? מדוע אין פנסיה?

משום — שחלק מהמעסיקים והעובדים לא הקפידו לבטח את כל עובדיהם בקרן פנסיה מקיפה „מבטחים" והעדיפו מטעמים השמורים עמהם הסכון כספי בתכניות אחרות אשר אין ביכולתן להעניק פנסיה חודשית כפי שמעניקה אותה קרן פנסיה מקיפה ב„מבטחים".

משום — שהעובד במרוצת שנות עבודתו לא שמר על רציפות זכויותיו, אלא הוציא מדי פעם את דמי-הגמולים מקרן הפנסיה ובכך שבר את תכנית הביטוח ואיבד זכויות פנסיוניות אשר נרכשו בעמל רב.

משום — שהעובד לא דאג לכלול את כל רכיבי השכר שלו בביטוח הפנסיוני של „מבטחים".

הידעת? גובה הפנסיה מבוסס על השכר שממנו מפרישים דמי-גמולים לקרן ושנות הותק הפנסיוני שהחבר צובר.
דהיינו: התמדה בחברות בקרן פנסיה, הפרשת דמי-גמולים מהשכר על כל רכיביו לקרן פנסיה ב„מבטחים" **הם ערובה להמשך רמת חיים הוגנת בגיל הזהב.**

הידעת? כי 53,000 גימלאים מקבלים מ„מבטחים" פנסיה **חודשית הצמודה למלוא מדד יוקר המחיה** לעומת פנסיות אחרות הצמודות לתוספות יוקר או לשכר בלבד – דבר שהביא לשחיקה משמעותית בגובה הגימלה.
ההבדל ביניהם הוא משמעותי ביותר.

עם פרסום המאזן האקטוארי של „מבטחים" לשנת 1987 מצאנו לנכון להביא לידיעת חברינו פרסום מתוכו ופרטים נוספים על „מבטחים". לנתונים אלה יש חשיבות מיוחדת לאור הטענות שקרנות פנסיה יתקשו בעתיד לשלם פנסיות לחברים שיפרשו.

בהתאם למאזן האקטוארי **יש ל„מבטחים" גרעון של 8% בלבד. בהתחשב בכך שמדובר בתחזית של עשרות שנים ובהתחשב בכך שהתחזית מתבססת על הנחות מאד זהירות** שמטרתן לבדוק את יכולתה של „מבטחים" לעמוד בהתחייבויותיה גם בתנאים קשים, **אין מקום לדאגה** כשמדובר בגרעון בסדר גודל זה.

ויחד עם זאת:
כדי לקדם פני רעה אפשרית בדורות הבאים: הועלו לאחרונה דמי הגמולים ב-1.5% – דבר אשר יגרום להקטנת הגרעון.
אנו תובעים מהאוצר להמשיך בהנפקת אגרות חוב מיוחדות לקרנות הפנסיה הנושאות 6.3% ריבית צמודה כדי לבסס את הקרן עוד יותר ולשמור על איתנותה.
אנו מייעלים את המערכת המינהלית שלנו תוך שיפור השרות לחברים והסכון בהוצאות מינהל.

להלן מספר נתונים על „מבטחים" לסוף שנת 1988:
7,000 מפעלים ומקומות עבודה שבהם מועסקים מאות אלפי עובדים, מבוטחים ב„מבטחים".
מספר מקבלי הפנסיות (זיקנה, נכות, שאירים) – 53,000 חברים
ההון הצבור ב„מבטחים" לסוף חודש נובמבר 1988 הסתכם ב-8.8 מיליארד ש"ח
גבית דמי-הגמולים בשנה זו לסוף חודש 11/88 הסתכם בכ-600 מליון ש"ח
ס"ה תשלומי פנסיות בשנה זו לסוף חודש 11/88 הסתכם בכ-340 מליון ש"ח

חבר „מבטחים" יקר,
חוסר יציבות במשק, מפעלים על סף סגירה ופיטורים.
דווקא בשעה זו – אל לו לעובד לבחור בדרך הקלה ולמהר למשוך את דמי-הגמולים ובכך לשבור את הביטוח הפנסיוני שלו.
דווקא בשעה זו – יש לעשות כל מאמץ ולשמור על הזכויות הפנסיוניות שנרכשו במשך שנים ובעמל רב.
דווקא בשעה זו – כבשאר ימות השנה נשמור על הקיים ונבסס אותו תוך תקוה לרמת חיים הוגנת בגיל הזהב.

בברכה,
עו"ד בן-עמי עמירן
מנכ"ל „מבטחים"

שריקה באפילה / גדעון סאמט

נס עכשיו

גם את הנאת החג גוזלים מאתנו בימים אלה. במקום אור גדול, עושה חג-האורים אפלולית מטעמם של פוליטיקאים, ידענים ואף פרשנים נבונים. מי הרשה להם להשתלט כך על חנוכה, על האסוציאציות שלנו?

לא יצחק שמיר הזכיר לנו את ההתקוממות בקשר לחג. יום-השנה שלה הוא היום, כחג ניצחון המעטים מול הרבים. אבל שמיר התנגד בעיקשותו והקדיש למסמך עיוות החג תשומת-לב מפלגתית. עוד לפני החג, מסר לוועדת העורכים, בפגישתה השנתית אתנו, כי נס חנוכה נפל בוואשינגטון: הממשל האמריקאי אסר על ערפאת את הכניסה לארה"ב. למשמע הדברים, היה נדמה לי שפריטנת זו למעשה האל נובעת אצל ראש הממשלה מהיסוס כלשהו, שמא הנסים של פעם כבר אינם נראים לו איתנים די הצורך; כדי לחזק את לבנו בימים קשים אלה יש לייצר חדשים.

הבעתי בלבי את ההרהור הזה עד ששמיר ואמר, בעיצומו של החג, שלא היו בזמן המכבים התקופות ועיתונות "היינו שומעים כי כנופייה של אנשי-ימין קיצוניים, המעזים לצאת נגד המציאות". הוא רמז, כמובן, שבוחנו הלאומי מבריש גם כיום להלל נסים, כמעשי המכבים, אך עכשיו אין מי שיעריך אותם כערכם. שאם לא כן, לא היה תוכן גם על ההלופה הבדאה לשלמוריסלו המפר על "המתייוונים, המתבוללים, הבוגדים, שנטשו את מורשת ישראל", כפין אלה שהיום היו קוראים לכוד-עין עיירת פיתוח.

★

ביום העבר המיוחד להגנת מבנו-לותינו של העוה הוא נעשה לא-גריד אצל פוליטיקאים במבוקש. אבל רק חובבי-ההיסטוריה הפוליוים ביותר שבהניהם היו מוכרים, כפי שעשה כביר, את העובדה שאז העם הארץ היו בכבש קשה, "ללא מלך, ללא נביא וללא הגבר ה'". ואולי בכלל המבוכה הצפויה של המאמינים לנבוא ההשוואה לג-ביון, גרדם כליכך ראש הממשלה אל נסים עכשיו ואל פתרונותיהם בתקסורה.

החג רודף אותנו גם אל בתוך תיום של העסקנים הקטנים. אחר, שלבה קור, הם תהתר הבהל של רשות השידור, אבה לכבוד חנוכה, שיש לאבד את שידורי החג בכל-חוויה "ההלליים את הצבורים". הוא לא שם לב כנראה לדברי שמיר, שכן טען כי מועדי ישראל זוכים אצלנו ליחס מנוכר, או להתעלמות מוחלטת. במנוחה והשוואה של ראש הממשלה, קם החשמונאי יצא בעצם נגד ההתייוונות. הוא ביקש לכוון את התקשורת הממלכתית – טלוויזיה, בעשה נסים, הוא מפסח – לעבר הנס היהודי, לא זה של צבר"ם.

> למי יש עוד כוח לגרירת כל תולדותינו, יחד עם פלאי היסטוריה מסורסים, אל תוך חיינו כאן?

ולכן אין פלא שהיום ומחר, לכיבוד החג, מתקיים בירושלים, בטעם משרד החינוך – מבלי שנפל, עדיין, בידי החרדים – "כינוס על נסים ונפלאות". האם הנס שוב אינו נושא-לאמונה? ואולי האמונה עצמה היא בגדר נס? מה משמעות הדבר שאנו עדים לתחיית האמונה בניסים, בהתכבעות, כלחשוה אלה אחרות מהשאלות המהותיות, הנפתלות, החשמונאיות כליכך, שיונצו, על פי ההודעות, בפני משתתפי הכינוס צבאיי-הידעתנות-והידענות. (יחד חריק, זו הלם, זו שוחק) הסבאלונים, כלומר המתפללים והבוגדים של ימינו, אינם מוזמנים, כמובן, להשוואות המקבלות אצל צאצאי מתתיהו. ועל כן הם יסבו את תשומת הלב לטביעות

הזרעה בת המשמחקת שתהיה מחר, בשעה 11, בשמשום ביום השנה לאינתיפאדה, ודרון לנתון, ב"ידיעות אחרונות", כדור את שבות החג בתיאור מלחמת היוונים, בעלי צבא פרשים ופילים וגיבאוות קלגסים שנשקם כבד וציורם רב, נגד המכבים שנשקם רק אבנים ביד או במקלעת ולפידים שהשליכו באיוב להבהיל את סוסיהם או להצית את פיליהם. יפלתוה, בחיוינות ותיקה שאף הורשעה על מפגש עם אנשי אנטיוכוס הרשע, כתבה ב"על הנסים" על האינתיפאדה החשמונאית, שלטשנה ראשי השלטון השלוחי עטוה לדעוך בכל רגע, ואף הזכירה ליצחק שמיר, "מיכאלי" של הבוגדות, את ימי האינתיפאדה שלו.

קשה, קשה לחיות במדינה שכל אירוע מן העבר שלה בסמיך לא לתת מנוח, נהפך להשריר תעמולה בידי כל אחוז מיקרופון ועט. אבל לא רק היסטוריה, גם אירועים פשוטים מחיי היומיום, עכשיו, נהפכים לכבוד החג לעטנד משמעות בהוויות האינתיפדה המורד המכבי, בין יושבי נחלת האבות, הזכינו את עצמם השבוע אנשי "אלון מורה" אל המאהל הצבאי בקאסבה של שכם, כדי להדליק נר ולאכול סופגניות. מפקד נבוך באיזור לא רצה את המיצב הזה, שבספורים שעבר תולל כתומה בחוצות שכם. אבל ההווה אינו יכול להכריע את העבר הה החשמונאים החדשים באו. ולכבוד החג, האם לא ראינו בטלוויזיה את התוצאה – את הפילל. יאמר לנוחן – מפזר סוכריות במקום הלוקי-אבו לעבר קהל ילדים בשורי-הנכבדים?

★

ואמנם גם הצבא אינו יכול להישאר מחוץ לעיבה הסבוכה הזאת, עטופת הרגשות והכבר-עיות. זה הצבא אשר קצין-החינוך הראשי שלו הורה בשבוע שעבר לבי-נע בצה"ל את כל כתבי הן בדאחבון, בגלל רשימה שכתב בתוך "הרשות" על חללי מלחמת לבנון.

ומול מונה הקצינים במילואים שיצאו נגד התכבעות בנוזר היודבות התייצבה – בתגובה, אלא בתיו – קבוצת חיילים חרדים במילואים, שהתלוננה על מערכת התפבצה. מה אמר שם רבן (מיל) יהודה עציון, ראש ישיבה קריית מלאכי, אם לא ש"מהוד הנבים במכ"ל נהבא בישכותו".

למי יש עוד כוח לדברים האלה, לגרירה הבתיקה האלה של כל תולדותינו, יחד עם כל סותת הטבע וגרבי השמיים אל תוך חיינו כאן ועכשיו? מי יכול לסאוה את הניסיונות הנרקה, ההוכרית, התולה את חיינו על בליכות הבם, על הכתנגה למשיח או על תקפותנו היסטוריאקסימיות של פלאי ההיסטוריה, כשהם מגוררים לפי הבראים.

לכן, מה שיכול אולי לעזור לנו לעבור את הימים העגומים, הגדי-הגים האלה, הוא קצת הומור. כמו זה שתלשתי מהמדור "דברי אחרים" ב"דבר": נעצר בעל דוכן פלאפל שהשמן הספיק לו לשמונה ימים. איספו אוחז לאחר שהסתבר שאכל הקבה בדוכנו גוש חומם, וכפי שאתם רואים, גם לצחוק קצת היום, והמכור זה לא מה שהיה פעם.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

דמי כניסה לממשלה

החלטת מרכז המפלגה, לפתוח במשא ומתן עם הליכוד, על הקמת ממשלה רחבה, אין בה ערובה כי פרס ורבין ישמרו על כוחם ומעמדם בהנהגת התנועה

מאת אילן שחורי

במפלגת העבודה היה השבוע השיעור הראשון, כיצד עשויה המפלגה להיראות באופוזיציה. אולי משום כך התגייסו אתמול רבים להוביל את המערך לממשלה רחבה בראשות הליכוד. הישיבה של מרכז מפלגת העבודה, אתמול, לא זו בלבד שהכריעה בשאלת הצטרפות לממשלה, אלא גם הביאה לידי הפסקת־אש, אולי זמנית, בין היריבים בצמרת.

שמעון פרס, ששינה השבוע שב את עמדתו, הבין עד־מהרה כי היריבות הקשה שהתגלעה בינו לבין יצחק רבין, תביא לידי ריסוקה של מפלגת העבודה וסילוק של שניהם מהנהגת המפלגה. הכניסה לממשלה תקפיא במקצת את המהלכים הפנימיים, אף שאין עוד חולק כי הבקע שהתרחב עתה ביחסי פרס ורבין לא ניתן עוד לאיחוי. גם אם ישבו עתה שניהם אל שולחן הממשלה לצדו של יצחק שמיר, אין לצפות לאותם אמון והדדיות שאיפיינו את יחסיהם בארבע השנים האחרונות.

למעשה, נקלע עתה פרס למצב הגרוע לו ביותר, הן מבית והן מחוץ. במפלגת העבודה מאשימים אותו כאחד האחראים הראשיים להתבוססות המערך לפני המפלגות הדתיות, וכן תולים בו את האשם בהכרח של המפלגה להתחנן עתה לפני הליכוד כי יואות לשתפה בממשלת אחדות. ביקורת נוקבת נמתחה על פרס כבר בעת מערכת הבחירות. ואולם אלה שלא הצטרפו אז לתוקפיו אינם מהססים עתה להאשימו בחריפות על מהלכיו. במפלגת העבודה הכל סבורים כיום כי תרגיל פרס עם המפלגות הדתיות נעשה רק כדי לכפות רוטציה על הליכוד, ולקדם את סיכוייו לחזור לכהונת ראש הממשלה. שהרי מפלגת העבודה הצליחה, במגעים מוקדמים, להשיג את כל דרישותיה מהליכוד. רבים מאנשי הצמרת במפלגה סבורים כי פרס, שנשאר קרח מכאן ומכאן, יאלץ, כמעט בכל תנאי, להוביל את מפלגת העבודה לממשלה, למרות כל ביקורתו הנוקבת על תפקודו של ראש הממשלה, יצחק שמיר.

גם מחוץ למפלגת העבודה נשמעת עתה על פרס ביקורת קשה, בעיקר על נכונותו לוותר על עקרונות של מפלגת העבודה, תמורת הבטחות מעורפלות של הסיעות הדתיות. אחד מאנשי הציבור הבולטים, המקורב למפלגת העבודה, טען השבוע כי בשום פנים לא היה יכול להאמין כי פרס, שכה נלחם עד לפני הבחירות, נגד כל סיכוי לשינוי חוק השבות, יהיה מוכן להפוך את עורו ולהבטיח לאגודת־ישראל כי יפעיל לפני מרכז מפלגתו לשנות את החוק.

פרס נתפס איפוא בנקודת התורפה שלו בשאלת אמינותו. הקש ששבר את גב הגמל היה הופעתו לפני כעשרה ימים בתוכנית "שוקי" בטלוויזיה. פרס ניסה להישמע ממלכתי והסביר ביום כינוס הלשכה של מפלגת העבודה, כי אינו מנהל שום מגע עם המפלגות הדתיות, ואין בכוונתו להוביל לממשלה צרה בראשות המערך. מיד לאחר־מכן התברר כי עוד באותו ערב, ישר מאולפן "שוקי" ניהל מגעים עם אגודת ישראל ולמחרת היום היה בלשכתו הטקס החגיגי של חתימת ההסכם עם מפלגה זו.

במפלגת העבודה אין זוכרים מחלוקת פנימית כה עמוקה בשנים האחרונות, כזו שהתגלעה אתמול בכינוס המרכז. מעבר לעניין האישי, רואים רוב חברי מפלגת העבודה בעימות זה מאבק עקרוני, אידיאולוגי על דרכה של המפלגה. מאבקים מסוג זה זכורים רק בשנות השישים. בימי מנהיגותו של דוד בן־גוריון, עד לאירועים סביב "הפרשה", הוסלו בדרך־כלל המחלוקות הפנימיות בתוך הבית פנימה, כמעט שמדובר לא פרץ החוצה. היה מי שטען כי ההתארגנויות והטענות שהושמעו השבוע, מזכירות לו את המחלוקת הפנימית הגדולה במפלגת העבודה ב־1965, לאחר ועידת מפא"י שהוליכה לפילוג בתנועה, לפרישת בן־גוריון ונאמניו ולהקמת רפ"י.

בריתות לשעה

ההתארגנות לקראת כינוס מרכז המפלגה אתמול, יצרה בריתות אד־הוק, על סמך אהדות אינטרסים. בריתות אלו עשויות להשפיע על תפקוד מפלגת העבודה, אם המדובר בחבורת הצמרת השלטת ואם במבקשים להביא לחילופי דורות. שמעון פרס שב לתאם עמדות עם יצחק רבין לפרישה, רק בעניין זה. השניים שיתפו במהלך את ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות, ואת ראשי ההתיישבות בתק"ם ובתנועת המושבים.

אך בריתות אלה, שנוצרו לשעתן, אינן אלא מפגן רוב של ממסד המפלגה, ואילו רוב ה"זוטרים" העדיפו את המחנה האחר. לדוגמה, כמעט כל מקורבי פרס מצאו עצמם תומכים במהלך של עוזי ברעם, למנוע את השתתפות המפלגה בממשלת הליכוד. המדובר באישים הקרובים ביותר לפרס, ובראשם ח"כ יוסי ביילין, שנכנס השבוע לפולקלור הפוליטי הישראלי, משכינהו יצחק רבין בכינוי "הפודל של פרס". גם חבר־הכנסת חיים רמון, מיכה חריש, אלי דיין, עמיר פרץ ועוד עמדו מולו אתמול כאופוזיציה. גם התק"ם ותנועת המושבים לא הופיעו כגוש אחד: נסים זוילי, ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות, שהיה ראש אגף ההסברה במפלגת העבודה מדקמת הבחירות, עמד בראש קבוצה של בני מושבים שהתנגדו להצעה. ח"כ חגי מרום עמד בראש חברי מרכז מטעם התק"ם, שהחליטו להפר את החלטתם של ראשי התק"ם ולהצטרף ליוזמת ברעם.

החלטת המרכז של מפלגת העבודה, לאמץ את פנייתו של נשיא המדינה ולפתוח במו"מ עם הליכוד להקמת ממשלה רחבה, אין בה ערובה כי פרס ורבין ישמרו על מקומם בהנהגת המפלגה. מערך הכוחות בצמרת המפלגה לא יחזור להיות כפי שהיה בעבר. פרס נחלש מאוד, וקשה להניח כי יצליח, אפילו מכס שר האוצר או שר החוץ, לשוב ולכבוש לו מעמד כבעבר. אנשי הדור־הביניים והאופוזיציה בתוך מפלגת העבודה התחזקו מאוד בחודשים האחרונים. הם לא יוותרו על העמדת תחליף לפרס, לקראת הבחירות הבאות. אילו נשארה מפלגת העבודה באופוזיציה, היה משה שחל נבחר ליו"ר סיעתה בכנסת ומודרג להציג עצמו כיורש של פרס. עתה יאלץ אולי להמשיך ולפעול ללא הצהרת כוונות כזאת. אך אין להתעלם מהחבורה שהוא מנסה לגבש סביבו. היא כוללת בעלי עמדות־כוח חשובות מאוד במפלגה, כמזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ומזכ"ל המפלגה, עוזי ברעם. גם גד יעקבי ומרדכי גור, הרואים עצמם יורשים לפרס, לא אמרו עדיין את המלה האחרונה. בשבועות האחרונים היו להם כמה שיחות עם שחל. הם ביקשו למצוא עקרי־תקשורת לשיתוף פעולה, כדי לחולל מהפך בצמרת המפלגה – גם אם פרס ורבין יצטרפו כשרים לממשלה.

השרים החדשים

מיוחד הוא מצבו של מזכ"ל המפלגה, ח"כ עוזי ברעם. בימים האחרונים רמז באוזני מקורביו, כי אם תיכשל יוזמתו למנוע את ביטול החלטת הלשכה, יתפטר מתפקידו. כי אז לא יהיה בכוונתו להוביל את מפלגת העבודה, במצבה הנוכחי, לבחירות הקשות בהסתדרות או ברשויות המקומיות. ברעם הסביר כי במקרה כזה, יהיה מקומו בסיעת המערך בכנסת, שרובה תהיה אופוזיציה קולנית להנהגת המפלגה היושבת בממשלה. לא פחות מ־18 חברי־כנסת תמכו בברעם במהלכיו האחרונים. אין ספק שהוא ייטיב לנצל את מוקד־הכוח שנוצר סביבו.

לאחר כינוס המרכז, עומד ברעם לפני דילמה לא קלה. מצד אחד, אחרי ישיבת הלשכה בשבוע שעבר ובעקבות האירועים במפלגת העבודה בחודשים האחרונים, התחזק מעמדו.

רבין וברעם. שתי התחזיות של פרס

הצלום: עוזי קרן

החלטת הלשכה השוללת מגעים עם הליכוד, היתה שיא הצלחתו. ההחלטה הצפויה על צירוף המערך לממשלה רחבה, עשויה להשאירו מחוץ לתפקיד שר בממשלה.

לאחר שדיבר כה רבות נגד כניסת העבודה לממשלה בראשות שמיר, לא יהיה עוד ברעם מסוגל לעשות תפנית ולקבל עליו תפקיד שר. זה יפחית ממעמדו ומכוחו בתנועה מה גם שלא יראה עוד טעם להמשיך ולשמש מזכ"ל המפלגה. לעומת זאת, יחושו ברעם להציג למוקד־הכוח שהוא מחזיק ולגבש סביבו את הגרעין המתנה שנוצר סביבו בשבועות האחרונים. אתמול סירב ברעם לנבא מה יהיו מהלכיו. בימים הקרובים הוא עשוי להחליט על המשך דרכו הפוליטית במפלגה.

אם אכן תצטרף מפלגת העבודה לממשלה, עולים שמותיהם של רפי אדרי, אברהם כץ־עוז ואורה נמיר כעשויים לקבל את תפקידי השרים החדשים בממשלה המשותפת. אם יחליט ברעם, למרות הכל, לכהן בממשלה – אין ספק שמקומו בראש המועמדים להיות שרים.

פרס לא יהיה מאושר מצירופה של אורה נמיר לממשלה. אבל היא תפתור לו שתי בעיות: ראשית, היעדרה של אישה בממשלה. בינו ובין נאוה ארד יש קרע מוחלט, ומאשה לובלסקי כבר הודיעה כי אינה רואה עצמה מועמדת לכהונת שר; היא גם בין אלה שהתנגדו להצטרפות העבודה לממשלה. ושנית, הפעם לא יוכל פרס להתעלם מדרישת רבין להגדיל את ייצוג מחנהו בממשלה. לפני ארבע שנים, היתה נמיר המועמדת השלישית של מחנה רבין לכהונת שר, אולם רבין לא התווכח עם פרס שספק כי רק שני אנשים ממחנה רבין, רבין עצמו והשר יעקב צור יכהנו בממשלה. הפעם, נחלש מעמדו הפנימי של פרס במפלגה, והוא שרוי בעימות קשה עם רבין, שהאירועים האחרונים חיזקוהו מבחינה מפלגתית. על כן, קשה להניח שיסרב לדרישתו לצרף לממשלה גם את נמיר. מבין השרים של מפלגת העבודה עתה, ייפרד מתפקידו אריה נחמקין. עשויים להצטרף אליו שושנה ארבלי־אלמוזלינו וחיים בר־לב.

בדרך לפריצת דרך?

מאת בועז שפירא

מה התחדש בבחירות? לא הרבה. כבר בעבר היה לגוש הדתי שבו 18 חברי־כנסת. הגוש הימני הוא המשך מדויק לזה שבכנסת הקודמת. גם הגוש הערבי הוא גורם קבוע ברשימות המיעוטים. המפלגות הקומוניסטיות השיגו בעבר שמונה ואף 10 מנדטים. אך השנה חל מפנה של ממש: בראשונה מאז שנות ה־60 מתייצב בכנסת גוש שמאל ציוני שרוב נבחריו (שבעה מתוך שמונה) ורוב בוחריו הם מהמגזר היהודי.

עד 1965 היתה מפ"ם שקיבצה את רוב מצביעי השמאל היהודים בצוותא עם ערבים, כמי שמאלי, ולימים רק"ח. הזמ"ש, היו למפלגות של ערבים שמצביעים להן גם יהודים. כאשר ב־1969 הצטרפה מפ"ם למערך עם מפלגת העבודה, ספג השמאל הציוני מהלומה. רשימת "העולם הזה – כוח חדש" של אורי אבנרי, שכבר קיבלה בבחירות 65' מנדט אחד, הגדילה בחלל שנוצר את כוחה. אך היא הצליחה לגייס או רק עוד 2,700 בוחרים ובזכות חלוקת העודפים קיבלה מנדט שני, לפני מק"י, שזכתה במנדט אחד.

אל בחירות 73' הגיעה רשימת "העולם הזה" מפוצלת. אבנרי עמד בראש מרי"י (מחנה רדיקלי שמאלי), שהתאחד עם שי"ח (שמאל ישראלי חדש), והם רצו תחת השם "מרי חזית השמאל", ונכשלו. מק"י, הפעם תחת השם "מוקד", יחד עם פלג אחר של שי"ח, תכלת־אדום, השיגה שוב מנדט אחד. מאיר פעיל, איש מפ"ם עד הצטרפותה למערך, היה נציגה בכנסת. באותן שנים הוקמה המועצה הישראלית לשלום ישראלי־פלשתיני, שמצעה הליבה משותפת עם רצ.

השמאל הציוני נערך לבחירות 77 במסגרת של"י, שכללה את מוקד, מרי, קבוצה של הפנתרים השחורים בראשות סעדיה מרציאנו ואת לובה אליאב, שפרש מהעבודה ב־1975. המאמץ לאחדות השורות הניב רק שני מנדטים. ב־1981 לא עברה של"י את אחוז החסימה.

ב־1984 התייצב השמאל בשני ראשים: במסגרת רצ, שם היה שותף לגידולה ממנדט אחד ב־1977 וב־1981 לשלושה מנדטים; ובמסגרת הרשימה המתקדמת לשלום, בראשות מתתיהו פלד ומוחמד מיעארי, שכללה את אנשי התנועה המתקדמת הערבית מנצרת ואת "אלטרנטיבה" היהודית, של יוצאי של"י. אך המתקדמת, על אף מרכיביה היהודיים, אינה ציונית. לכן היא אינה שייכת לגוש השמאל היהודי אלא לגוש הערבי, ואינה נחשבת כשרה לקואליציה.

שעת מבחן

סירוב מפ"ם להצטרף לממשלת האחדות, ב־1984, החלטותיה לפעול באופוזיציה מול מפלגת העבודה ולרוץ לבד בבחירות 88', היו אות לכך שאחרי 20 שנות יובש עומד מחנה השמאל בשעת מבחן. העימות הפוליטי הגובר בשאלת עתיד השטחים ותושביהם העמיק מימד נוסף להכרעה. עם זאת, הופעתה העצמאית של מפ"ם איימה על רצ, שבשנים האחרונות שימשה בית לשמאל הציוני. רצ היתה אמורה, לפי הסקרים, לגדול ליותר מחמישה מנדטים, כפי שכבר גדלה בכהונת הכנסת שעברה, עם מעברים לשורותיה של יוסי שריד (עבודה) ומרדכי וירשובסקי (שינוי).

הגוש שמשמאל לליכוד ירד, אך הפלג "החודי" שבו במגמת עלייה. בראשונה מאז שנות ה־60 נבחר לכנסת גם גוש של מפלגות שמאל ציוניות שנציגיו כמעט אינם מסתייעים בקולות הערבים

מבחן הבחירות עבר בהצלחה. שתי המפלגות קיבלו יחד מספר שיא של שמונה מנדטים, הבוקי לגוש השמאל היהודי־הערבי, מבלי להבל בגוש הערבי־היהודי, שנותר עם שישה מנדטים וכמעט השיג מנדט שביעי. אך פריצתו של הגוש לא נעשתה על חשבון הגוש הדרבי, הימני, אלא על חשבון מפלגת האם של רצ, שהיא גם מפלגת־האחות למפ"ם – מפלגת העבודה.

מפ"ם, שלה היה ייצוג של שישה ח"כים ברשימת המערך ב־1984, נטלה לפחות את החלק הריאלי של המצביעים שתמך בה כשישבה במערך. רצ עם 97,513 קולות, ומפ"ם עם 56,305, השיגו יחד 153,818 קולות, מעט פחות מ־160,393 שצברו יחד שלוש מפלגות הימין: התחיה, צומת ומולדת. הימין גדל ב־50 אלף קולות לעומת 1984, אך רק במנדט אחד (כ־10 אלפים קולות הבטיחו אותו שיעור ייצוג יחסי כמו בבחירות הקודמות, לנוכח הגידול באוכלוסיה; כ־20 אלף קולות הביאו לתוספת של מנדט אחד; ו־20 אלף קולות נוספים בחבנה. צומת ומולדת השיגו כ־10 אלפים קולות כל אחת, מעבר לשני המנדטים, מבלי שיוכלו הסכם עודפים כדי לנצל שאריות אלו. בשמאל הטיבו הבוחרים לחלק את קולותיהם. למרות שצברו 6,575 קולות פחות מהימין, הם קיבלו מנדט אחד יותר: שמונה לעומת שבעה.

עדיפותו של השמאל על הימין מתחדדת עוד יותר כאשר מוסיפים לו את קולות הלא־ציוניים, הערבים. יחד עם חד"ש, המתקדמת והמפלגה הדמוקרטית הערבית של דראושה, נוספים לשמאל שישה מנדטים, בעוד הימין יכול לזקוף לזכותו את המפד"ל, שלה חמישה מנדטים. בהשוואת השחקנים הפוליטיים גדל איפוא יתרונו של השמאל לעומת הימין לכדי 14:12 מנדטים, והדבר מתבטא גם בהיקף ההצבעה: 13% מהקולות לשמאל לעומת 11% לימין.

השוואה כזו מציירת תמונה ורודה למחנה השמאל. זו אף עשויה להיראות טוב יותר כאשר בוחנים את יתר הגושים. הליכוד והמערך שווים בגודלם. יתרון הליכוד, 40:39, אבל, אם מצרפים את שינוי (שני מנדטים) למערך, שאליו היא מקורבת יותר מאשר לכל גוש אחר, לרבות השמאל. בנוסף לכך נותר הגוש החרדי, שהעדפותיו לימין או לשמאל אינן החלטיות, כפי שהתברר במשא ומתן הקואליציוני.

מצבו של השמאל, איפוא, הוא לא רע, אז מדוע תוצאות הבחירות אינן טובות לה. חולשתו של הגוש שמשמאל לליכוד הוא בהישענו על שישה מנדטים קריטיים של הגוש הערבי, שאינו נחשב לגיטימי לקואליציה.

מבוססים הצביעו רצ

מכל מקום, לפחות בראשונה כנסת שיש בה ייצוג של 14 ח"כים הדוגלים במתמד בנסיגה מהשטחים, למעט תיקוני גבול הכרחיים, שיהיו מוכנים לכבד את החלטות הפלשתינאים בכל הנוגע לעצמאותם ולריבונותם, ושיהיו נכונים להידבר עם אש"ף אם יכיר בישראל וישלול את הטרור.

רבים יותר מבעבר הצביעו השנה בעד עמדות אלה בשל נאמנותם לרצ. אך דומה כי לא כל מצביעי רצ מודעים לתמורות בביטוי מצע מפלגתם, שהפך לשמאלי יותר לקראת בחירות 88'. תרומתה של רצ כלוחמת לזכויות האזרח ופעילותה נגד כפייה דתית מהוות גורם לא פחות מרכזי מעמדותיה היוניות בגיוס מצביעים. ואמנם, למרות הדמיון הפוליטי בין רצ ומפ"ם, תרומתן שונה. הדבר מתבטא בתוך המצביעים להן.

מפ"ם, בעלת שלושת המנדטים, גייסה את המנדט הראשון במסגרת הקיבוץ הארצי, שבו היא קיבלה 73.2% מהקולות. בקיבוצי התק"ם הצביעו עבורה רק 3.5% מהבוחרים, כמחצית משיעור ההצבעה בהם לרצ. עליונות המערך בתק"ם (81.3%) לא התערערה. בנוסף לאנשי הקיבוץ הארצי הצביעו למפ"ם כ־7,800 ערבים בקלפיות במגזר הערבי (לא כולל ערים מעורבות כחיפה או יפו) וגוש גדול, 7,600 מצביעים – רובם יהודים – בשלוש הערים הגדולות: תל־אביב, חיפה וירושלים. בכך השלימה מפ"ם, כמעט, את המנדט השני, ונותר לה לאסוף ברחבי הארץ קצת יותר ממנדט אחד כדי להשיג ייצוג של שלושה חברי כנסת.

שיעור ההצבעה הארצי למפ"ם היה 2.5% בקירוב, אך בכל היישובים העירוניים היהודים היא לא קיבלה שיעור זה, מלבד הישג ראוי לציון בארבעת היישובים: אופקים 5.5% מהקולות, ירוחם (3%), יקנעם ושדרות (2.5%). ביישובים העירוניים, שאוכלוסייתם אינה מבוססת, לא פנו הבוחרים בדרך כלל למפ"ם. היא לא עברה את אחוז החסימה באשקלון, קרית מלאכי, שדרות, נתיבות, לוד, בית שמש, אור עקיבא, טירת הכרמל וטבריה. ביישובים מבוססים במרכז הארץ הצליחה מפ"ם לגייס רק 1.5% מהקולות, כך ברחובות, חולון, רמת גן, הרצליה, רעננה וכפר סבא.

לעומת מפ"ם מוצאת רצ את עיקר בוחריה במגזר העירוני. במעוזי כוחה המובהקים בערים המבוססות היא השיגה הרבה מעבר לשיעור ההצבעה הארצי עבורה, שעמד על 4.3%. בכמה מיישובים האלה היא כמעט הכפילה את כוחה. ברמת השרון היא סימנה 9.7% מהקולות; בקרית טבעון קיבלה 7.4%; בתל אביב, גבעתיים, קרית אונו, רעננה, הרצליה וחולון היא קיבלה בין שישה לשבעה אחוזים מהקולות. כך הספיקו לה הקולות בתל אביב, רמת גן וגבעתיים כדי לצבור יותר ממנדט. מצביעי רצ בירושלים ובחיפה השלימו את הקולות למנדט שני.

חוד חנית מצפוני

במגזר הערבי גדל היקף ההצבעה לרצ: בכפרים הצביעו עבורה 4.6% מהמצביעים, לעומת 1.7% בבחירות 84'. ביישובים העירוניים הערביים גדל שיעור ההצבעה מ־0.5% ב־1984 ל־4.4%. בדומה למפ"ם, עלה בידה לאסוף כאן כ־7,000 קולות, לעומת 1,600 ב־1984.

דווקא בקיבוצים נפגעה רצ, במידה עקב איבודם של רוב מצביעי הקיבוץ הארצי, שב־1984 עדיין העדיפו את רצ על פני מפ"ם שבתוך המערך. עם זאת, למרות הירידה בקיבוצים היא קיבלה שם 6.4% מהקולות.

רצ גדלה בבחירות בכל ישוב וישוב, אך לא הצליחה להתגבר על חולשה בולטת: היא איננה עוברת את אחוז החסימה בעשרות ישובים עירוניים וכפריים לא־מבוססים. גם מפ"ם מגלה חולשה במקומות אלה. אך בעוד רצ נהנית מיתרון על פני מפ"ם כמעט בכל ישוב בארץ, הישגי מפ"ם במגזר זה טובים יותר. מפ"ם משיגה יותר קולות באור יהודה, אופקים, דימונה, ירוחם, קרית גת, רמלה, בית שאן, עכו וקרית שמונה.

הגוש שמשמאל לליכוד ירד בבחירות מ־59 ל־55 מנדטים. הפלג "החודי" – שבו אנשי שמאל של מפ"ם – גדל. במפלגת העבודה מאמינים כי על המפלגה הגדולה להיות גדולה עוד יותר כדי שתוכל להרכיב ממשלה ובכך להוביל לתמורות בהצבעה. אך בגוש שמשמאל לעבודה משוכנעים, כי רק עם חוד חנית מצפוני כמותם אפשר להוביל לתמורות.

דן שילון / עם ח"כ מנחם פרוש

אני קופץ מאהדה בין פרס לשרון

הרב מנחם פרוש, התגובות מעם בהרגשת גועל נפש?

יעקב איך. בן אדם בחיים הציבוריים חייב להיתקל בגועל נפש.

ומה קורה כשאתה מוצא את עצמך במרכזו של הגועל נפש?

אני מוכרח לקבוע שיש כאן משהו מאוד כואב. כמעט כל המפלגות הגושים שנתקלנו בהם מפולגים. במהלך המשא ומתן שמעתי מנציגי המפלגות האלה דברים איומים, אלה על אלה. חברים במפלגה מסויימת מספרים מהלכים מאחורי גבם של חברים אחרים באותה מפלגה.

אז אתה מסכים להגדרה שאתה מצוי במרכזו של הגועל נפש?

אנחנו חיים כיום במעט כמו בדור הפלגה והדור שבנה את מגדל בבל, והתפלג ללשונות רבות. גם אנחנו לא נקיים מזה. גם היום קיים דור של פילוגים ומפלגות. במהלך המשא ומתן, ואני מלווה את המשא ומתן להקמת קואליציות כמעט מאז כינון המדינה, לא נתקלתי בתופעות מכוערות כפי שנתקלתי הפעם. תופעות מכוערות. גם בליכוד וגם במערך. ואחרי כל זה קוראים דווקא לנו סחטנים. למה, מדוע?

אנשים בכירים הגדולים שמנהלים אתכם משא ומתן מספרים שמעולם לא נתקלו בהתבזות כה גדולה כמו שהם נאלצו, ונאלצים, לעבור. איזו הצדקה מוסרית יש לכם לבזות אותם כל כך?

חלילה וחלילה. ראשית כל, אני מכבד כל אחד. כל אחד ודעותיו, גם דעות מנוגדות לשלי. אני בשום פנים לא רוצה שתהיה לי יד בביזוי של מישהו.

אבל אתם שיגעתם את המערכת הפוליטית. התרוצצתם ממפלגה למפלגה. שיחקתם זיג־זג פוליטי. התחלתם עם הליכוד, הלכתם למערך, חזרתם לליכוד, ושוב למערך –

אנחנו רוצים לתקן את הנושא הזה של חוק מיהו יהודי. זה תנאי ראשון. אנחנו רוצים למצוא גם פתרון לבעיית הדיור, דיור להשכרה. בגלל בעיית הדיור בורחים אנשים מהארץ. דרשנו את חוק מיהו יהודי ואת עניין הדיור. רק את שני הדברים האלה –

למה צריך להגיע בצורה שונה לדיור של בן של אדם חרד מאשר לדיור של בני, למשל?

להיפך, לכולם. חס ושלום. אנחנו ביקשנו דירות להשכרה לכולם. פתרון בעיות הדיור לכולם. במיוחד ליוצאי־צבא, מפני שמרבית אלה שאני פוגש בחו"ל הם יוצאי־צבא. אין להם דירות. אנחנו רוצים דיור ליוצאי צבא, למשפחות ברוכות־ילדים, לזוגות צעירים, לכולם. חס ושלום בלי זה. כשאנחנו התלבטנו על מי להטיל את הרכבת הממשלה, ומועצת גדולי התורה התלבטה האם ליתן להמליץ לנשיא להטיל על שמיר, מה היה צריך מר שמיר לעשות? במקום לדבר אתנו, הוא הלך והזמין את המערך. שאלנו אותו אחרי יומיים למה אתה עושה זאת, אז הוא אמר "אני הולך לפי הפרוצדורה, להזמין את הגדולה בסיעות". הבינונו. אבל מה היה למעשה? לא רק שהזמין את הסיעות לפי גודלן, אלא הוא לקח צוות משא ומתן וניהל משא ומתן עם המערך, עד כדי כך שהביא את זה למצב שיכול היה המערך להביא את זה לפני הלשכה שלהם כדי להצביע. ואילו אותנו סחבו וסחבו מבלי לסכם את מה שהבטיחו לנו.

ואז הלכתם למערך. הוצאתם מהם התחייבויות בעל־פה ובכתב. רציתם חזרה לליכוד ובמוחכם של דברי המערך. מה שרציתם?

הסיפור עם המערך היה מהלך שיכול היה להצליח, אבל לצערי הגדול בתוך המערך היו בעיות פנימיות. שמעון פרס התנהג בסדר גמור. הוא אמר ואמר ואמר שכל עוד לא תגמר 21 הימים, הוא לא מנהל משא ומתן. מה שכן היה זה מסמך ביילין. ואני רוצה להגיד לך שמסמך ביילין לא חורג ממה שהובטח לנו לפני ההחלטה של הנשיא על מי להטיל את הרכבת הממשלה. בהתחלה היה מסמך שנכתב על־ידי רפי אדרי, שכל הכבוד לו על כל המאמצים שעשה. המסמך הזה ניתן על דעתו של מר פרס ועל דעתו של מר רבין. מר פרס ומר רבין הזמינו לנו כדי שאנחנו נבוא להתחם. לא באנו לחתום כי הלכנו למועצת התורה, וזו הודיעה שזה אותה. מסמך ביילין היה למעשה חזרה על מסמך אדרי שניתן על דעת פרס ועל דעת רבין. לא יותר מזה. אני רוצה להגיד לך, ההגינות הזאת כמו שמר פרס התנהג בנושא זה לא היתה לה דוגמה אצל שום ראש מפלגה אחרת.

אז למה לא הלכתם לממשלה עם שמעון פרס?

אני רוצה לספר לך שצלצלתי אחרי ישיבת מועצת גדולי התורה למר פרס ואמרתי לו: "יש לי בשבילך בשורה. מועצת גדולי התורה החליטה להטיל עליך את התפקיד. אנחנו רוצים לבוא אליך". "תסלח לי מאוד", הוא ענה. "אני לא יכול לקבל אתכם עד אחרי ישיבת הלשכה". אני מצטער מאוד אם גרמנו אי־נעימות למר פרס. זה לא מגיע לו. אני אומר את זה בצער רב. לא מגיע לו מה שעשו לו, כאילו עשה משהו מאחורי הקלעים. הוא נוהג בזה בהגינות מירבית.

אתה מתחמק מתשובה לשאלה. אם אתה מפליג כל כך בשבחו של שמעון פרס, למה אתם הולכים במקום לדבר עם יצחק שמיר?

סלח לי מאוד, אני מפליג בשבחם של שני האנשים אשר עומדים בראש המפלגות. שמעון פרס מצד זה ומר יצחק שמיר מהצד השני. לצערי הגדול, הכל תלוי באלה שבאים אחריהם ולא בהם עצמם. אני מצטער מאוד שכתוצאה מכך שנעשו דברים מאחורי גבם, נאלצנו אנחנו לנסות להציל את עצמנו.

האמן לי, לפני שהגעתי לחיים הציבוריים, עשיתי לי כלל: קודם כל לבסס את עצמי בחיים הפרטיים. וכך עשיתי

כלומר, אתה מאמין יותר לאריק שרון חבוש כיפה מאשר ליצחק רבין חבוש כיפה?

מצדי, שניהם יכולים לחבוש כיפה או לא לחבוש כיפה. אני מעריך מאוד את מר אריק שרון, שתרם תרומה גדולה מאוד להדק את הקשר בין המפלגות הדתיות לבין הליכוד. אגיד לך את האמת, מאז שאני מכיר את הליכוד, תמיד בשבילנו הפרטנר הטוב לטפל בעניינים היה מר אריק שרון. אז אתה רואה, אני קופץ מאהדה למר פרס לאהדה למר שרון.

ואתה מצליח לבלבל את כל המערכת הפוליטית.

אני בטוח שאם אתה תקרא את דברי אחרי שתכתוב אותם, אתה תבין אותי היטב. יש לי מטרה אחת ויחידה, והיא לעשות טוב לציבור ששולח אותי לכנסת.

ולשם כך כל האמצעים כשרים?

חס ושלום. לא עשיתי משהו לא כשר.

לא השתמשת בשמעון פרס, ביוסי ביילין ובאחרים כדי ללחוץ על הליכוד לסגור אתכם?

לא, זה לא היה לחץ. אחרי שהתיאשתי ואחרי שראיתי שהליכוד הולך לגמור עם המערך ואותנו סוחבים ולא מגיעים לסיכומים, עשיתי מהלך מאוד לגיטימי. זה לא מהלך שעשיתי במחתרת.

אם זה המצב, האתה מעיד על עצמך שאתה לא סחטן ושאתה לא מבוזה ואתה לא לוחץ –

אם אני מבקש זכויות שוות, למה אני נקרא סחטן? אם התקציב שלנו הוא רק שישה אחוז ואנחנו מקבלים רק שלושה אחוז, או על כל חצי אחוז שמגיעים לנו צריכים לקרוא לנו סחטנים? מתי יפסיקו את זה? אתה שמעת כאן את אשתי איך שהיא מנסה לפנק את ילדי, זה אחד זה. איך שהיו שמונה חודשים במלחמת יום כיפור ואיך שבני הגדול, שנפטר לפני שנתיים, שירת בצבא, וכל הילדים שלי חוזרי־תורה. מי שרוצה ללמוד, תורתו אמונתו, ילמד. מי שלא תורתו אמונתו, הולך לצבא. אני קיבלתי בצבא את הצטיינות עבור שירותי בצבא.

אבל רבים מהבחורים לא שולחים את בניהם לשרת בצבא בטענה שהם רוצים לאפשר להם ללמוד בתקופת השירות הצבאי. למה לבני של יהודי חרדי יינתן פטור מהצבא כשהוא מצהיר שהוא רוצה ללמוד, בשעה שבני שלי – רוצה או לא רוצה ללמוד – חייב לשרת בצבא?

אדוני היקר, עד אימתי תתחלנו עם הגישה הזאת, לא להעריך מה המשמעות של יהודי שמפקיד את חייו – ואני אומר לך, מפקיד את חייו – למען שמירת ערכי הרוח שלנו? יש לי בן אחד שהוא כל כולו מסור לתורה. האמן לי, אם אתה תראה את חייו המשפחתיים ותראה את חיי המשפחה של אלה ששירתו בצבא ועכשיו הם בעסק החיים, מי נותן יותר הקרבה? זה שיושב ולומד או זה שעושה עסקים?

ללמוד פירושו להפקיד את חייו?

אני רוצה להגיד לך, אולי אספר לך משהו. בוויכוחים הסוערים בשנות כינון המדינה ביקש הרב לוין, שהיה מנהיגה של אגודת ישראל, פגישה עם מר בן־גוריון. הוא אמר לבן־גוריון: "אני ניצלתי מהשואה. אתה יודע מה היתה בשבילנו פולין והמרכזים היהודיים בה? היו בשבילנו מרכזי התורה, מרכזי הישיבות באירופה כולם נחרבו. אנחנו באנו לכאן אחר אלפי שנים משמשות. ערכי הרוח הם אלה שהחזיקו אותנו כל אלפיים שנות גלותנו. באנו לכאן להקים את מדינת ישראל. איך אנחנו יכולים אחרי השואה הזאת, אחרי האסון הגדול הזה, איך אנחנו יכולים לבנות מדינה עם חיים חברתיים כשאין לנו מרכזי התורה? תן לנו את האפשרות לכך". זה מה שהוא אמר לבן־גוריון, ובן־גוריון הקשיב והסכים.

האם להוויה החרדית יש בלעדיות לקורבנות ולסבל הנוראי בשואה, ולהקמת בית יהודי לעם ישראל בארץ ישראל?

חס וחלילה. אבל מה אנחנו באים ומבקשים בסך הכל? אנחנו באים ומבקשים שבאותה תקופה מוגדרת, מסויימת, אשר הבן יושב ולומד בתורתו אמונתו, יידחה שירותו הצבאי עד אחרי שיגמור את הלימודים האלה. למה התלבשתם על אותם נכסי הרוח היהודים שמחזיקים אותנו את קיומנו?

הדברים שאתה משמיע כאן אינם מקובלים לפחות על דעתם של 80 אחוזים בציבור הישראלי. איזו הצדקה מוסרית אתה מוצא להכתיב לרחוש את זה מכלל הציבור החילוני?

במה אני מכתיב להם? אני אומר שאנחנו לא יכולים לחיות כאן, בארץ ישראל, בלי האפשרות שבנינו יוסטו את עצמם בערכי הרוח וימשיכו ללמוד. אנחנו רוצים לשמור על יבנה וחכמיה. רק על היסוד הזה אנחנו מתקיימים בארץ ישראל. בלי היסוד הזה יברחו מארץ ישראל. ואני רוצה להגיד לך גם משהו על התנועה הרפורמית, להבדיל מהתנועה שלנו. הם, בתנועה הרפורמית, קבעו כעקרון יסוד לנתק את העם היהודי מזיקה לארץ ישראל. ככה נוסדה התנועה הרפורמית, ורק אחרי הצהרת בלפור הם שינו את התנהגותם.

מה שאתה מוסיף כאן אינו מתנגד של התנועה הרפורמית. גם אורתודוכסים רבים מתבוללים לארץ ישראל. ולהפך. הרבי מלובאוויץ' מרבה לדבר על ישראל וממשיך לשבת בברוקלין.

רגע אחד. של נעליך מעל רגליך כשאתה רוצה לדבר על הרבי מלובאוויץ'. הרבי מלובאוויץ', אם הוא לא בא לארץ ישראל, אני לא צריך לדבר בשמו. שמו הולך לפניו. הוא מדבר בשמו. אני רוצה להגיד לך, בהלכה יש גרסה כזאת, שמי שבא לארץ ישראל רשאי לצאת ממנה רק בתנאים מסוימים. הרבי מלובאוויץ', כל עוד, לצערנו הגדול, העם היהודי לא מכיר בעניין הזה של מחויבות לבוא לעלות ארצה, ויש שם עשרה מליון יהודים בחו"ל, אז הוא רואה לפניו תפקידים גדולים בחו"ל. אבל האמן לי,

אתה מגדיר את זה "שמור לי ואשמור לך", ואני מגדיר את זה "ואהבת לרעך כמוך". האמן לי, אפילו מלשכת מפלגת העבודה פונים אלי אנשים ואני נותן להם הלוואות בחפץ לב. אני עוזר בחפץ לב לכל יהודי. זה הטבע שלי

כלבו ונפשו הוא בארץ ישראל. אבל הרפורמים, אל תשכח מזה, הם הוציאו את ציון וירושלים מהסידור שלהם.

הרב פרוש, בהשקפת עולמך המדינית, למי אתה קרוב יותר, לשמעון פרס או ליצחק שמיר?

אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך.

שוב אתה מתחמק. אני מבקש תשובה עניינית.

לצערי הגדול, אין לנו עם מי לשבת ליד השולחן. אין כיום מנהיג ערבי שמוכן לשבת אתנו. אנחנו מתווכחים עם עצמנו. אבל בדבר אחד אני מודה עם מר פרס: בצורך להמשיך בתנופה מדינית. לא לשקוט על השמרים.

היית מסכים למסירה טריטוריאלית תמורת שלום אמיתי?

זה תלוי מה המשמעות של ויתור טריטוריאלי. אם תהיה לנו התחושה שמדובר בשלום אמת, תוך ביטחון, נצטרך לתת את דעתנו על כך. ברור שדעתנו כפופה לדעת מועצת גדולי התורה. מה שהם יגידו לי, אעשה.

בממשלה בראשות הליכוד לא תצטרכו אפילו להתלבט בשאלה הזו. הליכוד הדיר תורת על הגלו התנבי־ הזה. לשאלה ביהודה ושומרון. אפילו תמורת שלום.

אני רוצה להזכיר לך שכמו שהיה עם סאדאת ובגין, שאף אחד לא האמין בזה, ומנחם בגין עשה שלום, וגם ויתר על שטחים, כך יכול להיות גם עכשיו.

פעם היה מקובל לחשוב שאתם, הפוליטיקאים של אגודת ישראל, מצליחים לתמרן ולהתבונן את מועצת גדולי התורה. עכשיו, כך נראה, נעשו קלפים הוסמכים לשלוח במועצת גדולי התורה. זה נכון?

הטעות הגדולה ביותר היא שמישהו חשב שמנהיגים הפוליטיים יכולים לתמרן עם מועצת גדולי התורה. אתה צריך להכיר את השולחן הגבוה הזה. אנחנו מאושרים שיש לנו אותו. ואני אומר את זה כאיש שמעורב בפוליטיקה כבר הרבה שנים.

אבל אתם, בתוך המחנה החרדי עצמו, אויבים ושונאים זה לזה יותר מהחילוניים המרשעים ביותר בבית הדין —

אני אגיד לך. אני זוכר את הימים אחרי השואה. סבתא שלי היתה אומרת תמיד: יותר טוב הרבה דאגות מאשר דאגה אחת. אנחנו ברוך השם חיים כאן במדינה קטנה. לא

כיסוי גירעון של "סולל בונה" בשנה אחת היה מבטיח לתקן את כל הקיפוחים שלנו עד מאה ועשרים שנה

כמו שהיינו מפוזרים בגלות. וכולם נמצאים בשטח של 27 אלף קמ"ר מרובע. אז יש מתח גדול יותר –

עכשיו אתה מייחס את זה לצפיפות האוכלוסיה. לכם, למשפחות החרדיות, תרומה מכרעת לריבוי הטבעי.

אני לא אומר צפיפות האוכלוסיה. אני אומר שמשכבו את החיים הגלותיים שהיו במדינות שונות, אלא שהשטח נעשה מצומצם יותר והמתח גדול יותר.

אני מבקש להזכיר לך שמי שחזה אותך פלוות, מבות ונרציות, לפני כמה שנים, לא היו יהודים חילוניים.

אולי. אבל אל תזכיר עוונות ראשונים. שרוד אותי מלהזכיר בתקופה שאני רוצה לשכוח.

רוצה אולי לשכוח, אבל לא תוכל לברוח מזה. אתה מנסה לטשטש כאן בעיה חמורה מאוד שקיימת בתוך המחנה החרדי.

להגיד לך שזה לא מדאיג אותי לא יהיה נכון. זה מדאיג אותי מאוד, ועלינו לתת את הדעת על כך, איך מגשרים על הפער הזה שקיים עכשיו בין הפלגים הדתיים. זה דבר שמצער אותי מאוד. אבל לעומת זאת, כולנו בחזית אחת לשמור על תורתנו ועל קדשינו.

אם אתם בחזית אחת כדי לשמור על תורתכם ועל קדשיכם, למה לא יכולתם לוותר ל"דגל התורה" ולריב על ניהול המוסך התורתי?

למה לא יוותר עיתון "הארץ" על הדפוס שלו ועל הרכוש שלו לטובת עיתון "דבר"?

כלומר, העניין הוא בית הדפוס בלבד?

חס וחלילה. אבל המוסך התורתי היה תמיד שלנו. בגלל התורה אף פעם לא יסדו בתי חינוך. אני מאוד מעריך את הרב שך, אבל בכל השנים לא ראיתי אותו אף פעם באגודת ישראל ולא ראיתי אותו אף פעם בחינוך העצמאי.

אתם מצהירים שאתם תומכים בממשלה רחבה. אבל בשבוע האחרון עשיתם למעשה הכל כדי למנוע אותה. עכשיו, אם למרות הכל תיבנה דרך לשילוב המערך בממשלה, כבר אומרים בליכוד ובמערך שתיאלצו לוותר על דברים שהובטחו לכם. על מה תסכימו לוותר?

אתה שמעת פעם שמישהו יצהיר מראש על מה הוא מוכן לוותר לפני שהציעו לו לוותר? בשמע וגדון על כך. ניגש לזה בגישה חיובית. אנחנו מבינים שיש צורך בממשלה רחבה. על עקרונות לא נוותר.

על תיקים, על עמדות כוח, על כספים תהיו מוכנים לוותר?

אין לנו תיקים מיוחדים. אין לנו עמדות כוח מיוחדות. אני בטוח שהתנאים שלנו יכולים להתקבל על דעת שני הגושים.

בכוונה לא התייחסת לפרטים האחרון שהתחייבו בקשר על כספים שהתחייבו לכם הגבלותם לוותר?

כיסוי גירעון של "סולל בונה" בשנה אחת היה מבטיח לתקן את כל הקיפוחים שלנו עד מאה ועשרים שנה.

אתה שמעת בוודאי כבר שהתמשב הקואליציה עם החרדים ועם המפלגות הימניות יעלה למשלם המסים כמחצית מתקציב המדינה. זה לא מפחיד אותך?

אני חושב שמה שנוגע לישיבות ולמוסדות התורה, אין עלילה גדולה מזו. אנחנו לא מבקשים יותר עבור בן ישיבה מאשר לסטודנט למדעי הדת. אנחנו לא מבקשים עבור תלמיד בבית־הספר שלנו יותר ממה שניתן לתלמיד בבית־ספר חילוני. אז אם היו עוד כך וכך תלמידים בבתי־ספר הממלכתיים או הממלכתיים־הדתיים לא היתה המדינה חייבת לשאת בעול התקציב?

רבים מהפרשנים והמתנים אתכם מהמפלגות החרדיות באים לכאן. לבתיכם. חבושי כיפות. וכשהם יוצאים מכאן הם מסירים את הכיפה ובוכים. לעיתים במסעדה מובחרת. ואל שולחנם עולה בשר חזיר. זה לא מעיד אותך שאלה הפרטנרים שלך למשא ומתן קואליציוני?

זו המציאות ואין ברירה. עם האנשים האלה אנחנו צריכים לעשות הסכם. כשאבי ז"ל היה סגן ראש עיריית ירושלים, היה מעין סיכום שאבי החזיק עניבה ומדי קולק החזיק בכיסוי כיפה, וכך היו מתחלקים. כשאבי היה צריך להופיע בפורומים בינלאומיים, היה לובש את העניבה. כשטדי קולק היה צריך להופיע בפורומים חרדיים, היה חובש כיפה.

אביך היה מסיר את הכיפה?

חס ושלום, מה אתה שח.

איך אתה מסביר את סוד ההישרדות הפוליטית שלך? אפילו אויביך. שטוענים לא הצליחו למשוך יותר משתי הקדנציות שבהיסטוריה אצלכם. השכנת להיות אלוף ישראל החרדי בהישרדות פוליטית?

אם אתה קורא לזה הישרדות, אז אני חולק על ההגדרה. "לא שררה אני נותן לכם, אלא עבדות אני נותן לכם".

אבל יש אנשים במחנה שלך שהיו רוצים ליטול על עצמם את אותה העבדות ואתה לא מאפשר להם.

מסכנים. אצלנו הדברים האלה, המינויים האלה, הולכים לפי הסיעות, והסיעה שלנו היא אשר קבעה שאני אהיה המועמד. השם יתן לי את הכוח שאוכל למלא את השליחות הזאת עד סוף הקדנציה הזאת. אני מרגיש שאני עוד יכול להמשיך, ואני ממשיך.

חברי־כנסת מספרים שאתה אדם שמצליח לקנות את אהדתם של רבים מחברי הבית מכל גוני הקשת הפוליטית. בין השאר בזכות "גמילות החסדים" שאתה נותן להם. בשיטת "שמור לי ואשמור לך".

חלילה וחלילה. אם אתה מגדיר את זה "שמור לי ואשמור לך", אני מגדיר את זה "ואהבת לרעך כמוך". האמן לי, אפילו מלשכת מפלגת העבודה פונים אלי אנשים ואני נותן להם הלוואות בחפץ לב. אני עוזר בחפץ לב לכל יהודי. אם היית יודע שאני יכול לעזור גם לך בכסף, או לתת לך, כמו שאומרים, באיזו צורה שהיא לבוא לקראתך, והיית בא. זה הטבע שלי.

אתה בעצמך אדם אמיד?

איזהו עשיר, השמח בחלקו.

בכל זאת, ספר לנו. אתה הרי נבחר הציבור, והציבור זכאי לדעת: במה אתה עוסק בכבוד?

האמן לי, אני אגיד לך. קרה לי גם הקדוש ברוך הוא נתן לי. לפני שהגעתי לחיים הציבוריים, עשיתי לי כלל: קודם כל לבסס את עצמי בחיים הפרטיים. וכך עשיתי. השגתי משקיעים מחו"ל, קבוצה של משקיעים ממקסיקו, מלוס אנג'לס, ואני מייצג אותם. והאמן לי, אם אני הייתי רוצה להשתחרר מהעבודה הציבורית, אז יש לי הצעות של אנשים שהיו מעניקים לי הרבה כספים כדי לנהל את העסקים שלהם.

אז במה אתה שוה מבחינה כספית?

האמן לי, לא עשיתי הערכה. בלירות זה הרבה מאוד. בשקלים אני לא יודע. יותר טוב שיקנאו בי מאשר שירחמו עליי. את זה היתה אומרת הסבתא שלי.

בדולרים אתה מיליונר?

בטבע של "איזהו עשיר, השמח בחלקו" אני מיליונר. בכסף מזומן, רחוק מזה.

כולם קוראים לך כבוד הרב פרוש. ואני מבין שאתה בכלל לא רב מוסמך. האמנם?

התואר רב מוסמך ניתן לגדולי ישראל באשר יוצאים ולכה למעשה, הולכים לרב שהוסמך להוראה. שקוראים אצלנו "רב" הוא מישהו שיש ילמד ואני אכן לומד בעקשנות בכל יום שאני יכול. אז אם בגלל זה מעניקים לי את התואר רב, אני לא מוחה. אבל אני בעצמי לא מתנאה בתוארי על עצמי רב. אני לא מוסמך לפסוק פסקים.

איך אני צריך להזמין לך כבוד: כבוד הרב פרוש או חבר־הכנסת פרוש?

מנחם פרוש. זה מספיק.

תודה רבה לך, מנחם פרוש.

גורבצ'וב בניו יורק

האמריקאים עשו הכל כדי לשוות לפגישה עם גורבצ'וב אופי לא-רשמי, ופמלייתו של שליט ברית-המועצות עמלה לשכנע את דעת הקהל בארה"ב, כי לפגישה המשולשת ולהצהרות באו"ם יהיו השלכות רבות-משמעות בעתיד. דבר אחד ברור: העיתוי היה לא-נוח לממשל ולתנועת המכוניות במנהטן

מאת שלמה שמיר

ניו יורק

אילו יכלו להביע דעתם במשאל, קרוב לוודאי שרוב תושבי ניו-יורק היו שמחים למנוע את רשות הכניסה לארצם ממיכאיל גורבצ'וב יותר מאשר מיאסר ערפאת. סביר להניח שגם בוואשינגטון יש שותפים לא מעטים לדיעה זאת. במשך יומיים השתלט האורח רם-המעלה על מנהטן, שדרות ורחובות נסגרו לתנועת רכב, כדי לאפשר מעבר לשיירה של 45 לימוזינות שחורות, שהסיעה את גורבצ'וב ופמלייתו ואת צבא השומרים וסוכני החרש, לביקורים באתרי תיירות בעיר. גם ללא אורחים מבחוץ, התנועה בעונת הקניות התיירות של ערב חג המולד היא סיוט מוכר לניו-יורקים. השיבושים המתמשכים שיצרה שיירת גורבצ'וב גרמה בצירי התנועה המרכזיים של מנהטן, יצרו מונח חדש בלקסיקון של נהגי העיר: "הפקק הגדול של גורבי".

במקביל, נאלצו ראשי הממשל לחזות בתמרונים ובתרגילים כיצד שליט ברית-המועצות מכבב במגרש הביתי שלהם במבצע מתוחכם של יחסי ציבור ונהנה מחשיפה תקשורתית, תשאיר רונלד רייגן מביך בעוצמתה ויודע להעריך את פריה.

"מה לעזאזל הוא עושה כאן?" הכתיר את סדר פרסומו טור פופולארי בניו-יורק פוסט. גם לאורח רם-המעלה עצמו לא היתה תשובה ברורה לשאלה קנטרנית זאת. את ההבהרה שהשמיע "האליזישן" העסק בגמלת-תעשה קדי, יכול היה להשמיע כל תייר המגיע לניו-יורק. "הוכנה לי תוכנית מאוד מעניינת ואני מקווה ליהנות משהותי בעיר". הוא טרח לציין כי לא נקבע סדר-יום לפגישה המשולשת בינו לבין הנשיא רייגן והנשיא הנבחר בוש, "וכל צד יוכל לעלות נושאים לפי הבנתו". היה ברור שגורבצ'וב הזמין את עצמו לביקור וכפה את עצמו על רייגן ועל בוש, ועשה זאת בעיתוי שאין גרוע ופחות נוח ממנו מבחינת הממשל. גורבצ'וב הופיע בעתירות האמריקאי באמצע הסיור ההזות הרהיטים. הנשיא רייגן אורז את חפציו ועומד לעזוב את הבית הלבן. הנשיא הנבחר ג'ורג' בוש, עדיין בשלבי הסתגלות לתואר החדש, עסוק בבחירת האישים לצמרת הממשל.

"עדיין לא בחרתי במועצת הביטחון הלאומי שלי", התנצל בוש באוזני עיתונאים ויצא מגדרו במאמץ להנמיך את רמת הציפיות מהפגישה המשולשת. אנו מוכנים להקשיב לגורבצ'וב, אך לא נוכל להשיב דבר, ציין בוש. הפגישה עם גורבצ'וב היתה טבילת האש שלו כנשיא-נבחר. בוש לא הסתיר את הרגשת אי-הנוחות שגורבצ'וב הטיל עליו. בארוחת-הצהריים באי-המושלים התבקש בוש להגיב על נאומו של גורבצ'וב באו"ם. הוא פרש ידיו והשיב: "אני עדיין סגן הנשיא". זה היה בוש הנאמן לנערצו רונלד רייגן.

עיתוי לא-נוח

האמריקאים לא חסכו במאמצים כדי לשוות לפגישה המשולשת אופי לא-רשמי ולא מחייב, והקפידו שלא לכנותה אפילו פסגונת. אולם אנשי פמלייתו של גורבצ'וב עמלו קשה וניהלו מערכת הסברה מתוחכמת ומתוכננת היטב, שהתנהלה לפני באו של הבוס הגדול לניו-יורק. הם השתדלו לשכנע את התקשורת האמריקאית, ובאמצעותה את דעת הקהל, כי הפגישה המשולשת וההצהרות במליאת העצרת אינם סמליים, אלא בעלי תוכן רב-משמעות שיהיו לו השלכות בעתיד הקרוב.

את מערכת ההסברה ניהל בכישרון רב, שלא היה מבייש מומחה ליחסי ציבור בשדרות מדיסון, ניקולאי שישלין, ממקורביו של שליט ברית-המועצות. שישלין לא דילג על שום תוכנית ראיונות ברשתות הגדולות, ובאנגלית רהוטה ובביטחון עצמי מופגן, הבהיר כי גורבצ'וב "מתכוון לעסקים". שישלין דחה בתקיפות את הטיעונים כי הביקור נועד למטרות תעמולתיות ולחיזוק מעמדו של גורבצ'וב בארצו. קשה לשפוט באיזו מידה, אם בכלל, הצליח שישלין לשנות את דעת הקהל האמריקאי, אך פקידי ממשל בכירים הגיבו בגישה ובהסתייגות והמשיכו להפיץ את הדעה כי אין לצפות לשום תוצאה מעשית מן הפגישה המשולשת. הם אף הדגישו את העיתוי הגרוע בימים של חילופי משמרות בבית הלבן. בסיבת-העיתונאים שכינס שולץ לאחר הפגישה באי-המושלים, לא סר כמעט החיוך מעל שפתיו. מזכיר המדינה נראה משועשע כאשר סיפר לעיתונאים על הנושאים שהועלו בשיחה שהתנהלה ליד שולחן ערוך, כשהסועדים מסבים את לבם בצלעות בקר צלוי.

סדר-יום כפוי

גם הנאום במליאת העצרת, שנענה במחיאות-כפיים סוערות מעבר לנדרש על-פי הנימוס המקובל, עורר תגובות מאופקות מאוד בקרב אנשי-ממשל בכירים. בהשוואה להופעתו ההיסטורית של ניקיטה חרושצ'וב, במליאת העצרת, בספטמבר 1960, נראה מיכאיל גורבצ'וב כסנטה קלאוס סובייטי השולף משרוולו תשורות לחג המולד. שעות אחדות לפני הנאום, הבטיח ניקולאי שישלין הפתעות שעוררו גל של ניחושים. ואכן, גורבצ'וב הפתיע בהכרזה על החלטה לעשות קיצוצים חד-צדדיים במצבת כוח-האדם של הצבא האדום ולהוציא מאירופה המזרחית ומאסיה הסובייטית יחידות צבא וטנקים. אך תגובת הממשל ופרשנים אמריקאים נשארה מאופקת מאוד אף מסויגת.

מזכיר המדינה נאמן להבהיר כי גם לאחר שייעשו הקיצוצים, ברית-המועצות וברית וארשה עדיין יהנו מעדיפות ניכרת על נאט"ו בכוחות קונבנציונליים.

הנרי קיסינג'ר, שהיה מבוקש מאוד במשך הביקור ולא חדל להביע את דעותיו על גורבצ'וב וכוונותיו, הזהיר מפני האפשרות שמאחורי ההחלטה הסובייטית לקיצוצים צבאיים חד-צדדיים עלולה להסתתר תחבולה להביא לקרע בין ארצות-הברית ונאט"ו. הפרופ' סטיוון כהן מאוניברסיטת פרינסטון אמר, כי ההחלטה משרתת למעשה את שאיפותיו של גורבצ'וב לרפורמות פנימיות. קיצוץ של חמש מאות אלף חייל יביא חיסכון בתקציב ואפשרות להפנות משאבים כספיים ואנושיים למשק הסובייטי הנחשל. לורנס איגלברגר התבטא בספקנות וציין כי יש להמתין ולהוכחה אילו דגמים של טנקים יפורקו, ולשקול בזהירות את המשמעות הצבאית של מאזן הכוחות בקיצוצים החד-צדדיים. איגלברגר גם ביקר את העיתוי של הכרזת גורבצ'וב ואמר, כי זה מתיישב עם מנהגו של גורבצ'וב להפתיע בהצעות חד-צדדיות.

"הפעם מנסה גורבצ'וב לכפות סדר-יום על הנשיא הנבחר, ויש לדחות זאת", אמר. איגלברגר הוסיף, כי מכבר מבטיח גורבצ'וב קיצוצים בכוחות הקונבנציונליים של ברית-המועצות ושל ברית וארשה, ולכן, ארצות-הברית אינה חייבת לגמול לגורבצ'וב בוויתורים משלה. המומחים היו מוכנים להסכים כי החלטת גורבצ'וב היא "צעד חיובי בכיוון הנכון".

לא עוד הפתעות

לאחר שכבו מצלמות הטלוויזיה שסיקרו את הפגישה המשולשת באי-המושלים, שאל את גורבצ'וב כתב אמריקאי, אם אינו חושש מתגובת הממסד הצבאי הסובייטי להחלטת הקיצוצים בצבא האדום. גורבצ'וב הוקף על מושבו וקרא, "נייס, נייס, נייס". אך פרשנים שמו לב לעובדה, כי ביום שנשא גורבצ'וב את נאומו באו"ם, הודיע מרשל סובייטי בכיר על צאתו לחופשת מחלה.

החלק המבריק בנאומו של גורבצ'וב במליאת העצרת היה פילוסופי. שליט ברית-המועצות נשמע כבכיר המתאמץ לשכנע את מאזיניו בכנות שאיפתו לעולם טוב ויפה יותר ולסדר בין-לאומי שיבטיח שלום, ביטחון ושגשוג לאנושות העוברת על סף המאה ה-21. אף ניכר מאמץ מיוחד מצד גורבצ'וב להבהיר לעולם כי ברית-המועצות עוברת מהפכה. הוא השווה מהפכה זו לשתי המהפכות ששינו את פני העולם – הצרפתית והבולשביקית. הוא דיבר על שאיפתו לבנות מה שתיאר כ"רוסיה אנושית", והדגיש כי על הקהילה הבין-לאומית לנטוש את השימוש בכוח כאמצעי לפתרון סכסוכים וחילוקי השקפות. משפט בנאום, שלא עורר תשומת-לב ראויה, היה הבהרתו של גורבצ'וב שברית-המועצות לא תנהג עוד באורח לא-צפוי. זה היה רמז עבה כי גורבצ'וב יותר מכאן ולהבא מצעדים מפתיעים ויוזמות לא-צפויות, לפתות בזירה הבין-לאומית. גורבצ'וב הלל שבחים לאו"ם.

היתה בזה מידת אירוניה: אחרי ארבעים שנה לייסוד הארגון, מרכז דווקא מנהיג ברית-המועצות אל האו"ם וערך לו במלים של נוסטלגיה, המבוססות מהעקרונות של מגילת-היסוד הושמע מכבר במרכאות. היה כמו לשמוע את נציג מעצמת-העל, שהתייחסה שנים רבות לארגון כאל זירת התגוששות ומכשיר לקידום שאיפותיה, הנה היא תולה תקוות כה מפליגות ביכולתו ובסמכותו של האו"ם לכונן עולם יציב ובטוח. "גורבצ'וב דיבר כאילו היה בין מייסדי הארגון", העיר דיפלומט ותיק.

שליט בריה"מ הביא לזירה הבין-לאומית מנה גדושה של גלאסנוסט מתוצרת בית. אין ספק שעלה בידו לשכנע רבים בכנות שאיפותיו. אך משיחות עם דיפלומטים מנוסים ומהתבטאויות של פרשנים ותיקים, עולה כי עוד נותרה מידה לא-מבוטלת של ספקנות וחשדות כלפי גורבצ'וב וכוונותיו. האם את מאמינה לגורבצ'וב נשאלה אמריקאית שוכנת בלי-חניה של האורח. "חצי חצי", השיבה בעקיפת אף. בניסוח דיפלומטי מתוחכם יותר, השיבו תשובה דומה נציגיהן של מדינות שונות באו"ם ופרשנים המוצגים כקרמלינולוגים מוכחים.

גורבצ'וב בניו יורק. מה, לעזאזל, הוא עושה שם?

תצלום: אי-פי

רמזי חורי (משמאל): 20 שנה מחכה הבית בכיכר גנואה, ואין מושיע

תצלום: רומן פריסטר

דגל פלשתין בחדר 501

ה"טרנספר החיובי" שהגה עסקן הליכוד נפל על עכו באותה משעותיה הקשות ביותר: קופת העיר ריקה ושקועה בגירעון, התיירים אינם באים, הרובע העתיק גווע, ומתיחות כלכלית ולאומנית עלולה לקרוע את המרקם העדין שנוצר במשך 40 שנה בעיר המעורבת

מאת רומן פריסטר

צבי אוסטשביצקי התרגש, רמזי חורי לא. בתשע בבוקר הניפו אלמונים דגל פלשתין מהחלון של חדר מס' 501 בבית-המלון "חוף התמרים" בעכו. אוסטשביצקי, שותף ומנהל המלון, אמר שדבר כזה לא קרה כאן מעולם". אולי לא במלון, אבל בעיר העתיקה הסמוכה, דגלי פלשתין הם תופעה שכיחה למדי. רמזי חורי משך בכתפיו באדישות: "איני מבין על מה כל המהומה; יבוא יום והדגל הזה יונף באופן רשמי בחזית של שגרירות פלשתין במדינת ישראל".

40 שנה האמינו אוסטשביצקי וחורי, איש באמונתו. היום שניהם ניצבים מול ניפוץ חלומותיהם. אביו של צבי, אברהם אוסטשביצקי, התיישב בעכו מיד בתום הקרבות של מלחמת העצמאות, עשה קצת רווחים בענף הבנייה ובשמשו על הפוטנציאל הגלום בעברה ההיסטורי של העיר, ובעיקר באטרקציה מימי הצלבנים, השקיע את כספו במלון. בעיני רוחו ראה עצמו כחלוץ ההולך לפני המחנה. היום הוא מבקש להוריד לא רק את דגל פלשתין אלא גם את "פנינת ההיסטוריה" הרכה למתבה ומתומה. המלון עומד מול החומות, ריק כמעט מאורחים וגם מתקווה לעתיד. "כבר יותר נמאס. "כשבוחנים את ההתנהגויות של העשור האחרון, קשה להיות אופטימי. בדיעבד אני יכול לומר שמוטב היה לי להשקיע את כספי ואת נשמתי במקום אחר", אומר אוסטשביצקי הבן. "עשר רשויות שונות פועלות באותו תחום: החברה לשיקום הרובע העתיק, החברה לתיירות, החברה לפיתוח עכו, רשות הגנים, ועוד גורמים שלכאורה זה בחזה על התקציבים הנעומים, על סמכויות ועל יוקרה, אך בשטח נעשה מעט מאוד. אמרתי לראש העיר שבאין ברירה אהפוך את המלון לבית-אבות. לא אתן לך רשיון, ענה לי. עכשיו אני תקוע פה, עם המלון היפה ועם התקוות היפות שלא התגשמו".

רמזי חורי בא לרובע העתיק של עכו כמה שנים לפני קום המדינה ומשנת 1951 הוא נציג רק"ח במועצת העירייה. הוא גר באחד מאותם הבתים שעדיין שמרו על קורטוב מעברם המפואר. מסביבו אפשר ליהנות מנופי החומה העתיקה והים ומן האיתותים הנשלחים מהמגדלור של עכו. אלא שבחודשים האחרונים צבתה מחוץ לאפו מבולה ענקית, ואין הוא לסלקה. ומאחורי הבית נפרשים 290 דונם של סמטאות צרות המתפתלות בין בניינים רעועים, מאוכלסים בצפיפות נוראה, חלקם הגדול חסרים תנאים תברואתיים מינימליים, חלקם מוכרזים רשמית כמבנים מסוכנים שאינם ראויים למגורים. "את המשפחות היהודיות האחרונות הוציאו מכאן לפני שנים; היה מי שהגיע למסקנה שרק הערבים יכולים לעמוד בסבל הזה", אומר חורי.

אשרי המאמינים

בשסוגו בחורקלין, ניכם בנו מעל הקיר ריקנו של החדר לנין בכבודו ובעצמו. מצטרפים לשיחה בנו של חורי, עורך-דין שלמד בקייב שבברית-המועצות, חתנו, כאמס, שלמד הנדסה בגרמניה המערבית ועשה תואר שני בטכניון בחיפה, בנו הצעיר נאור, שזה עתה סיים לימודי מחשבים ואיינשטיין? סיטה בבירות. הנושא: יחסי יהודים וערבים בעיר מעורבת המשמשת כמעבדה חיה לדו-קיום בין שני העמים. על השולחן מונח כרוז שמצא בחבלת בר-לב, סגן ראש העירייה מטעם הליכוד, ובו קריאה ל"טרנספר חיובי" של משפחות ערביות לכפרים שבסביבה.

מפריעים לבר-לב הצעירים הערבים הלוטשים עיניהם לעבר בנות ישראל הכשרות המטיילות לתומן ברחוב הראשי. הוא גם סובל מקריאות המואזינים לתפילה במסגדים, מן הלאומנות, ובמובן, מתגרות פתוחות בשבת.

רמזי חורי מאמין כי תוכנו של כרוז השטנה לא יעכיר את יחסי השכנות הטובה שנבנתה בעמל רב במשך 40 שנה. אשרי המאמינים. ושמא אין זו אלא הכרזה מן השפה ולחוץ, ואולי משאלת-לב שאינה חייבת להתיישב עם המציאות. אמנם בתוך השיכונים שגרים בהם יחד יהודים וערבים (בשכונות שמצפון לחומות העיר העתיקה) נשמר עדיין שלום בית שמתקבל על הדעת, אבל במישור הכללי, הציבורי, אי-אפשר להתעלם מן ההתלמה – משני צדי המתרס. בעבר הלא-רחוק נפרץ בית-ספר ערבי ויד אלמונית מרחה על לוח הכיתה "מוות לערבים". בבית הספר של הכנסייה הפרוטסטנטית כתבה אותה יד "מוות לאפיפיור". המחבר שלא נתגלה מעולם, לא ידע כנראה שהפרוטסטנטים אינם מחבבים כלל את האפיפיור, אך ידע להוסיף "כהנא לשלטון". עכשיו לא רק המודעה של בר-לב ראתה אור בעכו. בימים האחרונים הודבקו בבית-הדפוס של האחים זכק כרוזים חתומים בחותמת האינתיפאדה ומפעם לפעם מתנופפים כאן, כאמור, דגלי פלשתין.

רמזי חורי נמנה עם אותם ערבים שהרעיון הקומוניסטי קסם להם משחר נעוריהם. בהיותו בן 18, התגייס לכוחות הבריטים שבפיקוד ברי-סי ולחם נגד משטר וישי הפרו-נאצי בסוריה. כלכך עד היה בין ראשונים של המכבה הפשיסטית מצד אחד ויבות תנועות הצבא הרוסי מצד השני, עד שהחליט להקדיש את חייו לפעילות מפלגתית. בעולם שיבנה על-פי השקפתו, יחיו כולם בשלום, יהודים וערבים, ויהיה מקום לשני עמים בשתי מדינות.

40 שנות הזנחה

במועצת העירייה משמש חורי אופוזיציה של איש אחד. ראש העירייה אלי דהקסטרו (מערך) מכהן בקואליציה עם אנשי הליכוד ועם הדתיים, אבל שותף מרקיח אלפי קולות יהודיים. על הליכוד הרדות במקום יכולה להעיד תגובתו לרעיון ה"טרנספר החיובי". הוא גינה את התופעה, אך כאשר נדרש לפעול להדחת סגנו בר-לב, ענה שלא יימצא במועצה הרוב הדרוש לצעד קיצוני כזה. איש, כרמזי חורי יכול איפוא לייצג את רובה המכריע של האוכלוסייה הערבית בעכו – כ-12 אלף נפש בעיר של 40 אלף תושבים – אך במוסדותיה הנבחרים של העיר יישאר תמיד מחוץ למחנה. ואף-על-פי שאין הוא מוכן להודות בכך, אט אט מצטמצמת והולכת השפעתו גם בקרב ערביי עכו. סיסמאותיו על דו-קיום נוסח רק"ח נופלות לעתים על אוזניים אטומות של בני הדור הצעיר הנוטה להקצנה ורואה את פתרון בעיותיו במחנה אש"ף או במחנה הפונדמנטליסטים המוסלמים.

במאה ה-13 היתה עכו בירתה האחרונה של ממלכת ירושלים הצלבנית. פרחו בה המושבות של סוחרי גינואה, ונציה ופיזה. בשנת 1962 נעשה בה סקר מקיף לגילוי האוצרות ההיסטוריים מאותה תקופה. במסיבת עיתונאים שכונסה בתרועה רבה, נמסר כי "עבר מוזהר צפוי לעכו". הרובע העתיק, נאמר, "יהפוך למוזיאון חי ויהיה אבן שואבת למיליוני תיירים. את המימון ליישום התוכנית קיוו מציגיה למצוא בחו"ל, בעיקר בשלוש הערים האיטלקיות שאולי נודדו בהן בעבעונים לאחותן בעבר.

היזמים שכחו כנראה כי ונציה השוקעת בבוץ הים מגפה בעצמה לביים תרומות להצלת יופיה היהודי ואף פנתה בעניין זה לאו"ם. ג'נואה לא התרגשה במיוחד מהרעיון הישראלי.

פיזה היתה נכונה לכרות ברית ערים עם עכו (בשנת 1988) ואף העניקה לעירייה פסל נחושת משיש קראה – אבל לא עלה על דעתה להשקיע מיליוני דולרים בשיקום השכונה שלשלה בה לפני יותר מ-720 שנה. כך איפוא, בהתמסרות רבה ובכבוד מקומי מועט שמוזר "אלמות הנדיבים", שופצו החומות, והתקנה וחוזה סביב מסגד אל-ג'זאר, הוקם מוטל "ארגמן" המלון של האחים אוסטשביצקי ועכו מארחת פעם בשנה את הפסטיבל לתיאטרון אחר. אבל התוכניות ההיסטוריות נותרו על הנייר. הרובע העתיק, האטרקציה התיירותית העיקרית של העיר, גוסס. וכל עוד לא יימצא פתרון ל-8000 תושבים ערבים היושבים בו, אין שום סיכוי שהמצב ישתנה לטובה.

איברהים סאהא, צעיר מכוסקף, חבר מזכירות העמותה שמטרתה לשפר ולוא במקצת את התנאים הפיזיים בעיר העתיקה, שימש לנו מדריך במבוך של חלקי הרובע שכף רגלם של תיירים אינה דורכת בהם. משפחות בנות עשר נפשות ויותר מצטופפות בחדר אחד, לרוב ללא חלונות ושירותים. הקירות סדוקים, מוכתמים בטחב, מדרגות בתים שקרסו ואינן מובילות לשום מקום.

בביתו של אחמד מנצור, שחיות בו 16 נפשות, נפל הגג. מהנדס העיר תלה בכניסה שלט המזהיר כי המבנה מסוכן למגורים ודרש חתימה שמעכשיו ואילך, אחראים אחמד ואחיו לכל אסון העלול לקרות לבני ביתם. הרעוע. אחמד חתם – והעירייה יצאה ידי חובתה. גם בדירתה של האלמנה רתמה התמוטטה התקרה. חברת עמידר שיפצה אותה והגישה לה חשבון: 1,800 ש"ח. האלמנה בת 80, המתקיימת על קצבת זקנה, עומדת עתה למשפט על אי-תשלום חובה. לא הרחק מן הבית שלה, בין החורבות, חיים בדוחק אנשים, נשים ועכברים. מובלה אותנו נוקטה בהתנדבות, ביוזמת העמותה, המקום משמש עתה מגרש משחקים לילדים. הבית צבועה אותה, נדנדה פרימיטיבית ושלושה ספסלים הם שיא המותרות בסביבה עלובה זו. "העירייה התבקשה לכסות רק את הוצאות הפעולות, אלפיים ש"ח בסך הכל – אבל סירבה. העירייה אינה מכירה בפעילות העמותה", מסביר איברהים. "במשך שנים אנו מבקשים לשפץ בניין גדול שזה 20 שנה עומד בשיממונו בכיכר גינואה ולהפכו לבית תרבות; אנו מוכנים לעשות חלק מעבודות השיפוץ בהתנדבות – אבל אין עם מי לדבר". כרבים אחרים, משוכנע גם איברהים שההזנחה נעשית מתוך כוונה ליצור כאן תנאי חיים קשים מנשוא, עד שהתושבים הערביים יעזבו מרצונם את הרובע העתיק.

לפני שנים מספר נבנתה שכונת בלוקים בכפר מכר, כחמישה קילומטרים מצפון לעכו. אז לא דובר עדיין בגלוי על "טרנספר חיובי", אבל כל משפחה ערבית שהסכימה לעזוב את העיר, זכתה שם בתנאי משכנתא מועדפים. לא רבים נענו. לדברי רמזי חורי, נשארו בכפר מכר 40 דירות ריקות. הוא מונה שמאות משפחות היו שמחות לצאת מן הרובע, אילו ניתן להן שיכון הולם בתוך עכו – "אבל השיכונים האלה שמורים ליהודים בלבד".

גם הקבלן אברהם אוסטשביצקי רואה את הפתרון היחיד לבעיה בהקצאת קרקע להקמת שיכון לערבים. אלא שלדבריו, מינהל מקרקעי ישראל, המחזיק בשטחים נרחבים, אינו משחררם לבנייה. בהיעדר אפשרות אחרת, מסתדרים הערבים בעלי האמצעים בכוחות עצמם. הם שוכרים או קונים מיד שנייה דירות בשכונות יהודיות. כך קרה שבשכונת הלמפסן, למשל, גרים היום יותר ערבים מיהודים. שכר הדירה הממוצע עומד על 200 דולר לחודש ומחיר דירה בת שלושה חדרים – עומד על כ-30 אלף דולר. היהודים שפנו, עברו בדרך-כלל לבתים נוחים יותר בנהריה או בקרית מוצקין ותרמו בכך להגירה מעכו – עניין המדאיג לא רק את הטרנספריסט דוד בר-לב, אלא גם את ראש העירייה, אלי דהקסטרו.

מכת האבטלה

דהקסטרו סיפר לנו בהתלהבות רבה על תוכניות פיתוח שבמסגרתן: מעגנה ל-250 יאכטות, מלון חדש שייבנה בתוך החומות, מסעדה חדשה במזח פיזה, ועוד. קצת קשה היה לו להשיב על השאלה מאין יגיעו היאכטות ומה יעשו בעליהן בעיר שעם רדת החשיכה אין בה מקום בילוי אחד לתיירים. צבי אוסטשביצקי יודע לספר כי יזמים רבים התעניינו באפשרות להקים בעכו מלונות, אך כשראו את הסביבה, "ברחו כל עוד נפשם בם". יתכן שגם דהקסטרו מבין את חוסר ההיגיון שבתוכניות כאלה. ביום ג' השבוע עלה ירושלימה, לפגישה עם שמחה דיניץ. הוא מקווה שהסוכנות היהודית תעזור לפתור את המצוקה ותכריז על עכו כשכונת שיקום. העירייה השקועה בחובות, אף שבאחרונה נמחקו ארבעה מיליוני שקל מגירעונה, אינה מסוגלת להתמודד עם הבעיה בכוחות עצמה. וכאילו אין די במצוקת הדיור, פגעה בעכו גם מכת האבטלה. מספר המובטלים, ערבים ויהודים, עלה בתחילת השנה ב-30 אחוז. רבים מהם עובדים באזור המפרץ ובגליל המערבי. דהקסטרו מנה לפנינו שורה ארוכה של מפעלים – מ"מילואות" שצבר גירעון של 380 מיליון שקל, ועד קריית-הפלדה ורפא"ל המבקשים לפטר כ-400 פועלים. יש לו סיבה טובה לחשוש מגלות קודרות לעירו. מי כמוהו יודע שכל הרעה במצב היא כשמן למדורות של המעוניינים בהקצנה ביחסים שבין יהודים לערבים: בשביל הוגי הרעיון של ה"טרנספר החיובי" ובשביל מפיצי כרוזי האינתיפאדה.

חבל על הכסף

נכסיו התקשורתיים של אש"ף בעצרת האו"ם בז'נווה מגמדים את אלה של ישראל. לדברי פקיד בכיר במשרד החוץ, זהו קרב לא-הוגן, כמו בין קבוצת הנערים של שייח מוניס לנבחרת ברזיל בכדורגל

מאת עקיבא אלדר

הראיון האמיץ של רון בן-ישי ב"זה הזמן" עם שמעון נבון, המרכז מבקבוק תבערה, יהיה הלהיט התעמולתי של ישראל בעצרת האו"ם המיוחדת בז'נווה. סרט הווידאו, מתורגם לשפות המערב, מספר את הצד השני של האינתיפאדה. הוא "יקשט" את רפי ההסברה במאמץ להוכיח שאש"ף לא השתנה במאומה. הצעיר היהודי "שהלם" ושמת "יתומה" מן הלהט במאות תמונות של תינוקות ערבים שהומת-עין, נשים זועקות על גוויות בניהן וחיילי צה"ל מכים באלות בגלמגים. הזדמנים המקצועיים בידי שלום יודעים שהם יוצאים לקרב אבוד. "הסיכוי שלנו לצאת מנצחים הוא פחות או יותר כמו הסיכוי של קבוצת הנערים משייח מוניס לגבור על נבחרת ברזיל במשחק הגמר על גביע העולם בכדורגל", אומר פקיד בכיר במשרד החוץ, המקורב לנושא.

על אף ההמולה התקשורתית סביב העתקת מושב העצרת לז'נווה, מוסיפים בירושלים לראות בהחלטתו של ג'ורג' שולץ שירות חשוב לישראל. היא קטפה את תשומת הלב מההכרזה על המדינה הפלסטינית והפכה את העניין למחלוקת ניו יורק או ז'נווה. החלטתו של שולץ חייבה את אירופה לנקוט יותר זהירות. אם היושב-ראש של הארגון, שהיה עד אז כוכב התקשורת העולמית, אינו מקבל רשות לדרוך על אדמת המעצמה הגדולה, קשה יותר למדינות המערב להניח לרגליו שטיח אדום (במשרד החוץ מעריכים כי שוודיה היא יוצא מן הכלל).

ערב פרסום החלטתו של שולץ להשאיר את ערפאת בחוץ סופר לי כי בדיונים הפנימיים בירושלים מובאת בחשבון האפשרות ששווייץ תאחה בשמחה את המושב המיוחד על פלסתין, הבירוכה, תמורת תשלום הולם, תשכן את נבחרת אש"ף במפוארים שבמלונות ז'נווה. אחד הפקידים ביקש מפני אמלגו להזהר על פרסום הדבר, "שלא נכניס להם רעיונות לראש". אך מתברר כי אש"ף ותומכיו לא היו זקוקים לראש היהודי כדי להגיע לז'נווה. בשבוע הבא יתייצב אפוא צוות בראשות הסמנכ"ל להסברה משה רביב בעיר שלמדה לעשות כסף מסכסוכים שאינם מעניינים אותה. המסבירים הישראלים יביאו עמם ראיונות ונאומים של ראשי אש"ף עצמם, המלמדים לדעתם כי מה שהיה אחרי מושב המועצה הלאומית הפלסטינית הוא לכל היותר מעורפל יותר ממה שהיה לפניו. ישראל תנסה עד הרגע האחרון להוכיח כי המסר שנשא עמו ערפאת מאלג'יר הוא בשום אופן לא יותר חיובי, לא יותר מתון, לא מכיר בישראל, לא מאמץ באמת את החלטה 242 ולא מסתייג בכנות מהטרור.

הרגע האמיתי, לצורך העניין, הוא נאומו של ערפאת בפני מאות עיתונאים ומצלמות טלוויזיה שיעבירו את דבריו למיליוני צופים בעולם. על-פי הידוע בירושלים, כמה מנהיגים ערבים מתונים בראשות נשיא מצרים חוסני מובארק דוחקים במנהיג אש"ף לפסוע צעד נוסף קדימה מעבר להודעות אלג'יר. את הראשון לכך היה שלשום בהכרזתו בשטוקהולם בפגישה עם קבוצת היהודים האמריקאית. על הדרך הפרדוקסלי מקווים כאן כי ערפאת לא יסתבך בזירוז העיכוזת עם ראשי "ההחזרות", ויקפיד להיות נאמן לניסוחים המפותלים של כינוס המועצה באלג'יר. ממילא מתקשה ישראל למכור לעולם הבאור, המזיוול כבר שנים. לשינוי ברטוריקה של אש"ף, את התזה שהמלל הוא דו-משמעי למעשים שנותרו חד-משמעיים בשהיו, ראה המנוצח של שמעון נבון.

בינתיים מבינים בקפידה את התגובה שתתאמץ להב בהרי נאומו של ערפאת. נציגי ישראל ייאבקו על זמן שידור, ובסתר לבם יקוו שערפאת לא יזמין אותם להתרות על תכנים סבירים, שיזכו את האויב בתשואות הקהל. במשרד החוץ אמר השבוע פקיד בכיר: "הכל תלוי מענה באיזו מידה יתגבש קו מדיני ישראלי ברור במסגרת קווי היסוד של הממשלה החדשה. אם יהיה זה קו שיאפשר תרדיך כלשהו, המערכה תהיה קלה בהרבה. אם תהיה זו רק שלילת הזולת, המאבק ההסברתי ייחזור מראש לכישלון. דעת הקהל והממשלות לא ישלימו עם סטטוס-קוו".

המצב הבין-לאומי שונה כיום ממה שידעה ישראל עד כה. אש"ף נתפס מעתה גם בקרב ידידיה של ישראל כארגון יותר לגיטימי. המהלך הבא הקשור באש"ף יהיה קידום דרג הנציגות שלו באו"ם, מ"ארגון משקיף" ל"מדינה משקיפה". מזירת האו"ם יעתיק אש"ף את המערכה המדינית אל הפרלמנטים באירופה. סימנים ראשונים לכך: הצעה רחופה לסדר היום של הסנאט בדרבנו בעניין הפלסתיני, שאלות בפרלמנט של בלגיה ודיון בפרלמנט הבריטי.

פסגת שרי החוץ של הקהילה האירופית, שהתקיימה השבוע ברודוס, מלמדת כי הישגי אש"ף תלויים במידה רבה בהתנהגותו. ראשי הקהילה דחו את הלחץ הכבד שהפעיל עליהם שר החוץ היווני, המשמש נשיא תורן בפסגה, והחליטו כי הוא ייצא לבדו את הפורום הנכבד בישיבת העצרת בז'נווה. אך לא לאורך ימים תוכל הקהילה להתעלם מרחשי לבו של הציבור, שאותם ביטא הפרלמנט האירופי בהחלטתו התקדימית לתרגם את חוסר הנחת המדינית-מוסרית מהתנהגות ישראל בשטחים לתחומים כלכליים. קשה לדעת כמה זמן יוכל, או ירצה אפילו, ממשל אמריקאי – ידידותי בכל שיהיה – להתעלם מדעת הקהל שלו, כפי שבאה לידי ביטוי בתגובות הזועמות של התקשורת לצעדו של שולץ כלפי ערפאת.

נזקי ההתקוממות

שנת ההתקוממות בשטחים כרסמה בנכס החשוב ביותר של ישראל באו"ם: דימויה כמדינה דמוקרטית שבה החוק שווה לכל. בבירות העולם מתקשים להשלים עם קיומן של שתי מערכות חוק נפרדות ליהודים ולערבים. נושא שלא ביקש את תשומת הלב בעתות רגיעה כמו 1967, הפך לפתע, לנוכח אלפי המעצרים המינהליים, הגירושים והבתים ההרוסים, לעילה העיקרית לעצירת בואם של שרים לירושלים מטוקיו עד אוטאווה.

ואת ועוד, האינתיפאדה שמטה את הקרקע מתחת לבסיס ההסברה הבסיסית של ישראל. העולם אינו מתעניין עוד בעמדתה הנוקשה של סוריה או בהכרזות הלוהטות של איראן. הבעיה הפלסתינית תופסת עכשיו לא רק את מרכז הבמה הבין-לאומית כל אימת שעולה הנושא של המזרח התיכון. היא תופסת את כולה.

שגרירות ישראל בווארשה

הם לא משמשים במסגרת שגרירות, אבל יש להם מעמד מיוחד בבירת פולין, עקב ההתעניינות בנושאים יהודיים ובישראל

מאת מיכאל הנדלזלץ

משרד האינטרסים הישראלי שוכן בבית ששימש את שגרירות ישראל בוורשה עד 1967. הבית עמד סגור 20 שנה, והשומר הממונה עליו אוורר פעם בשבוע. משהוחלט כי המשרד הישראלי ישכן בו, שופץ הבית שיפוץ יסודי על-ידי בעלי מלאכה שבאו מהארץ, והביאו עמם את החומרים. ההולם שזה יהיה זול ויעיל יותר. מערכת הטלפונים גם היא מישראל, ובעת ביקורנו כאן היא אף התקלקלה, והייעוץ הטלפוני מן הארץ כלל הוראות להפעלתה.

אין דגל מתנוסס על הבית. השגריר, מרדכי פלצור, מניח שדגל לא היה חייב לעורר התנגדות, אבל כדיפלומט מנוסה, הוא יודע שיש דברים חשובים מזה. ליד הדלת שלט קטן שכתוב עליו "משרד האינטרסים הישראלי". התוספת, "באמצעות שגרירות הולנד", כוסתה בתרסיס צבע לבן. בעת ביקורו בוורשה של שר התיירות, אברהם שריר, הוא התכבד בקביעת סמל קטן של מדינת ישראל מעל לשלט הקטן. מלבד התואר הרשמי, זו שגרירות לכל דבר.

פלצור הוא דיפלומט מקצועי, ותיק ומנוסה. כאן, בוורשה, אמנם לא הגיש כתב-האמנה, ובכל זאת, בתחילת השנה הקרובה תופיע ישראל ברשימה הרשמית של הדיפלומטים הזרים והוא מוכר בוורשה יותר מהרבה דיפלומטים מאהבנות.

פלצור נבחר לתפקיד לא רק בשל ניסיונו, אלא גם בשל ידיעתו את השפה. הוא נולד בטרנוב, והיה בן עשר כשפרצה מלחמת-העולם השנייה. אביו, שלחם במלחמת-העולם הראשונה בצבא הפולני, רצה להתגייס מיד בספטמבר 1939, אבל למרבה המזל, התבוסה היתה מהירה. התוצאה שהתפקד עליה ונמחתה מעל פני האדמה. האב, אלכסנדר, החליט לנסוע עם המשפחה מזרחה. מדי הצבא הפולני שלבש הקלו עליהם את הנסיעה. הם הצליחו למצוא את הנתיב הנכון ולהגיע, אחרי טלטולים לארצות, לארץ-ישראל.

ביקור בעיר ההולדת

בעבור כ-40 שנה, משהתמנה מרדכי פלצור למנהל משרד האינטרסים הישראלי בפולין, הוא נסע בדרך לבו בעלת מכסר דיפלומטי לעיר הולדתו, טרנוב. בכניסה לעיר ביקש לנהג לבדו, כדי להיות בטוח שהוא מזהה את המקום. הוא מצא את בית משפחתו, העומד בעינו עד. על הדלת ניכרים עדיין סימני המזוזה שנעקרה, ולדעת פלצור, לא זו בלבד שהדלת לא נצבעה מחדש, אלא אף המנעול לא הוחלף. בין חפצי אביו שמור עדיין צרור המפתחות הישן. אחר-כך עשה מה שעושה כמעט כל יהודי הפוקד את עיר אבותיו: הלך אל בית-הקברות היהודי, מצאו בתונה ופעל לשיקומו.

בעת שירותו כשגריר בקפריסין הזדמן לפלצור להכיר סופר אמריקאי, המזכיר אותו בספרו כמי שהלך אותו במסגרת הצד שלו בעיצובן של הגירה הומות שהוד עם בולי 1974. על-ידי אותו סופר התוודע למיליונר אמריקאי ושמו פיסק, בעל עסקים נרחבים בפולין. פיסק זה סייע לסופר האמריקאי ג'יימס מיצ'נר, כשזה כתב את ספרו עב-הכרס על פולין. כשהגיע פלצור לפולין, פתח לו פיסק את הדלתות הנכונות אל האנשים הקובעים בממשל הפולני.

פלצור יודע כי יחסים אישיים קובעים הרבה יותר מהבאות דיפלומטיות. הוא יודע כי העניין היהודי נוגע בקצבת בפולין הרטבית והלאומית. בבי המצבות על בתי קברות יהודיים מתנדבים והתהוכה שאנטישמיות עמוקה בקבנת בלב הפולנים, אין יום שבו לא יוזהו מחדשות על הבמה הגלויה בעל אנטישמיות יהודיה, או על כיום בכבצע-טיקסן של הרבע היהודי באחת מערי פולין.

מפקד האוכלוסין שנעשה בפולין בתחילת דצמבר נועד לספק נתונים על גודלה של אוכלוסיית היהודים. מעריכים שמדובר ביותר מרבבה, וזה יותר ממה שחשבו תחילה. בינתיים, ברוח האהבה ליהודים – ואולי תוך פזילה לכסף יהודי מארה"ב – יותר ויותר אנשים מגלים את "מוצאם" היהודי. המזכיר הראשון במשרד האינטרסים, אלכס בן צבי, מספר כי אחד מאנשי השלטון סיפר לו בסוד כי הוא "ממוצא יהודי". אמו, מתברר, יהודייה. בקיצבי היה צריך להעיד כי אין המדובר במוצא בלבד. "ארוני, אתה פשוט יהודי".

כבודו של השגריר נשכר גם מן ההתעניינות הרבה של אנשי-ממשל ישראלים בפולין ובאפשרות לבקר בה. תוך חודשים ביקרו בפולין ארבעה שרים, חברי-כנסת ובכירים של משרדים ממשלתיים. ויש גם כי קורים שלמשרד האינטרסים הישראלי אין יד בארגונם. בסך הכל, אומר פלצור, שגרירים אחרים מתקנאים בפעילות זו.

לפי-שעה לא נראה כי יחול שינוי בדרג היחסים. אין זו רק שאלה של התקדמות לשלום במזרח התיכון או "אור ירוק" מצד הרוסים. פלצור יודע היטב שהפולנים אינם יכולים להרשות לעצמם להדק יחסים עם ישראל, בגלל מדינות ערב. אין מדובר רק ביחסים מסחריים (פולין בונה מחוזות חבורה דולרים לארצות ערב) אלא גם בעניני נפשות: 20 אלף עובדים ויועצים פולנים מועסקים בארצות ערב השונות, 7000 מהם בלוב.

פלצור אומר שלדעתו הבינו הפולנים כי ניתוק היחסים בשנת 1967 היה משגה. בינתיים מתקיימים יחסים תקינים לכל דבר, בכסוף לעגבולות תרגילות על תנועת התיירות הפולנית. הפולנים קיבלו בברכה את הצהרות העצמאות של הפלסתינאים, אבל לא הכירו במדינה המוכרזת. בעבר יצאו לביקורים בישראל כ-1000–1200 תיירים פולנים בשנה. כיום, משמשרד-האינטרסים פועל בוורשה, יוצאים כ-5000 בשנה. כל הנוסע לקבלת אשרה לישראל הוא דרכון פולני הנכת בקשה. הפולני הרוצה לנסוע מקבלה להסיג את הדרכון והסכם הוא לנסיעה.

בנסיבות שכאלה, כבירים אנשי משרד-האינטרסים – פלצור והמזכיר הראשון, אלכס בן צבי, שגם הוא דובר פולנית שוטפת – מסיבותם של אירועים תרבותיים ישראליים בפולין, שלא כשגרירויות רבות במזרח הכביר רב, שאנשים מישראל כדאים להופיע במקומות שירותה. למשרד-האינטרסים הישראלי בפולין ביקורו של התיאטרון הקאמרי היה אירוע גדול. זו היתה הזדמנות לארגן קבלת-פנים גדולה אחרי ההצגה ולהזמין את כל הבכירים של החברה של וארשה.

"בית המדרש הפתוח"

משרד החינוך והתרבות
מנהל התרבות
האגף לתרבות ואמנות

"מצעד האיוולת היהודית"

המרידות, הפילוג, הדחיה וההיסחפות. לקטעים אלו אנו מקדישים את הסדרה שנפתחת בירושלים, במהלכה נבחן נקודות ורגעים בהם ההחלטה היתה ברורה ואכזרית.

מרצים בקורס: פרופ' אלברט באומגרטן, ד"ר חגי בן שמאי, ד"ר ישראל ברטל, ד"ר אהרן דמסקי, ד"ר דני שורץ, פרופ' ישראל לוין, ד"ר חננאל מאק, פרופ' יוסף קפלן.

הקורס יתקיים מדי יום חמישי, בשעה 20.00, במוסד 'ואן ליר', בירושלים. החל מיום ה' ה־22.12.88.

"החרדים"

הם טוענים שהם היהדות האמיתית. הם טוענים שהם ממשיכי הדרך.
הם טוענים שהם יהיו היהודים האחרונים שישרדו.

האמנם?

מרצים בקורס: פרופ' מיכאל אביטבול, פרופ' עמנואל אטקס, ד"ר ישראל ברטל, פרופ' מנחם פרידמן, פרופ' אבי רביצקי, פרופ' מיכאל רוזנק, הרב אריה פרנקל, הטוען הרבני הרב צבי וינמן, הרב משה ראובברגר – רב המנהגי? חיפה

הקורס יתקיים ב'צוותא' תל אביב, מדי יום רביעי בשעה 16.30 החל מיום ד' ה־28.12.88.

פרטים והרשמה: בית המדרש הפתוח, טל' 02-663195, 02-663194

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שעת האינטלקטואלים

מאת לילי גליל

אחד האינטלקטואלים הבולטים בעזה סיכם כך השבוע את "חלוקת התפקידים" האזורית באינתיפאדה: חברון היא הקיבה (מחסן המזון) של האינתיפאדה; שכם ועזה הן זרועותיה; אש"ף הוא הלב, וירושלים היא המוח". החשש העיקרי שמא יצטמט בשטח היה שמא אש"ף ייעלב על שלא תואר כמוח.

יש להניח כי תיאור ירושלים כמוח מקורו בעיקר בקבוצת האינטלקטואלים היושבים בירושלים רבתי, בטריטוריה המשתרעת בין רמאללה לבית לחם, ושורשיה נעוצים באוניברסיטאות ובמכוני־המחקר באיזור זה.

במובנים רבים, התקפים גם לשכבות אחרות באוכלוסיה הפלשתינית, היטיבה האינתיפאדה עם שכבת האינטלקטואלים, שהלכה והתגבשה במשך השנה. שלטונות ישראל אוהבים להגדירה כאש"ף סלוני. הגדרה פשטנית למדי לקבוצת אנשים בעלת משקל סגולי לא־מבוטל, אם כי מידת השפעתה על החברה הפלשתינית שנויה במחלוקת אפילו בתוכה. תפקידיה האחרים, ברורים יותר.

המנהיגים החדשים

בדיוק ביום שמלאו שישה חודשים לאינתיפאדה, היה באוניברסיטה העברית על הר הצופים כנס שנושאו "ההיבטים הפסיכולוגיים של האינתיפאדה". התופעה המפתיעה ביותר של הכנס, היתה נוכחותם הבולטת של עשרות אקדמאים ואנשי־רוח פלשתינאים, שעלו להר ביום שהשטחים היו נתונים בסגירה כללית והאוניברסיטאות שלהם סגורות זה זמן רב. בשיחת פרוזדור שביקשה לעמוד על התופעה, הסביר לי הד"ר מהדי עבד אל־האדי את הסיבה לנוכחות הפלשתינאית המופגנת: "זה המסר שלנו לישראלים. אנו כאן כדי להישאר. הקהילה הפלשתינית איננה פוחדת עוד להיענות לאתגר של הכרבס, גם ברמה האקדמית. היום אנו שואפים לנצל כל הזדמנות כדי להפגין נוכחות ולהביא את הקלפים על השולחן. זה חלק מן הגאווה הלאומית העולה. איבדנו את הפחד".

כנס זה והסבר המתלווה אליו היו רק ביטוי אחד למהפך שהביאה האינתיפאדה גם בקבוצת האינטלקטואלים הפלשתינאים. עד כה היו רובם זרים לחברה הישראלית. מאז ועד היום היה אפשר לפגוש את בעלי השמות המוכרים יותר – ד"ר עבד אל־האדי, ד"ר ברנרד סבלה, ד"ר מובארק עוואד (לפני גירושו), פייסל חוסייני (לפני מעצרו), ד"ר סרי נוסייבה, עיתונאים, רופאים ואנשי אקדמיה עלומי־שם לציבור הישראלי – מעבירים אותו מסר הסמוי וגלוי על בימות המפגישות יהודים ישראלים ופלשתינאים. הם זהירים, למודי ניסיון מר של כמה מעמיתיהם ששילמו על תפישה זו ביוקר, ועם זאת מקיימים ביטחון עצמי ומידה של גאווה שהביאה להם השנה האחרונה.

הפחד, שאיבדו לדברי עבד אל־האדי, לא היה רק פחד מן העימות עם הישראלים. בעיקרו היה זה הפחד מן החברה שלהם או מאש"ף שבחוץ, שלא אהבו דעות חריגות ולא היסס לתאר כבוגדים גם מי שסתם־כך נפגש עם ישראלים. עתה, משלקחו אנשי השטחים לידיהם את המאבק, איש לא יעז עוד לכנותם בוגדים, והמפגש עם הישראלים נעשה מתוך עמדה של כוח ותמיכה. המצב החדש אף מתיר פלורליזם רעיוני שלא היה כמוהו. אקדמאים אלה כוללים בתוכם גם קומוניסטים שרופים ומרקסיסטים אדוקים, לצד בכירי הזרם המרכזי של אש"ף, הנותנים את הטון.

התהליך שהובילה דמויות אלו בחברה הפלשתינית, ממחיש את אופיה של האינתיפאדה כ"גלאי האמת". הוא שהוריד אישים מקובלים מן העבר והעלה אחרים במקומם. במשך שנים, מספרים אישי ציבור בעזה, שרדו בתוכם אישים שהיו מנהיגים בתחומיהם בזכות עצמם. עתה, העמידה האינתיפאדה כלי־מדידה זמין ומיידי: רעיונות, כמוהם כביצועים, נבחנים מדי יום ביומו בשטח. מי שמצליח, שורד. מי שנכשל – אחר בא על מקומו. כך נדחקו בעזה רבים מן הזירה הציבורית אישים מוכרים כמו אליאס פרג' וחנא סניורה, ואת מקומם תפסו אחרים.

תסמונת "שושלת"

האינטלקטואלים הפלשתינאים משמשים כאנשי־קשר עם התקשורת הישראלית והזרה. וכן הם ממלאים תפקיד כמעט דיפלומטי. דוברי אנגלית והוטה, בוגרי אוניברסיטאות יוקרה, הם הנפגשים עם שגרירי מדינות זרות, עם סנאטורים ואנשי קונגרס מארה"ב, הם המשמיעים את דבר הפלשתינאים בשטחים לעולם. משרדו האלגנטי של הד"ר עבד אל־האדי, "מכון פלשתיני אקדמי ליחסים בין־לאומיים", במזרח ירושלים, מעוטר בעשרות תצלומים ממפגשים מסוג זה בשנה האחרונה. התצלומים תלויים שם לצד תמונות היסטוריות יותר, המתעדות את המאבק הפלשתיני: ברכות מתן מכבד רוזה, עוני עבד אל־האדי, מנהיג לאומי נודע, שעמד בראש אחת התנועות הלאומיות בתקופת המנדט: עוני בועידת סנט ג'יימס; עוני עם עבדאללה; עוני עם לורנס איש ערב.

האינתיפאדה היטיבה עם האינטלקטואלים. תפקידם מורכב. בין מחקר אקדמי למאמר בעיתון, מוצאים דיוניהם לעיתים את ביטוים גם בכרוזי האינתיפאדה. יש הקוראים להם "הנהגת מיקי־מאוס"

כל אלו מובילים לשאלה הבלתי־נמנעת: האם הורות בחברה הפלשתינית תסמונת "שושלת" – האם מקרה הוא שהדמויות הבולטות של היום הן במקרים רבים "בנים של": נוסייבה, חוסייני, עבד אל־האדי? הד"ר עבד אל־האדי דוחה אפשרות זו ולאחר הרהור, אומר: "יותר ממה שזה מועיל, זה מפריע. הרי אנחנו נצר להנהגה שנכשלה. עלינו לעבוד כפליים".

הפעילות האקדמית־האינטלקטואלית מתנהלת בכמה מישורים: סמינרים, כמו במכונו של עבד אל־האדי, שעיקרם השכלה וחינוך, כ"חלק מתהליך ההישרדות"; דיונים וסימפוזיונים שהתקיימו במכונים הרבים למחקר וללימוד, עד שנאסרו על־ידי השלטונות. אך בעיקר מתנהלת פעילות זו ברב־שיח הספונטאני והמתמשך שמקיימת החברה הפלשתינית מאז האינתיפאדה. חלק מהדיונים באים לידי ביטוי בפרסומים אקדמיים, במחקרים שנועדו לשרת את החברה הפלשתינית בעתיד ובמאמרים בעיתונות המקומית. לעתים הם מוצאים להם עוד אפיק: אחד המשתתפים בדיון מסוג זה בירושלים המזרחית, לאחר פרסום מסמך בסאם אבו שריף, סיפר כי אחת הסוגיות שנדונו היתה מידת דבקותו של המסמך בעקרונות הלאומיים הבסיסיים. הוויכוח הסתיים בניסוח המחודש של שלושת העקרונות הבסיסיים: ההגדרה העצמית, זכות השיבה, ועקרון הקמת המדינה. בתוך ימים מספר באה הגדרה זו לביטוי באחד הכרוזים שמפרסמת ההנהגה המאוחדת.

אין יודע להסביר בדיוק כיצד זורם המידע להנהגה. קשה לעקוב אחר המסלול הפתלתל, כאשר הכל מדברים עם הכל, מחליפים דיעות והצעות לאין־ספור. אחד מאישי הציבור בשטחים, מתאר זאת כך: "תאר לך את ההנהגה כמו דסק גדול בעיתון. אל הדסק זורמים כל הזמן ידיעות, חומר, רעיונות. חלקם מגיעים גם מקבוצות האינטלקטואלים. בסופו של דבר, הדסק מחליט במה להשתמש. לרוב האקדמאים יש צינורות־קשר המקורבים להנהגה, וכך זרימת האינפורמציה דו־סטרית. הרי כדי לשרת בשני התפקידים האחרים – התקשורתי והדיפלומטי – עליהם להיות מעודכנים היטב. אבל הם רק חוליה בשרשרת".

הנהגת מיקי־מאוס

לא כולם שותפים אף להגדרה זהירה זו. אחד הבולטים בין האקדמאים בעזה שולל בעליל גם הגדרה מצומצמת זו של תפקיד האינטלקטואלים:

"את יודעת איך מכנים אותנו בשטחים?" הוא שואל בחיוך מר: "אנחנו הנהגת המיקי־מאוס. מי בכלל מכיר אותם מחוץ לעולם האקדמיה? אף לא נער אחד שזורק אבנים. המעמד בחברה הפלשתינית של היום אינו נקבע על־פי ההשכלה או כמות הפרסומים שפירסמת. מה שקובע הוא מספר הפעמים שנעצרת, עמידתך בפני השלטונות, ואם הרסו לך את הבית. אלה מודדים שנים בתכלית. כדי שהאינטלקט שלך יעבוד, אתה צריך לכתוב את האבנים ולהיות מוכן לשלם את המחיר. אחרים אכן עשו זאת. אבל איך אתה משתלב בתוך כל זה, איך אתה משפיע על התהליך – אינך באמת זה תרגיל אינטלקטואלי אמיתי, נוסח מלכוד־22. כל השאר אינו אלא קשקוש, כולל המאמרים בעיתונים. אני יכול לכתוב את המאמר הנפלא ביותר, ופתאום העיר שלי בעוצר, ואפילו אני עצמי אינני מגיע לידי כך שאוכל לקרוא אותו. בכל מקרה, אין זו שעתם של האינטלקטואלים. עכשיו עלינו לפנות את הזירה לילדים הזורקים את האבנים, ולהשמיע לישראלים קולות אחרים, כמו צלילי בקבוק התבערה. אנחנו דיברנו 21 שנה, ולאן זה הוביל אותנו?"

גם האופטימיים מבין עמיתיו יודעים שהם ממלאים תפקיד מוגבל ובוודאי קצר־מועד. בחלצה הם אומרים, כי על־פי המודל הישראלי, תפקידם של האינטלקטואלים בחברה הסתיים עם הקמת המדינה. לפי־שעה עוד יש להם תפקיד למלא.

השנה האחרונה יצרה שיתוף בין האידיאליסטים והאופורטוניסטים

בחיפוש אחר לגיטימציה

מאת נדב שרגאי

אליקים העצני, "נביא הזעם" של מתנחלי יש"ע, מסרב להפרד מהתואר שהדביקו לו אוהדיו ויריביו. במלאות שנה לאינתיפאדה גזר העצני גזירה שווה בין המטרייה, לציבור מתיישבי יש"ע. הכיצד? הנה לכם משל המטרייה נוסח העצני, בלשונו הוא: "אילו הייתי שואל את המטרייה – מטרייה יקרה, האם הגשם מפריע לך? היא היתה בוודאי עונה לי, טיפש שכמוך, הלא נוצרתי נגד גשם! וכשישאלים אותי זאת חברי כיצד אנו חיים כאן יום־יום עם ילדינו תחת מטר אבנים ובקבוקי תבערה, התשובה הראשונה שלי היא: אנו כאן כדי לספוג את הגשם הזה, כדי למנוע ממנו ליפול ולהתפשט לכיוון תל־אביב וירושלים. רק אחר־כך באים הסברים אחרים וכמובן, טענות קשות נגד המדינה".

אלא שהעצני, עם כל הכבוד שרוחשים לו חבריו במועצת יש"ע, אינו מייצג היום את רוב המתיישבים ביהודה ובשומרון. יותר מכל, כך נדמה, מחפשים היום המתנחלים את הלגיטימציה מן החוץ. יותר מתמיד הם רגישים לתדמיתם, חשים אמנם כחיילים בחזית, אבל מבקשים כי גם אלה שבעורף, בתחומי הקו הירוק, יראו בהם שלוחים מטעמם ואם לא מטעמם, לפחות מטעם המדינה שאישרה את ישיבתם שם בהחלטת רוב.

חיפוש זה אחר הלגיטימציה משותף לשדרות רבות בקרב האוכלוסיה היהודית ביש"ע. הוא החל עוד בתחילת האינתיפאדה בתוך גוש אמונים. בתקופת חבר שקמה הרחק למעשה מהנהגת הגוש דניאלה וייס והרב משה לוינגר, בעלי הקו המיליטנטי. גם אליקים העצני נדחק לפינה. ליל הבקבוקים בקלקיליה היה רק התירוץ. הקש ששבר את גב הגמל. חנן פורת, יואל ברנן ואורי אליצור רצו מכבר לשנות את תדמית הגוש בעיני הציבור בארץ. במקום לוינגר וייס, באו שניים אחרים: אורי אריאל, תושב כפר אדומים, ישוב מעורב של חילונים ודתיים, שקיבל בשעתו את פרס מגן הסובלנות מטעם יו"ר הכנסת, השני, מוני בן־ארי, אף הוא מכפר אדומים, חילוני באורחות חייו והשקפותיו, בנו של הד"ר אריה אלטמן, מנהיג התנועה הרוויזיוניסטית בארץ, בימי המנדט, שהוצב בראש "אמנה", תנועת ההתיישבות של גוש־אמונים.

אורי אליצור, איש התחייה שעמד בראש התנועה נגד הנסיגה מסיני, הצטרף אל חנן פורת ויואל ברנן וחזר למפד"ל, שהוצב בה בראש מחלקת ההסברה. אליצור קרא משם, לא פחות ולא יותר, לממשלת אחדות בראשות מפלגת העבודה. יואל ברנן, שהצטייר תמיד כסמל המתינות, המשיך להדהים את חבריו וקרא מעל דפי "נקודה" להסכים לועידה בינלאומית. "נקודה", בטאון יישובי יהודה שומרון וחבל עזה, הציע במאמר מערכת, לאמץ את הצעת השר שרון ולהסתפק בהחלת הריבונות הישראלית על חלקי יש"ע שבתחומי תכנית אלון בלבד כדי שלא נגיע לידי תפסת מרובה, לא תפסת. זו פשרה אידיאולוגית מכאיבה מבחינתם של קיצוני הגוש.

בשנה האחרונה הצטרפו ליישובי יש"ע כ־8000 איש – יותר מאשר בשנה הקודמת. יש מסבירים זאת בהחלטת המתיישבים החדשים להגשים את אמונתם כמשקל־נגד לאירועים. ראשי יישובים מעריכים כי רק כמחצית המצטרפים באים ממניע אידיאולוגי צרוף. מצוקה משותפת קירבה ותיקים לחדשים

קולות חדשים

כל זה עבר על הציבור ביש"ע בפרק־זמן של פחות משנה, אבל לא זה בלבד. יוחנן בן יעקב, בן כפר עציון, מזכ"ל בני עקיבא, קרא לחתור להכרעה לאומית שתישען על שני יסודות: המשך הנוכחות היהודית ביש"ע והפסקת השלטון הישראלי על האוכלוסיה הערבית במקום. חנן פורת דיבר על הצורך "לשבת עם ראשי השמאל ולגבש דרכי מאבק כדי שלא להגיע למלחמת אחים". רבים קראו לאחדות. הדיבור על הצורך בהסכמה לאומית רחבה לישיבתם במקומותיהם.

קולות אלה תורגמו ביום הבחירות לפתקי־הצבעה שונים מאלה שהותה עמם התיישבות ביש"ע עד כה. יותר מ־50% מתושבי יש"ע הצביעו לליכוד, למעלה מ־20% למפד"ל; רק כ־15% לתחיה. הקהל שהצטייר בתודעה הציבורית כנאמני התחיה, זז שמאלה בתוך מחנה הימין. אחיזת הליכוד היתה איתנה במיוחד בקרב תושבי הישובים העירוניים, רוב מניינו של ציבור המתיישבים ביש"ע היום.

הפתעה אחרת: בניגוד לנבואות הקודרות, עד כה לא קמה ביש"ע מחתרת שנייה. מאות אלפי מקרים של התנכלויות לצבא ולאזרחים ישראלים נרשמו בכבישים וביישובים. סף הגירוי ב־1988 היה גבוה בהרבה מזה של 1980 ובכל זאת, היתה התגובה מאופקת־יחסית. הקו שאימצו ראשי יש"ע התבסס על שיתוף־פעולה עם צה"ל ומערכת הביטחון. הרמטכ"ל, דן שומרון, האלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע, גמלו למתנחלים בדברי שבח על האיפוק הרב לנוכח ריבוי הפרובוקציות נגדם.

עוד תוצאת־לוואי של האינתיפאדה בקרב ציבור המתיישבים: התקרבות בין ותיקי המתנחלים, אלה שבאו לשטחים לפני 15 שנה על בסיס אידיאי, לבין המתיישבים החדשים, שבאו ליש"ע מסיבות של דיור זול או בחיפוש אחר איכות חיים אחרת, טובה יותר. המציאות הביטחונית הקשה קירבה את שני סוגי האוכלוסיות האלה. זה בא לביטוי מוחשי רק באחרונה, בגיבעת שומרון – יישוב של "איכות סביבה", "חמש דקות מכפר סבא", שנעשה מיליטנטי יותר מכמה יישובים אידיאולוגיים ותיקים – ובאלפי מנשה עוד קודם־לכן. גם במועצת יש"ע, הגוף שמיוצגים בו כל 132 היישובים בשטחים, התהדק שיתוף־הפעולה בין ההנהגה הקלאסית של המתיישבים – בני קצובר, הרב לוינגר, אורי אריאל וישראל הראל לבין נציגי "ההתיישבות החדשה", זו שבאה מלכתחילה לשטחים שלא על רקע אידיאולוגי. לא־פעם באלצו הקיצונים למתן את המתונים, שדרשו לצאת לפעולות עצמאיות. הגבולים היטשטשו. אבל הפתעה הגדולה ביותר שנרשמה אצל המתנחלים, על רקע האינתיפאדה, היא ללא ספק – הגידול במספרם. יריבים פוליטיים שציפו לנפילה, התאכזבו.

קרובים חדלו לבקר

בשנת 1988, היא שנת האינתיפאדה, הצטרפו ליישובי יש"ע כ־8000 איש, יותר מאשר בשנה שקדמה לאינתיפאדה. הגידול נרשם גם ביישובים הקשים יותר, השוכנים בעומק השומרון – ברכה שליד שכם – ויישובים רחוקים בדרום הר חברון. לעומת זאת, עזבו מאות את ישובי בקעת הירדן, הכל התיישבות שהבעיה הקשה שלו כלכלית ולא ביטחונית. גם את עמנואל החרדית שבשומרון עזבו מאות – נטישה זו אפשר לייחס למצוקה הביטחונית. לעומת זאת, הצטרפו מאות לאריאל, למעלה אדומים, לקרית ארבע ולאפרת.

ראשי יש"ע מתקשים להסביר את גידול האוכלוסיה היהודית דווקא בתקופת האינתיפאדה. אחד הצעדים המקובלים לפענוח המניעים של המצטרפים החדשים בשנה האחרונה, מעלה השערה כי המדובר למעשה במעגל הרחב יותר של אוהדי ההתיישבות, שהתגוררו עד היום בתוך הקו הירוק. על־פי איבחון זה, האינתיפאדה רק עוררה באנשים אלה את מנגנון המחויבות, והם החליטו להגשים את אמונתם דווקא עתה, כמשקל־נגד לאינתיפאדה. שיחות עם ראשי יישובים יכולות לאשש השערה זו בחלקה. על־פי הערכתם, רק כמחצית המצטרפים החדשים באים ליישובים על בסיס אידיאי צרוף.

הגידול במספר המתיישבים עומד בסתירה בולטת לשפל שפקד את ענף תיירות הפנים. מספר המטיילים ירד. בתי־הארחה ומדרשות ביישובים השונים נותרו ריקים. במדרשה של קדומים ירדה התפוסה במידה ניכרת וכך גם במלונות שבגוש קטיף או בקרית ארבע. גם חיי היום־יום השתנו. נוסעים לעבודה בשיירות. אם במכוניות, ממעטים לצאת אל מחוץ ליישוב, סתם [illegible] וזה חדלו לבקר. שמחות משפחתיות נעשות מחוץ ליישובים, בתחומי הקו הירוק. לעומת זאת, מדי יום ביומו ממשיכים רכבות ילדי המתיישבים להגיע בהסעות מיוחדות או בהסעות של אגד לבתי־הספר. האוטובוסים בשעות הבוקר ולחוגים ולפעילויות שונות בשעות אחר־הצהרים, בליווי אבטחה צמודה.

המציאות החדשה אינה קלה למתיישבים אך היא נהפכה לשגרה. מורי הלכה והמנהיגים הרוחניים של ההתיישבות ביש"ע משמיעים לפרקים דברי חיזוק ועידוד לפרט ולכלל. אולי אפשר ללמוד מהם יותר מכל, על ההזחות המניעים את הציבור.

הרב זלמן מלמד, רב היישוב בית אל והוגה הרעיון של ספינת־שידור לימין, "ארץ הצבי", נשא לפני חודשים מספר דברים לפני אנשי יישובו: "... המאורעות באו עלינו לא בכדי. הם באו לטובה ולברכה על מנת שאנו נתעצם כתוצאה מהתמודדות אתם".

הרב מלמד משווה את מצבו של הישוב ביש"ע היום, עם מצב היישוב היהודי בארץ־ישראל לפני קום המדינה. לצורך זה הוא מגייס את מורו ורבו, הרב צבי יהודה קוק ז"ל: "לפעמים, כשמתעוררים קשיים, צצות להן מחשבות – האם אנו צריכים להתעקש על דרך זו? האם אין הקשיים מאותתים לנו שעלינו לעצור? האין הם מלמדים אותנו שאולי התקדמנו יותר מדי?"

רבין צודק

"במאמר שנכתב בשנת תש"ח, ערב תקומת המדינה ואחרי השואה הנוראה והאיומה, אומר הרב צבי יהודה, שאנו נמצאים במצב מזעזע. האומה כואבת את כאבה הנורא. גם בא"י המצב מסובך מאד ויש בין מנהיגי א"י כאלה הסבורים שלא כדאי להיות מקסימליסטים. יש להביט בעיניים ריאליסטיות על המציאות, הם אומרים, ולהסתפק במה שאפשר, משום שאין בכוחנו להשיג יותר, כאשר כל הישוב מונה כ־650 אלף איש בלבד ושערי הארץ נעולים. אלה הן עצות 'פיקחיות', עצות להצלת חיי שעה, אומר הרב צבי יהודה. רק ממצב של ריקנות אפשר להמציא עצות חלושות כאלה, אך לפי בריאות רוחנו ומלוא תוכננו העצמי... מופיעה וקיימת היציבות הרעננה של ביטחון אמונתנו בכאן גאולתנו כולה.

הפרופ' יוסף בן־שלמה, תושב קדומים, אומר דברים דומים, המיוסדים [illegible] העיקרים: אנו נמצאים במולדתנו, במולדתנו ההיסטורית, ואנו נלחמים נגד כל מי שמנסה לעקור אותנו ממנה ולא שרוצים עם זר בארץ לא לנו. זה הבסיס המוסרי היחיד לכל מעשינו כאן. לעתים נראה שאנו מתביישים להשתמש בטיעון זה ומסתמכים על טענות ביטחוניות ופרגמטיות, אולם כלעצי בסיס זה, כאמת, בארץ גורלנו. לשבכם. אם אנו קולוניאליסטים, כמו שהיו הצרפתים באלג'יריה, או שולחים צבא לארץ שכובש לגבולות ארצנו, כמו האמריקאים בווייטנאם, הרי צודקים כל אלה המגנים אותנו ומנבאים את תבוסתנו נגד ההתקוממות העממית של עם הארץ. אבל אם, אין הקץ הזה מוגבל לתחומי הקו הירוק, כי אז אנו קולוניאליסטים גם בשייך מונס, הר הצופים, בבאר־שבע וחיפה. וזוהי אמת פשוטה, שאין עליה שום תשובה מוסרית, והנה מתחילים להזכיר יותר ויותר גם ערביי מדינת ישראל. האין לנו שום, כאמור, צריכים להכיר לנו אותה..."

תבשילי נשים

מאת חנה קלדרון

המבחן האמיתי יהיה כשהאינתיפאדה תיגמר. רק אז יתברר אם הנשים הפלשתינאיות ישכילו לממש את הישגיהן, ויסרבו לשוב למטבח. בשנה החולפת הן היו מהגורמים המרכזיים ברחובות

הכל התחיל בעצם בהפגנות הגדולות של ימי תחילת האינתיפאדה. הנשים והילדים הלכו בראש, תוך אמונה שהחיילים לא יגעו בהם לרעה. אבל העימות היה בלתי־נמנע. תוך זמן קצר היה ברור שהנשים הפלשתינאיות ימלאו תפקיד־מפתח במאבק. אם אמא מנסה לסוכך על בנה מפני חייל – היא כבר מעורבת באופן פעיל. עד־מהרה נהפכו הנשים לגורם המרכזי ברחוב. כשר נעצר בעליהן או נשאר ללון בישראל תקופות ארוכות, כדי שלא לפגוע פגיעה ממשית בפרנסה, נעשו הנשים מורגשות בחיי השכונה, הכפר, המחנה, מעורבות מאד, לוקחות עליהן משימות של חלוקת מזון, בגדים ותרופות, נושאות לבדן בעול המשפחה.

שינוי זה הורגש יותר מכל בכפרים ובמחנות־הפליטים. אחרי שהעבירה פתקים והסתירה כרוזים בכלים שהיא נושאת על ראשה, כי היא היחידה היכולה להמציא סיבות טובות לשוטטות ברחובות – היא מגלה כי קשה לה לקבל פקודות מהבעל, מהאב, מהאחים הגדולים. "אם רואים היום אישה מסתודדת עם גבר", אומר דאוד כותאב, עיתונאי, "חושבים שהם מתכננים משהו לאינתיפאדה. אין זה רומן אסור".

בעייני מוהר אירעה מהפיכה גדולה באמת. ב־300 דינר לעומת 5,000, בלי חגיגות, גומרים היום עניין. נישואי אינתיפאדה, קוראים לזה

את מרי ואם, האחראית על החינוך בגני הילדים שבמחנות הפליטים ברצועת עזה, לא ראיתי מאז ראשית ההתקוממות. זכרתי עיניים רושפות – עכשיו עיניה נרגעו. כאן טמון אולי ההבדל. אם התחושה העמוקה ביותר שהעבירה לי אז מרי ואם היתה של תסכול עמוק מהעיסוק הסיזיפי־משהו בחינוך, הנה עתה היא נשמעת ונראית כסטודנטית מהפכנית המרגישה יומיום את המציאות המשתנה.

לחזור למקום הטבעי

ואולם המשקיף העוקב מקרוב אחר הנעשה בשטח יגיד שמדובר כאן קודם־כל בתרבה הטכנית. כלומר, תפקיד הנשים הוא כמובן שונה, אבל לא שונה עד להפליג, והמבחן האמיתי והיחיד יהיה כשהאינתיפאדה תיגמר. אז יהיה אפשר לראות אם הנשים ישכילו לנצל את הישגיהן ויסרבו לחזור למטבח, כמו שקרה למשל בדרום תימן, ושמא יהיה גורלן דומה לגורל הנשים האלג'יראיות והאיראניות.

מרי ואם אתיאיסטית מוצהרת. פעם, למראה מישהו שרק מזכיר פונדמנטליסט, היתה מרביצה קללה לכל אורך רחוב עומר אל־מוחתאר. עכשיו היא אומרת זה השתנה, שכן גם הנשים שלהם נלחמות. היא נזכרת איך צחקה שעות כשסיפרו לה על אישה דתייה שהחביאה במשך רבע שעה מתחת לשמלתה נער בן שש־עשרה, שברח מהחיילים.

אגב, במקרה של הדתיים, אין לה אשליות לגבי העתיד. "זה לפי האסלאם שאישה תצא להילחם לצד הגבר, אבל תחזור בתום הקרבות עמוק־עמוק 'למקומה הטבעי'". ובינתיים, התפקידים הלכו וגדלו ויצאו מתחום המטבח. נשים לא־מעטות אפשר לראות היום מהלכות בבתי־חולים, ולא בטיפול בילדיהן בלבד, ומהן שעושות סטטיסטיקות ומעבירות אותן למאות המכונים האוספים אותן, ורבים מהם דואגים לפרסומן.

מכון ושמו "המערכה לאיסוף מידע בתחום זכויות האדם", למשל, מפיץ ניתוחים סטטיסטיים של נפגעים ונפגעות, לפי גברים נשים וילדים ולפי המקצוע. על־פי המספרים שבידיו נכון ל־7 בנובמבר, נהרגו 54 נשים מאז תחילת האינתיפאדה, מתוך 414. כלומר, 13 אחוזים. בפרסום של החזית העממית מדברים על עקומה יורדת בכמות הנפגעות, אבל מוסיפים שאין בכך שינוי לגבי מעשיהן. "הנשים השתתפו בכמה ניסיונות לדקור חיילים בסכינים", נכתב באותו פרסום, "ואפילו בכפר מסורתי יותר, כמו יאסוף – שיחה מחמד חסן, בת 45, שמתנחלים ניסו למנוע ממנה לעבור את אדמתה, הכתה אחד מהם בפטיש על ראשו ואילצה אותו לברוח..."

אשה מסתודדת עם גבר כבר לא נחשדת ברומן אסור

הנעל והאבן

העיתונות הפלשתינית והעלונים המתפרסמים בשטחים, אף הם עדים לשינוי בתפקידיה של האשה. גם הכרזת העצמאות הפלשתינית מה־15 בנובמבר, מדברת על שוויון זכויות מלא בין גברים לנשים. ברור שמדובר רק בתחילת הדרך לרוב הנשים, תושבות הכפרים והמחנות, המסורתיות יותר. הנשים בעלות העיניים הידוקות, העקבים הגבוהים והפרוות, מירושלים המזרחית, שכם ורמאללה – הן בקטיגוריה אחרת. מאז ומעולם הן היו מאורגנות בגופים וולונטאריים שונים באופנים, שהתייחסו בבירור לאחד מארבעת הזרמים המרכזיים באש"ף. עכשיו, לפי הסיפורים, הן מחזיקות את הנעליים ביד אחת, ואת האבנים ביד השנייה.

בכלל, אפשר לראות בשלב זה ביטול מסוים של הגבולים המעמדיים החוקים, כיאה לעם הנלחם על עצמאותו. למשל, לפני האינתיפאדה הזמבינים אתם לפי מעמד התכולתי, מקצועי, כספי. היום – לפי מספר הפעמים שנעצר. גם אורחות ההתנהגות בשפע הכלכלי השתנתה. "אשתי", אומר כותאב, "רצתה רהיטים חדשים לחדר־האוכל שלנו. עכשיו אינה מרבה לחשוב שתבוא משאית לפני פתח הבית ותפרוק אותם. היא מתביישת". גם מכוניות חדשות קשה, לדברי סולימאן שכור, בעל סוכנות לתרגומים, לראות היום ברחובות, ומאותה סיבה עצמה. תחת זאת, גילו את הגינות בחצרות. ירקות ופירות טריים, וגם קצת תרנגולות לא יזיקו בימי העוצר והסגרים הממושכים. מי־האם למשל מגדלת שם חצילים ותרד, ומתכננת להביא בקרוב שובך יונים.

השמחה האמיתית שורה בין הצעירים שהגיעו לפרקם. בעייני המוהר אירעה המהפיכה הגדולה באמת: כשלוש מאות דינר בלבד (במקום 5,000) בלי חגיגות ופסטיבלים, גומרים היום עניין; והכלה אף תכסה בקבאיה את שמלתה הלבנה, כדי שלא לבלוט יותר מדי בשטח. שכור יודע לספר על בחור שבא לבקר את הורי ארוסתו כדי לקבוע מועד לחתונה, ותחת זאת, אמרו לו הוריה: ארוז את הבגדים ולכי אתו. את נשואה. לפי שכור, יש כאן התחלה של תופעה ששם כבר יש לה: נישואי אינתיפאדה.

הילד ששכח את אמו

סאריק אלקיאל, עיתונאי מחברון, עיר דתית במיוחד, מרגיש שהתפקיד החשוב ביותר שהנשים ממלאות בימים אלה הוא בהוראה. דווקא מפני שבתי־הספר סגורים תקופות כה ממושכות, עיסוק זה מגביר את חשיבותן מבחינה חברתית לטווח ארוך. לדברי האם יש הרבה דוגמאות לכך. היא עצמה דואגת שבכל בית שיש בו ילדים, יהיו ניירות וצבעים לצייר. תוך השגחה צמודה של האם ובהדרכת הגננות העומדות לרשותה. לבר מזה, דואגת האם לחלק בכל מקום אבקה שבקצת מים היא נהפכת לפלסטלינה. וכך, במהירות האור, לדבריה, היא נעשתה לגברת פלסטלינה. לכל מקום שהיא הולכת, רצים אחריה ומבקשים עוד. אבל בין פלסטלינה אחת לשנייה, הן אוספות טי־שירטס ולבנים לעצורים, סורגות בכל רגע פנוי, משתלמות בהגשת עזרה ראשונה לפצועים, ומחזיקות דליים מלאי מים, להשליך לתוכם את פצצות הגז המדמיע שזורקים החיילים לבתים.

מרשים יותר מכל לראותן בארץ, נכנסות בין החיילים לנערים, מוכות מכות, ולא פעם משלמות על כך ביוקר. אפשר לראות איך הן נושאות ונותנות עם החיילים על שחרור נערים, ומתעקשות לטעון כי מדובר בילדן שלהן, גם כשאין זה נכון. כותאב ראה בשכם, לפני זמן קצר, חייל שלא האמין לאשה שטענה כי מדובר בילד שלה, והיה חף מכל אשמה, שרק חזר הביתה מבית־הספר. שאל החייל את הילד אם זו אמו, והילד אמר: לא. מה עשתה האשה? התחילה לצעוק: "אוי ואבוי לי, תראה מה קרה לילדי, הוא הלם בפתלת השיכחה, מרוב בהלה, שכח שאני אמו" והילד שוחרר.

גם אירוע זה הוכנס למקום כבוד באוסף הסיפורים הפולקלוריים, שבהם מפתח עם את מורשתו.

מחכים לאינתיפאדה של עם ישראל

מאת פריד ע'אנם

הכותב הוא מנהל משרד העיתון "אל־איתיחאד" בירושלים, והאחראי על סיקור מאורעות האינתיפאדה בעיתונו

כאשר החלה האינתיפאדה ב־9 בדצמבר 1987, לא נמצא מי שיוכל לנחש איזה אופי תלבש. אפילו לגבי תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה הכבושות, לא היה אפשר לצפות את ממדי התופעה, את מאפייניה לעתיד ואת השלכותיה הבינלאומיות, הפלשתיניות, הערביות והישראליות. בפנייתה אל דעת הקהל בישראל ובעולם כאחד, הסתמכה ההסברה הישראלית הרשמית על הפצת הרעיון שכיבוש הגדה המערבית ורצועת עזה הוא "כיבוש נאור" ושתושבי השטחים האלה משלימים עם המצב הקיים וישלימו עמו לעולם. בדרך־כלל התייחסו שלטונות ישראל לכל תעמולת־מחאה שהתעוררה בשטחים הכבושים, כאילו היא אחת מ"פעולות חולפות של הפרת הסדר הציבורי". הם הפיצו את האשליה כאילו המצב עודנו כשורה וממשיך להיות כשורה, למרות כמה בעיות פה ושם. כך הסתתרו הדברים במחותיהם של האחראים על מנגנוני הביטחון, כאילו האירועים מתנהלים בעצם במסגרת "הכל בסדר". כך נמנע ממנגנוני הביטחון לראות את הדברים באורם האמיתי.

מנגנוני הביטחון והשלטון המדיני המופקד עליהם התייחסו למצב בשטחים הכבושים כאילו הוא מצב דומם. עקב כך, נכשלו בהבנת גורם התנועה וההתפתחות בחברה הפלשתינית, שאינה שונה במובן זה משאר החברות. ההתעלמות מחוק התנועה בחברות האנושיות היא מנת חלקו של כל שלטון כיבוש.

שלטונות ישראל לא יכלו להבין כי במשך עשרים שנה תפסו את המקל משני צדדיו. הם שקדו על עידוד ההתיישבות ותפיסה של חלק גדול מאדמות הפלשתינאים ומקורות מימיהם, בכל הדרכים, תוך שימוש בתירוצים "ביטחוניים" ודיבורים על "טובת הכלל", ואף בדרכי ספסרות; השפילו את התושבים, העניקום והגלו כמה אפליה בולטת; נתנו חופש פעולה למתיישבים והפגינו סלחנות כלפי רוצחי ערבים; השליכו אלפים לבתי־סוהר והרגו מאות (בכל תירוץ שהוא). למגמות אלו אין דוגמה מובהקת יותר מהדרך שנהגו במתיישב שהרג את התלמידה נג'אח אל־עקאר, ממחנה הפליטים דיר אל־בלח, בבית־ספרה. הוא שוחרר ימים ספורים לאחר המעשה. מקרה זה אירע זמן קצר לפני התלקחות האינתיפאדה.

כורח ההתעוררות העממית

ומצד שני, השלטון הישראלי רצה ב"חיים טבעיים" בשטחים הכבושים, ובאותה עת שאף להנציח את כיבושו – למרות כל מומיו הרבים מספור, שאינם נסתרים מאיש – כ"כיבוש נאור" בעיני הכל. השלטון שיקר והאמין לשקר שלו.

החברה הפלשתינית בגדה וברצועה היתה עדה לשינויים מפליגים במשך שנות הכיבוש, בתחומי המבנה המעמדי, הקשרים החברתיים, התודעה הפוליטית והמצב הכלכלי של הפרט והכלל. ואולם השלטון הנשען על כוח, ענישה, הרתעה, לוחמה הסברתית ופסיכולוגית ורכישתן של כמה קבוצות שוליות, לא השכיל לראות את הדברים כהווייתם. לא היה מנוס מהצטברות סיבה בקרב העם. זו תולדה של מדיניות הדיכוי ושל היעדר העצמאות הפוליטית. לא היותה לסיבה דרך אלא להתפרץ בצורת התקוממות כלשהי.

שלטונות ישראל הופתעו מההתקוממות, מפני שנכשלו בהבנת החברה הפלשתינית, על הפעילות וההתגבשות הרעיונות שבתוכה. ערביי ישראל לא הבינו מה מעכב אותה. האינטרס שלהם שהיא תצליח הוא כפול

מי שיבדוק את ריעותיהם של האזרחים הערבים בישראל, ישמע בלי־ספק ביטויים כמו: "הפתור אינענו שההתקוממות אירעה, אלא שהיא התמהמהה עד שפרצה"; או: "עתה נהפך הכיבוש הישראלי לכיבוש רגיל: הפגנות עממיות ופעולות דיכוי אכזריות". אין להסיק מביטויים אלה שהערבים בישראל, או מי מהם, יכלו לצפות את פרטי ההתקוממות ואת מהלכה המדויק. אך ביטויים אלה ודומיהם משקפים הבנה מראש של כורח ההתעוררות העממית נגד הכיבוש, שתתפרץ במוקדם או במאוחר. מי שרוצה לאמת דברים אלה, יוכל לבדוק בעצמו את היצירות הספרותיות והשירים העממיים של האזרחים הערבים, שלא לדבר על יצירותיהם של פלשתינאי הגדה והרצועה. ואולם התמונה תהיה חלקית בלבד, אם לא נצביע על יהודים ישראלים שחזו, בידיעתם את ההיסטוריה של העמים, כי האינתיפאדה, או משהו בדומה לה, תתרחש היום או מחר.

מכל מקום, הציבור הערבי בישראל לא הופתע מההתקוממות. לפחות לא הופתע באותה מידה שרעש הקהל היהודי והשלטון הופתע ממנה. יתר על כן, חוגים נרחבים בקרב הערבים מאמינים כי ההתקוממות, במשמעות של עמידה מול השלטון ולא הסתרת הראש מפניו, היא הדרך שהלכו בה ערביי ישראל במשך ארבעים שנה, וביחוד לאחר טבח כפר קאסם בשנת 1956. פעילות המחאה שהם מקיימים והשתייכות רובם לאופוזיציה הפוליטית במדינה, הן אחת ההוכחות הרבות לכך.

האויב הוא משותף

הסולידריות של ערביי ישראל עם ההתקוממות מתבססת על כמה יסודות, שאפשר לתמצתם בסדר אקראי זה:

● הם שייכים מבחינה לאומית לעם הפלשתיני וקשורים קשר טבעי עם תושבי הגדה והרצועה. נצרת שהיתה עדה להפגנת־המחאה הראשונה בעולם נגד מלחמת לבנון ב־1982 (כסולידריות עם הפלשתינאים בארץ זו), היתה עדה גם להפגנה הגדולה ביותר בעולם (ב־23 בינואר 1988) לאות סולידריות עם ההתקוממות. אפילו השר יצחק רבין הכיר כי הוא מבין את תופעת הסולידריות הזאת, מפני שאין דבר טבעי ממנה.

● עקב סבלם מהאפליה הזמנית והלאומית נגדם, פיתחו ערביי ישראל תודעה ציבורית התנגדות בעלת אופי עממי למדיניות הרשמית בישראל; ולמעשה, נגד כל שלטון כיבוש מפלה. הם נהפכו לחברה שרובה ההשתייכות לשמאל משתלט עליה. טבעי היה איפוא שיתייצבו (יחד עם השמאל היהודי) בעמדת סולידריות כלפי ההתקוממות נגד השלטון (האויב המשותף).

בשל השתייכותם לעם הפלשתיני ולקבוצה החשופה ביותר להפליה בתוך החברה הישראלית, רואים ערביי ישראל באינטרס גורלי שלהם את ניצחון ההתקוממות. הם רואים בזה דרך לפתרון של שלום, שיבטיח הקמת מדינה פלשתינית עצמאית לצד מדינת ישראל, והשכנת שלום כולל באזור. במישור השאיפות הלאומיות, יחושו ערביי ישראל סיפוק על קומה של מדינה לבני עמם, שישים קץ למצבם כפליטים ולהיותם שוב ושוב קורבנות של כיבוש ושכול. במישור הזכויות היום־יומיות, האזרחיות, מאמינים ערביי ישראל כי פתרון המאבק והשכנת שלום אמיתי יפתחו אופקים חדשים לדו־קיום יהודי־ערבי בתוך ישראל והגשמת השוויון והבטחת המשאבים (תקציבים וכו') לצורכי הפיתוח בכל התחומים.

רוב האזרחים הערבים בישראל יודעים ומבינים כי להתקוממות יש נסיבות ומיוחדות משלה. לפיכך, תהיה זו שגיאה גסה להעתיק את צורות המחאה והמאבק מהגדה המערבית ורצועת עזה ולהקתן. ערביי ישראל מבינים שעיקר פעילותם הפוליטית מיועדת, ראשית, להקל על סבל אחיהם המתקוממים, ושנית, להשתתף בהבערת האינתיפאדה בתוך החברה הישראלית, שתשנה את המדיניות הרשמית ותחשוף אותה על צגה. אין זה סוד שהם סבורים, כמו שסבורים חוגים נרחבים בחברה היהודית ובאומות העולם, כי פתרון של שלום כולל לא יבוא מתוך ישראל, אלא ייכפה עליה. להתקוממות הפלשתינית תהיה השפעה רבה בכיוון זה.

בין איזון להכרעה

מאת מנחם קליין

הכותב מלמד בחוג ללימודי המזרח התיכון והאסלאם המודרני, באוניברסיטה העברית

אש"ף נדרש להערכת האינתיפאדה זמן רב קודם שמלאה לה שנה. התייצבותן של מדינות ערב מאחורי אש"ף בפסגת אלג'יר השנה, והודעת המלך חוסיין בסוף יולי על "התרת הקשר המשפטי והמנהלי בין שתי הגדות", הב- חילו לאש"ף נכסים פוליטיים רבי-ערך, ומשום כך, היה עליו לגבש את תגובתו. באוגוסט וספ- טמבר, לקראת כינוסה של המועצה הלאומית הפלשתינית, הוצגו זרמים שונים מכל גווני הקשת הפוליטית באש"ף לבחון את ההתקוממות ולהעריך את הישגיה.

נקודת-המוצא של המעריכים היתה שנפל דבר במזרח התיכון ואין להמשיך כמשקה. לכן, ראו לעיין שוב בכמה משאלות-היסוד בסכסוך הישראלי-הערבי. הדיונים והוויכוחים חצו את ה- ארגונים המסורתיים בתוך אש"ף, סכמטית, ובהתעלם מגוונים ותת-גוונים, אפשר לחלק לשתיים את הגישות השונות שהסתמנו בוויכוח זה.

הזכויות ההיסטוריות

לדעת בעלי הגישה הפרגמטית, ההתקוממות חוללה שינוי איכותי ביחסי הכוחות במזרח התי- כון. ישראל נהנית אמנם מעליונות צבאית, השמה לאל כל אופציה צבאית ערבית, אך היא מנועה מהתמודד בדרכים רדיקליות עם ההתקו- ממות האזרחית הפלשתינית. שכן, דרכים אלו יעוררו עליה לבטח את חמת ארצות-הברית והמערב, וימוטטו את הסכם השלום בינה לבין מצרים. כיוון שכך, נוצר איזון בין ההתקוממות הפלשתינית, אש"ף והערבים, לבין ישראל.

על-פי גישה זו, מחזיקה ישראל בשטחים בראש וראשונה מתוך חשש ביטחוני לקיומה. רק לאחר שהוכיחה ישראל כי השטחים חיוניים לביטחונה, גילתה את "זכויותיה ההיסטוריות" והחלה לטעון בשמן לבעלותה עליהם. לפי הערכתם של בעלי גישה זו, בעקבות ההתקו- ממות הפלשתינית, מתפשט בחוגים ישראליים גדלים והולכים כי אין מנוס מהקמת מדינה פלשתינית. אמנם ישראל מכחישה רשמית כל שינוי בגישתה העקרונית לזכויותיו הלאומיות של העם הפלשתיני, אך היא נוהגת כך כדי להשיג

ההתקוממות העממית הנרחבת הפקיעה את השטחים מידי ישראל וירדן גם יחד, והפכה את הנסיגה הישראלית לכורח היסטורי. ב-1948 וב-1967 כפתה ישראל בכוח הזרוע את פתרונותיה על הפלשתינאים; עתה גובר דוד הפלשתינאי על גלית הישראלי

תמורה ביטחונית גבוהה ככל האפשר בעד וי- תוריה כגון: פירוז השטחים, הגבלת חימושה של המדינה הפלשתינית והצבת מתקני-התראה בשטחה.

אשר לתחום הבין-מעצמתי, סבור זרם זה באש"ף כי ארצות-הברית וברית-המועצות הסכימו ביניהן על העיקרון של פתרון הסכסוכים האזוריים, ובכללם הסכסוך המזרח-תיכוני, ואף הקווים הכלליים של ההסדר כבר גובשו ביניהם. בניגוד לעמדות הרדיקלים, סבורים הפרגמטיים כי אין זהות מוחלטת בין ארה"ב וישראל, אם כי הקרבה רבה כמובן בעמדותיהן. ארה"ב היא הגור- רם הבין-לאומי היחיד היכול ללחוץ על ישראל ולכן על הפלשתינאים לנצל את ההתקוממות, ולהשיג מארה"ב סיוע לשאיפתם הלאומית.

דוד וגלית החדשים

בעלי הגישה השנייה, הרדיקלית, סבורים כי הפרגמטים אינם מציאותיים וכי הם חושבים במושגי העבר שבו ניצבו הפלשתינאים בעמדת נחיתות מול ישראל. לדעת הרדיקלים, ההתקו- ממות לא יצרה איזון בין ישראל לפלשתינאים בשאלת השטחים אלא הכרעה חד-משמעית לטובת הפלשתינאים. ההתקוממות העממית הנרחבת הפקיעה את השטחים מידי ישראל וירדן גם יחד, והפכה את הנסיגה הישראלית לכורח היסטורי. ב-1948 וב-1967 כפתה ישראל בכוח הזרוע את פתרונותיה על הפלשתינאים, אולם עתה גובר דוד הפלשתינאי על גלית היש- ראלי. הרדיקלים באש"ף אינם משלים את עצמם כי ההכרעה הושגה מתוך אמונתם, רצונם העז ושאיפותיהם הלאומיות של המוני העם הפלש- תיני בזה כוחם הממשי. בניגוד לעמדת הפרגמטים, סבורים הרדיקלים כי ישראל דבקה בשטחים מסיבות דתיות היסטוריות, ולכן אין היא יכולה להתפשר או לוותר עליהם במשא ומתן. רק הכוח, האמונה והנחישות שמפגינים הפלשתינאים, בסיוע הלחץ הבין-לאומי, יכריחו את ישראל לסגת, וגם על אפה ועל חמתה של ארצות-הברית.

תוקפו של הוויכוח בין שתי הגישות הללו בהערכת ההתקוממות והישגיה, לא פג גם כיום. שכן, לשתיהן יש אחיזה בהכרזת העצמאות, בהח- לטה המדינית ובהחלטות המועצה הלאומית הפלשתינית האחרונה. יתר על כן, אף על אחת משתיהן אין לומר כי היא מנותקת כליל מהמציאות.

דימוי של שלטון

מאת אורי ניר

תא"ל שייקה ארז. משתדל לשמור על שלטון מהוגן למראית עין

תריסר חודשים של התקוממות פלשתינית נגד השלטון הישראלי בשטחים מחקו למעשה כמעט לחלו- טין את קו-ההפרדה בין הזרוע הצבאית לבין הזרוע האזרחית שלו. "חזרנו לממשל צבאי לשמו", אומר היום ראש המינהל האזרחי ביו"ש, תא"ל שייקה ארז.

שנה אחרי תחילת ההתקוממות בשטחים, אפשר לומר במסקנה: המי- נהל האזרחי בשטחים נרתם כמעט כולו למערכת הצבאית-הביטחונית ונעשה כלי-שרת בידיה. בכך איבד המינהל האזרחי כמעט כליל את יי- חודו כגוף שהיה קרוב אצל האוכל- סיה, ואת דימויו כמסגרת שלטונית שטובת האוכלוסיה בראש מעייניה.

מתאם הפעולות בשטחים: מטרת השלטונות היא לתת לתושבים הרגשה שאינם יכולים לחיות בלעדינו

היום כבר כמעט אין מדברים על "שיפור איכות החיים של האוכלו- סיה", על המאמצים לנקוט "אמצעים להגברת האמון", או לעידוד תפישות של "דו-קיום". כל הסיסמאות האלה, שזוהו בעבר עם הקונצפט של המינ- הל האזרחי, הן עכשיו אנכרוניזם גלעג. גם רוח של דאגה אמיתית מן הסוג הישן, שרבים זיהו אותה עם המושג "כיבוש נאור", ואחרים זיהו אותה עם קולוניאליזם מתנשא, גם היא כבר נדירה מאוד בקרב קציני המינהל. "מה כבר אפשר לדרוש מקצין עריביסט, שבלילה נלווה לכוח צבאי היוצא למבצע מעצרים במחנה פליטים, ובבוקר אמור לנהל שיחה נינוחה בעניינים חברתיים ופוליטיים עם אביו של הצעיר שאותו סייע לע- צור כמה שעות קודם לכן?" אמר לנו קצין-ממשל ותיק לשעבר.

המנגנון השלטוני שהתגבש בשט- חים בתקופת האינתיפאדה, אומרים היום קצינים בכירים במינהל האזרחי, דומה לתבנית הממשל שפעל פעם בסיני, ופעל היום ברמה לבנון, יותר מאשר לתבנית המינהל שהתגבשה ב-1981.

דיכוי כחתני

היום זה ממשל צבאי שלהוותו האמונות על טיפול בעניינים אזר- חיים, מצליחות אך בקושי לשמור על מינימום של אספקת שירותים לאוכ- לוסיה, ובקושי רב יותר — על דימוי של שלטון מתוקן. אין עוד מנגנון שמטרתו להכשיר את הקרקע להנהגת ה"אוטונומיה לתושבים", לפי התפישה הישראלית של הסכמי קמפ-דייוויד, וגם אין כל יומרה כזאת. בשטח פועלת היום מערכת אחת, בדרך-כלל מתואמת היטב, המו- פנה את "מאמציה" — ורובם ככולם — למטרה אחת: דיכוי האינתיפאדה ב- אמצעים כוחניים, באיום ובהפעלת לחץ. הזרוע האזרחית היא כמעט תמיד כלי בידי הזרוע הצבאית, שמטרתה לשמור על הביטחון.

הישג של קברניטי ההתקוממות בשטחים, שהתכוונו לנתק בין האוכ- לוסיה לבין הרשות, בא לידי ביטוי בראש וראשונה במישור הפסיכולוגי- הדימויי, אבל במידה רבה מאוד, גם במישור האופרטיבי.

שבועות אחדים אחרי שהתברר מה ממדי ההתקוממות בשטחים, כאשר אש"ף ופעילי-דבר בשטחים הבהירו כי פניהם להתנערות מן השלטון הי- שראלי, לפחות האזרחי שאינו רק הבעת מחאה אלימה — צפו ראשי המינהל הא- זרחי אפשרות סבירה ביותר של התי- מוטטות-מערכות מלאה. בחישותו היקף הירתמותו של הציבור הפלש- תיני הפתיעו את כולם, גם את ראשי הציבור הפלשתיני, והאיצו להרוס להלוסין את כל אפיקי הקשר שבין רשויות הממשל לבין התושבים.

"הבאנו בחשבון מצב של תוחלת מרי עממי אמיתי", נזכר היום מתאם פעולות הממשלה בשטחים, שמואל גורן: "חששנו מנתק מלא. זה לא קרה". על כך, בעיקר על כך, באותם של ראשי המינהל האזרחי היום.

עשייה ברמת הפרט

אכן, מערכות המינהל האזרחי בתח- ום אספקת השירותים והשלטון המו- ניציפאלי לא התמוטטו, אך הן ספגו מהלומה קשה מאוד, שאפשר לאבחנה בכמה תחומים. נכונה הקביעה שהרוב הגדול של העובדים עובדי המינהל הא- זרחי לא התפטרו מתפקידיהם, אבל ראוי לבדוק מי הם אלה שכן התפטרו: רוב השוטרים הערבים, חלק גדול מאוד מגובי המסים הערבים, וחלק גדול מאוד של הפקידות הערבית בלשכות הרישוי. (על הממדים הריאליים של מניין המתפטרים קשה לדעת, מפני שחלקם אינם נחשבים למתפטרים באופן רשמי. חלק פשוט הפסיק לבוא לעבודה "עד יעבור זעם"). המתפטרים האופייניים הם אלה שתפקידם לבוא במגע עם הת- שבים הערבים כמשלימי תהליך האכיפה הישראלי באזור. יתר עובדי המינהל הערבים הם ברובם הגדול מורים, שלא התפטרו מתפקידיהם (אך השבתתם מעט בכוחה במשך רוב הת- קופה הזאת), אנשי המשטרות הדתי- אים הממשלתיים ומגישי שירותים שונים. כאן, בלי ספק, רשמה לעצמה האינתיפאדה הישג נכבד.

עדות אחרת לבדיקת טיב דימויו של המינהל האזרחי והלגיטימציה שלו בעיני האוכלוסיה, הוא השינוי ביישומם של דפוסי שכר ועונש, או מקל וגזר, לפי המינוח המיוחס מאוד ומתמיד לממשל בשטחים. במובנים רבים, השיטה הביהביוריסטית הזאת של מקל וגזר איננה פועלת עוד בס- גנון הקלאסי של שכר ועונש. עכשיו, השכר הוא היעדר-עונש. הגזר נהפך להיעדרו של המקל.

תא"ל ארז: חזרנו לממשל צבאי לשמו. וממשל צבאי נכון צריך לדעת לשחק בקח ותן, במקל וגזר. מי שחושב שהמינהל האזרחי הוא רק גזר, אינו יודע מהו ממשל. ממשל צבאי נכון הוא כמו ריקוד טנגו: צעד קדימה ושניים אחורה

את הגזר אין מגישים עתה לקבו- צות או לציבורים שאינם שותפים במרי ובאלימות, אלא ליחידים שהמי- משל חפץ ביקרם. "האינתיפאדה גרמה שהעשייה היא לרמת הפרט ולא לרמת הציבור. הנתינה אינה לציבור, אלא לפרט, לראש הרשות או לאנ- שים אחרים", אומר ראש המינהל הא- זרחי ביו"ש, תא"ל שייקה ארז. לדב- ריו, דפוס הפעילות הזה הוא פועל יוצא מהתמודדות עם ציבור שלם ולא עם "מסיתים בודדים", ומצד שני, תוצאה של גירעון חמור בתקציב המינהל האזרחי. איש בממשל אינו מוכן למסור פרטים מדויקים על היקף הפגיעה בתקציב, אך הכל מצביעים על משבר חמור מאוד ומותחים ביקו- רת על האוצר שלא מצא לנכון להשי- תתף בכיסוי הגירעון. הנימוק העיקרי של האוצר, לדברי בכירים בממשל: "כשאין די כסף ליהודים ומערכות שלמות מתמוטטות, אל תבואו בדרי- שות כספיות למען ערבים — מה שדורש בשביל הערבים, קחו מהם".

עם זאת, מסביר תא"ל ארז, כי הצי- מצום בעשייה למען התושבים במי- שור הקהילתי אינו רק תוצאה של אילוצים. "המינהל האזרחי היה ונותר ממשל צבאי", הוא קובע, "וממשל צבאי נכון צריך לדעת לשחק בקח ותן, במקל וגזר. מי שחושב שהמינהל האזרחי הוא רק גזר, אינו יודע מהו ממשל. ממשל צבאי נכון הוא כמו ריקוד טנגו: צעד קדימה ושניים אחורה".

הצגת-דברים זו מתארת תיאור בוטה ונאמן למדי מציאות שבה המינ- הל האזרחי עוסק בהמצאת תחבולות לטרטור האוכלוסיה באמצעים ביור- וקרטיים, פותח וסוגר בתי ספר לא רק משיקולים בטחוניים, אלא גם כאמצ- עי לחץ על הורי התלמידים, מונע קניות, שיווק וייצוא של מוצרי חקל- אות ומתקצב מישובים הנחשבים לסוררים, מאלץ בעלי רכב להחליף את לוחיות הרישוי שלהם ללא כל סיבה בטיחותית או עניינית, ומאיץ את אכיפת צווי ההריסה על מבנים שהוקמו ללא רשיון, בעיקר בישובים הנחשבים לסוררים. היום, הנפקת כל רשיון כמעט מטעם השלטונות מו- תנית לא רק ב"תעודת יושר" של רשויות הביטחון, אלא גם כאישור על התנהגות טובה (תשלום מסים, בעיקר) מטעם הרשות האזרחית.

מגמת כל האמצעים האלה, מסביר שמואל גורן, "היא ליצור דימוי של שלטון". האמצעים הביורוקרטיים, לדבריו, נועדו "לתת לתושבים הרגשה שהם אינם יכולים לחיות בלעדינו. עשינו את זה כי רצינו לתת דימוי של שלטון. לא רק לאותת, אלא לומר אמירה בוטה, שאנחנו השל- יט בשטח". אלוף גורן יודע ששי- טות כאלו עלולות ליצור אפקט של המאסה או השנאה של השלטון הישר- אלי בקרב התושבים. להערכתו, הדבר עדיין לא קרה, ובסיכומו של דבר, מערכת הכנסת הצליחה לקשור מחדש את התושבים לרשויות השל- טון הישראליות, גם אם בכוח ובדרך- לא-נעימה בניהוה, ויחד עם זאת, לא להיפגע כאפקט "בומראנג" של הפניית עורף כללית כצד האוכלו- סיה.

מתאם פעולות הממשלה בשטחים עומד על כך שהמינהל האזרחי, כזרוע ממשלתית שלנגד עיניה שיקו- לים שאינם רק ביטחוניים, לא התב- טל, וגם אסור שיתבטל. "הרי זה בדיוק מה שאש"ף רוצה", אומר גורן. "ברגע שאתה נותן פורקן לכל התנו- עות הביטחוניסטיות, יכולים להיגרם לנו שני נזקים חמורים: הציבור כולו יסטה וגלוש בהדרגה לידי אש"ף, ובאלה שמוכנים עוד איכשהו לשתף פעולה אתנו יהיו מתוסכלים כליל

קצין ממשל ותיק: מה כבר אפשר לדרוש מקצין עריביסט, שבלילה נלווה לכוח צבאי היוצא למבצע מעצרים במחנה פליטים, ובבוקר אמור לנהל שיחה נינוחה בעניינים חברתיים ופוליטיים עם אביו של הצעיר שאותו סייע לעצור כמה שעות קודם לכן?

שגם הם יתנתקו מאתנו". "אם המ- ערכת לא תהיה בעלת פונקציה מק- בילה (ביטחונית-צבאית ואזרחית), אנחנו משחקים לידיו של אש"ף". עם זאת, הוא מודה שיש אילוצים כבירים: "ברגע שהבעיה הדומיננטית היא ביטחונית, וברגע שהאלימות והפרות הסדר הן הבעיה, הרי היום חשוב יותר שלא יזרקו בקבוקי תבערה ולא יהיו הפגנות המוניות, מאשר (השאלה) אם ילמדו או לא ילמדו, או אם יהיה או לא יהיה שיווק. זה יותר חשוב מבחי- נה לאומית ישראלית".

בדברים אלה יש אולי כתירוץ לכאורה. למעשה, הם משקפים נאמנה מצב כמעט בלתי-אפשרי שבו מצא את עצמו המינהל האזרחי. גוף הנדרש לראות לקיומם של חיי-שגרה תקינים באיזור, תוך התחשבות מר- בית בדרישות הביטחון, במצב של אנרכיה ציבורית, ובמיוחד, כאשר הקופה האמורה להתמלא מגביית מסים מתרוקנת ומידלדלת, סביר מאוד שיתקשה מאוד לתפקד היטב.

בהקדמה לאלבום מיוחד שפירסמה לשכת תיאום הפעולות בשטחים, לפני כשנה וחצי, לסיכום עשרים שנות מינהל אזרחי בשטחים, כתב שמואל גורן: "המינהל האזרחי רואה את פעולתו לא רק כגורם חיובי המקדם את שיפור רמת חייהם של התושבים המקומיים, אלא גם כגשר לשלום במזרח התיכון". כיום, אומר גורן, מתמקדת הפעילות בשמירה על תפקודה של המערכת הממשלית, ובניסיון "ליצור דימוי של שלטון".

השלמה עם הברוטאליות

מאת אורי ניר

שנת ההתקוממות בשטחים סיפקה לארגונים למען זכויות האדם, מן העולם, מישראל ומהשטחים שפע של חומר לעסוק בו. נציגים של ארגונים רבים ואישים שונים, מחו"ל, שנזעקו לנוכח ההתרחשויות בתחום זה, ביקרו בארץ, פירסמו דו"חות והוציאו דעת. מידת אמינותם היתה לעתים מפוקפקת ולעתים מבוססת. הדיווחים היותר-אמינים היו גם מביכים למדי. למרבה הצער, שוב הוכח כי השמירה על זכות הציבור הישראלי לביטחון בשטחים ובישראל, נקנית במחיר פגיעה קשה ומבעית בזכויות הפרט של תושבי השטחים.

שלשום נמסרו לפרסום רשמי שני דו"חות על פגיעות בזכויות האדם בשטחים, במלאת שנה לפרוץ ההת- קוממות. האחד מהם, כרך עבה המו- זיק יותר מ-300 עמודים, הוא סקירה מקיפה למדי, מדויקת למדי ומכוונה

שני דו"חות פורסמו שלשום על מצב זכויות האדם בשטחים. שוב הוכח כי השמירה על זכות הציבור הישראלי לביטחון בשטחים ובישראל, נקנית במחיר פגיעה קשה בזכויות הפרט של תושבי השטחים

סף הרגישות יורד מדי יום

אינפורמטיבית, שעשה ארגון זכויות האדם "חוק בשירות האדם" ("אל- חק") הפועל ברמאללה. המדובר ב- אגודה פלשתינית לזכויות האדם, שהיא אמנם חברה בוועד המשפטנים הבין-לאומי היושב בז'נבה, אך בכל זאת אינה מתכחשת להיות הפלש- תינית שלה, ולכן אינה מתיימרת לה- יות נקייה לחלוטין מפניות. משום כך, גם הסקירה שפירסמה, אף שהיא מבוססת ומדויקת למדי בכל הנוגע לעובדות ולנתונים, היא מגמתית למדי בכל הנוגע למסקנות. מחברי הדו"ח הכתירו אותו בכותרת "להע- ניש אומה", וסיימו את פרק המסקנות במשפט: "התקפתו של הכובש על האומה הזאת איננה אלא הענשה על עצם רצונה להתקיים". אובייקטיוויות רבה במסקנות ובפרשנות קשה למצוא פה איפוא, אבל כריכוז מגמה של עובדות ומידע, הדו"ח אמין למדי.

השתנו ממדי הדיכוי

את הדו"ח השני הכין הארגון היוקרתי האמריקאי "ועדת עורכי הדין למען זכויות האדם", והוא מתרכז בסוגיית המעצר המינהלי ובית-המעצר הצבאי לעצירים מינה- ליים, מחנה המעצר בקציעות. סוגייה זו שהוגדרה בפי הפרקליט הצבאי הראשי, תא"ל אמנון סטרשנוב, "הכרח בל-יגונה", סופגת כל גנאי מפי משפטנים בחו"ל וגם בארץ. מחברי הדו"ח עשו עבודה יסודית ואחראית למדי, פגשו הנהגות הבכירות של שלטונות המשפט והביטחון בארץ על הסוגיות שבדקו, וניהלו דיונים עם היועצים המשפטיים של צה"ל ועם שגריר ישראל בארצות-הברית בעת שהציגו לפניהם את טיוטת הדו"ח. הם בדקו שישה מקרים של מעצר מינהלי. שניים מהמקרים הם של עורכי הדין ראג'י סוראני ויונס אל- ג'ארו מרצועת עזה, והארבעה האחר- ים הם תחקירנים הפועלים בשירות הא- רגון "חוק בשירות האדם", כמלקטי נתונים. אחרי בדיקה מדוקדקת של המקרים, קובעים מחברי הדו"ח כי "לגבי ששת המקרים שנבחנו בדו"ח הזה, לא סיפקו השלטונות הישר- אליים בסיס מספק למעצר המינהלי". בעניין מחנה-המעצר בקציעות, מצט- טים מחברי הדו"ח בזה את המלצת בג"ץ לשפר את תנאי המעצר במקום, ומותחים ביקורת על השימוש בנשק חם (שגרם להריגת שני עצירים) לפי- זור מהומות שפרצו בכלא.

פגיעות ללא תקנה

הדו"ח של אגודת "אל-חק" מתאר כיצד הגבירה ישראל בשנה האחרונה את השימוש באמצעים שונים של ענישה ודיכוי נגד ההתקוממות בשט- חים. עיקר הדגש הוא על הגדה המער- בית, שהיא תחום פעולתה של "אל- חק" לפי הגדרתה. "השימושים העיקריים שרווחו מאז 1967 נמשכו גם בשנה האחרונה", מציין הדו"ח, "אך מה שהשתנה הם ממדי הדיכוי". מגמה חשובה שמציין הדו"ח היא השינוי בהתייחסות הרשמית של ישראל לשימוש באמצעים שיש בהם פגיעה בזכויות האדם. השנה, בניגוד לעבר, נרשמו כמה התבטאויות רשמי- יות של בכירים בישראל, בעיקר של שר הביטחון, שנראו לעתים כבלתי- חוקיות לכאורה.

דוגמאות לכך היו דבריו של יצחק רבין ב-19 בינואר ("בכוח, בעוצמה במכות"), ודבריו ב-27 בספטמבר בדבר הכוונה להגדיל את מספר הפ- צועים בקרב המפגינים, ותוצאות לקליעי הפלסטיק החדשים.

מטרה מוצהרת זו, שהוצהרה לאחר שהוכנסו לשימוש כדורי הפלסטיק, אכן הושגה. לפי נתוני סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, מציין הדו"ח, בתקופה שמאז תחילת השימוש המתוכנן באש חיה נגד מפגינים, ב- אמצעות קליעי הפלסטיק, עלה מספרם של נפגעי הירי ברצועת עזה פי-שישה, בהשוואה לחודשים קודמים.

ל"מדיניות המכות", שהחלה באמצע ינואר ועוררה עליה שיא של ביקורת בסוף פברואר, עם הצגת הסרט המפורסם של סי-בי-אס, מייחד הדו"ח יריעה רחבה, ומביא תצהירים אחדים, קשים מאוד, שניתנו בשבועה והצביעו שמות המתלוננים, תושבי השטחים. על סמך התצהירים האלה ועדויות שבאמתם על מקרים רבים של פגיעה מכוונת, מצביעים מחברי הדו"ח על כמה דפוסים קבועים. הוכו תושבים בלי כל קשר להפגנות או פעילות אלימות; לעתים קרובות הוכו תושבים אחרי שכבר נע- צרו ונמצאו בידי החיילים, גם אם לא התנגדו; בדרך כלל הוכו תושבים בחלקי גוף שבהם יסבלו כאב רב ותיגרם להם פגיעה בעצמות, אך לא תמיד תוך הקפדה על הימנעות מהכאה בחלקי גוף העלולים להיפגע פגיעה חמורה שאין לה תקנה".

עלעול ב-330 דפי הדו"ח מעלה כמה נתונים מאלפים למשל — בשנה האחרונה נהרסו או נאטמו בגדה המ- ערבית 145 בתים, לעומת 35 בשנת 1982 הסוערת. רק בשנים מבין 145 ההריסות, נעשה הדבר לאחר שנאשמו מים בשפטו והורשעו. השינוי המרכזי השנה בהקשר זה היה באמות-המבחן להריסת בתים: לא עוד הריסת בתי משפחות של טרוריסטים מובהקים, אלא גם הריסת בתים שמהם השליכו בקבוקי תבערה, ואפילו הריסת בתיהם של אנשים שנאשמו בהסתה בלבד. (למשל בכפר ביתא).

סף הרגישות נדחק

מרתק לא-פחות הוא הפרק העוסק בעוצר. ראשית, מציין הדו"ח, העובדה כי הסמכות להטיל עוצר נתונה היום בידיו של הקצין הבכיר בשטח, אפילו הוא רק מג"ד (סגן-אלוף) או אפילו פחות מכך. הטלת עוצר חייבה בעבר אישור של קצין בדרגת תת-אלוף או אלוף. הכמות וההיקף של העוצרים שהוטלו עשויים להדהים. לדוגמה: ב- ג'בליה, מחנה הפליטים הגדול של הרצועה נרשמו בסך הכל 520 ימי עוצר. בכמה מחנות שרר עוצר יותר מ-130 יום. העיר הגדולה בגדה המע- רבית, שכם, היתה שרויה בעוצר 65 יום בשנה האחרונה. מחנה הפליטים ג'לזון שליד רמאללה היה שרוי בעוצר 40 ימים רצופים. על-פי רוב, בכל יום נתון, היו לפחות 25 אלף תו- שבים בשטחים סגורים בבתיהם בני- גוד לרצונם.

הדו"ח של "ועדת הפרקליטים למען זכויות האדם" עשה מעקב בסו- גיית המעצרים המינהליים, ומגולל בלשון עניינית ומאופקת מאוד את סיפורם של שישה עצירים מינהליים. בכל המקרים, התעורר בציבור תשובה הדרשה משלטונות צה"ל לגלות מה הסיבה למעצרם. מטבע הדברים, במק- רים של מעצרים בתוקף צו מינהלי, נתקלו תמיד בחומת ה"תיק הסודי", שאיש אינו יכול לדעת אל-נכון מה עומד מאחוריו. שישה מקרים שבהם טיפלה הוועדה, כולם נוגעים לאנשים העוסקים בהגנה על זכויות האדם בשטחים, נבדקו בדיקה יסודית, אותם ועמותם עם רשויות הביטחון, ומתוך הדברים נוצר רושם חזק — ועד המבוססות הרשמיות — שהעצר המינהלי נעשה נגדם בשל פעילותם בתחום זכויות האדם ולא בגלל פעי- לות טרוריסטית, מסיתה או אחרת. הרושם שנוצר, אף כי הדברים לא נאמרים במפורש, הוא שפעילותם כעורכי-דין או כאוספי נתונים על הפרת זכויות אדם נתפשה כפעילות הסתה או כהתססה עוינת.

בתוך שפע הסיכומים, הדו"חות, הסקירות הסטטיסטיות, דומה כי נבלע עניין השובר — למרבה הפרדוקס — היובש והשגרתיות שבהצגת הנ- תונים הללו, מסייעים בהדחקת התמורות המהפכניות שאירעו בשנת ההתקוממות בשטחים, בכל הנוגע לזכויות הפרט. עניינים שלפנים גרמו בושה לשלטונות, הוכחשו נמרצות והוצגו כשקרים זדוניים — נכנסו עכ- שיו לפקודות השגרה של כוחות הבי- טחון בשטחים. ראשי מערכת הממשל בשטחים נהגו מאז ומתמיד להכחיש לחלוטין כל ידיעה על הכאת תושבים ערבים, בכל נסיבה שהיא. במשך שנת האינתיפאדה נהפכו המכות למדיני- יות. יריות על אנשים, שלעתים אינם שותפים פעילים כלל במעשי אלי- מות, נהפכו לאסטרטגיה (קליעי פלסטיק). עוצר ממושך הורחב והיה לכלל ענישה, וכך ניתוק קווי חשמל וטלפון. לימודים בבית-הספר נעשו עניין שאפשר להשעותו בעת הצורך, כדי להעניש ציבור שלם, ופציעה חמורה של מפגינים בידי חיילים הפכה לעניין שיש מגמה מוצהרת להרבות בו, כדי לחזק את כוח ההרתעה של צה"ל.

המסמך האיטי של אמצעים חד- שים לדיכוי ההתקוממות וליצירת לחץ על התושבים, דחק אט-אט את סף הרגישות שלנו, גם של העיתונות וגם של הפלשתינאים. זה יצר מציאות של השלמה עם ברוטאליות מוגברת.

מעבר לקווים

מאת עוזי בנזימן

יש סימנים כי החברה הישראלית הצליחה ליצור לא רק הצגה אלא גם הציגה האוטמת אותה בפני מה שהתרחש בשטחים בשנה האחרונה. א.ב.יהושע נתן להשקפה זו ביטוי חריף בראיון ב"ניוזוויק", כאשר אמר כי התנהגות הישראלים מוכיחה לו את טענת הגרמנים שלא ידעו על המתרחש במחנות הריכוז. גם לאחר שביקש לרכך את דבריו לשבועון ה- אמריקאי, מוסיף יהושע לאבחן אדישות מוחלטת של הציבור הישר- אלי ושל העילית הרוחנית שלו, לתה- ליכים הקשים הנוצרים בגדה וברצ- ועה. הוא סוקר, למשל, את לוח ההצגות בתיאטרון חיפה ומראה שאף אחת מהן אינה עוסקת באינתיפאדה.

כמוהו גורסים אחרים. המחזאי מוטי לרנר כתב לא מכבר ב"ג'רוזלם פוסט": "מחזאים החיים בתקופות היסטוריות חייבים לכתוב מחזות המתרחשים מתכסיבות, גם אם המחיר הוא אי-שלמות. אם התיאטרון הישר- אלי לא יתעורר לנוכח המתרחש, הוא יצטרף לרשימה הארוכה של תיאטר- אות במקומות אחרים ובזמנים אחרים, שעקב שתיקה והסתר-בחישות — התקרנפו".

מירון בנבנישתי, משקיף חכם ומנוסה מאוד על השטחים והשפעתם על החברה הישראלית, מאמין כי הציבור היהודי בארץ מצליח לחיות בשלום עם הנורמות המסולפות הנו- פעלות בשטחים, בשום שהוא מעריך כי הן לא יגלשו אל תחומי הקו הירוק.

המשפטן אביגדור פלדמן, איש בקי מאוד בהווי המשפטי שנתפר ביד גסה בשטחים, מעריך כי אנחנו מקיי- מים אבחנה ברורה ביחסנו כלפי עצ- מנו וכלפי השטחים. הראיה: לא קמה כאן תנועה המונית לקעקע את הנוה- לים המיוחדים שמוחלים על השטחים והם חורגים באופן קיצוני מאמות המידה המקובלות בישראל. קומץ הפעילים נגד עוולות האינתיפאדה הם אותה חבורה קטנה של איכפתי- ניקים שמאז ומתמיד מרימה קול זעקה נגד שרירות השלטון. הסופר דוד גרוסמן, מחבר "הזמן הצהוב", אומר לא-כבר בחוג ידידים: אנחנו מת- עוררים לחשוב על זוועות הכיבוש רק כאשר המצב מפריע לנו. בשידורי התעמולה במערכת הבחירות לכנסת, המפלגות הגדולות לא יצאו נגד עצם הכיבוש אלא רק בהקשר של הנזק והאי-נוחות שהוא גורם לנו: "ביטחון, פיח, סכנות מדיניות וכו'". ובכל זאת, דומה שבלאבחנות הזה ההפרדה בין הישראלים שבתוך הקו הירוק לאלה שמעבר לו. נפש האדם אינה ניתנת לחלוקה ומי שמגולל בפן אחד של חייו יעשה עוול גם בהקשרים נוספים. עם שמסתגל לנהוג באופן מעוות כלפי גזרה אחת של חברתו הלאומית, ינהיג, בעל כורחו, אותה התנהגות גם כלפי קטעים אחרים של חייו.

ההיסטוריון, הפרופ' יהושע אריאלי: "איני מאמין בתיזה על ההפרדה שעושה החברה הישראלית ביחס לש- טחים וביחס לעצמה. אם נאמין בר- עיון זה, בצורך להשלים עם מציאותו של ישראלי סכיזופרני שהוא אלים כלפי השטחים ותמים כלפי עצמו. זה לא עובד וזה ינתק אותנו מהקהילה

יש סימנים לגלישת הנורמות הפסולות בשטחים אל תוך הקו הירוק. פוטנציאל ההשחתה וההתקרנפות גדול. קורבנות ראשונים: ערביי ירושלים, ערביי ישראל והעיתונאים. הנגע פושה במערכות חיוניות: המשפט, הצבא, חופש הביטוי

הבין-לאומית".

בתום השנה הראשונה לאינתי- פאדה, יש סימנים ראשונים לצדקת אבחנתו של אריאלי. מטבע הדברים, תהליכים מסוג זה מתמשכים ועמו- קים, אך כבר עתה נובטים ניצנים של תופעות המורות בתוך החברה הי- שראלית ומערכותיה, שמקורן בשי- טות הנוהלים שהיא מפעילה בגדה וברצועה. בשלושה תחומים עיקריים מתגלה הכרסום: במערכת המשפט, בצה"ל ובכלי התקשורת הממלכתיים.

הרע במיעוטו

● מערכת המשפט: יש די ראיות שהמנהל המשפטי המופעל בשטחים פסול ומקולקל, כלשונו של אביגדור פלדמן. לשב"כ יש דומיננטיות מכ- רעת בעת חריצת הדין והשופטים מקב- לים את דעתו. אף שאנשי הפרק- ליטות הצבאית עמלים קשה לבצע התמשטשות כוללת של כללי הצדק הטבעי בבתי-הדין הצבאיים בגדה וברצועה, ואף שפרקליטות המדינה משתדלת מאוד לעמוד על המשמר ולהבטיח את זכויותיהם האלמנטריות של הנאשמים, מתקיים שם ההליך השיפוטי בשיטות סגורות בכתולוקה.

דו"ח על מצב זכויות-האדם בשט- חים בתקופת האינתיפאדה, שהוכן לאחרונה בידי כרמל שלו בשביל "פרויקט הגדה והרצועה" של מירון בנבנישתי, מוכיח כי השופטים מתנהלים כבר על-סמך הודאות בעברית, שנגבו מנ- אשמים דוברי ערבית; וכי אנשים נעצרים ללא ידיעת בני משפחותיהם על מקומות כליאתם; וכי השופטים בבתי-הדין מתמנים על-ידי מפקדים צבאיים. נוהלים משפטיים פסולים מופעלים גם בתחומי הקו הירוק. בי- רושלים המזרחית שהוחלו עליה ב-1967 המשפט, השיפוט והמינהל הישראליים, הונהגו בשנה האחרונה כללים בלתי-הוגנים: בניגוד לעבר, הוח- לט עתה התביעה לתפוש ולעצור עד תום ההליכים קטינים ערבים החשו- דים ביידוי אבנים. נוהג זה הוזח באח- רונה גם כלפי קטינים ערבים בגליל. הנאשמים מגיעים כבריות — ובתי-המשפט נענים לו בדרך כלל.

עד כה היה נהוג בישראל שלא לד- רוש מעצר עד תום ההליכים לקטינים שהיו מעורבים בעבירות פליליות. בנוסף לזה מתעוררת עתה במסד- רונות של פרקליטות המדינה דרישה להחיל גם על ערביי ישראל, לאו דווקא ערביי ירושלים המזרחית, את הכלל בדבר אחריות הורים על מעשי ילדיהם (אמצעי המופעל זה זמן בגדה וברצועה).

בשנה האחרונה נגזרו כמה גזרי- דין שיתכן כי הם מעידים על השל- כות האקלים המשפטי השורר בגדה וברצועה על מערכת עשיית הצדק בתוך ישראל. בג"ץ אישר תפיסת מבנה של משפחה ערבית ליד חברון כדי להציב בו חיילים. המשפחה ה- אמורה לא היתה מעורבת בשום פעי- לות חבלנית עוינת.

השופט אורי שטרוזמן גזר שישה חודשי מאסר (שאפשר לרצותם בעבו- דות שירות) על ניסן אישגויב, תושב הבנית, שהורשע בהריגת ילד בגבהה בלאבה (בית-המשפט הע- ליון הכפיל את העונש לשלוש שנות מאסר). לעומת זאת, גזר השופט הנ"ל בחיפה שנתיים מאסר ו-4000 ש"ח קנס על קטין ערבי ישראלי מג'סר אל-זרקא, על רגימת מכונית באבן.

המערכת האוהראית על הפעלת המשפט בשטחים ובישראל תופסת את האינתיפאדה כמצב חירום המזמין התנהגות נוקשה גם במישור המשפ- טי. היא נוהגת שלא להצביר כמקובלת בביטחון.

בפרקליטות המדינה מודים כי בשנה האחרונה היא מתפקרת עם עמדות הפרקליטות הצבאית או השב"כ או משרד הביטחון, התובעים להקל על הפעקה-הפעולה כלפיהם להפ- עיל עונשים כלפי ערביי השטחים. גם הפרקליט הצבאי הראשי, בשיחות פרטיות עם עיתונאים וידידים, מצביע את עצמו הנה ב"רע במיעוטו", כפי שבעבר להתיר הדוקן בשיטת ה- עה העניבה. הוא מאפשר לצבא ול- משרד הביטחון, הוא פועל להעברת חיילים לדין על התנהגות חריגה. הוא היא להבהיר לשר הביטחון שמערכת המשפט אינה יכולה כמבנו כלי ענישה עילית לטפל בהפרות הסדר ובפעולות החבלה בשטחים.

ובאשר כנהגיו האינתיפאדה בתוך רים בירושלים המזרחית בוודה ברב- ית הפלילית הפלגה צודית, בפני שוב היועץ כי בלתי המשפט הנוהג גם בה הוכרו כיחבולים בגדה, מגיבה המערכת הישראלית בהפקה, עוזר לעצור מנהיגים ובנדימים. כך נפ- עילה המדינה בתוך תחומה אמצעי ענישה יוצא דופן. בנסיבות הנוכחיות נחשב האמצעי לגיטימי, אפילו לחיוני, ובכך מתאשר תוקפו של הה- ליך ההשלמה: האינתיפאדה יצרה בעייה ביטחונית; מכשירי ההתמו- דדות עמה מופעלים גם בתוך תחומי מדינת ישראל — בתחילה בירושלים המזרחית ולאחר-מכן, במגזר הערבי ישראלי, כאשר התגלו גם בקרבו בעיות ביטחוניות.

הקצינים הפירו הוראות

● צה"ל: שלושה חודשים לאחר פרוץ האינתיפאדה איבחן הפסיכולוג הפרופ' צ'ארלי גרינבאום כי הצבא, בפקודות הבלתי-חוקיות שהוא מע- ביר לחיילים, פועל נגד הנורמות של עצמו ומעמיד את החיילים ואת המפ- קדים בפני מצב בלתי-אפשרי. גרינבאום ביסס את ממצאיו על ביק- ור בשטח, כאן, מלאה הארץ דיווחים על מעשי אלימות נוראים שעשו חיי- לים כלפי תושבים ערבים בשטחים האחרונה שבהם — התפרעות הצנחנים בקלנדיה.

קשה כבבונן למדוד עד כמה מש- פיעה נורמת האלימות שהתרגל אליה החייל הבודד בשטחים, על חייו בכלל ועל התנהגותו בתוך הקו הירוק. דוגמה אחת לביטוי של השפ- עת האינתיפאדה: חיילי מילואים שקיבלו משימה בכפר יאטה (באזור חברון) הבנה שלא לירות באזור בשום פנים. נוצרו סביבם התקהלויות והכפר התמלא הדי יריות. מפקדם, שהתהלך בפכה להבטיח את ביצוע פקודתו הבקורית, ניסה להרגיעם ללא הועיל. מקרה אחר: קצינים הפרו הוראות, להעביר לבית המשמשל באזור ג'נין ערבים שחיילים עצרו. תחת זאת, הרשו הקצינים לחיילים להכות את העצורים ולשחררם לאחר- מכן.

אלו דוגמאות מקריות, מלמטוח- לה, בוססה אולי לחפש קשר ישיר בין אליבות שבפעיל הצבא בשטחים להתנהגות פרועה של חייליו גם בה- קשרים אחרים. התופעה מורכבת ועד- ינה יותר, אך דומה שהמקרים המתוארים מצביעים על המשקע שהותירה האינתיפאדה בחיילי הצבא המילואים.

● חופש הביטוי: לא במקרה נעשה ציבור העיתונאים לסבבה הפגיעה הראשונה, לאחר ערביי ישראל, עם- ליה בזמנות השלכות האינתיפאדה. לאחר שרשויות הביטחון ימנו את סגירתם של עיתונים בירושלים המז- רחית, עצרו עיתונאים ערבים והטילו צנזורה קשה על כתבי-עת פלש- תינאיים — הופנו תסכול השלטון וזעמו גם כלפי כלל העיתונאים היש- ראלים. משוחררים לפי-שעה מבבליל של פיקוח שלטוני, נתנו העיתונאים הישראלים ביטוי בכתב, בקול ובת- מונה, למציאות שהתרחשה בשטחים בשנה האחרונה. בעקבותיה, כתוה העיתונות הישראלית את הגורה שהשתלטה בשטחים ועליפיה, צירי הביטחון מצדיקים הלבת בידע לפיכך, נעשו העיתונאים בכוח להתגבלוות.

אורון באירי, צלם "חדשות", הוכה קשות בידי מתנחל באלפי מנשה, שכעס על שצילם אותו ואת חבריו כשהם יורים לכל עבר בכפר חבלה, בתגובה על רצח בני משפחה בחוס. בכנס 1988 התוקפו שני עיתונאים זרים שסיקרו תקריה שבה נדקר נער יהודי על-ידי צעיר ערבי ליד בית הרמה בחברון. השרון ביוסי קיר- שנבאום תיאר לפני שבועיים (במוסף "הארץ", 25 בנובמבר) כיצד התנהגו לים בגדה תקפו קנה בכבנו תצי עליו להתלק. "בהוסי הצלהרייה ע- ברים ואת יוסיים. איום בנשק נהפך לנורמה חיובי", סיפר קירשנבאום. ואלו שיפות בים.

יזומות מסובכות

בלי-התקשורת הממלכתיים נת- נים בשנה האחרונה בלהבים בלתי- פוסקים להתאים את דיווחיהם לרצון הדרג הפוליטי והצבאי. הדר גרוסמן הגדיר זאת כ"בבבבת בליפי ההגדר כי בצב של ביקום הא בצב מעות באין כבוחו בשטחים.

ההוראות מנתיישבים בשטחים, יזמו עתה מפלגות הימין הקיצוניות, וכן המפד"ל, הצעת חוק שבאה לזכות בדיעבד עבריינים יהודים על מבצע פשע שעשו בשל "מצוקה ביטחונית". היוזמים מבקשים להחיל כלל זה גם על עבירות שנעשו בתוך ישראל; (למשל: המקרה של הדר בן סימבל שירה טיל על אוטובוס ערבי ביחודי- לים הערבית). לפי הדיוני הפבי- של הצעת-החוק זו, יזוכה בדיעבד גם מי שנאשם ברצח אמיל גרינצוויג. ואילו אליקים העצני יזם לפני מספר חודשים את "הצעת חוק עבודה הדבוגות", המסמיכה את בית-המש- פט לשלול אזרחות של "ישראלי (ללא הבדל דת) שהיה מעורב בפעי- לות טרור, כפי שהן מוגדרות בהצעת החוק הנדונה, ולגרשו מהארץ. על-פי הצעה זו, מי שמוכיר בבקובה בפער- לות כזו, לא תעבוד לו חסינותו בכ- נסת. במלים אחרות, קרוב לוודאי שאנשים כדוגמת עבדול והאב דרא- ושה ומוחמד מיעארי, ואולי בעתיד גם יוסי שריד ויאיר צבן, שנועזו בנוכות לפאת ולתת עם ערבאי, לא יוכלו להיות חברי כנסת.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

געגועים לפרוניזם

מאת אנגוס דאמינג וג'וזף קונטרדאס
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

אם יצליחו הפרוניסטים לרכוב על גל מורת־הרוח הנוכחי בבחירות לנשיאות בשנה הבאה, יהיה עליהם להודות בין השאר לנשיא אלפונסין. כישלונותיו הכלכליים, וטיפוח סביבה פלורליסטית העניקו חופש לכל הכוחות הפוליטיים בארגנטינה, שהיטיבו לנצל זאת

עלפי כל הסימנים, עלולה ארגנטינה להיות למדינה החולה של אמריקה הלטינית: 375 אחוזי אינפלציה, כח קנייה בשפל, אבטלה גואה ועוני מתפשט. שביתות פתע – במספנות, ברכבת, בדואר ובמשרדי הממשלה – משבשות את השגרה בערים. מספר הפונים לקונסוליות של ארצות הברית ומדינות מערב אירופה, למטרות הגירה, הגיע לשיא. "ארגנטינה מתוסכלת", מכריז קארלוס מנם, פרוניסט, הנחשב לבעל סיכויים רבים להיות הנשיא הבא. "השגנו יציבות פוליטית, אך לא על הדמוקרטיה לבדה יחיה האדם. מבחינה כלכלית אנחנו תקועים במקום".

בתקופה זו התבססו בארגנטינה תופעות של מורת רוח לנוכח ההתדרדרות, והן האחראיות במידה רבה לתופעה פוליטית מעניינת: תחייה פתאומית של פרוניזם. חואן פרון הותיר מאחוריו היסטוריה של דיכוי ושחיתות כאשר שלט בארגנטינה בשנות ה־40 וה־50 כרודן נבחר, בסיוע אשתו, אווה פרון, שנהנתה מפופולריות עצומה. בשנות ה־70 חזר פרון לשלטון, ועם מותו, ב־1974, עלתה אשתו השלישית, איזבל, לכס הנשיאות. חוסר כישוריה הביאו את ארגנטינה במהרה לתוהו ובוהו. מפקדי הצבא הדיחו אותה כעבור שנתיים ושלטו במדינה ביד קשה במשך שבע השנים הבאות.

בחירתו של ראול אלפונסין לנשיא ב־1983 היתה אמורה לסתום את הגולל על הפרונים. הוא החל מיד בהשבת הדמוקרטיה לארגנטינה לאחר השנים האפלות של "המלחמה המלוכלכת" נגד השמאל. הנשיא החדש הביא משב רוח רענן למדינה. מפלגתו, המפלגה הרדיקלית, בעלת הקו המרכזי, הביסה את המועמדים הפרוניסטים בבחירות לקונגרס ב־1985.

אך כאשר מצבה הכלכלי של ארגנטינה המשיך להידרדר, ירדה גם הפופולריות של אלפונסין. בבחירות בשנה שעברה זכו הפרוניסטים במשרות המושל של 16 מתוך 22 המחוזות, והפרוניסטים מינו את מנם (53) למועמדם בבחירות לנשיאות שיתקיימו במאי. התחייה הפרוניסטית לא פגעה בו. משאלי דעת קהל מצביעים על יתרון ניכר למנם על פני מתחרהו, אדוארדו אנג'לוז (58), ממפלגתו של אלפונסין.

עד שהגיע למעמדו זה היה מנם פוליטיקאי מקומי אלמוני יחסית, מושל מחוז לה ריוחה בצפון־מערב ארגנטינה. בתוך חודשים ספורים הוא הפך לדמות הפוליטית הבולטת במדינה. פיאות לחייו העבותות, שקצותיהן לבנים, הפכו לסמלו המסחרי.

כאשר המתער על ערים ואזורי הכפר ב"מנמוביל" – אוטובוס ממוזג ומצויד בפקסימיליה ובטלקס – הוא אסף המונים ששמעו אותו מציג עצמו כמושיעם של העניים והנדכאים במדינה. זהו נוסח פרוניסטי מובהק, אך לאחר חמש שנים של חסר כלכלי וציפיות נכזבות תחת אלפונסין, נראה שארגנטינאים רבים פתוחים לגישה כזו.

מנם טוען כי הוא מייצג זן חדש של פרוניזם ומציב מרחק בינו לבין ההיבטים המפוקפקים של משטר זה בעבר. הוא יוצא מגדרו כדי לטפח בחו"ל תדמית של מתינות ומדינאות, ויוצא לחו"ל כאילו היה ראש מדינה. בחודש שעבר, כאשר איגודים מקצועיים פרוניסטיים שיתקו חלק גדול מהמדינה בסדרה של שביתות פראיות, היה מנם בעיצומו של ביקור בן שבועיים במערב אירופה, שם נפגש גם עם ראש ממשלת ספרד פליפה גונזלס ועם שר החוץ המערב־גרמני הנס דיטריך גנשר.

מול מנם בחר אלפונסין באנג'לוז, מושל מחוז קורדובה. אנג'לוז הוא איש ביצוע מנוסה, שניצח בבחירות למשרת המושל במחוזו למרות הניצחון הפרוניסטי המוחץ ב־1987. למרות כישוריו, אנג'לוז אינו מצליח במיוחד את מנם: הוא אינו מצליח לעורר את התעניינות הציבור. לנוכח פיגורו במשאלי דעת הקהל, החל אלפונסין למלא תפקיד אישי פעיל יותר במסע הבחירות ותקף את מנם ישירות. בין השאר כינה אותו "המושל הגרוע ביותר" במדינה, ובתוכחה הביא עלייה של 80% בהוצאות הממשלה המחוזית שבראשה הוא עומד.

כאשר מגיעים הדברים לניהול כושל, אלפונסין אינו פחות פגיע ממנם. הוא חולש על אחת ההסתבכויות הכלכליות הגרועות ביותר בהיסטוריה הארגנטינית. מדדה אינפלציה של עליות מחירים מכה ללא הרף בצרכנים הארגנטינאים. הממשלה אישרה העלאות מחירים בעוד המדינה מנסה נואשות לצמצם גירעון תקציבי שהגיע אשתקד ל־7.2% מהתוצר הלאומי הגולמי, המסתכם ב־74.3 מיליארד דולר. ההשקעות בבניין ובתעשייה הכבדה יורדות, ומצפים כי בסיכומה של שנה זו תראה הכלכלה גידול בשיעור אפס. כמו בברזיל, מקסיקו, ונצואלה ומדינות אחרות באמריקה הלטינית, הכורעות תחת עול החובות החיצוניים, היו שנות ה־80 עשור של גידול אטי והרפתקאות אכזריות. כיום מצבה של הכלכלה גרוע מזה שירש אלפונסין. חברות ממשלתיות מוסיפות לצבור הפסדים של מאות מיליוני דולר בשנה, וחלק גדול מהסקטור הפרטי תלוי בחוזים ממשלתיים.

הישגו של אלפונסין

אלפונסין הצליח לשמור את הצבא במחנות ומחוץ לפוליטיקה, אך היחסים בין הצבא לממשל מתוחים. באפריל '87 עורר ניסיון הפיכה של קציני צבא ימניים קיצוניים, בבסיס צבאי ליד הבירה, רגשות אנטי־ממשלתיים. כדי להחזיר את הסדר אל כנו עשה אלפונסין עסקה עם הצבא, שהעניקה חנינה בפועל לרבים מאנשי הצבא שהיו מעורבים בביצוע הזוועות בימי הכת הצבאית. עסקה זו הוכיחה עצמה לפני שנה, כשהפיקוד העליון דיכא בהצלחה ניסיון הפיכה שני שעשו אותם אנשים עצמם.

אך לא הכל שקט. בשבוע שעבר נעלמו 53 קציני משמר החופים עם שלוש מכוניות משוריינות ויותר מ־200 רובים. הם נראו מאוחר יותר בקרב 300 אנשי הצבא שהשתלטו על בית הספר לחי"ר קאמפו דה מאיו ליד בואנוס איירס. בראשם עמד קולונל מוחמד עלי סיינלדין, קצין ימני ידוע בעל קשרים עם הגנרל מנואל נוריאגה, האיש החזק של פנמה. הדרישות שהעלו המורדים הזו מוכרות: שכר וציוד טובים יותר וחנינה כללית לקצינים בכירים הנאשמים על הפרת זכויות האדם.

שלא כמו בעבר, הניסיון הנוכחי הביא לחילופי אש בין החיילים המורדים במחנה לכוחות הנאמנים לממשלה. ארבעה חיילים נפצעו. אלפונסין, שהפסיק ביקור בוואשינגטון, טס הבירה כדי לפקד אישית על המשבר. בהופעה טלוויזיונית קצרה בפני האומה ביום שבת הוא הביע את נחישותו לדכא את החיילים המורדים, אך סיינלדין ואנשיו אמרו כי לא ייכנעו. רק לאחר שכותרו על־ידי אלפי חיילים נאמני הממשלה הם נכנעו, ביום שני.

בעבר לא היו אירועים כאלה איום רציני על הדמוקרטיה בארגנטינה, אך בסוף השבוע גאה המתח בבואנוס איירס, במידה רבה בשל היסוסיו הבולטים של הצבא לפעול במהירות ובנחישות נגד סיינלדין ואנשיו.

במאמציו להשיב את הדמוקרטיה לארגנטינה היה אלפונסין לתומך עקבי בצדק ובזכויות האדם. אלפונסין הוא היחיד, בין הנשיאים האזרחיים שקיבלו את השלטון מאנשי צבא עריצים באמריקה הלטינית בשנות ה־80, שפעל להעמדתם לדין ולמאסרם של השליטים לשעבר, קצינים בכירים בצבא ובמשטרה, המואשמים בעינויים. אך כדי לא לקומם נגדו את הצבא, הוא דרש להגביל את מספר התביעות נגדם. עם זאת, הוא סייע ליצור אווירה שבה שני המועמדים המובילים לרשת את מקומו התחייבו שלא להעניק חנינה, או לפעול למען חוק חנינה, למי שהורשע בהפרת זכויות האדם.

אין סכנה לדמוקרטיה

בבחירות במאי יתנהל המאבק על הכלכלה, לא על זכויות האדם, כפי שהיה ב־1983. אם ייבחר מנם, יתפרש הדבר יותר כדחייתה של המפלגה הרדיקלית בגלל הקשיים הכלכליים של יום יום מאשר בשל תמיכה בסדר היום של מנם לעתיד.

מנם. מזכיר לארגנטינאים את רונלד רייגן
תצלום ג'והודיק

האפשרות לניצחון פרוניסטי מדאיגה ארגנטינאים לא־מעטים. יש החוששים מהכוח ומההשפעה שירכזו בידיהם שוב האיגודים המקצועיים במנגנון הממשלתי. כאשר התמנה מנם על מועמדות מפלגתו לנשיאות, הוא זכה, בהצלחה, את המנהיגים הוותיקים של האיגודים. רבים מהם איבדו את כוחם במפלגה בשנים האחרונות לקבוצה של פוליטיקאים צעירים, שוחרי רפורמות. ותיקים אלה, המכונים "לה פאטוטה", "כנופיית רחוב", סייעו להגדיל את מספר הבאים לעצרות שערך מנם בהסעתם של אלפי חברי איגודים מהשורה.

יריבי הפרוניסטים מזהירים כי ראשי האיגודים עלולים לחבל בכל רפורמה כלכלית חשובה שמנם עשוי לשקול. "הבעיה שלו היא מה ירשו לו לעשות", אומר רודולפו פרנקל, עוזר שר במיניסטריון הכלכלה. "יש בפרוניזם כל כך הרבה סתירות שהעניינים ייצאו מידיו".

אחרים חוששים כי ההבטחות הוודאיות לכלכלה מתנה ולצדק חברתי יעלו את הציפיות לשיעור שאי־אפשר להגשימו. אם לא תצליח הממשלה לממשן, חוששים המבקרים, יהיה מפח הנפש חזק לאין־עירוך מהציפיות נגד אלפונסין. קיים בסיס היסטורי לחששות אלו. גם פרון בשלטונו הראשון וגם אלמנתו איזבל חזו בהפיכות צבאיות בתקופות של התמכחות ואכזבה כללית משלטונם. "מנם מהווה סיכון לשיטה הפוליטית", אומר מרסלו קאוארוצי, איש מדעי המדינה בבואנוס איירס. "פרוניזם הוא עדיין תנועה פופוליסטית, והצעות פופוליסטיות מלכדות יותר את כל יריבי הממשלה. אך כאשר צריך להפוך את ההצעות למבצע ולתוכנית שלטון, הן מתפרקות".

אין המחשה טובה יותר לגישתו של מנם לבעיה מאשר המדיניות שהוא מציע לנקוט כלפי הצבא. בעברו הוא מדבר לעתים קרובות על כוונתו לחזור לחוק השכנת שלום לאומי, אך בלי למסור פרטים כלשהם. כאשר לוחצים עליו כתבים אמר מנם כי חוק כזה לא יחול חנינה על לובשי מדים היושבים בכלא, אלא יעלה את אמות־המידה המקצועיות בצבא ויפאר חיילים במדינה ויחברויים. אחר כך הוא מדבר על תוכניותיו לספק לצבא נשק וציוד חדשים שיאפשרו לו להגן טוב יותר על המדינה. אלא שלעולם אין הוא מבהיר מהיכן תקבל ארגנטינה את הכסף לתגבור צבאי כזה.

אם יצליחו הפרוניסטים לרכב על גל מורת הרוח הנוכחי בשנה הבאה, יהיה עליהם להודות לאלפונסין על כמה וכמה דברים. בנוסף לסיוע שנתן להם בכישלון מדיניותו הכלכלית, טיפח אלפונסין סביבה פלורליסטית לכל דבר שהעניקה מרחב חופשי לכל הכוחות הפוליטיים. אף כי את רוב הקריירה הפוליטית שלו בילה בהתנגדות עם הפרוניסטים, אלפונסין אומר כי שובם לשלטון לא יאיים על הדמוקרטיה בארגנטינה.

בהתנהגותו כנשיא הציג אלפונסין דוגמה לסובלנות לזכויות של אחרים, שעל־פיה יימדדו יורשיו. אומר חואן פאבלו לולה, פרוניסט וחוקר במדעי המדינה: "המורשת של אלפונסין היא ההמשכיות של השיטה הפוליטית. הרדיקלים הכניסו את יחס הכבוד שלהם לזכויות אישיות ולזכות לחלוק ולהתנגד, ואת זה נצטרך לקיים". במדינה שהכניסה מונחים כ"דספרסידו" ו"מלחמה מלוכלכת" ללקסיקון הפוליטי, אין זה הישג של מה בכך.

בעל הסיכויים הטובים

משרדו של קרלוס מנם בבואנוס איירס משקף את הניגוד שבין הישן לחדש במפלגה הפרוניסטית. שני דיוקנאות גדולים של חואן דומינגו פרון ואשתו אווה ניבטים מהקיר מאחורי שולחנו. שאר הפריטים במשרדו, החל מהטלפון הרב־קווי וכלה במחשב אישי, הם בסגנון הייטק מודרני.

למנם יש סיכוי טוב להיות נשיאה הבא של ארגנטינה. הוא מקווה להיבנות על מורת הרוח מהנשיא אלפונסין. יתר מזה, לדבריו, מייצגים הוא ומפלגתו סגנון חדש של פרוניזם, המתאים למאבקה של ארגנטינה להיות דמוקרטיה. "אפשר להשוות אותנו לנהר המתקדם ומתחדש בהתמדה", אמר.

משאל שנערך באוקטובר מעניק לו שיעור תמיכה של 57%, הגבוה ביותר, 24% יותר מיריבו העיקרי אדוארדו אנג'לוז. הוא ספג כמה מהלומות קשות בדרכו. הוא היה אחד מאלפי החברים במפלגה הפרוניסטית שנעצרו ב־1976 על־ידי הכת הצבאית שהפילה את איזבל פרון. בסך הכל ישב בכלא קרוב לחמש שנים. אך הוא גם נבחר למושל מחוז לה ריוחה שלוש פעמים, וזכה בדברי שבח על ששכנע חברות כ"חוסטינהאוס" ו"פורד" לפתוח פסי ייצור במחוז הנדשם, בהציעו להן הקלות מס ותמריצים אחרים.

מנם זכה לאהדה באמצעות המסר המעורפל שלו על יותר שכר ופחות מסים. מנם, בנם של מהגרים מסוריה, ידוע בחיבתו למכוניות מירוץ, לבגדים נוצצים ולכוכבניות. אך יש לו גם קסם גינות, המזכיר לארגנטינאים – תאמינו או לא – את רונלד רייגן.

האם הנשיא הנבחר ג'ורג' בוש יקבל בזרם כזה את מנם? במסע הבחירות לנשיאות בארה"ב ביטא מנם בגלוי את העדפתו למייקל דוקאקיס. בנוסף לכך, אין הוא מסתיר את ידידותו לאלפרדו סטרסנר, הרודן הפרגוואי. בדומה לחואן פרון, שהתנגש לעתים קרובות עם וואשינגטון בשנות ה־40 בנושאי מדיניות חוץ וסחר, גם מנם לא מסתיר את סלידתו מההתערבות האמריקאית מעבר לים. הוא שיבח את הסנדיניסטים וגינה את מאמצי רייגן לחבל במעמדו של שליט פנמה נוריאגה. בעקבות ההפצצה האמריקאית בלוב ב־1986, הוא אפילו קרא לאלפונסין לנתק את הקשרים הדיפלומטיים עם ארה"ב.

מנם נושא את עיניו לעניי ארגנטינה ול־3.5 מליון חברי האיגודים, שאותם הוא רואה כמצביעיו הטבעיים. והוא אימץ כמה מהתרופות המסורתיות של מפלגתו. אחת מהן היא "סלריאזו", העלאת שכר, העלולה להזניק את האינפלציה בארצו לשיעורים גבוהים עוד יותר. הוא גם הציע לבקש מנושי המדינה להסכים להקפיא את חובות החוץ, המסתכמים ב־56 מיליארד דולר, לחמש שנים. לדעת מבקרים, דבר זה יחסום את כל המקורות למלוות בינלאומיים.

אם יכבוש את הנשיאות, תהיה משימתו הראשונה של מנם לחבוש את פצעיה הכלכליים של המדינה. בהצלחתו, או בכישלונו, תהיה התשובה לשאלה אם הפרוניזם שינה באמת את דרכיו, או רק את פרצופו.

האסיאנים באים

מאת ראסל ספוד
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

שנים רבות חסו האוסטרלים תחת כנפי האימפריה הבריטית, לחמו ב"אויב הקטן והמכוער" מצפון, ושמרו על אוסטרליה לבנה. עתה קשה לרבים מהם לראות את הקילוח המתמיד של מהגרים מיפאן, מסין ומוויטנאם. הם שונים מהם בכל, גם בחריצותם; אוסטרליה לא יכולה בלי המיליארדים שמביאים היפאנים

המוסך השכונתי שלנו מציג צמיגים בתצוגה, בשלטים כתובים יפאנית. "למה לא", שואל עובד המוסך בחיוך, "היפאנים הם התושבים היחידים כאן שיש להם כסף". הוא מסתכל בהערכה במכונית היפאנית שלנו. "כל כך הרבה יפאנים חיים בשכונה הזאת שהפסקנו לקרוא לה קילארני הייטס. אנחנו קוראים לה הירושימה הייטס".

המכונית שמאחורינו צופרת בקוצר־רוח. "סינים", אומר המתדלק במשיכת כתף. "אבל גם להם יש כסף". הוא קורץ קריצה ידענית. "שמעתי שאתם מהונג קונג".

המתחכים הבינו היטב את המצב כאשר אשתי ואני סיימנו 20 שנות גלות מרצון במושבה הבריטית הפורחת והיגרנו לאוסטרליה, לפני שלוש שנים. בסידני נחשבת "הונג־קונג" מלה נרדפת ל"ממון". לפני שמכרו לנו את הבית שבו אנו גרים היום, הוחלף מספרו מ"4" ל"A2". יוצאי דרום־סין רואים במספר 4 מספר ביש־מזל. בקנטונית הוגים את המספר "ארבע" כמו את המלה "מוות".

קילארני הייטס, שכונה של בני המעמד הבינוני־הגבוה, שוכנת סמוך לבית־הספר הבין־לאומי היפאני ולכמה מגרשי גולף מעולים. הבתים הקטנים קרובים למדי זה לזה והאחרים מהם מוקפים חומה, בדומה ל"הסייג" בפקין, עם חצר פנימית. הסינים "אוהבים פרטיות כזו", אומר ריצ'רד קודבג, מנהל חברת התיווך מסידני, שלה סניף בהונג קונג. "הם מגיבים כנראה לרעש של הונג קונג והם מעדיפים מקום שקט ורגוע".

מתווכי־נדל"ן רגישים להרגלים סיניים מציגים שירותיהם של מומחים ל"פנג שוי". אנשים אלה מצוידים במצפן קטן המכוסה בסמלים מיסטיים, והם מעריכים בית על־פי אמונה גיאומנטית. מקום שגבעה מאחוריו ומים לפניו נחשב בר־מזל במיוחד. אסור שעמוד חשמל יתנשא מול הבית, משום שהוא עלול לפלג את המשפחה.

בעונה זו, אשתקד, חטפו אסיאנים כה רבים את שכונותיה המשובחות יותר של סידני עד שהממשלה – חרדה מהאמרת המחירים של נכסי דלא־ניידי – הטילה איסור (שעודנו בתוקף) על מכירת בתים למי שאינם תושבי העיר, או במחיר העולה על מיליון דולרים אוסטרליים (כ־800 אלף דולרים אמריקאיים).

"היית מוכן לשלם סכום כזה", שאלתי כתב יפאני. "בלי בעיות", ענה. "במיליון דולרים אוסטרליים לא הייתי קונה לול־תרנגולות בטוקיו. למעשה, שילמתי סכום כפול מזה, במזומן, תמורת בית בפרבר אקסקלוסיבי ליד שפת הים".

ביפאנים מתחרים "אנשי האנשות", סינים אמידים מהונג קונג החפצים לצאת מהמושבה הבריטית בטרם תועבר לידי סין ב־1997. ב־1986-87 הם הביאו לאוסטרליה קרוב לשני מיליארד דולר במטבע זר, שאוסטרליה זקוקה לו מאוד.

למרות שכיום מהווים האסיאנים רק 2.4% מ־16 מיליון התושבים באוסטרליה, השפעתם הכלכלית והתרבותית, גדולה בהרבה מחלקם באוכלוסיה. עשרות עסקים בבעלות אסיאנית – מפעלים להרכבת מכוניות, מרכולים, בתי־תוכנה למחשבים – הוקמו באוסטרליה ב־10 השנים האחרונות. אחדים מהפרברים התעשייתיים השוקעים ניעורו לחיים בזכות יזמים אסיאנים. אנשים אלה חרוצים כל־כך ומצליחים כל־כך שאשתקד גיבשה הממשלה תוכנית הגירה שמטרתה לשכנע אנשי־עסקים, במיוחד אסיאנים, להביא את כספם ואת מיומנותם לאוסטרליה.

באחרונה ניתנה קדימות לאסיאנים בעלי ניסיון בניהול בדרגי־הביניים. היום שכיח מאוד מצב שבו סינים (ומדי פעם, הודים) מפעילים מחשבים גדולים ומנהלים מחלקות באחדים מהבנקים ובתי־העסק המכובדים ביותר באוסטרליה.

הענקת השכלה לאסיאנים הפכה למקור הכנסה חשוב באוסטרליה. השנה משלמים כ־25 אלף אסיאנים את מלוא שכר הלימוד באוניברסיטות המקומיות (האוסטרלים משלמים מחיר סמלי בלבד). כמו כן, גודשים אסיאנים את בתי־הספר למקצועות חופשיים, בעיקר ללימודי משפטים ורפואה, וזוכים בתעודות הצטיינות במספר גדול פי שלושה, יחסית למספרם באוכלוסיה, מילידי אוסטרליה.

תוך כדי כך מעוררות האמנות, המוסיקה והספרות האסיאניות את תשומת־הלב של האוסטרלים, וגדל מספר הנרשמים ללימודים אסיאניים במוסדות להשכלה גבוהה. האוסטרלים נהנים היום גם ממזון יפאני, סיני, וייטנאמי, תאילנדי והודי. כתב־עת לגננות מלמד באחרונה את קוראיו איך לגדל צנון דאיקון, עשב ליכון, צ'י סום (תרד סיני) ופטריות אבאלון.

"בכל יום מתברר לי יותר כי עתידה של אוסטרליה נמצא באסיה", כתב הפרשן המדיני גרג שרידן ב־1984 ב"אוסטרליאן", אחד העיתונים היומיים הנחשבים ביותר במדינה. "המשימה הראשונה המוטלת על כל אחד מאתנו", הוסיף וכתב, היא "לדעת הרבה יותר על אודות המדינות והעמים שהם שכנינו".

אך אוסטרלים מבוגרים יותר אינם חשים בנוח בגין המצב הזה. רובם חונכו על ברכי המיתוס של עליונות האדם הלבן, מיתוס ששורשיו נעוצים בתור הזהב של בריטניה. כאשר אניות עמוסות עבריינים־מגורשים בריטיים החלו לפרוק את מטענן בשלהי המאה ה־18, נקבע גורלם של הנוודים ששוטטו על פני אוסטרליה באין מפריע במשך 40 אלף שנה. הלבנים סילקו באכזריות את הילידים משטחי הציד הקדומים שלהם.

המטרה הבאה היתה הסינים, שאלפים מהם התפתו לבוא לאוסטרליה עם גילוי הזהב במחוזה הדרום־מזרחי ב־1851. ההיכך היה לארגמג, והוא הגיע לשיאו ב־1861 בטבח שעשו מחפשי־זהב לבנים במאות כורים סינים בחוויירמנגן, בניו סאות ווילס.

החקיקה לבלימת ההגירה הסינית הגדולה היתה בין הצעדים הראשונים שנקט הפרלמנט האוסטרלי בתחילת המאה. אז היו התושבים שאינם ילידים 95% בריטים ו־99% לבנים, ובמשך עשרות בשנים היתה שמירתו של טוהר הגזע (הלבן) בבחינת אובססיה לאומית.

אויב קטן ומכוער

בשנות השלושים סבלה אוסטרליה מדלילות־אוכלוסין מסוכנת, בגלל הגבלות על ההגירה והמשבר הכלכלי העולמי. בתום מלחמת־העולם השנייה מנתה אוכלוסיית אוסטרליה 7.5 מיליון נפש בלבד. מיד לאחר שהסתיימו פעולות האיבה, הגיש שר ההגירה הראשון של אוסטרליה, ארתור קלוול (בעל הסיסמה "אם לא נאכלס – נימחק") תוכנית לסבסוד הנסיעה לאוסטרליה. יותר ממיליון אירופאים הגיעו לאוסטרליה בין 1945 לבין 1955. רובם באו מהאיים הבריטיים, אם כי מספר גדל והולך של מהגרים הגיעו מאירופה התיכונה והדרומית. אך אוסטרליה הוסיפה לנעול שעריה בפני אסיאנים.

אלא שבשנים שלאחר המלחמה חל כרסום מתמיד במדיניות שנועדה לשמור על אוסטרליה לבנה. הקליטה הקלה של מהגרים רבים בכלכלה המשגשגת סייעה לממשלה לבטל את האפליות הגזעיות המופגנות יותר. עם שקיעתה של האימפריה הבריטית, נאלצו האוסטרלים – שהתחממו במשך דורות רבים בחום הגדולה של בריטניה – להסתגל למילוי תפקיד עצמאי יותר ולקיים יחסים הוגנים יותר עם יפאן ועם סין המתחדשות ועם מספר גדל והולך של מדינות מתפתחות שאוריה זכו לעצמאות במרחב האוקינוס השקט.

ב־1972 עלתה מפלגת הלייבור לשלטון לאחר 23 שנות קואליציה בראשותן של המפלגות הליברלית והלאומית. הממשלה החדשה הנהיגה בראשונה מכסה צנועה של מהגרים מאסיה. התגובה היתה זעירה. ואז, בבוקר ה־27 באפריל '76 הגיעה לאוסטרליה הספינה הראשונה של וייטנאמים.

מאז השתנו פני הדברים לבלי הכר.

חמישה צעירים הגיעו בספינת־דייג קטנה לנמל סידני, לאחר הפלגה בת 5,000 ק"מ בקירוב. הם באו בצנעה, רק כעבור שעות מספר הבחינו בהם. רק כעבור חודשים מספר – אחרי שהגיעו עשרות ספינות אחרות ונודע על אוניית־משא גדולה עמוסה וייטנאמים שעמדה להפליג מסייגון – נחרדו האוסטרלים.

"אימת ההמון האסיאתי השוטף מן הצפון מפחידה את רובנו מאז שחר ההיסטוריה שלנו", כתב בזמנו הפרשן רוברט בול ב"אוסטרליאן".

באחרונה ניעורו שוב הפחדים הללו. נגסי חייק (75), הגיבורה האוסטרלית של המחתרת הצרפתית, אמרה לכנס השנתי האחרון של החיילים המשוחררים האוסטרלים כי יש להפסיק את ההגירה מאסיה. הווייטנאמים שבאו לאוסטרליה "מוכנים תמיד לירות בגבך", הכריזה. היא תקפה במיוחד את היפאנים: "אל תקחו כסף מהאויב הקטן והמכוער הזה".

באו קטי, בעל טור ב"מורנינג הראלד" היוצא לאור בסידני, דיבר בשם אוסטרלים רבים כאשר כתב "אני מודה שאני מזועזע מהיקף ההשתלטות על נכסים אוסטרליים בכספי אסיאני, במיוחד כסף יפאני... אם זאת אומרת שאני גזען, אזי צר לי על כך. אני אוסטרלי אשר יחד עם רבבות אוסטרלים אחרים ביליתי כמה שנים ארוכות ולפעמים מסוכנות בניסיון למנוע בעד היפאנים מלהיכנס למדינה זו, ואיני יכול שלא להיות מוטרד בראותי כי זה קורה, לכרות הכל".

כסף יפאני חשוב

"העובדה היא, שהיפאנים משופעים בממון", אומר פיטר דרייסדייל, מנהל מרכזי המחקר האוסטרלי־יפאניים בקנברה. "כספם מבסס את שוק ניירות הערך באוסטרליה, כמו בארה"ב".

לא קל לאוסטרלים להשלים עם תלות כלכלית באויב השנוא בעבר. ותיקים אינם יכולים לשכוח איך שיגרו היפאנים את צוללות־הגמד שלהם כדי לפגוע בנמלי אוסטרליה בהתכוננם לפלוש אליה.

ראו כיצד הגיב "גרעין גולשי־הגלים", אתר־נופש קיצי במרכזו של חוף קווינסלנד. בתחילת השנה התכנסו 1,300 תושבים, כביכול כדי להביע התנגדות להמשך הרכישות של נדל"ן על־ידי זרים. אך במשך כל אותו ערב הבהירו הדוברים, בזה אחר זה, כי היפאנים היו הזרים היחידים שהם התנגדו להם.

הבעיות החלו ב־1978, כאשר איל־הון יפאני, יוהאצ'ירו איוואסאקי, קיבל רשות לפתח אתר־תיירות בתקציב בן 80 מיליון דולר, ביאפון, מעלה ב"חוף הזהב", אתר הנופש המושך ביותר שבצפון־מזרח אוסטרליה. זו היתה ההשקעה היפאנית הגדולה הראשונה בתעשיית התיירות האוסטרלית. ניתן להשוותה עם מתן רשות ל"מועדון הים־התיכון" לפתוח קטע של חוף "פאלם ביץ'" המעולה בפלורידה.

ממשלת קווינסלנד השמרנית התעלמה ממחאות של לאומנים ושל שוחרי־איכות־הסביבה, בטענה שפרויקט הפיתוח הזה חיוני ואין זה חשוב מי משקיע את הכסף. אולם בעלי בתים השומעים על בנייה המונית חוששים, כמובן, שמא יתפנו הבאים ליריבים במלונותנו".

שיעור האבטלה בקווינסלנד הוא הגבוה ביותר במדינה, ותיירות והשקעות מחו"ל היו עשויות לשפר את המצב. אך מחאות חוזרות ונשמעות נגד הציבור שכבעו את הממשלה הפדראלית, שמרכזה בקאנברה הרחוקה, להגדיל את הפיקוח על השקעות זרות ולחשוף רכישות נוספות של אילי־הון אסיאניים. כעבור שלוש שנים נצץ אחד העניינים שבהם איוואסאקי. סיבת הפיצוץ לא נקבעה מעולם, ואיוואסאקי החליט להמשיך בפרוייקט.

דו"ח כלכלי של בנק לוידס מלמד כי עד סוף 1987 רכשו היפאנים יותר מ־70% מהשטח המבוקש של אתר הנופש בקווינסלנד. עד כה הושקעו 800 מיליון דולר בפרוייקטים שכבר החלו בביצועם, ועוד 1.28 מיליארד דולר הוקצו לפיתוח בעתיד.

באותה עת רכשה חברת "אי־איי־איי דוולופמנט קומפאני אוף ג'אפאן" – יצרנית אלקטרוניקה גדולה ביפאן המתמחה בהשקעות בתעשיות ובנכסים בחו"ל – חלק מאוניברסיטת בונד בקווינסלנד, האוניברסיטה הפרטית הראשונה באוסטרליה, הנקראת על שמו של איל הבירה ובעל האכסה אלן בונד.

פיטר וויס, חבר פרלמנט מקווינסלנד, חושש שמחאות הציבור הגואות יבריחו את היפאנים. המחאות, הוא אומר, "לובשות צביון של היסטריה, חוסר סובלנות ודעות קדומות נגד היפאנים". הוא מציין כי התיירות האוסטרלית – בין הענפים האיתנים של הכלכלה האוסטרלית – תלויה במידה רבה ביפאנים. עד סוף העשור, כאמור בהערכות רשמיות, יוכפל מספר התיירים מיפאן, המסתכם היום ביותר מ־200 אלף בשנה.

אלא אם כן, כמובן, יירתעו היפאנים מהעוינות הגלויה כלפיהם בקווינסלנד. כתב בסידני של "יומיורי שימבון", העיתון הנפוץ ביותר ביפאן, כבר מסביר לתיירים יפאנים כי "לא כל אדם הוא אוסטרלי עוין טיפוסי".

האווירה משפיעה. דאייקי, ענק־פיתוח יפאני, מאיים לבטל שני פרויקטים של הרבה מיליוני דולרים בקווינסלנד. לדברי ג'ון קי, מנכ"ל דאייקי באוסטרליה, "יש כמה וכמה משקיעים זרים פוטנציאליים המעדיפים להמתין היום. אנשים צריכים להבין", אמר בראיון ל"פייננשל רוויו" האוסטרלי, "שאנחנו בונים תשתיות... אשר האוסטרלים עצמם אינם מוכנים להשקיע בבנייתן".

היפאנים הם מקור המימון הגדול ביותר של אוסטרליה, במטבע זר. השווי הכולל של השקעותיהם הישירות, לרבות בירות, עיר, עלה השנה על 7 מיליארד דולר. שר האוצר פול קיטינג ביקר באחרונה בטוקיו כדי לבקש השקעות נוספות.

הקהילה הווייטנאמית, המונה 78 אלף נפש, עלולה להפסיד יותר מכל, אם הממשלה תטה אוזן להמלצותיה של ועדה בדבר צמצום הקליטה של פליטים. אולם עד כה לא נשמע קולם. רובם עסוקים בעבודה.

"אנחנו עובדים מפני שאנחנו מוכרחים לעבוד", אומר ג'וזף נגויאן, מורה לשעבר העובד היום כגנן בסידני. הוא פליט קתולי שנמלט תחילה מצפון וייטנאם לדרום. הוא הפליג בסירה לפני תשע שנים, עם אשתו ועשרת ילדיהם.

הפועלים האוסטרלים מפורסמים בעצלותם; האסיאנים הם הניגוד הקיצוני. פעילים של האיגודים המקצועיים באחד ממפעלי המכוניות במלבורן צריכים לאסור על פועלים וייטנאמים להתחיל לעבוד בשעה מוקדמת מהרגיל. ויינני הסילתים מבוי־סביין מאיימים שוב ושוב על מתחריהם הווייטנאמים, המתעקשים לעבוד בסופי־שבוע. אופים בסידני יצאו חוצץ נגד מתחרים וייטנאמים המסרבים לכבות את תנוריהם ביום שישי בערב ומוכרים לחם טרי ביום ראשון.

המהגר החדש העשיר ביותר הוא סאלי או סיאן (54), בתו של יצרן "צרי הנמר", משחת־מרפא סינית. סאלי או סיאן היא הבעלים של רשת עיתונים בהונג קונג, ועיתונים בלונדון, בפאריס, בסידני, בסן־פרנסיסקו, בניו־יורק ובשיקאגו. היא העתיקה את משרדה הראשי לסידני ב־1983, זמן קצר לאחר שנחתם ההסכם בדבר העברת הונג קונג לסין. היא קנתה נכסים בשווי 16 מיליון דולר בסידני ובסביבותיה.

מצפים שאלפי סינים אחרים מהונג קונג יבואו בעקבותיה, ככל שיתקרב מועד מימושו של ההסכם בין לונדון לבין פקין. יש אוסטרלים המקדמים בברכה את כניסת הכישרונות הללו. "אנו זקוקים להגירה", אומר הפרשן הכלכלי רוברט גוטליבסן. "אם ברצוננו להיגמל מכלכלה המבוססת על מכרות בלבד, אנו זקוקים לאוכלוסיה שתמנה 20–30 מיליון נפש, כדי ליצור שוק בקנה הראוי לשמו".

המושל הכללי המיועד של אוסטרליה, שר החוץ לשעבר ביל היידן, העומד להיכנס לתפקידו בפברואר הקרוב, מרחיק לכת וצופה כי בעוד 200 שנה, "אנו נהיה חברה אירו־אסיאתית ברובה ... התהליך הזה כבר התחיל".

קומדיה • סרט מופת של:
פיטר גרינוויי
("זוחה השרטט")
טובעים במספרים
"צריך לראות את הסרט הזה פעמיים כדי להתמכר..."

נינה סימון
ולהקתה
קונצרט פרידה חגיגי
תל־אביב "הילטון" אולם האירועים
מחר מוצ"ש 10.12 ב־9.00 אורחים: רביעיית הג'אז של ממלו
כרטיסים: "הדרך" 5449797, "קסטל" 444725 בימר המשרדים ובקופה 5464444

האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ע"ש רובין
מודיעה
כתות אמן ושעורים אינדיבידואליים בזמרה
ינתנו ע"י
גב' אנטוניה לבן
זמרת ומורה ידועת שם מניו־יורק
בין התאריכים 8.1.89-18.12.88
הנושאים: סגנון הבל־קנטו, הליד הגרמני, מוסיקה ווקאלית במאה ה־20 ועוד.
השעורים פתוחים גם לקהל הרחב.
לפרטים נוספים נא לפנות לחנה, מזכירות אקדמית, טל' 02-636232

למכירה
דירה במרכז ר"ג
4 חדרים (5 במקור) 126 מ"ר
סופר לוקסוס ופאר דירה יפהפיה
ברח' שדרת פינת הרצל טל. 03-7517408

חברת בניה ציבורית ארצית
מעוניינת בקבלת הצעות
מקבלי בניה מקבלני ביצוע ראשיים — בכל הארץ.
יש לפנות לת.ד. 7037 ת"א מיקוד 64739
בצרוף צילום מרישום
אצל רשם הקבלנים,
המלצות, פרוט העבודות שבצעו
והיקפן וכו'

הקרן החדשה לישראל
פותחת את ההרשמה לשנים
1989-1991 עבור
תכנית המשפטנים
בזכויות האזרח
התכנית מיועדת לעורכי דין וכוללת לימודים בפקולטה למשפטים של הייאמריקן יוניברסיטי ועבודה מעשית במיגוון ארגונים למען זכויות האזרח הפועלים בוושינגטון. תואר מוסמך למשפטים (L.L.M.) יוענק בסיום הלימודים. בשנה השניה ישובצו המלגאים בעבודה בישראל בתחום זכויות האזרח.
המילגה כוללת מימון שכר הלימוד, הוצאות נסיעה, והוצאות מחיה בארה"ב במשך שנת התכנית. המילגאים מתחייבים לחזור לישראל בתום שנת הלימודים ולעבוד בשכר במשך שנה נוספת. השכר ישולם ע"י מממני התוכנית. העבודה תהיה בתחום זכויות האזרח ובמסגרת אשר תקבע ועדת ההיגוי.
חברי ועדת ההיגוי של התוכנית: פרופ' ברוך ברכה (יו"ר), פרופ' אהרן אנקר, ד"ר מירי גור־אריה, עו"ד לאורית דניאל, פרופ' יצחק זמיר, משה נגבי, יהודית קארפ, השופט יוסף חאני יחיא, עו"ד אד פרידמן, עו"ד אייל יפה.
פרטים נוספים וטופסי הרשמה ניתן להשיג במשרדי הקרן החדשה לישראל, ת.ד. 4156 ירושלים 91041, טל. 634-830(02), 635-681(02).
המועד האחרון למסירת הבקשה: 7 בפברואר 1989.

FIRST TIME IN TEL AVIV
INCREDIBLE BARGAINS!!!
THE JERUSALEM POST BOOK SALE
Incredible bargains!!! Paperbacks 5 for 5 shekels, Bestsellers 3 for 15 shekels, All Sotheby's catalogues 17 shekels, childrens books, art books, Judaica, cookbooks up to 50% OFF. Slightly shop-soiled Time Life **50% OFF.** The Jerusalem Desk Calendar **60% OFF,** crosswords 5 for 5 shekels, audio cassettes from 2.50 shekels. All this and lots, lots more.
FREE TOTE BAG WITH EVERY PURCHASE OVER 75 shekels.
FRIDAY, 9TH DECEMBER, 10 A.M. TO 2 P.M. ONLY.
ZOA HOUSE, 1 DANIEL FRISCH (corner of Ibn Gvirol), Tel Aviv

כתב זר/ תום שגב

יישארו צלקות. מוחמד עבדללה אבו־ג'וואד בבית החולים

קופסאות האש

תשעה נפגעים בשמונה תקריות בגדה שתיאורן כמעט זהה. הנפגעים אומרים שחיילים השליכו לעברם חפצים מתלקחים. שתיים מקופסאות האש המסתוריות הגיעו לחברי־הכנסת צוקר ושריד

לפני כעשרה ימים פרסם דובר צה"ל הודעה נחרצת: הצבא אינו משתמש בחומר דליק כלשהו, או בכל סוג אחר של אמצעי העלול לגרום כוויות. קודם לכן אמרו כמה יל־דים בגדה שחיילים השליכו לעברם מעין קופסאות אש, שגרמו להם כוויות קשות.

הצבא בדק את הסיפור, אמר דובר צה"ל. רופא, קצין ואחד מאנשי המנהל האזרחי נשלחו לבית החולים אל־איתיחאד בשכם, ראו את הילדים ודיברו אתם. הבדיקה, לדברי דובר צה"ל, חיזקה את השערת הצבא כי מדובר בכמה מקרים של נערים ששיחקו בחומר דליק שגרם להם כוויות.

המידע הראשון בעניין זה הגיע, כנראה, מקבוצה המכנה עצמה "עדי הכיבוש", מתנגדים המסיירים בשט־חים ועיקר עניינם זכויות האדם. הם פועלים במסגרת "השנה ה־21". "עדת הכיבוש" אידית הלפרין רשמה את סיפורם של שני ילדים שפגשה בבית החולים. המידע שר־שמה הועבר לד"ר רוחמה מרטון, פסיכיאטרית ופעילה בעמותת רופאים ישראלים ופלשתינאים, לח"כ דדי צוקר (רצ), לחיים הנגבי (התחיה המתקדמת) ולעיתונאי צבי גילת ("חדשות"). אחר כך ביקרו בבית החולים ח"כ מוחמד מיעארי, ד"ר מרטון ושני רופאים ישראלים.

סיפורם של הילדים אינו זהה בכל פרטיו; חלק מהדברים הובאו מכלי שני. בסך הכל הצטיירה התמונה הזאת: ארבע פעמים השליכו לעבר הילדים חפצים מלבנים שידקו להבות אש גדולות. חפץ אחד השלך מתוך ג'יפ, אחד מסיור רגלי ואחד מתוך אוטובוס. קופסת אש אחת הושלכה, על־פי עדות שמיעה, מתוך הליקופטר, הכל באזור שכמדומה לג'נין.

אחד הנפגעים, רועה צאן, אמר שהאש אחזה גם בכבשים שלו. לפי תיאורם, קופסאות האש לא השמיעו קול נפץ. אחד הנפגעים אמר שהאש היתה מלווה בריח חריף.

ד"ר אחמד מרווה מסייבה, מומחה לרפואת המשפחה בקופת חולים, ראה שניים מהנפגעים. הוא חבר בעמותת הרופאים הישראלים־פלשתינאים. הילד הקטן סובל מכוויות בפניו, בכפות ידיו ובחלק העליון של הבטן. פגי־עות מדרגה שנייה ושלישית, בתהליכי הגלדה, אמר לי הרופא. יישארו צלקות. גם הנפגע השני נכווה בפניו, ויישאר מצולק.

כעבור ימים אחדים התגלה נפגע חמישי: איהד עיזאת מטרק, בן 12, מהכפר טובס. הוא סיפר לכתב "הארץ" אודי גיד: "הלכתי בכפר. לידי עבר אוטובוס. כנראה שקודם יל־דים זרקו עליו אבנים. באוטובוס ישבו אנשים במדים. פתאום זרקו עלי מתוך האוטובוס משהו בוער. זה פגע בי ונדבק לי בידיים ובהתחלה לא יכולתי לנער את זה". הוא סובל מכוויות בזרועות, בפנים ובחזה.

במקרים כאלה יש תמיד ספק להאמין ולפרסם או לא להאמין. הכלל הנקוט בידי ארגונים העוסקים בזכויות האדם מנחה אותם להאמין למראה עיניים, לסמוך על נס־יונם ולהניח שהגרוע ביותר אפשרי. חובת ההוכחה חלה על השלטונות, לא על הקרבן. אף על־פי כן, הבינור למקובל להשוב, מה שמתפרסם על דיכוי האינתיפאדה משקף רק חלק מזוועות הכיבוש. יש שורה שלמה של עכבות, פסיכולוגיות ואחרות, המלמדות פרסומים כאלה. ההיסוס גובר ככל שהסיפור מוזר יותר והכל שהכחשת השלטונות נחרצת יותר.

כמה יפה היה זה אילו לא היה ספק שום הפרשה הזאת – אולי הנוראה מכולן – לא היתה ולא נבראה. למרבה הצער, אין לקבוע זאת. השבוע נמסר כי היו עוד קופסאות אש, בסך הכל בשמונה מקרים שונים. מספר הנפגעים מגיע לתשעה; שבע תלונות הגיעו מאזור שכם־ג'נין, אחת מאזור חברון. התיאורים דומים בכל המקרים, לרבות זה שבאזור חברון.

ביום רביעי השבוע קיבלו חברי־הכנסת דדי צוקר ויוסי שריד פרט שני "חפצים מלבניים" הנם, בעיקרון עדויות כי הם שגרמו לדליקות. המדובר בחפץ מתכת, אורכו כ־18 סנטימטר ורחבו ועומקו כשני סנטימטרים. בקצה פתח וסביבו סימני חריכה. צוקר ושריד מסרו את החפצים לבדיקה.

בכבוד רב, קופיקו

מה, בעצם, חושב משרד החינוך על תורת האבולוציה

לפני שבועות אחדים קיבל מנכ"ל משרד החינוך מכתב מאת אחד ממנהלי בתי־הספר הדתיים בארץ. "מתפלא אני", כתב המנהל למנכ"ל, "כיצד משרד החינוך של מדינת ישראל, בארץ ישראל, אשר קיבלנוה מאלוקי ישראל, מתבוסס לכתוב בתורת ישראל ושולח למנהלי בתי־הספר (ובתוכם גם הדתיים) דברי כפירה ואפיקורסות, כאשר הוכח לאחרונה מפי חוקרים ודוקטורים (גם מהטכניון בחיפה) שאין שום הוכחה מדעית לתורת האבו־לוציה ואלו הן רק תיאוריות של חוקרים, המעוניינים לכפור בבורא עולם ועל־ידי זה להתנתק מחיוב שמירת תורה ומצוות".

מה שעורר את זעמו של המחנך הדתי הוא גיליון אוק־טובר של עלי"ה, עלון לרכזי הטיולים, של משרד החינוך והחברה להגנת הטבע. בעמוד מספר 19 של העלון גילה המחנך הזועם מאמר מאת צבי אילן שפורסם מקודם בעיתון "דבר", ובו, בין היתר, הגולים "לפני מיליון וארבע מאות אלף שנה".

"אנו חיים במדינה דמוקרטית חכותו של כל אחד, מב־חינה חוקית, לכתוב ולומר את כל מה שנראה לו", נאמר בהמשך המכתב אל המנכ"ל, "אבל לכתוב בעלון רשמי של משרד החינוך שבמדינת ישראל דברי אפיקורסות, ולזלזל באמונת ישראל שמכוחה אנו חיים כאן בארצנו, ולכפור בתורת ישראל שהיא הקושאן של ארץ ישראל שבידינו – הרי זה עובר כל גבול!

"לכן מאוד, מדוע מותר להתגרות במנהלי בתי־הספר הדתיים (הדי אם לא ח"ו וחלילה זה היה נגד אמונתם של הע־רבים, היה קם קול זעקה – אבל בדתיים לכאורה מותר לזלזל...!)"

המכתב דרש ממנכ"ל משרד החינוך "להתנצל על כך ולהימנע להבא משטויות כאלה".

אלה ימים המנוחים היותר לכל פקיד בממשלה. מנכ"ל משרד החינוך, שמשון שושני, ד"ר, מתוך חיוב, השיב (על־פי "הצופה") במלים שלא יכלו לסכנך אף עם הקודש ברוך הוא: "מה שנראה בעיניך כדברי כפירה ואפיקורסות נראה בעיני אחרים כאמת. אני מציע גם לך לכבד את דעת הזולת, כשם שמכבדים את עמדותיך".

וזה נכון. הכל יחסי, שום דבר לא ודאי, ולעולם אין לדעת: היום יש לך שר שמוצאו מהקוף, מחר יבוא אחד שנברא בצלם.

המסיבה האחרונה של "יקה"

ספר חדש על פרשת "הבריחה"; אולי ידברו עליו. המחבר לא ישיב

שמואל ("טולקה") יפה הרעיב עצמו למוות. זה היה ב־1955, במחנה מעצר סובייטי. יפה היה שפוט ל־25 שנות מאסר, על שסייע, יחד עם אחרים, לכמה מאות יהודים לצאת מברית המועצות באורח לא־חוקי.

יתכן מאוד שניסה להעיד על שלטונות המחנה נהגו או לשחרר עצירים גוססים כדי שהסטטיסטיקה תרשום את מותם כאזרחים. משהו השתבש כנראה בתוכניתו לעזוב את המחנה בעודו גוסס, אך חי.

סיפורו שייך לפרשה שיחסי הציבור ההיסטוריים שלה מתגבשים רק בשנים האחרונות: "הבריחה". "זה לא בדיוק ההעפלה. זה דומה, אבל זה פחות", כתב יעקב ("יקה") ינאי, בספר שפרסם לא מכבר. ("טולקה", בהוצאת "עם עובד". עורך: יעקב שרת).

ינאי היה חברו ושותפו של יפה ב"הבריחה". "לו שאלו את משה שרת, היה מוצא ודאי שם אחר, הולם יותר", כתב, "לארץ ישראל עולים, או יותר מזה – מעפילים. ועל כנפי מושג שכזה נכנסים הישר להיסטוריה. עם 'הבריחה' בור־חים, מפחדים ממשהו, כנראה... לך תסביר".

לדברי ינאי, הבריחה ב"מבצע מילוט" שהוא מתאר בהכוונה ההכלה של רבבות ניצולי המלחמה השואה אל נמלי הים התיכון שבדרום אירופה. שם החלה ההעפלה. מבצעי ההעפלה באו מהארץ. על כן זכו למקום טוב באמצע המיתוס ההיסטורי. את הבריחה לא הדריכו מהארץ, כותב ינאי, על כל פנים לא בראשיתה. הקשר, הצופן, סיסמאות היהודי – כל האבזרים שבלעדיהם לא תיתכן מחתרת – הומצאו תוך כדי הליכה.

האם היו מצליחים יותר אילו קיבלו הדרכה רבה יותר מהארץ? אולי לא. כך או כך, הם לא היו סובבים חשאיים כאותגים: ינאי היה מורה למוסיקה. כנראה פעלו ביוזמתם, תא מחתרתי אחד בין רבים, שפעלו ללא קשר ביניהם, בתוך תרבות, מתוך מניעים ציוניים. בסך הכל הצליחו לסייע לכ־450 איש לגנוב את הגבול. רבים מהם הגיעו בסופו של דבר לישראל.

זו היתה הרפתקה מסוכנת. כבר בתוך חודשים ספורים נעצרו "טולקה" ו"יקה" ונידונו כל אחד ל־25 שנות מאסר.

יעקב ינאי לא היה אוהב את זה, אולי – ואפשר שאני עושה לו עוול – אך יותר מכל הופתעתי שחוקריו לא התיי־חסו אליו באלימות רבה יותר. הוא מתאר את חקירתו באריכות. הם לא היו נחמדים אליו, לפעמים איימו עליו, מצאו כל מיני דרכים להשפילו ולפרוטו, אך דומה כי לבד ממניעת שינה הם לא התעללו בו פיזית.

הוא סירב להשיב לרבות משאלותיהם והם לא עינו אותו. מתברר שגם במרתפי החקירה הם היו כללי משחק שחייבו את החוקרים, ואלה לא רצו להסתבך. ינאי היטיב לנצל זאת. הוא מתאר כיצד להם בבדידות, בחרדה, בייאוש. זה פרק מעניין: מומלץ למי שמצפים למצוא את עצמם ביום מן הימים בחקירה כזאת.

בניגוד ל"טולקה" הבה, הצליח ינאי להחזיק מעמד, עד ששוחרר, 11 שנה לאחר שנעצר. זה היה ב־1957. הוא כותב רק ברמז מה עשה אחר־כך: נראה שהשתלב באותו מנגנון חשאי למחצה, ספק משרד החוץ ספק "המוסד", שעסק בהיבטים השונים של מצב היהודים בברית המוע־צות. זמן מה היה מסופח לשגרירות ישראל בלונדון, שם פגש את רעייתו.

זמן קצר מאוד לפני החתונה לקה בהתקף לב. "הרי את מקודשת", כך סיפרו לי השבוע, אמר באמבולנס, בדרך לבית החולים. הוא הבריא והוליד בן והמשיך בעבודתו. עוד מעט עמד לחגוג את יום הולדתו ה־70.

ביום שלישי השבוע הכינו ב"עם עובד" מסיבה לרגל הוצאת ספרו. הוזמנו קוראים, הוכנו עוגיות, הכינו גאות. ינאי הגיע. כעבור דקות אחדות צנח ומת.

בורחים, מבריחים. "טולקה" יפה (משמאל) ו"יקה" ינאי, 1944

ספרים ואנשים

איך נותנים בספרייה הלאומית צ'אנס־חיים אחרון לספרים זקנים

אחת לכמה חודשים מנקה הספרייה הלאומית בירוש־לים את מדפיה מספרים שאינה רוצה בהם, בדרך כלל עותקים כפולים שמקומם נדרש לצעירים מהם. היא מצי־עה אותם למכירה באולם שפעם שכנה בו קפטריה הומה.

דור שלם של ישראלים עשה שם את מיטב שנותיו הסטודנטיאליות. הרבה אהבות וכמה מחשבות וגם אי אלה תנועות פוליטיות נולדו בקפטריה ההיא עד שהחליטה האוניברסיטה שהיא צריכה קמפוס חדש ובנתה את לביר־ינת המיליונים שלה על הר הצופים. גבעת רם היתה לחצר אחורית, הקפטריה נסגרה והיתה למחסן.

במובן מסוים יש משהו סוכלני מאוד, כמעט הייתי אומר המאכזב, במכירה העונתית הזאת של ספרים שבית הספרים רוצה להיפטר מהם. ההנחה היא שאין ספר שאין לו דורש, כשם שאין אדם שאין לו אוהב, אפילו הוא אקסצנטרי מאין כמוהו: צריך רק למצוא אותו.

למרבה הצער לא "העולם הזה". "העולם" בשקל

אבל במובן מסוים זה גם קצת עצוב: כמה מחשבה וכמה תקווה וגם מאמץ הושקעו בספרים האלה. אני מתאר לי כמה באים היו (ובצדק) האנשים בהוצאת "מצפה" שפרסמו את כל כתבי ה' ב' ולט. זה היה ב־1938, מן הסתם ציון דרך בתולדות [illegible] הישראלית.

אני מתאר לי כמה טרח שאול ב' רביד עד שהשלים את חיבורו "שחזור של תמונות לגרסט עם פריחה כתוצאה מאפקט הסימכויות באמצעות מסנן הסכי", 152 עמודים. ומי יודע כמה שנים ישבה לילי פוליאק עד שידעה אל פרטי היחסים בין בריטניה לארצות הברית בין השנים 1938 ו־1941. זו היתה עבודת הדוקטוראט שלה.

היו שם, בשקל, דו"חות של ועדות ציבוריות לאיד ספר, שהמלצותיהן מעולם לא הוגשמו, מן הסתם. והיו כרכים בודדים של כתבי־העת "מולד", "מאזניים", "הער לם" (אך לא, למרבה הצער, "העולם הזה"), ורשימות גדל לות של הרצל וקרל מרקס וגם כל כתבי שייקספיר, בגר־מנית, מעזבונו של יקה כלשהו, אני מנחש, וגם אנציקלופדיות גרמניות מהמאה הקודמת, 21 כרכים מעוטרים באותיות זהב, שני שקלים הכרך. מה לעשות, הייקים הביאו יותר ספרים ממה שהארץ יכולה לשמור.

אני מתאר לי את עובד בית הספרים שהוציא את האנציקלופדיה לספינות מלחמה אמריקאיות, בכרכים רבים, ואת תולדות קולומביה ב־21 כרכים, בספרדית. אבל אלה, כתולים הגיעו לגריאה, התקבלו שם אולי כמתנה: הם נראים כמו משהו שאיזה נשיא או שגריר כלשהו השאיר אחריו בביקור ממלכתי.

הרבה אנשים הצטופפו שם השבוע בין המדפים המאובקים, לפרנים הומורי־מציאות שיש להם הרבה זמן ומידה של חמלה בלב, לעשות חסד עם הספרים־הפר־סיונים שידעו ימים טובים יותר.

מצאתי שם ספרון מצהיב מאת מרטין בובר ובו מאמר קטן שכותרתו "ספרים ואנשים". "אילו נשאלתי בימי חורפי מה עדיף בעיניי", כתב בובר, "מגע עם אנשים בלבד או עם ספרים בלבד, ודאי הייתי מכריע את הכף לצד הספ־רים". אחר כך קיבה דעתו: "בגיחי מדוע אמר לא ידעתי ספרים ויש את נפשי למות בלי ספרים, עם שיד אדם תוא בידי. אמנם עתה יש ואני מגיף את דלת חדרי ומתמכר לספר, אבל רק משום שיכולני לחזור ולפתוח ואדם יהא מציץ לעומתי".

המכירה נמשכת שבוע. המחיר יורד מדי יום. ביום הר־אשון עולה כל ספר בכריכה קשה 20 ש"ח ובכריכה רכה 10. ביום האחרון נמכרת כריכה קשה בשני ש"ח וכריכה רכה בשקל אחד. את הספרים שנשארים ללא דורש זורקים לזבל, בדרך העולם, אבל לפחות נתנו להם צ'אנס.

כספת /

נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, אבי גנאור

■ רגיעה זמנית

בבנק ישראל מתגאים בכך שרכישות המט"ח נבלמו בימים האחרונים. שם אומרים שהעצירה נוב־עת מההדור שני של מנהלי כספים בסקטור העסקי, שהגיעו למסקנה שהפיחות אינו מאחורי הדלת, וגם כתוצאה מהעלייה בריבית השקלית.

בקשר לציפיות לפיחות, אין לבנק ישראל במה להתגאות. להיפך. בנושא העלייה בריבית, צדק הבנק, אך לא לטווח ארוך.

מה יקרה אם לא יהיה פיחות עד ל־25 בדצמבר? ברור שהציפיות יהיו אז לפיחות מיד בתחילת ינואר, ואז שוב תהיה הסתערות רבתי על היתרות. נראה שהרגיעה היא לתקופה מוגבלת.

■ היכן היא גבוהה יותר

הבנקים מעריכים שריבית הזכות צפויה לרדת בקרוב. אפשר שהמציעים להערכות הם אינטרסנ־טיים, כי הבנקים רוצים את הכסף היום ומחר.

בכל מקרה, מי שהפקיד את כספו עד לפני שבועיים בפיקדונות שקליים אוברנייט (לתקופה של שלושה חודשים ומעלה) עשה מקח טעות, כי הריבית מאז נסקה אל־על.

במצב נזיל, שבו אנו מצויים היום, אסור להמר. "כספת" מציע לוותר קצת בריבית, אך כדי להיות בטוח יותר, יש להעדיף פיקדונות קצרי־מועד, של עד שבוע, גם כדי שאפשר יהיה לצאת מהם ולעבור לדולרים בזמן, לפני הפיחות.

הבנק הבינלאומי הוא העדיף מבחינה זו, שכן הוא מציע את הריבית הגבוהה ביותר על פיקדונות קצרי־מועד. הריבית בבנק זה נגזרת מהריבית הנקבעת במכרזי המוניטרי שעורך בנק ישראל. יתרון נוסף בבינלאומי: הריבית הגבוהה משולמת גם על סכומים של 2,000 שקל. הריבית שמציעים הבנקים האחרים לסכומים אלה היא הרבה מתחת להצעת הבינלאומי.

■ הנתונים מדברים

כאשר רוכשים מניות, רצוי לדעת גם משהו על המצב העסקי של החברות שבהן מדובר. יש אומרים שמניות הבנקים הן למעשה איגרות־חוב ממשל־תיות, ולכאורה לכולן יש אותה רמת סיכון. אלא שהמשקיע הנבון צריך להיערך כבר היום לאפשרות של מכירת הבנקים. כשהם יימכרו, תהיה חשיבות עליונה למצבו של כל בנק. מי שיחזיק או במניה הנכונה הוא זה שירוויח.

לפניכם טבלה המתייחסת לחוב של "כור" לבנקים שונים, ואיך טיפל בנושא כל בנק ובנק.

הבינלאומי נקט במדיניות השמרנית ביותר, אך לא משום שכבר היום הוא בבעלות פרטית. המעדיפה להציג את כל האמת במערומיה. אחריו עומדים לאומי ודיסקונט, שהפרישו לחובות מסופקים חלק משמעותי, כרבע, מחובות "כור" אליהם.

בשורה השלישית ניצבים בנק הפועלים והמזרחי. שני הבנקים טוענים שיש להם ביטחונות טובים, ולכן הם הפרישו פחות יחסית. אם אתם, כמו שקיעים, מאמינים שזו ההפרשה הנכונה עבור "כור", אזי גם הרווח שהציגו שני הבנקים הוא נכון. אם אתם מעריכים אחרת, המסקנה ברורה.

חובות מול הפרשות לחובות מסופקים (במיליוני דולרים)

בנק	הון עצמי	חוב כור*	הפרשה לחוב	הפרשה ב־% מהחוב
הפועלים	1,043	549	53.0	9.6%
בל"ל	1,140	146	37.5	25.7%
דיסקונט	579	47	12.5	26.6%
מזרחי	238	37	5.0	13.5%
הבינלאומי	235	27	12.0	44.4%

* על־פי נתוני הדו"חות למחצית הראשונה של 1988

– לא כולל אשראי נוסף בסך 20 מיליון דולר שהועבירה בחודש האחרון המערכת הבנקאית

■ פטנט "משוב"

אחד הלקוחות נכנס השבוע לסניף המרכזי של בנק דיסקונט, ב־13:00. הסניף פועל עד 13:30. הוא ביקש למשוך מזומן באמצעות צ'ק מסניף אחר של בנק דיסקונט שבו מנוהל חשבונו. פקידת הבנק פנתה טלפונית לסניף וביקשה אישור יתרה, אך לא נענתה, שכן אותו סניף פועל רק עד 12:30.

כשהלקוח פנה לעזרתו של מנהל הסניף המרכזי, הציע המנהל להוציא באמצעות שירות "משוב" את מצב חשבון הלקוח. המשוב, שהופעל באמצעות כר־טיס "כספומט", פלט את תדפיס כל הפעולות האחרונות שנעשו בחשבון ואת יתרת החשבון. עם אישור זה כבר היה אפשר לקבל את הכסף במזומן בסניף המרכזי, בלי להזדקק לאישור נוסף.

■ ערבים זה לזה

המצב הקשה במשק הקשין מאוד את הפעילות ב"שוק האפור". סוחרי השוק חוששים לתת אשראי נוסף, וכל עסקה מותנית בקבלת ערבות בנקאית.

הבנקים, שמיעטו בעבר לתת ערבויות כאלה (הם העדיפו שהלקוח יקבל את האשראי באמצעותם), מגלים כיום נכונות רבה יותר לכך לאור הגדלת נפח הערבויות השנה על־ידי בנק ישראל.

בשוק האפור מוכנים לתת אשראי, עם ערבות בנקאית, בריבית של 2.25% לחודש. מכיוון שהער־בות הבנקאית עולה כחצי אחוז לחודש, העלות הכו־ללת היא 2.75% לחודש. הבנקים גובים כיום על אשראי במסגרת מאושרת ריבית ממוצעת של כ־3% לחודש.

■ מי יקנה אותן?

"השבוע ההונגרי" שהתקיים לפני שבוע בהיל־טון תל אביב הוליד עסקה של 1.5 מיליון דולר לייבוא טלוויזיות צבעוניות מדגם "וידאוטון" מהו־נגריה. ממי בכך, יועצו הכלכלי של השר אריאל שרון, שנשאל אם בכוונת משרדו להנפיק רשיונות ייבוא לטלוויזיות ההונגריות, אמר: "נגלה גמישות בהתאם למידת הגמישות שיגלו ההונגרים".

ימים ספורים לפני בואה של המשלחת ההונגרית הודיע משרד התעשייה והמסחר על היטל של 54 דולר על טלוויזיות מיובאות מהמזרח הרחוק (אך לא מיפאן) כהגנה על התעשייה המקומית מיבוא מסובסד.

לטלוויזיות "סילורה", כמו ליתר הטלוויזיות המורכבות בישראל, יש זכות קיום רק בזכות הגנת המכס שהעניקו להן השלטונות.

בכל מקרה, יש עניין באלה שתוהים שלפני שבע שנים ניסה יבואן מקומי לשווק טלוויזיות הונגריות מדגם "אוריון" בישראל. השבוע הוא סיפר ל"הארץ": "מכרתי כל טלוויזיה שבע פעמים. בגלל ההחזרות. נראה מה יקרה הפעם".

■ פיתויים

התחרות בין החברות לכרטיסי האשראי נמשכת. באמצע השבוע הודיעה "ישראכרט" על תוכנית ה"אשראי הגמיש", שיאפשר ללקוחותיה לרכוש מוצרים בתשלומים בהודעה מוקדמת מבנק. במסגרת ה"אשראי הגמיש" יחויב חשבון הלקוח אוטומטית מדי חודש בשיעור 5% מיתרת החובה שלו ל"ישראכרט", או בסכום מינימלי של 50 שקלים. אפשרות נוספת היא "אשראי גמיש" לא־אוטומטי, שבו הלקוח מחליט על שיטת חיוב חשבונו בכל חיוב בנפרד.

"דיינרס קלאב" מציעה ללקוחותיה, עד סוף החודש, הצעות נופש בבתי מלון ורכישה מוזלת של תקליטים קומפקטיים קלאסיים במחיר מוזל. "ויזה" מציעה לחברי "מועדון הזהב" מועדון חדש בשם "ממר", שבאמצעותו יוכלו חבריה לרכוש מוצרים ולהזמין שירותים מגוונים, כגון הפקת כנסים, שירותי משרד, נופש, רשואה ואפילו אוכל תאר־כים ו"מאגר זיכרון". החיוב ייעשה, כך הודיעה החברה, במחיר השוק או במחיר נמוך ממנו, באמצ־עות כרטיס האשראי.

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
בשיתוף משרד החינוך והתרבות

ספריית שער־ציון בית אריאלה
שד' שאול המלך 25, תל־אביב

יום עיון "לשונות קטנים"

עורכת ומנחה: רות רביד

יום רביעי 21.12.88 ספריית שער ציון
בית אריאלה / אודיטוריום

סדר היום:

10.00 – 11.30 דברי ברכה: מר נתן וולוך – סגן ראש העיר
מושב א'
יו"ר: ישראל שפירא – מנהל מח' הספריות העירוניות
לשונות גדולים
מרצה: ד"ר צביה ולדן
לשון דבורה ביצירות לילדים
מרצה: רות רביד

12.00 – 13.30 **היבטים פדגוגיים של חינוך לגילאי 3**
מרצה: נאוה מאיר
"על מה חושבים פעוטות"
מרצה: ד"ר אפרת בלקין

15.00 – 16.30 מושב ב'
יו"ר: ימימה טשרנוביץ־אבידר (כלת פרס ישראל)
מה קוראים לפעוטות
דיון בהשתתפות סופרי ילדים הכותבים לגיל הרך:
עודד בורלא, נירה הראל, לאה נאור, אלונה פרנקל, רינה שנהב, ע. הלל.
מנחה: רות רביד

17.00 – 18.00 **"מה צפות בתוך הכובע של הדודה טובה?"**
שירים שימושים
כתבה, הלחינה ומגישה דליה בן־דור
מלווה בפסנתר: הדר זלוטין

הכניסה לנרשמים מראש בלבד
מחיר: 50 ש"ח לכל המושבים
פרטים נוספים: מדור תרבות חדר 310, טל: 210141

קבלת מודעות
לוח העיר
286-286

Jaffee Center for Strategic Studies – 1987-88 Series

JCSS

Tel Aviv University's Jaffee Center for Strategic Studies is Israel's leading academic think tank on national strategy issues.

1987/88 STUDIES SERIES
THE GUARDIAN OF ISRAEL: NATIONAL SECURITY AND PUBLIC OPINION
Asher Arian, Ilan Talmud, Tamar Hermann
The first systematic study of public opinion in Israel regarding national security policy issues. Topics such as war, peace, sense of security, nuclear weapons, willingness to sacrifice, evaluation of the impact of politics on security decisions, and the effect of army service, are examined. ca. 130 pages w/appendix. JCSS Study No. 9. NIS 22.50

STATECRAFT IN THE DARK: ISRAEL'S PRACTICE OF QUIET DIPLOMACY
Aharon Klieman
This study provides a fuller picture of quiet diplomacy by Israel, necessary for any balanced interpretation of its overseas role. It explores the reasons why Israeli leaders have been forced to operate through the back door, settling for tacit rather than public or formal understandings. ca. 140 pages. JCSS Study No. 10. NIS 22.50

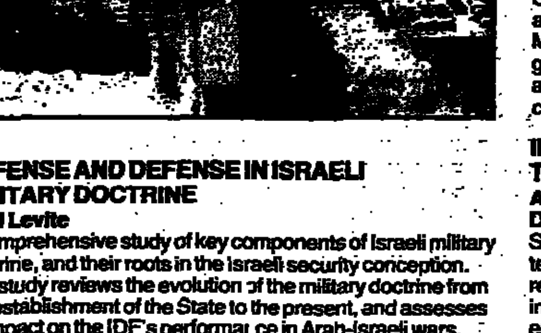

OFFENSE AND DEFENSE IN ISRAELI MILITARY DOCTRINE
Ariel Levite
A comprehensive study of key components of Israeli military doctrine, and their roots in the Israeli security conception. The study reviews the evolution of the military doctrine from the establishment of the State to the present, and assesses its impact on the IDF's performance in Arab-Israeli wars. Projected publication date January 1989; ca. 130 pages. JCSS Study No. 12. NIS 22.50

U.S. MIDDLE EAST POLICY: THE DOMESTIC SETTING
Shai Feldman
An extensive summary of the proceedings of an international conference held at Tel Aviv University in the summer of 1987, which addressed the impact of Congress, the Presidency, the NSC, the Pentagon, the Department of State, the economy, the media, public opinion, political parties, ethnic groups and think tanks on the formation of Washington's approach to the Middle East. A JCSS special study in collaboration with the Dayan Center for African and Middle Eastern Studies, Tel Aviv Univ.; ca. 100 pages. NIS 22.50

AMERICA, THE GULF AND ISRAEL: THE CENTRAL COMMAND AND EMERGING U.S. REGIONAL SECURITY POLICIES IN THE MIDDLE EAST
Dore Gold
The recent growth of the U.S. military presence in the Persian Gulf in connection with the reflagging and convoying of Kuwaiti tankers is seen against the backdrop of the changing strategic importance of the Middle East in the 1980's. Both the development of CENTCOM and regional reactions are presented, as are the implications of the decision to exclude Israel from America's Middle Eastern command.
ca. 130 pages. JCSS Study No. 11. NIS 22.50

THE MIDDLE EAST MILITARY BALANCE 1987/88
Aharon Levran, Zeev Eytan. Edited by Aharon Levran
Surveys strategic events in the Middle East during the year, and assesses the military balances between potential Middle East adversaries. Also furnishes detailed statistics, giving an overview of population, resources, infrastructure, armed forces, and military capacity in individual states.
ca. 450 pages. NIS 73.50

INTER 87/88 – A REVIEW OF INTERNATIONAL TERRORISM IN 1987
Ariel Merari, Anat Kurz, Sophia Kotzer, Maskit Burgin, David Tal
Statistical data and analysis of trends in Palestinian terrorism, Shi'ite terrorism, and in the western states' response to terrorism. A chronology of significant international terrorist events in 1987 is included, as well as extensive tables and a glossary of terrorist organizations.
Just published; ca. 100 pages.
NIS 26.50

To: JCSS c/o The Jerusalem Post, P.O.Box 81, Jerusalem 91000

Please register me as a subscriber to the JCSS Publications marked below.
Enclosed is my cheque for NIS ______ made out to The Jerusalem Post

□ Five 1987/88 Studies at the special price of NIS 82.00
□ Five JCSS Studies and INTER 87/88 at the special package price of NIS 100.00
□ The entire 1987/88 JCSS Publications Series, including Five Studies, INTER 87/88, and the 1987/88 MILITARY BALANCE at the pre-publication package price of NIS 145.00
□ Individual publications of the 1987/88 Series (please list on separate paper)

Name ....
Address ....
....
City .... Code ....
Tel. No. ....

הכזא מן الأصل

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

הניבלונגים בכבלים (ב')

אתוס אבירי בלשון משרדית

מאת אריאל הירשפלד

זהו החלק השני של המסה על "הניבלונגים", שיצא עתה בהוצאת עם עובד בתרגומו של שלמה טנאי

יש קטע אחד, שבכל פעם שאני עובר בו בסיפור, הוא מסמר שיער מחדש, בפועל ממש: האגן, בראש מחנה הבורגונדים, מגיע אל נהר הדנובה הסוער. שלוש נימפות מגלות לו את העתיד: "איש מכם לא יחזור משם אל ארץ הריין. רק הכומר של המלך, רק הוא יחזור שלם ובריא אל ארץ הריין" (91). כה קשה האגן מזה: הוא משליך את הכומר אל תוך הגלים השוטפים של הדנובה – כדי לבדוק אם צדקו הנימפות. הכומר ניצל בקושי וחוזר אל הגדה. האגן מבין מתוך כך כי הנימפות צדקו: הוא ואנשיו, אם יעברו את הנהר, הולכים אל תוך מלכודת; הם הולכים לקראת מותם. האגן מותק ומעביר משום כך את כל מחנהו אל הגדה שכנגד ואומר בלבו: "גיבורים אלה, כולם יתנו כבר את חייהם". הוא מנפץ את המעבורת לרסיסים ומצגר בכך את הדרך בחזרה ואומר לחבריו: "לעולם לא נחזור עוד אל ארץ הריין. את הדבר הזה הגידו לי הבוקר נימפות המים (...) רק אחד מאתנו, הכומר, ישוב בחיים, אמרו הנימפות, והדי לבחון אם אמת דיברו או שקר, ניסיתי להטביעו. עכשיו מבינים אתם מדוע ניפצתי למים ומכאן תבינו גם לכה ניפצתי את המעבורת לרסיסים. איש מאתנו לא יחזור אל ארץ הבורגונדים" (עמ' 97).

כי העלילה כולה היא לכעשה מסע נקמה אחד המוליך כלים ומקומות של אשה אחת: נקמה על מות שאהבה את בתוליה על ידי גבר. נקמה על אובדן הכוח, אובדן השלמות. נקמה על ההוויה בהיזקקות. נקמה על אובדן הארסטוקרטיה של הנשיות הגבוהה השלמה – ברונהילדה, אלא שהחיים שורדים לפתע, בפועל ממש, בתוך דם, בתוך מרחץ דמים מבוזן המכסה לגמרי של המלים. זיגפריד רוחץ גופו בדם הדרקון. דמו מוזנק מתוך לבו כשהאגן פוגע בנקודת התורפה: זיגפריד כורע לשתות מי מעיין ודמו מוזנק קדימה ועוטף את האגן. שיאו של העניין במסרת מעשי טבח המוניים המתרחשים באולם הארמון ההוני.

בכל אפוס תוכל למצוא היפרבולה כמו – "הציד של האויב הקדירו את עין השמש, עבי תיעותיו החשיכו את אורו של היום" – בעניין החצים, והיפרבולה של ים או נהר בעניין הדם. אבל ב"שיר הניבלונגים" אין היפרבולות כדבר הדם, אלא תיאורים ריאליסטיים, מפורטים ופיסיקליים לחלוטין. מפורטים כאן מספרי הנטבחים, העובדה שהמטבחים נאלצו לגלגל את הגופות במדרגות, מפני שנתקלו בהן. בסוף אחת מסעירות ההרג, עם שוך הרעש רק הדם נשמע: "שככה המהומה והסתחררה דממה, בעוד הדם מפכפך מכל העברים מבעד לסדקי הבוצא שבקירות ויורד וזורם למטה על־פני האבנים" (עמ' 124). אין זו היפרבולה אפית. אין כאן "נחלי דם" כמטאפוריים. יש כאן נחלי דם ממשיים, שהמשורר טורח לפרט את מהלכם הפיזיקלי, דרך סדקי הארמון. "עתה לא נותרו בחיים מאנשיו של דיטריך אלא הילדבראנד הזקן, ומאנשי גונתר נותרו רק המלך גונתר עצמו, והאגן, ושלושתם מבוססים בדם עד הברכיים" (137). וכשהילדבראנד מנסה לשאת את חלקיו מתוך האולם, אין הוא מצליח להרימו, והוא משאירו שם שקוע בדם. כלומר – התמונה נבנה לגמרי; היא לא היתה תפארת מליצה. אפילו מבעד ללשונו האפרורית של המתרגם אפשר לחוש בעוצמה המצמררת של הגודל האיום הזה המצטייר כאן בדמיון הקורא. המסע אל המוות, הכניסה המודעת של האגן אל נקמתה של קרימהילדה, הופכת לרחיצה ממשית בדם, אקסטאזה דמית הממלאה את העולם באופן ממשי, מעין טראנספיגורציה של האדם בחייו, שינוי והתהפכות החיים למוות עוד לפני המיתה הגופנית, אפותיאוזה של דם, אושר ושלמות ההוויה, התפשטות היישות. מה שהוא כתבואליה מהדידה ושיגעונית ב"בכחאות" של אוריפידס – הודבן של עיד – הוא כאן מעשה מודע, טקסי ורוחני לחלוטין, מופת של שליטה.

ואם חסרנו את המסמר האחרון כדי להפוך את השחיטה העולמית הזאת למעשה אסתטי במהותו, הרי שהעלילה מספקת כאן את דמותו של פולקר, המוסיקאי. כשהאגן מונק להכות בהונים, נוטל פולקר את כינורו ונותן לו ליווי למעשה השחיטה. בהמשך הוא מוליך את קשת הכינור בחרב, ואז מתגהבים בו גונתר והאגן ואומרים: "השומע אתה, האגן, את הצלילים שמפיק שם פולקר מן ההונים ליד הפתח? הרואה אתה את השורף האדום שעל קשתו". השיב האגן: "אכן קשת הכינור שלו חותכת במתכת הקשה ומפוררת את שברי הקסדות לכל עבר, צליליו בוקעים מבעד לקובע ולשריון. נגן נפלא כמוהו לא היה מעולם" (עמ' 121).

מעשה הפירוש הפיוטי הרואה בדם "שרף אדום" שבו משוחה הקשת ובאיבחת המכה צלילים ערבים ובהרג –

איור ל"ניבלונגים": שלמה טנאי תרגם כמו תלמיד הרושם את "התוכן" במחברתו. העברית שלו סתמית ועלובה כלשון משרדית כמעט

אין צורך להכביר מלים על משמעות היחס בין יחיד לרבים בקטע הזה: הוא מבצע בפועל ממש את ניתוק רצונם של אנשי המחנה מרצונם הפרטי. כל אסוציאציה מקרית המשווה בין נאום זה לנאומי מצביאים – במקרא, ב"איליאס", ב"אנאבאסיס", נאומיו של קיסר, כל מעברי הרים שאין ממנו מנוס או דרך חזרה, כל הרוביקונים מהדהדים לשמע הקטע הזה, וחושפים את מה ששונה בו ומיוחד במינו: אדם שהכריע לבדו והופך את הרבים באמצעות בחירת חייהם להרחבה שלו עצמו, לענף של אישיותו, לפרסים חסרי אני ורצון.

אין טעם להתעלם מן הכוח הכביר של המצבה הזאת, מן ההוד הנורא שבשלמות הזו. המתנה נעטה להאגן באמנות שלמה. המהלך הנחוש אל עבר המוות המזמר מגדיל את בני האדם אל ממדי המוות שלהם. אין זו התאבדות. זו בחירה של יחיד במוות שהוא מחיר העיקרון. העיקרון גדל בכך עד קצה גבול האפשרות: העיקרון הוא החיים כולם, הוא העולם כולו. האדם גם הוא מקבל את ממדי האינסוף של הכוות. האדם נגאל מן החלוף האנושי על ידי הבחירה הנחושה בכוות. האדם חורג על ידי כך ממגבלות החיים. בני המחנה אינם חורגים בדרכו של האגן מעבר לחייהם, אך הם מתמזגים עם רצונו. הקבוצה הופכת לאחדות מיסטית כבעשה. האגן לא העמיד את הדילמה לפני חציית הנהר, מפני שאז היה מעמיד את הנאמנות על קרן הצבי של הבחירה. קבוצתו של האגן היא הנגאטיב המשלים שלו. כשם שהוא השליט עצמו עליהם, כך הם השליטו אותו על עצמם.

השליטה הטוטאלית שלו נתקלת בהיענות טוטאלית. "המוות בחיים" הזה, ההליכה הגאה והמתריסה הזו אל מול המוות, היא תגובה לקראת התמוגגות אקסטאטית עם שלמותו המנצחת. ה"מוות בחיים" הזה מקבל ב"שיר הניבלונגים" מימד פיסי ובוטה לחלוטין. לא זו בלבד שהחרבות הן כלי פעיל במיוחד כאן, הן בעלות שמות כבני אדם, ולא רק החולפה הקטיפה, שאינה צריכה כל פירוש, בין כוח הכין הגבריות לבין כוח הזרע והחרב (כשם שנקל לראות

המשך בעמוד הבא

דרך אגב / בני ציפר

הרפתקה בקהיר

מרדף בעקבות הסופר המצרי נגיב מחפוז

קהיר

לבסוף השתכנעתי שעלי לפגוש את נגיב מחפוז.

חתן פרס נובל לספרות מתגורר במרחק שלושת רבעי השעה טיסה מתל־אביב, אמרתי לעצמי. לבקר אותו יהיה רק מעשה טבעי של סקרנות ספרותית, יחד עם טובה. מחפוז אדיב אתנו והוא לבטח לא יסרב להיפגש מתאר־יונות חרבים שהוא מוסרד בהם ולהקדיש לי שעה כזאת.

החלטתי על הנסיעה כשבועיים לפני הבחירות בארץ. יורם המזרחי, שליח "הארץ" בקהיר, מסר לי את מספר הטלפון של מזכירו האישי בעיתון "אל אהרם". "אין בעיות", אמר לי בטלפון. פנה אל עשרי, זה שמו, במלוא התכינות. "רשום לפניך את התאריך: ה־19 בנובמבר בשעה 11 לפני הצהריים. מחפוז יחכה לך במשרדו בעיתון ואני אתרגם אם יהיה צורך".

הגעתי לקהיר יומיים שלושה אחרי הכרזת העצמאות הפלסטינית. בבוקר פתחתי את העיתון הצרפתי "לה ז'ורנל ד'אג'יפט". העיתון דיווח באותה צרפתית עילגת תמלצת של הלהאגם, על הנגעים להרכבת הקואליציה, על סערת הרוח בקרב יהודי ארצות הברית מתוצאות הבחירות בארץ, על המצב הגרוע בשטחים. היינו, בקצרה, מדינה במצור. גם אני התחלתי לחוש שמץ מזה, למרות האדיבות המופלגת שלא חדלתי להיתקל בה בכל מקום.

הנהג שלקח אותי ל"אל אהרם" הציץ בי במראה של המכונית כשאמרתי לו שאני עומד להיפגש עם הסופר נגיב מחפוז ועל פניו הצטייר קו של תימהון, כאומר בלבו: מה מצא מחפוז המהולל להיפגש עם אחד כמוך. מבע פניו, אם לא הולמים את כיסונתי, היה בו רמז מוקדם לפיקרסקה העומדת להתחיל.

מערכת "אל אהרם" שוכנת בבניין חדיש. אולם הכניסה שכולו זכוכית מוגן מהמולת הרחוב הקהירי והצפירות הלא פוסקות של המכוניות נשמעות מכאן כמוסיקה רוגעת. שומר הסף מלווה אותי אל שולחן המודיעין. הפקיד שמאחורי שולחן המודיעין לוקח אותי אל דלפק הקבלה. שלושת הפקידים היושבים מאחוריו במרחק שווה זה מזה עסוקים בעיסוקים שונים ואינם נושאים אלי את עיניהם אלא כעבור שעה קלה. ממראה פני הם מבינים מן הסתם שאני התמהוני מישראל המבקש להתקבל ללשכתו של הסופר הגדול. הם מחייגים למעלה.

– מצטער, אומר לי הפקיד הקיצוני השמאלי. האדון נגיב מחפוז אינו עובד היום.

– מה פירוש? אני אומר. אתה בטוח שהייתה לאדון הנכון? נסה שוב בבקשה.

– מצטער, הוא שב ואומר.

דיברתי ברגע עם מזכירו של המזכיר הראשון. אין במשרד איש מלבדה.

לבקשתי מחייג הפקיד בשבילי את המספר ומעביר לי את השפופרת. מזכירתו של המזכיר הראשון נשמעת קצרת־רוח ומודיעה לי שאינה יודעת דבר על הפגישה ושהאדון מחפוז יצא לחופשה של שבוע ימים. גם האדון פתחי אל עשרי אינו עובד היום. אולי מחר.

הפקיד פורש את זרועותיו כאומר "מה אני יכול לעשות" ומנחם אותי במקצת. אך אם אמנם אין יודעים כאן דבר על הפגישה, כיצד ידע שאני עיתונאי מישראל בטרם הזדהיתי בפניו? אני מעדיף שלא להקשות עליו יותר מדי ויוצא בחיוך נבוך.

בשבע בערב, במהדורת החדשות בצרפתית של הטלוויזיה המצרית, אני חש כמו בטקס של הלקאה עצמית. ישראל היא כל כולה רפש בקצה מצע של ערפאת. אני מבריח היטב את הדלת ומחייג למזכיר הראשון של מחפוז. כל ביטחוני עזבני. שוב אינני מעיז אפילו להציג את עצמי כעיתונאי מישראל ומסתפק בשם משפחתי. האדון פתחי אל עשרי מדגם משהו כנזכר בעניין רחוק. אין הוא מתנצל. בעצם, אין זו אשמתו שאינני יודע שבעיתון "אל אהרם" נהוג סוף שבוע ארוך ושאין עובדים ביום ששי ובשבת. מחר יהיה בסדר, הוא מבטיח. בוא מחר בשתים עשרה וחצי בצהריים.

למחרת, יום הם מהדביל גם לשתי קהירי, מברך אותי השומר בניד ראש בפתח העיתון. הוא כבר מכיר אותי. גם הפקיד בדלפק המודיעין אינו טורח עוד להוביל אותי לקבלה. הרהור נבון עובר בי: אני עושה פנייה חדה ימינה, אל המעליות. אך שומר שלישי, שעמד שם גם אתמול ונשען על העמוד, מתייצב ביני לבין המעלית ומצביע על דלפק הקבלה.

הפקיד הקיצוני השמאלי מתנתק לעומתי בהבנה ומחייג בטלפון הפנימי ללשכתו של המזכיר הראשון של האדון מחפוז ומושיט לי את השפופרת. מעבר השני של הקו שוב המזכירה ההיא.

– האדון מחפוז נמצא, אבל הוא צריך לצאת באופן דחוף ולא יהיה לו זמן בשבילך.

– אבל סיכמנו בפירוש...

– האדון פתחי אל עשרי איננו פה ממילא לא יהיה מי שיתרגם בשבילך את השאלות, מצטערת.

הטלפון נטרק. הפקיד שוב פורש את זרועותיו ומעמיד על פניו הבעה של רחמים. "האם מחפוז יוצא מכאן בדרך כלל?" אני שואל אותו. הוא רומז לי על המעלית שדלתה נפתחה באותו רגע וגבר במשקפיים שחורים, כמו בתמונותיו של מחפוז שהתפרסמו בעיתונים, יוצא ממנה ופונה אל דלת היציאה.

– מר מחפוז, אני רץ וחוסם את דרכו.

– יש לך טעות, עונה לי האיש באנגלית צחה ומסיר את משקפיו. מחפוז, זה לא אני.

שומר הסף קד לו בכבוד, קורא למונית ופותח לו את הדלת. בטרם דוחק האיש במשקפיים השחורים את עצמו פנימה אני אוחז בדלת ושואל אותו בקול חנוק אם הוא יודע היכן אפשר להשיג את מחפוז בשעה זו.

– הוא יושב עכשיו בבית הקפה "עלי בבא" בכיכר "תחריר". סע לשם.

בית הקפה "עלי בבא" מלא עד להתפקע. אין אף לא שולחן פנוי אחד ובאפלוליות קשה להבחין בפניהם של היושבים. "האם נגיב מחפוז יושב פה כעת?" אני שואל את המלצר. הוא תולה בי מבט מיוסר. האם הוא מצפה לבקשיש? מישהו קורא לו מאחד השולחנות והוא מנופף על פני במפית לבנה והולך.

אין עוד תקווה, אני אומר בלבי וגורר את עצמי אל המזרקה הזו־שה שבכיכר "תחריר". המוני אדם יושבים על ספסלי העץ ועל מדרגות האבן שמסביבה. זקן בחלוק מזוהם רומז לי ליקרב אליו. בידו קלח תירס מטוגן, נגוס למחצה, ולידו חבילה מגולגלת. הוא מזיז את החבילה כדי לפנות לי מקום ושואל אותי למוצאי. "ישראל", אני אומר. "בֶּרַז, שרון", הוא צוהל ובוצע את הקלח לשניים ומציע לי מחצית. אני לוקח את המחצית למרות האזהרות המפורשות שהוזהרתי במשפחה שלא לאכול ברחוב. אני חש מרוכך ומושפל ולא איכפת לי שאולה. אני מספר לו כמיטב יכולתי את הקורות אותי. הוא נראה מתעניין.

– למה לא אמרת לי? הוא אומר. אני מכיר את נגיב מחפוז מאז היה ילד. הכרתי גם את אבא שלו. ריפאתי אותו ממחלה קשה, אבל המחלה חזרה ותקפה אותו. איזה ילד נחמד הוא היה. הוא לא יסרב לקבל אותך. חכה שאדבר אתו עוד היום. רוצה אני והוא כמו אחים. אולי תעזור לי ותקנה את הפפירוסים, עתיקים כולם, אמיתיים ובזול, כל החבילה בעשרה גיני...

הוא תוחב לידי את החבילה למרות מחאותי. איני רוצה בו ולא בפפירוסים ולא במחפוז ולא באבא של מחפוז. אני משליך בפניו את החבילה ושטר של עשרים גיני ובלבד שיניח לי. בעשותי זאת, כל גיליונות הפפירוס מתפוררים ואחד מהם מתעופף ונוחת באגן של המזרקה. הציור שעליו, כמדומני דמות של תות־ענח־אמון, מתמוסס במים. הזקן מקלל ומנופף באגרופו ורץ בעקבות סחורתו. האנשים שמסביבו מגחכים.

כמעט בן־חורין

היצירה בשחור, מאת מרגריט יורסנאר, מצרפתית אביטל ענבר, הוצאת זמורה, ביתן וספריית פועלים, 1988, 267 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

"היצירה בשחור", כלומר הביטוי הלאטיני "אופוס ניגרום" שהצירוף העברי בא לתרגמו, הוא כינוי של השלב המרכזי בתהליך האלכימי של יצירת זהב מתוך מתכות אחרות. זהו השלב שבו ניתכות המתכות, מתמסות הישויות הנפרדות שביניהן, ותוצאתן תהיה הזהב – או שמא הכשלון האבוד. זה שלב הביניים, המרכזי והמסוכן ביותר של "המלאכה הגדולה" שהוא כינויו של התהליך האלכימי כולו בפיהם של האלכימאים, או, לפי הביטוי העברי המסורתי, של "בעלי המלאכה" (כך מכונים האלכימאים בספרות הסוד היהודית), ועל כן ראוי היה בעצם לתרגם את שם ספרה של יורסנאר כ"המלאכה בשחור", או אפילו "המלאכה השחורה", ראה על כך במסתו של גרשם שלום "אלכימיה וקבלה", שם מוקדשת למונחים העבריים ההערה הארוכה, מספר 40, בטקסט הגרמני של "יודאיקה" 4.

על שם השלב הזה, החשוב ביותר וגם המעורפל ביותר, המאגי ביותר, קראה מרגריט יורסנאר את ספרה הגדול השני לאחר "זיכרונות אדריאנוס", הרומאן המופיע עתה לפנינו בתרגום עברי, שהופיע במקורו בשנת 1968, לאחר מעשה יצירה מורכב וממושך ביותר, המזכיר גם הוא את המלאכה הגדולה של האלכימאים – הרי ארתור רמבו דיבר על ה"אלכימיה של המלה" – שאת תולדותיו מספרת יורסנאר באחרית־הדבר לספרה.

השש־עשרה: הומניסט, אתאיסט שכבר הגיעו אליו השמועות הראשונות של גילויי קופרניקוס, ועם זאת שבוי במסורות האלכימית המאגית הקדמונית, מעל לכל מי שבעיניו "הכל מאגיה", כדבריו בשיחה החותמת כמעט את הספר, עם מורו באורוגלמה קאמפאנוס. מעל לכל: אדם שהכל מעניין אותו, המבקש את הידע האנושי כולו, את התגבשות האנושית כולה, דמות רנסאנסית בעליל.

הרנסאנס של "היצירה בשחור" הוא רנסאנס מיוחד, אולי פחות מוכר לנו מן הרנסאנס האיטלקי שהוקרים להרפיע. זהו הרנסאנס של הצפון, המתקשר בבורד שטרד הצפון על קומא התבאתו היתה הפרוטסטנטיות. האווירה הרוחנית והאינטלקטואלית של הרנסאנס הזה היתה שונה למדי מזו של הרנסאנס האיטלקי. התערבבו בה יסודות נוגדים: אופטימיות, גילוי האדם והעולם (כנוסחת בורקהארדט לגבי הרנסאנס האיטלקי), בצד תחושת קץ קרב, רעה גדולה שבה נלכד העולם הנתון בכפי ידו של השטן.

הציור הפלמי בן הזמן נותן ביטוי בולט לרוח הקודרת הזו של הרנסאנס הצפוני, ואמנם יורסנאר מעידה (באחרית דבר ל"יצירה בשחור" ובדבריה בספר הראיונות שערך עמה מתיה גאלי "עיניים פקוחות"), שציורי ברויגל ומעל לכל ציורי היירונימוס בוש השרו עליה את ההשראה העמוקה ביותר בבואה להעלות בדמיונה את עולמם של

מרגריט יורסנאר. ציורי ברויגל ומעל לכל ציורי היירונימוס בוש השרו עליה את ההשראה העמוקה ביותר בבואה להעלות בדמיונה את "היצירה בשחור"

שם הספר מתקשר להיותו של הגיבור הראשי זנון רופא אלכימאי, דמות העשויה לעורר בתודעתנו אסוציאציות עם דמויות היסטוריות למחצה דוגמת פאוסט (ואמנם הכינוי "המלאכה השחורה" מופיע בכתבי יורסנאר לראשונה במסתה על תומס מאן, משנת 1956, במקום שהוא דובר בספרו "דוקטור פאוסטוס" אשר האווירה המצפונית־דמונית שלו מזכירה במשהו את האווירה של "היצירה בשחור"). תיאור התהליך האלכימי עצמו מופיע גם ברומאן, בעמ' 140 של התרגום העברי (וכאן, כנראה במקרה, אמנם מופיעה המלה "מלאכה" כתרגום התהליך האלכימי) שבכלל מדובר בו רבות על המדע של המאה השש־עשרה, המדע שעודנו כל כך לא מדעי אשר בכל זאת ניכרות בו כבר אינטואיציות ותיפות כה רבות של האמיתות המדעיות של זמננו.

אבל לשמו של הרומאן משמעות רחבה יותר: השם הוא דימוי גדול לזמנים המתוארים בספר, דימוי לתקופת המעבר המרתיעה הזאת שהיתה המאה השש־עשרה, זו המאה שניתכות בה כל מתכות העבר, הכל מתבשל בתוך מין קדירת־מכשפים גדולה, ואין לדעת מה תהיה תוצאת התבונה הזאת, מה ייוולד מן הבליל הרותח: זהב או אבדון, גאולה, או גיהנום. בספרי ההיסטוריה מכונה התקופה הזאת בשם "רנסאנס", אבל השם הכולל הזה אומר רק מעט, מגלה רק פן אחד, של המצבים הייחודיים הללו. רנסאנס, תחיית המדעים, האמנויות, ועם זאת הרי מאפיינת המאה הזאת באכזריות שנדמה כי לא היתה דוגמתה קודם לכן: מעולם לא הועלו אנשים רבים כל כך על מוקדים – אמנם רק מקץ מאה, במאה השבע־עשרה, ילבש ציד המכשפות ממדים מפלצתיים – מעולם לא נודע על מעשי זוועה, השמדה ותועבה גדולים יותר, והיבשת בת־הזמן כולה נראית לפעמים כעולה באש, אפופה בעשן הקבצות הדתית, קרועה הרוסה בעקבות מלחמות הדת והמרידות הנמיכים.

רנסאנס או ימי הביניים – הרבה עסקו בשאלה זו של תיחום ההיסטוריה, הגדיל מכולם ההיסטוריון ההולנדי יוהאן הויזינגה שהקדיש ספר שלם לתקופה זו של ספק דמדומי ימי־הביניים ספק ראשית העת החדשה "סתיו ימי הביניים" (ראה אור בתרגום עברי של אהרן אמיר, בהוצאת מוסד ביאליק) ועסק בשאלת התיחום גם במסות אחרות. אין זה מקרה שהיסטוריון בן ארצות השפלה הוא שנדרש ביתר שאת לעת הדמדומים המאגית הזאת שהיא המאה השש־עשרה, כשם שלא מקרה הוא שסופרת שמוצאה גם היא מארצות השפלה, מרגריט יורסנאר, בת למשפחה פלמית־צרפתית, כתבה את הביוגרפיה הרומנטית היפה ביותר של המאה הזאת.

שהרי "היצירה בשחור" היא יותר ביוגרפיה של תקופה מאשר ביוגרפיה של אדם מסוים. לא בכדי זנון שלה הוא מעשה סינתזה רחבה כל כך: קווים מדמותו של אראסמוס מתחברים בו לקווי דמותו של לאונרדו, ועל אלה נוספות אנקדוטות מחייהם של אישים כה רבים מבני העת, עד שנדמה כי באמת לפנינו פורטרט היסטורי לכל דבר, מעין קלאור היצד את הרמות הממוצעת של החכם בן המאה

זנון. מכאן אולי גם הערכים הפלאסטיים הבולטים של הספר עצמו שמעמדים רבים בו מעלים על הדעת ציור נוסח בוש: ריאליסטי וסוריאליסטי בעת־ובעונה־אחת, גדוש פרטים זעירים היוצרים בהצטרפם למסכת השלמה הזאת עיסקלית, חלומי, פנטסמגורי. מכאן גם הסטאטיות הרבה של הספר, שעלילותיו והרפתקאותיו של זנון על פני אירופה כולה רק מרחזות בו בקצרה, ואילו דפים רבים ומרכזיים תופסות בו השיחות הארוכות בין הגיבורים המשניים לבין זנון, על הנושאים ברומו של העולם הרותק הקרב הזה: אלכימיה ותיאולוגיה, מלחמה, רצח ומפשי האהבה על סוגיה, אהבת נשים לעומת אהבת גברים וכיו"ב. בדומה ל"זיכרונות אדריאנוס" גם הרומאן הזה נקרא לעתים קרובות כמסה, או כדיאלוג פילוסופי יותר מאשר כרומאן במובן המקובל של המלה.

בשיחה הגדולה שלקראת סוף הספר, לפני הסיום שהוא תיאור מרהיב בדיוקו בעוצמתו של התאבדות הגיבור ערב העלאתו המצופה על המוקד, מספר זנון לכומר שהיה מורו המציע לו להתכחש לכפירתו ולחזור בתשובה כדי להימנע מעונש, על טריפתו של פושע אחד שראה בעולם ... העניין בחיזיון קשרתו אל עמוד בשרשרת ארוכה, ובך יכול היה לרוץ כלפיה אש עד אשר נפל אפיים ארצה... לעתים מזומנות אמרתי אל לבי כי זוועה זו יכולה להיחשב כמשל למצבו של אדם, שמתירים לו להיות כמעט בן־חורין" (עמ' 224). אכן, נדמה שזו ההגדרה הנאותה של זנון – ושל האדם של זמנו (והמצבה: כמעט בן־חורין).

"היצירה בשחור" הוא ספר גדול, מבחינות מסוימות מרשים יותר אפילו מן הספר שהוציא ליורסנאר את המוניטין העיקריים שלה, "זיכרונות אדריאנוס" שראה אור זה לא כבר בתרגום עברי של אדית עקרבי. בין שני הרומנים אפשר למצוא זיקות (והבדלים) מעניינות אחרות. אלא שהרומאן "הצפוני" של יורסנאר בנתינתו העברית עלול להשאיר את הקורא לא־מסופק משהו. כבר נכתב בעמוד זה (בידי רות אלמוג) על ליקויי של התרגום העברי. בסופו של דבר לא אלה הליקויים העקרוניים, לאו דווקא המלים המשובשות, הצורות, הדקדוקיות המאולצות הרווחות בתרגום. מה שמצער יותר הוא הטרגול הכללי של הסגנון, העומד בניגוד בולט כל כך לסגנון הבהיר, המדויק, הקלאסי באמת, של המקור. גם התעתקה של הספר לקויה למדי: השמות המנוקדים אינם מנוקדים על פי רוב כהלכה (אפילו שמו של הצייר בוש מופיע פעם כשהוא מנוקד בשורוק) והמעתיק העברי לוקח לעתים: "פורטונה" במקום "פורטוניוס", "סאגלי" (שם עיר בצרפת) במקום "סאגליס" וכיו"ב. נדמה שתרגום זה נעשה לפני שנים רבות, בראשית דרכו כמתרגם של אביטל ענבר רב־הפעלים, קודם שרכש את הניסיון שעשוי היה להביאו לתרגם נאות יותר של הספר הגדול הזה לעברית. ועם זאת, אין להגזים יתר על המידה בהוקעת הספר העברי: עדיין אפשר ליהנות ממנו, להפיק לא מעט ממטמוני היצירה הגדולה הזאת גם לאחר הכשלון המסוים של התהליך האלכימי של עיבודה.

ברירת המלים האמיתיות

לקסיקון משפחתי, מאת נטליה גינצבורג, מאיטלקית: מרים שוסטרמן, בספריה לעם, הוצאת עם עובד, 1988

מאת חנה הרציג

"לקסיקון משפחתי" מתמקם בחלקה הצבועה תמולת הזמרות של הז'אנר האוטוביוגרפי. הסופרת האיטלקיה נטליה גינצבורג היא יהודייה למחצה, שהיתה נשואה לליאונה גינצבורג – יהודי־רוסי, דמות מפתח במאבק האנטי־פאשיסטי באיטליה. היא ומשפחתה חוו מקרוב את תהפוכות התקופה הקודרת של מלחמת העולם, וסיפור קורותיהם נפרש ללא כל כמות ביתינית המצאות ספרותיות.

ובכל זאת, זהו ספר מפתיע, שנעדר כמעט כובד־ראש המתבקש מתוכנו ההיסטורי, וכל מידה של יחס, עניינות ההתבוננות הלירית. להיפך, לפנינו סיפור מרגינלי האופייני לארותקבה, ההולך שבי אחר הפרטים הקטנים ושולי הדברים, ובבגליץ, אולי דווקא מתוך ריבונות אמיתית, הן את ה"אני" של הסופרת והן את המאורעות הרי־הגורל שהשפיעו בפועל על החיים המסופרים.

ציוד של הספר הוא סיפור קורותיה, במהלך שלושה דורות, של משפחה בורגנית, יהודית למחצה ומתבוללת. המאורעות הפוליטיים והתמורות ההכרתיות שבין שתי המלחמות וכמובן – החיים באיטליה הפאשיסטית, חודרים למספר גם עקב המעורבות האישית של בני המשפחה במתרחש: אבי הסופרת, פרופסור לאנטומיה, היה יהודי, בעל נטיות סוציאליסטיות ואנטי־פאשיסטיות; אחיה לקחו חלק פעיל במאבק ונאסרו בזה אחר זה; והיא עצמה היתה מקורבת להוגים רעיוניים וספרותיים לחוגים – ואף הקימה יחד עם הסופר הנודע צ'זארה פאווזה, הוצאת ספרים בעצם ימי המלחמה.

אך לא המאורעות הגדולים, אף לא אלה שעיצבו את חייה האישיים – כמו מותו בידי הפאשיסטים של בעלה הראשון – אינם במרכז הדרמה. אולי מתוך ההכרה כי הללו אינם נותנים לביטוי במלים אמיתיות, מותיר הסיפור פערים בולטים בהקשרם של האירועים הקדמטיים ביותר: שנות המלחמה מתוארות בו בתמציתיות רבה, ואין לנו מושג ברור כיצד שרדו בני המשפחה. מותו של ליאונה גינצבורג מוזכר כמעט באקראי, וכן גם נישואיה השניים של נטליה. יתר על כן, המאפיין המובהק של האוטוביוגרפיה כ"עדות" על חייו והישיותו של הכותב עצמו – נעדר מהספר לחלוטין. המספרת מצליחה לתת ביטוי אישי ומיוחד לעולמה, ועם זאת להעלים את נוכחותה, את דמותה ואת מקומה בתוכו. דומה שדווקא איפוק זה מזכה אותה בפיכחון בלתי משוחד, ובכושר התבוננות בהיר, הומוריסטי ואנושי.

המשימה שנטלה לה הסופרת היא החייאת העבר. העבר האנטי־קיבוצי, הפרטי והאישי ביותר, ועם זאת ללא חשיפה אינטימית, וללא אזמל־הבנת־חיים הפסיכולוגי. כמו בקולנוע האיטלקי של היום (למשל, בסרטיו של אטורה סקולה – "המשפחה", "אהבנו כל כך"), מוצג כאן פסיפס מסגנוני של פרטים הרודפים זה את זה בקצב המיוחד לסנטימנט הלאומי,

נטליה גינצבורג. "לקסיקון משפחתי", החשוף מכל סממנים ספרותיים, יכול ללמדנו דבר־מה בסיסי מאוד על ערכה של המלה הספרותית. המלים "הקטנות", היום־יומיות והבלתי טעונות כשלעצמן מעוצבות בכל הכבוד האפשרי, ונתפסות כדבר־מה "רציני מאוד"

ובצביוריות הדמויות המגוונות מן המעגל המשפחתי הקרוב והרחוק. דמויות אלה, בין העוזרות והמטפלות השתלבניות, ובין אישים מוכרים כמו צ'זארה פאווזה, משורטטות בסתירותיהן, באנושי ובמגוחך שבהן, והמכנה המשותף להן הוא כוחזויות והתאוות בלתי פוסקת על החיים.

הדמות הראשית היא, ללא ספק, דמותה של האם, אשה היוצרת, נטולת כל מידה של עקביות היהודית. אשה זו היא המאצילה על המשפחה כולה מזיווה הדרמתקית, הדבקותה העיקשת בכפל ובזוטות נוספת עליזות ואופטימיות בלב לבה של הפורענות. כך, למשל, כשבנה נכלא בבית־הסוהר, "המציאה לה הידידה שאל־ביטוי מצוי בחבורת אנשים מבוגרים, הגונים ונודעים", וכשבנה האחר נמלט מרופיף בשיחה היא חוגזת בהתפעלות: "במים, עם המעילים!" לדידה השקט הוא "חיים משעממים" והעתים הסוערים הן הזמנות להרפתקה, שאותה מספקים, למשל, המאסרים הרבים של בניה.

לצדה מכבב האב, תערובת תמיכה של רגזנות ושובלב חבוי ("מה פתאום להתחתן? רק זה חסר לנו!" – הוא חוזר ואומר לכל אחד מחמשת ילדיו, המודיע על כוונה כזו). בעקבם האנושי ניצבים השניים, בכל סערות העתים, כמבצר שגם הכוחות הדורסניים ביותר לא יכלו לו (ואכן, האב נופל לידי הנרצבים, אך ניצל למרות שגילה להם את שמו היהודי, ולא את שמו האיטלקי המזויף).

בעיצוב הדמויות, וכעיקרון מרכזי בפרישת רצף הזמן משמשות ה"מלים". המלים הן אמירות שונות, קלועות, נוגעות לווסות החשובות, והן הצצות ראשונות בזיכרון וגוררות אחריהן את ההקשר, את האומר ואת סיפורו. ה"מלים" משמשות בספר זה כמו שמשמש חוש הטעם ("עוגיות המדלן") בספרו של פרוסט – סופר חביב על הסופרת ובני הנגה – בבחינת הגורם המוחשי ביותר המשמר את הזיכרון ומחייה את העבר: "אנו חמישה ילדים (...) כהיפגשנו אנו עשויים לנהוג זה בזה אדישות או היסודהרעת. אבל די במלה אחת, שאומר, די במלה אחת, במשפט אחד – אחת מאותן אימרות עתיקות, שבשמענו שוב ושוב (...) ומיד נשוב ונמצא פתאום את הקשרים הישנים בינינו, את הילדות ואת הבחרות שלנו" (92).

"האמירות" הן המשמשות כיחידות־היסוד היוצרות את "התחביר" המיוחד של הספר – הן ולא האירועים הגדולים והאנשים החשובים שיכלו לעבור את דפיו, ואפילו לא חיי־הנפש או הצד האינטלקטואלי של דמויותיו. ומהבחינה הזו עשוי סיפור אמיתי זה, החשוף מכל סממנים ספרותיים, ללמדנו דבר־מה בסיסי מאוד על ערכה של המלה הספרותית. המלים "הקטנות", היום־יומיות והבלתי טעונות כשלעצמן מעוצבות בכל הכבוד האפשרי, ונתפסות כדבר־מה "רציני מאוד", כי הן מכמסות עולם ומלואו בהקשרן הייחודי. אלה הן "מלים אמיתיות", שלא כשני סגנונות של זיוף, שהסופרת עצמה מתארת כמאפייני הכתיבה של התקופה: "האחד, פיוטם פשוט של עובדות בעקבותיהן של מציאות אפורה (...) והאחר עירוב אלים ותלהב של עובדות ברמעות, אנחות נסערות ויפחות (...) היה צריך לשוב ולבחור במלים, לבחון אותן כדי לשמוע אם מזויפות הן או אמיתיות, לראות אם הבו שורשי אמת בלבנו, או רק את השורשים הקיקיוניים של האשליה המשותפת" (148). לטעמי, עיקרו של "לקסיקון משפחתי" הוא בברירת המלים האמיתיות ביותר לצרכיה, ונראה שזך זה הוא שהחדיר גם את תרגומה הנקי והמלבב של מרים שוסטרמן.

עינייני לשון / משה זינגר

מיהו יהודי וסימפטום הגננת

מאחר שפרשת הרכבת הממשלה מתארכת, והצירוף הצורם "מי יהודי" כוכבע ובהקין שוב ושוב ברדיו ובטלוויזיה, כדאי לשוב ולהרחיב בעם בעניין זה.

ברור כבעם לכל שהמלה "מיהו" בנויה כהכורה אחת עם "מהו" ו"איזהו" ומתפקדת כמותם. אם אתה אומר "איזהו גיבור – הכובש את יצרו" (ובזה אי אפשר להתעלל – זה כתוב בפרקי אבות), אתה אומר גם "מיהו יהודי" – כל ש..." וכו'. וכך אומרים, בצדק, כולנו.

צירוף זה – "מיהו יהודי" – הגוה לדובר, טובע ומתבקש מתוך לשוננו, כתוך כנהגיה וחוקיה. הוא נכון, אם בכלל יש צורך להצדיק, בנבונות כפולה ובכופלת: הוא נכון מכיוון שכך אומרים; והוא נכון גם מכיוון ש"כך אומרים" אינו טעות של תלמידי אולפן, כי אם שימוש שנוצר בתוקף זרמי עומק בלשון המבייחים אותנו לומר כך ולא אחרת.

והנה, קם לו "יהודי" וגילה תגלית מרעישה: כאן, במקרה מסוים זה, צריך לומר דווקא "מי יהודי" ולא "מיהו יהודי". יפה. אבגם, לפי הגיונו של מתוקק הלשון ברדיו, קשה לדעת אם תגליתו נוגעת ל"יהודי" בלבד, ועדיין מותר לומר "מיהו אנגלי" או "מיהו פולני", או שמא אלה אסורים ועברים אחרים בותרים – אך נניח לשאלה זו כרגע.

ובכן, לבל יעלה על דעתנו שמדובר פה חלילה באיזו הערה קטנטנת לגבי היהודים בלבד. העבודה אותנו יודעת הליסה של קול ישראל, רות אלמגור, על תומרת הבעיה וממירה. העניין סבוך מאד, כתבה במכתב למערכת, והפנתה את הקורא אל מחקר של אבא בנ־דוד בעניין זה. לדבריה, השכיל שם החוקר להבחין בין "מבנים מגודרים" ל"מבנים מתאריים". עד כאן סתמה הכתובת ולא פירשה.

תהא אשר תהא אותה תגלית, תוצאתה מונחת לפנינו בדמות התיקון הגדול. החוק עצמו, אמנם, ספק אם יתוקן – אך הצירוף התמים "מיהו יהודי" בא כבר ברדיו על "תיקונו". החוקר גילה מה שגילה, ובעקבות זאת הולים שאין לומר "מיהו יהודי" אלא "מי יהודי". ואתה תמה ושואל: כיצד? הלא דווקא ברצותנו להגדיר אדם, אנו משתמשים במלה "מיהו" – כמו, "מיהו אנליטיקאי" (מתוך כתבה בעיתון זה), "מיהו אינטליגנטי" (מתוך כתבה ב"דבר"), "מיהו משורר", "מיהו תלמיד מחונן" וכו'. ולחבורה זו מצטרף גם "מיהו יהודי".

אבל, כפי שכבר למדנו בעבר, הגיונו של מתוקק הלשון של קול־ישראל פועל בדרכים מפתיעות שלעולם אין לחזותן. כרעם ביום בהיר יכולה ליפול עלינו מין אבחנה שתבחין בין "יהודי" למשל, ובין פולני או אנגלי או כל הדוגמאות דלעיל. למשל – הסיומת "די" שבמלה יהודי עשויה לצרף אותה לחבורת מלים שלא עלתה על דעתנו, ושלפי מסורת יהודי הגניריה, למשל, התנהגה בצורה אחרת לחלוטין, וכיוצא בזה.

השאלה דלעיל נוגעת לא רק לוויכוח על צירוף מלים זה או אחר. השאלה הנכבדה שמעבר ל"תיקונו" של ביטוי מקובל היא שאלת היחס לדוברי השפה. יש גישה האומרת שקהל הדוברים אינו אלא ציבור של בורים הזקוק כל הזמן ליד מכוונת. זו הגישה ששלטה בעת החייאת הלשון, ואפילו אז היא כבר עיצבנה, ויש ראיות לכך. מחיי הלשון דימו שהלשון נתונה בידם כחומר ביד היוצר. אליעזר בן־יהודה, למשל – שכבודו במקומו מונח ומפעלו המילוני הוא הישג מרהיב – את המלה "אבא" במילונו אין הוא מנקד בחיריק באל"ף אלא בפתח, כמו אבא... ואילו הדוגמאות שהוא מביא מהמקורות הן "אימא", ומעידות על ההגייה המקובלת, כמובן. כלומר, הוא ניקד את המלה כמו שהוא החליט שצריך להיות – ולא כמו שמקובל במסורת שבכתב ושבעל־פה.

קו זה נמשך עד היום – "סימפטום הגננת", אפשר אולי לכנותו – והוא מצוי במילונים הרואים אור עד ימינו. אך במיוחד בולטת ומוגיה גישה זו כשהיא מיושמת בקול־ישראל, שאינו אחוזתו הפרטית של איש. משם לא מגיע לנו להתבשר מדי פעם שהלשון שבפינו קלוקלת. ויה מה שמשתמע מתיקון לשוני מסוג זה שנזכר לעיל.

וכאן מגיעים אנו להיבט הציבורי של עניין זה. האם לא הגיע הזמן שמתקני הלשון, ובייחוד אלה העושים זאת בכלי התקשורת הציבוריים, יתנו הסכו למעשיהם, ואולי גם יחזרו בהם מפעם לפעם מתיקונים של שטות שנכשלו בהם?

סימניות / דן צלקה

נומן אומן

זאת רשימתי האחרונה, לעת עתה, ואעשה בה דבר שקשה עלי תמיד – להשיב תשובה שיטתית לשאלה. קיבלתי כמה מכתבים, ביניהם היה מכתב כמעט אנונימי, ללא כתובת, חתום בראשי תיבות ע.ב. בלבד. במכתב היתה דרישה שאומר דבר מה שיטתי על פרופסור ליבוביץ, או שאשתוק לעולם, כמו שאומרים בטקסי הנישואין. במכתב האנונימי שלי נוסחה הדרישה כך: אי אפשר לכתוב אני מוקיר את ליבוביץ, ולידו זה להעיד: דיעותיו הפילוסופיות־תיאולוגיות מפילות עלי שיממון... ועל זה גם נוספת אבחוןאלגסיות בספרי "סיר מגיות" (עמודים 40–41) שם כתבתי עליו.

ארים את הכפפה. אשווה כאן השוואה שיטתית בין הפרופסור ישעיהו ליבוביץ לבין עמנואל לוינאס, הוגה צרפתי. אומר מראש: אני בטוח שהשוואתי הוגנת כלפי ליבוביץ. אמת, לוינאס חי בפאריס, שהיא עדיין מרכז אינטלקטואלי רב־תהודה, אבל הבה נהיה גלויי־לב: (1) פאריס אינה מה שהיתה בזמן "אקול דה פארי" הראשונה, שעה שפעלו בה אנשים כג'ון מסליסברי, אלברט הגדול, אקווינס, רוג'ר בייקון, בונאוונטורה הקדוש, אקורגם, הנרי מגנט, דונס סקוטוס ואני מתכוון למאה הי"ג, ו־(2) חיי הרוח אחרי מלחמת העולם השנייה מפריחים שם טקסטים חשובים למדי (כשאינם חשובים, לא מעט בהם הגדוש), הם מבריקים חוסר התחשבות בעובדות היסטוריות וכדומה לא קטנה. וראה – תעלולי־המדע ההיסטורי של מישל פוקו, יפה של בארת. אפילו אני, הרחוק מלהיות אנציקלופדיסט, מצאתי בפרק קצר בספרה של ז'וליה קריסטבה "סיפורי אהבה" ארבע־עשרה שגיאות של עובדה, דגש ונתון.

ובכן, ראשית כל – עמנואל. זהו שם שעקב זה שחבר פעם לקאנט, מחייב את נושאו לסגנונות פילוסופית כלשהי. אדם הנושא את השם הזה אינו יכול להתחמק מתוכח הכבוד המדרה ואינו יכול לחשוב שהורה מתמרת על אותם דברים מוזקת אותם באיזו דרך פלאים. אין הוא יכול להשתמש בגסות רוח ובהעלבה כאשר הוא לוחם באידיאה (נגיה המבאנים), אין הוא מציין את הקלסתרון שלו באופן כזה, שלו היה זה קלסתרון של פושע, היה יכול זה לשבת לו בנות במדרוב בבך־הודה וכל שוטרי ישראל לא הין מוהים אותו. אדם ששמו עמנואל מבין שהליתו האמיתית של המטאים אינה באמצעות איזה חין מפקפק של ה"אינצפאנגל", או ברוגטסקות תיאולוגיות מבורסמות, אלא רק ביהיליום. והוא מבין את עוצמת הניהיליזם, אם כי, לאור היהוד שני אינו סבור שההר באגיום מת סופית. ההדגש לגבי מטאפיסיקה מלווה אצלו בזהירות ברטוריקה.

לא כך אדם ששמו ישעיה. אין שם מסוכן מזה. הקשר הנבואי מוסך את נושא השם הזה להפלגות מגאלומניות, לבזה את העולם הסובב אותו. מעטים האנשים בעלי שם זה שניצלו מן הקללה. אייזיה ברלין ניצל הודות לשם משפחתו. למרות הכל, העיר ברלין עדיין קשורה במשה ורבינגנ' מורכב, הרונסיס. אילולא שם זה – מי יודע לאלו תהומות היה נופל ישעיה האקספורדי, שמצא חוסר אפשרות לפתרון כולל בלב אנוש. ברלין הוא גם שמו של אירוינג, שכתב את השירים הנפלאים בשביל פרד אסטייר. כך ניצל גם אייזיה הובאט בה"פיסטונס" רק הודות לשם משפחתו, שם הפסטן הלאראמבין בנפלאות מחברית הדרישה, הצליח לשמור על חיוכו הנחמד. אבל הסם מוכן ממש, גם כשהוא שם אב. אדם קרוין פוזי־גיבורים, סופר גדול כאלכסנדר איסאייביץ' סולז'ניצין נפגע קשות בשל שם אביו, והתעוררה בו נהיה תמוהה וקודעת לב אל עברה הפראבוסלאבי של רוסיה.

הבה נתבונן עתה בשם המשפחה: לוינאס. למרות קרבתו לשם לוין השכיח, יש משהו עתיק כ"אב" של לוינאס. ובדברים גדולים צריך לחשוב בצורה פשוטה, עתיקה.

אדם ששמו לוינאס לעולם לא היה משתמש בבדיחה גלוה של ה"קסמן רום" האומר ש"אין מוסר יהודי", כאילו מדובר במקדם דתי או לאומי למלה "מוסר" (ברטרנד ראסל היה מקבל מכתבים שהיללו את ניהוליו המוסריים, אבל בתוספת הסתייגות, שאין הם חלים על פולנים... יוונים...).

אנשים הנושאים את השם "ליבוביץ'" רגילים לחשוב על עצמם בגוף שלישי, כמו נערים, אך הוודיאואוויות שלהם תלויה במצב־רוחם (ולאו כאן בילבלתי את השם עם בר־קוביץ! סליחה). בשנות השלושים, חיתה בתל־אביב תופרה בשם אנה ליבוביץ, שהיתה עורכת מסיבות יפות ומסוגננות. יפות, כן, ומסוגננות, אם תרצה. אמר לי בן שיחי, אבל אף פעם לא יצא מזה כלום. וודאואוויות אינה חוות הכל. פילוסוף בשם רנה ליבוביץ, איש חביב והבין במוסיקה חייב להיות הגליאנו ואדם היודע תמיד יותר טוב מבכך מהו המסחר.

זהו שם מסוכן ממש: נכון, קשה להיות הוגה, אבל קשה גם להיות סגולה.

לו הייתי הייתי או פרח,
אז היה מצבי אחר;
כפי ששרה להקת הנח"ל בפרק פיוט עברי נשגב.

העורך: בני ציפר

תרבות וספרות

שבוע של ספרים

ג'ויס קרול אוטס. שתי נשים

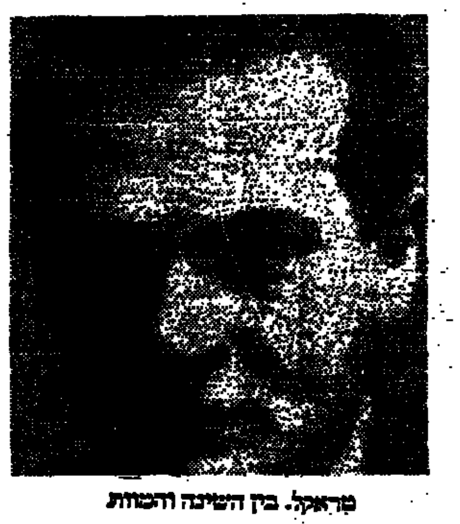

טראקל. בין השינה והמוות

שירה

שעה שהלך בשבילים אפלים, שירים נבחרים, מאת גאורג טראקל. מגרמנית: יצחק עקביהו, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988

"שינה ומוות, העיטים הקודרים, רוחשים כל הלילה מסביב לראשי" כתב טראקל בשירו שלפני־האחרון, "קינה", בעת שהיה כלוא בתא אחד עם קצין הסובל בהזיות. אחרי שבועיים לקח מנה מוגזמת של קוקאין ומת. הוא היה אז בן עשרים ושבע.

היה זה בשנת 1914, וטראקל נשלח כקצין־רפואה (במקצועו היה רוקח) לחזית הרוסית. אחרי שניסה להתאבד בירייה, הועבר לקראקוב לשם הסתכלות פסיכיאטרית (המבצע: סכיזופרניה): שם עשה הסם, שטראקל היה משועבד לו במשך כל בגרותו, את מה שלא עשה הכדור.

עולמו היה פנימי לחלוטין. שיריו נכתבו על הגבול הערפלי שבין שינה ומוות, בניכור מבודד ונארקיסיסטי. בדומה ל"אילומינציות" של רמבו שממנו השפע, השירים־בפרוזה של הלדרלין.

טראקל, סגנונית ומחשבתית, הוא אי בודד. כל נסיון לאפיין אותו בז'ארגון קטלוגי הופך לכשלון. וכך גם הניסיון לתרגם אותו. הוא משורר של מצלול, של אליטראציות, של חידושי לשון – של בריאת עולם מתוך שפה. הוא משתמש בקבוצה חוזרת של מלות־הפעלה – הללו, תמיד, בעלות כפל משמעות ולעתים אף יותר. האי־על־פי־כן, בזכות העוז של עקביהו יש לנו כעת משירי טראקל בעברית.

עקביהו בחר את השירים שהופיעו באסופה – שלושים וחמישה במספר – מתוך אוסף של כמאה שירים, שנכתבו במשך ארבע שנות חייו האחרונות של המשורר. הוא לא בחר לכלול בהם את השיר על קספאר האוזר – שיר המייצג את עולמו של טראקל.

אביעזר רז

תרגום

בלולות פרא, מאת יאן קפלק, מצרפתית: מרים טבעון, הוצאת מעריב, מועדון קוראי מעריב, 1988, 237 ע'

מי שמחפש נוסחה בטוחה לכתיבת רב־מכר יקרא נא בתשומת לב את הספר הזה שזכה לפני שלוש שנים בפרס גונקור, עובדה שיש בה כדי להבהיר ברייקות רבה את שיקולי השופטים בפרס זה, ואולי גם בפרסים אחרים. רק התמימים יכלו להמשיך לחשוב, לאחר קריאת "בלולות פרא" שפרס גונקור בא לציין מעלות ספרותיות של ספר כלשהו. עניין זה הוא משני בתבלית תגלוה לעתים אמנם לזוכה בפרס, מה שאין כן במקרה שלפנינו. השיקולים כלכליים הם מבוטנים להשיב על האינטרסים של שלושת המו"לים הגדולים של צרפת, ולהבטיח תפוצה של ספר שיש לו הנתונים הבסיסיים לכך.

"בלולות פרא" כולל בראש וראשונה אלימות ומין, צירוף הפועל תמיד מפני שהוא עונה, כנראה, על צרכים המכונים "חייתיים", בנפש האדם. הנה כי כן פותח הספר בסיפורה של אהבה תמימה המתנפצת על ידי תיאור מפורט של אונס קבוצתי אלים ואכזרי. מכאן ואילך שורה האלימות על כל דפי הספר הזה שאין טעם לספר את עלילתו ולפגום בהנאת אותם קוראים – והם לא מעטים כנראה – המפיקים עונג מסוג זה של ספרות המתווה בספרות מעמקים, כמו שמבטיח ביומרנות הכתוב על גב הספר. לא זו בלבד שמדובר כאן בספר בלתי רציני, שטחי וקלוקל, אלא בספר הנמנה עם אותם ספרים מאחזי־עיניים ומסוכנים המהווים איום על הטעם הטוב.

גבריאלה דוהן

נקודת היפוך, מאת ג'ויס קרול אוטס. מאנגלית: צילה אלעזר, מועדון קוראי מעריב, 1988, 248 ע'

מוניקה מתגרשת מבעלה אחרי שגרם לה לצלקת בסנטר. היא עוברת לפנסילווניה הכפרית ומלמדת בבית־ספר פרטי לנערים. מוניקה בשנות העשרים המאוחרות שלה, בלונדית ונאה מאוד, אך חסרת־ביטחון – ושקועה עדיין בייסורים־עצמיים של אחרי הגירושין.

שילה טראסק היא ציירת מפורסמת, טיפוס בוהמי, אלמנתו של פסל ידוע. בין המורה המרובעת והמרמנמת לבין האמנית – המתנשאת האקסטרוברטית – נוצרת מערכת ידידות אמביוולנטית. הידידות איננה מתפתחת למערכת־יחסים לסבית, למרות הציפייה המובנת.

מוניקה ושילה רבות, נפרדות, מתפייסות וחוזרות זו אל זו. אחרי "נקודת היפוך", שהיא ההשלמה, מתהפכים התפקידים: שילה, שקודם ניצלה את נזיבותה של חברתה הצעירה, מפנה עכשיו בעצמה את מירב המאמצים לשימור הקשר.

זהו רומאן כמו־פסיכולוגי, שבמרכזו שתי דמויות־נשים סטריאוטיפיות חסרות־עומק. הכל בו מתייפייף ויומרני – החל משיר־המוטו שבפתיחה (אמילי דיקינסון) וכלה בכריכה הבלתי־מובנת (גבי סמלסון).

אביעזר רז

לנוער

האיש המאושר ביותר בעולם, מעשיות למבוגרים, תרגם וערך שלמה אבס. הקדמה: רוני סומק, הוצאת עקד, 1988, 102 ע'

מדוע "מעשיות למבוגרים"? גם ילדים יוכלו לקרוא את הלקט הזה. אמנם יש פה ושם מוסר־השכל שהוא מעלה מבינתו של ילד, ולא מעט ציניות, אך בסופו של דבר מעשיות הן מעשיות – קוראים אותן בעיקר בשביל ההנאה. יקראו הילדים, וכשיגדלו יבינו.

בקובץ 33 מעשיות מ־17 מדינות בעולם (אירופה ואסיה). חלקן אנקדוטות וחלקן סיפורי אגדה. מאחר שהעיקר כאן הוא סיפור המעשה, סגנון הכתיבה הוא כשפת־דיבור: סגנון פשוט, בהיר ותמציתי.

מבחינה גיאוגרפית זהו לקט מוזר. 9 מתוך 33 הסיפורים מקורם באיים הבריטיים, ואילו גרמניה, לדוגמה, אינה מיוצגת כלל. המבוא של רוני סומק, הכולל הגיגים אישיים, אינו מסביר מדוע נבחרו האגדות שנבחרו ומה משמעותן. המעשיות הסיניות, קצרצרות בדרך, נמצאות כאן בכמות די נכבדה – שש במספר – ויותר מאשר מעשיות הן משלים קצרים, או תגי־משלים. המעשיות הערביות מבדרות ומבודחות, וחלק ניכר מן המערביות – מודביזיות או אכזריות.

רונה שחר

עתידנות

Israel in the year 2025
A Concise History of the Future, 1988–2025
By Alan Price
Vantage Press, 220 pp.

"פסטיבל ירושלים" הכל באחד מאירועי האמנות הגדולים בעולם, המבצעים ידועים התחרו זה עם זה על הכבוד להופיע בעיר הקודש. חמישה מיליוני מבקרים טיילו בישראל במשך השנה, בעיקר בזמן "חודש הזורות" הנגיני, כשהם מצטרפים לשמחות של תשעה מיליוני הישראלים. שנת 2023, שנה חגגה ישראל מלאות 75 שנה לקיומה, נפתחה בקבלת־פנים שערך נשיא־המדינה לנשיאי ארה"ב, בריה"מ, סין ועוד. כך מתאר פרייס את ישראל העתידית בפרוזה אופטימיסטית. ובשאלה השאלה: התתקיים ישראל לשנת 2000?

בחזרה לשנות השמונים שלנו. הקונפליקט היהודי־ערבי, כותב פרייס, הוא המקור העיקרי למתח בחברה הישראלית. הכלכלה הישראלית נמצאת במצב מחפיר. היא תלויה לחלוטין בתמיכה חיצונית. הפוליטיקה הולכת מדחי אל דחי. המפלגות מאבדות קשר עם הציבור. הדמוקרטיה נכשלת. מורגש צורך במנהיג חזק, בבן־גוריון, בדה־גול, ברוזוולט שיביא איזה "סדר חדש".

על רקע זה, בתחילת שנות התשעים, עולות כפטריות תנועות־מחאה חברתיות המזכירות כוח רב. מתארגנים "הוועד למשפחות ברוכות־ילדים", "תלמידי הלל" (קירוב אל התורה בדרך האהבה), ועוד. מפלגת "הצברים" מוקמת ומצהירה על כוונותיה: חוקה, בחירות אזוריות ונשיאותיות. בראשה עומד הגנרל דוד אלמגור.

מן המצב העגום הזה ועד לחזיון המסנוור של שנת 2023 מתווה פרייס קו מתפתל, לא־בלתי הגיוני, אופטימי למדי – אבל תמיד מעורר־למחשבה. עתידנות היא תחום נפוץ למדי בקרב דוברי־אנגלית. אצלנו, כדומה, מושכים את היד ממנה אולי משום הקושי לצפות מה יביא המחר שבעוד עשרים־וארבע שעות.

אביעזר רז

מפגשים

יבטושנקו: לירִיקה ומס־שפתיים

בעקבות ביקורו של יבטושנקו בארץ

מאת רוברט אייזמן

במסיבת העיתונאים שנתן בתל אביב ביום ששי שעבר, נראה המשורר הסובייטי יבגני יבטושנקו צעיר, נמרץ, תקיף במקצת, בעל קסם אישי כובש וכל כולו עמד בניגוד גמור לסטריאוטיפ של הרוסי הנוקשה והמכופתר. אך יש בהופעתו החיצונית הנון־שאלאנטית משהו כדי לטשטש את הסתירות שבשירתו ובעמדותיו המוצהרות.

יבטושנקו רואה את עצמו בראש וראשונה כממשיך של המסורת הרואה במשורר נביא, מורה דרך ומנהיג רוחני. בשירו "תחנת הכוח של בראטסק" (מתוך "שירי שנים שונות", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ז, בתרגומו של שלמה אבן שושן, שיצא עתה במהדורה חדשה), הוא שואל את עצמו אם יהיה בו העוז ללכת בעקבות פושקין, לרמונטוב, בלוק, יסנין ומייאקובסקי – ועונה בחיוב – והוא אכן נהג כך. הוא נלחם בצרות העין, בדמגוגיה, בהרס התרבות ובהגבלת חופש היצירה. הוא הצליח תמיד להצביע על הבעיות ולכתוב אותן וגם לשלם את המחיר.

יבטושנקו ממשיך להטיף לאהבת עמים, לשוויון ולאחווה אך בלי שכנוע פנימי. אין בשירתו מאותה הליכה עד הסוף של מייאקובסקי או מכִּנותה הגדולה של שירת יֶסֶנין

אך מלחמתו של יבטושנקו נגד קלקלים שונים בחברה הסובייטית היא גם מלחמה פנימית, נגד אותם מחסומים שבתוכו המונעים ממנו, למרות כשרונו הרב, להגיע לשירה גדולה, לבטא קונפליקטים גדולים. הוא נלחם באותם חלקים בתוכו היוצרים את הרדאליות, שבחלקה היא מס־שפתיים לשלטונות אך בחלקה היא מהווה מחסום לשירה לירית אמיתית. מלחמתו בכוללניות היא גם מלחמה נגד אותו חלק בשירתו שאין הוא מסוגל לשרש. לצד היכולת להגדיר בעיות אנושיות, חברתיות ואמנותיות, באה הנטיה על הצביעה בערכים לאומיים ובמולדת, ומיד הוא מולך להצהיר אמונים לאותם רעיונות כוללניים.

בצעירותו כתב יבטושנקו שיר על מות סטאלין, שיר של כאב וזעם נגד רודן שאפילו ביום מותו הוא מפיל קורבנות, אך סיום השיר גומר את ההלל על סטאלין. האם זה היה מחיר ההישרדות בתקופה החשוכה ההיא?

האביב הקצר של תקופת חרושצ'וב היתה תקופת הזוהר של יבטושנקו. שירתו מתגוננת והוא עצמו נהפך לדמות ציבורית ומופיע ברחבי רוסיה בפני סטודנטים ופועלים. באותם ימים יוצאים לו מוניטין של משורר שובב, מתוסס, בוטה ואמיץ. אבל גם בשיאי הלירקה אין הוא שוכח לשלב שורה אחת של הודהות עם המשטר. הנה כי כן בשיר "באבי־יאר", שבו הגיע לשיא רגשי בהזדהות עם העוול שנעשה לעם היהודי, גם כאן מוצאים הכרזה בזכות האינטרנציונל כמובן.

יבטושנקו הוא תוצר של תקופת התפכחות מאידיאלים שפשטו את הרגל. כמו משוררים אחרים בעולם הוא כואב את אובדן האידיאלים, אך ממשיך לדבוק בהם ברמה המוצהרת. הוא ממשיך להטיף לאהבת עמים, לשוויון ולאחווה, אך בלי שכנוע פנימי. הוא מבקש לתקן את העולם, אך שירתו אינה מיוסרת, אין בה אותה הליכה עד הסוף המאפיינת את שירתו של מייאקובסקי, אין בה בנותה הגדולה של שירת יסנין ואף לא מיכולתו של בלוק לחוות את הטרגדיה של העולם כטרגדיה אישית.

רוברט אייזמן עלה לארץ מברית המועצות. הוא מלמד כאן דרמה ותיאטרון.

שליטה על הרגשות

עם הסופרת האיטלקיה פרנצ'סקה דוראנטי

מאת רות אלמוג

דוראנטי: אמת וזיוף

הסופרת האיטלקיה פרנצ'סקה דוראנטי, שספרה המעניין "הבית על אגם הירח" ראה אור עתה זה בתרגום עברי (הוצאת הספרייה הפתוחה, מעריב, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה) מכריזה על עצמה כעל אשה קרה ומצהירה שהמודלים הספרותיים שלה אינם סופרים איטלקים אלא אנגלו־סקסים, ובעיקר הנרי ג'יימס וג'יין אוסטן. אפשר שזו השפעתן של האומנות והמתנכרות הזרות שליוו אותה למן היום שבו נולדה בג'נובה ועד ליום נישואיה. לא, אין היא בת אצילים. מוצאה מן הבורגנות האמידה, הנוהגת לדברי דוראנטי להצמיד, לפחות לבנותיה, אומנות עד ליום נישואיהן.

את ילדותה הצעירה עשתה בעיר קטנה בטוסקנה לא הרחק מפירנצה ואת זמנה כיום היא מחלקת בין מילאנו לבין בית ילדותה. דוראנטי למדה משפטים אך לא עסקה במקצועה מעולם, מפני שנישאה עוד בתקופת לימודיה וכיאה לאשה איטלקיה ממעמדה הקדישה את כל זמנה לבניית משפחה. "פשוט מאוד, הייתי עקרת בית. אמנם כתבתי כל הזמן, אבל לא הצלחתי להשלים שום דבר וגם לא נראה לי כי הדברים שכתבתי ראויים לפרסום. מה שהיה חשוב בשנים ההן היה לבנות את החיים המשפחתיים ומאחר שנישואי הראשונים לא עלו יפה, התגרשתי ונישאתי שנית וילדתי עוד ילד. זה התמשך העניין."

דוראנטי מסבירה שהיא נאבקה על ייצוב חייה הרגשיים, כדי שכעבירות מעין אלה לא יכבידו עליה והיא תוכל סוף סוף להתמסר לכתיבה. כדי להתמסר לכתיבה מוכרחה היתה להרגיש שחייה הפנימיים הגיעו לידי יציבות. "על כן שקעתי לגמרי במימוש העצמי שלי כאשה ביולוגית. מוכרחה הייתי להשיג חופש פנימי כדי להתפנות לחשוב על משהו אחר". היא מדגישה: "נשים רבות באיטליה התחילו לכתוב מאוחר, מפני שאצלנו העניין המרכזי והחשוב ביותר הוא העניין המשפחתי". היא החלה איפוא לכתוב באמת כשהיא בת 38. ספרה הראשון, "הילדה", התפרסם כשהיתה בת 40. ספר זה מגולל את תולדות ילדותה ופרשת יחסיה הקשים עם אמה. "הייתי ילדה בכורה, ילדה רעה. אחותי היתה אחרת. היא היתה צייתנית". זו הבעייתיות שבמרכז רומאן אוטוביוגראפי זה. אין לי ספק שהיא מבקשת לומר לי דבר מה הצופן משמעות עמוקה בעיניה, כשהיא מספרת לי שהמלה הראשונה שאמרה כילדה, לא היתה "אמא" או "אבא" כדרך הילדים, כי אם Allein, כלומר: לבד (גרמנית, מפני שהאומנת הראשונה היתה גרמנייה). כאן, באינדיווידואליזם המובהק שלה, היא רואה את שורש הקונפליקט בינה לבין אמה. בספרה היא מתארת את היחסים ששררו ביניהן כהתנגשות מתמדת בין שני רצונות עצמאיים ועקשנים.

הרומאן השני שלה נקרא "פיאצה, הפיאצה היפה שלי" והוא עדיין אוטוביוגראפי ונסב על נישואין הנהרסים בגלל השאיפות הספרותיות של בת הזוג, או ליתר דיוק, מפני שהאשה כותבת ספר. "זהו מה שקרה לי, בעצמי", מעידה בחיוך אשה זו שאינה מרבה לחייך. ובכל זאת היא חושפת את עצמה באומרה: "ברומאנים הראשונים עשיתי, למעשה, תרפיה עצמית, אבל לאחר שני הספרים הללו שוב לא היה לי צורך בזה, ויכולתי להתמסר לעבודה ספרותית של ממש, בלי להתלונן כל הזמן על הקשיים שלי." היא מדברת בזלזול על ספרות שהיא אישית וסובייקטיווית ואומרת באמונה: "הפעם זה רומאן אמיתי, ורומאן אמיתי הוא דבר נייטרלי, אי אפשר לומר עליו שנכתב בידי אשה או בידי גבר. כאן, נקודת המוצא המינית אינה חשובה". מה שחשוב בעיניה הוא שאי אפשר למצוא אותה ברומאן ועל כך גאוותה. כשאני מעירה שהרומאן הוא משולל רגשות וקר היא אומרת: "נכון, הוא קר מפני שאני קרה. אני אוהבת ספרות שיש בה שליטה על הרגשות, ספרות שיש בה אנדרסטייטמנט".

ברומאן "הבית שעל אגם הירח" ביקשה להדגים בין השאר כיצד דבר שקר יכול להפוך למציאות עצמאית, כלומר: לאמת, על ידי הלשון. היא אומרת: "המצאה טהורה יכולה להפוך פתאום למציאות". פאבריציו, גיבור "הבית על אגם הירח", מנתק את עצמו מן המציאות והיה הבושמת והעונש על כך הוא גירוש לעולם אגאודרגי, עולמה של פסוק, עולם האבנים והסלעים. "החיים, המציאות", היא אומרת, "צופנים בחובם סכנה. ויש אנשים שאינם מוכנים להסתכן". מה שחשוב ביחס ל"הבית על אגם הירח", היא מסבירה, זה ש"מקור הספר הוא יצירת דמות שאין לה שום קיום ממשי ואיך היא קודמת עד הגידים ונעשית יותר ויותר ממשית."

נושא זה של שקר וזיוף מעסיק אותה בכל כתיבתה מאז והולך לכתוב על עצמה. זאת מפני שהיא חשה שלחברה המודרנית אורבת סכנה גדולה, הסכנה הנעוצה בכוחה האדיר של העיתונות בפרט והתקשורת בכלל ליצור יש מאין ולעשות אין מיש, כפי שדוראנטי מנסחת זאת. או במלים אחרות: לתת תוקף של אמת לבדיה, מצד אחד, על ידי כתיבה עליה כעל אמת, ומצד שני, על ידי התעלמות מעובדות קיימות, לגרום לכך שלא תהיינה בנמצא.

גם ברומאן החמישי שלה "סיום מאושר" הנושא המרכזי הוא מיסטיפיקציה. הפעם מדובר באדם ממעמד נחות העושה מיסטיפיקציה מן המעמד הגבוה, מפני שהוא מוקסם ממנו וכמה להשתייך אליו. הוא עושה הכל כדי להגיע לכלל השתייכות כזאת, כשהמחיר הוא זיוף עצמי. על השאלה אם קיימת בספרות האיטלקית תופעה של חבורות סופרים היא עונה בשלילה. "כל אחד לעצמו. אין קהילה ספרותית או חבורות ספרותיות." אשר לסופרים האיטלקים החשובים של זמננו, מציינת דוראנטי קודם כל את הוותיקים: מוראוויה, סולדאטי, גינצבורג ומאזכרת גם את שמה של אלזה מורנטה, למרות ששוב אינה בין החיים. מן הצעירים היא מזכירה שמות שאינם ידועים אצלנו, כמו אלדו בוזי, רוברטו פאצי, דניאלה דל ג'ודיצה, אנטוניו דבוקי.

תערוכה / שלי תמיד

אלגוריה על הגופניות

תמר גטר, גלריה בוגרשוב

בתערוכה הנוכחית שלה ויתרה לכאורה תמר גטר על המתח הקונצפטואליסטי שבנתה בעבודות הקודמות בין שני מודלים המקוריים (מודל העיר תל־חי), והעתר (מודל העיר האידיאלית הלקוחה מתבנית הרנסאנס האיטלקי). הפעם מציגה גטר סדרת עבודות שכלשון הכותרת האנגלית של אחת מהן – Start with legs, Start with flags – היא מתמקדת את המבט אל כפות הרגליים הדולה משם דימויים הקשורים לזהות האישית הישראלית שלה. את סמלי הזהות מציגה גטר מראש, כזהות חלולה, ברמזות של ה"אידיוטית" – אשה ערומה שמוטת לשון ובטן המביטה אל אבר המין שלה או אל כפות רגליה, שהיא דימוי המפתח בעבודות האלה.

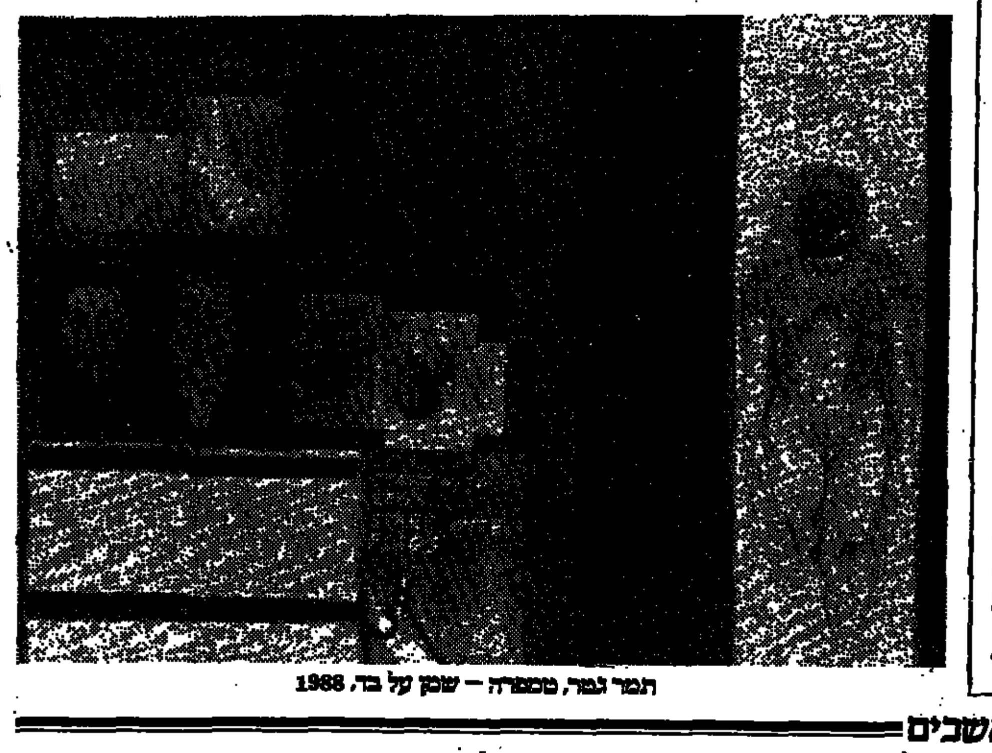

תמר גטר, מספריה – שמן על בד, 1988

"האידיוטית" יכולה להיתפס כמין פאראפרזה גרוטסקית על הגופניות הבריאה והנושנית של הישראלי הרענן מצד אחד, וברובד עמוק ופסיכולוגי יותר מתקשרת האידיוטית, כמהות הזיה ברמה גופנית, לדימוי קליפת האגוז החלולה בציור "גרעין בלי קץ". כאן, משפט הקינה על תנועת הנוער – "גרעין בלי קץ", מהודהד גם ברמה הנשית של עיסוק בהפריה ובעיבור, משמעות העולה באופן ברור יותר מהערום הנשי, שבבטנה, בעבר, מופיעה הקרקרית.

ההקרנות של תרבויות זרות על העיסוק בתכנים ישראלים לא נעלם אלא נבלע בסדרה הזו אל תוך הרקע. גטר מדברת על הקרבה שהיא חשה לציור ההלניסטי ובעיקר לציורי פומפיי. הקשר הזה ניתן לזיהוי לא רק באפיון הצבעוני של קיר הבית, ופיזור־כתמי, אלא בעיקר בנטייה של הציור הרומי לפיקטיוויות מרהיבות־עין. הציירים הרומים ידעו לבנות על קיר שטוח ארכיטקטורות מורכבות של חללים נכנסים ויוצאים, עמודים וכרתורות, מדרגות ובמות, הכל בעזרת הפיקציה של הציור, שבסופו של דבר אינה אלא אורנמנטיקה פנימית. גטר משתמשת במסווה האורנמנטאלי הפיקטיווי הזה כדי לבנות מערכות "פיגומים" חלולות של דימויים, הנערמות זו על זו ומכפילות את המשמעויות. ההכפלה של המכחול ופרח הצבעוני האדום מוענת למלאכותיות כפולה של הטבע ושל הציור. הצבעוני האדום, כדומה לאגודת האספרגוס, הם הקטב המנוגד ללימון ולתפוז, המופיעים כה הרבה בציורים – קטב הטבע המלאכותי, המסוגנן, הבורגני (הסופר הצרפתי ז'וריס קארל הויסמאנס, בספרו "לאחור" מדבר על "המעמד העליון" של הפרחים כנגד פרחי הפרולטריון הפשוטים). הצבעוני יישאר תמיד זר ולא טבעי בפרדס.

בסופו של דבר מהווה הסדרה הזו דימוי אלגורי על גופניות בעייתית כוויה תרבותי ואישי, הכולל בתוכו גם את הגופניות של הציור עצמו – אותה העשייה החומרית, נספגת, שמכילה את טביעת האצבע האישית, שבה אפיינה את הציור הישראלי בעבר. "מה שמרשים אותי באמנות הישראלית הוא היא נוכחותה הנמרצת", כתב מבקר האמנות האמריקאי דונלד קספיט בכתב העת "פלש־ארט" בתגובה לתערוכה של שבעה אמנים ישראלים שהציג אמנון ברזל בפילדלפיה ב־1986. "האם תיקון הישראלי את אי האיזון היהודי הישן בין הגופני לתבוני"? גטר מציגה כאן גופניות קלוקלת וחלולה, בעלת אירוניה עצמית, בסגנון ציור "חלול" הבנוי מפיגומים של מגולי קלפים: ציור הנמשך אל הקטב הארגופני שלו, הקטב הסקסטואלי. (הערום הנשי מופיע באחד הציורים כ"סימנייה").

התרבות הישראלית של גטר אינה מתייחסת לברזל ולאדמה, אלא פונה אל ביאליק, אצ"ג ואלתרמן, שקטעי שיריהם שתולים בציור בדימוי נוסף של "גרעין בלי קץ". בשלב זה בנוי העיסוק של גטר בעניינים אלה (הדורש דיון מקיף יותר) על תודעת של הכפלת התמונות נעוה. בחזה של גטר, בעבודות המוקדמות שלה היה רווחה ביצירת דימוי סטאטי מרתק, כמו חצר תל־חי או המודס הקסום, שהיה מבחן צבעו לאורך זמן. לכן, מעניין יהיה לראות איך תתרום גטר את קלפיה בשלב הבא.

המשכים

אֲתוּס אבירי בלשון משרדית

המשך מהעמוד הקודם

מוסיקה, איננו מתרחש בשכבת הניסוח של המשורר: אין זה "הלבוש השירי" האפי של המשורר האבירי. אלה הם דברי הגיבורים. זהו מקומו של המוסיקאי בסיפור עצמו. זוהי משמעותה של הפסיכיה באפותיאוזה הרמית הזאת. זהו השגב התפלצתי שקונה, הדם במהלך השחיטה הקולמית. רק המלך ההוני, אצטל, אינו מבין, נחרד מן העניין: "מנגינותיו צורמות באימה, משיכות הקשת שלו ארומות וצליליו מביאים מוות" (עמ' 121).

אין כל קושי לחוש בשכבת השונות של הסיפור, ובייחוד – בציורי האבירי העסקי אותה: העיסוק המתמיד בגינוני טקס, שלבים של קבלות פנים, פירוט האריגים והיעים, מספרי האבירים בכל גדוד וגדוד, מבנין השריונים והרבות וכן הלאה – עיסוק שאין לו כל קשר אל תמונת הקורבנות, האלמנטים כלכלכך, של הסיפור. אפשר ליצוא, בעיצומה של סכנה מלחמתית, תשומת לב רבתית לזכרות החוב של הנשים, העקשות "כדי שלא תפרע הדיין את שערותיהן הסרוקות" (98) – וזהו בעיני המוזיק של עולמו של המשורר בן המאה ה־13 לבין עולמם של גיבוריו. קטעי הוד אלה, המפוזרים בין האירועים האלימים, מהווים מין אינטרמצי במהלך הקריאה. אך הם אינם נקשרים באמת למתואר בהם, על ההגרנות המראנכית שלהם, נשארים במרחק מגוחך מן המהלכים האכזריים של העלילה. ומשר הקשר הזה הוא המאפיין את הזיקה שבין רצף השיר במקורו לבין המתואר בו.

השיר במקורו ערוך בתבניות מדויקות מאוד, שהפכו בשירה הגרמנית למשהו הדומה לאלכסנדריין הצרפתי. והתבניות קרויות באמת "בית ניבלונגי" – שהוא בית מרובע טורים הקטועים באמצעם על ידי צזורה. בכל המיסטיך (כל חצי טור) שלוש הטעמות, חוץ מן השמיני המכיל ארבע. המיסטיכים הראשונים מסתיימים בהטעמה (סיומת "נקבית") והמיסטיכים השניים מסתיימים בהטעמה יחידה "זכרית". סופי השורות נחרזים אא־בב. ויש בערך הזה עוד כמה עידונים שאין טעם להתעכב עליהם כאן.

את הטקסט המקורי אינני מבין במעט, ורק בעזרת תרגום גרמני מקביל יכולתי להמצא בו. אך אין כל קושי לחוש בזיסר: העקרונית שבין הפרוזודיה הזו, על הרצף המודר ההוריגוני שלה, על הארכיטקטוניה "צווקשה" שלה, לבין האתוס האבירי העוסק את הסיפור. ואין כל קושי לחוש בנתק שבין אופן הסיפור הזה לבין תוכניו. אף בדבר אחד התאים עצמו המשורר לעולם שהוא מתאר. עולמם של הניבלונגים מתאפיין בעתיד הגורל מראש: קללה רובצת על הכבוצה, בנות המים מגלות להאגן את סופו. והנה, גם הדובר קושר את הסיפור שוב ושוב לידיעת־עתיד קודרת. הקורא מצוי תמיד בידיעה אפלה העוטפת את גיבוריו של הסיפור.

ב"ניבלונגים" אין הפתעות. וזה אולי ההבדל הפואטי העמוק ביותר שבין הסיפור הזה לבין אפוס יווני. ההפתעה במהלך הקריאה היא אולי בהתחשבות ההדרגתית לבכוונתה של הנבואה – היא דווקא בחסרון ההפתעה. קשה ליאור תהליך קריאה קודר יותר מזה.

שלמה טנאי העביר את ה"שיר" לרצף פרוזאי, הולך בכך בדרכם של רבים, גם בגרמנית וגם בלשונות אחרות. "סבור באמת ובתמים שאפשר למצוא את התוכן, העוצמה והמזות של האפוס בנוסח סיפורי" מתבצל טנאי בשיר ובמבינת שיקול נוסף: "הקושי לפרוס היבוי שירי מקורי בהיקף כזה". השיקול השני מגוחך כמובן, אך הראשון כהולם מתקבל על הדעת. אילוצים של פרוזודיה פראנטית כלכלך עלולים בקלות לעוות את לשון התרגום בעידה. שתשאיר רק טקסט מסורבל ומכוער – כפי שקרה ל"קומדיה" של דנטה בדרכה לעברית – בתרגומו של עמנואל אולסוונגר.

אינני מתכוון להיכנס כאן לסוגיה המייגעת של עקרונות התרגום הראויות ליצירות ארכאיות, ובמקרה המיוחד של "שיר הניבלונגים" יש מקום למחשבה: על עיבוד, ואפילו רדיקאלי, של הסיפור. יותר מכך, אם לא מתמודדים עם נוסחו המדויק של השיר, על צורותיו וקצביו המיוחדים, אין מנוס מלעשה של עיבוד, מפני שצורתו של ה"שיר" הזה, היא בעצמה חלק מעיבוד מיוחד ומכוון. אך טנאי לא עיבד את הסיפור. הוא אמנם שילב פה ושם אחד (אירוסי זיגפריד לברונהילדה, שהתרחשו לפני מסעו לבורגונדיה) ממקור ה"אדה" בתוך מהלך הסיפור, אך זה עדיין לא עיבוד. טנאי פשוט תרגם את ה"שיר" בתרגום מילולי מתוך אחת המהדורות של התרגום לפרוזה גרמנית מודרנית, של ברקוארט או של פרצל. הוא מביא (בעמ' 92) דוגמא של שמונה בתים מתורגמים על צורתם. אך אין הוא מסביר את הגרמנות של הבית במקור, כדי לא להשוות את העובדה שלא עמד־בהן למעשה גם בדוגמה. שכונה הבתים האלה. הוא גם מוותר משום מה על כינויי הפרקים המקוריים שיש להם טעם מיוחד משל עצמם: הם קרויים "הרפתקאות" או "עלילות".

התרגום המילולי הזה הוא מן התרגומים המכוערים ביותר שראיתי. הוא מביא את הרצף הסיפורי כפי שנבנה על ידי המשורר האבירי, אך בלי ההצדקה האסתטית לכך. המשורר האבירי יצר עלילה סימטרית (סיפור הרצח מול סיפור הנקמה) ולא במקרה מחק מתוכה את אירוסי זיגפריד וברונהילדה. אין זה הדבר היחיד שמחק מתוך הסיפור. הוא מחק גם את תולדותיה של ברונהילדה, את תולדותיו של זיגפריד, את מקור האוצר הניבלונגי, את כל תולדות העולם הניבלונגי. הוא היה מעוניין בעלילה שתוסבר על ידי הכרעות של נאמנות בלבד. הקונפליקט של זיגפריד באירוסיו עם ברונהילדה זר לחלוטין לעולמו של השיר האבירי. גם המסגרת המטאפיסית היתה זרה לו, ולכן לא נותר ממנה כמעט זכר ב"שיר".

אם אתה מוותר על המסגרת הצורנית של השיר האבירי עליך לבחור: או לעבד את הסיפור לעומקו, ולמחוק מתוכו גם את כל סממני האבירות והחצר ולהחזיר לו את ממדיו המיתולוגיים, לחבר אותו לאלים ולכוחות הטבע ולסבך אותו מחדש, או לתת תמורה לשנית הצלמת להמחזה של הצורה, ליצור לשון שתשמור על מודוס הולם לגובה האבירי של הסיפור. אם אינך מוחק את פרטי הבגדים כמו "משי לבן מארץ ערב ממרוקו ומלוב והמשי ירוק מצמבק שיבצו אבני חן לרוב", ואת שאר גינוני הטקס, האתמה והארכיטקטורה האביריים המחזירים את הסיפור אל ימי התורם הפאודליים, אינך יכול לכתוב "לאחר שנשלמו ההכנות נפרד זיגפריד מהוריו וביקש מהם שלא לבכות ולא לדאוג לו". או "אהובת נפשו, שהיתה לה נפל בחלקו לאחר מכן אשר רב ובגללה סבל רבות".

טנאי תרגם את הרצף המילולי כמו תלמיד הרושם את "התוכן" של הסיפור במחברתו. העברית שלו היא סתמית ועלובה. לפעמים היא נשכבת בלשון משרדית כבעצו – "עליך לזכור כי ברגע שייתקפו הגיבור, יתרויש לכם כהרת־רכים כלליי" (עמ' 114), ולפעמים – סתם עברית גרועה: "אנא ממך, אני מבקשת בטוב, אל תאמלי שוב דברים אלה" (עמ' 48). יש מקומות שבהם אתה שומע אפילו את אליציה הפרוזודיה המקורית: "ויגדלו, דיגלי" וגינ־ עשו שבות באורים האומן לבב גיס שלא אשה סבטגית אותו בלבד שפכה הרבה דמעות. שלקר והאגן, אורטווין וראנקוארט, אמיצי התקופה, עמעמו לא מעט קובעים זהורים בקילוחי דם" (עמ' 23). גם התוארים מבולבלים. פעמים "רוזן" ופעמים "הרצוג". מפח נפש.

יש לזכור שלמרות קוטנם של הליליפוטים ולמרות קוטנם של הכבלים, לא יכול גוליבר לזוז. גם סיפור הניבלונגים, על כל עוצמתו, כפות כאן לחלוטין, חשוב כמת. אחד השמות הנפוצים במהדורות ה"שיר" במאתיים השנה האחרונות ליצירה הוא "אסון הניבלונגים". גם התרגום הוא כזה.

ניכר שהוצאת עם־עובד ניסתה להעמיד כאן ספר יפה. הספר הודפס על נייר בצבע קרם, בלוויית איורים וקישוטים מתוך דפוסים ישנים. אך מה שיצא הוא ספר "יפה" במובן הגוטוריסטי והריקני ביותר של המושג. על העמוד, המודפס על נייר כה יפה, שורות בכפיפה אחת שני סוגי אותיות עבריות. מעל הקו – שם היצירה ומספר העמוד – באותיות מסוג "רודי", וגוף הטקסט באותיות רגילות מסוג "פרנק ריהל". איך אפשר? על השער – אותיות מסוג "נרקיס", באדום, אפילו בלי מסגרת, בתוך עיטור רומנטי מפותל. איך אפשר? גם בעניין העיטורים – מה שנעשה נעשה למחצה ובאופן גרוע ומטעם הלקוחים ממהדורות רומנטיות של ה"שיר" – עוד סכנה של "פירוש" תרבותי. הציור המקדים את "היינריך האומלל" הבא אחרי "שיר הניבלונגים", הוא כמקור ציור־צבע רומנטי שנושאו אינו ברור ואין לדעת למה הוא מתקשר. הוא מודפס כאן בדפוס רשת גרוע יותר מתמונה בעיתון, ובו זה נעשה כנראה לאחר כמה העתקות זו מזו. האיור המקדים את "מלחינה היפה" המסיים את הספר, הוא פתאום חיתוך־עץ ימי־ביניימי (יפה מאוד) שהועתק כנראה במכשיר לצילום מסמכים, שבלע את כל הדיוגיו. איש לא סימן דבר על המקורות.

ל"שיר הניבלונגים", אגב, מסורת עשירה של ציור וגראפיקה: מאז סוף ימי הביניים ועד גדולי המאיירים של סוף המאה ה־19 בגרמניה ובאנגליה. המיניאטורות הצבעוניות שבאותר במקורות כתב־היד המקורי (והמכונה "קודקס הוהנהמס") הן פשוט נפלאות. בחלק מהן נטל הצייר חירות לעצמו לחרוג ממסגרת התמונה, ולהמשיך את זרמי הדם אל מעבר לקו החותם את המיניאטורה.

בשבוע הבא – על "הניבלונגים" המוסיקה של ואגנר

יד ושם
רשות הזכרון לשואה ולגבורה
ירושלים

הופיע

פנקס קהילות יוגוסלביה

המתאר את תולדות הקהילה מראשיתה, בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, תקופת השואה, והשיקום לאחר מכן.
עורך: ד"ר צבי לוקר
ניתן להזמינו דרך חנות הספרים ביד ושם,
טל. 02-531202 שלוחה 64
המחיר: 80 ש"ח

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03-38 38 38

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

לשבור את ההבלגה

כותבי סאטירה במקומותינו מרימים ידיים. אכן מצבם נואש. כיום שישי בבוקר, בדיון על סקרים מוסכבים, בהזה אפרים סידון כי אין סאטירה יכולה להתחרות עם מציאות אבסורדית כזאת. מתברר שכל מה שהיה סאטירי לפנים, נהפך בימים אלה למציאות מעוותת. כך הם הדיבורים ההזויים על הרכבת הממשלה, כאשר נציגי החרדים בסיחור עוטים על משרד ראש הממשלה כלהקות של ציפורי־טרף, ונעשים הבזואיינים המבוקשים ביותר, שהכל מבכים לשאת חן בעיניהם. הם משנים דעתם בקצב שלא יאמן ומבלבלים את כולם, אולי חוץ מן השר אריאל שרון, החובש כיפה שחורה כאילו היתה קסדה, וכיהודי גא, אינו חש את העלבון והבזיון.

כיפות שחורות הן הבגד המבוקש ביותר בקרב הפוליטיקאים כיום. כולם מהלכים וכיפה שחורה בכיסם, אולי יתבול כולם ואחד הרבנים במועצת גדולי התורה יואיל בטובו להקדיש להם רגע מזמנו היקר. ח"כ רפי אדרי והשר מרדכי ... הבוזי כיפה שחורה, מחכים לתורם בכשם העלייה לרגל – מלון ווליניץ בבני־ברק. כד לב הגיע לכם מפני שבמעודך לא היה סר פגוד אחר והוא הוזמן במקרה וכיפה מוכנה בכיסו.

איזה סיכוי יש לכותבי סאטירה במציאות אבסורדית זו, שנקבעים בה גורלות? אנו חשים חסרי אונים. גורלנו הופקר בידיהם של רבנים עלומי שם הפוסקים במלון ווליניץ בבני־ברק, מי לשבט ומי לחסד. נשכחו כל הבעיות הבוערות באמת, שעצם קיומנו תלוי ביישובן. הכל דנים ביחסים הסבוכים בין חצר חסידית אחת למשנה, בין האגודה וש"ס ודגל התורה. מנסים להבין רב זה או אחר שהגיח מן המסתור. כרגעי התפרקות, מוזמן לנו הרב רבי"ץ הסלנג שבפיו.

אין ספק, לפנינו אנשים חכמים ונבונים שכוחם רב להם לא רק בפלפול. הם מתמצאים לא רק בספרי הקודש. אבל טובה כבר לא תצמח מהם לאיש, חוץ מעצמם.

אהוד יערי מתגבר על המגבלות הפנימיות והחיצוניות ומדווח ב"יומן השבוע" על תהפוכות האינתיפאדה. ברחוב הערבי שמודעותו הלאומית, הפוליטית בו נתונה בעלייה בתמורה ואף מפתיעה, יש חילוקי־דעות קשים. יש מי שרואה באלג'יר "פתרון של פשרה עם עצמנו", ומאמין שככל שהצבא קרוב יותר, גם הפתרון קרוב יותר.

על רקע בתים נהרסים, צועקות הנשים בהיסטריה שאין הן רוצות בשלום אלא במלחמה, ואנשי ה"חמאס" רוצים את חיפה עוד לפני ירושלים וקובעים ש־242 לא באה בחשבון. לעומתם, אנשי אל־פתח והקומוניסטים מדברים על מדינה פלסטינית לצד. אם כי מדברים על רגיעה, הרחוב בכבהים תוסס והאפוף עשן, וילדים זורקים אבנים ללא פחד. צה"ל נאלץ להסתער עליהם.

גם ההתנחלויות תוססות. מנחם הדר מדווח על מצב קשה. המתנחלים אינם רואים שום רגיעה בשטח, אלא רק בקבוקי תבערה ואבנים. הם קובעים שהמצב הולך וקשה. אין הם יכולים לסמוך על הצבא, לדבריהם, הממשלה אינה רוצה לחסל את האינתיפאדה. כדי להפגין נוכחות הם מניפים את דגל ישראל על מכוניותיהם בדרכי השומרון. הצבא עובר את המכוניות בכתוסות. ליד המוסם בקלקיליה לא הוכרע המאבק בין צה"ל והמתנחלים. אבל מתנחל אחד, חבר של שמיר מימי הלח"י, קורא לשבור את ההבלגה. זה מושג שהיה מקובל בימי המאורעות בשנים 37'–39', והיה סלע מחלוקת ביישוב של אז. הנה חוזר המושג למילון ומקבל משמעות חדשה, כאילו חזרנו לימים של טרום־מדינה.

אל מלון ווליניץ בבני־ברק, לא הגיעו אפילו הדי הדברים האלה. שם נקבע גורלנו לפי התיקון לחוק השבות, חוק ההסכמה והמטופל הבוקס ביותר על החינוך העצמאי.

קיטש בהתגלמותו

אין לי ספק שהפעם אני מועמדת לסקילה. אבל כל פעם שאני צופה בגבס הלאומי־היהודי המכונה ריטה, אני מצטמררת. מדוע אין מישהו מקרב המקורבים או המבקרים שיעיר לזמרת זו על הופעתה ועל דרכה להגיש פזמונים. אין ויכוח בעניין הקול הנפלא שלה ועוצמתו: אך ריטה שרה כאילו אינה מבינה את מלות השירים. הופעתה מגוחכת עד כדי גיחוך. וכך גם המלבושים שהיא עוטה על עצמה. אלוהים יודע מי תיכנן אותם לה ומה חשב בלבו המתכנן הזה.

הפרשנות שלה לשירים היא מלודרמטית, צרחנית, גדושה עיוותים ועיקוסים שלא לצורך. לרגעים ארוכים, כשהיא משחקת בדרמטיות מרפרות, מתקבל הרושם שהיא מתמיצה לגמרי את מובן של המלים והופעה היא קיטש מרתיע. הכל שומרת מחוננת כמה חורה ביקורת עצמית. גם מקורביה המתנגדות כבראה כליל, ואין מי שיעיר לה ויורדך אותה.

בסימנה של עליבות

את תשומת־הלב מן הסאטירה הקואליציונית, מושכת הדראמה של המטוס החטוף מברית־המועצות. המטוס הזה כיוון את בואו לארץ בשבת קודש, אולי כדי שהתשתית־הדעת לא תהיה שלמה. על הדראמה בשדה־התעופה מדווחים כתבי ה"יומן" ו"מבט". אבל הדראמה אינה עוברת אל הצופים המסוקרנים. הדיווחים עשויים בעליבות מקצועית, באי־מיומנות ואי־רצון לעשייה. במוצאי שבת, כאשר החוטפים מוחזרים לבריה"מ ושני מטוסים סובייטים ממריאים מנמל־התעופה בן־גוריון, אמנם מתמקמים כתבי הטלוויזיה ליד המטוסים, במקום טוב בצד, אבל דומה שאינם עושים שום מאמץ ראוי לשמו לחשוף ולצלם את החוטפים המועלים למטוס אחד אחד. אין אנו זוכים לצפות בהם גם כשהם מגיעים למטוס ומוצאים מן המכוניות. הרי היה אפשר לצפות מצוות הטלוויזיה כי ילווה את החוטפים מאבו־כביר ועד כבש המטוס, ולא יניח להם.

קשה לנחש מה קרה למה, בדיווח המבולבל והכיסוי הזוהי. כל מה שהמצלמות הצליחו לחשוף הן מכוניות ומטוס. וכאשר הכתב דיווח כי החוטפים בתוך המטוס, היינו זקוקים לעיניים אלקטרוניות כדי להבחין בצלליותיהם: מה לעשות ומכוניות ומטוסים אין בהם להמחיש את הדראמה המתבצעת, וגם לא מלים בלבד. לשם כך יש לטלוויזיה אמצעים משלה. אלא שכתבים אינם עושים בהם שימוש.

לא משחקים את המשחק

שופט כהן. דווקא המאמינים בשלום חייבים לשרת בשטחים

רם עברון נראה כאילו התאכזב. נפלה לידו מציאה של ממש וביום שמלאו ארבעים שנה לפרסום ההצהרה על זכויות האדם, הוא מזמן להבזקיו שלושה: השופט חיים כהן מישראל, הלן סוזמן מדרום־אפריקה, ורנה אפלבאום מארגנטינה. בהבגתם המכוונת של שלושת אלה בסמיכות מקום וזמן, אפשר למצוא מראש רמז להשוואה בין שלוש המדינות. זו השוואה אהובה ומקובלת על ליברלים מצויים והיבורים מאגלוגיות שסדיות. אבל למרואיינים של עברון רוצה הבזק משלהם. אין הוא זוכה לשמוע מפיהם דברים שאולי היה אפשר לצפות להם.

השופט חיים כהן הוא ליברל, אבל למרות החשיבות שהוא מייחס לזכויות האדם, אין הוא נסחף בדמגוגיה אופנתית. יש לו דיעות נחרצות משלו ואין להזיזו מהן. לאחר שלא שבע נחת מתשובותיו, משמיע לו עברון את הביקורת שנמתחה עליו בעיתונות, כששימש יועץ משפטי לממשלה. אבל השופט כהן מבטל את הביקורת ואומר גם עכשיו, שלעתים פעולה ביטחונית אכן פוגעת בזכויות האדם והן נדחות מפני זכויות הכלל. השופט כהן גא בהשוואתו עם בן־גוריון.

אין השופט חסיד הסירוב לשרת בשטחים. הוא חושב שדווקא המאמינים בשלום, חייבים לשרת בהם. בעניין שלטון החוק, הוא אכן חושש מאנרכיה. בתיקון חוק השבות הוא רואה פגיעה ביהדותו של אדם, ואילו חוקי נישואין וגירושין הם לדעתו פגיעה בזכויות הפרט. אם מקווה עברון שהשופט כהן ישיב לו כי בישראל של 88' אין הוא חש עוד כבביתו, כדרכם של המתנאים לאחרונה בתחושת הורות שלהם – הנה עוד אכזבה. כהן אומר שכל ישותו ומהותו אינם ניתנים להפרדה מישראל. גם אם קולו כקול קורא במדבר, אין זה משנה לעצם תחושת שייכותו. מקומו בישראל, לטוב ולרע. ברגע חשיפה נדיר הנוגע ללב, מוסיף השופט כהן ואומר כי זה יהיה גם מקום קבורתו.

חברת הפרלמנט הדרום אפריקאי, הלן סוזמן, נאבקת זה שלושים שנה, כאחת מראשי המפלגה הפרוגרסיבית שם, באפליה ובחוקי הגזע. גם היא מאכזבת כמדומה את עברון. פשוט, אין היא מוכנה לעשות את ההשוואה המצופה ממנה, בין דרום אפריקה וישראל. סוזמן אשה מרשימה וחכמה, דבריה טבועים בחותם של הגיון והתמודדות ישירה עם המציאות. היא אומרת שארבעים שנה לאחר ההצהרה על זכויות האדם, היא מיואשת. הרי לא תמצא מדינה שאין בה אפליה, בצורה זו או אחרת.

אם כי בדרום־אפריקה האפליה הגזעית מושרשת בחוק, אין סוזמן סבורה שיש בה מקום למהפיכה. הפתרון יבוא במשא ומתן והבשרות משני הצדדים. בלסון מנדלה, מכר אישי שלה, הוא לדעתה מנהיג מתון. היא מאמינה שגורל דרום־אפריקה כבר נחרץ. סוזמן ציונית מתוך הכרה, אינה מתכוונת לעלות לארץ. יותר מדי היא מחויבת למלחמה באפליה ובגזענות בארצה. עם זאת, היא דוחה כל השוואה – המקובלת בחוגים ישראלים מסוימים – בין ישראל ודרום־אפריקה. בעיניה זו השוואה מופרכת מעיקרה. המצב בישראל, כפי שהוא מוכר לה, שונה לחלוטין, היא קובעת במסכמותיה.

הופעתה של רנה אפלבאום, אחת האמהות הארגנטיניות מכיכר מאיו, היא המרשימה והמזעזעת ביותר. במקרה שלה אין המדובר ברעיונות מופשטים אלא בסיפור חיים נורא. אפלבאום איבדה את שני בניה ובתה. היא מספרת ממקור ראשון, סיפור איומים – סיפורם של הנעדרים בארגנטינה. היא טוענת שלפי האומדנים היו כ־30,000 נעדרים, רובם צעירים שעקבותיהם נעלמו במתקנות־העינוי ובתי־כלא. היא מספרת על שיטות השמדה, על אנשים שהושלכו ממטוסים אל הים, כדי שלא ישאר מהם שריד ופליט. היא מספרת על הריונות ועינויים, על תינוקות שנמסרו לאימוץ לידי המענים והרצחים. והיא מספרת בשקט על שני בניה ובתה הצעירים שנעלמו. אחר־כך שמעה על הקורות אותם במעונה־הריגה.

אפלבאום אף אינה מזילה דמעה, כאילו הרגש מעיין דמעותיה. הופעתה היא התגלמות הצער והכאב. קשה להבין כיצד היא עומדת בכל מה שקרה לה, מנתחת דברים בהיגיון וממשיכה ללחום. היא מאשימה את ממשלת ארגנטינה הנוכחית, שלא עשתה דבר. כמעט כל האחראים במישרין למעשי־הזוועה עדיין מהלכים חופשיים ולא נתנו את הדין על מעשיהם. אלה האנשים שניסו להפיל את הממשלה. כבר לא יוחזרו, אבל יש ילדים אחרים שאשה אמיצה זו נלחמת בשבילם.

ולבסוף היא משמיעה דברי אזהרה: חשבנו, היא אומרת, שאנחנו מדינה תרבותית. אבל מתברר שזה עלול לקרות בכל מקום. לא רק אצלנו.

הפעמונים מצלצלים, כמדומה, למלנו.

הנושא – טריוויאליזציה

הטלוויזיה כוהה בטריוויאליזציה של החיים והאירועים. וכשמדובר באמורים בטריוויאליזציה, ישנו עמוס אטינגר. הפעם – "חיים שכאלה" עם הד"ר יוסף בורג. כך קורה שחייו של בורג, שהיו גדושים ומלאים וקשורים קשר בל־ינתק בהיסטוריה של הציונות בימיו ושל ארץ־ישראל ומדינת ישראל – נהפכים לכרזה איך מופיע על אירועים פיקאנטיים. הסיפורים הפיקנטיים כאילו רודפים זה את זה בקצב איטי, אמנם, ובורג מרכיח להם נופך פיקאנטי משלו. כך מסביב אותנו עד לזרא בבאכל כבותק זה – ועוד יוסר בתוך ידיו של אטינגר, המרעיף על בורג שבחים ומחמאות והזוכים מוגגים. מישהו אחר היה מרגיש שלא בנוח ואף נבוך בעטיים של שבחים אלה, אבל לא יוסף בורג.

גם השר זבולון המר, שעל פניו חיוך בתל־שמימי, אינו גורע עין מעריצה מהד"ר בורג, מצטייר ממש כ"צרופי" שלו. בקהל המעריצים גם שולמית אלוני, יריבה ותיקה של בורג. אבל לפתע היא אומרת דברי שבח של ממש, מכנה אותו בר־פלוגתא מצוין, איש חכם ומשכיל, פרלמנטריון שכמוהו אין מוצאים כיום בכנסת ישראל, הוא יוסר לה.

בורג נהנה מכל רגע מתוק ומכל מחמאה, ולא חשוב מאיזה כיוון היא באה. אמנם אין לו סבלנות רבה מדי לשמוע את דברי זולתו, הוא מוכן ומזומן תמיד עם חידודי לשון ואמרי שפר. אבל כשאנו צופים בפניו הוורודות, המודשנות עונג ובעיניו הפיקחות מבעד למשקפיו ובביטחון העצמי הקורן ממנו – אני חשה געגועים של ממש לאותה יהדות דתית שהוא אחד מנציגיה הנאמנים זה עשרות בשנים – רדיקלי של שביל הזהב, ההגרדתו. גם אם עסקו הגיגים אלה בסחר־מכר פוליטי ולעתים הדירו את קרנה של היהדות הדתית, בכל זאת ייצגו ציונות שפויה והיה אפשר להידבר אתם על אינטרסים לאומיים משותפים, ולמצוא אתם לשון משותפת.

מחכים לברגמן הישראלי

כולם בוכים שמצבו של הקולנוע הישראלי בכי רע. דור שלם של קולנוענים הפסיק לעשות סרטים. אם אנו מחכים לברגמן הישראלי, הוא לא יבוא, כי אין לו שום אפשרות להתפתח. ב"שקט, לא מצלמים", ב"מבט שני" מראיין בימאי הסרטים, דני וולמן, מתוך נקודת־ראות מאוד סובייקטיווית, קולנוענים משוגעים לדבר. הם מקווים עדיין, אם איני טועה, כי הישועה תבוא ממקור לא־צפוי. אולי גם מפסורים ומשרי תרבות. אבל הם מודים בבאבלב כי הממסד הישראלי התרבותי אטום לאמנות הקולנוע. אין הוא רואה בה תחום תרבותי, אמנותי. ההקצבות לקולנוע – בהשוואה לתיאטרון, למשל – מגוחכות. תיאטרון מזוהה עם תרבות והקולנוע מזוהה עם בידור לאספסוף. השידוך – המובן מאליו במקומות אחרים – בין טלוויזיה לקולנוע, נכשל גם הוא, מסיבות רבות.

לדברי הקולנוענים, יש צימאון ליצירה מקומית, אבל התרבות הישראלית מפנה עורף לזה, אינה רוצה לראות את השתקפותה בראי הקולנוע. לא מכירים אותנו ולא רואים את הסרטים שאנחנו עושים, קובלים קולנוענים בטלים ממלאכתם. הם מדברים בשפה הגיונית והאבוה. הם קובלים על תנאים בלתי־אפשריים בטלוויזיה. שני התסריטאים של הדראמה הטלוויזיונית "לחם", קיבלו תמורת חצי שנת עבודה – 800 שקל ברוטו.

בתוך כך מדברים בגעגועים על תשתית בסיסית, הכרחית, של עבודה רצופה. מבקשים להסביר שקולנוע הוא דבר חשוב. דני ווקסמן, ("המסיך"), אחד המבטיחים והמוכשרים בין הקולנוענים הישראלים, רואה בקולנוע הלוך־דראמה של מדינה. הוא מכריז כי הוא שייך לכאן ורוצה לספר סיפור בשפה שלו על הבעיות שלנו. קשה להאמין שדרישה הגיונית כל־כך בעניין מוכר וברור, לא תמצא אוזן קשבת.

הצמד רביב ורז בשדה־התעופה

שוב בשדה־התעופה שם קורים בימים אלה האירועים המסקרנים. שם מראיין דן רביב את המשורר יבגני יבטושנקו. אם איני טועה, רביב הגיע לאתר בתוקף תפקידו ככתב לענייני תרבות. לעתים נדירות הוא מופיע כאילו יצא לחיפוש נואש אחר התרבות האבודה. קשה לזכור מה הוא עושה בטלוויזיה. הנה מצא לו הזדמנות להפגין את חוכמתו וידיעתו.

האם אתה משמש תחליף לתותחים הסובייטיים המאיימים על ישראל וניצבים בגולה? שואל רביב ברצינות ובארכיווית של תותח ממנע.

יבטושנקו, גבר נאה והדור בעל ביטחון עצמי רב, נהנה כשחקן טוב מכל הופעה שלו. הוא מבהיר לרביב, קצת בפליאה, שהוא שום תותחים סובייטים המכוונים לעבר ישראל, וגם לא להיפך.

אבל רביב אינו מניח למשורר. הוא ממשיך בשאלות האמורות להיות פרובוקטיוויות. אלא שהן נופלות על פרצופו. כל זה חסר טאקט כל־כך שיבטושנקו נאלץ להסביר לו כי בנד ערב שונים ברוח־כלל, כשעושים הכללה כזאת של המחשבה היוצרים הסובייטיים. אין הוא נציג מטעם, אלא הגיע לכאן כמי שכתב את הפואמה "באבי יאר", וכמשורר סובייטי.

בעצם, לא היה שום הבדל, אם רביב היה מדווח על חוטפי המטוס, והצוות האחר היה מראיין את יבטושנקו. בשני המקרים התוצאות היו זהות.

עוד מראיינת מגיעה לשדה־התעופה, שרי רז. כבר איני בטוחה מה התחום שלה כתבת. בחלקה נפלה הזמרת נינה סימון. כפי סימון תשובות מוכנות מראש לשאלות. אבל רז מנסה את כוחה, שאינו רב, במלאכת הראיון. אולי היא פועלת בהשראת אמנות הראיון של רביב. ראשית, היא מאשימה את סימון, באגרסיביות, כמובן, כי זנחה את מאבקה למען הכושים בארה"ב. ואז באה שאלת המחץ: מה הערכים והעקרונות המנחים אותך? שואלת רז. על כל אלה חייבת כנראה הזמרת לענות ברדתה מן המטוס.

נינה סימון משיבה: "לעשות כסף ולהיות מאושרת".

תשובה זו אין בה להתחיע את שרי רז. אולי כדאי שהיא ודן רביב יהיו לצמד וייצאו למסע ראיונות ברחבי הארץ.

מכתבים למערכת הארץ

מה שלא נכנס דרך הראש

יואל מרקוס, במאמרו "פרצלציה של המדינה" ("הארץ", 2.12), טוען נגד חלוקת מוסדות המדינה כשלל במשא ומתן להרכבת קואליציה. תחזיתו של מרקוס: "יכברו שכונות ורבעים. מבים כמו המאפיה".

אלא שאפילו בעלי הכוונות הטובות ביותר עלולים למצוא עצמם עושים דברים מנוגדים למצפון ולהיגיון כשהם נזרקים למערכת מעוותת. שיטת השלטון בישראל, המערבת את הגוף המחוקק (כנסת) עם הגוף המבצע (ממשלה), נוגדת את הכללים הבסיסים של מדעי המדינה. היא מובילה בהכרח לתרבות שלפיה המפלגות מכוונות לחלוקת נכסי הציבור כפרסים לזוכים, במקום חלוקת אחריות לניהול תקין של המדינה.

התעלמות מהפתרון כבר עלתה לעם ישראל בנזקים רבים, שחלקם לא ניתן לתיקון. רק היום, אחרי 14 שנה, כשבעיות המדינה מחייבות ניהול ברמה המעולה ביותר, החל הממסד הפוליטי שלנו להבין לאיזו צרה נקלענו. כנראה שפרק הרבי"ץ שהרבי"ץ באוזני תלמידיו בתורה, כשאמר: "מה שלא נכנס דרך הראש ייכנס, בסוף, דרך הישבן".

מה"ל זה אינו רק של המערכת הפוליטית. אמצעי התקשורת ההמונית הם שותפים מלאים בו, ואסימותם לרעיון הרפורמה השלטונית הדרושה לנו תרמה רבות לפיגור בקליטת הרעיון הפשוט והברור כל כך היום.

אינג' יוסף דוריאל

תל־אביב

כל הטעויות האפשריות

ברכותי לשתי המפלגות הגדולות: הצלחתן לעשות את כל השגיאות האפשריות, את כל הטעויות הטקטיות שאפשר להעלות על הדעת.

הצלחתן להתעלם לחלוטין מרצון המוני העם. החרדים, זועקים, פתים ומפגינים ללא הרף מאז ה־2 בנובמבר.

הקרבתם את הדרוש של הרוב על מזבח כיסאותיכם ופשרנותכם.

לולא התכרבתם באטיטות ובי קטנוניות כה ארורות, יכולתם להיפטר בקלות מהסחטנות הדתית. החמצתם זאת.

אתם האחראים הבלעדיים להעצמתו של עיוות שקיים כבר שנים רבות. האנשים החופשיים הנאורים של הדורות הבאים יזכרו לכם זאת לדיראון עולם.

עמרה יהיב

נתניה

מי צריך מערך

המערך הלך הפעם לבחירות ובפיו מסר ברור: קידום השלום ובנייה כלכלית.

ישראל שרויה כיום באחד המצבים הקשים שלה. מבחינה כלכלית, האבטלה גדלה, מפעלים נסגרים זה אחר זה והביתון מתרפק בכשר. מבחינה מדינית, העולם כולו שבע מהמצב במזרח התיכון ופעיל מאוד בעידוד ההבנה לשלום בין הפלשתינאים לישראל.

אף אם המערך לא קיבל כנדים להרכיב ממשלה, יש לו עדיין מחויבות למצע שאתו הלך לבחירות – ושעבורו הצביעו 700 אלף איש. על המערך לעבור לאופוזיציה וכשם להיאבק על המצע שלו. רק לחץ ציבורי חזק מבית ומחוץ יאלץ את ממשלת הליכוד לשנות כיוון, לחפש דרך לפתרון מדיני שיתקבל על דעת כל הצדדים.

יצחק רבין מציע לנו להעמיד ..במבחן את המדיניות של הליכוד. הוא מוכן ללכת לממשלה בראשות הליכוד ולגרור אתו את כל המערך. מבחינה פוליטית, יצחק רבין עבר את הקודם. אם המערך ילך לממשלה נוספת עם הליכוד, יאבד לזמן רב הסיכוי לחלופה מדינית וכלכלית והמערך יהיה לליכוד ב'. אם כך, מי בכלל צריך מערך?

ש. אירל

חולון

היכן מועצת גדולי התורה

במקום להעסיק את חצי הצבא בכוונות לנחיתתו של המטוס הרוסי, אפשר היה פשוט להודיע לרוסים שבאותו המטוס מתוכנן להגיע בשבת, אין אישור לנחיתה בישראל.

מעבר לכך נודע לי שהמערך והליכוד כבר חתמו על נספח סודי שנמסר במוצש"ק לאגודת ישראל, ובו הבטחה שבכל מקרה כזה בעתיד, תתקבל כל החלטה רק לאחר התייעצות עם מועצת גדולי התורה (סיעני כבר הודיעו שום נגד ההסכם).

אשר הלוי

רעננה

כאשר כולם יצטרכו להחליף טלויזיה...
אתה תהנה מ-
גרונדיג MULTI SYSTEM

שקנית היום!

כי במחיר של כל טלויזיה אחרת
אתה מקבל את
הטלויזיה של שנות ה־90
גרונדיג מולטי־סיסטם

אתה מקבל מנורת מסך 21"
כהה, מרובעת ושטוחה!
אתה מקבל התאמה לכל 9 שיטות השידור
בישראל, אירופה וארה"ב!
אתה מקבל התאמה לקליטת שידורי לויין
וטלויזיה בכבלים!
אתה מקבל אפשרות לשמוע את פסקול
השידור בשתי שפות!
אתה מקבל אפשרות לחיבור לוידאו־טייפ,
טלטקסט, מחשב אישי, משחקי
טלויזיה, ציוד קול ועוד.
אתה מקבל טלויזיה שעובדת בכל מתחם הוולטאז' שבין 80–260 v!
אתה מקבל מעבר אוטומטי ל"מצב הכן" (Stand by) מספר דקות לאחר
סיום או הפסקת השידור!
אתה מקבל שיפורים טכנולוגיים בחדות הצבע, בכוונון התדרים, ועוד...

וכל זאת ללא תוספת במחיר!

GRUNDIG
בטחון מלא - בטוב ביותר!

פירא בע"מ, משרד ראשי: ת"א, הצפירה 19 טל. 03-383235 חיפה, כיכר מאירוף 8 ק. אליעזר טל. 04-537268-9